00047412

Digitized with financial assistance from the
Mr. Sangi
on 12 April, 2019

JANAKIHARANA.

සිංහලමහාකවිශ්‍රීකුමාරදාසනරෙන්ද්‍ර

විරචිත

ජානකීහරණ

මහාකාව්‍ය ය.

ශෙලාක අපවත්ව වාක්‍යානුමාත්‍රව තුබ්බුයෙන්

විද්‍යාලඞ්කාර පරිවෙණාධිපති

ගණාචාර්‍ය්‍ය

ධම්මාරාම සථවිර සවාමිපාදයාණන් වහන්සේ

විසින්

වාක්‍යානුසාරි පදයබන්ධනය හා සංශොධනයකරණලදී

ඩී. ඩී ජේ. සේනානායක ගාමීයේ ආරච්චිවන

මුදාවසින් සත්‍යසමුච්චය යන්ත්‍රාලයෙහි

, අච්චුගස්වා ප්‍රසිද්ධකරණලදී.

22-C-11

1891

London

Luzac & Co. (Opposite the British Museum)

ORI 891.21

JÁNAKÍHARAṆA,

An Epic Poem in Sanskrit,

BY THE CELEBRATED SIṆHALESE POET

47412

KUMÁRADÁSA, KING OF CEYLON.

RESTORED INTO METRE FROM A SIṆHALESE LITERAL PARAPHRASE, AND EDITED WITH THE REVISED "SANNA,"

BY

K. DHARMÁRÁMA STHAVIRA,

Principal of the Vidyálaṅkára (Oriental) College, Péliyagoḍa, Kelaṇiya.

ZZ-C-11

CEYLON:
Printed and Published by D. D. J. SÉNÁNÁYAKA, ARACHCHI,
At the "Satya-samuchchaya" Press, Péliyagoḍa.

1891.

00047412

Dedicated,

BY SPECIAL PERMISSION, TO

HIS EXCELLENCY

SIR ARTHUR ELIBANK HAVELOCK, K.C.M.

BY

HIS EXCELLENCY'S HUMBLE SERVANT,

THE AUTHOR

නෛකශ්‍රීන් විරාජමානවූ ගරුතර ආණ්ඩුකාර

සර් ආර්තර් ඇලිබැන්ක් හැවිලොක්

ශ්‍රීලඛෙහවර උතුමාණන්වහන්සේ විසින් මෙම මහාකාව්‍යග්‍රන්ථය

අතෘනන සමාදරයෙන් සවිකෘතයි.

33-11-12

47412

සිංහල මහාකවි ශ්‍රී කුමාරදාසනරෙන්ද්‍ර

විරචිත

ජානකීහරණ මහාකාව්‍යය.

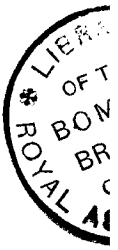

පුරාතන පදමූ සන්න සහිතයි.

ශෛලාක අපවත්ත තුබ්බෙයන්, රත්මලානේ පුරාණ විහාරාධිවාසී

පෑලියගොඩ විද්‍යාලඞ්කාර පරිවෙණාධිපති

ගණ්වායී ධම්මාරාම සථවිර සඞ්ඝාමිපාදයාණන්වහන්සේ

විසින්

ව්‍යාඛ්‍යානුසාරී පදඡ්ඡේදනය හා සංශොධනයද කරණලදී.

ශ්‍රී බුධ වර්ෂ දෙදාස් සාරසිය හෙතිස්වන්හෙන් මතුවර්ෂයෙහි

දෙන් දැනියෙල් ජයතිලක සේනානායක

ගාර්දියේ ආරච්චි වන මා විසින්

පෑලියගොඩ සත්‍යසමුච්චය යන්ත්‍රාලයෙහි

අච්චුගස්වා ප්‍රසිඞ්ඛකරණලදී.

1891.

PREFACE.

FEW languages possess a literature equal in wealth and variety to that of Sanskrit, the so-called "language of the gods." In Sanskrit literature, which comprehends almost every branch of knowledge, poetry, as is to be expected from the genius of a cultured Oriental people, occupies a very prominent position, both by its quantity and by its quality. In poetry, epic composition, or, as it is called, the *mahákavya*, holds the foremost place of honour. To leave behind him a composition of this class was the glory and ambition of the greatest bard of India. Yet the number of *mahákavyas* is far from being large. Unusually bold and interesting, therefore, must be the attempt of a stranger to match those *great* masters, including Kálidása himself, on their own favourite art. Such an attempt has, however, been made, and that with no little success, as the following pages will show, by no less a personage than a sovereign of our own Island.

In presenting to the public King Kumáradása's celebrated poem, or rather a reconstruction of it, the "Jánakíharaṇa," we may, perhaps, be excused for making a few introductory observations, which, apart from their bearing on the work itself, will, we venture to hope, throw some light on more than one obscure point in the history of Sanskrit literature.

King Kumáradása, otherwise known as Kumáradhátusséna, the author of the "Jánakíharaṇa," ascended the throne

of Ceylon about the year 517 of the Christian era. The account of his reign, given in the "Mahávaṇsa," is exceedingly brief, so much so that it is supposed that a chapter recording the events of his rule has been lost. The "Mahávaṇsa" disposes him off in a few verses, beginning with "Tassachchaye Kumárádidhátusénóti vissutó ahú tassa suto rájá dévarúpó mahábaló," in which are mentioned the prominent works of this "powerful monarch, known as Kumáradhátuséna, whose form was like unto that of the gods," and his death in the ninth year of his reign. In these verses there is nothing to show that the king was a great poet, or that the "Jánakíharaṇa" was composed by him. But there is unimpeachable evidence from other sources clearly establishing both these points. In the well-known work of the President of the Mayúrapáda Parivéṇa, the "Púja̧vali," there occurs a passage which runs thus :—"The prince Mugalan (Moggallána), the son of Dásenkeli (Dhátuséna), escaped to India, through fear of the king of Sigiri (Kásyapa), but returning with an army he destroyed the parricide Kasub (Kásyapa) and reigned eighteen years. His son Kumáradása, who was a profound scholar, reigned nine years, and died by throwing himself into the funeral pile of his friend Kálidása." The following lines from the "Perakumbásirita" fully corroborate the above statement, and further record the very high merits of the king as a poet :—

Ẹjara Kiviyara pinin Jánakiharaṇaé mahakavbendi.
Kumaradas rada Kálidas nam kivindu haṭa siya divipídi.

[The King Kumáradása, who with immortal poetic felicity composed the Jánakiharana and other Mahákávyas, sacrificed his life for the great poet Kálidása.]

Thus there can be no doubt that Moggallána's son, who succeeded him, was known both as Kumáradása and Kumáradhátusena. In the face of such historical evidence as the above, the contention of some writers of the present day, who attempt to make two separate individuals, a king and a poet, out of this one monarch, and even go so far as

to deny the existence of a king of the name of Kumáradása, cannot have any claims for serious consideration.

According to the "Mahávaṇsa" and the "Kávyasékhara," Kumáradása was a scion of the Maurya dynasty established in Ceylon by the princes sent by the Emperor Asóka to attend on the branch of the sacred Bo-tree.

Nothing positive can be known about the education of our poet-king. It may however be fairly assumed that he must have prosecuted his studies in the school of the Brahman* pandits, who then resided in the Island, holding such honourable offices as royal tutors and chaplains of the palace, and rewarded with princely bounty. Wijaya's grandson, Paṇḍukábhaya, fourth in the line of Laṇká's sovereigns, was the pupil of a learned and wealthy Brahman, Paṇḍula by name, who not only educated the young prince, but also supplied him with the "sinews of war" with which he won the sceptre for himself.

History bears evidence to the high degree of the knowledge of the Védas and other Sanskrit studies which prevailed in those olden times in our Island. But when Buddhism was introduced in the reign of Paṇḍukábhaya's grandson, Dévanampiyatissa (236 A.B.), the Siṇhalese took themselves more to the study of the new religion than to that of the Védas. Sanskrit, however, was not on that account neglected. On the contrary, it became the invariable custom of the Siṇhalese students to learn grammar, logic, and other allied subjects in Sanskrit, the knowledge of which rendered the acquisition of Páli and the doctrines of Buddhism easier. Hence there flourished in Ceylon at different times many a native scholar who possessed a complete mastery over the various systems taught by Páṇini (Kátyáyana, Patañjali), Chandra, &c., and still older grammarians, as A'pisalíya and Sákaṭáyana. Several Sanskrit works have been composed by these, such as

* As Kumáradása's father is said to have resided in India for eighteen years, some suppose the young prince received his education there.

the "Chándra Pañchiká" of Ratnasríjñánáchárya,* the "Bálávabódhana" (Chándra Vritti) of Mahá Kasyapasthavira, and "Daivajña Kámadhénu" of Anavamadarsi Sangha Rája. So far we have spoken of the luminaries of the church; nor were the laity a whit backward in learning, for we are told that such lay scholars as Súrapáda, Dharmakírtipáda, &c., composed various Buddhistic works in Sanskrit. The works and fame of such scholars, Maudgalyáyana Mahásthavira of Anurádhapura, Saríputra Mahásthavira of Polonnaruwa, and in later times King Paṇḍita Parákrama Báhu, the Sangha Rájas (Primates) Wanaratna, Sri Dharmakírti, Srí Ráhula, "the supreme master of six languages," and a host of others, bear ample testimony to the eminent proficiency attained to in Sanskrit studies by the Buddhist scholars of Ceylon. It is indeed well said† that the study of other systems, both religious and profane, leads not only to a facility of grasping the doctrines of Buddhism, but also to a firm and well-established faith therein.

Though many important poetical works appear to have been composed by the old pandits of Ceylon, yet only a few of them have survived the ravages of time. Of these few we may mention as specimens such small poems as Námashṭa Sataka and Buddha Gadga, in Sanskrit; Sasadá, Kusadá,

---

* It is from a Sanskrit inscription at Buddha-gaya that we know this scholar to be of Siṇhalese origin. Dr. Rájéndra Lálmitra gives a facsimile of the inscription in his well-known work the "Buddhagayá." In his transliteration one passage reads "Sinhala dvípa janmaná Paṇḍita Ratna Srijana Bhikshuṇá." Here "Srijana" is a clerical error, for the facsimile obviously gives "Sríjñána." It must be to this same scholar Srí Ráhula Sthavira alludes to under the names of "Ratnamatipáda," "Ratna Srí Jñánáchárya," &c. In the latter part of his life he appears to have proceeded to India and lived under the patronage of the son of a Buddhist king, Kírti Rája.

† Yésam nasañchitá paññá nóka satthantaróchitá.
Sammóhabbháhatávété náva bujjhanti kiñchipi.
Takkavyákaraṇañcha dhamma vinayam sutvá sayó paññavá.
Ténayám suchisarabhúta rachaná viññáyaté kévalam.
Hétunchápi phaléna ténacha phalam sampassamánótató.
Bódhim saddaha teva tassa mahatá váyámató sambhavam.

Muvadevdá, and Kávyasékhara, in Siṇhalese ; Páramí Sataka, Samanta Kúṭa Vaṇṇaṇá, and Dáṭhá Vansa, in Páli. But besides the "Jánakíharaṇa," we have not heard of any other Sanskrit *mahákavya* extant composed by a native scholar.

Although the fame of Kumáradása and the "Jánakíharaṇa" seems to have been widespread for a good length of time both here and in the neighbouring continent, yet modern scholars outside Ceylon know but little about the royal bard and his great poem. Professor Peterson has, however, published in the Journal of the Bombay Royal Asiatic Society the following four verses, quoted as Kumáradása's in the "Auchityálaṅkára," "Sárngadhara-paddhati," and "Subhàshitàvali" :—

1. Ayi vijahíhi dṛiḍhopa gúhanam
   Tyaja nava sanga ma—bhíru vallabham
   Aruṇa karódgama ésha vartaté
   Vara tanu sampravadanti kukkuṭáh.

2. Pasyanhato manmatha báṇa pátaih
   Sakto vidhátum nanimílya chakshuh
   Úrú vidhátráhi Kṛitau Kathamtá
   Vityása tasyám sumatérvitarkah.

3. S'isira s'íkara váhini máruté
   Charati vṛisṭi bhayádiva satvarah
   Manasijah pravivésa viyóginí
   Hridaya máhita sóka hutásaṇam.

4. Bhrántvá vivasvánatha dakshiṇásá
   Málambya sarvatra karaprasárí
   Ṛtviktató nihsva ivapratasthé
   Vásúpa labdhyau dhanadasya vásan.

The first verse does not appear in the present work. We have not seen in the Siṇhalese sanna books a paraphrase corresponding to it. The second is the 29th verse of the first canto ; the third the 63rd of the eleventh canto ; and the fourth the 3rd of the second canto. Here too, it will be noticed that the second and fourth verses are not free from error, and differ from our version.

The first verse "Ayivijahíhi," &c., is quoted as an example in the "Auchityálaṅkára" by Kshéméndra, a Cashmere poet of the eleventh century. The fourth line of this verse occurs in "Mahábháshya" and in the "Uṇádi Sutras," annotated by Ujjvaladatta. In the animated controversy that was carried on between Professor Peterson and Professor Bhandarkar regarding the date of "Patañjali," the former adduces among other arguments the above fact, and insists on assigning the grammarian to a later date than that of Kumáradása. We have already stated that this verse is not found in the Siṇhalese sanna (paraphrase). It might perhaps belong to a lost poem of Kumáradása if no reasons to the contrary were forthcoming. Ujjvaladatta, who, elsewhere quoting Kumáradása, names the poem, here simply states "Sambuddhi hrasvatve varatanu Sampravadanti Kukkuṭáh iti vṛittih." Further, Gangádása's "Chandó mañjarí" attributes this verse to Bháravi. When these facts are considered there is scarcely any room to doubt that Kshéméndra's statement is erroneous.

The second and third verses are said to be given in the "Sárngadharapaddhati" and the fourth in the "Sudháshitávali." Ujjvaladatta, exemplifying Sákatáyana Sútra "kridhú madúibhyah kit," in the "Uṇádi Sútras," quotes the first line of the 71st verse of the 11th canto as "Mahishadhú saritas saritastaṭa ite Jánakíharaṇé yamakam." In the old Siṇhalese paraphrase of Kédárabhatta's "Vritta-ratnákara" the first two lines of the second verse of the first canto are quoted as an example.

According to Professor Peterson the following verse, attributed to Rájasékhara, occurs in Jalhana's "Súkti-muktávali":—

> Jánakíharaṇam kartum Raghuvansé sthité sati
> Kavih kumáradásascha Rávaṇascha yadikshamah.

From this epigrammatic verse, which has a two-fold meaning, we learn that the "Jánakíharaṇa" was composed after the "Raghuvansa," and that it was considered not inferior to Kálidása's celebrated epic.

Though the foregoing statements show conclusively that the "Jánakíharaṇa" commanded a very wide popularity among the scholars of old, both here and in India, the original stanzas of the poem seem unfortunately to be entirely lost. In the search for ancient manuscripts undertaken on behalf of the Government Oriental Library, only the Siṉhalese sanna book was found. Nor is there any sign of the existence of the original poem in India.

The reader will now, perhaps, have an idea of the present work, which is a reconstruction of the poem from the materials supplied by the Siṉhalese sanna (paraphrase). But before we enter on this part of the subject, an episode, interesting in a more than ordinary degree, no less for the light it throws on the life of King Kumáradása than for the thick veil of mystery that enshrouds it, demands our attention. In the preceding pages allusions were made to a friendship that existed between Kumáradása and a poet, Kálidása, and to the tragical death of the king. It is impossible to give within the compass of a short Preface this sad and touching story in full; but at least a bare outline of it is desirable for the sake of such readers as are unacquainted with the traditional lore of the Island. The story in brief is this :—

The king was in the habit of frequenting the house of a woman to whom he was attached. On one of these visits he wrote on the wall the two lines—

"Padmáda padmanodbhùtam
Śrúyaté na cha dṛisyaté,"

[It is heard but not seen that another (new lotus) flower is produced from a lotus],

and under them a notice of reward for the person who would complete the verse. Kálidása, then on a visit to the great royal bard, whose poem he had seen in India, took lodgings that evening, as chance would have it, in the same

house, and happening to see the lines on the wall, completed the verse by adding

Bálé! tava mukhámbhójàt
Tvannétréndívaradvayam."

[O young woman! from the lotus of thy face have sprung up the two blue lilies of thine eyes.]

The woman, to whom perhaps the poet meant the lines as a compliment, influenced by the hope of obtaining the promised reward, murdered Kálidása that night and hid his body. When the king visited her the following morning, she demanded the reward as the author of the couplet. But Kumáradása, detecting in them the genius of the true poet, would not believe her, but insisted on her disclosing the real author. On being threatened, the murderess confessed her crime. When the corpse of Kálidása was brought out, the sorrow and consternation of the king knew no bounds. He ordered a grand funeral in honour of the renowned poet. When the pile was lighted, the generous-hearted monarch overwhelmed with sorrow, sprang into the fire and was soon consumed by the flames together with his brother bard. Five queens of the king instantly followed his example. According to the Sinhalese custom seven monuments were erected and seven bó-trees planted on the spot of the cremation. This sad event appears to have happened at Mátara where the king is said to have resided at the time. Within the town there is a place by the name of Hatbódiwatta (the garden of seven bó-trees), which tradition points out as the scene of this tragedy.*

How far this story is credible it is for the reader to judge. It is our opinion that it cannot be altogether fictitious. Leaving the reader to draw his own conclusions, we

* It may be interesting to know that a similar story is current in Mysore, with Bhoja substituted for Kumáradása. Kálidása is murdered by a courtezan under the same circumstances; but Bhoja, unlike Kumáradása, does not think it necessary to sacrifice his life for the poet.

shall only show that a Kálidása lived at the time of Kumáradása. It is very difficult to say with certainty which poet—for there were doubtless more than one† bearing that name—should be taken here. The opinions of scholars who have written on the date and life of Kálidása are conflicting in the highest degree, and the multiplicity of Vikramádityas and Bhójas—names inseparably associated with that of Kálidása—has tended to confound the confusion.

Some scholars stick to the opinion that the great Kálidása, "the Shakespeare of the East," flourished at the court of Vikramáditya, who ruled over Ujjayéní in Avanti about 1,946 years ago. In the "Váchaspatya," the well-known Lexicon of Professor Srí Táránátha Tarkaváchaspati, a few verses are quoted from the "Jyotirvidábharaṇa," according to which, after composing Raghuvansa, Kumára Sambhava, and other poems, Kálidása wrote this astronomical work in the Kaliyuga year 3068, *i.e.*, 1,922 years ago. Such a positive statement should under ordinary circumstances be taken as finally solving the question, but that the book itself supplies facts fatal to its credibility. Mr. Bhau Daji has brought them out in an elaborate paper on "The Sanskrit Poet Kálidása," contributed to the Journal of the Bombay Royal Asiatic Society, where he shows that the method given in the "Jyotirvidábharaṇa" for finding out the Ayánansa by subtracting 445 from the saka year and dividing the remainder by 60, is conclusive evidence against the above theory. Whether Mr. Bhau Daji has succeeded in his primary object of proving the identity of Kálidása with Mátṛigupta, who ruled over Cashmere, is open to question; but he has forcibly shown that neither the Vikramáditya, at whose court the "nine gems" flourished, nor Kálidása lived before the sixth century.

The "Setuprabandha," according to Rámadása, the commentator, was composed by Kálidása at the request of a king

† Kálidása Gaṇaka, author of Satru Parábhava Jagannátha Misra, "the modern Kálidása," author of Bháminí Vilása.

Vikramáditya, and—as we learn from other sources—for a king Pravaraséna. This Pravaraséna is held to be the Cashmere king, contemporary of Vikramáditya (Srí Harsha), and also in his old age of Hioreen Thsang, the Chinese pilgrim. Hence, Professor Weber places him between 500 and 600 A.C., thus making him at one period a contemporary of Kumáradása. From these facts we gather that Kálidása, who flourished at the court of the above-mentioned Vikramáditya, and was the author of the "Setuprabandha," must be the poet figuring in the history of Kumáradása.

But, curious to say, a Bhoja Rája, too, appears to have been contemporary with Kumáradása. In the "History of Buddhism" in Ceylon composed by Dharmakírti Mahásthavira II. the fact is clearly stated. And it is only too well-known that a Kálidása graced the court of a Bhoja Rája. The "Méghadúta" and "Sabdártharatna" appear to have been composed by this poet. In the latter work the chapters end in some such form as "Iti Srí Kálidása virachité nánártha sabdaratna .....nibandhanam samáptam." And in "Taralá," Nichula's commentary on this work, the chapters are wound up with "Iti Sríman Mahárája Bhója Rája Prabódhita Nichula kaviyóginá nirmitáyám Mahá Kavi Kálidása krita nánártha sabdaratna dípikáyám Taralákhyáyám..... nibandhanam." From this fact we infer Bhoja Rája and Nichula to be contemporaries. The thirteenth verse of the "Méghadúta" and Mallinátha's comments on it place Kálidása and Nichula in the position of friends. This establishes that Bhoja Rája and Kálidása, the author of the "Méghadúta," were contemporaries.

A few words on the present work, and we shall have done. The Author undertook the reconstruction of the poem at the instance of his revered tutor R. DHARMÁLÓKA MAHÁSTHAVÍRA, the late lamented Principal of the Vidyálaṇkára College, who was of opinion that the work would be as useful to the students of Sanskrit literature as the "Raghuvaṇsa" and other great poems of India. About the same time he received

a letter from the leading Kandyan Chief, GIRÁGAMA DIYAWAḌANA NILAMÉ, the Raṭémahatmayâ of Yaṭinuwara, urging on him the completion of this work, which in his view would not only be of use to the Sanskrit student, but also serve as a worthy memorial of learning once flourishing in the Island. In response to them he has attempted to restore the verses and revise the Siṇhalese paraphrase, which are presented to the public in this volume.

In the sanna books that have been consulted, the story appears to be incomplete—a gap occurring between the 22nd verse of the 15th canto and the final stanza of the poem. But our object was only to restore the poem so far as the paraphrase went. In places where the material supplied by the sanna was insufficient to complete the verse, the Author has taken the liberty to add such letters and words as are justified by the context, but all such additions are invariably placed within parentheses.

The Author's thanks as well as those of the public are due to C. H. DE SOYZA, Esq., Justice of the Peace, who, on being informed of the history, scope, and utility of the poem, with his usual patriotic desire for the spread of learning, and with characteristic liberality, gladly undertook the whole cost of the present publication. The Author's thanks are also due to Professor PETERSON, Messrs. SASHAGIRI SÁSTRI, BHAN DHAJI, and other scholars, whose writings he has quoted in the above pages.

The Author has very great pleasure to record here that in the prosecution of his work he had the benefit of consulting some scarce and valuable books deposited in the Buddhist Library of the Wanavása Vihára and the Government Oriental Library, Colombo.

Lastly, the Author is indebted to his pupil, Mr. D. B. JAYATILAKA, B.A., Head Master of the Buddhist High School, Kandy, for writing this Preface.

K. D.

සිංහල පනාය

ශ්‍රීමත් සෘෂිපාණිනාදි වාඞ්මයපාරදර්ශි සමස්තවිද්‍යජ්ජන සංඝ සම්භාවිතවූ ශ්‍රුතිස්මෘති පුරාණ තර්ක ව්‍යාකරණප්‍රභෘති ශාස්ත්‍රරත්නා සම්භාසුර සුභාරතී භූත දෙවි භාෂා පරනාම්ධෙයඇති සංස්කෘතභා ෂායෙන් අපාථිව්‍යඒතාදි දෙශ විරඛිතකොට ශෛලෂ ප්‍රසාද සම්පාදි ප්‍රාණ්‍රනුගුණ ශබ්දඋති නිඝණ්ඨි විවිධාලඞ්කාර නිකරභරණයෙන් සම්ලි ඛිතෘතකොට සගීබන්ධ පද්‍යාත්මක ශ්‍රව්‍යකාව්‍ය විධියෙන් කව්කුල ශෙ ඛරායමාණ පූජ්‍යපාද ත්‍රිසිංහලාධීශ්වර ශ්‍රීමත් කුමාරදාස මහා කවීන්ද්‍ර යන්වහස්ත් විරචිතවූ කවිජන පරමානන්ද සඤ්ජන ජනකවූ "ජානකී හරණ" මහාකාව්‍යය විරාන්කාලයක් මුළුල්ලෙහි ශ්‍රොතෘජන නැමැති භෘඞග ශ්‍රෙණීන් විසින් නිම්මල මධු පටලයක්සේ ආස්වාද කරණ ලදුවත් රාජ්‍ය විප්‍රයෘයාදීන් ජනිත කාලවිපාකයි වශයෙන් අභාවයට පැමිණියේ වර්තමාන කාලයෙහි නැනාතිරෙක දෙෂාකීර්ණවූ ශෛලාක විරඛිත පදගතාර්ථ සන්න පමණක්වැ විද්‍යාර්ථින්ගේ අධ්‍යය නයට නොපැමිණ ලුප්තප්‍රායවැ පවත්නේය.

මනීෂිජන සම්භාව්‍ය චමත්කාර ජනක ශෛලෂාඋප්‍රාස යමක බන්ධ නාදීන් විචිත්‍රවූ සාලඞ්කාර වාක්සඤ්ඣ ශබ්දයෙන් උපලක්ෂිත මෙම මහාකාව්‍යය ප්‍රාචීන කවිවර කාලිදාස, භාෂ, භාරවි, ශ්‍රීහර්ෂාදි මහාකවීන්ද්‍ර යන්ගේ රඝුවංශ, ශිශුපාලබධ, කිරාතාර්ජුනීය, නෛෂධ චරිතාදි කෘතිසෙයින් උපමාඅර්ථ ගෞරව පදලාලිත්‍යාදි ගුණගණාන්විත හෙයින්ද එකම සිංහල මහා කවිවර නරෙන්ද්‍රනාම කෙනකුන්ගේ සංසකෘත රචනාවක්හෙයින්ද දඹදිව්වැසි පුරාතන පණ්ඩිත සමූහයා විසිනුත් ගරුකරණ්ඩු ලැබ්ඉහෙයින්ද ප්‍රාචීනභාෂා කවිඩයෙහි ඇලුම් ඇති ශාස්ත්‍ර රසිකවූ සියලු පණ්ඩිතයන් විසිනුදු විශෙෂයෙන් සිංහලදෙ ශස්ථ සුධීන් විසිනුදු අතෘන්ත සම්භාවනීයමැයි.

මෙහි කතෘවූ මහා කවි කුමාරදාසයෝ කවර කලෙක්හි ලඞ්කාධිපතිවූ විජෘමහ රාණවූහුදයන්ත?

අප සුගත තථාගත ශාක්‍යමුනීන්ද්‍රයන් වහන්සේගේ නිරුපධිශෙෂ පරිනිර්වාණ වර්ෂයෙන් (847) අටසිය සත්සාලිස්වන්නෙහි චූලවංසා රම්භයෙහි ලක්දිව රජපැමිණි කිත්සිරිමෙවන් රජතු පවන් දෙව තිස්ය, බුජස්ය, උපතිස්ය, මහානාමය, සේන්ගොත්ය, ලමුණ් තිස්ය, මිත්සෙන්ය, දෙමළ රජුන් සදෙනාය, දුසෙන්කැලිය, සි ගිරිකසුප්ය, යන සොළොස් රජුන් ඇවෑමෙහි ලඞ්කාරාජ්‍යශ්‍රී පදප්‍රා පත මහා බලපරාක්‍රමාන්විත මුගලන්නම් රජතුමෙක්විය. මේම මහ

රජාණන්ගේ පුත්‍රොත්තමවූ කුමාරදාස නරෙන්ද්‍රයෝ මහාවංශාදි ග්‍ර න්ථාගත වර්ෂ සංඛ්‍යා වශයෙන් ක්‍රි බුඩ වර්ෂ (1060) එක්දහස් සැටවන් නෙහිදී පමණ ලඞ්කා රාජ්‍යාභිෂේකයට පැමිණියහයි සැලකියයුතු.

චූළවංසයෙහි.

'තස්සච්චයෙ කුමාරාදි ධාතුසෙනොති විස්සුතො
අභූතඤ්ඤ සුතො රාජා දෙවරූපො මහා බලො
කාරිතෙපිතුනා කාසි විහාරෙ නවකම්මකං
කාරෙත්වා ධම්ම සංගීතිං පරිසොධෙසි සාසනං.

යනාදීන් 'කුමාර ධාතුසෙන'යයි ප්‍රසිද්ධවූ දෙවියෙකු බිඳු සිරිත ඇති මහාබලසම්පන්න (කුමාරදාස) නරෙන්ද්‍රයන් විසින් කරණලද ශාසනාභිවෘද්ධි ආදිය සංක්ෂෙපයෙන් දක්වූහ. නොයෙක් පුණ්‍ය කර්ම යන්කොට තවවන වස්හි ජන්මානන්තරගතවූවිට්ද එහිම කියනලදී. මේ නරෙන්ද්‍රයන්ගේ මහා පණ්ඩිතත්වය හෝ ජානකීහරණාදි කවිත්වය හෝ එහි නොදක්වනලද්දේනමුදු ග්‍රන්ථාන්තරයෙන් දැනගතහැකිවේ. මයූරපාද පරිවෙණාධිපති මහාස්ථවිරයන් විසින් කරණලද පූජාවලිනම් ප්‍රසිද්ධ ධර්ම ග්‍රන්ථයෙහි—"එම දෘෂ්ටාන්තයෙලි රජහු සේ සමාන දරුවූ මුහුලන් රජ සිහිරි රජ්ජුන්ගේ හැටින් දඹදිව්ගොස් බ්‍රාහ්මණ පිරිස් ගෙන්වා ලක්දිව්බැස පියරජ්ජු මෙරෑ සිහිරි කසුබු රජ්ජු පිරි අවලොස් අවුරුද්දක් රාජ්‍යය කෙළේය. ඔහුගෙන් කුමාරදාසනම් රජ මහා පණ්ඩිතව නවඟවුරුද්දක් රාජ්‍යයකොට කාලිදස්නම් සෘෂිවරා මළදු නෙමේද ගිනිවැද පරලොවගියේය" යනු කියනලදි.

පැරකුම්බාසිරිතෙහිද මෙසේම කියා.

"වෙහෙර දසටක් පුරාකරවා දහඅටක් මහ වැව් බැ ඳී
ච ස ර එතදු බිසව් අබිසෙස් මහඇවිමෙනිගුල්යෙ දී
ඇ ජ ර කිව්යර පිණින් ජානකි හරණ ඈ මහ කව් බැ ඳී
කු ම ර දස් රද කාලිදස්නම් කිව්දුහට සිය දිවි පි දී

මෙයින් පුරාවෘත්ත කථා නිදර්ශන වශයෙන් මූලිගලන් රජහු ඇවැමෙහි රජය ලත් ඔහුගේ එකම පුත්‍රතෙම 'කුමාර ධාතුසෙන" නමින්ද "කුමාරදාස" නමින්ද පොත්පත්හි ව්‍යවහාර කරණ්ලැබුයේය යනු නිසැකවේ. කුමාරධාතුසෙන රජ අනිකෙක, මහාකවි කුමාරදාස අනිකෙක, කුමාරදාසනම් සිංහල නරෙන්ද්‍රයෙක්ද නුවූයේය, යනාදීන් මෙකල ඇතම් ජනයා කියන විප්‍රලාප නෙපුල් මෙයින් නිරාකෘතයි.

මේ කුමාරදාස මහරජාණෝ ලක්දිව කිනම් රාජ්‍යාවක උපන්හු දයත්?

බුඩ වර්ෂ (218) දෙසිය අවලොස්වන්නෙහි දඹදිව අග්‍රරාජ්‍යාභිෂෙ කලත් ආෂු චක්‍රවර්ත්ති ධර්මාශොක මහා නරෙන්ද්‍රයන් විසින් ශාඛා මහාබොධීන්වහන්සේ කැටුව තත් සංරක්ෂණය පිණිස ලඞ්කාවිප

යට එවනලද ක්‍ෂත්‍රිය කුලයන්ගේ පරම්පරායෙන් අව්චිජිනනව පැවති (දඹදිව) චන්‍ද්‍රගුප්ත රාජන්‍වයාගත * මෞර්‍ය්‍ය රාජවංශයෙහි උපන් හසි දනයුතු.

චූළවංසයෙහි.

"යෙසුභස්ස බලත්‍ථස්ස ඡිතාමොරිය වංසජා
පලායිත්‍වා නරාවාසං කපපසිංසු තහිං තහිං
තෙසමඤ්ඤ තමොනද්ධි වාපිගාමෙ කුටුම්බිකෙ
ධාතුසෙනච්චයො ආසි දුඨානාමොච තංසුතො"

ය නාදීන්ද.

කව්‍යේකරයෙහි.

"මහබෝ රකිනලෙ	ස	සිරිසහබෝ නිරි	ඳු
සැලසූ බෝකලයන් වැ	ස	විකුම්වැඩි මහ සෙන් ර	ඳු
එමහබෝ අබි ය	ස	කිත්සිරි මේ නිරි	ඳු
විසූ කුලයෙන් මෙලක මුල්බැස		බුජස් මහනම් කුමරදස් ර	ඳු"

යනාදීන්ද මහාකවි කුමාරදාසයන්ගේ නරෙන්‍ද්‍රචරිතය හා මෞර්‍ය්‍යවංශය යන්නත් ප්‍රකාශවේ. මෙම සිංහලකවිරාජයන්ගේ ආචාර්‍ය්‍යත්වය ගැන විශෙෂයෙන් කරුණුදක්වා ලියනොහැකිවුවත් ලක්දිව්හි විජයසිර පුකල් පවත් ගම්වරහා රාජගුරු පුරොහිතාදි තනතුරුලැබ විසූවෙද වෙදඋහ විශාරද බ්‍රාහ්මණ පණ්ඩිතවරයන්ගේ ආචාර්‍ය්‍යත්වයෙන් උගන්නාලදැයි හැඟේ. † විජයරාජයන්ට මුනුබුරුවූ අනුරාධපුර නිම්මාණයකෙට ලක්දිව සතරවැනි රජවූ පණ්ඩුකාභය මහරජතුමා උපතිස්සනුවර ග්‍රාමයෙන් දැකුණුදිග්හි පණ්ඩුලග්‍රාමයෙහි විසූ වෙදවෙදඋහපුත්‍රිණි මහා ගොත සවිපත් ඇති "පණ්ඩුල" නම් බ්‍රාහ්මණාචාර්‍ය්‍යයන්ගේ ශිෂ්‍යයෙකි. ඔහුගෙන්ලත් ශිල්ප්‍යශාස්ත්‍රොපදෙශහා ධනසම්පත්හා ආධාරකොටගෙන එරජු ලක්දිව් රජයලත්බැවිද මහාවංශයෙහි කියනලදි.

"පණ්ඩුල බ්‍රාහ්මණෙ නාම ඉහගවා වෙද පාරගො
දක්ඛිණස්මිං දිසාභාගෙ වසි පණ්ඩුලගාමකෙ
කුවිරොතස්ස ගන්ත්‍වාන පස්සි පණ්ඩුල බ්‍රාහ්මණං
ඨවං පණ්ඩුගාහයොතාත ඉති පුච්ඡිය වාහකතො"

යනාදියෙහි. මෙහිදී ලක්දිවද බ්‍රාහ්මණාචාර්‍ය්‍යයන්ගේ වාසය ප්‍රකාශවේ.

---

*නවනන්‍දාන්විජෳ කශ්චිත් ප්‍රාප්‍තනාකුබරිෂ්‍යති
තෙෂාමිහාවෙ ජාතිං වෛෆයෳ හොක්‍ෂ්‍යතෙති වෛකලෙ
සථිව චන්‍ද්‍රගුප්තංවෛ විජෙරාජෙත්‍ය'භිශෙක්‍ෂ්‍යන්ති"—භාගවතපුරාණ.

මේ රජහු පිය මුගලන්රජ අවලොස් හවුරුද්දක් මුළුල්ලේහි දඹදිවවැස පුරුදුකෙනෙක්හෙයින් පුත්‍ර කුමාරයාණන් දඹදිව් යවා ශාස්ත්‍ර පුහුණුකරවූයේවෝහොසිද ස්ලකනු ලැබේ.

මෙම පණ්ඩුකාභය මහරජාණන් මුනුබුරු දෙවනපෑතිස් නිරිඳුන් කල්හි ලක්දිව බුදුසසුන් පිහිටි පසු වෙදඋගසනාදියට වඩා බොහෝ ධම්මාධ්‍යයනාදියෙහි සිංහල ජනයෝ උත්සාහවත්වූහ. එතකුදුවුවත් බුබ ධම්මය ඉගෙණගන්නන් විසින් මාගධ භාෂා විජානනයෙහි නියුක්තවන කල්හිම ඊට අත්‍යන්තොපකාරවූ ශාබ්දබොධය සඳහා සංස්කෘත තර්කවිත්‍රකරණාදිය ඉගණීමද සිංහල විද්‍යාර්ථීන්ගේ සභාව ධම්මයක්විය. එහෙයින් සංස්කෘත පාකෘතාදියෙන් තුබූ විද්‍යාස්ථාන දැනුමෙහිද අතිශයින් ප්‍රවීණතර බුබිමත් සිංහල පණ්ඩිත වරයෝ බොහෝදෙනෙක් කලින් කල ලක්දිව විජෘම්භිතවූහ. පාණිනි, කාත්‍යයන, පතඤ්ජලි, ජයාදිත්‍ය, ජිනෙන්ද්‍රබුබ්ධිපාදාදීන්විසින් කරණලද සූත්‍ර, වාර්තික, මහාභාෂ්‍ය, වෘත්ති, පඤ්ජිකාදියහා ආචාර්ය චන්ද්‍රගොමි විරචිත ශබ්ද ලක්ෂණය, ජඞ්ඝුගොම්විරචිත වාඤ්ජවෘත්තිය, සඞ්ඝරක්ෂිත, දුර්ගසිංහ, ත්‍රිලොචන දාසාදීන් විසින් කරණලද කාතන්ත්‍ර සූත්‍ර, වෘත්ති, පඤ්ජිකාදියද මෙසින් අන්‍යවූත් "ආපිශලීය, ශාකටායන" ශාස්ත්‍රාදි ඉතා පුරාතන ව්‍යාකරණාදියේ යහාදි බොහෝ සංස්කෘත ශබ්දශාස්ත්‍රවිෂයෙහි උද්ග්‍රහණ ශ්‍රවණ ධාරණ චින්තන නිරූපණාදිව ශයෙන් පැවති ප්‍රශස්ත ප්‍රඥාවාතුර්‍යය ලබන්නාවූ ඒපුරාතන පණ්ඩිතසන්කෙරෙහි විද්‍යමානවිය. එහෙයින් රත්නශ්‍රීඥානාචාර්‍ය්‍ය, * මහා

---

* රත්නශ්‍රීඥානාචාර්‍ය්‍යයෝ සිංහල පඬිවරකෙනෙකැයි දඹදිව ජ සම්භාබොධිස්ථානයෙහි පිහිටුවනලද දෙවනාගරාක්ෂර සංස්කෘත ශිලාලෙඛනයෙකින් පෙනේ.

"ආසීද්දූපත නරෙන්ද්‍ර වන්ද්‍ර විජයී ශ්‍රීරාජ්ඨකූටාන්වයඃ
ශ්‍රීමානන්ත ඉතිත්‍රිලොක ච(දි)තයොහා ජස්චිනා මිශ්‍රිතී:
සත්‍යෙනප්‍රයතෙන ශෞව විධිනා ශුලාඝෙන විඛ්‍යාපිත-
ඝත්‍යගෙනෙ කලා මහීරුහඃ ප්‍රණයිෂු ප්‍රාඥෙ නරෙන්ද්‍රත්මජඃ"

ඉහාදි සංස්කෘත ශ්ලෝක 18 කින් කරණලද එම ශිලාලෙඛනය මුම්බාපුරාධිවාසි ආචාර්‍ය්‍ය රාජේන්ද්‍ර ලාල්මිත්‍රයන්ගේ "බුඛගයා" නාම ති ප්‍රකරණයෙහි ශිලා ලිපි ප්‍රතිරූපයහා සමග දක්වනලද්දේය. එහි "සිංහලවීප ජන්මනා පණ්ඩිත රත්නා ශ්‍රී ජන හිඤ්ඡුණෙ"යි කතිනාම ය පැනේ. රාජේන්ද්‍ර ලාල්මිත්‍රාචාර්‍ය්‍යයන් විසින් "රත්නා ශ්‍රීජන" යයි පිටපත්කරණලදුවත් හේ ප්‍රමාද ලිපියකි. ශිලාලෙඛන ප්‍රතිරූපයෙහි "රත්නශ්‍රීඥන"යි පැනේ. තොටගමුවේ ශ්‍රීරාහුල සාමි ආදීන් විසින් "රත්නාමතිපාද, රතන සිරිඤණවරිය" යන මාගධී නාම වශයෙන් ද "රත්නාමතිපාද, රත්නශ්‍රීඥානාචාර්‍ය්‍ය" යන සංස්කෘත නාම වශයෙන්ද ව්‍යවහාරකරණලැබූ වාඤ්ජඝණිකාකාර ආචාර්‍යපාදයෝ මේ ම ශිලාලෙඛන කතිවූ "සිංහලවීපයෙහි උපන් 'පණ්ඩිත රත්නා ශ්‍රීඥන' නම් භික්ෂූන් වහන්සේ"යයි කියති. මුන්වහන්සේ පශ්චිමකාලයෙහි දඹදිව පැමිණ කීර්ත්තිරාජනම් බෞබ මහ රජක්හුගේ පුත්‍ර කුමාරුදින් විසින් පූජිතව විසූබැව් ශිලාලෙඛනයෙහි ප්‍රවෘත්තියෙන් සැලකියහැක්වේ.

කාශ්‍යපසථවිර, ශාරීපුත්‍ර සථවිර, අනවම්දර්ශිසඞ්ඝරාජාදි ලඛකා ශා සනශොභි ආගම්ධර මහා යතීන්ද්‍රයන්විසිනුදු චාන්ද පඤ්ඤා, * බාලාව බොධන (චාන්ද්‍රවෘත්ති), චාන්ද පඤ්කාලඛකාර ටීකා, දෙවඥකාම්ධෙ නුආදි සංස්කෘත ග්‍රන්ථයෝත් කරණලදහ. ශූරපාද, ධම්මකීර්තිපාදදි ගෘහසථ මහා පණ්ඩිතවරයන් විසිනුදු සංස්කෘතකාව්‍ය සඛරූපයෙන් බොඛාගම ප්‍රකාශක ධම්ම ප්‍රබන්ධයෝ උපදවනලදහ. අනුරාධපු ර සතුපාතිමාඛිවාසී මෞද්ගල්‍යායන මහා සාමි (සඞ්ඝරාජ) පාදයන් ගේ සංස්කෘත ශාස්ත්‍ර පටුත්වය වණීනාකරණ නදුනීන්නාන මහා ක විවරයන් විසින් කියනලදුයි නොටගමුවේ ශ්‍රීරාහුල සාමීන්ගේ පඤ්කා ප්‍රදීපයෙහි දක්වනලද

> "යාශකතීඃ පාණිනෙඃ යාව චඳ්‍ර කාතන්‍රයනාදිෂු
> සෙයං මූර්තිහි මතී මන්‍යෙ මෞද්ගල්‍යායන රූපිණී"

යනමේ ශ්ලොකයෙන් පාණිනි චඳ්‍ර කාතන්‍රයනාදි සංස්කෘතව්‍යාක රණ කතීන්කෙරෙහිවූ ශකතිය මෞද්ගල්‍යායන වෙශ ඇතිව ශරීර වත්වූවාක්මෙනැයි සංස්කෘත ශබ්දශාස්ත්‍රඥතාව වණීනා කරණලදු.

පුලස්තිපුර (පොලොන්නරු) මහාජෙතවන විහාරාධිවාසී ටීකාචා ය්‍ය ශාරීපුත්‍ර මහා සාමීන්ගේ ප්‍රවිණත්වය දක්වනලද

> "යංචඳ්‍ර චඳ්‍රභූතං නිසිත තරමතිං පාණිනිං පාණිනීයෙ
> සබ්බස්මිං තක්‍ෂ සත්‍රෙ පටුතර මතයෝ කත්තුභූතං වතනෙන
> මඤ්ඤනෙතා කාලිදාසං කවිජන හදයා නන්දනෙතුං කවිතෙතා
> සාසං ලොකත්‍ර සිඛිං විතරතු රචනා තස්ස සාරී සුතස්ස"

යන්නෙන් එම ශාරීපුත්‍ර මහාසාමීන් චාන්ද්‍ර ව්‍යාකරණයෙහි චන්ද්‍ර චාර්‍යයන්වැනියසිද; පාණිනීයව්‍යාකරණයෙහි පාණිනි ඍෂිවූවැනිය සිද; නාය, වෛශෂික, සාඞ්ඛ්‍ය, යොග, පූර්‍වමීමාංසා, වෙදාන්ත, යන සවැදෑරුම් සියලු තර්කශාස්ත්‍ර විෂයෙහි ගෞතම, කණාද, කපිල, ප තඤ්ජලි, ජෛමිනි, ව්‍යාස, යන දර්ශනකාර ඍෂිවරයන්වැනියසිද සං ස්කෘත ප්‍රාකෘතාදි ෂඩ්භාෂා කව්‍යයෙහි කාලිදාස කවීන්ද්‍රයන්වැනිය සිද කියනලද්දේය.

මේකී පරාඞ්මුඛවරයන්කෙරෙන් මෑතභාගයෙහි විසූ කලිකාල සා ර්ව්‍යභෞම සවිඥ පණ්ඩිත පරාක්‍රම්බාහු මහරජාණන්ගේද, අනවම්දර්ශි සඞ්ඝරාජ, වනරත්න සඞ්ඝරාජ, ශ්‍රී ධම්මකීර්ති සඞ්ඝරාජ, ෂඩ්භාෂා පරමේශ්වර ශ්‍රීරාහුල සඞ්ඝරාජාදි උතුමන්ගේද ග්‍රන්ථවලින් සංස්කෘ ත ශබ්දශාස්ත්‍රාදියෙහි සිංහල ආචාර්‍යවරයන්ගේ පැවති අත්‍යන්ත ප්‍ර වීණත්වය ප්‍රකාශවේ.

---

* චන්ද්‍රගොමී ආචාර්‍යයෝ කාශ්මීරදෙශයෙහි විසූ බෞඛ පණ්ඩිත කෙනෙකැයි කැවේ. මොවුන්කල සංස්කෘත ව්‍යාකරණය විස්තරකිරී මෙන්ද පුනුණුකරවීමෙන්ද ලක්දිව බෞඛ පණ්ඩිතයන්විසින් සෙසු ව්‍යාකරණයන්ට වඩා ආදරාතිශයෙන් පිළිගන්නාලද්දේ එහෙයිනි.

මෙසේ බොද්ධාගමධර ගෘහසථප්‍රව්‍රජිත පණ්ඩිත ජනයා විසින් ත
කීව්‍යකරණ කාව්‍යාලඞ්කාරාදි බාහිර ශාස්ත්‍ර උගන්නාලද්දේ විවිධ
සමයාන්තරයෙහිද විවිධ ශාස්ත්‍රාන්තරයෙහිද ප්‍රවීණ බුද්ධිමත්තන්ට ඉ
ඛ ධර්ම්මයාගේ අවබොධයහා එහි ශ්‍රද්ධාප්‍රතිලාභයද නිරායාසයෙන
සිද්ධවනහෙයිනි.

හෙද නියනලදමැයි.

"යෙසංනසච්චා පඤ්ඤා නෙක සථන්තරොච්චා
සමෙමාහබ්භාහතාවෙතෙ නාවබුජ්ඣන්ති කිච්චි"

"තකකවත්‍යකරණඤ ධම්ම විනයං සුත්වාසියෝ පඤ්ඤවා
නෙනායං සුවිසාරහුත රචනා විඤ්ඤායතෙ කෙවලං
හෙතුඛාපි එලෙන නෙනවථලං සම්පස්සමානො තතො
බොධිං සද්දහතෙව තස්ස මහතා වායාමතො සම්භවං"යි.

මෙසේ සංඝාරාම විද්‍යාස්ථානයන්හි චතුරතරවූ සිංහල සුධින්
සින් කාලිදාස මයූර මාඝ ධාවක රාජශෙඛරාදීන්ගේ කාව්‍ය රචනාඝ
හරත රාමශර්ම්මාදීන්ගේ අලඞ්කාර ශාස්ත්‍රයන්ද ඇසුරුකොට ස
සාරත මාගධ සිංහල යන භාෂාත්‍රයෙන් බොහෝ කාව්‍ය රචනාක
ණලදුවත් ඒ පුරාතන කාව්‍යග්‍රන්ථයන් චිරකාලාන්තරය විඛන වැ
යෙන් අපවත්වූයෙන් මෙකල්හි ඒ ප්‍රශස්ත සිංහල කවීන්ගේ කෘ
වූ කාව්‍ය වශයෙන් කතිපය ග්‍රන්ථකෙනෙක් දක්නා ලැබෙති.

ජාමාඝට ශතක, බුඛගද්‍යාදි සුළු සංඝාරාත කාව්‍යද; සඳදූ, කුසද
මුවදෙවිදූ, කවිසේකර ආදී එළු කාව්‍යද; ජීනාලඞ්කාර, පාරමී සතය
සමන්තභද්‍රව වර්ණනා, දුඨාවංසාදි මාගධී කාව්‍යද යනමේ ආදී
සි. සිංහලඵිපයෙහි සිංහල කවිවරයන්හු විසින් සංඝාරාත මහාස
ව්‍යයක් වශයෙන් කරණලද එකද ග්‍රන්ථයකුත් මෙකල්හි මෙම ඡා
කීහරණ කාව්‍යයහැර වෙන නොඅසනු ලැබේ.

මෙහි කථාවූ කුමාරදාස නරෙන්ද්‍රයන්ගේ කවිබව කීර්ත්තියහා මෙ
කාව්‍යයාගේ ප්‍රසිඛියද දඹදිව්හි පවා පුරාතන පණ්ඩිතජනයන් අතු
හි කාලිදාස කවීන්ගේ කීර්ත්තියමෙන්ද රඝුවංශ කුමාරසම්භව ආදිස
ව්‍යයන්ගේ ප්‍රසිඛියමෙන්ද විජ්‍රම්භා මාණවුබැවි පොතපතින් ලපෙ
න නමුත් වර්ත්තමානකාලයෙහි පුරාණ කවිවරුන්ගේ කාලවිශෙ
ඛඥතා නොයා ලියන දඹදිව්වැසි පණ්ඩිතයන් විසින් හෝ යුරෙ
පීය පණ්ඩිතයන් විසින් හෝ කුමාරදාස රජහුගේ කාලදෙශ නිය
යක් නොදක්වනලද්දේය. එතකුදුවුවත් 'ප්‍රොපසර් අවුප්‍රැන්ට්'නම්
රොපීය පණ්ඩිතයා විසින් ඔහ්ච්‍යාලඞ්කාර, ශ්‍රාද්ධගධර පඬිති, සුභා
ෂිතාවලි, සන පුරාණ ග්‍රන්ථයන්හි උදාහරණ වශයෙන් කියාතුබූ කු
මාරදාසවිරචිත ශ්ලෝක සතරක් සොයාගන්නාලදින් මුම්බායපුර රාජ
කීය 'ආසියාටික' සමාගමවිසින් ප්‍රකාශිත 'ජර්නල්'නම් ඉංග්‍රීසි සඟරා
යෙක්හි 'ප්‍රොපසර්පීටර්සන්' මහතා විසින් ප්‍රසිඛකරවනලද්දේය.

ඒ මෙසේයි.

1 "අසිච්ජතීහි දූඅෝපගූහනං
තාූජනව සඛගමඝීරූ චල්ලහම්
අරූණ කරොදූගම එෂ වන්තානෙ
වරතනූ සම්ප්‍රවදනති කුක්කුටාූ.

2 පශ්‍යන් භතෝ මන්මථබාණ පාෙතෝ
ශඛෙකාවිධාතූං නනිමීල්‍ය චක්ෂූූ
ඌරූච්ධාත්‍රාඝි කෘතොූ කථංතා
විතාූස තසූාං සුමුතෙවීතකීූ.

3 ශිශිර සිකර වාහිනි මාරූතෙ
චරතිවූෂති හයාදිව සර්වරූූ
මනසිජූූ ප්‍රවිවෙශ වියොගිනී
හෘදයමාහිත ශොක හුතාශනං.

4 භ්‍රාංවා විවසවානථ දක්ෂිණශා
මාලම්බූූ සවීත්‍ර කරප්‍රසාරී
සෘඛ්විකතොනීූඛ ඉවප්‍රතසෙථ
වසූප ලබ්ධෙූූ ධන දස්‍යවාසං."

මෙහි 1 වෙනි ශ්ලෝකය අපේ රචනායෙහි නොපෙනේ. අප වී සින් බලනලද ජානකිහරණ සන්නපොත්වල මේ පිණිස සන්න යක් නැතිහෙයිනි. 2 වෙනි ශ්ලෝකය අපේ රචනාවේ ප්‍රථම සගීයෙ හි 29 වෙනි ශ්ලෝකයයි. 3 වෙනි ශ්ලෝකය 11 වෙනි සගීයෙහි 63 වෙනි ශ්ලෝකයයි. 4 වෙනි ශ්ලෝකය 3 වෙනි සගීයෙහි 2 වෙනි ශ්ලෝකයයි. මේ ශ්ලෝකත්‍රයෙනුත් 2 වෙනි 4 වෙනිදෙක ලිපිදෙස් සහිත බවද අපේ රචනාවහා නොසම බවද පෙනේ.

"අසිච්ජතීහි" යනාදි ප්‍රථම ශ්ලෝකය ක්‍රි. ව. 1050 කාලයෙහි කාශ්මීරදෙශයෙහි විසූ ක්ෂෙමෙන්ද්‍ර කවිනුගේ "ඖචිත්‍ය විචාර චර්චා," තෙවත් "ඖචිතාූලඞ්කාර" යයි ප්‍රසිඛ අලඞ්කාර ග්‍රන්ථයෙහි උදූ හරණකරණලද්දකි. මෙහි "වරතනූ සම්ප්‍ර වදනති කුක්කුටාූ" යන සතරවන චරණය පතඤ්ජලීන්ගේ මහා භාෂ්‍යයෙහිද උජ්ජ්වල දත්ත යන්ගේ උණාදි සූත්‍රවෘත්තියෙහිද තනූ ශබ්දයාගේ සම්බුබ්ධි හ්‍රස්වය සඳහා උදූහරණ ක්ලෙයින් පතඤ්ජලි සෘෂීන්ටද වඩා කුමාර දාසයෝ පුරාතන කෙනෙකැයි ප්‍රොපසර් පීටර්සන් විසින් ලියන ලදී. මේය මෙසේමයයි සැලකියයුතු නොවේ. චාන්ද්‍රව්‍යාකරණ කර්තෘ වූ ආචාර්‍ය්‍ය චන්ද්‍රගොමීන්විසින් පතඤ්ජලි සෘෂිතුගේ මහා භාෂ්‍යය ගුරු කොටගෙන එම ව්‍යාකරණය කළබැව්

"චන්ද්‍රාචාර්‍යාදි භිර්ලබ්ධා දෙශං නඤාත්‍යනාදෘගෲම්
ප්‍රවර්තිතං මහා භාෂ්‍යං චන්ද්‍ර ව්‍යාකරණං කෘතම්"

යන ධූජ තරඞ්ගිනී ශ්ලෝකාදියෙන් පෙනේ. මීට අවුරුදු 1600

කින් පූර්ව වාඤ්ඡාකරණයට මහා භාෂ්‍යය ගුරුවූහෙයින්ද 1900 කින් පෙර වික්‍රමාදිත්‍ය රජතුගේ ජ්‍යෙෂ්ඨ භ්‍රාතෘවූ හර්‍රිහරින් විසින් මහා භාෂ්‍යයට 'වාක්‍යපදීය'නම් වණ්ණනා ග්‍රන්ථයක් කළහෙයින්ද (හා රවි මහා කවීන්ට පසු කාලයෙහිවූ කෙනෙකැයිද කාලිදාස මහා කවීන්ට මැඩිමහලුකෙනෙකැයිද සලකනලද) * මහා කවිවර ශ්‍රී මාඝ යන්ගේ ශිශුපාලවධයෙහි "අනුත් සූත්‍ර පදන්‍යාසා සවෘත්තිඃ සන්නිබන්ධනා" යන්නෙහි "නිබන්ධන" යනු භාෂ්‍ය ග්‍රන්ථය සඳහා කියනලදැයි මාඝ විතාකාර මල්ලිනාථයන් කීහෙයින්ද ගෝල්ඩ්ස්ටිකර්, භණ්ඩාරකර, ශ්‍රී තාරානාථාදී ප්‍රසිඛ පණ්ඩිතයන් විසින් මහා භාෂ්‍ය රචනාව අවුරුදු දෙදහසකිනුත් අතීතයයි කරුණු සහිතව කියනලද හෙයින්ද "චරතනු සම්ප්‍ර වදනති කුක්කුටාඃ" යනු මහා භාෂ්‍යයට ගන්නාලද්දේ කුමාරදාස නරෙන්ද්‍රයන්ගේ රචනාවකිනැයි නොසිතිය හැකිය. උප්පලදත්තයන් විසින් "කෘෂිචම් තනිධනි සජ්ජි ඛජ්ජිහ්‍ය උඃ" යන ශාකටායන සූත්‍රය පිණිස ලියනලද වෘත්තියෙහි "සඞ්ඛ්‍යා භ්‍රස්වෙව චරතනු සම්ප්‍ර වදනති කුක්කුටාඃ ඉති වෘත්තිඃ"යි සියන ලදී. මෙසිනුදු මේකී ශ්ලෝක චරණය කුමාරදාසයන්ගේ රචනාව කැයි නොහැඟේ. උප්පලදත්තයන් විසින් ජානකීහරණයෙන්ගත් අනික් උදාහරණයක් ජානකීහරණ නාමයෙන්ම දක්වූහෙයින්ද ය ථොක්ත උදාහරණය වෘත්ති වචනාවැව් කීහෙයින්ද ඉතා පුරාතනවූ මහා භාෂ්‍යයෙහි පෙනෙන එම ශ්ලෝක චරණය කුමාරදාසයන් ශ්‍රේයසි කීම සැක සහිතමැයි. ඔෘචිත්‍යාලඞ්කාරයෙහි එය කුමාරදාස ප්‍රවීනාවිකැයි කීමද අසත්‍යයයි නොහලයුතුහෙයින් 'වඃඩොයුනා"ය නාදී පාණිනීය සූත්‍රයන් කාලිදාසයන්ගේ රචනාවහා යොදාගත් තාක්මෙන් භාෂ්‍යෝදාහරණය කුමාරදාසයන්ගේ රචනාවටද යොදා ගන්නාලදැයි සිතීම මේහි යුක්තතරයයි හැඟේ.

"පශ්‍යන්හතෝ" "ශිශිරයිඃකර" යනාදී ශ්ලෝකවය ශාර්ඛධර පඛතියෙන්ද "භ්‍රාන්වා" යනාදී ශ්ලෝකය සුභාෂිතාවලියෙන්ද ගත් බැව් කියනලදී. උණාදිවෘත්තියෙහිද "කෘඛ්‍රමදිභ්‍යඃකිත්" යන ශාකටායන සූත්‍රය සඳහා උදාහරණකෙරෙමින් "මහිෂ ධ්‍රුසරිනඃසරිතඃසතට ඉති ජානකීහරණේ යමකම්"යි උප්පලදත්තයෝ ජානකීහරණ 11 වෙනි සර්ගයෙහි 71 වෙනි ශ්ලෝකය සම්බන්ධවූ ප්‍රථම චරණය දක්වූහ.

"සූක්තිමුක්තාවලි"නම් සුරුතන ග්‍රන්ථයෙක්හි "ජල්හන"නම් කවි

---

* "තාවද් භා භාරවෙර්භාති යාවන්මාඝස්‍යනෝදයඃ
උදිතෙව පුනර්මාඝෙ භාරවෙ ර්භා රවෙරිව"
'පුරා කවීනාං ගණනාප්‍රසඞ්ගෙ කණිෂ්ඨිකාධිෂ්ඨිත කාලිදාසඃ
අද්‍යාපි තත් තුල්‍ය කවෙරභාවා දනාමිකා සාර්ථවතී බභූව"
යනු චිරන්තන කවීන්ගේ වචනයි.

මෙතෙමේද එකල ප්‍රසිඛවූ කවීන්‍රයන් වණීනාකරමින් මහා කවී කුමා රදාසයන් සඳහා කවිවර ශ්‍රී රාජශෙඛර විරචිත මේ මතු පෙනෙන ශ්ලෝකය දක්වූයේයයි ප්‍රොපැසර් පීටර්සන් මහතාගේ ලෙඛනයෙ හි කියනලදී.

"ජානකීහරණං කර්‍තුං රඝුවංශෙසප්තෙ සති.
කවිඃ කුමාරදාසශ්ච රාවණශ්ච යදිඤ්ඣතඃ"

රඝුවංශෙසප්තෙසති, රඝුවංශකාව්‍යය පිහිටි කල්හි; හෙවත් රඝුවං ශික (රාම රජහු)සිටි කල්හි; ජානකීහරණං කර්‍තුම්, ජානකීහරණ (කා ව්‍ය) ය කරන්ට; නොහොත් (ජානකීනම්වූ) සීතාව පැහැරගැන්ම ක රන්ට; කුමාරදාසඃ කවිශ්ච, කුමාරදාස කවිනෙමේත්; රාවණශ්ච, එනම් රාඤසනෙමේත්; යදිඤ්ඣතඃ, ඉදින් ඉොහොසත්ද?—යන ශෙ ෂාර්‍ථයක් මේ ශ්ලෝකයෙන් ප්‍රකාශවේ. මෙයින් රඝුවංශයට පසු ජාන කීහරණ කාව්‍යය කළබැව් කවිනෙමේ හැඟවී.

කෙදුරහට්ට විරචිත වෘත්තරත්නාකරයට ලක්දිව පුරාණ පණ්ඩිත කෙනකුන් විසින් ලියනලද සිංහල ව්‍යඛ්‍යානයෙහිද ජානකීහරණ ප්‍රථම සඤ්චිතීය. ශ්ලෝකයෙහි පූර්‍වාර්‍ධය පදුනනාවතීස්තුති මාත්‍රිකයා ගේ ගුරුබව දක්වනු පිණිස උදාහරණ කළහ.

මෙසේහ වුරුදු (850) අටසිය පනහකින් අත්තනෙහි කාශ්මීරදෙශා දියෙහි විසූ ෂෙමෙන්ද්‍රෝ * මහා ග්‍රන්ථකාර පණ්ඩිතයන් විසින්ද ලක්දිව්වැසි නොයෙක් පණ්ඩිතයන් විසින්ද සඤ්චිත ග්‍රන්ථ රචනා පිණිස ගුරුකොටගන්නාලද විරප්‍රසිඛ මේම ජානකීහරණ මහාකා ව්‍යය මේකාලයෙහි අන්‍යදෙශයකහෝ ලක්දිව පුරාණ පුස්තකාලය කහෝ ඇතිබවකුත් අසන්ට නොලැබේ. කොළඹ රාජකීය පුස්තකා ලයෙහි තැබීම පිණිස ආණ්ඩුව විසින් පරීක්ෂාකරවූ කල්හිද ජානකී හරණ සන්න පොතම්මිස ශ්ලෝකපොතක් නොලැබුණේය.

මේ ජානකීහරණ මහාකාව්‍යකාර කුමාරදාස මහරජාණන්හා මී තුවූ කාලිදාසනම් කවීන්‍රතෙමේ කවරෙක්ද යනු නිශ්චයෙන් දක්වා ලීම දුෂ්කරය. කුමක්හෙයින්ද යත්? කාලිදාස නමින් ඒඒකාලයෙහි ප්‍රසිඛවූ කවිවරයන් කීපදෙනෙකුන් විසූබැව් ග්‍රන්ථානන්තරයෙහිදර්ශි ත බැවිනි.

කාලිදාස මහා කවීන්ගේ කාලය නියමකොට දැනහන්නා පිණිස කරුණු සෙවූ වර්‍තමාන කාලීන ප්‍රොපසර් ඇල්බ්‍රැක්ට්, ප්‍රොපසර් වීබර්, ජී. බුලර්, සෂගිරි ශාස්ත්‍රී, ශඛකර පණ්ඩුරඞ්ග, තාරානාථ තර්‍ක වාචස්පතිආදි පණ්ඩිතයන්විසින්ද මේ සඳහා බොහෝ කරුණු දක්ව නලද්දේනමුත් ඒ සියල්ලද එකිනෙකට අසමාණබැව් පෙනේ.

---

* "අසිවිජඝිහි" යනාදි ශ්ලෝකය භාරවි කවිහුගේ කෘතියකැයි ඊ ඩහාදුශ කවීන්ගේ වෘත්තෙනාදාහරණයෙන් පෙනේ. මෙය ෂෙමෙ න්ද්‍රයන්ගේ ඔචිත්‍යාලඞ්කාර වචනයහා නොයෙදේ.

රඝුවංශාදි කාව්‍ය කතෘවූ කාලිදාස මහා කවිතෙම මීට හවුරුදු (1946) එකදාස් නවසිය සසාළිසකින් පෙර දඹදිව අවන්ති ජන පදයෙහි (දැනට 'මල්වා'යයි ව්‍යවහාරවන "මාලව" දෙශයෙහි) උ ජ්ජයිනී පුරයෙහි විසූ වික්‍රමාදිත්‍ය මහ රජහුගේ පණ්ඩිත සභායෙහි රත්නයක්සේ වැජඹුනු පඬිවරයෙක යනු බොහෝදෙනා විසින් ස ලකනලද්දේය. ශ්‍රී තාරානාථ තර්කවාචස්පතීන් විසින් කරණලද "වාචස්පත්‍ය"නම් ව්‍යුත්පත්ති ධානයෙහි රඝුවංශ, කුමාරසම්භව, මේඝ දූත, යන ශ්‍රව්‍ය කාව්‍ය තුනහා "සමැති චතුෂ්ටය" නම් වෙදෙයාහ කීම ප්‍රතිපාදක ග්‍රන්ථයක්ද "ජ්‍යොතිර්විදාභරණ" නම් කාලඥාන ශාස්ත්‍රයද ක්‍රමයෙන් රචනාකොට මාලව්කාග්නි මිත්‍ර, වික්‍රමොර්ව්ශී, ශාකුන්තලා යන දෘශ්‍ය කාව්‍යද කරණලද බව කියා මේ ජ්‍යොතිර්විදාභරණ ශ්ලෝ කයන් නිදර්ශනකරළහ.

"මන්‍යන්තා'ධුනා කෘතිරියං සත්තිමාලවෙත්‍රේ
ශ්‍රුවික්‍රමාකී නෘපරාජවරෙ සමායිත්"
... ...

"ශඩ්ඛාදි පණ්ඩිතවරාඃ කවයඃසර්වතෙඃ
ජ්‍යොතිර්විදඃ සම්භවංශ්ච වරාහ පූර්ව්‍යා
ශ්‍රුවික්‍රමස්‍ය බුධ සංසදි ප්‍රාජ්‍ය බුබෙ-
ඝෙතාරප්‍යහං නයසඛඃ තිලකාලිදාසඃ"

"කාව්‍යත්‍රයං සුමතිකෘද් රඝුවංශ පූර්ව්‍වං
ඡතං යතොඛනු කියච්ඡ්‍රුති කර්ම්මවාදඃ
ජ්‍යොතිර්විදාභරණ කාලව්ධාන ශාස්ත්‍රං
ශ්‍රීකාලිදාස කවිතොඛි තතො බභූව"

"වඹි සින්ධුර දඹිනාම්බර ගුණෙණය්‍යාතෙකලෙඃ සම්මිතෙ
මාඝෙමාධව සංජ්ඣිතෙ'ත්‍ර විහිතෙ ග්‍රන්ථක්‍රියොපක්‍රමඃ"යි.

මෙහි කී ජ්‍යොතිර්විදාභරණ ග්‍රන්ථ නිර්මාණය කල්‍යුග වර්ෂ (3068) තුන්දාස් සැටඅටෙන් මතු හවුරුදු වෙසක්මස්ගියයි කීහෙයින් එම කවීන්ගේ ග්‍රන්ථ රචනාකාලය අවුරුදු (1922) එක්දාස් නවසිය විසි දෙකකින් අතීතවේ. මේ මේඝදූතම් එම මහා කවීන්කෙරෙන් අවුරුදු පන්සීය ගණනකට මෑතකාලයෙහි සිංහල මහා කවි කුමාර දාස නරෙන්‍රයෝ විසූහයි කියයුතුවේ.

ජ්‍යොතිර්විදාභරණ ශ්ලෝකයෙහි පෙනෙන මේ වර්ෂ සඞ්ඛ්‍යාවද විශ්වාස නොකටයුතු බව ඇතම් උගතුන් විසින් කියනලදී. ඔවුන් විසින් ඒ දක්වනලද කරුණුද මෙහි සැලකියයුතුසේ පෙනේ. අප අභිප්‍රාශය බලනු පිණිස ශකවර්ෂයෙන් 445 ක් අඩුකොට ශෛශ්‍යසැ රින් බෙදියයුතුයයි ජ්‍යොතිර්විදාභරණයෙහි කීහෙයින් එය ශකවර්ෂ යෙන් පළමුකරණලද්දක් නොවනබැවින් වික්‍රම (සංවත්) වර්ෂයෙන්

හවුරුදු සත්සියයක් පමණගිය කල්හි කරණලද්දකැයි සැලකියයුතු බවද එහි නම් දක්වූ ධන්වන්තරි කාලිදාසාදි පණ්ඩිත නවදෙනා හා ජිෂ්ණු ත්‍රිලොචනාදි පණ්ඩිතයන් අතුරෙන් ජිෂ්ණුහුගේ පුත්‍රවූ බ්‍රහ්මගුප්ත ආචාර්‍යයන් විසින් බ්‍රාහ්මසිඛානන්තය කරණලද්දේ ශක වර්ෂයෙන් 550 ක් ගතවූ කල්හිය යනු

"ශ්‍රීවාපවංශ තිලකෙ-ශ්‍රීව්‍යඝ්‍රමුඛෙනෘපෙ ශකනෘපාලාත
පඤාශත් සංයුඉෙක්ත-ඒෂි ශඉතෙෂු පඨිරතීඉතෙෂු
බ්‍රාහ්මෂ සඵුට සිඛානන්ත-සජ්ජන ගණිතඥගොලවිත් ජ්‍රිෂ්ණෝ
ත්‍රිංශවර්ෂේණකෘතෝ-ජිෂ්ණුසුත බ්‍රහ්මගුප්තෙන"

යනමේ සිඛානන්තාවසාන ශ්ලෝකදෙකින් ප්‍රකාශවෙයිනුත් ජ්‍යෝතිර්විදුහරණය එපමණ පුරාණයෙ නොසිතියයුතු බව ඔවුන්ගේ කල්පනායි.

රඝුවංශ, කුමාරසම්භව, මේඝදූත, සෘතුසංහාර, නලොදය, සෙතුප්‍රබන්ධ, ශකුන්තලා, වික්‍රමොර්වශී, මාලවිකාග්නිමිත්‍ර, ජ්‍යෝතිර්විදාභරණ, ශ්‍රුතබොධ, වෘත්‍තරත්නාවලී, ශෘඞ්ගාරතිලක, ප්‍රශෙනෝත්තරමාලා, භාෂාඞණ්ණව, පුෂ්පවාණවිලාස කාව්‍ය, නානාර්ථ ශබ්ද රත්නා, යනමේ ග්‍රන්ථයන් කාලිදාසනම් කවිහු විසින් කරණලදැ බව කියති. මේ සියල්ල එකම කාලිදාසකෙනෙකුන්ගේ කෘතිලෙස නොසිතියයුතුබවත් මෙයින් "නලොදය" ආදි සම්භරක් ඒ නම්ම පසුකාලයක විසූ කවිවරකෙනෙකුන්ගේ කෘතියයි සැලකිය යුතුබවත් සෂගිරිශාස්ත්‍රී ආදි පණ්ඩිතයන්ගේ මතයි. "සෙතුප්‍රබන්ධ" නම් කාව්‍යයට ටීකා ලියූ රාමදාස කවීන්ගේ මේ ශ්ලෝකයෙන්ද සෙතුප්‍රබන්ධය වික්‍රමාදිත්‍ය රජහුගේ අයදුමෙන් කාලිදාසයන් විසින් කරණලද බව ප්‍රකාශවේ.

"යිරාණං කාව්‍ය චර්චා චතුරිම විධයෙ වික්‍රමාදිත්‍යවාචා
යංචක්‍රෙ කාලිදාසඃ කවිමකුටවිධුඃ සෙතුනාමප්‍රබන්ධම්
තච්චඛ්‍යසෞඛ්‍යවාඤ්ඡං පරිඝදි කුරුතෙ රාමදාසඃ එව
ග්‍රන්ථෝජ්ජලාලදීඝ්‍රක්ෂිතිපති වචසා රාමසෙතුප්‍රදීපම්"

මෙම සෙතුප්‍රබන්ධය 'ප්‍රවරසෙන'* නම් රජක්හුපිණිස වික්‍රමාදිත්‍ය රජහුගේ ආඥයෙන් කාලිදාස කවිහු විසින් කරණලදැයි අභිනව ටීකාකාරයන් කීහෙයින් උජ්ජයිනී පුරයෙහි වික්‍රමාදිත්‍යනම්වූ ශ්‍රීහර්ෂ රජහුද ශිලාදිත්‍යනම්වූ ප්‍රතාපශීල රජහුද සමකාලිනවූ ප්‍රවරසෙ

---

* මෙම ප්‍රවරසෙන රජහා සිංහලයන්ගේද සම්බන්ධය පැවතිබැව් කන්ලනාචාර්‍යයන් විසින් කියනලදී.

"බුහොජ සිංහලාදින්යෝ
ළිපාන් සසඛ්වොංකරොත්"—රාජතරඞ්ගිනී

න රජ කාශ්මීර රජෙකැයි හැඟෙනබැවින් සෙතුප්‍රබන්ධය කාලි දාසනම් කවිහු විසින් ක්‍රිස්තුවර්ෂ (300) තුන්සියය පමණ කාලයෙහි කරණලද්දේයයි සිතියයුතු බව ප්‍රොපසර්වීබර් මහතුන් විසින් ලිය නලදී. මෙකියනලද කාලය කුමාරදාස නරෙන්ද්‍රයන්ගේ කාලයට හ වුරුදු (200) දෙසියයකින් පුළුවේ. ප්‍රවරසෙන රජුහා "හියුන්ත්සාං" නම් ප්‍රසිද්ධවූ බුදුසමය හදාරන්නට ඉන්දියාවට ගිය චීන භික්ෂුවගේ මිත්‍ර සම්බන්ධයක් තුබූබැවි කියනලදහේ යින්ද හර්ෂවර්ධන, ශිලාදිත්‍ය, හියුන්ත්සාං, යන මොවුන් සමකාලීන වූහෙයින්ද, ප්‍රවරසෙන රජ ක්‍රිස්තුවර්ෂ (500) පන්සියයටත් (600) සියයටත් අතර විසූයේයයි කීම යුක්තතරය යනු වීබර් මහතුන්ගේ මතයයි. සෙතුප්‍රබන්ධ රචනාව සඳහා මේ කියනලද කාලය කුමාරදාස මහරජාණන්ගේ කාලයට සම්පබැව් පෙනේ.

වාචස්පත්‍යයෙහි වනාහි.

"කාලිදාසාඛ්‍යායාඝ්‍රායඃ කවය ආසන්. තත්‍ර එකෝ වික්‍රමාදිත්‍ය සභ්‍යඃ අපරෝ හොජදෙව සභ්‍යඃ අපරෝ භාමිනී විලාස කර්තෘ ජගන්නාථමිශ්‍රඃ අභිනව කාලිදාසාඛ්‍යඃ". "කාලිදාසනම් කවිහු තුන්දෙනෙක්වූහ. ඔවුන් අතුරෙහි එක් (කවිවරයෙක්) වික්‍රමාදිත්‍ය රජහුගේ පණ්ඩිත සභායෙහි නියුක්තයෙක. අනික් (කවිවර) නෙරම් හොජදෙව රජහුගේ සභායෙහි නියුක්තයෙක. අනික් තැනැත්තේ භාමිනීවිලාස කර්තෘවූ අභිනව කාලිදාසනම් ජගන්නාථ මිශ්‍රතෙමේ"යයි කියනලදී.

මෙයින් වික්‍රමාදිත්‍ය සභ්‍ය කාලිදාසතෙම කුමාරදාස නරෙන්ද්‍රයන්ට පළමුකාලයෙක්හි විසූයෙකැයි යටකී ක්‍රමයෙන් හැඟේ. ඉතිරි දෙදෙනාගෙන් ජගන්නාථමිශ්‍රනම් අභිනව කාලිදාසතෙම * දිල්ලි පුරයෙහිද මධුපුරයෙහිද විසූයේය යනු භාමිනීවිලාස කාව්‍යයෙහි—

"ශාඝ්‍යාණ්‍ය කලිතානි නිත්‍ය විධයඃ සම්පීඩ සම්භාවිතා
දිල්ලි වල්ලභ පාණිපල්ලවතලෙ නීතං නදීනං වයඃ
සම්ප්‍රත්‍යුජ්ඣිතමාසනං මධුපුරී මධ්‍යෙහරිඃ සෙව්‍යතෙ

නුට ඇතිවියයි නොහැගේ. 'ශත්‍රු පරාභව'නම් ජ්‍යෝතිර්ග්‍රන්ථයද කාලිදාසනම් කවින් විසින් කරණලද බව එම අවසානයෙහි දක්ව නලද

"ආසීත් කශ්‍යප වංශජෝ'ඛි තනයා තීරාධිවාසිච්ජ්‍යඃ
ශ්‍රෞතස්මාර්ත විචාරසාර චතුරඃ ශ්‍රීභානු නට්ටස්සුධීඃ
තත්පුත්‍රෝ හරි භක්ති නිර්මල තනුර්ජ්‍යෝතිර්විදු මග්‍රණීඃ
ශාස්ත්‍රං ශත්‍රු පරාභවාඛ්‍යමකරොත් ශ්‍රීකාලිදාසඃ කවිඃ"

යන ශ්ලෝකයෙන් ප්‍රකාශවේ. මේතෙම ශකවර්ෂයෙන් හවුරුදු සියගණනක් ඉකුත්වූ පසු සංස්කෘත ග්‍රන්ථය රචනාකෙළේය යනු එහි දක්වූ "ශකෙ සාඛේ භූතෙන්දුඛෙහඃ ශෛශෙඛඃ ප්‍රභවාදිකඃ" යනාදී ගණිත විධි වශයෙන් හැගේ. මොහු යමුනාතීරයෙහි විසූ ශ්‍රී භානුභට්ටනම් පණ්ඩිතකෙනෙකුන්ගේ පුත්‍රවූ කාශ්‍යපවංශ ඇති ශ්‍රී කාලිදාසයයි ප්‍රසිඛව විසූ විද්ග්ධභකතිඤ දෛවඥ බ්‍රාහ්මණකෙනෙකි. මේ දෙදෙනාමකුමාරදාස නිරිඳුන්ගේ කාලයෙන් මෑතක විසූවෝය යි හැඟෙනහෙයින්ද ඒ මහරජාණන්හා මිත්‍රවූයේ මේ කාලිදාසයෙ නොඇයි නොසිතමු. මෙකී කාලිදාසයන්හැර ඔවුන්ට මධ්‍යකාලයෙහි හොජදෙවයන්ගේ සභාසදවූ කාලිදාසයෝ කුමාරදාස නිරිඳුන්හා මිත්‍රවියට පැමිණියෝදෝහොසි සැලකියයුතුය. කරුණුකිමියත්? විත්‍රීය ධම්මකිත්ති මහාසාමීන් විසින් ලියනලද ලඛකා ශාසන කථායෙහි ලක්දිව කුමාරදාස රජතු දවස ජම්බුච්පයෙහි හොජ රජ රාජ්‍යානුශාසනා කලබැව් කියනලදහෙයින්ද කුමාරදාස හොජරාජ දෙදෙනාගේ සමකාලීන බව ප්‍රකාශවේ. එසේම හොජරාජයන්ගේ රාජ්‍යයෙහි කාලිදාසනම් මහා කවිකෙනෙකුන් විසූබැව් දඹදිව බොහෝ පොත්පත්හි ප්‍රසිඛය. නානාර්ථ ශබ්දරත්නා, මෙඝදූතාදි පොත් මෙම කවීන්ද්‍රයන්ගේ රචනාවයි කියති.

නානාර්ථ ශබ්දරත්නායෙහි "ඉති ශ්‍රී කාලිදාස විරචිතෙ නානාර්ථ ශබ්ද රත්නෙ කාදික්ෂාන්ත වර්ණිත්‍රාදූනන්නාර්ථ වචිඡ්ඡබ්ද ප්‍රකරණෙ එකෙක ධාර්ථි විචාර රමණීයෙ ප්‍රථමං නිබන්ධනං සමාප්තම්" යනාදීන් පරිච්ඡේදූනන්ත පාඨ යොදනලද්දේය. මෙම ග්‍රන්ථයට "තරලා" නම් ටීකාව ලියූ නිවුල කවියොකිහු සංස්කෘත ටීකායෙහි නිබන්ධනාවසාන පාඨයෙහි හොජ රජහුගේ අයදුමෙන් එය යර්ණලදබැව් මෙසේ කීහ. "ඉති ශ්‍රීමන් මහාරාජ හොජරාජප්‍රබොධිත නිවුල කවියොගිනා නිර්මිතායාං මහාකවි කාලිදාස කෘත නානාර්ථ ශබ්දරත්න කොශ රත්නාදිපිකායාං තරලාඛ්‍යායාං ප්‍රථමං නිබන්ධනඞ්" යනාදියයි.

මෙසින් "නිවුලකවි, හොජරාජ" දෙදෙනා සමකාලීනයෝය යනු නිසැකවේ. කාලිදාසයන් නිවුල කවිහුහා සමකාලීනබැව් මෙඝදූත කාව්‍යයෙහි,

"අඳුදුස් ශාඛගං හරති පවනඃ කිංස්විදිත්‍යුන්මුඛීර්
දෘෂ්ටොත්සාහශ්චයිත චකිතං මුග්ධ සිඛාඛගනාඃ
සථානාදසමාත් සරස නිචුලා දුත්පතොදඬ්මුඛඃඛං
දිඬ්නාගානාං පථිපරිහරන් ස්ථූලහසතාව ලෙපාන්"

යනමේ ශ්ලොකයෙහි පක්ෂානනාරාජී වශයෙන් කාලිදාසයන්හා ස තුරුවූ දිඬ්නාගාචාර්‍යයන්ට වත්‍රජයෙන් ගැරහීමක්ද කාලිදාසයන් හා සහාධ්‍යාය මිත්‍රවූ සුබන්ධුවිසින් නිචුල * නම් කවින්ට පැසසීමක් ද කළහ. ඒ බව මල්ලිනාථයන් කළ "සන්දේශවනී" ටීකායෙහි "රසිකො නිචුලොනාම මහා කවිඃ කාලිදාසස්‍ය සහාධ්‍යායඃ පරාපාදිතානාං කාලිදාස ප්‍රබන්ධ දූෂණානාං පරිහර්තා"යිද "දිඬ්නාගාචාර්‍යස්‍ය කාලිදාස ප්‍රතිපක්ෂස්‍ය"යිද කියනලද්දේය.

මෙකී ක්‍රමයෙන් හොජරාජ නිචුල කාලිදාස තුන්දෙනා සමකාලීනබැව් සැලකියයුතුය. හොජරාජ කුමාරදාස දෙරජුන්ගේ සමකාලීනත්වය දක්වූ ශ්‍රී ධර්මකීර්ති මහා සංඝනායකයන්ගේ වචනයද, කාලිදාස කුමාරදාස දෙදෙනාගේ මිත්‍රත්වය දක්වනු පිණිස පුජාවලිය, පැර කුම්බාසිරිත, යන ග්‍රන්ථයන්හි ප්‍රකාශිත වචනද, සිංහරබවට යටකී නානාවිධ ශබ්දරත්නාදිය සාක්ෂිවේ.

කාලිදාස මහා කවිතු ලක්දිව කුමාරදාස නිරිඳුන්හා අදහට මිත්‍රව එම නරෙන්ද්‍රයන් දක්නා ප්‍රණීත අවුත් දැක්මක් නොලැබ අතරමඟ ම මළහයි යනාදීන් ලක්දිව ජනශ්‍රැති වශයෙන් විස්තර කථාවක් පවතී. 'වල්ලාල'නම් කවින්විසින් කරණලද හොජ ප්‍රබන්ධයෙහිද කාලිදාසයන් පිළිබඳ විසිතුරු කථා දක්වනලදී. එහි ඇතැම්පුරුණ පණ්ඩිතවරයන්ගේ නාමයන්හා සමානවූ නාමයන් පෙනෙනහෙයින් ඒ සැක සහිතයයි සමහරුන් විසින් සලකනු ලබනනමුත් හොජ දෙවයන්ගේ කාලයෙහි කාලිදාස්නම් කවිවරකෙනකුන් විසූ බව ග්‍රන්ථානතරයෙන් දෘශ්‍යමානවෙයින් කාලිදාසයන් ගැන එහි කියන ලද ප්‍රවෘත්ති සිදුවූ පරිද්දෙන්ද සිතියහැකිවේ. එහි පෙනෙන ක්‍රමයෙන් හොජරාජයන්ගේ සභාව මහා කවිවූ පණ්ඩිතයන් පන්සියක්දෙනෙකුන්ගෙන් ශොභමානවිය. ඔවුන් අතුරෙහි විද්‍යුතා කීර්ති ඇති කවිරාජවූයේ කාලිදාසතොමෝයි. හොජරාජද එවැනිම කවිවරයෙකි † හොජ ප්‍රබන්ධ කථායෙහි මේ කාලිදාසතොම කාමුක සු

---

* නිචුල කවිතෙමේත් පුරාතනයෙකි—ශබ්දඥාර්ණවකොශයෙහි
"වානීරෙණ විහෙඩෙසත්‍යන් නිචුලඃසථිලවෙතසෙ"
යන්නෙන්ද ඒ හැඟේ.

† හොජ ශබ්දානුශාසන (ව්‍යාකරණ), සරස්වතී කණ්ඨාභරණාදි පොත් මේ රජතු විසින් කරණලදැයි සලකනු ලැබේ.

භාවයෙන්සුකතකෙනෙකැයි කිසිවිටෙක රජතු විසින් ගරහනු ලැබූ යේයසිද කලින් කල රජුහා රැහැණිව විදෙසිව හැසුරුණේයයිද කියනලද්දේය. ලඛනාවාසීන්ගේ ජනශ්‍රුතියෙහිද මෙයමෙසේම අසනු ලැබේ. එහෙයින් "විදෙසිව හැසුරුණු කාලිදාසයෝ කුමාරදාස නිරිඳුන්ගේ ජානකීහරණනම් අද්භූත මහා කාව්‍යය ජම්බුවීපයෙ හිදී දැක සතුටුව රජු දක්නා පිණිස ලක්දිවට පැමිණියෝය" යනාදි ජනශ්‍රුති ප්‍රවෘත්තියද අසූතයෙකැයි නොසිතමු.

තවද, මේ කුමාරදාස නරෙන්ද්‍රයන් විසින් රචනාකරණලද "ජානකීහරණ" නම ශ්‍රව්‍යකාව්‍ය ප්‍රබන්ධය පෙරතුබූ පරිද්දෙන් ශ්ලෝක සංස්කරණයකොට තුබ්බවහොත් රඝුවංශාදී කාව්‍යමෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ ඛ්‍යාතාදී ශාස්ත්‍රාගීලාසි සුයි ජනයාට ප්‍රයෝජනවත්වේයයි අප ආචාර්‍යෝත්තම රත්මලානේ ප්‍රතාණවිහාරාධිවාසීවූ විද්‍යාලඞ්කාර පරිවෙණාධිපති රත්මලානේ ධම්මාලෝක මහාස්ථවිර සාමිපාදයන්වහන්සේ විසින් කරණලද නියමයද, සිංහල මහා කවීශ්වර කුමාරදාස නරෙන්ද්‍රයන්විසින් පිළියෙල කරණලද මේ සංස්කෘත මහාකාව්‍යය පෙර තුබූනියාගෙන් ශ්ලෝක සහිත කරවා මතු පවත්නාලෙස තැබුව හොත් පුරාණ සිංහල කවීන්ද්‍රයන්ගේ සංස්කෘත කවිත්වය සිහිවිමපිණිසද, කාව්‍යාලඞ්කාරාදී ශාස්ත්‍රයාගේ දිසුණුවු පිණිසද, අත්‍යන්තෝප්කාරවන්නේයයි සෙංකඩගල මහනුවර ශ්‍රීදංෂ්ඨා දලදා මන්දිරයෙහි දියවඩන නිලය ඇතුළුව සවිතුවර රටලැබී කරවන ගිරගම රාජකරුණ නවරත්නා සෙනෙවිරත්නා මුදලිනාමොපලක්ෂිත මන්ත්‍රීශ්වර බුරත්නර මහනිලම තුමන්. විසින් කරණලද ගරුතර ආරාධනාවද පිළිගනිමින් ශ්ලෝක සංස්කරණයහා සිංහල ව්‍යාඛ්‍යානයෙහි උෆතාති රෙකවාදී දෙෂ නිරාකරණයෙන් සංශොධනයද කෙලෙමු.

මෙහි ශ්ලෝක ප්‍රතිසංස්කරණය හා ව්‍යාඛ්‍යාන ශොධනය සඳහාන් අපවිසින් බලනලද "ජානකීහරණ සන්න" පොත්හි ප්‍රාරබ්ධ කථා ප්‍රවෘත්තිය සම්බන්ධි නිෂ්ඨාවක් නොපැනෙනහෙයින්ද පඬදශ සර්ගයෙහි දෙවිසිවන ශ්ලෝකයටත් කාව්‍යවසාන ශ්ලෝකයටත් අතුරෙහි සන්නයේ අඩාලබවක් පැනෙනහෙයින්ද මෙම මහා කාව්‍යයාගේ සන්නයද උෆතුබැව් සලකමු. එනකුදුවුවත් සන්නය ඇතිතාක් ශ්ලෝක බන්ධනය කිරීම අපගේ අභිමතයබැවින් එසේ මේ රචනාව සම්පූර්ණ කෙලෙමු. ව්‍යාඛ්‍යානයෙහි ශ්ලෝක පූරණයට නොපොහොණසේ අඩුවූ සමහරතැනෙක අක්ෂර පදයන් ප්‍රකරණානුකූල වශයෙන් සලකනලද ප්‍රතිභාන ගම්‍ය පදුන්තරයෙන් පූරණයද කෙලෙමු. ඒවෙන්කොට කැඳීනීම සඳහා එවැනිතැන් රෙඛාවයකින් පරිච්ඡේදකොට ශ්ලෝක මධ්‍යයෙහි දක්වනලද්දේය. සර්ගනාම්හා සර්ගවසාන පාඨද ප්‍රථම සර්ගවසාන වාක්‍යයට අනුකූල ක්‍රමයෙන් යොදනලද්දේය.

මෙහි සර්ගයන්ගේ වෘත්ත විශේෂය මෙසේයි. ප්‍රථම සර්ගයෙහි අනු

විත්‌ශෙලාක අතුරෙන් 73 වැන්න උපෙන්‍රවජ්‍රාවෘත්තයි. සඟිවසාන යෙහිවූ 88, 89, 90, ශ්ලෝකත්‍රය පුෂ්පිතාග්‍රායි. සෙස්ස (ඉන්‍රවජ්‍රොපෙ න්‍රවජ්‍රාමිශ්‍ර) 'උපජාති' හා ඉන්‍රවජ්‍රායි—විතීය සඟියෙහි එකුන් අසූ වක් පද්‍ය අතුරෙන් 1 වැන්න පටන් 77 වැන්න දක්වා පථ්‍යාවක්ත්‍ර යි. 78 වැන්න පුෂ්පිතාග්‍රායි. 79 වැන්න ශාර්දූලවික්‍රීඩිතයි—තෘතීය සඟියෙහි එක් අසූවක් පද්‍ය අතුරෙන් 8 වැන්න උපෙන්‍රවජ්‍රායි. 64 පටන් 76 දක්වා වංශස්‍ථයි. 77 වැන්න පුෂ්පිතාග්‍රායි. 78, 79 යනදෙක ශිඛරිණීයි. 80, 81 යනදෙක ශ්‍රග්ධරායි. සෙස්ස උපජාතියහා ඉන්‍ර වජ්‍රායි—චතුර්‍ථ සඟියෙහි තෙසැත්තෑවක් ශ්ලෝක අතුරෙන් 1 වැන් න පටන් 69 වැන්න දක්වා සුන්දරී වෘත්තයි. 70, 71, 72 යන තුන 'නර්කුටක' වෘත්තයි. 73 වැන්න ශාර්දූලවික්‍රීඩිතයි—පඤ්චමසඟියෙහි එක්සැටක් පද්‍ය අතුරෙන් 1 වැන්න පටන් 54 දක්වා වංශස්‍ථයි. 55, 57, 58, 60, 61 යන පස වසන්තතිලකායි. 56 වැන්න මාලිනීයි. 59 වැන්න ප්‍රහර්‍ෂිණී වෘත්තයි—ෂෂ්ඨ සඟියෙහි එකුන්සැටක් පද්‍ය අතු රෙන් 1 වැන්න පටන් 54 දක්වා පථ්‍යාවක්ත්‍රයි. 55 වැන්න පටන් තුනක් ප්‍රහර්‍ෂිණීයි. 58, 59 යන දෙක වසන්තතිලකායි—සප්තම ස ඟියෙහි දෙසැටක් ශ්ලෝක අතුරෙන් 2, 35 යන දෙක උපෙන්‍රවජ්‍රා යි. 62 වැන්න මාලිනීයි. සෙස්ස බොහෝසෙයින් උපජාතියහා ඉන්‍රව ජ්‍රායි—අෂ්ටම සඟියෙහි එක්සිය එකක් ශ්ලෝක අතුරෙන් 1 වැන්න පටන් 92 දක්වා රථොද්ධතායි. 93 පටන් සතක් පුෂ්පිතාග්‍රායි. 100, 101 යනදෙක නර්කුටකවෘත්තයි—නවම සඟියෙහි අටසැටක් ශ්ලෝ ක අතුරෙන් 1 වැන්න පටන් 66 දක්වා වංශස්‍ථයි. 67 වැන්න වස න්තතිලකායි. 68 වැන්න නර්කුටක වෘත්තයි—දශම සඟියෙහි අනූ වක් පද්‍ය අතුරෙන් 1 වැන්න පටන් 81 දක්වා පථ්‍යාවක්ත්‍රයි. 82, 83 යන දෙක වසන්තතිලකායි. 84 වැන්න පටන් 90 දක්වා ශාර්දූලවි ක්‍රීඩිතයි—ඒකාදශ සඟියෙහි සසානූවක් පද්‍ය අතුරෙන් 1 වැන්න ප ටන් 86 දක්වා ද්‍රුතවිලම්බිතයි. 87 වැන්න පටන් 90 දක්වා වසන්ත තිලකායි. 91 වැන්න පෘථ්වී වෘත්තයි. 92, 93, 95 යන තුන ශිඛරි ණීයි. 94, 96 යන දෙක ශාර්දූලවික්‍රීඩිතයි—ද්වාදශ සඟියෙහි පස් පනසක් ශ්ලෝක අතුරෙන් 1 වැන්න පටන් 51 දක්වා වංශස්‍ථ වෘ ත්තයි. 52 වැන්න පටන් 54 දක්වා පුෂ්පිතාග්‍රායි. 56 වැන්න පෘථ්වී වෘත්තයි—ත්‍රයොදශ සඟියෙහි සසාලිසක් පද්‍ය අතුරෙන් 1 වැන්න පටන් 37 දක්වා ප්‍රමිතාක්ෂරා වෘත්තයි. 38 වැන්න පටන් 45 දක්වා පෘථ්වී වෘත්තයි. 46 වැන්න හරිණීවෘත්තයි—චතුර්දශ සඟියෙහි එක් අසූවක් ශ්ලෝක අතුරෙන් 1 වැන්න පටන් 80 දක්වා ද්‍රුතවිලම්බිත යි. 81 වැන්න මන්දාක්‍රාන්තායි—පඤ්චදශ සඟියෙහි 1 වැන්න පටන් 22 දක්වා ස්‍රග්ධරා වෘත්තයි—ග්‍රන්ථාවසාන ශ්ලෝකය පෘථ්වී වෘත්ත යි. මෙහි විෂ්ණුගුප්තගේ ප්‍රසාදයෙන් ලබන්නාලද මිනොරථ සිඳි ඇති හ වත් කුමාරදාශයන් විසින් විෂ්ණුභට ගෞරව සඳහා මාතුල ක්‍ෂත්‍රිය යන් දෙදෙනෙකුන්ගේ අයදුම්නිසා මේ මහා කාව්‍ය බණිනය කල බැවි ප්‍රකාශිතයි.

ශ්‍රද්ධාසම්පන්න සෞගත නරෙශ්වරයෙනෙක්වූ මේ කවීන්ද්‍රයෝ මෙසේ විෂ්ණුපුජනාභිලාෂයෙන් කුමක්හෙයින් කාව්‍යරචනාකලාභුදැ? ශාස්තෘවූ සම්බුදුරජාණන්වහන්සේගේ ගුණකීර්තන මුඛයෙන් නමස්කාරමාත්‍රයකුත් කවරහෙයින් නොයෙදූහුදැයි යත්හොත්. මේහලෝකිකාමිසසිත්‍රය සඳහා දෙවතා පූජනයත් ලාඛ්‍යතය ක්ෂත්‍රියාදීන්හෙරෙහි ඇවති කුල පරම්පරාගත චරිත්‍රයක්හෙයින්ද යථොචිත දෙවතා පූජනය ආගමා විරොධිවනහෙයින්ද මෙසේ විෂ්ණුගෞරවය කළහයි හැඟේ. මේ කාව්‍යය සඞ්ඛ්‍යා පඤ්චම සර්ගයෙහි,

55 " සම්භාගුණෙ මහති තත්ක්ෂණලබ්ධ මොක්ෂාඃ
සුශ්ලිෂ්ට යුකති සඵලනන සම්පදඃසෙතා
ශාකාඃ ඉවාස්ය විශිඛා රිපුසෛනිකෙභඃ-
ශව්ත්‍රැසත්‍රිවිෂ්ටප සභා ගමනොපදෙශම්"

යනමේ ශ්ලෙෂොපමාලඞ්කෘත පදයෙහි ලොවීලොවුතුරා දහම් උපමාකොට යොදාගත් නියාමයෙන් බුඩ සම්මතෙහිද කවිහුගේ චාතුර්‍යය යපෙනේ—තාවද පඤ්චදශ සර්ගයෙහි,

18 " ඉන්ද්‍රියාණි මතී මනන මජස්‍රයං යොජයන්ති විෂයෙෂු විජිත්‍ය
තවශිව මවධූය යශොඞ්ගි යඃසතනොති හුවනානි සවීරඃ"

19 " යෞවනං චලමපායි ශරීරං ගන්ධරං වසු විමිශ්‍රය විශිඞ්ටඃ
අන්‍යජන්ම ගත තිඤ්චවිපාකං දුඞ්ටසෞම්‍ය මපි කර්මනධතෙත"

21 " රූපවන්න මපි හන්ති ජරාගීඃ සඞ්ගමෙ මහති චාසති වියොගඃ
යාති දීඝි මපි විව්‍යුතිමායුඃ පුණ්‍යමෙව නිරපාසි හජධ්වම්"

යනාදි ත්‍රෛලාකයන්හි දුක්වනලද ඉන්ද්‍රිය විජයානු ශාසනයද යෞවනමදදිය දුරුකිරීමෙහි අනුශාසනයද රූපාදීන්ගේ අනිත්‍යතා සැලකීමද පරලොකඤ්චනය පිණිස සුචරිත භජනයදැයි යනාදි අවවාද ප්‍රතිසංයුක්ත රචනාවිධියෙනුදු ආගම ධර්ම්මයෙහි කවිහුගේ සාමර්ථ්‍යය හා ශ්‍රද්ධාවද ප්‍රකාශවේ.

ඉෂ්ටදෙවතා ප්‍රණමය නොකරණලද්දේ වස්තුනිර්දේශ මුඛ කාව්‍ය ලක්ෂණය අභිමතනොවෙයිනි. . කීවක බධාදි ආශීර්මුඛ කාව්‍යවිශයෙහි ආශීර්වාදයෙන් ආරම්භයද, රක්ෂවංශාදි නෘස්ත්‍රියාමුඛ කාව්‍යවිශයෙහි ඉෂ්ටදෙවතා ප්‍රණමයෙන් ආරම්භයද, ශිශුපාලබධ කුමාර සම්භවාදි වස්තුනිර්දේශමුඛ කාව්‍යවිශයෙහි වර්ණනීයාර්ථයට අනුගුණවූ වස්තූහුගේ නිර්දේශයෙන් ආරම්භයද අභිමතය යනු කවිසම්ප්‍රදායයි. එනෙයින් මේ ජානකීහරණ කාව්‍යය ආශීර්නිර්ක්‍රියා යන ලක්ෂණවයෙන් වෙන්කොට වස්තුනිර්දේශ සඞ්ඛ්‍යාත මහාකාව්‍ය ලක්ෂණයෙන් ආරම්භ කරන්නාවූ කුමාරදාස මහා කවිහු 'ආසීදවනාම්' යනාදීන් වස්තුනිර්දේශ මුඛයෙන් උපන්‍යාස කළහයි දතයුත්තේ. තාවද තත්ත්වාර්ථ සඞ්ග්‍රාහක වර්ණනා සඞ්ඛ්‍යාව නිරූපණ වශයෙන් ලියයුතු කරුණු ඇතත් වාග්බාහුල්‍ය භීතින් හේ මෙහි නොලියනලදී.

මෙසේ ප්‍රථිෂ්ඨාපක වෘත්ත විශෙෂඥයන්ගේ වශයෙන් පුරාතන වංශ ක්‍රමානුකූලලෙස අඛිනව විරචිතවූ එක්දහස් පන්සැටක් ශ්ලොකයෙන් යුත් මෙම මහා කාව්‍ය ග්‍රන්ථය ආධුනික විද්‍යාර්ථීන්ට සුලභවනු සඳහා පුරාතන පදගතාදී සනනයහා සමග එක පොතක්කොට මුද්‍රාඞ්කණය කරවුවහොත් එය ලොකාභිවෘඞ්ධි කාරණයෙකැයි අපට්සින් ලියා යවනලදීන් රජ සතුවූවූ ඇදෙශ ශාස්ත්‍රාභිවෘඞ්කාමීවූ ලඞ්කාච්ඡපයෙහි සමාදූන විනිශ්චයකාර ධුරඤර චාර්ලස් හැන්රිද සොසිස දිශානායක මන්ත්‍රීන්ද්‍රයාණන්විසින් කරවනලද ධනවියදමින් මේ මහාකී කාව්‍ය ග්‍රන්ථය ප්‍රසිඞ්ධියට පමුණුවනලද්දේය.

තවද, මෙම ග්‍රන්ථ සංස්කාරණයට උපකාරවූ ඇතැම් දුලබ්ධ පොත් පත් බෙන්තොට වනවාස විහාරයෙහි පිහිටි බෞඞ්ධ පුස්තක මන්දිරයෙන්හා කොළඹ කොතුකාගාරයෙහි පිහිටි රාජකීය පුස්තකාලයෙන් සුලභවූබැවිද මෙහි සඳහන්කරම්හ.

1 ශ්‍රියාං නිඛිස්සජ්ජන ගීතනීතිති-
මීහාශයශ් චාර්ලස හොසිසාඛ්‍ය
විද්‍යාභිවෘඞ්ධ්‍යෙ විහිතප්‍රයත්නො
චිනිශ්චයාඛ්‍යඤ්ඤ ධුරන්ධරොඅසෙ.

2 ත්‍රිසිංහලාධිප කුමාරදූශ
මහා නවෙඃ කාව්‍ය මනලඞ්කාරාඃ
චකාර මුද්‍රාඞ්කනා සිඞ්ගෙ ධනා
ව්‍යයං ධරණ්‍යඤ්ච ධනාදූසිතොඅත්‍යඃ—(යුග්මකම්.)

---

3 කෘතිරිය මහාඤ්ඤ කුමාරදූශ
ප්‍රථිතනවෙඃ කාව්‍යාඞ්ගෛරෙව ශොභෙ
මිහිරඩෘති මිනෙත්‍ර මූදිතා'හූද්
ගුණශිඛි සඛ්‍යෘති සම්මතෙජිනාඛ්දෙ.

K. DHARMARAMA.

1890 අගොසතු මස 3 වෙනිදින—පෑලියගොඩ
විද්‍යාලඞ්කාර පිරිවෙන්හිදීය.

THE INTRODUCTION.

Sanskrit.

ප්‍ර සනා ව නා.

නමස්තස්මෛ භගවතේ'ජිතේ සමෘක් සම්බුද්ධාය.

1 ශ්‍රියම්හ දිශතාද් භවතාං-භගවත්සුගතාස්‍ය පඞ්කජාවාසා
නිරවද්‍ය වයවාසා-සුගහා 'භිඤ්ඣාජී සිඤ්දුභාෂා—ඛිතිඃ.

2 මුනි රම්නුත ජනිජනිකාං-නිකානානි මිසත නිරොධ මිප්‍යවම්
ප්‍රණිපත්‍ය ජිනංතං ප්‍රති-සංස්ක්‍රියතෙ ජනකීහරණම්—ආයර්‍යා.

3 ශ්‍රී ලඞ්කාශ කුමාරදාශ නාපතෙමේයර්‍යානවා ලඞ්කානෙඃ
ශෂ්ලාකෙරෙව පරඃ සහස්‍ර විම්ශතෙඃ සාලඞ්කාතියර්‍යාඃතීඃ
භාදෘ සිංහල භාෂ්‍යා'නුපදිතවඃඛ්‍යන සුඛ්‍යා ච්‍රඃ.
සත්සන්දී ප්‍රඥා මශෙෂ විදුෂාං වශෙෂා විදුෂ ශ්‍රිතා.

4 තජ්ජාතකීහරණ විශ්‍රුත කාව්‍ය රත්නා
ප්‍රත්‍යනං විනඥට මිහවිච්වාහිස්ත්‍ව පද්‍ය
සංරාජතෙ ලිපිකරහ්මශෙ රවිශ්ලෙඃ
කාළිඤ්ඣාපි ශිඤ්ඣ රචනා ගුණ මුවහන්තී.

5 ශ්‍රීමන් කුමාරදාශස්‍ය-වචාංස්‍යසඤං විරෙජිරෙ
මෙඝකනිකානීව භාරස්‍ය-ජීණාදීඃ සූත්‍රස්‍ය කම්බලෙ

6 වෘත්තසූත්‍ර නිබඛානි-තාන්‍යධ්‍යෙතා ජනස්‍යඝි
භවන්නීත්‍යුප යොගාය-සංදෘෂ්ඨා 'යං විධියතෙ.

7 කෘතිඃ කුමාරදාශස්‍ය-බාඞ්මාඣං ප්‍රතිභාඣවා
දෘමෙ දත්තාවලොඛායෙ-කාලහස්‍ය ඛවාතුරී.

8 තථාප්‍යසඤං කුමාරාදිර්-දාශ එව කවිඝීවාන්
කෘතිසංස්කාරකතීරසහදුයානි ග්‍රථනාවසම්.

9 කවිත්ව දර්‍ශනෘඵලෙව සඤාවි ප්‍රණීත කාව්‍යප්‍රති සංස්ක්‍රියායතඃ
සතාං චරිත්‍රම් ප්‍රයතො 'යමුද්‍යමෝ ජගඛ්තායාඃඤු සදර්‍ශි සාධඣඃ.

(අත්‍රෙයංසමයර්‍යතෙ කාරිකා "ලඞ්කාරියාණම්)

"කාව්‍යං යශසෙර්‍ථී කෘතෙ-ව්‍යවහාර විදෙ ශිවෙතරක්ෂතයෙ
සද්‍යඃ පර නිර්‍වෘතයෙ-කාන්තා සම්මිත තයොප දෙශයුජෙ" ඉති.

10 සුචරිතා චරිතාඝත සදෘශා විරමිතා රමිතාඤ සුඛිජනඃ
කෘතිවරතී වරාදිත සද්ගුණඃ ප්‍රවර සංවර සන්නත තුෂ්ණඃ.
(පාදෘ මධ්‍යවර්‍යපෙත යමකම්.)

11 සධර්මාබ්ධිප්‍රමථන පටුඝුන මනා චලඃ ශ්‍රී
ධර්මාලෝකාභ්වය යතිපතිර් යෙමිතාං මානනීයඃ
මෛත්‍රී ඝ්‍රාණනිඃමෘතිධාෂී කෘපාදුග්‍ර රතෙනාඥ සිඤ්චු-
වීද්‍යාලඛකෘතෘඩි වචනද් හාරජී මණ්ඩපෙශඃ.

12 තස්‍යාචාර්‍යවරස්‍ය තත්‍ර භවතශ්ශාත්‍රාග්‍ර ගණෙශයතිර්
ධර්මාරාම ඉතිඥතාඩි වචනස් තච්ඡාස්ත්‍ර සද්මාවසන්
ඛෘතෙනෙශ්වර ශෂීඕණව ගුරුණ සාලඛකෘතිව්‍යකෘතෙඅ
නෘයාදෙඅ ධරණ්සුරෙණ විධිවත් සංවර්ඩිතො වාඩිමෙය.

13 ශ්‍රී විජිතාඛ්‍ය නගරෙ නගරීති සෙඅධෙ
ඝසඩ්බණ්ඩ ඉශෙල විදිතා පරනාමධෙයෙ
ශ්‍රී දනතධාතු වසතෙඅ දධනා'ධිකාරි
මන්ත්‍රීශතාං ප්‍රාපදුධිප මන්ත්‍රිතාව

14 ශ්‍රියුක්ත රාජ තරුණ නවරාජා සෙනා
පත්‍යඃත්වයෙන මෘදුල්ප්‍රභුණ විශෙෂාත්
ආරාධිතො ජනහිතාඹි මතෙන කීර
ග්‍රාමොද්හවෙන සචිවාන්විය භූෂණෙන.

15 කෞමාරදෘශිය සුහාරතීප්‍රියාං
ඡන්දෙ'නුයාතා මනඃසුවෘත්තනාම්
ගුණානු ගුණ්‍යං සදැලඛ්ඩක්‍රියාචිරා-
චීනඥවෘත්තානාං නයතෙ නිසඝීම්—ප්‍රහදුතචි.

16 කුමාරදෘශස්‍ය සසෙඅකුමාර්‍යඃ්ං
සෞඳ්‍යඃ්ඃ මාධුර්‍යඃ්ඃ සම්ප්‍රසාදම්
ඔජස්ව්‍යඃඃභිව්‍යකතිඃ සමාධි කානයි
ඉඤලඝානවිතංවාඛ්මධු සාධු ගඅම්.

17 දෙවීවචො 'ලඛ්ඛෘති ශබ්ද ශාසනා
චිඡඤ්ඤ නිඝණ්ටු ප්‍රභෘතිඡ්ව භිඤුඃ
කෘතඥතයා සංස්ක්‍රියමාණ ඉෙවං
පිබන්තු පීයූෂ ම්විාදිතෙයාඃ—ග්‍රුග්මකචි.

18 සාංසිඛ්‍යීසත්‍ත දසතාංඝ්‍ය සූඅා
ශුලාඝෙඅ'පි තෙෂාං කෘතයාසඨයාකිඹි
බුධාඃ ශ්‍රමිඤුශ්ව ගුණඃඅඃඝායෙ
තෙ'ඝමා භිරාරාධ්‍ය තරා භවනති.

19 මනීෂිණඃඅඝතකච්තා ගුණෙණ ශ්‍රිණඃ
කෘතෙඅ ප්‍රමාවනනා ඉඝප්‍රමාණඃ
තඉතාව්‍යපාසත්‍ය නවධානජඃ යඳ්
වචෝ යතධවං සුධියෝ'ඹි සිඛෙඅ.

ශිව මඅතු.

JĀNAKĪHARANA.

ජානකීහරණම්

නමඃ ශ්‍රීශානාය

ප්‍රථමඃ සර්ගඃ.

1 ආසි දවන්‍යා මතිභොග භාරද්
දිව්‍යා වතීර්ණා නගරීව දිව්‍යා
රත්නෛතත්‍රානලභ්‍යාන ගම් සමෘඛ්‍යා
පුරා මයොධ්‍යෙති පුරී පරාඛ්‍යා.

2 යත්සෞධ ශාඛාග්‍ර සරෝජ රාග
රත්නාප්‍රභා විච්ඡුරිතඃ ශශාඞ්කඃ
පෞරාඞ්ගනා වක්ත්‍ර කෘතාවමානෝ
ජගාම රෝෂාදිව ලොහිතත්වම්.

---

1 අයොධ්‍යෙති, අයොධ්‍යා නම්වූ; පුරී, පුරියක්; අවන්‍යාම්, පෘථිවියෙහි, ආසීන්, වූ, (කිම්භූතා පුරී? කෙබඳුවූ පුරියක්ද?) අති භොග භාරාත්—අතිභොග, අධිකවූ සම්පත්තීන්ගේ; භාරාත්, භාරයෙන්; දිව, දිව්‍ය ලොකයෙන්; අවතීර්ණා, බිවුවාවූ; දිව්‍යා නගරීව, දෙව් නුවරක් බඳුවූ; (පුනරපි කිම් භූතා පුරී? තවද කෙබඳුවූ පුරියක්ද?) රත්නාත්‍රා නලභ්‍යාන ශමී—රත්න, රාජ නැමැති; අනල, ගිනින්ගේ; භ්‍යාන, සිටුවිව; ශමී, සැම රැකක්වූ, සමෘඛ්‍යා, සම්පත්ති කරණයොටගෙන්; පුරාම්, පුරයන් අතුරෙහි; පරාඛ්‍යා, උතුකෘෂ්ටවූ; (අයොධ්‍යෙති, අයොධ්‍යා නම්වූ; පුරී, පුරියක්; අවන්‍යාම්, පෘථිවියෙහි; ආසීන්, වූ.)

2 යත්සෞධ ශාඛාග්‍ර සරෝජරාග රත්න ප්‍රභා විච්ඡුරිතඃ ශශාඞ්කඃ—යත්, යම් පුරියෙක්හි; සෞධ, ප්‍රාසාදයන්ගේ; ශාඛාග්‍ර, කැරැලි අක්හි; සරෝජරාග රත්න, පියුම්රා මිණින්ගේ; ප්‍රභා; ශොභායෙන්; විච්ඡුරිතඃ, ඔපදුනා ලද්දාවූ; ශශාඞ්කඃ, චන්ද්‍ර තෙමේ; පෞරාඞ්ගනා වක්ත්‍ර කෘතාවමානඃ—පෞරාඞ්ගනා, පුරස්ත්‍රීන්ගේ; වක්ත්‍ර, මුඛයෙන්, කෘතා, කරණලද; අවමානඃ, පරිභව ඇත්තේ; රෝෂාදිව, රෝෂයෙන් මෙන්; ලොහිතත්වම්, රත් බවට; ජගාම, ගියේද.

3 නෑවා'පි සච්ඡ මුදං සමෘඛ්‍ය
හඞ්ගාය නාහූ දඉසාරිකාණම්
නිහාසු යා නාචන නොරණසථ
රතනාං ශුභිර්නිනන තම්සුරාශිං.

4 චිනාංශුකෙන රහලිහා මුදනු
ශෘඛගාග්‍ර භාගොපනිතෙ ගෘහාණම්
පීටඛන කොවි සඛලිතෙපු සෘට
නිඃමොන පවිගෙරිව යා බහාසෙ.

5 දිදෘක්ෂු රතනාඃ සරසි වලඛිභ්‍යං
යත්ඛාතගංසඃ සමුදීකිණිය වදුම්
සමොරනාගාං දෘඤනෞච * කුජ
භාගච්ඡිදං භාතීව ටාගීණසග.

---

3 යා, යම් පුරියක් නොමෝ; සමෘඛ්‍යා, සම්පත්ති කරණකොට ගෙන; සච්ඡ්‍ය, සිසලු ජනයාහට; මුදම්, හඬි; නෑවාපි, නොවද; කාචන නොරණසථ රත්නාංශුභිඃ—කාඤන නොරණසථ, රන් නොරණෙහි පිහිටියාවූ; රත්නාංශුභිඃ, රුවන් ශොභායෙන්, නිශාසු, රාත්‍රියෙහි; ඝිනන තම්සුරාශිඃ—ඝිනන, බිඳිනාලද; තම්සු රාශිඃ, අඳකාර සමූහ ඇත්තී; අභිසාරිකාණම්, අභිසරුවන්ට; හඞ්ගාය, සතුටු පිණිස; නාහූත්, නොවූද.

4 යා, යම් පුරියක් නොමෝ; අහ්‍රලිහාම්, ආකාශ ලොවිනාවූ; ශෘඛාණම්, ගෘහයන්ගේ; උදග්‍ර ශෘඛගාග්‍ර භාගොපනිතෙඃ—උදග්‍ර, උස්වූ; ශෘඛගාග්‍ර භාග, කැරැලි අග්‍ර භාගයෙහි; උපනිතෙඃ, පිහිටුවනලද්දාවූ; චිනාංශුකෙඃ, චිනාදෙශයෙහි වස්ත්‍ර කරණකොට ගෙන; විටඛකොවිස්ඛලිතෙපු සෘට නිඃමොක පවිගෙරිව—විට ඛකොවි, කොබෝගෙඩි වලලු කෙළවරෙහි; ස්ඛල්ත, පැකිල්ලාවූ; ඉඳු, සඳහු විසින්; සෘට, හරණලද; නිඃමොක පවිගෙරිව, සෑව පවින් මෙන්; බහාසෙ, හෙබ්බූද.

5 අන්තඃ, ඇතුලත්හි; සරසිම්, විල; දිදෘක්ෂුඃ, දැක්කැවිවූ; පත්ඛාත

---

* * ඉතෞච යනු "ක්‍රෞච" සිද රාජශෙඛරාදීන් විසින් පඨිතයි. හේ මෙහි සංයොගාදි හෙයින් නොයෙදේ. පුරාණකථානයින් කාන්හිකෙයයා විසින් නසනලද ක්‍රෞචනම් දෛත්‍යයා විසූ පර්වතය ක්‍රෞචනම්.

"සශෛලසන්තස්‍ය දෛත්‍යස්‍ය
ඛ්‍යානඤ්චක්‍රේණකර්ණ
කෙතුනා මගමත්තනස්‍ය
නාම්නාක්‍රෞචඃ සඋච්‍යතෙ."—පුරාණ.

6 රථ්‍යාසු යස්‍යාං රදිනෝ ගෘහාණ-
මාදර්ශි භිත්තෙනා කෘතවඤ්චනා ඝාතාඃ
ස්වබිම්බ මාලෝක්‍ය තතං ප්‍රමාණං
චක්‍රුර්මදෝද්‍යමොදම රිච්පානාම්.

7 ලග්නෛරනඟාගං සිත හර්ම්‍ය ශෘඞ්ගෛ
විකෘෂ්‍ය මන්දෙන සමීරණේන
දීර්ඝීකෘතං බාල මෘණාල ශුභ්‍රං
නාරෝති යත්‍රධ්වජ කෘත්‍යමබ්භ්‍රම්.

8 යස්‍යාං ස්‍රුවත්‍යෝ ඒහිතා විධාත්‍රා
රත්නෛනා රිවාපූර්වසෘෂ්ඨඃ ප්‍රකර්ෂම්
ප්‍රවාල ශිෂ්‍යා වදනා සුවර්ණ්‍යං
මුඤ්චා මයාඩගාවියවා වහන්ත්‍යඃ.

හංසඃ - යත්, යම් පුරියෙක්හි; ඛාතහංසඃ, පිරිහස් තෙමේ; අල ඒක්ෂ්‍යම්, නොඉක්මිය හැක්කාවූ; වප්‍රම්, පවුර; සමුදීක්ෂ්‍ය, බලා; දෘඪ කොවකුජ භාගච්ඡිදම්—දෘඪ, දැඩිවූ; කොව කුජභාගච්ඡිදම්, කොස් ගල්බෙහෙද කැපුවාවූ; භාගීව මාගීණස්‍ය—භාගීව, භෘගුරාමයාගේ; මාගීණස්‍ය, ශරය සම්බන්ධිව; සඤ්චාර නූනම්, සිහිකෙළේසි සිතම්ද.

6 යස්‍යාම්, යම් පුරියෙක්හි; රදිනඃ, හස්තීහු; රථ්‍යාසු, වීථියෙහිලා; ගෘහාණාම්, ගෘහයන්ගේ; ආදර්ශි භිත්තෙනා, කැටයත් භිත්තියෙහි; තතම්, පතලාවූ; ස්වබිම්බම්, ස්වකීයවූ ප්‍රතිබිම්බය; ආලෝක්‍ය, බලා; කෘතවඤ්චඝාතාඃ—කෘත, කරණලද; වඤ්ච ඝාතාඃ, සිස් පහර ඇත්තාහු; අරිච්පානාම්, සතුරුහුන්ගේ; මදෝද්‍යමොදම්, මද සුවඳ; ප්‍රමාණංචක්‍රුඃ, පමණ කළෝද.

7 සිත හර්ම්‍ය ශෘඞ්ගෛ—සිත, සුදුවූ; හර්ම්‍ය ශෘඞ්ගෛ, ප්‍රාසාද ශෘඞ්ග යෙහි; ලග්නෛරනඟ නාගම්—ලග්න, සක්‍කවූ; එක භාගම්, එක් කොටසක් ඇති; මන්දෙන, මැඳවූ; සමීරණේන, පවනින්; විකෘෂ්‍ය, ඇද; දීර්ඝීකෘතම්, දික්කරණලද; බාල මෘණාල ශුභ්‍රම්—බාල මෘණාල, ළාඳෙලුඹුදැලියක්සේ; ශුභ්‍රම්, සුදුවූ; අබ්භ්‍රම්, වලා; යත්‍ර, යම් පුරියෙක්හි; ධ්වජ කෘත්‍යම්, ධ්වජ ක්‍රියා; කරෝති, කෙරේද.

8 යස්‍යාම්, යම් පුරියෙක්හි; ස්‍රුවත්‍යඃ, ළඳරියෝ; විධාත්‍රා, බ්‍රහ්මයා විසින්; රත්නෛඃ, රුවනින්; විහිතාඃ ඉව, කරණලද්දාවුන් මෙන්; වපුෂඃ, ශරීරයාගේ; ප්‍රකර්ෂම්, අතිශයට; ආපුඃ, පැමිණියෝද; (කිංවිශිෂ්ටා ස්‍රුවත්‍යඃ? කෙසේවූ ස්‍රුවතීහුද?) ප්‍රවාල ශිෂ්‍යාඃ—ප්‍ර, ප්‍රකෘෂ්ටවූ; වාල, ඉසයෝ ඇති; ශිෂ්‍යාඃ, ඉස් ඇත්තාහුයි; (නොහොත්) ප්‍රවාල, පබළුමයවූ; ශිෂ්‍යාඃ, ඉස් ඇත්තාහුයි; සුවර්ණ්‍යම්—සු, ශොභනවූ; වර්ණ්‍යම්, පැහැ ඇති; වදනම්, මුහුණ; වහන්ත්‍යඃ,

9 ආලිඛන්‍ය තුඛගං වඩ්ඪි විටඛාං
විග්‍රාණීතාත්ම ධවනි දූෂ්කරෙණු
යත්සෞධ කාරෙතා රිව සංවිභාගං
වවෙ සිතං ශාරද මබ්‍රං වෘඳම්.

•10 (ප්‍රභා) විවෘතත් වීනතා පතාකා-
ඨවාසතාතා ජීමූත ඝටාසු යඝ්‍යාම්
විද්‍යුන්නිභා කාවනා පිජරාසු
තතාන නොෂං ශිඛිතා මුදඤ්ච්

11 යත්‍රාක්ෂතොද්බාංඛිත තාමසානි
රක්ෂාශ්ම ජීලාපල තොරණානි
ක්‍රොධ ප්‍රමොදෙ විදධු විභාගිර්
නාරී ජනස්‍ය භ්‍රමතො නිශාසු.

උසුලන්නාහුයි; (නොහොත්) සුවණ්ණිංම්, කනක මයවූ, වදනාම්, මුහුණ; වඤන්තඃ, උසුලන්නාහුයි; මුඤ්චාමියඞ්ගාඛ්‍යවයවාඃ--මුඤ්ච, හරණ ලදැ; ආමය, රොග ඇති; අඞ්ගාවයවාඃ, අඞ්ගප්‍රත්‍ය ඞග ඇත්තාහුයි; (නොහොත්) මුඤ්චාමිය, මුහුම්යවූ; අඞ්ගාවයවාඃ, අඞ්ගප්‍රත්‍යඞග ඇත්තාවූ; (යඝ්‍යාම්, යම් පුරියෙක්හි; සුවත්‍යඃ, සුව තියෝ; විධාත්‍රා, බ්‍රහ්මයා විසින්; රතෙනඃ, රුවනින්, විකීතාඃ ඉව, කරණලද්දවුන් මෙන්; වපුෂඃ, ශරීරයාගේ; ප්‍රභෂ්ම, අතිශ යට; ආපුඃ, පැමිණියෝද.)

9 සිනම්, සුදුවූ; ශාරදම්, ශරත් කාලිකිඳු; අබ්‍රඃ වෘඳම්, * මේඝ සමූහය තෙමේ; තුඛගම්, උස්වූ; වඩ්ඪිවිටඛාම්--වඩ්ඪි, මුතුමා ලෙහි; විටඛාම්, කොබෝගෙඩි වළල්ල, ආලිඛන්‍ය, වැලඳ; දූෂ් කරෙණු, මීගුබෙරෙහි; විග්‍රාණීතාත්මධවනි—විග්‍රාණීත, දෙන ලදැ; ආත්මධවනි, සඞකීය ධවනි ඇත්තේ; යත් සෞධකාඃෙහඃ--යත්, යම් පුරියෙක්හි; සෞධකාඃෙහඃ, ප්‍රාසාද කාන්ජිහුගේ; සං විභාගම්, බෙදීම; වවු ඉව (වවු ඉතිමනෙය), කැමැතිවියයි සිතම්ද.

10 ආසනන ජීමූත ඝටාසු—ආසනන, ලංවූ; ජීමූත ඝටාසු, මේඝ සමූහ ඇති; කාඤන පිජරාසු—කාඤන, රනින්; පිජරාසු, රන් වන්වූ; පතාකාසු, පතාකාවන් කෙරෙහි; විත්නා, පතලාවූ; විද්‍යු න්නිභා, තඩින්හා සදෘශවූ; (ප්‍රභා, ශොභාව සම්බන්ධිවූ;) විවෘත්තිඃ, විවෘත්ති නොමෝ; (පෙරළිම්;) යඝ්‍යාම්, යම් පුරියෙක්හි; ශිඛිනාම්, මයුරයන්ට; උදඤ්චම්, උස්වූ; නොෂම්: සන්තොෂඃ; තතාන, පැතිරවූද.

11 යත්‍ර, යම් පුරියෙක්හි; විභාගිඃ, ශොභායෙන්; ක්ෂතොද්බාංඛින තාමසානි—ක්ෂත, නසන ලද; උද්බාංඛින, වඩනලද; තාම්

---

* අභ්‍රබාණම්—සී සන්න පොත්හි ඉපනේ.

12 තත්‍රා භවත් පඞ්ක්තී රථාඞ්ගානෝ
ආත්මා භූවෝ භානූනිභඃ ප්‍රභාවෝඃ
ඣෂත්ත්‍රා නවයෝ ර්බිත්‍ර දලඞ්ඝ්‍ය මනාඃ
ඣෂ්මා ගාථ මානං ජයමානා මොජඃ.

13 අඛණ්ඩ මානෝ මනුජෙශ්වරාණං.
මානෙඃ ගුණෛඃ ගුණෛජෙ ර්යොගෛඃ
දීඝා යතොභිඃ ශරදඞ්ඝ්‍ර ශුභෛ-
ශ්චකාර රජා රජතාවදූතාඃ.

14 ජිගීෂු රජා විජරානනෝ 'සෞ
පූර්වං විජිගෙඃ 'නත (රිතා) නජයඃ යාන්
චිඃ ෂඞභ්‍යඃඝ සමඝ ශාඃඝ්‍ර
ඣානොපරුඛෙඩ්ක්ෂිය වාජී වෙගඃ.

සාදී, අඩ්කාර ඇති; රඤ්ඤාන්ච නීලොපල තොරණානි—රඤ්ඤා ශ්ම, පද්මරාගමයවූද; නීලොපල, ඉඳුනීලමයවූද; තොරණානි; තොරණයෝ; නිශාඃ, රාත්‍රියෙහිලා; භූමිතඃ, බිමන්නාවූ; නාරීජ නඃඝ, අඩ්ගනා ජනයාහට; ක්‍රොධ ප්‍රමොදෝ, රොෂ හර්ෂ දෙකඃ විදධුඃ, කළෝද.

පුර වර්ණනා නිම්.

---

12 පඞ්ක්ති රථාඞ්ගිධානඃ, දශරථය යන නම් ඇති; භූවොභර්තෘඃ, භූමිපතීනාඃයෙක්; තත්‍ර, ඒ අයොධ්‍යානම් පුරියෙහි; අභවත්, විඃ (කිං විශිෂ්ටඃ? කෙසේවූ භූභර්තෘඃයෙක්ද?) අලඞ්ඝ්‍යඃම්, නොඉක්ම්ය හැක්කාවූ; අත්‍යඃඝ්ම්මානාථ, සෙසු රජදරුවන්ගේ; මානම්, මන්; ජයමානම්, දනන සුලුවූ, ඔජඃ, තෙජස; බිහුන්, උසුලන්නාවූ, ක්ෂත්ත්‍රාන්වය, රජවංශයෙහිවූ; (කරණ භූතෛඃ) ප්‍රභාවෛඃ, මහිම යෙන්; භානූනිභඃ, සුසඊයා හා සදෘශවූ; (පඞ්ක්ති රථාඞ්ගිධානඃ, දශ රථය යන නම් ඇති; භූවොභර්තෘඃ, භූභර්තෘඃයෙක්; තත්‍ර, ඒ අයොධ්‍යානම පුරියෙහි; අභවත්, වී.

13 අඛණ්ඩමානඃ—අඛණ්ඩ, කඩනොවූ; මානඃ, මන් ඇති; මනු ජෙශ්වරාණම්, සෙසු රජදරුවන් සම්බන්ධව; මානෙඃ, පිදිය යුතුවූ; ගුණෛඃ, ගුණ දන්නාවූ; රාජා, රජ තෙම්; මනොඥෛඃ, * සිත් කලුදී; ගුණෛජෙඃ, ගුණයෙන් උපන්නාවූ; ශරදඞ්ඝ්‍ර ශුභෛඃ—ශරදඞ්ඝ්‍ර, සරාවලායේ; ශුභෛඃ, සුදුවූ; යශොභිඃ, යශස් කරණ කොටගෙන; දීඝඃ, දිගුන්; රජතාවදූතඃ—රජත, රිදියේ; අව දූතඃ, සුදුවුවවුන්; චකාර, කෙළේ.

14 ආජෙඃ, යුද්ධයෙහිලා; ජිගීෂුඃ, දිනියවිවූ; අසෙඃ අජනඃදූතඃ, ඒ අජපුත්‍ර තෙමේ, අභූතඃසා සම්ඝත ශාඃඝ්‍රඤ්ඤොපරුඛෙඩ්ක්ෂිය වාජී

---

* මනොඥෛඃ—සන්ත.

15 තෙනාලසත්වං පුරුෂොත්තමෙන
බලිප්‍රතාපාපහ චක්‍රලේඛණ
තෞලෝක්‍ය දුර්ලඛ්‍ය සුදර්ශනෙන
නාගානඝා හොගාශ්‍රයිණා පි තෙන.

16 දශාර්ධකතසඝස්‍ය තුවං ජිගීෂෝ
කම්පං චිතාඛන් විහිතාඛලේඳ්‍රා
තාපෙන තෙතු සඤ්දහාධිපස්‍ය
දීනං ශරස්තීව්‍ර ඉවාවිවෙශ.

වෙගෘ—අහෘඤ්ඤන, පුරුදුකරණලද; සත්‍රුන, සියලු; ගාත්‍රාහුනි, ශාන්ත පරිභූතයෙන්; උපරුඬ, වලකනලද; ඉන්‍රිය, ඉන්‍රිය නැමැති, වාජි, අශ්වයන්ගේ; වෙගෘ, ප්‍රසර ඇත්තේ; අජය්‍යාන්, නොදිනය හැක්කාවූ; අන්තෘ, ඇතුලත්හි; (ඉතාන්, පැමිණියාවූ;) ඝටිවිෂෘ, සතුරන් සදෙනා; * ෂුළුම්, පළමුකොට; විජිගෛෂු, දිනිමි.

15 තෙන පුරුෂොත්තමෙන, ඒ රජතු විසින් දෝහෝ නොහොත් විෂ්ණුහු විසින්; අලසත්වම්, අලස බැවෙක්; නතෙනෙ, නොපතුරුවන ලදී; (කිං විශිෂ්‍යතෙ න පුරුෂොත්තමෙන? කෙසේවූ රජතු විසින්ද? කෙසේවූ විෂ්ණුහුවිසින්ද?) බලි ප්‍රතාපාපහචක්‍රලේඛණ—බලි, බලවතුන්ගේ; ප්‍රතාපාපහ, ප්‍රතාප නසන්නාවූ; චක්‍රලේඛණ, පරාක්‍රම ඇති; (නොහොත) බලි, බලිනම් අසුරගේ; ප්‍රතාපාපහ, ප්‍රතාප නසන්නාවූ; චක්‍රලේඛණ, ත්‍රිපද චක්‍රය ඇති; තෞලෝක්‍ය, තුන්ලෝවැස්සා විසින්; දුර්ලඛ්‍ය, නොපැමිණිය හැක්කාවූ, සුදර්ශනෙන, මනාවූ දැසිනඇති; (නොහොත්) තෞලෝක්‍ය, තුන්ලෝ වැස්සා විසින්, දුර්ලඛ්‍ය, නොඉක්මිය හැක්කාවූ; සුදර්ශනෙන, සුදර්ශන නම චක්‍රායුධයඇති; අනන්ත හොගාශ්‍රයිණ'පි—අනන්ත, පමණ නැත්තාවූ; හොගාශ්‍රයිණ'පි, සමීපත් ඇසිරුකලාදවූ; (නොහොත්) අනන්ත, අනන්තනම් නාගයාගේ; හොගාශ්‍රයිණ' පි, දරණ ඇසිරුකලාදවූ; (තෙන පුරුෂොත්තමෙන, ඒ රජතු විසින් දෝහෝ නොහොත් විෂ්ණුහු විසින්; අලසත්වම්, අලස බැවෙක්; නතෙනෙ, නොපතුරුවන ලදී.)

16 තතෘ, අනන්තරයෙන්; භූවම්. පෘථිවිය; ජිගීෂෝ, දිනිය විවූ; තස්‍ය, ඒ දශරථයාගේ; දණ්ඩිෘ, සෙනහඳතෙම්; තීව්‍ර, කැකුළුවූ; ශරඉව, උණත්මෙන්; ත්‍රිදශාධිපස්‍ය, ශක්‍රයාගේ; ඳීශම්, දිගට; ආවිවෙශ, වැදී; (කිං විශිෂ්ටෘ දණ්ඩ්? කිං විශිෂ්ටෘ ශරෘ? කෙසේවූ සෙනහඳ? කෙසේවූ ශරද?) කම්පං විතන්වන්— (භෙද

---

* "කාම ක්‍රොධ ලොභ මොහ මද මාත්සර්‍යාණං ෂණ්ණං වර්ගෘ ෂඩ්වර්ගෘ"—ජගම්බගලා භට්ටි ටීකා.

"ෂඩ්වර්ගෘ කාම ක්‍රොධලොභ මොහ මදහර්ෂ රූපම්"—මුග්ධබොධිනී.

17 සමුද්‍ර මුල්ලඞ්ඝ්‍ය ගතඝාතදීප-
සෙතෝ ‘භිධානෝ ගුරුරග්නිරාශිඃ
නිතාන්ත සන්තාපිත පූර්ව කාෂ්ඨඃ
ප්‍රොත්සෙදයාමාස නෘපං තටාහෙ.

18 භුජඞ්ග සම්ප්‍රාර්ථිත සෙව්‍ය වේලා
කාඤ්චීගුණ කර්ෂිත සාධී ලොකා
දීඝ්දක්ෂිණේ නාතීශ යතනාභොග්‍යා
වෙශ්‍යේව භූතෝ නෘවරේණ තෙන.

හෙද) කම්පම්, වෙවුල්මැ; විතන්වන්, කරන්නේදැ; විහිතාඞ්ග මධ්‍යඃ—විහිත, කරණලද; අඞ්ග මධ්‍යඃ, අඟුරට මැඩුම් ඇත්තේදැ; (නොහොත්) විහිත, කරණලද; අඞ්ගමධ්‍යඃ, ශරීර මධ්‍යය ඇත්තේදැ; තාපෙනහෙතුඃ, (හෙදනෙද) තාප, තැවුල්ලියව; ඒකහෙතුඃ, අසහාය හෙතුවූ; දණ්ඩඃ, සෙනඟ නෙමැ; තීව්‍රඃ, තැනුළුවූ; ජ්වරඉව, හුණක්මෙන්; ත්‍රිදශාධිපස්‍ය, ශක්‍රයාගේ; දිශම්, දිගට; ආවිවෙශ,වැනි.

17 සමුද්‍රම්, සාගරය; උල්ලඞ්ඝ්‍ය, ඉක්ම; ගතඃ, ගියාවූ; තදීයඃ, ඔහු පිළිබඳවූ; තෙජෝ‘භිධානඃ, තෙජස් යන නම් ඇති; ගුරුඃ, මහත්වූ; අග්නිරාශිඃ, අග්නි රාශිය නෙමේ; නිතාන්ත සන්තාපිත පූර්ව කාෂ්ඨඃ—නිතාන්ත, අත්‍යර්ථයෙන්; සන්තාපිත, තවනලද, පූර්ව කාෂ්ඨඃ, පූර්දිග ඇත්තේ දෝහෝ නොහොත් පුරාණෝක්ත ඇත්තේ; නෘපම්, රජහු; කථාහෙ, කථාහදෙශයෙහිලා දෝහෝ නොහොත් කථාහ නම් හාජන විශෙෂයෙහිලා; ප්‍රොත්සෙදයාමාස, තැවී.

18 තෙන නෘවරේණ, ඒ රජහු විසින්; දක්ෂිණදිග්, දකුණුදික් තොමෝ; වෙශ්‍යව, වෙශ්‍යාවකමෙන්; භූකෘා, අනුභවකරණලදුඃ (කිං විශිෂ්‍ටා දක්ෂිණාදික්? කිං විශිෂ්‍ටා වෙශ්‍යා? කෙසේවූ දකුණුදිග්ද? කෙසේවූ වෙශ්‍යාද?) භුජඞ්ග සම්ප්‍රාර්ථිත සෙව්‍යවේලා—භුජඞ්ග, සර්පයන් විසින්; සම්ප්‍රාර්ථිත, පතනලද; සෙව්‍ය, සෙවියයුතුවූ; වේලා, වෙත ඇත්තීසි; (නොහොත්) භුජඞ්ග, ශ්‍රේෂ්ඨයන් විසින් සම්ප්‍රාර්ථිත, පතනලද; සෙව්‍ය, සෙවියයුතුවූ; වේලා, තල්ඇත්තී; කාඤ්චීගුණ කර්ෂිත සාධී ලොකා—කාඤ්චීගුණ, කාඤ්චීපුරියෙහිගුණයෙන්; ආකර්ෂිත, අදනාලද; සාධීලොකා,වණික් සමූහයා ඇත්තී; (නෝහොත්) කාඤ්චීගුණ, මෙඛලාදාමයෙන්; ආකර්ෂිත, අදනාලද; සාධී, අති සහිතවූ; ලොකා, ලෝවැස්සා ඇත්තී; කනීශ යත්නභොග්‍යා, (හොදු හොදු) කනීශ, දැඩිවූ; යත්න, උත්සාහයෙන්; භොග්‍යා, අනුභවකටයුතුවූ; (දක්ෂිණදිග් වෙශ්‍යව භුක්තා.)

19 විනිජ්ජිතො 'ප්‍යස්‍ය ශරෙණඝාතං
ලබ්ධවා සුරාසු ප්‍රසභා ශුධිස්‍ය
ආත්මානා මනෛෂ්‍ය රසඥානාමානා
මෙනෙ මනස්වී යුධි යාවහෙතුම්.

20 තෙජස්ස්ලෙනාථ හුතාශනෙන
ශ්‍රිවාස රම්‍යං ප්‍රදහන් තුරුෂ්කාම්.
ඛුපෙරිවා සඤ්ඣ ගතෙ යතීනොම්
රාශීය මන්‍යාං සුරභී චිකාර.

21 ෂ රෙෂුවාත්‍යා පරිබෘංහිතෙනා 'ස්‍ය
ක්‍රොධාභිධාතොඛුඩිච්චුභාතු.
ආනාම්‍ය නෙත්‍රච්‍යුත වාරි වෙගෛ.
රහාසි ශාන්තිං රිපු කාමිනීනාම්

22 නාසෙන්‍ය බාණාශන භග්න ශක්තෙ
රාලොකභූමෙ චරණාරවින්දෙ
ආසෙදතු සභී නාරතු මෙලි
රනාප්‍රභා ලකනක ටණ්ඩිතාග්‍රි.

---

19 අසුරාසු ප්‍රසභාසුධස්‍ය—අසුර. දෛත්‍යයන්ගේ; අසුයුෂස, ප්‍රාණ කන්නාවූ; ආසුධස්‍ය, ආයුධ ඇති, අස්‍ය, මේ දශරථයාගේ, ශරෙණ, ශරයෙන්; ඝාති, යුඩයෙහිලා; ඝාතම්, ප්‍රහාරය; ලබ්ධවා, ලදින්; විනිජ්ජිතොපි, පරදුවනලද්දාවුද; මිනස්වී, ශූනීවූ; යාවතෙඤ්ඣ, යොන්රජ තෙමේ; ආත්මානම්, තමා; අතෛෂ්‍ය, සෙස්සන්හා; අසම්‍යානමානම්—අසම්‍යාන, අසදෘශවූ, මානම්, මන් ඇත්තහු; මෙනෙ, සිතීයි.

20 අථ, අනනතරයෙන්; තෙජස්ස්ලෙන, තෙජොව්‍යාප්ත්‍යවූ; හුතාශනෙන, වහ්නියෙන්; ශ්‍රිවාස රම්‍යම්—ශ්‍රී, ශ්‍රියගේ; වාස, විසීමෙන්; රම්‍යම්, මිනොඳුවූ දෝහෝ නොහොත්; ශ්‍රිවාස, සිරිවසූ නම් සුගන්ධ ද්‍රව්‍යයෙන්; රම්‍යම්, මනොඳුවූ; තුරුෂ්කාම්, තුරුෂ්ක දෙශය දෝහෝ නොහොත් තුරුක්තෙල්; ප්‍රදහන්, දවන්නේ; ඛුපෙරිව, ඛුපවැනිවූ; අසඤ්ඣ ගතෙනෙ—අසඤ්ඣ, නොපැකිලූ; ගතෙනෙ, ගියාවූ; යශොඝිං, යශස් කරණකොටගෙන; ආශියම්, දිග පිළිබඳවූ; අනඤ්ඣම්, කෙළවර; සුරභිචකාර, සුවඳකෙළේ.

21 යුධි, යුඩයෙහිලා; පරෙෂු වාත්‍යා පරිබෘංහිතෙනා—පර, සතුරන්ගේ; ඉෂුවාත්‍යා, ශරපවන් සමූහයෙන්; පරිබෘංහිතෙනා, වඩනාලද්දාවූ; අස්‍ය, මේ දශරථයාගේ, ක්‍රොධාභිධානු, ක්‍රොධය යන නම් ඇති; චිත්‍ර භානුෂ, වහ්නිය තෙමේ, රිපු කාමිනීනාම්, සතුරුබිනිගේ; ආනාම්‍යනෙත්‍රච්‍යුත වාරිවගෛෂ—ආනාම්, රත්වූ; නෙත්‍ර, ඇසින්; චුත, ගිළිහුනාවූ; වාරිවගෛෂ, ජලවෂියෙන්; ශාන්තිම්, සන්හිඳීමට; ආනාසි, පමුඤ්චනලදී.

22 එස බාණාශන භග්න ශක්තෙ—එස බාණාශන, එස දන්

23 ලොකස්සාදියෙ භුවිභාරගෞරෙ
කීර්ත්ති ප්‍රතානෙ ප්‍රවිජෘම්භමාණෙ
අභිනනන්‍දොශං කුමුදං නිරීක්ෂ්‍ය
මුමොච චන්‍ද්‍රොදය ශබ්ඛිතානි.

24 සමස්සා සාමන්න නෘපොත්තමාඛ්‍යා-
න්‍යධ්‍යාස්‍ය තස්‍යානනතවෘත්තිතෙජඃ,
ජජ්වාල චූඩා ගත පද්මරාග
රාගච්ඡටා විස්ඵුරණ චිඡලෙන.

25 නාරෙන්‍ද්‍ර චන්‍ද්‍රස්‍ය යශොවිතානා-
ජ්‍යෝත්ස්නා මහීමණ්ඩල මණ්ඩනස්‍ය
තස්‍යාරි නාරී නයනොත්පල කාන්‍ත
විඡ්‍යන්‍ද හෙතුර්භුවනං තනාන.

නනන්; භග්න, බිඳිනාලද; ශත්‍රූණාං, සතුරන් ඇති; තස්‍ය, ඒ දශරථයාගේ; චරණාරවින්‍ද, පාදපද්මයෝ දෙදෙන; ආලොකභූමිඝ, ආයථාන භූමියෙහිලා; සර්‍ව නරෙන්‍ද්‍ර මෞලි රත්න ප්‍රභාලක්ෂක ම ණ්ඩනානි—සර්‍ව නරෙන්‍ද්‍ර, සියලු රජදරුවන්ගේ: මෞලි, වොටුඹ නෙහි; රත්නප්‍රභා, රුවන් ශොභා නමැති; අලක්ෂක මණ්ඩනානි, ලකුපාසින්; ආසෙදතුඃ, පැමිණියෝ.

23 තදීයෙ, ඔහු පිළිබඳව; භාරගෞරෙ—භාර, මුත්භරණස්; ගෞරෙ, සුදුවූ; කීර්තිප්‍රතානෙ, කීර්ති සමූහයෙ; භුවි, පෘථිවියෙහි; ප්‍රවිජෘම්භමාණෙ (සති), දැලඹෙනකල්හි; ලොකඃ, ලෝවැසි තෙමේ; අභිනනන්‍දොශම්—අභිනන්න, නොපැළුනාවූ; කොශම්, ගඟී ඇති; කුමුදම්, කුමුදු; නිරීක්ෂ්‍ය, බලා; චන්‍ද්‍රොදය ශබ්ඛිතානි—චන්‍ද්‍ර, චන්‍ද්‍රයාගේ; උදය, නැඟීමෙහි; ශබ්ඛිතානි, සැක; මුමොච, හළේ.

24 තස්‍ය, ඒ දශරථයාගේ; අනනතවෘත්ති—අනනත, උඩඟු ව; වෘත්ති, පැවැත්මඇති; තෙජඃ, තෙජස තෙමේ; සමස්සා සාමන්න නෘපොත්තමාඛ්‍යා—සමස්සා, සියලු; සාමන්තනෘප, පෙදෙසි රජදරුවන්ගේ; උත්තමාඛ්‍යා, හිස්හි *; අධ්‍යාස්‍ය, පිහිටා; චූඩා ගත පද්මරාග රාගච්ඡටා විස්ඵුරණච්ඡලෙන—චූඩාගත, කිරීටයෙහි වූ; පද්මරාග, පියුම්රාමිණීන්ගේ; රාගච්ඡටා, ශොභා සමූහයාගේ; විස්ඵුරණච්ඡලෙන, බැබළීමෙහි චඤ්චලයෙන්; ජජ්වාල, දිලිහී ගියේ.

25 මහීමණ්ඩල මුණ්ඩනස්‍ය—මහීමණ්ඩල, පෘථිවිමණ්ඩලයට; මණ්ඩනස්‍ය, ආභරණවූ; තස්‍ය නාරෙන්‍ද්‍ර චන්‍ද්‍රස්‍ය, ඒ නිරිඳුසඳුගේ; †

---

* හිස්—සී සනන.

† ඒ නිරිඳුසඳ—සන්න.

26 මාතා භවිත්‍රී භවතුල්‍ය ධාම්නා
ඉන්‍දුවිෂද්භත්තීනා, නිසූදනාස්‍ය
තෙනොපයෙමෙ සමයං විදිත්වා
වන්නොඃ සමක්ෂං විධිවච්ධෙයා.

27 මහෙන්‍ද්‍ර කල්පස්‍යාඃමහාය දෙව්‍යඃ
සප්‍තර න්මශ්‍රුඛා සරණීර්නාඛානාම්
පාදවයාතෙනා ජිතපද්මකොශෙ
මුඛෙඛව මුඛතා විතතිර්විරෙජෙ.

28 ලීලාගතෙ රත්‍ර නිසඝ්ගසිඛා
මතෙනාන දන්තී මුදිතොා නාහංඃ
ඉතීව ජඛ්ඛා ශුගලං නදීයං
චක්‍රෙ තුලා කොට්‍ය ධිරොහණාර්ථි.

යශොා විතානා ජෙත්‍යත්සනා—යශොවිතානා, යස පතර නමැති; ජෙත්‍යත්සනා, ජෙත්‍යත්සනා කොමේ (සඳරැස); අරිනාරි නඃතොඤ්ඤ කාඛ්‍ය විෂ්‍යඤ්ඤහෙතුඃ—අරිනාරී, සතුරඹුවන්ගේ; නායනා, ඇස් න මැති; ඉන්‍ද්‍රකාන්ත, සඳකත්මිණියෙහි; විෂ්‍යඤ්ඤ, වැඟීමට; හෙතුඃ, කාරණවූයේ; භුවනාම්, ලොව; නතානා, පතලේ.

26 තෙන, ඒ දශරථයා විසින්; භවතුල්‍ය ධාම්නඃ—භව, ඊශ්වර යාහඃ; තුල්‍ය, සදෘශවූ; ධාම්නඃ, තෙජස් ඇති; ඉන්‍ද්‍රවිෂද්භත්තීනඃ නිසූදනස්‍ය, රාමයහට; භවිත්‍රී, මිතු වන්නාවූ; මාතා, මව තොමේ; විධෙයා, වසඟ ඒ; සමයම්, සමය; විදිත්වා, දැන; වන්නොඃ, වන්නියහට; සමක්ෂම්, ප්‍රතඃක්ෂයොට; විධිවත්, විධිවූ පරිද්දෙන්; උපයෙමෙ, හිඳුවනලදී.

27 මහෙන්‍ද්‍ර කල්පස්‍ය, ශක්‍රසදෘශයාගේ; දෙව්‍යඃ, දෙවියගේ; සප්‍තරන්මශ්‍රුඛා—ස්ප්‍රුරත්, බබලන්නාවූ; මශ්‍රුඛා, රශ්මි ඇති; නඛා නාම් සරණීඃ, නාඛපඬික්ති තොමේ; ජිතපද්මකොශෙ—ජිත, දිනාලද; පද්මකොශෙ, පද්මගර්භ ඇති; පාදවයාන්තෙ—පාදවය, පාදවයාගේ; අන්තෙන, අන්තයෙහි; මහාය, පුජා පිණිස; මුඛතා, බ හනලද; මුඛතා විතතිරිව, මුතු පතරක්මෙන්; විරෙජෙ, හෙබ්බු.

28 අත්‍ර, මේ කෞශල්‍යාව කෙරෙහි; ගතෙර්ලීලා, ගතිලීලා තොමේ; නිසඝ්ගසිඛා, සඛභාවයෙන් සිඛය; මත්තඃ, මත්වූ; දන්තී, හස්තියෙක්; නාමුදිතඃ, නොපහරණලද; හංසඃ, හංසයෙක්; නාමුදිතඃ, නොපහරණලදය; ඉති, මෙසේ; නදීයම්, ඇ පිළිබඳ

29 තස්‍යා ගතං මන්මථ බාණ පාතෛඃ
ශක්‍යං විධාතුං නහිමීල්‍යචක්ෂුඃ
උරූ විධාතා නු කෘතෝ කථංතා-
(ව්‍යර්ථඃස තස්‍යාඃ සුමනෙ වීතකීඃ.)

30 (බිම්බාධරායා නවයෞවනාශ්‍රී
සම්පකීතෝ වැඹි මභිව්‍රජන්ති)
ඉතීවබබා රශනා ගුණේන
ශ්‍රොණීඃ පුනර්‍ඃඛි නිෂෙධ හෙතොඃ.

31 අසෞදරස්‍ය ප්‍රතිතුල්‍ය ශොභං
නාස්තීති ධාතා භුවනත්‍රයේ‘පි
සඞ්ඛ්‍යතා රෙඛා ඉව සම්ප්‍රයුක්තා-
සතිස්‍රෝ විරෙජුර්වලයඃ සුදත්‍යාඃ.

දී; ජඩිකාපුගලමී, ජඩිකාවය; තුල්‍යාඃකොටතී රොහණානි — තුලා කොටි, නුපුරයන්ගේ දෝතෝ නොකොන්ත් * තුලාකොටිහුගේ; අධි රොහණානි, නැඟමන්; චක්‍රාඉව (චක්‍රඉති මනොඃ), කැළැසි සිතම්.

29 තස්‍යාඃ, ඇගේ; තෙන, ඒ; උරූ, උරුවය; (දැඟෙන, දක්නා ලද්දාහු;) මන්මථ බාණපාතෛඃ—මන්‍ථ, අනාඛ්‍යයාගේ; බාණපා තෛඃ, ශරප්‍රාතයෙන්, හතම්, පහරණ්ලද; චක්ෂුඃ, ඇස; නිමීල්‍ය, පියා; විධාතුම්, කරන්නට; නශක්‍යම්, නොපිළිවනැස; ධාත්‍රා, බ්‍රහ්මයා විසින; කූථං කෘතෝ නු, කෙසේ කරණ්ලදහු ල්ලේ නොසි; (ඉති, මේස්; තස්‍යාම්, ඇ කෙරෙහි; සුමනෙඃ, සුවීහුගේ; චිතකීඃ, චිතකීයෙක්; ආස, වී.)

30 (බිම්බාධරායාඃ, බිඹු පල වැනි අධර ඇත්තියගේ; නවයෞවනා ශ්‍රීසම්පකීතඃ—නව, අඟිනවවූ; යෞවනාශ්‍රී, යොවනශ්‍රිය හා; සම්ප කීතඃ, සම්බන්ධයෙන්; වැඹිම්, වැඹීමට; අභිව්‍රජන්ති, පැමිණෙන්, නාවූ;) ශ්‍රොණීඃ, ශ්‍රොණී තොමෝ; ඉති, මෙසේ; පුනර්‍ඃඛි නිෂෙ ධතෙතොඃ—පුනර්‍ඃඛි, නැවත වැඹීම්හුගේ; නිෂෙධ හෙතොඃ, වැ ලකීම්පිණිස; රශනාගුණේන (මෙඛලා දාමෙන), මෙඛලාදාමයෙන්; බඳෙව (බඩාඉති මනොඃ), බඳනා ලදැසි සිතම්.

31 සුදත්‍යාඃ, සුදතියගේ; තිස්‍රඃවලයඃ, තුන්වලීහු; අසෞදරස්‍ය, මේ උදරයහා; ප්‍රතිතුල්‍ය ශොභම්, සමානවූ ශොභාඅයි අ තක් ව සතුයෙක්; භුවනත්‍රයෙ‘පි, තුන්ලෙවහිදු; නාස්තීති, නැතැයි; ධා ත්‍රා, බ්‍රහ්මයා විසින්; සම්ප්‍රයුක්තාඃ, කරණ්ලද්දාවූ; සඞ්ඛ්‍යතා රෙඛාඃ ඉව, ගණන්හිරි ඉකනකුන් මෙන්; විරෙජුඃ, හෙබ්බෝ.

---

* ශපථ තුලාකොටිහුනේ—සන්න.

32 චයඃ ප්‍රකෂීා දුපචීයමානා-
සතනාචය සොඃචගතා ශ්‍රමෙණ
අතාතතා කාශීාං වනජායතාක්ෂ්‍යා
මධාං ජගාමෙති මමෙෂ තනීඃ.

33 අරුලකෙශාඃ අලකෙ විධාත්‍රා
චිධියමානෙ චලතූලිකාග්‍රාත්
චුතසා බිඳෝ රූසිතසා මාගීා
රෙඛෙව රෙජෙ නවරොමරාජී.

34 තසා මුඛෙනුං කුචචක්‍ර වාකෙ
යසමානන විශ්ලෙෂයති චයං නෝ
නාඃයංශගී තත්‍ප්‍රති තූලා මනඃ-
දිනිම තනීාදිව පශාතසෙතා.

---

32 වනජායතාක්ෂ්‍යඃ—වනජ, පියුම්සේ; ආයත, දික්වූ; අක්ෂ්‍යඃ, ඇස් අ:න්තියගේ; මධ්‍යම්, මධ්‍යය; චයඃ ප්‍රකෂීාත්, වයස්හුගේ මිකිකිරීමෙන්; උපචීයමානඃනතන චයසඃ—උපචීයමාන, වඩනුල බන්නාවූ; සනනවයසඃ, සනනවයාගේ, උවහනාශ්‍රමෙණ—උවහ නා, ඉසිලීමෙන්වූ; ශ්‍රමෙණ, ශ්‍රම්යෙන්; අ ාාන්ත කාශීාම්, අනි ශයෙන් කෘශබවට; ජගාමෙති, ගියේයසි; මම, මාගේ; එෂතනීඃ, මේ සිතිවිල්ලයි.

33 අරුලකෙශාඃ-අරුල, බබුරුවූ; කෙශාඃ, කෙශ ඇන්තියගේ; නාරොමරාජී—නව, අපූත්වූ; රොමරාජී, රොමරාජි නොමෝ; විධා ත්‍රා, බ්‍රහ්මයා විසින්; අ ාෘකෙ, කියඹු; විධියමානෙ (සති), කරණු ලබනාකල්හි; චල තූලිකාග්‍රාත්—චල, චපලවූ; තූලිකාග්‍රාත්, තෙල් ඇ:කින්; චුතසා, ගිළිහුනාවූ, අසිතසා, කළුවූ; බිඳෝඃ, බිඳුහු ගේ; මාගීාරඛෙව, මංකිරක් මෙන්; රෙජෙ, හෙබිබූ.

34 තසාඃ, ඇගේ, තොකුච චක්‍රවාකෙ, ඒතනා නැමිති සක් වාවෝ දෙදෙනා; යසමාත්, යම් හෙයින්; නෝ, අප දෙදෙනා සම්බන්ධවූ; වයම්, දෙන; නාවිශ්ලෙෂයති, තොරනොකරවාද; (ත සමාත්, එහෙයින්;) අයම්, මේතෙම; ශගීනා, සඳෙක් නොවෙයි; තත්ප්‍රතිතූලාම්, ඔහුහා සදෘශවූ; අනාත්, අනිකෙකැයි; ඉති, මෙසේ; තනීාත්, සිතිවිල්ලෙන්; මුඛෙනුම්, මුවසඳහූ; පශාතඃ ෙසෙව (පශාතඃ ෙසෙති මනෙය), බැලූහයි සිතම්.

35 නිජිජීග්‍යතුර්බාල මෘණාලනාලං
සච්ඡිද්‍ර වෘන්තං කිල දීර්ඝී සූත්‍රම්
සුශ්ලිෂ්ට සන්ධී ශුභවිග්‍රහෞතෝ
තච්චානුපෝ නිඃ යදි තත්‍ර චිත්‍රම්.

36 කාන්ති ප්‍රතාර්ෂීං දශනාච්ඡදෙන
සඛ්‍යාඤතෝ බඛපදං හරන්ත්‍යාඃ
තස්‍යාගෘහොද්‍යාන සරොගතස්‍ය
හංසාසථ එව රුහස්‍යරාගඃ.

37 ආසීදයං චන්ද්‍රමසෝ විශෙෂ-
ස්තා වක්ත්‍රචන්ද්‍රස්‍යච භාසුරස්‍ය
බිභර්ත්‍රිපූර්ව්‍යඃ සකලං කුරඞගං
තස්‍යෙව නෙත්‍රවිතයං චිතීයඃ.

---

35 තච්චාඃ, තුන්‍නුවහගේ; තොතුපෝ, ඒ තුජයෝ දෙදෙනා බාල මෘණාල නාලම්—බාල, බාලවූ (දෝහෝ නොහොත්); බාල, මුක්‍ඛවූ; මෘණාලනාලම්, මෘණාල නාලය, සඳ, ඉදින්, නිජිජීග්‍යතුඃ ක්ල, දිනූ ලා; තත්‍ර, එහි; චිත්‍රම් කිම්, අද්භුතයක් කිම්ද; (කිං විශිෂ්‍යතෙ තුපෝ? කිංවිශිෂ්‍යතෙ බාලමෘණාල නාලම්? කෙසේවූ තුජයෝද? කෙසේවූ බාලමෘණාල නාලයද?) සුශ්ලිෂ්ට සන්ධී—සුශ්ලිෂ්ට, සුසංඝිතවූ; සන්ධී, පළු ඇති; (නොහොත්) සුශ්ලිෂ්ඨ, සුසංඝිතවූ, සන්ධී, සන්ධානඇති; ශුභවිග්‍රහෞ—ශුභ, මනාවූ; විග්‍රහෞ, ශරීර ඇති; (නොහොත්) ශුභ, ශොභනවූ; විග්‍රහෞ, කලභඇති; තන්වාඃ, තුන්‍නුවහගේ; තොතුපෝ, ඒ තුජයෝ දෙදෙනා; සච්ඡිද්‍ර වෘන්තම්—සච්ඡිද්‍ර, සිදුරු සහිතව; වෘන්තම්, ඩිවවූ; (නොහොත්) සච්ඡිද්‍ර, සිදුරු සහිතවූ; වෘන්තම් පැවතුම්ඇති; දීර්ඝීසූත්‍රම්—දීර්ඝී, දීක්වූ; සූත්‍රම්, නූඇති; (නොහොත්) දීර්ඝීසූත්‍රම්, අලසවූ; (බාලමෘණාල නාලම් යදිනිජිජීග්‍යතුඃ කිල තත්‍ර චිත්‍රම් කිම්.)

36 සඛ්‍යාඤතෙන, සඛ්‍යාවලායෙහි; බඛපදම්—බඛ, බදනාලද, පදම්, පද ඇති; කාන්ති ප්‍රකර්ෂීම්, ශොභාවිශෙෂය, දශනච්ඡදෙන, අධරයෙන්; හරන්ත්‍යාඃ, ගන්නාවූ; තස්‍යාඃ, ඈගේ; ගෘහොද්‍යාන සරොගතස්‍ය—ගෘහ, ගෘහ සමීපයෙහි; උද්‍යාන, උද්‍යාන යෙහි; සරොගතස්‍ය, විලට ගියාවූ; අම්බුරුහස්‍ය, පද්මයාගේ; රාගඃ, රත්පැහැය තෙමේ; හංසාසථඑව, අන්හි පිහිටියේමැසි.

37 භාසුරස්‍ය, බබලන්නාවූ; චන්‍රමසඃ, චන්‍රයාගේද; තවක්ත්‍ර චන්‍රස්‍යච, ඇගේ මුඛචන්‍රයාගේද; අයම් විශෙෂඃ, මේ වෙනස; ආසීත්, වී; පූර්ව්‍යඃ, පරමාර්ථ චන්‍ර තෙමේ; සකලං කුරඞගම්, සියලු මෘගයා; බිභර්ත්‍රි, උසුලයි; චිතීයඃ, දෙවෙනි (මුඛචන්‍ර) තෙමේ; තස්‍යෙව, ඔහුගේම; නෙත්‍රවිතයම්, නෙත්සඟල, බහාර, * ඉසිලී.

---

* බහා—සනන.

38 කාන්තික්‍රියා නිර්ජිත පදමරගං
මනොඥගන්ධං චයමෙව ශස්‍යතාම්
නාවද්‍රබුබං ජලජං ජලෙෂු
සඨලෙෂු තස්‍යා වදනාරවින්දම්.

39 ඉන්දීවරස්‍යාක්ෂර මෙනදස්‍යා
නෙත්‍රොත්පලස්‍යාපි යතොභිරාංශොඃ
තච්ඡොභි 'පිනොනං සහතෙ ක්ෂිබාඛ්‍ය-
මාක්‍රම්‍ය තස්‍යාවපරං ශශාඛ්‍යම්.

40 ධූගලා භ්‍රැවොශ්චවල ජිහ්මප්‍රක්ෂ්ම
සම්පක්ෂීභ්‍යා 'යිතලොචනායාඃ
ප්‍රොනනමය දූරොත්සරණං විධිත්සු-
ර්ධේ‍යනාතස්‍යා වීතිමෙ විතනීඃ.

---

38 කාන්තික්‍රියා, ශොභාසම්පත්තියෙන්; නිර්ජිත පද්මරාගම්—නිර්ජිත, පරදවනලද; පද්මරාගම්, පියුම්රත්ණ් ඇති; මනොඥ ගන්ධම්—මනොඥ, සිත්කලුවූ; ගන්ධම්, සුවඳ ඇති; චයමෙව, දෙකක්ම්; ශස්‍යතාම්, ප්‍රශස්‍යතයි; ජලෙෂු, ජලයෙහි; නාවද්‍රබුබම්, අලුත පිපියාවූ; ජලජම්, පද්මය; සඨලෙෂු, ගොඩැහි; තස්‍යාඃ, ඈගේ; වදනාරවින්දම්, මුඛපද්මයයි.

39 ඉන්දීවරස්‍ය, නීලොත්පලයටද; අක්ෂ්‍යාඃ, මෑගේ; නෙත්‍රොත්පලස්‍යාපි, නෙතුපුලටද; එතත් අක්ෂරම්, මේ වෙනසයි; යතඃ, යම් හෙයකින්; එකම්, එකෙක් නෙමේ; හිමාංශොඃ, චන්ද්‍රයාගේ; තච්ඡොභි, ශොභාද; න සහතෙ, ක්ෂමා නොකෙරෙයි; අපරම්, අනිකා; ක්ෂිබාඛ්‍යම්, මුඛය යන නම් ඇති, ශශාඛ්‍යම්, චන්ද්‍රයා; ආක්‍රම්‍ය, මැඩ; තස්‍යොඃ, සිටියේද; (තතඃ, එහෙයින්;) (ඉන්දීවරස්‍ය, අක්ෂ්‍යාඃ, නෙත්‍රොත්පලස්‍යාපි, එනදන්තරම්, මේ වෙනසයි).

40 අසිතලොචනායාඃ—අසිත, නිල්වූ; ලොචනායාඃ, ඇස්ඇත්තියගේ; භ්‍රැවොඃශ්‍රුග්මම්, භ්‍රූයුග්මය නෙමේ; චඤ්චලජිහ්මප්‍රක්ෂ්ම සම්පක්ෂීභ්‍යා—චඤ්චල, චඤ්චලවූ; ජිහ්ම, කුටිලවූ; ප්‍රක්ෂ්ම, ප්‍රක්ෂ්ම යුන්ගේ, සම්පක්ෂීභ්‍යා, සංයොග කිරීන්; දූරොත්සරණම්, දුර ට යාම්; විධිත්සුඃ, කටැවිවූයේ; මධ්‍යෙන, මධ්‍යයෙන්; ප්‍රොන්නම්‍ය, නැමී; තස්‍යාවිති, සිටියේයයි; මෙ, මාගේ; විතනීඃ, සිත් විල්ලයි.

41 තත්කෙශ පාශා වජිතාත්මබර්හ
භාරස්‍ය වාසඃ ශිඛිනෝ වනෞකසඃ
ලජ්ජාං තිරශ්චාමපි ජාතු චෙත-
ශ්චකෙ ජනස්‍යසපෘශතීති ශඞ්කාම්.

42 දෙෂෝ'පි යස්‍යා භුවනත්‍රයස්‍ය
බභූව රක්ෂෝ භයනාශ හෙතුඃ
අන්‍යා'පිතන්‍යා ජිතසිඛ කන්‍යා
තාදෘග්ගුණා තසඃ බභූව දෙවී.

43 සමන්ත්‍රසූතස්‍ය සුමිත්‍රයා'ග්නෙඃ
පාණිග්‍රහං ලම්භිතයා විජෙතා
පූණ්‍යංභවාන්‍යා භව හස්තසක්‍යා
හස්තාම්බුජායා වපුරා ලලඹෙ.

---

41 තත් කෙශපාශා වජිතාත්ම බර්හ භාරස්‍ය—තත්, ඇගේ; කෙශපාශ, කෙශකලාපයෙන්; අවජිත, පරදවනලද; ආත්ම; සඞ්කීයවූ; බර්හභාරස්‍ය, පිල්කලප් ඇත්තාවූ; ශිඛිනඃ, මයූරයාගේ; වනෞකසඃ, වෙනෙහි; වාසඃ, විසිම; තිරශ්චාමපි, තිරිසනුන්ගේද; චෙතඃ, සිත; ජාතු, කිසිකලෙක්හි; ලජ්ජාම්, ලජ්ජාව; සපෘශතීති, සපඋකෙරේයයි; ජනස්‍ය, ජනයහට; ශඞ්කාම්, ශඞ්කාව; චක්‍රෙ, කෙළේ.

42 යස්‍යාඃ, යම්කෙගේ; දෙෂෝපි, දෙෂයද; භුවනත්‍රයස්‍ය, තුන් ලෝවැස්සාහට; රක්ෂෝභය නාශහෙතුඃ—රක්ෂඃ, රාක්ෂසයන්කෙරෙන් වන; භය නාශ, භීති විනාශයට; හෙතුඃ, කාරණවූයේ; බභූව, විද; තාදෘග්ගුණා, එබඳුවූ ගුණ ඇති, ජිත සිඛ කන්‍යා—ජිත, දිනනලද; සිඛකන්‍යා, සිඛාඛගනාවන් ඇති; අන්‍යාපිකන්‍යා, අනික් කන්‍යාවකුදු; තස්‍ය, ඒ දශරථයහට; දෙවී බභූව, දෙවී වූ.

43 විශජන, බ්‍රාහ්මණයා විසින්; අග්නෙඃ, අග්නි සම්පයෙහි; සමන්ත්‍රසූතස්‍ය, දශරථයාගේ; පාණිග්‍රහම්, පාණිග්‍රහයට; ලම්භිතයා, පමුණුවන ලද්දාවූ; සුමිත්‍රයා, සුමිත්‍රාව විසින්; භවහස්ත සක්‍යහස්තාම්බුජායාඃ—භව, ඊශ්වරයාගේ; හස්ත, හස්තයෙහි; සක්‍ය, පිහිටියාවූ, හස්තාම්බුජායාඃ, හස්ත පද්ම ඇති; භවාන්‍යාඃ, උමාවගේ; පූණ්‍යම්, පවිත්‍රවූ; වපුඃ, ශරීරය; ආලලඹෙ, එල්බෙනලදී.

44 තාසුප්‍රජානා මධිපඃ ප්‍රජාර්ථී
දෙවීසු චාරිත්‍ර කුලොනනතාසු
අදෘෂ්ටපුත්‍රානන චන්ද්‍රදෘෂ්ටි-
ශ්චින්තාහෘතාත්මෛව නිනාය කාලම්.

45 හිමාද්‍රස්‍යගොපනා ගහනං නාගස්‍ය
සඞරක්ෂිතව්‍යං ශවගණීප්‍රචාරෛඃ
විශොධිතං කුජහුවං කදාචිත්
තෙෂෙජගත්‍යාඃ ප්‍රභවෙ ජගාද.

46 විධෙයචිත්තඃ ශවලිතව්‍යධෙජූ
හලායුධාභඃ සකුතූහලෙන
අනොඃදග්‍ය රණාය නිවර්තතවෘතති-
ම්‍රිගොන්‍රගාමී මෘගයාං ජගාම.

---

44 ප්‍රජාර්ථී, දරුවන් කැමැත්තාවූ; ප්‍රජානාමධිපඃ, ප්‍රජාධිප තෙමේ; චාරිත්‍ර කුලොනනතාසු—චාරිත්‍ර, චාරිත්‍රයෙන්හා; කුල, කුලයෙන්; උන්නත, උඩඟුවූ; තාසුදෙවීසු, ඒ දෙවීන් තුන්දෙනා තෙරෙහි; අදෘෂ්ටපුත්‍රානන චන්ද්‍ය දෘෂ්ටිඃ—අදෘෂ්ට, නොදක්නා ලද්දාවූ; පුත්‍ර, පුත්‍රයන්ගේ; ආනන, මුඛ ඇතිව; චන්ද්‍ය, සිඹුවූ; දෘෂ්ටිඃ, ඇස් ඇත්තේ; චින්තාහෘතාත්මෛව—චින්තා, සිතිවිල්ලෙන්; ආහෘත, ගන්නාලද්දාවූ; ආත්මෛව, සිත් ඇත්තේම; කාලම්, කල්; නිනාය, යැවී.

45 හිමාද්‍රස්‍ය නගස්‍ය, හිමාලය පර්වතය සම්බන්ධව; ගොපනා, රක්‍ෂක තෙමේ; සඞරක්‍ෂිතව්‍යම්, තමා විසින් රක්‍ෂාකටයුතුවූ; කුජහුවම්, අවට භූමිය සම්බන්ධිවූ; ගහනම්, වල; ශවගණීප්‍රචාරෛඃ, (කරණෙ තෘතීයා)—ශවගණී, බලුවැද්දන්ගේ; ප්‍රචාරෛඃ, සඤ්චරණයෙන්; විශොධිතම්, ශුබකරණලද්දාවූ; තාස්මෛ ජගත්‍යාඃ ප්‍රභවෙ, ඒ ජගදීශ්වරයහට; කදාචිත්, එක්තරා දවසක්; ජගාද, කී.

46 චලිතව්‍යධෙජූ—චලිත, චපලවූ; ව්‍යධෙජූ, ලක්‍ෂයෙහිලා; විධෙයචිත්තඃ—විධෙය, වසඟවූ; චිත්තඃ, සිත්ඇති; හලායුධාභඃ,—හලායුධ, බලදෙවයා හා; ආභඃ, සදෘශවූ; අනාය නිවර්තතවෘත්තිඃ—අනාය, නොකටයුත්තෙන්; නිවර්ත්ත, වැලැක්කාවූ; වෘත්තිඃ, පැවතුම් ඇති; මෘගෙන්‍රගාමී, සිංහයෙකුසේ යනසුලුවූ; සඃ, ඒ දශරථ තෙමේ; අනොඃදග්‍ය, එක්තරා දවසක්; කුතූහලෙන, කුතුහලින් (යායවි රිස්සෙන්); මෘගයාම්, මුවදඩ; ජගාම, ගියේ.

47 පුත්‍රීකෘතා නීශ්චරයා ශිශුභ්‍යෝ
සෙනාහෙන නාපකෘතිව බාලවෘක්ෂාන්
යශ්චිත්‍ර පුෂ්පා භරණාභිරම්‍යා
නුත්සඞ්ගදෙශෙන චිරං බභාර.

48 වාතෙන කෘෂ්ට පටලෙ ඝනානාං
ධාතුප්‍රතානාඃ ප්‍රතරන්ති දෘෂ්ටාඃ
යස්‍යාඃචා මුඛරණාභිශඞ්කාං
මුග්ධාඝ ගන්ධිඒ වඩුජනාය.

49 යඃ කෘෂ්‍ය මාණෙඤු මෘගෙඤු නාගෙ-
ඊරී මුඛා දඛී විනිගීතාඛෙහඃ
ප්‍රසාරිතාස්‍යඃ සඛිය මෙව සඛාන්
ග්‍රාසී කරොතීව විතතය ජීඝ්වාම්.

---

47 යඃ, යම් පර්වතයෙක්තෙමේ; ර්ඤ්චරයා, උමාව විසින්; ශිශු භ්‍යෙව, බාලය අවස්ථායෙහි; පුත්‍රී කෘතාන්, දරුකරණ ලද්දුවූ; බාල වෘක්ෂාන්, බාල වෘක්ෂයන්; නිජතෘනිව; මුතුබුරන්මෙන්; උත්සඞ්ග දෙශෙන, අවට භූමියෙන් දෝහෝ නොහොත් ඇකයෙන්; සෙනා හෙන, සෙනාහයෙන්; චිරම, බොහෝ කලක්; බභාර, ඉසිලීද; (කිම්භූතාන් බාල වෘක්ෂාන්? කිම්භූතාන් නප්තෘන්? කෙසේවූ බාල වෘක්ෂයන්ද? කෙසේවූ මුතුබුරන්ද?) චිත්‍ර පුෂ්පාභරණාභිරම්‍යාන්—චිත්‍ර, විසිතුරුවූ; පුෂ්ප, පුෂ්ප නැමැති; ආභරණ, ආභරණයෙන්; අභිරම්‍යාන්; මනොඥවූ; (නොහොත්) විසිතුරුවූ පුෂ්පමය ආභරණයෙන් මනොඥවූ (සිත් කලුවූ); (බාලවෘක්ෂාන් නප්තෘනිව කරණ භූතෙන උත්සඞ්ග දෙශෙන, කරණ භූතෙන සෙනාහෙන චිරම් බභාර.)

48 ඝනානාම්පටලෙ, මේඝපටලය; වාතෙන, පවනින්; කෘෂ්ටෙ * (සති), අදනාලද කල්හි; දෘෂ්ටාඃ, දක්නාලද්දුවූ; ධාතුප්‍රතානාඃ, ගෙරිකසමූහයෝ; මුග්ධාය, බොලඳවූ; ගන්ධිඒ විඩුජනාය, ගන්ධිඒ සත්‍රී ජනයහට; යසඃ, යම් පර්වතයක්හුගේ; තිවාම්, චම්මියන්; උඛරණාභිශඞ්කාම්—උඛරණ, උඛරණයෙහි; අභිශඞ්කාම්, අභිශඞ්කාව; ප්‍රතරන්ති, දෙද්ද.

49 යඃ, යම් පර්වතයෙක්තෙමේ; දරී මුඛාත්, ලෙණ මුඛයෙන්; අඛී විනිගීතාඛෙහඃ—අඛී, අඩක්; විනිගීත, නික්මුණුවූ; අඛෙහඃ, ශරීර ඇති; නාගෙඃ, නයින් විසින්; මෘගෙඤු, මෘගයන්; කෘෂ්‍යමාණෙඤු (සත්සු), අදනා ලබන කල්හි; ප්‍රසාරිතාස්‍යඃ—ප්‍රසාරිත, දල් වනලද; ආස්‍යඃ, මුඛඇත්තේ; ජීඝ්වාම්, ජීඝ්වාව; විතතය, පහරු; සඛයමෙව, තෙමේම; සඛාන්, සඛිසත්; ග්‍රාසී කරොතීව, කබලක්කරන්නක්හු වැනිද.

---

* විකෘෂ්ටෙ—සන්න.

50 නාගාඞ්ගනා රත්න මරීච් ජාල
ධ්වස්තාන්ධකාර ප්‍රකරස්‍ය යස්‍ය
නිත්‍ය පද්මාකර පද්ම ෂණ්ඩෛ.
වීදන්ති රාත්‍රින්දිව සංවිභාගම්.

51 ධාතුප්‍රභා ලෝහිත පක්ෂ යුග්මඃ
ශ්‍රීමද්ගුහාලඞ්කෘත චාරු පෘෂ්ඨඃ
දිව්‍යස්‍ය යශ්චන්ද්‍ර නිණෝ බිභර්ත්‍යා
රූපශ්‍රියං භාසුර චන්ද්‍ර නාරතඃ.

52 නඛ්‍යඞ්ගණනිර්ඞ්ඛර රේණු විඛෛ-
ර්ගාතෛර්ධූනා ගරුපාද පාංශු
අධිජ්‍ය ධන්‍යා ධනදප්‍රභාව-
ශ්චචාර මේනාක ගුරෝර්නිතම්බෙ.

---

50 නාගාඞ්ගනාඃ, නාගාඞ්ගනාවෝ; රත්නමරීච් ජාලධ්වස්තා ඞ්කාරප්‍රකරස්‍ය—රත්නමරීච්ජාල, රුවන්ශොභා සමූහයෙන්, ධ්වස්ත, නසනලද; අඞ්කාරප්‍රකරස්‍ය, අඞ්කාරසමූහඇති; යස්‍ය, යම් පර්වතයක්හුගේ; නිකුඤ්ජපද්මාකර පද්මෂණ්ඩෛඃ—නිකුඤ්ජ, අවටඇති; පද්මාකර, පියුම්විල්හි; පද්මෂණ්ඩෛඃ, පියුම්සමූහ කරණකොට ගෙන; රාත්‍රින්දිවසංවිභාගම්—රාත්‍රින්දිව, රාත්‍රින්දිවයාගේ; සංවිභාගම්, බෙදීම; වීදන්ති, දනිද්ද.

51 යඃ, යම්පර්වතයෙක්තෙමේ; දිව්‍යස්‍ය, දිව්‍යවූ; චන්ද්‍රකිණඃ, මයූරයාගේ; රූපශ්‍රියම්, රූසිරි; බිභර්ත්‍යා, උපුලාද; (කිංවිශිෂ්ටඃ? කිංවිශිෂ්‍යස්‍ය? කෙසේවූයේ කෙසේවූවහුගේද?) ධාතුප්‍රභාලොහිත පක්ෂයුග්මඃ—ධාතුප්‍රභා, ගෙරිකප්‍රභායෙන්; ලොහිත, රත්වූ; පක්ෂයුග්මඃ, පක්ෂවයඇති; (අනාහොත්) ධාතුප්‍රභා, ගෙරිකප්‍රභාසේ; ලොහිත, රත්වූ; පක්ෂයුග්මඃ, පක්ෂවයඇති; ශ්‍රීමද්ගුහාලඞ්කෘතචාරුපෘෂ්ඨඃ—ශ්‍රීමත්, ලඹගඇති; ගුහා, ගුහායෙන්; අලඞ්කෘත, හොබවනලද; චාරු, මනොඥවූ; පෘෂ්ඨඃ, පිටඇති; (නොහොත්) ශ්‍රීමත්, සිරිබැරිවූ; ගුහ, සතාණුයා විසින්; අලඞ්කෘත, හොබවනලද; චාරු, මනොඥවූ; පෘෂ්ඨඃ, පිටඇති; භාසුරචන්ද්‍රකාඤ්චනඃ—භාසුර, බබලන්නාවූ; චන්ද්‍රකාඤ්චනඃ, සඳතැන්මිණිඇති; (නොහොත්) භාසුර, බබලන්නාවූ; චන්ද්‍රකාඤ්චනඃ, සුදැස්පිල් * ඇති; (යඃ දිව්‍යස්‍ය චන්ද්‍රකිණඃ රූපශ්‍රියම් බිභර්ත්‍යා).

52 ඛඞ්ගණනිර්ඞ්ඛරරේණුවිඛෛඃ—ඛඞ්ගත්, හඬනනාවූ; නිර්ඞ්ඛර, ගඟුල්හැල්ලෙහි; රේණු, ජලකණිකාවෙන්; විඛෛඃ, ඕවිදුනාල ද්දූවූ; ධාතෛඃ, පවනින්; විධූතාගරුපාදපාංශෙන—විධූත, කම්පාකරණලද; අගරුපාදපාංශෙන, කළුවැල්රුක්ඇති; නඛ්‍යස්‍ය මේනාකගුරොඃ, ඒ හිමාලයාගේ; නිතම්බෙ, අවටැහි; අධිජ්‍යධන්‍යා—අධිජ්‍ය, අධිෂ්ඨිතවූ ජ්‍යාඇති; ධන්‍යා, දුනුදරණ්ඩෙහි; ධනදප්‍රභාවඃ—ධනද, වෛශ්‍රවණයාවබඳුවූ; ප්‍රභාවඃ, මහිමඇති(ඒ රජතෙමේ); චචාර, ඇවිද්දේ.

---

* පිලක් පිලක්—සන්න.

53 තූණීරතඤ්ඤූණෝ(ණ්හි)ම්හි චිකාඡය
සඤ්ඤාය චාපෙ චිපලෙතරාඛමා
රඞ්ගත්තුරඞ්ගෝ සඛිවිද්ධයූ රුණ්ඩේ
මාඝීහං මිගාණං පුරතෝ (සු)ධිනී

54 උක්කණ්ඨිතා මුත්තුවිජඤ්ඤතා ඛ්‍රාණෝ
විද්ධිගිතා ඛත්තහත ඛපුකෝඩ්ව
පාරිපලවාඤ්ඤං මිගඝාවවාඤු-
ඛිඤ්ඤාපාතෙන ඝරෙණ රජ්ඣ.

55 මඛ්ඣංවමුත්තුඛඝ බලෝ කරෙණ
මාපීඩයඤ්ඤ ප්‍රසභං මමෙති
විවඤ්ඤුණෙවාහිමුඛං විකාඡට
චාපෙන තෙමෙ මනුවංඝ යෙතොෝ.

---

53 (ස)ධන්වි, (ණ්හි)ධනුර්ධරතෙමේ; තූණීරතෝ, තියවුරෙන්; ඉඹුම්ම් ශරයෝ; තූණීම්, වහා; විකාඡය, ඇද; චාපෙ, චාපයෙහි; සඤ්ඤාය, සඤ්ඤානකොට; චපලෙතරාඛමා—චපලෙතර, අචපලවූ; ආත්මා, මුතී ඇත්තේ; රඞ්ගත්තුරඞ්ගෝ—රඞ්ගත්, පනන්නාවූ; තුරඞ්ගෝ, අශ්වයා ඇත්තේ; කඛිවිත්, සම්හර තැනෙක්හි; මිඝාණම්, මිගයන්ගේ; පුරතෝ, පෙරටෙහි; මාඝීම්, මාඝීය; ආඡ, වහා; රුණ්ඩේ, වැලැක්.

54 රාජා, රජතෙමේ; උක්කණ්ඨිතාම්, උද්ගතවූ කණ්ණ ඇති; උත්ප්‍රව්‍රජ්‍යමානම්, නගන්නාවූ වාලධිය ඇති; විදර්ශිතාඛඛතතනු කොතම්—විදර්ශිත, දක්වනලද්දුවූ; අඛඛත, පහරණලද්දුවූ; කණ්ඩක, පෙදකට බඳුවූ; උත්‍තම්, පැනනැගීම් ඇති; පාරිප්ලවාඤම්—පාරිප්ලව, චපලවූ; අඤම්, ඇස්ඇති; මිඝඝාවවාඤම්, මිඝ පොතක සමූහයා; ඊඤන්නිපාතෙන—ඊඤත්, මඳවැ; නිපාතෙන, හිමිඇති; ඝරෙණ, ශරයෙන්; ආපෙ, දුරුකෙළේ.

55 උක්කුඩඛබලෝ—උක්කුඩඛ, උඩඟුවූ; බලෝ, ශක්‍තිය ඇති; තවම්, නෝ; මම, මාගේ; මඛ්ඣම්, මධ්‍යය; කරෙණ, හස්තයෙන්; ප්‍රසභම්, ලාඝවලා; මාපීඩයඤ්ඤති, නාමක්පෙළාසි; විවඤ්ඤුණෙව, කියනු කැමැත්තක්හුවැනිවූ; විකාඡටචාපෙන—විකාඡට, අදනාලද; චාපේන, චාපය විසින්; මනුවංඝකෙතොෝ, දශරථයහට; අභිමුඛම්, අභිමුඛව; තෙමෙම, නැමීමියි.

56 ඛම්භපපාතෙණ වරෙනාපෙණ
චිඛෝ'පි පූච්ඡිත වෙග වාතත්‍ය
සඛේලායාමනස්‍යා කරණස්‍ය යාතුඃ
ප්‍රීත්‍යානුයාත්‍රා මිව කර්තුකාමඃ.

57 අනෙඤනස්‍ය වක්ත්‍රාඵිත පලලවාග්‍ර
ග්‍රාසංනාවීරස්‍ය කුරඞගයුග්මම්
ප්‍රියානුනීතෝ භෘශමීඩිවාවු
වෙඤිස්‍ය ඝාතා ඊරතිං නිරාසෙ.

58 සාඛ්‍යාහතානස්‍ය මුහුර්මෘගාණං
රෙජේ ගරෙණාදිනව පඬිකතීඃ
මූනෙඤන පූර්ව්‍යස්‍ය මුඛෙ පරේෂාං
දෘෂ්ටෙන සද්‍යඃ සමමීනහාරෙඃ.

---

3 නෘපෙණ, රජහු විසින්; විඛෝ'පි, විදිනාලද්දුවූද; එණවරඃ, ගාත්‍රතාමතෙමේ; පූච්ඡිත වෙග වාතත්‍ය—පූච්ඡ, පළමුකොට; ආඛින, කරණලද; වෙගවිත්‍යා, වේගවිත්‍යයෙන්; ඛම්, ආකාශයට; උත්පපාත, නැංගේ; (කුමක්හුමේන්ද?) සඛේලායාම්, දිව්‍යලොකය ව; යාතුඃ, යන්නාවූ; අනුත්‍යාත්‍රාම්, පස්ගමන්; කර්තුකාම ඉව, කැටැයියක්හුමෙන්; (උත්පපාත.)

57 අනෙඤනස්‍ය වක්ත්‍රාඵිත පලලවාග්‍ර ග්‍රාසම්—අනෙඤනස්‍ය, ඔවු නොවුන්ගේ; වක්ත්‍ර, මුඛයෙහි; අඵිත, පිහිටුවනලද; පලලවාග්‍ර ග්‍රාසම්, පලපත අග් කෑම් ඇති; කුරඞගයුග්මම්, මෘගමිථුනයතෙමේ; ප්‍රියානුනීතෝ—ප්‍රියා, ප්‍රියාවන්ගේ; අනුනීතෝ, නලවීමෙහි; භෘශම්, අත්‍යර්ථයෙන්; ඉඞවාවු වෙඤස්‍ය—ඉඞ, අභිමතවූ; වාවුවෙඤස්‍ය, වාවුක්‍රියා ඇති; නෘවීරස්‍ය, රජහුගේ; ඝාතාඊරතිම්, ඝාතයෙහි අභිරතියෙ; නිරාසෙ, දුරුකෙළේ.

58 මුහුර්, එකෙණෙහි; සෘඛ්‍යාහතා, සෘජුව ආවාවූ; මෘගාණම් පඬිකතීඃ, මෘග පඬිකතිතොමෝ; පූර්ව්‍යස්‍ය, ප්‍රභූගාමීහුගේ; මුඛෙ, මුඛයෙහි; මූනෙඤන, හරණලද්දුවූ; සද්‍යඃ, එකෙණෙහි; පරේෂාම්, සෙස්සන්ගේ; අනාරෙඃ, අතුරෙහි; සම්ම්, එකවට; දෘෂ්ටෙන, දක්නාලද්දුවූ; ශරණ, ශරයෙන්; ග්‍රථිතා ඉව, ගොතනලද්දියක මෙන්; ඉරජෙ, (බැබළූ.)

59 ආධාවතඃසෝඝා ධනුෂ්ඨීරේණ
මධ්‍යෙ ලලාටං මහිෂස්‍යමූඛතඃ
අස්‍යානනවෙගෝ දුඃඛදෙහභෙදෙ
ලාඞ්ගූල සාරඛ්ව මියාය බාණඃ.

60 සවීපිනෝ ‘ඵවිපරාජගාම්
හන්තුං තුරඛගං රචිතක්‍රමස්‍ය
ජඝානදෙහං ප්‍රතිබින්දුබාණෙ-
රෙකෙන දුල්ලක්ෂ්‍ය භුජඃ ක්ෂණෙන.

61 තස්මින්නනඃපෙ පාටයතිප්‍රසහ්‍ය
ශසෙනාණගණඩං භීෂජීවභීමම්
තදීයනාද ප්‍රතිනිස්වනෙන
ත්‍රාසාදිවා ද්‍රිගීඃඝ මුනනාද.

---

59 ඉතඃ ධනුෂ්ඨීරෙණ, ඒ ධනුෂ්ඨීරයා විසින්; ආධාවතඃ, දිවන්නා වූ; මහිෂස්‍ය, මී හිෂයාගේ; මධ්‍ය ලලාටම්, ලලාට මධ්‍යයෙහි; මුඛතඃ, හරණලද්දාවූ; දුඃඛ දෙහ හෙදෙ—දුඃඛ, දුඃඛවූ; දෙහ හෙදෙ, ශරීර භෙදයෙහි; අස්‍යානනවෙගඃ—අස්‍යානන, නොනටුවාවූ; වෙගඃ, වෙග ඇති; බාණඃ, ශරයතෙමේ; ලාඞ්ගූලසාරඛ්වම්—ලාඞ්ගූල, ලාඞ්ගූලයාගේ; සාරඛ්වම්, සාර බවට; ඉයාය, පැමිණියේ.

60 අථ, අනන්තරයෙන්; ඵවිපරාජගාම්, හසනිරාජයකුසේ යන සුටුවූ; සඃ, ඒ රජතෙමේ; තුරඛගම්, අශ්වයා; හන්තුම්, නසන්නට; රචිත ක්‍රමස්‍ය—රචිත, කරණලද; ක්‍රමස්‍ය, පදන්‍යාස ඇති; ඵවිපිනඃ, ඵවියාගේ; දෙහම්, ශරීරය; දුල්ලක්ෂ්‍ය භුජඃ—දුල්ලක්ෂ්‍ය, නොදැක්ක හැක්කාවූ; භුජඃ, බාහු ඇත්තේ; එකෙන ක්ෂණෙන, එක ක්ෂණයෙන්; ප්‍රතිබින්දු, බිඳුබිඳුයෙහි; බාණෙඃ, ශරයෙන්; ජඝාන, පහළී.

61 භීෂජීව, වෙදක්හුවැනිවූ; තස්මීන්නනඃපෙ, ඒ රජහු; භීමම්, භයඞ්කරවූ; ගණ්ඩම්, ගණ්ඩමඃගයා දෙහෝ නොහොත් ගඩ; ශසෙනාණ, ආයුධයෙන් දෙඝෝ නොහොත් සැතින්; ප්‍රසහ්‍ය, ලාහෙලා; පාටයති, (සති), පලන කල්හි; තදීය නාද ප්‍රතිනිස්වනෙන—තදීය, ඔහු පිළිබඳවූ; නාද, නාදයාගේ; ප්‍රතිනිස්වනෙන, පිළිරැව් කරණ කොටගෙන; අද්‍රිඃ, පර්වතයතෙමේ; ත්‍රාසාදිව, භයින්මෙන්; භෘශම්, අත්‍යර්ථයෙන්; උන්නනාද, හැඬී.

62 යුබාය යූථා දහිතෝ නිවෘත්තං
ක්‍රොඩං මුහුඃ ක්‍රොධ විමුක්ත නාදම්
ශරස්‍යලක්ෂ්‍යං ශරජන්ම තුල්‍ය-
ශ්චකාර චක්‍රීනාත චාපදණ්ඩඃ.

63 එවං මෘගව්‍යශ්‍රම සෙචිතඤ්ඤත්
විශ්‍රාමහෙතෝඃ ස විහාය වාහම්
සම්ඊරණ නාතීතින වෙතසාග්‍රං
වීරඤ්ඤරඤ්ඊර මලච්කාර.

64 සුගන්ධි සෞගන්ධික ගන්ධභෘද්‍යඃ
සරෙ 'නිලඃ සාරසනාදකාඞ්ක්ෂී
ආධූත රාජීව රජොවිතානෝ-
රඛගං පිශඛගං නෘපතෙශ්චකාර.

• 62 ශර ජන්ම තුල්‍යඃ—ශර ජන්ම, සහසුදයාහා; තුල්‍යඃ, සදෘශවූ; චක්‍රී කෘතචාප දණ්ඩඃ—චක්‍රීකෘත, ඇද වටකරණලද; චාපදණ්ඩඃ, දුනු දඬු ඇති (ඒ රජ) තෙමේ; යූථාත්, සමූහයෙන්; යුබාය, යුඛ පිණිස; අභිතඃ, අභිමුඛයෙන්; නිවෘත්තම්, වැලැක්කාවූ; ක්‍රොධ විමුක්ත නාදම්—ක්‍රොධ, ක්‍රොධයෙන්; විමුක්ත, හරණලද; නාදම්, නාදඇති; ක්‍රොඩම්, ක්‍රොඩයා; * මුහුඃ, එළෙණෙහි; ශරස්‍ය, ශරයට; ලක්ෂ්‍යං චකාර, ලක්කෙළේ.

63 එවම්, මෙසේ; මෘගව්‍යශ්‍රම සෙචිතඤ්ඤත්—මෘගව්‍යශ්‍රම, මුව දඩින්වූ ශ්‍රමයෙන්; සෙචිතඤ්ඤත්, සෙවුනාලබන්නාවූ; සවීරඃ, ඒ වීර තෙමේ; විශ්‍රාමහෙතෝඃ, සැතපීම පිණිස; වාහම්, අශ්වයා; විහාය, හැර; සම්ඊරණ නාතීතින වෙතසාග්‍රම්—සම්ඊරණ, පවනින්; ආනතීති න, නටවනලද්දාවූ; වෙතසාග්‍රම්, හොඹවඟ අග්ඇති; සරඤ්ඤරම්, විල්තෙර; අලං චකාර, හෙබවී.

64 සුගන්ධි සෞගන්ධික ගන්ධභෘද්‍යඃ—සුගන්ධි, ශොභනවූ ගන්ධ ඇති; සෞගන්ධික ගන්ධි, හෙල්මැලි සුවඳින්; භෘද්‍යඃ, සිත්කලුවූ; සාරස නාදකාඞ්ක්ෂී—සාරස, විල්ලිහිණියන්ගේ; නාදකාඞ්ක්ෂී, නාද හයන්නාවූ; සරෝ'නිලඃ, විල්පවනතෙම; ආධූත රාජීව රජොවිතානෝඃ—ආධූත, කම්පාකරණලද; රාජීව රජොවිතානෝඃ, පියුම්රෙණු සමූහයෙන්; නෘපතෝඃ, රජහුගේ; අඛගම්, ශරීරය; පිශඛගංචකාර, පිහුවන්කෙළේ.

---

* ක්‍රොධම්, ක්‍රොධයා—සන්න.

65 අථාසන්න කූටාහත මෘග්‍රගාං
සම්මුල්ලසද් දීධිතිවිසප්‍රලිඩඃ
සපඃ ඛමං ඝනොන ක්‍රවිද්‍රසලොහ
ඛණ්ඩං වඃහත්‍යපඃ මිවාති බිඹම්.

66 බිඹං පනඩගස්‍ය බබන්ධ දෘෂ්ටිං
දෘෂ්ටංප්‍රතිච්‍ය මවනීශ්වරෙණ
ත්‍රෙතා විනීලත්විෂි ලම්බමාන-
මෙනංයථා නාචන තාලවෘන්තම්.

67 රජා රජන්‍ය මධිශය්‍ය තස්මින්
ශිලාතලං ශීතල මිඳුපාදෛඃ
ඛෙදං විනින්‍ය මෘදුභිඃසමීරෙ-
රසාර සාරෛර්ගිරිනිර්ඣරාණාම්.

---

65 අථ, අනන්තරයෙන්; අතීබිඹම්, සූය්‍යී බිඹය තෙමේ; ත පනම්, තවනලද්දුවූ; වෘහත්, මහත්වූ; ලොහඛණ්ඩම්ව, අයඃ ඛණ්ඩයක්මෙන්; ආස, වී; (කිංවිශිෂ්ටම් අතීබිඹම්? කිංවිශිෂ්ටම් අ යඃ ඛණ්ඩම්? කෙසේවූ අතීබිඹයද?) අස්‍ය කූටාහතම්—අස්‍ය, අසුරපුත්‍රයාගේ; කූට, කුළින්; ආහතම්, පහ රණලද්දුවූ; (නොහොත්) අස්‍ය, ප්‍රේරිතවූ (මේහෙයනලද්දුවූ); කූට, කුළින්; ආහතම්, පහරණලද්දුවූ; උග්‍රාගම්—(කෙදහෙද) උ ග්‍ර, කැකුළුවූ; රාගම්, රත්පෑ ඇති; සම්මුල්ලසද්දීධිති විස්ප්‍රලිඩගම්—සම්මුල්ලසත්, බබලන්නාවූ; දීධිති, ශොභා ඇති; විස්ප්‍රලිඩගම්, ගි නිපුපුරු ඇති; ක්වචිත්, සමහර තැනෙක්හි; ඝනෙන, මෙඝයෙන්; සපඃඝම්, සපශීකරණලද්දුවූ; (නොහොත්) ඝනෙන, කිණිහිරින්; සපඃඝම්, සපශීකරණලද්දුවූ; (අතීබිඹම්, තප්තම් වෘහත් ලොහ ඛණ්ඩම්ව ආස).

66 අවනීශ්වරෙණ, පෘථිවීශ්වරයා විසින්; ප්‍රතීච්‍යම්, පැලදිග්හි; දෘෂ්ටම්, දක්නාලද්දුවූ; පනඩගස්‍ය බිඹම්, සූය්‍යී බිඹය තෙමේ; දෘෂ්ටම්, දෘෂ්ය; බබන්ධ, බැන්දේ; (කුම් මෙන්?) විනීලත්විෂි—විනී ලඃ නිල්වූ; ත්විෂි, ශොභාඇති; කිතෙනාඃ, හිත්තියෙහි; ලම්බමා නම්, එලෙන්නාවූ; එකම්, එක්; කාචන තාල වෘන්තඃ ඝථා, රන් තල්මැටක්මෙන්; (පතඩගස්‍ය බිඹම් දෘෂ්ටම් බබන්ධ.)

67 රජා, රජතෙමේ; තස්මින්, ඒ සරස්තීරයෙහි; රජන්‍යාම්, රා ත්‍රියෙහි; ඉන්දුපාදෛඃ, සඳරැසින්; ශීතලම්, සිහිල්වූ; ශිලාතලම්, ශි ලාතල; අධි ශය්‍ය, හෙව; ගිරිනිර්ඣරාණාම්, ගඟුල් හැල්ලන්ගේ; ආසාරසාරෛඃ—ආසාර, ජලඛණ්ඩකාවෙන්; සාරෛඃ, සාරවූ; මෘදු භිඃ, මොලොක්වූ; සමීරෛඃ, පවනින්; ඛෙදම්, ගලානිය; විනින්‍ය, දුරලී.

68 පතේ‍යෑ පෘථිව්‍ය මෘගයාභිලාෂා-
ජ්ජාගයෂ්‍යී(ශා) නීතවතිත්‍රියාමාම්
ක්‍රාපිප්‍රපෙදෙ මෘගලාඤ්ඡනෙන
න්‍රාසාදිවාදුය නිජං කුරඞ්ගම්.

69 ආරුහ්‍ය ශාඛගං මෘගයාවිහාරෙ
රාජී විවඤ්චා නුදයාචලස්‍ය
පතේ‍ය පෘථිව්‍ය රචයාඹභූව
මෘගානිව ප්‍රසඤ්චිරතානරෙණ.

70 අථප්‍රජානාං ප්‍රහුණරුරොහ
හරිප්‍රභාවඃ සහරිංප්‍රභාතෙ
සජ්ජීකෘතං සජ්ජන ගීතකීර්ත්ති-
ර්බාහ්‍යඩො බඩ්ඛුර වම්මජාලම්.

71 නචින්මෘගං මාගීණ ගොවරෙ'සෞ
දෘෂ්ටවා (රයෙණ) යන චාපදණ්ඩඃ
ශරං මුමුක්ෂුඃ ශරභාරුවෙගං
තමබ්‍රවයා දන්වය නෙතුභූතඃ.

---

68 පෘථිව්‍යාඃ පතේ‍යෑ, පෘථිවීශ්වරයා; මෘගයාභිලාෂාත්, මුවදඩයි අභිලාෂයෙන්; ජාගයෂ්‍යී, නිදීජිජීත කිරීමෙන්; ත්‍රියාමාම්, රාත්‍රිය; නීතවති (සති), යැවූ කල්හි; මෘගලාඤ්ඡනෙන, චන්‍ද්‍රයා විසින්; න්‍රාසාදිව, හසින්මෙන්; නිජම්, සඩකියවූ; කුරඞ්ගම්, මෘගයා; ආදාය, ගෙන; ක්‍රාපි, කොටදෝ; ප්‍රපෙදෙ, පැමිණියේමයි.

69 විවඤ්චාන්, සූයෂ්‍ය තෙමේ; රාජී, රාත්පැහැ (දෝහෝ නොහොත්); මෘගයාවිහාරෙ, මුව දඩකෙළියෙහි; රාජී, ඇලුම් ඇත්තේ; උදයාචලස්‍ය, උදයපර්වතයාගේ; ශාඛිගම්, කුළුවා; ආරුහ්‍ය, නැඟී; ප්‍රස්ථුරතා, බබලන්නාවූ; කරණ රශ්මියන් (දෝහෝ නොහොත්); ප්‍රස්ථුරතා, සැලෙන්නාවූ; කරෙණ, හස්තයෙන්; පෘථිව්‍යාඃ පතේ‍ය, පෘථිවීශ්වරයාහට; මෘගාන්, මෘගයන්; රචයාඹභූවඉව, (රචයාඹභූවඉතිමෙහෙය) කෙළෙසී සිතම්.

70 අථ, අනන්තරයෙන්; සජ්ජන ගීතකීර්තිඃ—සජ්ජන, සත්පුරුෂයන්විසින්; ගීත, කියනලද; කීර්තිඃ, කීර්තිඇති; හරිප්‍රභාවඃ, ශක්‍රයාටබඳුවූ ප්‍රභාවඇති; සඃප්‍රජානාම්ප්‍රභුඃ, ඒප්‍රජාපති තෙමේ; බබ්‍බාහ්‍යුධඃ-බබ්, බඳනාලද; ආහ්‍යුධඃ, ආයුධ ඇත්තේ; සජ්ජීකෘතම්, සදන් ලද්දවූ; බන්ධුරවම්මජාලම්—බන්ධුර, මිනොඳවූ; වම්මජාලම්, කවචජාල ඇති; හර්ම්, අශ්වයා; ප්‍රභාතෙ, ප්‍රභාතයෙහි; ආරුරොහ, නැඟේ.

71 අන්වය කෙතුභූතඃ—අන්වය, වංශයට; කෙතුභූතඃ, ධ්වජයක් වැනිවූ; අසෞ, මේ රජ තෙමේ; කඤ්චින්මෘගම්, කිසි මෘගයෙක්හු; මාගීණගොවරෙ, හී පසයෙහි; දෘෂ්ටවා, දැක; ආයත චාපදණ්ඩඃ—ආයත,

72 විලඛිෂ්‍ය මාගීං නෘප මාගීණනාං
රෙඛායමාණෙණ ගගනෙ රයෙණ
මෘගොත්තමෙ ‘සෞ තමසා තටස්ථං
චනාං තපස්‍යද්ධ භවනාං ප්‍රපෙදෙ.

73 ධනුෂ්ඝහායෙ ‘ශ්මවති ප්‍රදෙශෙ
විහාය (වාහං) සහසා නෘවීරඃ
චචාර පද්භ්‍යාං ගහනෙ තරූණං
මසෞ ඝනෙ තත්පද දත්ත දෘෂ්ටිඃ.

74 තතෙ‘පි තස්‍ය ඝටපූරණස්‍ය
ශ්‍රුත්වාරවං බ්‍රංහිත නාද ශඛිනී
ශරං ශරණ්‍යෙ‘පි මුමොච බාලෙ
මුනෙස්තනූජෙ මනුවංශ නෙතුඃ.

දික්ඛි; චාපදණ්ඩඃ, දුනුදඬු ඇත්තේ; ශරී, ශරය; මුමුක්ෂුඃ, හැරියවි වූයේ; ශරනොරැවෙනම්—ශර්හ, ශරහ වූ ගයක්හට බඳු, උරු, මේ හත්වූ; වෙනවි, ප්‍රභර ඇති, තමි, ඔහු; (රයෙණ, ජවයෙන්;) අඳිියාන්, අනුවගියේ වී.

72 අසෞ මෘගොත්තමඃ, මේ මෘගොත්තමතෙමේ; රයෙණ, වේගයෙන්; ගගනෙ, ආකාශයෙහි; රෙඛායමාණඃ, තිරක්මෙන් ඇසිරෙන්නේ; නෘපවාගීණනාම්—නෘප, රජහුගේ; මාගීණනාම්, ශරයන්ගේ; මාගීී, මාගීය; විලඛිෂ්‍ය, ඉක්මැ; තමසාතටස්ථම්, තමසා නම් ගංතෙරැහි පිහිටියාවූ; තපස්‍යද්භවනම්, තපස්වීන්ට ගේවූ; වනම්, වනයට; ප්‍රපෙදෙ, පැමිණියේ.

73 ධනුෂ්ඝහායඃ, දුන්නම සබඳකොට ඇති; අසෞ නෘවීරඃ, මේ නෘවීරතෙමේ; අශ්මවති, පාෂාණ ඇත්තාවූ; ප්‍රදෙශෙ, ප්‍රදෙශයෙහි; සහසා, වහා; (වාහම්,) අශ්වය; විහාය, හැර; තමසා දත්ත දෘෂ්ටිඃ—තත්, ඔහුගේ; පදෙ, පියෙහි; දත්ත, දෙනලද; දෘෂ්ටිඃ, ඇස්ඇත්තේ; ඝනෙ, ඝනවූ; තරූණං ගහනෙ, වෘක්ෂ වනයෙහි; පද්භ්‍යාම්, පියෙන්; චචාර, ඇවිද්දේ.

74 ශරණ්‍යෙපි, ශරණාගීවූ; මනුවංශකෙතුඃ, දශරථතෙමේ; තස්‍යඃ, ඒ තමසානම් නදියගේ; තටෙපි, තටයෙහිද; ඝටපූරණස්‍ය, ඝටපූරණයාගේ; රවම්, නාදය; ශ්‍රුත්වා, අසා; බ්‍රංහිතනාදශඛිකී, කෙරී ඇවිදිනතනාද ශඛියිවූයේ; බාලෙ, බාලවූ; මුනෙස්තනූජෙ, මුනි පුත්‍රයාකෙරෙහි; ශරම්, ශරය; මුමොච, හළේ.

75 පුත්‍රොමුනෙඃ පත්‍රි විභින්න මර්ම්මා
ශරානුසාරේණ නෘපමප්‍රයාතම්
නෙත්‍රාඛු දිග්ධෙන විලාපනාම්නා
බාණේන භූයෝ හෘදිතං ජඝාන.

76 ත්වයා වනාථස්‍ය විචක්ෂුෂඃ කිං
භග්නොය මාලඹන දණ්ඩ ඒතඃ
වනෙ ජරාවෙශ ජඩීකෘතස්‍ය
ගුරුචයස්‍ය වුත ජීර්ණ්ණ මූතේර්ඃ.

77 ඒකාඛියා සාධ යතා'පි ලක්ෂං
නීතං විනාශං ත්‍රිතයං නිරාගාඃ
මච්චක්ෂුසා කල්පිත දුෂ්ටි කෘත්‍යෞ
වෘඩෞ වනෙ මෙ පිතරෞ වහච.

78 වනොද්‍ධූ වාසෝ මෘගයූථ මධ්‍ය
ක්‍රියා (ව) වෘඩානඩ ජනස්‍ය පොෂඃ
වෘතාශ්ව වනාඃ ඵල මෙඝු දෙෂඃ
සම්භාවිතඃනො මයි ඥානහෙතුඃ.

---

75 පත්‍රී විභින්න මර්ම්මා—පත්‍රි, ශරයෙන්; විභින්න, බිඳිනාලද; මර්ම්මා, මර්ම්මස්ථාන ඇති; මූනෙඃ පුත්‍රඃ, මුනිපුත්‍රතෙමේ; ශරානුසාරේණ, ශරානුසාරයෙන්; ප්‍රයාතම්, පැමිණියාවූ; තංනෘපම්, ඒ රජු; නෙත්‍රාඛුදිග්ධෙන—නෙත්‍රාඛු, ඇසලෙන්; දිග්ධෙන, බිඳිනාලද්දුවූ; විලාපනාම්නා, විලාප යන නම් ඇති; බාණේන, ශරයෙන්; භූයඃ, නැවත; හෘදි, ලෙහි; ජඝාන, පහළි.

76 ජරාවෙශ ජඩී කෘතස්‍ය—ජරාවෙශ, ජරාවගේ ආවෙශයෙන්; ජඩීකෘතස්‍ය, අකර්ම්මණ්‍ය කරණලද්දුවූ; වනෙ, වෙනෙහි; අනාථස්‍ය, අශරණවූ; විවක්ෂුසඃ, ඇස් නැත්තාවූ; ත්‍රුතජීර්ණ්ණමූතේර්ඃ—ත්‍රුත, ත්‍රුතයෙන්; ජීර්ණ්ණ, දිරාගියාවූ; මූතේර්ඃ, ශරීරඇති; ගුරුචයස්‍ය, ගුරුචයාගේ; අයම් ඒතඃ ආලඹන දණ්ඩඃ, මේ ඒක ආලම්බන දණ්ඩය; ත්වයා, තාවිසින්; කිම් භග්නඃ, කුමැයි බිඳිනාලද්දද?

77 ඒකම් ලක්ෂම්, ඒක ලක්ෂ; සාධයතාපි, සාදන්නාදවූ; ත්වයා, තාවිසින්; නිරාගඃ, නිරපරාධවූ; ත්‍රිතයම්, තුනෙක්; විනාශම්, විනාශය ට; නීතම්, පමුණුවනලදී; මච්චක්ෂුසා, මාගේ ඇසින්; කල්පිත දුෂ්ටි කෘත්‍යෞ—කල්පිත, කරණලද; දුෂ්ටිකෘත්‍යෞ, දර්ශනකෘත්‍ය ඇති; වෘඩෞ, වෘඩවූ; වනෙ, වෙනෙහි; මෙ, මාගේ; පිතරෞ, මවුපිය දෙදෙනද; අහඩ, මමද යන; (ත්‍රිතයම් විනාශම් නීතම්.)

78 වනොද්‍ධූ, වෙනෙහි ලා; මෘගයූථ මධ්‍ය, මුවමුළු මධ්‍යයෙහි;

79 වෘත්‍තී විනාථෝ විගතාපරාධඃ
සමත්‍තීතව්‍ය දෘෂ්ටඃ පිතුරන්‍ති යඤ්ඣඃ
ඉත්‍යෞෂ්‍ණි කිං නිෂ්කරුණේන කාශ්චි-
දවධ්‍ය භාවෙ ගණිතො න හෙතුඃ.

80 අයං වසානඃ කඨිනාං තරුත්වචං
වනෞකසාං ශීතොෂ්ණ නිපීත සාරඃ
අඤ්චාදු වන්‍ය ශන ජීර්ණ්‍ය ශකෘතිඃ
පාත්‍රං කෘපායාඝතාව වධ්‍යතුතඃ.

81 ජීර්ණ්‍ය ජතුනඝ්‍ය නිරුඛ රශ්මිඃ
කුම්භාශව මෞඤ්ජී තරුවල්කලාශව
එතෞෂ්‍ණි යන්මාං විනිහන්‍ය ගම්‍යං
තදඝෘහ්‍යතා මසතු භවාන් කෘතාගීඃ.

වාසඃ, විසීමය; ක්‍රියා(ව), ක්‍රියාද; වෘඛාඤ්ජනස්‍ය—වෘඛ, වැඩිමහලු; අඤ්ජනස්‍ය, අඹ ජනයාගේ; පොෂඃ, * පොෂණයය; වෘත්‍තිශව, වැටිලියද; වන්‍යම්, වෙනෙහිවූ; ඵලම්, ඵලයය; ඒෂ්‍ණි, මොවුන් අතුරෙහි; † මයි, මාගෙරෙහි; ඝාතහෙතුඃ, විනාශයට හෙතුවූ; කෘදෘෂඃ, කවරදෙෂයෙක්; සම්භාවිතඃ, සලකනලදද?

79 වෘත්‍තී, තපස්වීය; විනාථඃ, අශරණය; විගතාපරාධඃ—විගත, ගියාවූ; අපරාධඃ, අපරාධ ඇත්තේය; සමත්‍තීතව්‍ය දෘෂ්ටඃ, ‡ ඇස් නැත්තාවූ (හොහොත්); සම්ත්‍තීතව්‍ය, සිහි කටයුතුවූ; දෘෂ්ටඃ, ඇස් ඇති; පිතුඃ, පියාගේ; අන්‍ති යඤ්ඣඃ, අන්‍ති යඤ්ඣයෙකැයි; ඉති, මෙසේ; ඒෂ්‍ණි, මොවුන්කෙරෙහි; නිෂ්කරුණේන, නිෂ්කරුණයා විසින්; අවධ්‍යභාවෙ, නොමැරියයුතු බැවෙහි; කාශ්චිත් හෙතුඃ, කිසි හෙතුයෙක්; කිං න ගණිතඃ, කුමැයි නොසලකන ලදද?

80 කඨිනාම්, කර්කශවූ; තරුත්වචම්, වල්කලා; වසානඃ, හඳනාවූ; වනෞකසාං, වෙනෙහි; ශීතොෂ්ණ නිපීතසාරඃ—ශීතොෂ්ණ, ශීතොෂ්ණයෙන්; නිපීත, බොනලද; සාරඃ, ශක්තිය ඇති; අඤ්චාදු වන්‍යශන ජීර්ණ ශකෘතිඃ—අඤ්චාදු, අම්බුරවූ; වන්‍ය, වෙනෙහිවූ ආහාරයන්ගේ; අශනු, කෑමෙන්; ජීර්ණ, දිරා ගියාවූ; ශකෘතිඃ, ශක්තිය ඇති; කෘපායාඃ, ක්ර්‍රණවට; පාත්‍රම්, පාත්‍රවූ (සථානවූ); අයම්, මේතෙමේ; තව; තා සම්බන්‍ධව; වධ්‍යතුතඃ, වධ්‍ය වී.

81 ජීර්ණ්‍යඃ, දිරාගියාවූ; ජතුනඝ්‍යස නිරුඛ රශ්මිඃ—ජතුනඝ්‍යස, ලා තිබී

---

* පොෂඃ—සන්න.

† මොවුන්කෙරෙහි—සන්න.

‡ "ඇස් කැමැත්තාවූ" සී—සන්න

82 සාධුඃ කෘපා මනෝර මක්ෂි ශතෙත්‍රා
ප්‍රීත්‍යඞී සම්මිලිත මාදධාති
නීචසතු නිර්‍යාකාරණ වෛරශීල-
සහාත්පූර්‍ව සම්පාදිත දර්‍ශනෝ'පි.

83 සඩං හෙනවෙ හෙති බලෝ ඵනීත
සමයඃ කිමප්‍යුනනත වෘතත් නෛම
නිර්ඵසය ගවිඡ ඡනනාධි කාර්‍ම නිර්ඵා-
කූලං කලඩෙකඃ කලුෂී කරොති.

84 ප්‍රශුප්සතඡෙනා මදුෂ්ට භාවං
මෛවං ගවාගායිත සාධු වෘතතම්
ඉතීව වාචෝ නිගෘහිත කණ්ඨෛඃ
ප්‍රාණෛ රරුධ්‍යඡ්ඡ මහර්ෂ්‍යතොඃ.

ඕමෙන්; නිරුඩ, වලකනලද්ද; රඤ්ඣඃ, රඤ්ඣ ඇති; කුම්භශව, කලයද; මෘදුප්ජී, මුදුතණින්කළ කා බහනද; තරුවල්කලශව, වෘක්ෂ ඔල්කලයද යන; එතෙෂු, මොවුන්කෙරෙහි; මා වීනිහත්‍ය, මා න සා; යත්, යමෙක්; ගම්‍යම්, පැමිණියයුතුද; තත්, ඒ; ගෘහ්‍යතාම්, ගන්නාලැබේවයි; භවාන්, භවත්තෙමේ; කෘතාඊ අස්තු, කෘත කෘත්‍ය වේවා.

82 සාධුඃ, සත්පුරුෂතෙමේ; ශත්‍රෞ, සතුරුකෙරෙහි; කෘපා මනෝරම්, කරුණුයෙන් ලැසිගත්තාවූ; ප්‍රීත්‍යඞී සම්මිලිතම්—ප්‍රීති, ප්‍රීතියෙන්; අඞී, අඩක්; සම්මිලිතම්, පියනලද; අක්ෂි, ඇස; ආදධාති, පිහිටුවයි; නීචසතු, නීච වනාහි; තත්පූර්‍වසම්පාදිත දර්‍ශනෝ'පි—තත් පූර්‍ව, එම පූර්වකොට; සම්පාදිත, සපයනලද; දර්‍ශනෝපි, දර්‍ශන ඇත්තා හුකෙරෙහිදු; නිර්‍කාරණ වෛරශීලඃ—නිර්‍කාරණ, නොකරුණුවූ; වෛරශීලඃ, වෛරයම් සැභාවකොට ඇත්තේයි.

83 හෙති බලොඵනීතසමයඃ—හෙතිබල, ආයුධ බලයෙන්; ඵ නීත, එළවනලද; සමයඃ, ගම්ඇති; (වම්, තෝ;) කිඤ්චිත්‍ය, කිසිවක් හුගෙ; අධි කම්, ක්‍රියායෙහි; නිඝ්‍රාම්, නිඝ්‍රාවිදු; ගච්ඡන්, යන්නෙ හි; කිමපි, කවරෙක්දෝහෝ; උනනතවෘතත්—උනනත, උඩඉදු; වෘත්ති, පැවතුම්ඇති; සඩංකුලම්, සඩකීය කුලය; කඩෙමහෙතුවේ, කවර හෙතුවක් පිණිස; කලඩෙකඃ, කලඩකයෙන්; කලුෂී කරොති, කිලුටුකරන්නෙහිද?

84 භවාන්, භවත්තෙමේ; අදුෂ්ටභාවම්—අදුෂ්ට, දුෂ්ටනොවූ; භාවම්, භාවඇති; අක්ෂත සාධු වෘත්තම්—අක්ෂත, නොනසනලද; සාධු වෘත්තම්, සාධුවෘත්ත ඇති; එනම්, මොහු; එවම්, මේසේ; මා ප්‍රශුප්ස

85 හොජ්‍යඃ සුතශ්චොරු භුජ්‍යයෙහ
ඝටං ගෘහීත්වෘ ඝවිතාරි නාශඃ
බාෂ්පායමාණෙ බහුමාන පාත්‍රං
යමප්‍රභාවො යමිහා දදර්ශ.

86 පාපං විධාහාපි විධාතඃ තූල්‍යෙ
සත්‍යාපයාමාස සතාම් පුරොගඃ
තතො යතිං ඝාත යතොහ සද්‍යඃ
ක්‍රොධානලෙනාස්‍ය දදූහ දෙහම්.

87 දයානුයාතස්‍යතනාශයස්‍ය නාශං
ශ්‍රුත්වා මහර්ෂිර්මුහු රාත්තඃශොකඃ
දිදෙශ දෙශසතුත සද්ගුණාය
විශන්වශිවිශ්වභුජං සශාපම්.

තස්මෙනි, නහම්ක් නිසුකෙරේවයි; අසා මහර්ෂිසුතොඃ, මේ මහර්ෂි පුත්‍රයාගේ; වාචං, තෙපුල්හු; * නිගෘහීත කණ්ඨෛඃ—නිගෘහීත, ගත්තාලද; කණ්ඨෛඃ, කණ්ඨ ඇති; ප්‍රාණෛඃ; ප්‍රාණයන් විසින්ම අරුඛන්ත ඉව, වලංතනලද්දවුන්වැන්නෝ.

85 ඝවිතාරිනාශඃ—ඝවිත, කරණලද; අරිනාශඃ, ශත්‍රු විනාශ ඇති; යම්ප්‍රභාවඃ, යම්යහට බඳුවූ ප්‍රභාව ඇති; හොජ්‍යඃ සුතඃ, ඉහු මත් පුත්‍රතෙමේ; බාෂ්පායමාණෙ, හඬන්නේ; චාරුභුජවයෙන—චාරු, මනොඥවූ; භුජවයෙන, බාහුවයෙන්; ඝටම්, ඝටය; ගෘහීත්වා, ගෙන; බහුමාන පාත්‍රං—බහුමාන, බහුමතව; පාත්‍රම්, පාත්‍රවූ (යජ්ඤ වූ;) යම්හිනම්, තපස්විහු; දදර්ශ, දිටි.

86 සතාම්, සාධු ජනයනට; පුරොගඃ, පුරඃසරතෙමේ; විධාතඃ තූල්‍යෙ, බ්‍රහ්ම සදෘශයා හෙවැයි; පාපම්, පාපය; විධායාපි, කොටද; (යතඃ, යම්හෙයකින්;) සත්‍යාපයාමාස, සත්‍ය කීද, තතඃ, එහෙයින්; යතිම්, තපස්විහට; ඝාතයතඃ, විනාශය කියන්නාවූ; † අස්‍ය, මොහු ගේ; දෙහම්, ශරීරය; සද්‍යඃ, එකෙණෙහි; ක්‍රොධානලෙන, ක්‍රොධ වහ්නියෙන්, නදූහ, නොදැසී.

87 දයානුයාතඃ, දයා අනුවූ; වශී, වශීවූ; ස මහර්ෂිඃ, ඒ මහර්ෂිතෙමේ; තනයස්‍ය, පුත්‍රයාගේ; නාශම්, විනාශය; ශ්‍රුත්වා, අසා; මුහුඃ, එකෙණෙහි; ආත්ත ශොකඃ—ආත්ත, ගන්නාලද; ශොකඃ, ශොක

තෙපල—යන්න.

"ආධ්‍යනාත් කෘතඥාදූ චඥෙට කාල්ලුක් ප්‍රකෘති ප්‍රත්‍යාපත්තිඃ ප්‍රකෘත්‍ව චඥකාරයකම්" යනු භාෂ්‍යහෙයින් "යති වධ මාචඥෙට" යන වාක්‍යයෙහි 'ණිච්' ප්‍රත්‍යයවූතැයි.

88 වනජ කුසුමධාරිණී මලඛිඤ්ඤං
හරිනාඛ පාත විදූරිතොරු ගණ්ඩාම්
ශ්‍රියමිව නෘපතීර්ගවය භූමිං
චිරතනු භූය ගෘහොන්මුඛො බභූව.

89 අථ සච්ඡම පාද ගොපිතාඪං
ජගදුපයොග විශ්‍රුක්‍සාඛුරි ධාතුම්.
බහු තුහින නිපාත දෙඝ දුඝටං
ගිරිරාජත් තුනාවෙරිවප්‍රබභිම්.

ඇත්තේ; විශව නුජමි, වක්‍ෂනියට; විශත්, වදනේ; දෙශස්තුන සද්ගුණය—දෙශ, දෙශයෙහිලා; සනුන, සනුති කරණලද; සද්ගුණය, සාධුගුණ ඇත්තාහට; ශාපම්, ශාපය; දිදෙශ, දිනි.

88 නෘපතීං, රජතෙමේ; ශ්‍රියම්ව, ශ්‍රීවැනිවූ; මෘගව්‍යභූම්මී, මුව දඩභූමිය; චිරම්, බොහෝ කලක්; අනුභූය, අනුභවකොට; ගෘහොන් මුඛං, ගෙට උන්මුඛවූයේ; බභූව, නී; (කිං විශිෂ්‍යාම් මෘගව්‍යභූම්මී? කිං විශිෂ්‍යාම් ශ්‍රියම්?) වනජ කුසුම ධාරිණීම්—වනජ, වෙනෙහිවූ; කුසුම්, මල්; ධාරිණීම්, දරන්නාවූ; (නොහොත්) වනජ කුසුම, ජලජ කුසුමය; ධාරිණීම්, දරන්නාවූ; (හොඳ හොඳ) අලඞ්ඝම්, නොඉක්මිය * හැක්කාවූ; හරි නඛ පාත විදූරිතොරු ගණ්ඩාම්—හරි, සිංහයන්ගේ; නඛපාත, නඛපාතයෙන්; විදූරිත, පළනලද; උරු, මහත්; ගණ්ඩාම්, ගණ්ඩභාගයන් ඇති; (නොහොත්) හරි, විෂ්ණුහුගේ; නඛපාත, නඛපාතයෙන්; විදූරිත, පළනලද; උරු, කලවේකා; ගණ්ඩාම්, කපොල ඇති; (ශ්‍රියම්ව මෘගව්‍යභූම්මී නෘපතීං චිරමනුභූය ගෘහොන්මුඛො බභූව.)

89 අථ, අනන්තරයෙන්; සං, ඒ රජතෙමේ; කුකවෙං, කුන්සිත කවියන්හුගේ; ප්‍රබඛ්ඩම්ව, කාව්‍යයන්වැනිවූ; ගිරිම්, පළුතය; අසෘජත්, හළේ; (කිං විශිෂ්‍යම් ගිරිම්? කිං විශිෂ්‍යම් ප්‍රබඛ්ඩම්?) විෂමපාද ගොපි තාම්—විෂම, විෂමවූ; පාද, පළුතප්‍රාන්තයෙහි; ගොපිත, සඟවනලද; අක්ෂිම්, ඇස ඇති; (නොහොත්) විෂම, විෂමවූ; පාද, ශෛලාක පාද සහිත; ගොපිත, සඟවනලද; අක්ෂිම්, අක්ෂි ඇති; ජගදුපයොග විශ්‍රුක්‍සාඛුරිධාතුම්—ජගත්, ලෝවැස්සාගේ; උපයොග, අනුභවයෙන්; විශ්‍රුක්‍ස, වියෝවූ; ඛුරි, බොහෝවූ; ධාතුම්, ගේරික ඇති; (නොහොත්) ජගත්, ලෝවැස්සාගේ; උපයොග, ප්‍රයොගයෙන්; විශ්‍රුක්‍ස, වියෝවූ; ඛුරි, බොහෝවූ; ධාතු, ධාතු ඇති; බහු තුහින නිපාත දෙඝ දුඝටම්—බහු, බොහෝවූ; තුහින නිපාත දෙඝ, හිම නිපාත දෙඝයෙන්; දුඝටම්, දුඝටවූ; (නොහොත) බහු, බොහෝවූ; තුහින නිපාත, තු—හි—න—නිපාත නැමැති; දෙඝ, දෙඝයෙන්; දුඝටම්, දුඝටවූ; (ගිරිම් කුකවෙං ප්‍රබඛ්ඩම්ව අසෘජත්.)

---

* නොහික්මිය—සී සන්න.

90 සපදි දිශිනිබඛ හුරි ඝොෂං
පරම චිනීත මනොඥ නාග වෘන්දම්
ජලධිම්ව නෘපඃ පුරං සඛකීයං
මණිගණ මණ්ඩිත කානනා මාසසාද.

ඉති කුමාරදාශසය (කෘතෞ) ජානකීහරණේ මහාකාවේය
දශරථොත්පතතිර්නාම ප්‍රථමඃසර්ගඃ.

---

90 නෘපඃ, රජතෙඥි; ජලධිම්ව, සාගරයවැනිවූ; සඛකීයම් පුරම්, සඛකීයවූ පුරයට; සපදි, එකෙණෙහි; ආසසාද, පැමිණියේ; (කිං විශිෂ්ටම් පුරම්? කිං විශිෂ්ටම් ජලධිම්?) දිශි, දික්හි; නිබඛ හුරිඝොෂම්—නිබඩ, බඳනාලද; හුරි, බොහෝවූ; ඝොෂම්, ගොපලුගම් ඇති; (නොහොත්) දිශි, දික්හි; නිබඩ, බඳනාලද; ඝොෂම්, නාදඇති; පරම විනීත මිනෙ ඥ නාග වෘන්දම්—පරම, හස්ති ගොපකයන් විසින්; විනීත, හික්මවනලද; මිනොඥ, සිත් කලුවූ; නාගවෘන්දම්, හස්ති සමූහයා ඇති; (නොහොත්) පරම, උත්කෘෂ්ටවූ; වි, ප්‍රකීන් විසින්; නීත, ගෙනයනලද; මිනොඥ, සිත් කලුවූ; නාගවෘන්දම්, නාග සමූහයා ඇති; මණිගණ මණ්ඩිත කානනම්—මණිගණ, රත්න සමූහයෙන්; මණ්ඩිත, හොබවනලද; කානනම්, අඟනන් ඇති; (නොහොත) මණිගණ, රත්න සමූහයෙන්; මණ්ඩිත, හොබවනලද; කානනම්, උදකානන ඇති; (ජලධිම්ව සඛකීයම් පුරම් නෘපඃ සපදි ආසසාද.)

ඉති, මෙසේ, කුමාරදාශසය, කුමාරදාශයාගේ; (කෘතෞ,) කෘතිවූ; ජානකීහරණෙ, ජානකීහරණනම්වූ; මහාකාවෙ, මහාකාව්‍යයෙහි; දශරථොත්පතතිර්නාම, දශරථොත්පතති නම්වූ; ප්‍රථමඃසර්ගඃ, පළමුවන සගයි.

ච කී යෑ ස ගී.

1 රාවණෝ රණේ භග්නා දෙවා දුවාගනි තෙජසා
දෘෂ්ට්වා ජ්වාලාතතිං ජග්මුඃ පුරස්කෘත පුරන්දරාඃ.

2 නිජදෙහ හරාක්‍රාන්තා නාගනිශ්වාසරංහසා
ගතාගත පයොරාශි පාතාලතල මාස්ථිතම්.

3 ආසීනං භොගිනි සුඛා මෞලිමාල්‍ය විභූෂණම්
තත්ක්ෂණාත්‍යකෘ නිද්‍රාප්තිං බබ්ධරාගයතෙක්ෂණම්.

4 භුජඛග පරිෂ්කාරුඪ මාතඛග මකරාශ්‍රයම්
යුධ මම්භොනිධිවෙශදෙ පශ්‍යන්තෝ නෘප ලීලයා.

5 භොගි භොගාසනාශෙෂාහෝ මාභූදිති සුදූරතඃ
භක්ෂාණාත ශරීරෙණ සෙව්‍යමානං ගරුත්මතා.

---

1 දුවාග්නි තෙජසා—දුවාග්නි, ලැව්ගිනිවට බිඳුවූ; තෙජසා, තෙජස් ඇති; රාවණෝන, රාවණයා විසින්; රණෙ, යුධයෙහි; භග්නාඃ, බිඳිනාලද්දාවූ; දෙවාඃ, දෙවතාවෝ; පුරස්කෘත පුරන්දරාඃ—පුරස්කෘත, පෙරටු කරණලද; පුරන්දරාඃ, ශක්‍රයා ඇත්තාහු; ජගත් පතිම්, විශ්ණුහු; දෘෂ්ටුම්, දක්නට; ජග්මුඃ, ගියෝ.

2 නිජදෙහ හරාක්‍රාන්ත නාග නිශ්වාස රංහසා—නිජ, සඛකීයවූ; දෙහ හර, ශරීර භාරයෙන්; ආක්‍රාන්ත, මිඩනාලද්දා; නාග, නාගයා ගේ; නිශ්වාස රංහසා, ශ්වාසවෙගයෙන්; ගතාගත පයොරාශි—ගතා ගත, යනු එනුවූ; පයොරාශි, ජලරාශි ඇති; පාතාල තලම්, පාතාල තලය; ආස්ථිතම්, පිහිටියහු.

3 භොගිනි, සර්පාධිපතිවූ; ආසීනම්, උන්නාවූ; සුඛා මෞලි මාල්‍යවිභූෂණම්—සුඛා, සිරිලවූ; මෞලි, මෞලියෙහි; මාල්‍යවිභූෂණම්, මාලාභරණ ඇති; තත්ක්ෂණාත්‍යකෘ නිද්‍රාප්තිං බබ්ධ රාගයතෙක්ෂණම්—තත්ක්ෂණ, එතැන්හිදී; ත්‍යකෘ, හරණලද; නිද්‍රාප්තිං, නිද්‍රාජීඛා යෙන්; බබ්ධ, බිඳනාලද්දා; රාග, රත්පෑ ඇති; ආයත, දිග්වූ; ඊක්ෂණම්, ඇස් ඇත්තහු.

4 භුජඛගපරිෂ්කාරුඪ මාතඛග මකරාශ්‍රයම්—භුජඛගපරිෂ්කෘත, සර්පයන් පැවැත්වුන්විසින්; ආරූඪ, නැඟෙනාලද්දා; මාතඛගමකරාශ්‍රයම්, ඇත්මෝ හොරුන් ඇසිරූයාලාවූ; යුධම්, යුධය; අම්භොනිධිවිශෙදෙ, සාගරවිශෙදයෙහිල; නෘපලීලයා, රාජලීලායෙන්; පශ්‍යන්තම්, බලන්නීහු.

5 භොගි භොගාසන ශෙෂාහෝ—භොගි, සර්පයාගේ; භොගාසන, භොගනැමිති ආසනයාගේ, ශෙෂාහෝ, ශෙෂාහය; මාභූදිති, නොමැක් වේවයි; සුදූරතඃ, ඉතා දුරින්; භක්ෂාණාත ශරීරෙණ—භක්ෂි, ආදරයෙන්; ආනත, නැමුනාවූ; ශරීරෙණ, ශරීර ඇති; ගරුත්මතා, ගරුඩයා විසින්; සෙව්‍යමානම්, සෙවීනාලබන්නහු.

6 අංශී රශ්මි භයෙනෙව පාතාලතල මාසථිතම්
ලක්‍ෂ්මී මුඛ තුෂාරාංශෝ ප්‍රීත්‍යෑවය්‍යපාරිතෙඝ්‍රාණම්

7 සවමුඛෙ සවරද්දූඝෝට රඛ්‍ක විනය්‍යසා පාණීණිනා
සපෘශනතාං පාදෑ පද්මෙන පද්මායා නාභිම ණ්ඩලම්.

8 සව්‍යාප සව්‍ය භාගසථ පාවජ්‍රන්‍ය සුදර්ශිනාම්
තටවයසථ චන්ද්‍රාකීං විභ්‍රය ශෛල ඉවොවර්‍ත්‍රතම්.

9 නාඩා නුතීයුතාං සානානූ ශත්තිරූචෙසනාතනාම්
පුරුෂං පුරුහූතාදය ගිරං ගිර්‍වාණ සංහතිඃ.

10 සමුද්‍ර මථනෙ යසය භ්‍රමන්මන්දර ඛණ්ඩිතාඃ
තාරා ඉව දිශොවවුඃ ප්‍රදීපකා ඩගදකොටයඃ.

---

6 අංශීරශ්මි භයෙනෙව, සූර්‍යරශ්මි භයින්මෙන්; පාතාලතලම්, පාතාලතලය; ආසථිතම්, පිහිටියාවූ; ලක්‍ෂ්මීමුඛ තුෂාරාංශෝ—ලක්‍ෂ්මී, ශ්‍රීයගේ; මුඛතුෂාරාංශෝ, මුඛනැමැති චන්‍දයාකෙරෙහි; ප්‍රීතය, ප්‍රීතියෙන්; ව්‍යපාරිත, මෙහෙයනලද; ඒඝ්‍රාණම්, ඇස්ඇත්තහු.

7 සවමුඛෙ සවරද්දූඝෝඃ—සවමුඛෙ, සවකීයවූමුඛයෙහි; සවරත්, හැසිරෙන්නාවූ; දූඝෝඃ, දූති(ඇස්) ඇති; පද්මායාඃ, ශ්‍රියගේ; නාභිම ණ්ඩලම්, නාභිමණ්ඩලය; අඛකාවිනය්‍යසනපාණීණිනා—අඛකා, ඇකයෙහි; විනය්‍යසන, පිහිටුවනලද; පාණීණිනා, විඑම්ඇති; පාදපද්මෙන, පාදපද්මයෙන්; ස්පෘශනතාම්, ස්පර්ශ කරන්නහු.

8 සව්‍යාපසව්‍ය භාගසථ, වාමභාග දක්‍ෂිණභාගයෙහි පිහිටියාවූ; පාවජ්‍රන්‍යසුදර්ශිනාම්, පාවජ්‍රන්‍යනාම ශඛ්‍වයහා සුදර්ශින නම් චක්‍රායුධ යඇති, තටවයසථචන්‍ද්‍රාකීම්—තටවයසථ, තටවයෙහි පිහිටියාවූ; චන්‍ද්‍රාකීම්, සඳගිරුඇති; උවර්‍ත්‍රතම්, හිවියාවූ; විභ්‍රය ශෛලම්ව; විභ්‍රය පර්වතය වැනිවූවහු.

9 සකනනශකත්‍රිඃ—සකනන, නටුවාවූ; ශකතිඃ, ශකතිඇති; පුරුහූතාදය, ශක්‍රයා ආදිඋකාටඇති; ගිර්‍වාණසංහතිඃ, ගිර්‍වාණසංහතිතොමෝ, සනූතනම්, අවිනශ්වරවූ; පුරුෂම්, පුරුෂයා; නාඩා, වැඳ; නුතියුතාම්, සතුති යුකතවූ, ගිරම්, නෙපල; ඌචෙ, කිව.

10 යසය, යමක්හුගේ; සමුද්‍රමථනෙ, සාගර ඇලළීමෙහිලා, භ්‍රමන් මන්දර ඛණ්ඩිතාඃ—භ්‍රමත්, බමන්නාවූ; මන්දර, මන්දර පර්වතයෙන්; ඛණ්ඩිතාඃ, කඩකරණලද්දාවූ; ප්‍රදීපකාඩගද කොටයඃ—ප්‍රදීපක, දිලියෙන්නාවූ; අඩගදකොටයඃ, අඟපලඳනා කොටිහු; තාරාඃ ඉව, තාරකාවන්මෙන්; දිශඃ, දිගුන්; විවුඃ, වැසූද.

11 යෙන දුවීාරවීයෙෂීණ සාගරාඹර චන්‍දුමඃ
ශඛඛං පාතාල පාලානාං යශඃ පිණ්ඩම්වීොඛ්‍යතම්.

12 (ය)මං ශවය සංසක්ත චන්‍දාදිත්‍යාඛගදඤ්‍රියම්
නොමුසනු විත්‍රමෙ දෙවාසතාරාහාරාඛක චක්‍ෂුසම්.

13 මණ්ඩවාත භ්‍රමනොමිෂ නාක්ෂත්‍රාදිත්‍ය මණ්ඩලම්
සුරාන්මීීතංයෙන වෙෂමාපි සහ සිඤුනා.

14 නාභි පද්ම සපෘශොභීමෙ යෙනමායාශයාලුනා
පාණිභිඃ පාවිතෙ කාමං කීටවන්මධු කෛටභෙ.

15 සඛීංලොකත්‍රයං යශව සංහෘත්‍ය ශයනාංගතඃ
දෘශ්‍යතෙ සලිලසාන්ඩඃ සාඤ්‍රීභූත ඉවොදාධෙ.

---

11 දුවීාර වීයෙෂීණ—දුවීාර, නෙවැලතියහැක්කාවූ; වීෙෂීණ, වියෂීඇති; යෙන, යම්කිහු විසින්; සාගරාඹර චන්‍දුමඃ—සාගර, සාගර නැමැති; අඹර, ආකාශයට; චන්‍දුමඃ, සඳකිව්; ශඛඛම්, ශඛ්වයතෙ මම්; පාතාලපාලානාම්, නයින්ගේ; යශඃ පිණ්ඩම්ව, යශස් පිණ්ඩයක් මෙන්; උඛ්‍යනඃ, නහනලදද.

12 ත්‍රිවිත්‍රමෙ, ත්‍රිපද විත්‍රවිෙෂෂිලා; අංශවය සංසක්ත චන්‍දාදිත්‍ය ඛගදඤ්‍රියම්—අංශවය, උරදෙක්හි; සංසක්ත, පිහිටියාවූ; චන්‍දාදිත්‍ය, සඳකිරු නැමැති; අඹගදඤ්‍රියම්, අනුපලදනා ශ්‍රීඇති; තාරාහාරාඛක චක්‍ෂුසම්—තාරා, තාරකා නැමැති; හාර, මුත්හරින්; අඛක, විත්නිත වූ; චක්‍ෂුසම්, චක්‍ෂස් ඇති; (යම්,) යම්කිසු; දෙවාඃ, දෙවතාවෝ; නෙමුඃ, වැන්දෝද.

13 මණ්ඩවාත භ්‍රමන්ෙමිෂ නක්ෂත්‍රාදිත්‍ය මණ්ඩලම්—මණ්ඩවාත, මින්හි පවතින්; භ්‍රමන්, බවින්නාවූ; මෙෂ, මෙෂයහා; නක්ෂත්‍ර, තාරකාවන්නා; ආදිත්‍ය මණ්ඩලවූ, සූර්‍ය්‍ය මණ්ඩලඇති; වෙෂමාපි, ආකාශයද; යෙන, යම්කිහු විසින්; සිඤුනා සහ, සාගරයහා එක්ව; පුරා, පෙරැ; නිර්මිතම්, අලලනලදද.

14 මායාශයාලුනා, වචාසෙන් හෝනා සුදුවූ; යෙන, සම්කිහු විසින්; නාභි පද්මස්පෘශොභී, නාභි පද්මය සපහිකරන්නාවූ; භීමෙෂ, භයඛකරවූ; මධුකෛටභෙ, මධුය කෛටභය යන දෙදෙන; කීටවන්, පණුවන් දෙදෙනකුමෙන්; කාමම්, සිත්සේ; පාණිභිඃ, අත්ලෙන්; පාවිතෙ, පලනලදහුදි.

15 යශව, යමෙකුදු; සඛීංලොකත්‍රයම්, සියලු තුන්ලොව; සංහෘත්‍ය, සංහාරකොට; ශයනම්, ශයනයට; ගතඃ, ගියේ; උදධෙඃ, සාගරයාගේ; සාඤ්‍රීභූතඃ, * ඝනවූ; සලිල සාන්ඩඃ ඉව, ජලස්කන්ධයක් මෙන්; දෘශ්‍යතෙ, දක්නා ලැබෙද.

---

* සාඤ්‍රං භූතඃ—සන්න.

16 තඤ්ච සත්වමධිශ්‍රිත්‍ය ත්‍රෛලෝක්‍ය පරිරක්ෂිණේ
සදෘඃඤ්මරණ මාත්‍රෙණ නමස්තුභ්‍යං තමොනුදෙ.

17 ස්ථිතිනිර්‍මාණ සංහාර හෙදයොගෙන හෙදිතඃ
ත්‍රිධාතෙ සම භූදෙහගඃ සපෘඤ්ච සත්ව රජස්තමාඃ.

18 කුශෙශෙ තව පරිභ්‍රම්‍ය පශ්‍යන් විඟ්වං විශාම්පතිඃ
විවෙදතාං විදූමග්‍ර්‍යා ශෛත්‍රලෝක්‍ය භරසාසහිම්.

19 ජගතෙනතානුතෝ'ථෙවං භක්‍ත්‍යානානස්‍ය නොකසඃ
හරිණීරි හිතංවාක්‍යං ජග්‍රාද ගදනාශනඃ.

20 ප්‍රබලාරිබලප්‍රාණ වික්‍රියාහෙතු හෙතයඃ
කිනානුඝානෙනෘජසෝ ජානා දේවා දෙවර්‍ෂිණා ඉව.

---

16 සත්වම්, සත්වගුණය; අධිශ්‍රිත්‍ය, ඇසිරුකොට; ත්‍රෛලෝක්‍ය පරිරක්ෂිණේ, තුන්ලොව රැකෙන්නාවූ; සදෘඃඤ්මරණ මාත්‍රෙණ, සිහිකිරීම් මාත්‍රයෙකින්; සදෘඃ, එකෙණෙහි; තමොනුදෙ, පාපක්ෂය කරන්නා වූ; තඤ්මතුභ්‍යම්, එනට; නමඃ, නමස්කාරයි.

17 ස්ථිති නිර්‍මාණ සංහාර භෙදයොගෙන—ස්ථිති, ස්ථිතිය; නිර්‍මාණ, නිර්‍මාණය; සංහාර, සංහාරය යන භෙදවලින්ගේ; භෙදයොගෙන, භෙදයොගයෙන්; භෙදිතඃ, භෙදිවූ; සපෘඤ්ච සත්ව රජස්තමාඃ—සපෘඤ්ච, සෘෂිකරණලද්ද; සත්ව රජස්තමාඃ, සත්වගුණ රජොගුණ තමොගුණ ඇති; තෙ, * තා සඹඳුව; යොගඃ, යොගය; ත්‍රිධා සමභූත්, තුන් පරිද්දකින්වී.

18 විදූම්, පණ්ඩිතවරුන්; අග්‍ර්‍යඃ, අග්‍රවූ; විශාම්පතිඃ, බ්‍රහ්මතෙජේ; තව, තාගේ; කුශෙශෙ, කුසකියෙහි; පරිභ්‍රම්‍ය, බමා; විඟ්වම්, සියල්ල; පශ්‍යන්, බලන්නේ; ඨවම්, තා; ත්‍රෛලෝක්‍යහර, තුන්ලෝහාරය; සාසහිම්, අත්‍යර්‍ථයෙන් ශක්‍තිමා කරන්නහු; විවෙද, දති.

19 ජගතෙනතා, ලෝ රක්‍ෂා කරන්නාවූ; නාකස්‍ය හොකසඃහි, දෙවතාවන් විසින්; භක්‍ත්‍යා, ආදරයෙන්; එවම්, මෙසේ; නුතඃ, සතුති කරණලද්දවූ; ගදනාශනඃ, ඉය නසන්නාවූ; හරිණීරි, විෂ්ණුතෙමේ; අථ, අනන්තරයෙන්; හාරි, මනොඥවූ; හිතම්, හිතවූ; වාක්‍යම්, නෙපල; ජග්‍රාද, කී.

20 ප්‍රබලාරි බලප්‍රාණ වික්‍රියාහෙතු හෙතයඃ—ප්‍රබල, බලවත්වූ; අරිබල, ශත්‍රු බලයාගේ; ප්‍රාණ වික්‍රියා, ප්‍රාණ විකාරයට; හෙතු, හෙතුවූ; හෙතයඃ, ආයුධ ඇති; දෙවාඃ, දෙවතාවෝ; දෙවර්‍ෂණා ඉව, විධි නොඅයන්සේන්; සඝානෙනෘජසඃ—සඝානන, නටුවාවූ; ඔජස්, ඔජස් ඇත්තාහු; කින්නුජානාඃ, කුමැයිවුද?

---

* තව—යී සන්න.

21 හරෙර්ධ්‍යානාරුණා ශොභ කිළාමා නෙත්‍ර පරම්පරා
බිභත්තීනිං පරිම්ලානා රක්ෂොනඵල වනාශ්‍රියම්.

22 වීරෙ'පි වරුණෘකෙන ඤුද්‍රඃ පාශිව පීඩිතඃ
පාශපාණී රසාවිෂ්ට විග්‍රහො වන ගොචරඃ.

23 නිමයං ශොභ සනඤාපෙඕමානරිඤාකාශෙ'පිසන්
භූරිහිර්නිජනිඤාසෙඃ පුන රෙවොපචීයතෙ.

24 සම්පබ්‍රුව පරාවෘත්ති රෙවං විධිනිබන්ධනා
ශොකවිඤව භූජාසෙ'යං දහ්‍යතෙ දහනෙ'පිසන්.

25 සම්ප්‍රාපකජඩිමා භානුස්තීව්‍රතාපශ්ව චන්‍රමාඃ
නිමෙතෙ (බිභෘතෙ) දෙවෙ ධාමව්‍යත්‍යය විපලවම්

---

21 හරෙඃ, ශක්‍රයාගේ; ධ්‍යානාරුණා—ධ්‍යාන, ධ්‍යානයෙන් (සිතිවිල් ලෙන්) රැඳුණු, රත්වූ; ශොකක්ෂාමා—ශොක, ශොකයෙන්; ක්ෂාමා, කෘශවූ; නෙත්‍ර පරම්පරා, නෙත්‍රපඬික්තිනොමෝ; පරිම්ලාන රක්ෂොනඵල වනශ්‍රියම්—පරිම්ලාන, මිරිකුණුවූ; රක්ෂොඅඵල වනශ්‍රියම්, ඊතුපුෂ්පවෙනෙහි ශ්‍රිය; කිම් බිභර්ත්ති, කුමැයි උසුලාද?

22 වීරොපි, වීරදවූ; අසෞ වරුණඃ, මේ වරුණතෙමේ; ක්ෂුද්‍රඃ, ක්ෂුද්‍රවූ; පාශිව, මල වැද්දකුමෙන්; කෙන පීඩිතඃ, කාවිසින් පෙළන ලදද; (කිං විශිෂ්ටඃ පාශී? කෙසේවූ වරුණද? කෙසේවූ මල වැදිද?) පාශපාණිඃ—පාශ, නාග පාශයෙන් උපලක්ෂිතවූ; පාණිඃ, අත්ඇති; (නොහොත්) පාශ, පාශයෙන් උපලක්ෂිතවූ; පාණිඃ, අත්ඇති; ඉෂ්ට විග්‍රහඃ—ඉෂ්ට, අභිමතවූ; විග්‍රහඃ, කුලහ ඇති; (නොහොත්) ඉෂ්ට, අභිමතවූ; ඒ, පක්ෂීන්ගේ; ග්‍රහඃ, ගැහුම් ඇති; වනගොචරඃ, ජලයම විෂයකොට ඇති; (නොහොත්) වනගොචරඃ, වනය ගොචරකොට ඇති; (වීරෙ'පි අසෞ වරුණඃ ක්ෂුද්‍රඃ පාශිව කෙන පීඩිතඃ?)

23 ශොක සනඤාසෙඃ, ශොක සනඤාපයෙන්; කෘශොපිසන්, කෘශදවූ, අයම්මාතරිශ්වා, මේ පවනතෙමේ; භූරිභිඃ, බොහෝවූ; නිජ නිඃශ්වාසෙඃ, සුවඳ නිශ්වාසයෙන්; පුනරෙව, කැවතම්; කිම් උපචීයතෙ, කුමැයි වඩනා ලැබේද?

24 විධි නිබන්ධනා, දෛව කරුණුකොට සම්පත්, සම්පත් තොමෝ; එවම්, මෙසේ; ධ්‍රුව පරාවෘත්තිඃ—ධ්‍රුව, එකාන්තවූ; පරාවෘත්තිඃ, පෙරළීම් ඇත්තීසි; (එසේමැයි.) දහනොපිසන්, දහන(ද)වූ; සොඊම්, හේමේ; ශොක විඤවභූජා—ශොක, ශොකනාමැති; විඤව භූජා, වන්නියෙන්; දහ්‍යතෙ, දවනුලැබේ.

25 සම්ප්‍රාපක ජඩිමා—සම්ප්‍රාපක, පැමිණෙනලද; ජඩිමා, ජාඩ්‍ය ඇති (සිහිල් බව ඇති;) භානුඃ, සූර්‍යයාද; තීව්‍රතාපඃ—තීව්‍ර, කැකුළුවූ; තා

26 ඉදෙවෙව සඟදෑ සොඃහං භූයඃ කිං ධෘතයානයා
ඉති තෘෂ්ණා ගදුත්සූනාං මිත්‍රෙණ ගිරි ධන්විනඃ.

27 ලාඝවං කෙන කීනාශෙ ත්‍රාතං සායුධවාහනෙ
රක්ෂකෙ මහිෂස්‍යෙවං දණ්ඩ හස්තොශිශාවිව.

28 කල්පානිලම්වා වායව්‍යඃ සඛාඤ්ඡෙදෙන්‍යං කිමාසථිතඃ
ප්‍රෙරකඃ ශිඛිනො ඝ්නඃ ශක්‍ත්‍යා පාතිතතාරකඃ.

පඃ, තැවුලි ඇති; චඤ්චමඃශ්ච, චඤ්චමස්ද සඃ; එතෙෆ දෙවෙෆ, මේ දෙවයෝ දෙදෙන; ධාම්‍ව්‍යත්‍යය විපලවම්-ධාම්, තෙජිස්හුගේ; ව්‍යත්‍යය, පරාවෘත්තියෙන්වූ; විප්ලවම්, විනාශය; කිං * (බිභෘත්‍යඃ), කුමක් උසුලද්ද?

26 සොහම්, මේමම්; ශුවෙව, ශොකයෙන්ම; සඟදඃ, ක්‍රීඩාසහිත යෙම් (දෝහෝ නොහොත්) ගදුසහිතයෙම්; භූයඃ, නැවත; [illegible]තීයා, ද රණලද්දවූ; අනයා (ගදයා), මේ ගදුයෙන්; කිම්, කිමෙක්දෝ; ගිරිධ ව්වනඃම්ත්‍රෙණ, වෛශ්‍රවණයා විසින්; ඉති, මෙසේ; ගදු, ගදුතෝ මෝ; තෘෂ්ණා නූනම්, හරණලදැයි සිතම්.

27 සායුධවාහනෙ, ආයුධවාහන සහිතවූ; කීනාශෙ, † යම්යාකෙ රෙහි; එවම්, මෙසේ; ලාඝවම්, ලාඝවය; කෙනකෘතම්, කාවිසින් ක රණලදද; මහිෂස්‍ය, මහිෂයක්හු සම්බන්ධව; රක්ෂකෙ, රක්ෂාකරන්නාවූ; දණ්ඩහස්තොා, දණ්ඩයෙන් උපලක්ෂිතවූ අත්ඇති; ශිශාවිව, බාලයක්හුකෙරෙහිගමන්.

28 කල්පානලම්ව, කල්පානත පවනක්මෙන්; අවායව්‍යඃ, නොවැල කියහැක්කාවූ; සඛාඤ්ඃ, කඳකුමරතෙම; දෛන්‍යම්, දීන බව; කිමා සථිතඃ, කුමැයි පිහිටියේද; (කිං විශිෂ්ටඃ කල්පානිලඃ?) ශිඛිනඃ, මයූර යා සඹඳව; ප්‍රෙරකඃ, මෙහෙයන්නාවූ; (නොහොත්) ශිඛිනඃ, ව හ්නි සඹඳව; ප්‍රෙරකඃ, මෙහෙයන්නාවූ; ශක්‍ත්‍යා, අඩයවියෙන්; පා තිත, හෙළනලද; තාරකඃ, තාරකනම් අසුරයා ඇති; (නොහොත්) ශක්‍ත්‍යා, ශක්තියෙන්; පාතිත; හෙළනලද; තාරකඃ, තාරකාවන් ඇති; (හෙද;) කිමඃ, භයඛනරවූ; (කල්පානිලම්ව අවායව්‍යඃ සඛාඤඃ දෛන්‍යම් කිමාසථිතඃ?)

---

* කිංවත—සන්න.

† කිශාශෙ—සන්න.
"කීනාශඃ කෂිකඤ්ඡුදේ‍ර පාංශුඝාතිෂු වාච්‍යවත් යමෙනෙ" ති මෙදිනී.

29 ආහත්‍ථ භාත සත්‍ථිසන්නා භුඛතූණීත්‍තධාරිණී
කතාසෙ ශරශෙෂෙයං චණ්ඩිතෙනා කාතාරණෙ.

30 ප්‍රමථානා මධීශස්‍ය ාථිකස්‍ය සුරවිජාම්
කූටසෙත්‍ථාපි මදෑ ශොෂ වෛකෘතං කින්නුසෙවතෙ.

31 වකත්‍රශ්වාසාග්නි පිඩගාඩග කකෝටා බඛ කන්ධරෑ
ගාගශොණිත දිග්ධාස්‍ය සභාර්ක්ෂීය රාජශුකායතෙ.

32 සාග්නි ජිහ්වා තඩිජ්ජාල නඛාචාස්‍ය ඵණවලී
කින්නුමලායති වඝීතෙතා ඝනශ්‍රෙණීව වාසුතෙෑ.

---

29 රණෙ, සුඛයෙහි; ආහත්‍ය, පැහැර; භාත සත්‍ථිසන්නා—භාත, ගත්නාලදු; සත්‍ථිසන්නා, සියලු ආයුධ ඇති; ඉයං චණ්ඩි, මේ චණ්ඩී නොමේ; භුඃ ඛතූණීත්‍ර ධාරිණී, බැම දුනු පවණ දරන්නී; කතාසෂ ශරශෙෂා, කතාසෂශරය ශෙෂකොට ඇත්තී; කොතකෘතා, කාවිසින් කරණලදද?

30 අසුරවිෂාම්, දෙවතාවන් සඛන්ධව; මාථිකස්‍ය, * අලලන්තාවූ; ප්‍රමථානා මධීශස්‍ය, ගණාධිපයාගේ; කූටසෙථාපි, සම් විඛපිවූදෑ; මදෑ, මදය; ශොෂ වෛකෘතම්, ශොෂයෙන්වූ විකෘතිය (වියලීමෙන්වූ විකාරය;) කින්නු සෙවතෙ, කුමැයි සෙවුනේද?

31 වකත්‍ර ශ්වාසාග්නි පිඩගාඩගකකෝටා·බඛ කන්ධරෑ—වකත්‍ර, මුඛයෙහි; ශ්වාසාග්නි, ශ්වාසාග්නියෙන්; පිඩග, පිඟුවන්වූ; අඩග, ශරීර ඇති; කකෝට, කකෝටනම් නාගයා විසින්; ආබඛ, බඳනාලද; කන්ධරෑ, ග්‍රීවා ඇති; නාගශොණිත දිග්ධාස්‍යෑ—නාගශොණිත, නාගශොණිතයෙන්; දිග්ධ, ඔවිදුනාලද; ආස්‍යෑ, මුඛ ඇති; තාර්ක්ෂ්‍යෑ, ගරුඩතෙමේ; රාජ ශුකායතෙ, ගිරා රාජයක්හුමෙන් හැසිරෙන්නේයි.

32 අස්‍ය වාසුතෙශ්ව, මේ වාසුකීහුගේද; සාග්නි ජිහ්වා තඩිජ්ජාල නඛා—සාග්නි, අග්නි සහිතවූ; ජිහ්වා, ජිහ්වා නැමැති; තඩිජ්ජාල, විද්‍යුත් කලාපයෙන්; නඛා, වළඳනාලද්දුවූ; ඵණවලී, ඵණපඬිකනී නොමෝ; වඝීතෙතා, වඝීතනයෙහි; ඝනශ්‍රෙණීව, මෙඝපඬිකනී යක් මෙන්; කින්නු මිලායති, කුමැයි මිලාද?

මථනස්‍ය—සන්න.

33 පාඤ්ඣවචනා මිනිප්‍පුඤ්ඤා ප්‍රාඥා ප්‍රාඥලිරව්‍යයම්
ධිඤ්ණෝ ධිඤ්ණගමයං ජගාදා ජගදීශ්වරම්.

34 විඤ්ඤුතමෙව සම්ඤ්ඤ! තියෙදං පුනාරුච්‍යතෙ
අසෙඛිත්‍යංනි ඝාතාඤ්ඤානාං සඛාමිනි සඛාතීතිජල්පතෙ.

35 අග්‍රණීඛිනිනාමසති පුලසති සුතසම්භවෝ
දඵෙඛිඛත ජගද්‍රක්ෂෝ රක්ෂෙඛිනාඨෝ දශානනෝ.

36 චචාර (සු)චිරං චීරී නිවීකාරෙ මහත්‍යපෝ
මඝෙඛිඛා සජගතඤ්ඤාඤ්ඤ එලාය එල සාධකෝ.

37 මාතඛිඝ මකරක්‍රූර දක්ෂෙඛිල්ලිඛිත වක්ෂසා
තෙන වුතයතාහාරං තපසතපන මුදනිති.

---

33 ප්‍රඥාඃ, අග්‍රගාමීවූ; ප්‍රාඥඃ, ප්‍රාඥවූ; ප්‍රාඥලිඃ, බඛාඥලිවූ; ධිඤ්ණඃ, බෘහස්පතිතෙමේ; ඉති, මෙසේ; පෘෂ්ට වචනම්, විචාළාවූ; අව්‍යයම්, අවිනශ්වරව; ධිඤ්ණගම්‍යම්—ධිඤ්ණ, බුඩියෙන්; ගම්‍යම්, දත යුතුවූ; ජගදීශ්වරම්, විෂ්ණුහට; ජගාද, කී.

34 සම්ඤ, සම්ඥය; තියා, තාවිසින්; විඤුතමෙව, දන්නාලද්දුවූ (ම); ඉදම්, මේ; පුනඃ, නැවත; උච්‍යතෙ, කියනුලැබේ; (එසේමැයි) ඝාතඤ්ඤානාම්, ඝාත්‍යයන්ගේ; සඛාමිනි, සඛාම්නුකෙරෙහි; සඛාතීතිජල්ප නෙ, සඛියය පිඩා කථනයෙහිලා; අසෙඛිත්‍යංනි, * තෘප්තියෙක් නැත්මැයි.

35 මානිනාම්, මානින් අතුරෙහි; අග්‍රණීඃ, අග්‍රසරවූ; පුලස්ති සුත සම්භවඃ, පුලස්ති පුත්‍රයාකෙරෙන් උපන්නාවූ; දඵෝඛත ජගද්‍රක්ෂඃ—දෘප්ත, දෘප්තයෙන්; උඛත, උපුරණලද; ජගද්‍රක්ෂඃ, ලොකරක්ෂා ඇති; දශානනඃ, දශමුඛයක් ඇති; රක්ෂෝනාථඃ, රාක්ෂසාධිපයෙක්; අස්ති, ඇති.

36 චීරී, වල්කල ඇත්තාවූ; එලසාධකඃ, එල සපයන්නාවූ; නිර්විකාරඃ, විකාර රහිතවූ; සමභොජාඃ, ඒ "මහා තෙජස්වීතෙමේ"; ජගතඤ්ඤාඤ්ඤ එලාය, ලොක විනාශ එල පිණිස; මහත්‍යතපඃ, මහත්වූ තපස්; (සු) චිරම්, (ඉතා) බොහෝ කලක්; චචාර, † කෙළේ.

37 ආහාරම්, ආහාරය; වුතයතා, වුතකරන්නාවූ; මාතඛිඝ මකර ක්‍රූර දක්ෂෙඛිල්ලිඛිත වක්ෂසා—මාතඛිඝ මකර, ඇත් මොහොරුන්ගේ; ක්‍රූර, ක්‍රූරවූ; දක්ෂ, දක්ෂයෙන්; උල්ලිඛිත, ලියනලද්දුවූ; වක්ෂසා, වක්ෂස් ඇති; තෙන, ඒ රාවණයා විසින්; උදන්වති, සාගරයෙහිලා; තපඃ, තපස; තපනම්, කරණලදී.

---

* අසෙඛිතා ඡොඛි—සන්න.

† චකාර—සන්න.

38 තතස්තපස්සොෂිතසත්ත්වෝ චතුරශ්‍ර චතුර්මුඛඃ
චරංවීරශ්‍ර විශ්වේශඃ ප්‍රාදුර්ජේජතුං ජගද් චයම්.

39 සකදුච්චුටනනාගං නගං නාකෝකසාඔරිඃ
හාරගෞරං හරස්ථානං පවුනාදං ව්‍යපාටයත්.

40 සත්‍රුරනනග ශිරස්ත්‍යශ්චෝක්ත රුනනදනනදනිර්ක්‍රිරෙඃ
සපෘෂ්ට පූෂණි ක්‍රිඩාකාරං ඝොරමානනිකීර්ණත්.

41 වාජීනඃ ප්‍රග්‍රහා කෘෂ්ට බලිනා වක්‍ර කන්ධරත්
එකතෝ ජවයත්‍යදු පාතු ග්‍රන්‍යාතී සාරථෙඃ.

42 සුශ්‍රුණ්ණිමාන මහාශෛල තටභ්‍රෂ්ටෝ මුහුර්මුහුඃ
මතතාඃස්‍යවොතතරීයං ඍවස්ථානං ත්‍යජති නිර්ක්‍රිරෙ.

---

38 තත් තපස්සෙනාෂිතඃ—තත් තපඃ, ඒ තාපසයන්; නොෂිතඃ, සතුටු කරවනලද්; විශ්වේශඃ, සියල්ලහට ඊශ්වරවූ; චතුර්මුඛඃ, බ්‍රහ්මතෙමේ; චතුරශ්‍ර, චතුරවූ; තශ්‍රෙම වීරශ්‍ර, ඒ වීරයහට; ජගද්චයම්, ඳ ලොව; ජෙතුම්, දනන්නට; වරම්, වරය; ප්‍රාදුර්, දිනි.

39 සානාකෝකසාම් අරිඃ, ඒ දෙව ශත්‍රුනෙමේ; රටනනාග ම්—රටන්, හඬන්නාවූ; නාගම්, නසින් ඇති; හාරගෞරම්—හාර, මුත්හරසේ; ගෞරම්, සුදුවූ; හරස්ථානම්, ඊශ්වරයහට ස්ථානවූ; න ගම්; පර්වතය; කදුචිත්, එක්තරා කලෙක්හි; පවුන, ව්‍යක්තවූ; නාදම්, නාද ඇතිකොට; ව්‍යපාටයත්, පැළී.

40 සත්‍රුරනනග ශිරස්ත්‍යශ්චෝක්තඃ—සත්‍රුරත්, වෙවුලන්නාවූ; නග ශිරඃ, පර්වත ශිරසින්; ත්‍යශ්චෝක්තඃ, හරණලද්දවූ; උනනදනනද නිර්ක්‍රිරෙඃ—උනනදත්, හඬන්නාවූ; නදනිර්ක්‍රිරෙඃ, නද නි ර්ක්‍රිරයෙන්; සපෘෂ්ට, සපයි කරණලද්දවූ; පූෂණි, සූය්‍යයා; ඝොරම්, ඝොරවූ; ක්‍රිඩාකාරම්, ක්‍රිඩා යහ අනුකරණය; ඝෂණත්, ඇසිල්ල කින්; ආතන්වති(සති), පතුරුවන කල්හි.

41 අකීසාරථෙ, සූය්‍යසාරථිනු; අද්‍රිපාත ශිතය, පර්වතපාත ශිති යෙන්; ප්‍රග්‍රහා කෘෂ්ට බලිනා වක්‍ර කන්ධරත්—ප්‍රග්‍රහ, මුඛ රජ්ජු යෙන්; ආකෘෂ්ට, අදනාලද; බලින, සම්පදි වලල්ලෙන්; ආවක්‍ර, නැ මුනාවූ; කන්ධරාන්, ග්‍රීවා ඇති; වාජීනඃ, අශ්වයන්; එකතඃ, එක් පා ර්ශ්වයෙකින්; ජවයති (සති), දිවවන කල්හි.

42 සුශ්‍රුණ්ණිමාන මහාශෛල තටභ්‍රෂ්ටෝ—සුශ්‍රුණ්ණිමාන, බමන් නාවූ; මහාශෛල, මහා පර්වතයාගේ; තට, තටයෙන්; භ්‍රෂ්ටෝ, ගිළිහුණුවූ; නිර්ක්‍රිරෙ, නිර්ක්‍රිරය; මත්තනස්‍ය, මත්තනයක්හුගේ; උත්තරීය මිදුව, උතුරු සළුවක්මෙන්; ඍවස්ථානම්, සෘජුකීයවූ ස්ථානය; මුහුර්මු හුඃ, නොනෙමෙහි නොනෙමෙහි; ත්‍යජති (සති), හරණ කල්හි.

43 ගෞරීහය පරිෂ්වඩග සපගී ලබඩ මගොත්සවෙ
සඩ්ක්‍රැඔ ධ්‍රූජ්ජ්වික්‍රොධ ප්‍රතිලොම ප්‍රවත්තිනි.

44 කපාල නයනවිජ්‍රුං ජටාබඩ එණවති
සඩෙකාචිත එණචක්‍රං විශත්‍යුත්ත්‍රාස විහ්වලෙ.

45 ගොපයති පරිත්‍රස්තෙ කෘකවාකු ධවජෙසති
කාතීනාඃචරමයං මෙෂං මාතුරුත්සඩග සඩ්ගිනි.

46 උත්පශ්‍යති චිරංධීරං ක්‍රොධරොධාත්තීවෙතසි
භර්තුර්භෘභාග භඩගස්‍ය ප්‍රාදුර්භාවං කකුද්මති.

47 රුඪමූල මිවශ්වෙතෙ රඩොලගෙනර්භුජඩගමෛඃ
ප්‍රොඪපුෂ්ප මිවාඋසඃ සප්තරනනාඃඝෘත්‍ර මණ්ඩලෛඃ.

---

43 ගෞරීහය පරිෂ්වඩගසපගී ලබ්ධ මහොත්සවෙ—ගෞරී, උමා විගේ; භය, භයින්වූ; පරිෂ්වඩග සපගී, ආලිඟන සපගියෙන්; ලබ්ධ, ලද්දුවූ; මහොත්සවෙ, මහොන්සවය; සඩ්ක්‍රාඔ ධ්‍රූජ්ජ්වික්‍රොධ ප්‍රතිලොම ප්‍රවත්තිනි (සති)—සඩ්ක්‍රාඔ, කිපියාවූ; ධ්‍රූජ්ජ්වි, ඊශ්වරයාගේ; ක්‍රොධ, ක්‍රොධයට; ප්‍රතිලොම, පිළිලොම්ව; ප්‍රවත්තිනි (සති), පවනා කල්හි.

44 උත්ත්‍රාස විහ්වලෙ—උත්ත්‍රාස, භයින්; විහ්වලෙ, විසවුල්වූ; ජටා ඔඩ එණවති—ජටා, ජටායෙහි; ඔඩ, බඳනාලද්දුවූ; එණවති, සපියා; කපාල නයනවිජ්‍රුම්—කපාල, ශිරඃ කපාලයෙනි; නයනවිජිදුම්, නෙත් සිදුරට; සඩෙකාචිත එණ චක්‍රම්—සඩෙකාචිත, හකුලුව තලද; එණ චක්‍රම්, එණ මණ්ඩල ඇතිව; විශති (සති), වදනා කල්හි.

45 මාතුඃ, මවගේ; උත්සඩගසඩ්ගිනි—උත්සඩග, ඇකයෙහි; සඩ්ගිනි, සක්‍යාවූ; පරිත්‍රස්තෙ, භයපත්වූ; කෘකවාකු ධවජෙ, සකුනදැයා; කාතීනාඃචරමයම්, සඩණ්ඩිමයවූ; මෙෂම්, මෙෂයා; ගොපයති (සති), සඟවන කල්හි.

46 ක්‍රොධරොධාත්තීවෙතසි—ක්‍රොධ, ක්‍රොධයාගේ; රොධ, වැල කීමෙන්; ආත්තී, පීඩිතවූ; චෙතසි, සිත්ඇති; කකුද්මති, වෘෂභයා; භර්තුඃ, සැමියහුගේ; භෘභාග භඩගස්‍ය, භෘභාග භඩගයාගේ; ප්‍රාදුර්භාවම්, පහළවීම; චිරම්, බොහෝ කලක්; ධීරම්, ධීරව; උත්පශ්‍යති (සති), බලන කල්හි.

47 ශ්වෙතෛඃ, සුදුවූ; අඃ, යටති; ලග්නෛඃ, සක්‍යාවූ; භුජඩගමෛඃ, සර්පයන් කරණකොටගෙන; රුඪමූලම්ව—රුඪ, හටගත්තාවූ; මූලම්ව, මුල් ඇත්තක්හුවැනිවූ; අග්‍රඃ සප්තරනනාඃඝෘත්‍ර මණ්ඩලෛඃ—අග්‍රඃ, අග්‍රයෙහි පිහිටියාවූ; ප්‍රරූඪත්, බබලන්නාවූ; නවඝෘත මණ්ඩලෛඃ, තාරකා මණ්ඩල කරණකොටගෙන; ප්‍රොඪපුෂ්පමිව—ප්‍රොඪ, මුහුකලාවූ; පුෂ්පම්ව, මල් ඇත්තක්හු වැනිවූ.

48 චරණෙනාරණත් සිංහ කුලාකුල ගුහාමුඛම්
ගිරංගෞරීපතිඃ කුජ ගුජත් සිඤ්චු න්‍යපීඩයත්.

49 ධරාධර හරාක්‍රාණා බාහෞ බහුහි රානානෝඃ
දීක්ෂුදීඝී ප්‍රතික්‍රොශෝ රාවණෙන කෘතොරවඃ.

50 තංදෙවං සගිරශ්ශෛද වුණ චක්‍රෙ රඳුජයත්
නීලකුවිවිම්විනාසෛහා ඕණඩලෙරිවකෞඛකුමෛඃ.

51 ආඤුපයිතු මෙනස්‍ය රාඤෂසස්‍ය දිශෝ දශ
වක්‍රාණි පඩිකති සඩඛ්‍යානි පුනඃ සෘඡානි ශූලිනා.

52 සචං බාමා ජය්‍ය මජහ වෛකුණ්ඨස්‍ය ච්කුණ්ඨිතම්.
න මාසාදය තමඃසථානා බාලිශං කුලිශංරණෙ.

---

48 රණත්සිංහ කුලාකුල ගුහා මුඛම්—රණත්, හඬන්නාවූ; සිංහ කුල, සිංහකුලයා විසින්; ආකුල, ආකුලවූ; ගුහාමුඛම්, ලෙණමුඛ ඇති; කුජගුජත් සිඤ්චුම්—කුජ, අවටෙහි; ගුජත්, හඬන්නාවූ; සිඤ්චුම්, නදීඇති; ගිරම්, පර්‍වතය; ගෞරීපතිඃ, උමාපතිනෙමි; චර ණෙන, පාදයෙන්; න්‍යපීඩයත්, පෙළී.

49 බාහෞ, බාහුව; ධරාධරහර, පර්‍වතහාරයෙන්; ආක්‍රාණෙන (ස ති), මඩනාලද කල්හි; රාවණෙන, රාවණයාවිසින්; ඛහුහිඃ, බොහෝ වූ; ආනනෙඃ, මුඛයෙන්; දීක්ෂු, දිග්හි; දීඝී ප්‍රතික්‍රොශඃ—දීඝී, දිග්වූ; ප්‍රතික්‍රොශඃ, පිළිරැව් ඇති; රවඃ, නාදය; කෘතඃ, කරණලදී.

50 සඃ, හෙතෙම්; තම්දෙවම්, ඒ දෙවයා; ශිරශ්ශෛද වුණ ච ක්‍රෙඃ—ශිරශ්ශෛද, හිස්කැපීම් සඛන්‍ධවූ; වුණ චක්‍රෙඃ, වුණ මණඩ ලයෙන්; අපූජයත්, පිදී; (කුමක්මෙන්?) නීලකුවිවිම විනාශෛහඃ—නීල, නිල්වූ; කුවිවිම, පිළිකඩෙක්හි; විනාශෛහඃ, පිහිටුවනලද්දා වූ; කොඩිකුමෛඃ, කුඩිකුම ප්‍රතිබඩවූ; මණඩලෙරිව, මණඩල යෙන්මෙන්.

51 එතස්‍ය රාඤසස්‍ය, මේ රාඤසයාගේ; පඩිකති සඩඛ්‍යානි, දශ සඩඛ්‍ය ඇති; වක්‍රාණි, මුඛයෝ; දශදිශඃ, දසදිගුන්; ආඤුපයිතුම්, ආඤුකරන්ට; ශූලිනා, ඊශ්වරයා විසින්; පුනඃ, ඇවත; සෘඡානි, කරණලදහුයි.

52 අජය්‍යම්, අජය්‍යවූ; වෛකුණ්ඨස්‍ය, ශක්‍රයාගේ; * කුලිශම්, වජ්‍රායුධයනෙම්; රණෙ, † යුඛයෙහි; තමඃසථානම්, පාපයට සථානවූ; බාලිශම්, අඥනවූ; තම්, ඔහු කරා; ආසාදය, පැමිණ; විකුණ්ඨිතම්, මොටකරණලද්දේ; සඩංඛම්, සඛකීයවූ නෙජස; අජහත්, හළී.

---

* "වෛකුණ්ඨඃ කෘෂ්ණ ශක්‍රයොඃ" රිති මෙදිනී.

† රණෙඤු—සන්න.

53 තමද්‍ය පශ්‍යනවද්‍යෙන චක්‍ෂුනා වාසවඃ සඛයම්
අජය්‍යං පූජයත්‍යෙකා චිරං වෛරස්‍ය ශාන්තයෙ.

54 බලිං වප්‍රාය පෞලොමී සසම්භ්‍රමා විගතාදරා
කුර්‍වීති කුරුතෙ ශක්‍රං ව්‍රීඩා සනනම්භ්‍රානනම්.

55 යක්‍ෂතාප්‍යොදිශංස්තාෂ්‍යෙම කෙවලං ධනදෙධනම්
සර්‍වඤ්ච හරණප්‍රීතො රාවණඤ්ච ධනෙශ්වරඃ.

56 ධර්‍ම්‍යං කාර්‍ය්‍ය පරිත්‍යජ්‍ය ප්‍රීණාති පිශිතප්‍රියම්
ප්‍රෙතරාජෝ'ප්‍යභිප්‍රෙත භක්‍ෂ්‍යදූනෙන රාක්‍ෂසඃ

57 දූරතඃ සෙවතෙ භානූ රාදිත්‍ය මණිතොරණාත්
ච්‍යුතෙ තනම්භිරචාර දූඛ භීතො ශුනාශනෙ.

---

53 වාසවඃ ඝඛයම්, ශක්‍ර තෙමේ; අජය්‍යම්, නොදිනියහැක්කාවූ; එකවිරම්, අසහාය චිරවූ; තම්, ඔහු; වෛරස්‍ය ශාන්තයෙ, වෛර ශාන්ති පිණිස; අනවද්‍යෙන, නිරවද්‍යවූ; චක්‍ෂුසා, රත්නයෙන්; අද්‍යාපි, අද දක්වාද; පූජයති, පූජා.

54 පෞලොමී, පුලොමජාතොමෝ; විගතාදරා—විගත, ගියාවූ, ආදර, ආදර ඇත්තී; වප්‍රාය, වප්‍රාසුඛයට; බලිම්, පූජාව; සම්භ්‍රමම්, සිනා සහිතව; කුර්‍වති, කරන්නී; ශක්‍රම්, ශක්‍රයා; ව්‍රීඩා සනනම්භ්‍රානනම්—ව්‍රීඩා, ලජ්ජායෙන්; සනනම්භ්‍ර, නමනලද; ආනනම්, මුඛ ඇත්තහු; කුරුතෙ, කෙරේ.

55 යක්‍ෂතාඨ, වෛශ්‍රවණනෙමේ; තෘෂෙම, ඕහට; ධනම්, ධන ය; දිශන්, දෙන්නේ; කෙවලම්, හුදෙක්; ධනදඃ, ධනදය; සර්‍වඤ්ච හරණප්‍රීතඃ, සියලු වස්තු ගැන්මෙන් සන්තුෂ්ටවූ; රාවණස්ත, රාවණ වනාහී; ධනෙශ්වරඃ, ධනෙශ්වරයි.

56 ප්‍රෙතරාජෝපි, යමද; ධර්‍ම්‍යම්, ධර්‍මානුපෙතවූ; කාර්‍ය්‍ය, ක්‍රියාව, පරිත්‍යජ්‍ය, හැර; පිශිතප්‍රියම්, මාංස ප්‍රියවූ; රාක්‍ෂසම්, රාක්‍ෂසයා; අභිප්‍රෙත භක්‍ෂ්‍යදූනෙන—අභිප්‍රෙත, අභිමතවූ; භක්‍ෂ්‍යදූනෙන, ආහාරදූන යෙන්; ප්‍රීණාති, පිනවා.

57 භානූඃ, සූර්‍ය්‍යතෙම; ආදිත්‍යමණිතොරණාත්, හිරුකැන් මිණි තොරණින්; ශුනාශනාත්, වග්නීහු; ච්‍යුතෙ (සති), ගිළිලූහු කල්හි; තන්මණිරචාරදූඛභීතඃ—තත්, ඔහුගේ; මණිරචාර, ගෘහචාරයාගේ; දූඛ, දූඛයෙන්; භීතඃ, භය පත්වූයේ; දූරතඃ, දුරින්; සෙවතෙ, සෙවූනේයි.

58 නිවෘත්තතත්සරඃ පද්ම ස්‍රාපකාරණතෙජසා
බොධනීයං කිලාශෙෂ මිඳුනා කෙෆුදං (වනම්)

59 යථානාකජ්ජලසපඤි චිත්‍රවෙවණ්‍ර්‍යසම්භවඃ
කථාඤ්චලිතුමාද්‍රෙඛා දීපකෘත්‍යෙ ව්‍යාකුලිඃ.

60 ලබ්ධසෙවාවකාශඃසන් සෙවතෙතං සමීරණඃ
රතිකුලමථු මද්දෙහං තරඛගානුසාරගොචරඃ.

61 පාතාල හෘදයානුකෘසඃං පද්මරාගං පයොනිධිඃ
අග්‍රමාංස මිවොබෘත්‍ය දදුති පිශිතාශිනෙ.

62 කාලෙකාලාභ්‍ර ගඞ්ගේ'පි නිම්දු නම්නුදුදයඃ
නාඳයන්ති සදුනාදෙන වජ්‍රේවීජ්‍රායුධවිෂම්.

---

58 නිවෘත්ත තත්සරඃ පද්ම ස්‍රාපකාරණ තෙජසා—නිවෘත්ත, වැලැක්කාවූ; තත්, ඔහුගේ; සරඃ, විල්හි, පද්ම, පද්මයන්ගේ; ස්‍රාපකාරණ, ස්‍රාපයට කාරණවූ; තෙජසා, තෙජස් ඇති; ඉඳුනා, සඳහු විසින්; කෙෆුදම් "වනම්", කුමුදු වනය; අශෙෂම්. සිටිනැති කොට; බොධනීයං කිල, ප්‍රබොධ කැරැවිය යුත්තේලු.

59 කජ්ජල සපඤි චිත්‍රවෙවණ්‍ර්‍ය සම්භවඃ—කජ්ජල, කජ්ජලයා ගේ; සපඤි, සපඤියෙන්; චිත්‍ර, චිත්‍රයාගේ; වෛවණ්‍ර්‍ය, විවණ්ණභාවයාගේ; සම්භවඃ, බිම; යථාන (හවති), යම්සේ නොවේද; වෘෂාකපිඃ, වෂ්ණිනොමේ; දීපකෘත්‍යෙ, දීපකෘත්‍යයෙහි; තථාඤ්චලිතුම්, ඒ සේ දිලියෙන්නට; ආදිෂ්ටඃ, ආඥාකරණලද.

60 සමීරණඃ, පවනතෙම, තරඛගානුසාර ගොචරඃ—තරඛගානුසාර, රළ අනුව; ගොචරඃ, ගොචරකොට ඇත්තේ; ලබ්ධසෙවාවකාශ සඃසන්—ලබ්ධ, ලබනලද; සෙවාවකාශසඃසන්, සෙවාවගේ අවකාශ ඇත්තේ; රතිකුලමථු මද්දෙහම්—රතිකුලමථුමත්, රතියෙහි ගලානි ඇත්තාවූ; දෙහම්, ශරීර ඇති; තම්, ඔහු; සෙවතෙ, සෙවුනේසි.

61 පයොනිධිඃ, සාගරයතෙම; පාතාල හෘදයානුකෘසඃං—පාතාල, පාතාල නැමැති; හෘදයානුකෘසඃං, හෘදයාභ්‍යන්තරයෙහි පිහිටියාවූ; පද්මරාගම්, පියුම්රාග්නියා; අග්‍රමාංසම්ව, අග්‍රමාංසයක්මෙන්; උඛෘත්‍ය, උපුටා; පිශිතාශිනෙ, රාක්ෂසයහට; දදුති, දේ.

62 නම්නුදුදයඃ, නම්නුව ආදිකොට ඇති; නිම්නුඃ, නදීහු; කාලාභ්‍රගඞ්ගේ, කාලාභ්‍රගඞ්කොට ඇත්තාදවූ; කාලෙ, කල්හි; නිම්නුඃ, මදරහිතවූවාහු; වජ්‍රායුධවිෂම්, රාවණයා; සදු, නැම කල්හි; වජ්‍රේඃ, විදුරෙන්; නාඳයන්ති, සතුටුකරවත්.

63 ප්‍රියාජන පරිෂ්වඞ්ග ප්‍රීතිං කර්තුං නිරන්තරම්
නිශිශ්‍රුත මනොවෘත්තාසාමුපෛති හිමාගමඃ.

64 තස්‍යොද්‍යාන වනං විශ්වං දිවඃප්‍රවසතා සතා
සවීතීර්ණුනිඥේඃ පුෂ්පෛපර්ඵුෂ්‍යතෙ මධුනා'ධුනා

65 දුරාරාධ්‍යසඛාවස්‍ය ශ්‍රීෂණ්‍යස්‍ය සිෂෙවිෂාම්
සමාලම්බ්‍ය ජලක්‍රීඩා දීනාං චිර මුදීක්ෂතෙ.

66 ත්‍රාසකණ්ඨ ග්‍රහව්‍යග්‍රාංසනාසම්නාවිශතිමානිනාඃ
ධීරං ගර්ජ්‍යන්ත් ලඞ්කායා මනාලෙ වාරිදඃ අපි.

67 අත්‍රානතා විජයත්‍රෂ්ඨ හසතාපයිත්‍රීය සම්පදඃ
ඉතිවණ්ඩී මණ්ඩ්‍රෙප්සුඃ කර්තුං චාමර බාරිණ්‍ම්.

---

63 හිමාගමඃ, හේමකාලයතෙමේ; ඤුතමනොවෘතතිඃ—ඤුත, දන් නාලද; මනොවෘත්තිඃ, චිත්තප්‍රවෘත්ති ඇත්තේ; ප්‍රියා ජන පරිෂ්ව ඞග ප්‍රීතිම්—ප්‍රියාජන: අඞගනා ජනයාගේ; පරිෂ්වඞග ප්‍රීතිම්, ආලිඞගන ප්‍රීතිය; නිරන්තරම්, නිරතුරුවූවා; කර්තුම්, කරන්නට; තම්, ඔහු කරා; නිශ්, රාත්‍රියෙහි; උපෛති, පැමිණේ.

64 දිවඃ, දිව්‍යලොකයෙන්; ප්‍රවසතා සතා, වියෝවන්නාවූ; මධුනා, වසන්තයා විසින්; අධුනා, දැන්; තස්‍ය, ඔහුගේ; විශ්වම් උද්‍යාන වනම්, සියලු උද්‍යාන වනයතෙමේ; සවීතීර්ණු, සියලු සෘතුයෙහි; නිඥේඃ, සඞකීර්ණවූ; පුෂ්පෛඃ, මලින්; ඵුෂ්‍යතෙ, හොබවනුලැබේ.

65 දුරාරාධ්‍ය සඛාවස්‍ය—දුරාරාධ්‍ය, ආරාධනා නොකටහැක්කාවූ; සඛාවස්‍ය, සඛාව ඇති; තස්‍ය, ඔහු සඞඛ්‍යව; සිෂෙවිෂාම්, සෙවිතු මිච්ඡාව; සමාලම්බ්‍ය, "ඇසිරුයොට"; ශ්‍රීෂ්මඃ, ශ්‍රීෂ්මයතෙමේ; ජලක්‍රීඩාදි නම්, ජලක්‍රීඩා දිනය; චිරම්, බොහෝ කලක්; උදීක්ෂතෙ, බලා.

66 තස්මින්, ඔහු; මානිනඃ, මානීන්; ත්‍රාසකණ්ඨ ග්‍රහව්‍යග්‍රාන්—ත්‍රාස, භයින්; කණ්ඨග්‍රහ, කණ්ඨග්‍රහයෙහි; ව්‍යග්‍රාන්, ව්‍යග්‍රවූවන්; ඉච්ඡති (සති), කැමැතිවන කල්හි; වාරිදඃ, මෙඝයෝ; අකාලෙපි, නොකල්හිද; ලඞ්කායාම්, ලඞ්කායෙහි; ධීරම්, ධීරව; ගර්ජ්‍යන්ති, ගුගුරත්.

67 අත්‍රානතා පත්‍රීය සම්පදඃ—අත්‍රානතා, භයතයන් අටදෙනා ගේ; පත්‍රීය සම්පදඃ, ත්‍රිම සම්පත්තියෙන්; අත්‍රාසකා, නොබියකිනී; විජයන්ති, විද්දැයි; චණ්ඩීම්, චණ්ඩිය; චාමරධාරිණ්‍ම්, චාමර දරන්නිය; කර්තුම්, කරන්ට; අභිප්‍රෙප්සුඃ, කැමැතිවී. *

---

* කැමැතිවුව—සන්න.

68 සඤබධ කණ්හානාමතෙයනං ශ්‍රවණක්ෂේපමාරුතෙඃ
භූඃකති කුසුමක්ෂේප දෙෂභීතො ගණාධිපඃ.

69 සමරශ්‍රවසංසදං තස්‍ය විශති සුසඤවාසසා
ප්‍රතිහාරයිා සම්තාකූත විභ්‍රමෙඃ කථිතාගමඃ

70 ශුබානඤාමතඤ (ත)ශ්ශුබඃ සඤිජනස්‍ය තදාඥයා
ලීලොපදෙශ දූනෙන ව්‍යග්‍රොවිශති මන්මථඃ.

71 සඛිසරක්ෂා කෘතිසඛගීහ සද්මනා මපි දෙවතෙ
කථංනාකඤාචරෙණවං දිවසඤාසො විතනාෂතෙ.

72 භ්‍රාතරිවිෂතො බාහු භගෙනාජසි විඬොජසි
භොගිභොගෙ චිරංතාවත් කෙයං ඉදවස්‍ය ශාසිතඃ

---

68 ගණාධිපඃ, ගණාධිපතෙම්; ශ්‍රවණක්ෂේපමාරුතෙඃ—ශ්‍රවණ, කණ්යන්ගේ; ආක්ෂේප, චලනයෙන්වූ; මාරුතෙඃ, පවනින්; භූ භකති කුසුමක්ෂේප දෙෂභීතඃ—භූ, පෘථිවියෙහි; භකති කුසුම, චිත්‍ර ස කුසුමයන්ගේ; ක්ෂේපදෙෂ, විසිරීම්හුගේ දෙෂයෙන්; භීතඃ, භය පත්වූයේ; සඤබධ කණ්ඃ, දැඩිවූ කන්ඇත්තේ; එනම්, මොහු; නම කි, විඳි.

69 සමරශ්‍රව, අනඛගද; සුසඤවාසසා—සුසඤ, ශීලවූ; වාසසා, ව සඤ ඇති; ප්‍රතිහාරයිා, ප්‍රතිහාරිය විසින්; සම්තාකූත විභ්‍රමෙඃ—සම්ත, සිනායෙන්හා; ආකූත, අභිප්‍රායයෙන්හා; විභ්‍රමෙඃ, ලීලායෙන්; කථිතාගමඃ, කියනලද ආගම ඇත්තේ; තස්‍ය, ඔහුගේ; සංසදම්, ස භාවට; විශති, වදී.

70 මන්මථඃ, අනඛගතෙමෙ; අඤත (ත) ශ්ශුබඃ, ඇතුලතින් ශුඛ වූයේ; තදාඥයා, ඔහුගේ ආඥයෙන්; සඤිජනස්‍ය, අඛගනා ජනය හට; ලීලොපදෙශදූනෙන ව්‍යග්‍රඃ—ලීලා, ලීලාවගේ; උපදෙශදූන, උපදෙස්දීමෙහි; ඒකව්‍යග්‍රඃ, අසහාය වෘග්‍රවූයේ; ශුඛානඤම්, අන්තඃ පුරයට; විශති, වදී.

71 සඛිසද්මනාඉපි, දෙවතාවන්ටද; දෙවතෙ, දෙවතාවූ; සඛි, ත; රක්ෂාකෘති (සති), රක්ෂාකරණ කල්හි; නාකඤාචරෙණ, රාක්ෂස යක්හු විසින්; දිවඃ, දිව්‍යලොකයහට; එවම්, මෙසේ; ත්‍රාසඤ, භය; කථං විතන්‍යෂත, කෙසේ පතුරුවනුලැබේද?

72 භ්‍රාතරි, බෑවූ; විඬොජසි, ශක්‍රයා; විෂතුඃ, සතුරාගේ; බාහු භග්නොජසි (සති)—බාහු, බාහුයෙන්; භග්න, බිඳිනාලද; ඔජසි (සති), ඔජස් ඇති කල්හි; තාවන්, තාව දක්වා; භොගිභොගෙ, භොගිභොගයෙහි; දෙවස්‍ය, දෙවයාගේ; චිරම්, බොහෝ කලක්; ඉයංශාසිකා, මේ ශාසිකා නොමේ; කා, කවරක්ද?

73 දෙවං මනාපමහෙදුඤ්ඤා තවානුගුණං මාතමඤ්ඤ
ජනස්ස දෙව හිනස්ස නානිසිංසු (ඛ) දඤ්ඤා.

74 ඉත්ථංවාචඤපතො වාචං ව්‍යාහාසි චිරතෙ සකිණම්
සඛෙයොච සඛප්‍රති ජල්ප සපෘහානිෂ්පඳ වත්තිනි.

75 අපිනුකඤිසඛ නිඝ්ඝෙඝ ලොකත්‍රය හරෙවිහාං
විධාය මත්‍රීඝසත්‍රි කුඤි වාසං ශොකඤිසියාය වං.

76 කුඝ්‍යාං රම ඉතිඛ්‍යාතො භූත්වා භත්‍රීං සුරවිඝාම්
එකබාණ කෘතාශෙඝ ශිරශ්ඡෙද පරාභවම්.

77 ඉත්‍යුදූර මුදූහෘත්‍ය වචොවාචාමගොචරං
තත්‍යාජ වෙද විවෙදෙඝ වඤ්චා තල්පංවෘෂානුජං.

---

73 තව, තාඹේ; දූඤ්ඤ, දඤ්ඤයෙන්; දෙවම්, දෙවය; ආත්ම සු, අපකෙරෙහි; අනුගුණම්, අනුකූලවූ ගුණ ඇත්තේයයි; (අනුකූලොගුණෙ යස්ය තත් අනුගුණම් තත්) මනඤ්ඤමහෙ, සිතමු; (එඹේ මැයි.) දෙවඝීනස්ය, දෙව නැත්තාවූ; ජනස්ය, ජනයහට; කම්, තෝ; සු (ඛ) දඤ්ඤොනඤි, සු (බ) දඤ්ඤ නොවන්නෙහිමැයි.

74 වාචස්පතෙෘ, බෘහස්පතීහු; ඉත්ථම්, මෙසේ; වාචම්, තෙපල; ව්‍යාහෘත්‍ය, කියා; චිරතෙසති; වැලකි කල්හි; සඛෙඝීච, සඛගීයාද; සකිණම්, ඇසිල්ලක්; සඛප්‍රති ජල්පෘපෘහානිෂ්පඳ වත්තිනි (සති)—සඛප්‍රති ජල්ප, තමහට ප්‍රතිවචනාදිමෙහි; සපෘහා, අභිලාෂයෙන්; නිෂ්පඳවත්තිනි (යති), නිපොපිව පවත්නා කල්හි.

75 කුඤිසඛ නිඝ්ඝෙඝ ලොකත්‍රය හරෙවහොඃඉති—කුඤිසඛ, කුඤි යෙහි පිහිටියාවූ; නිඝ්ඝෙඝ, සිංදුලු; ලොකත්‍රයහර, තුන්ලෝහාරය; උවහොපි, උසුලන්නා (ද) වූ; අහම්, මම; වං, නොපගේ; ශොකඤිසියාය, ශොකඤිය පිණිස; මත්‍රීඝ සත්‍රි කුඤිවාසම්—මත්‍රීඝ සත්‍රි, මනුෂ්‍ය සත්‍රියගේ; කුඤිවාසම්, කුඤියෙහි විසීම; විධාය, කොට.

76 රම ඉති, හිමියයි; ඛ්‍යාතො භූත්වා, ප්‍රසිඛව; සුරවිඝාම් භත්‍රීං, රාවණයහට; එකබාණ් කෘතාශෙඝ ශිරශ්ඡෙද පරාභවම්—එකබාණ, එනමරජෙයන්; කෘත, කරණලදැ; අශෙඝ, සියලු; ශිරශ්ඡෙද, ශිරශ්ඡෙදයෙන්; පරාභවම්, පරිභවය; කුර්‍යාම්, කෙරෙම්.

77 වාචාම්, තෙපල්වත්; අගොචරං, අවිෂයවූ; වෙද විවෙද්‍යං—වෙදවිත්, වෙදඥයන් විසින්; වෙදඃ, දතයුතුවූ; වෘෂානුජං, විෂ්ණු තෙමේ; ඉති, මෙසේ; උදූරම්, උදුරවූ; වචං, තෙපල; උදූහෘත්‍ය, කියා; වඤිතල්පම්, වඤිා කල්හි යහන; තත්‍යාජ, හළි.

78 චිර ශයනා ගුරුං සඛොගහාරං
භුජගපතිඃ ශනකෛර්විතන්‍ය ඛෙදාත්.
ශිථිලිත එණ පඞ්කති මුක්තදීඝි-
ශ්වසිත විධූත මහාණ්ණවොව තස්ථෙ.

79 භූමිසපශී භයා දුපෙත්‍ය තරසා ලක්ෂ්මා කරෙණොබ්‍රතං
ව්‍යාලඛෙඛකපටාන්තමංශශිඛරෙ ක්ෂිප්තවොත්තරීයංතතඃ
නිද්‍රාමන්ථර තාම්‍රලොචනයුගො ලීලා ලසන්‍යායසයා
ගත්‍යානිර්ජිත වාරණෙන්ද්‍ර ගමනා සඛාපිප්‍රතස්ථෙහරිඃ.

(ඉති කුමාරදාශස්‍ය කෘතෙ ජානකීහරණෙ
මහා කාව්‍යෙ ජගත්පත්‍යභි ගමනොනාම)
විතීයසර්ගඃ.

---

78 භුජගපතිඃ, අනන්තතෙමේ; චිරශයනම්ගුරුම්—චිරශයන, බොහෝ කලක් වැදහෙම්මෙන්; ගුරුම්, බරවූ; සඛොගහාරම්, සඛකීය වූ භොගහාරය; ඛෙදාත්, ඛෙදයෙන්; ශනකෛඃ, සෙමින්; විතන්‍ය, පහරා; ශිථිලිත එණ පඞ්කති මුක්ත දීඝි ශ්වසිත විධූත මහාණ්ණවඃ—ශිථිලිත, ශිථිල කරණලද; එණපඞ්කති, එණඑලි යෙන්; මුක්ත, හරණලද; දීඝි, දික්වූ; ශ්වසිත, ශ්වාසයෙන්; විධූත, කම්පා කරණලද; මහාණ්ණවඃ, මහා සාගරය ඇත්තේ; අවතස්ථෙ, සිටියේ.

79 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; නිද්‍රාමන්ථරතාම්‍ර ලොචන යුගඃ—නිද්‍රා නිද්‍රායෙන්; මන්ථර, ලැසිගත්තාවූ; තාම්‍ර, රත්වූ; ලොචනයුගඃ, නෙත්‍ර "යුග්ම"යඇති; ලීලා ලසන්‍යායසයා—ලීලා, ලීලායෙන්; ලසත්, හොබනාවූ; න්‍යාසයා, විනාස ඇති; ගත්‍යා, ගමනින්; නිර්ජිත වාරණෙන්ද්‍ර ගමනඃ—නිර්ජිත, පරාජිත කරණලද; වාරණෙන්ද්‍ර ගමනඃ, හස්ති රාජයන්ගේ ගමන් ඇති; හරිඃ, විෂ්ණුතෙම; ලක්ෂ්මණ, ශ්‍රියවිසින්; භූමිස්පශීභයාත්—භූම්, භූමියෙහි; සපශී, සපශියෙන්වූ; භයාත්, භීතියෙන්; තරසා, වහා; උපෙත්‍ය, පැමිණ; කරෙණ, හස්තයෙන්; උබ්‍රතම්, නඟනලද්දාවූ; ව්‍යාලඛෙඛක පටාන්තම්—ව්‍යාලඛ, එලෙන් නාවූ; එක පටාන්තම්, එක්පට කෙළවරක් ඇති; උත්තරීයම්, උතුරු සළුව; අංශශිඛරෙ, දසරුවෙහි; ක්ෂිප්ත්වා, බහා; සඛාපි, කොටදෝ හෝ; ප්‍රතස්ථෙ, ගියේ.

(ඉති, මෙසේ; කුමාරදාශස්‍ය, කුමාරදාශයාගේ; කෘතෙ, කෘතීවූ; ජානකීහරණෙ, ජානකීහරණනමිවූ; මහාකාව්‍යෙ, මහාකාව්‍යයෙහි; ජගත් පත්‍යභි ගමනොනාම, ජගත් පත්‍යභිගමන නමිවූ; විතීයසර්ගඃ, දෙවන සගයි.)

නා කී යඃ ස ගීඃ.

1 අථෝ වසන්තඃ සුමනාඃසමෘඞ්ග්‍යා
පූර්ණාවතීඝෝෂිතා භුවනං තතාන
තස්‍යශ්‍රියඃ ප්‍රාණ සමස්‍ය සම්‍යග්-
ශුත්වා විවිඤ්ඣාමිව මර්ත්‍යධාම.

2 භ්‍රාන්ත්වා විවඤ්චානෘ දඤ්ඩිණාශා-
මාලම්බ්‍ය සච්ත්‍ර කරප්‍රසාරී
සෘත්විකතාතොනිඃසඞ ඉවප්‍රතඤෞ
යත්‍රොදපාලෙධා ධනාදස්‍යවාසඃ.

3 රූපං විතෙනුනීව කුඞ්මලාඃඤ්‍ය
වඤණා මනොඤ දුත්‍යති චම්පකාඛ්‍යා
නාඃසතා වසන්තස්‍ය වනාඃඨලීභිඃ
සහස්‍රදීපා ඉව දීපවඃඤ්‍යාඃ.

---

1 අථෝ, අනන්තරයෙන්; වසන්තඃ, වසන්තතෙමේ; තස්‍ය, ඒ; ශ්‍රියඃ ප්‍රාණ සම්‍ස්‍ය, ශ්‍රී වල්ලභයාගේ; මර්ත්‍යධාම, මනුෂ්‍යලොකයට; විවිඤ්ඣාම්, වැද්දපිරිස්ස; ඉවෙව, දැනමෙන්; පූර්ණාවතීඝෝෂිතඃ, පළමු කොට බටුයේ; සුමනාඃසමෘඞ්ග්‍යා, පුෂ්ප සම්ඞ්ගියෙන්; භුවනම්, ලොව; සම්‍යක්, මනාකොට; තතාන, පතළේ.

2 අථ, ඉක්බිත්තෙන්; විවඤ්චාන්, හිරුතෙම; නිඃසඞ, ධන රහිත වූ; සෘත්විකිව, බ්‍රාහ්මණයක්හුමෙන්; දඤ්ඩිණාශාම්, දකුණුදිග දේහෝ නොහොත් දැනයෙහි ආශාව; ආලම්බ්‍ය, එල්බ; සච්ත්‍ර, හැමතන්(හි); කරප්‍රසාරී, රශ්මි පතුරුවන්නේ දේහෝ නොහොත් අත් දිගුකරන්නේ; භ්‍රාන්ත්වා, බමා; තතඃ, එමහයින්; (තස්මාත් තතඃ.) ධනදස්‍ය, වෛශ්‍රවණයාගේ දේහෝ නොහොත් ධනදෙන්නහුගේ; වාසඃ, විසිම; යත්‍ර, යම්තැනෙක්හිලා; උපලබ්ධඃ, දන්නාලදද; (තත්‍ර, එහිලා); ප්‍රතඤෙ, හියේ.

3 නවකුඞ්මලාඃඤ්‍යඃ—නව, අලුත්වූ; කුඞ්මල, කැකුලෙන්; ආඃඤ්‍යඃ, ආඃඤ්‍යවූ; චම්පකාඛ්‍යඃ, චම්පකය යන නම් ඇති; වඃඤ්‍යාඃ, වඃඤ්‍යයෝ; වසන්තස්‍ය, වසන්තයහට; වනාඃඨලීභිඃ, වනාඃඨලීන් විසින්; නාඃසතාඃ, තබනලද්දුවූ; සහස්‍රදීපාඃ, දහස්ගණන් පහන් ඇති; දීපවඃඤ්‍යාඃ ඉව, දීපවඃඤ්‍යයන්මෙන්; මනොඤදුත්‍යති—මනොඤ, සිත් කලුවූ; දුත්‍යති, ශොභා ඇති; රූපම්, රූපය; විතෙනුඃ, පැතිරවූහ.

4 සම්පිණ්ඩිතාත්මාවයවා උදීක්ෂ්‍යඃ
පද්මානාවාඃ කණ්ටකිතොඩ්ඩ දණ්ඩාඃ
අන්‍යාජ්ජීලාවාස විරූඪශීත
ත්‍රස්තා වසන්‍යාතපකාම්‍යයෙව

5 කාණේක්ෂණ කෘතොදීක්ෂි විලොචනාන්‍යා-
මාලොල දූඤිද්‍යුතිඛිනනරාගඃ
බාලෝ‘ප්‍යශොකප්‍රභවඃ ප්‍රවාලඃ
කාන්‍ත්‍යා ප්‍රපෙදෙ පරිණම ගම්‍යාම්.

6 ප්‍රාදුර්භූවුර්නව කුඩ්මලානි
සඵුරන්ති කාන්‍යා කරවීරජානි
ප්‍රවාසිනාං ශොණිත පාටලානි
තීරීඵලානීව මනොභවස්‍ය.

---

4 සම්පිණ්ඩිතාත්මාවයවාඃ—සම්පිණ්ඩිත, හකුලුවනලද; ආත්මාවයවාඃ, සඩකීයවූ අවයව ඇති; කණ්ටක්තොඩ්ව දණ්ඩාඃ—කණ්ටකිත, සජාතවූ කටුඇති; ඌඩ්ව දණ්ඩාඃ, උද්ගතවූ දඬුඇති; නවාඃ, අලුත්වූ; පද්මාඃ, පද්මයෝ; අන්‍යාජ්ජීලාවාස විරූඪ ශීත ත්‍රස්තාඃ—අන්‍යාජ්ජීල, ජලාභ්‍යන්තරයෙහි; ආවාස, විසිමෙන්; විරූඪ, හටගත්තාවූ; ශීත, ශීතයෙන්; ත්‍රස්තාඃ, භයපත්වූවාහු; වසන්‍යාතපකාම්‍යයෙව, වසන්‍යාතප කාම්‍යයෙන්මෙන්; උදීක්ෂ්‍යඃ, නැං ඉගා.

5 දීක්ෂි විලොචනාන්‍යාම්, දිගැසියන්ගේ; කාණේක්ෂණ කෘතඃ—කාණේක්ෂණ, කන්හි; කෘතඃ, කරණලද; ආලොල දූඤිද්‍යුති ඛිනනරාගඃ—ආලොල, චපලවූ; දූඤිද්‍යුති, නෙත්‍රශොභායෙන්; ඛිනන, බිඳිනාලද; රාගඃ, රත්පැහැති; බාලොපි, බාලදවූ; අශොකප්‍රභවඃ, අශොකවෘක්ෂයෙන් උපන්නාවූ; ප්‍රවාලඃ, ප්‍රවාලයතෙමේ; පරිණමගම්‍යාම්—පරිණම, මිහිකිරීමෙන්; ගම්‍යාම්, පැමිණියයුතුවූ; කාන්‍ත්‍යාම්, ශොභාවට; ප්‍රපෙදෙ, පැමිණියේ.

6 කාන්‍යා, ශොභායෙන්; සඵුරන්ති, බබලන්නාවූ; කරවීරජානි, කණේරුයෙන් උපන්නාවූ; නවකුඩ්මලානි—නව, අලුත්වූ; කුඩ්මලානි, කැකුලෝ; ප්‍රාදුර්බභූවුඃ, පහළවූ; (කුමක්මෙන්?) ප්‍රවාසිනාම්, විඹොවුන්ගේ; ශොණිතපාටලානි—“ශොණිත, රුධිරයේ; පාටලානි”, රත්වූ; මනොභවස්‍ය, අනඞ්ගයාගේ; තීරී ඵලානීව, තීරී ඵලයන්මෙන්; (නව කුඩ්මලානි ප්‍රාදුර්බභූවුඃ)

7 වන්‍ධ්‍යාඃප සාලක්‍තකපාදඝාතං
ලබ්ධවාරණනාත්‍නූපුරමඬගනානාම්
උද්ඝූතරොමාච ඉවාති හර්‍ෂාත්
පුෂ්පාඞ්කුරෛරාස නාඉවෙ රශොකඃ.

8 මහීධ්‍රමූර්‍ධ්‍නිත්‍රුමරෙඤු නීලෛ-
ර්විභාක්‍ත ශොභඃ ශිඛි කණ්ඨ නීලෛඃ
ගෘහීත නාසීවනාමුකුටාඩුකාර-
සතානා කානත්‍තිං නවකණර්‍ණිකාරඃ.

9 වාසනාත්‍තිකසය්‍යාංශු චයෙන භානෝ-
ර්නීමන්‍ථා මාලොක්‍ය හතප්‍රභාවම්
රම්‍යංජහාසෙ ධෘත කණ්ටකෙන
ප්‍රීත්‍යා වනෙනෙව සරොරුහා (ණ) ම්.

---

7 වන්‍ධ්‍යාපි, වන්‍ධ්‍යාදැවූ; අශොකඃ, අශොක වෘක්‍ෂයතෙම; අඬග නානාම්, අඟනන්ගේ; රණන්නූපුරම්—"රණත්, හඬන්නාවූ; නූපුරම්", නුරුවලා ඇති; සාලක්‍තකපාදඝාතම්—සාලක්‍තක, අලක්‍තක සහිතවූ; පාදඝාතම්, පාදප්‍රහාරය; ලබ්ධවා, ලදින්; නාඉවෙඃ, අලුත්වූ; පුෂ්පාඞ්කුරෛඃ, පුෂ්පඝා අඞ්කුර කරණකොටගෙන; අති හර්‍ෂාත්, අධිකවූ හර්‍ෂයෙන්; උද්ඝූතරොමාච ඉව—උද්ඝූත, පහළවූ; රොමාච ඉව, රොමහර්‍ෂ ඇත්තාක්මෙන්; ආස, ඒ.

8 ශිඛි කණ්ඨ නීලෛඃ, මයූර කණ්ඨසේ නිල්වූ; භ්‍රමරෙඤු නීලෛඃ, භ්‍රමරයැමති ඉඳුනීලයෙන්; විභක්‍තශොභඃ—විභක්‍ත, වෙන් කරණලද; * ශොභඃ, ශොභා ඇති; ගෘහීතනාසීවනාමුකුටාඩුකාරඃ—ගෘහීත, ගන්නාලද; නාසීවත්, බබලන්නාවූ; මුකුටාඩුකාරඃ, මුකුටාකාරඇති; නවකණර්‍ණිකාරඃ—නව, අලුත්වූ; කණර්‍ණිකාරඃ, කිණිහිරි වෘක්‍ෂයෙමේ; මහීධ්‍රමූර්‍ධ්නි, පර්‍වත මස්තකයෙහි ද්‍යෝහෝ නොහොත් රාජ මස්තකයෙහි; කානත්‍තිම්, ශොභාව; තතාන, පැතිරවී.

9 වාසනාත්‍තිකසය්‍ය, වසන්තකාලයෙහිවූ; භානෝඃ, සූර්‍යයාගේ; අංශු චයෙන, ශොභා සමූහයෙන්; හතප්‍රභාවම්—හත, නසන්ලද; ප්‍රභාවම්, ප්‍රභාව ඇති; නොමන්‍ථාම්, හෙමන්තයා; ආලොක්‍ය, බලා; ධෘත කණ්ටකෙන—ධෘත, † පහළවූ; කණ්ටකෙන, කටුඇති නොහොත් පහළවූ රොමහර්‍ෂඇති; සරොරුහා(ණ)ං වනෙන, පද්මවනයා විසින්; ප්‍රීත්‍යෙව, ප්‍රීතියෙන්මෙන්; රම්‍යම්, මනොඥකොට; ජහාසෙ, ප්‍රබොධ වීම ද්‍යෝහෝ නොහොත් සිමයි.

---

* විභක්‍ත, නොකරණලද—යි සන්න.

† උධෘත—යි සන්න.

10 සමීරණ නතීත්ත මළරීකෙ
චූතෙ නිසගේහණ නිෂක්කභාවාඃ
පුෂ්පාවතංසෙඡු පදංනාචක්‍රු-
දීපෙනෂ්ව්වාශොක වනොඡු භෘඞ්ගාඃ.

11 විනිද්‍ර පුෂ්පා හරණඃ පලාශඃ
සමුල්ලසත්කුන්ද ලතාවනඞිඃ
උද්භූත භෘඞ්ගා මධුනෙව රෙජේ
රාශීකෘතො මනාමථ දුඝ චන්නිඃ.

12 වසනතදීපනාතප ඛෙදිතානාං
මහිරුහාං වාත චලාඃ ප්‍රවාලාඃ
ජිහ්වා යථා විද්‍රුම භඞග නාම්‍රා
නිෂ්කාසිතා රෙජු රතිශ්‍රමෙණ.

---

10 සමීරණ නතීත්ත මළරීකෙ—සමීරණ, පවනින්; ආනතීත්ත, නටවනලදැ; මළරීකෙ, මල්කැන් ඇති; චූතෙ, චූතයෙහි; නිසගේ ණ, ස්වභාවයෙන්; නිෂක්කභාවාඃ—නිෂක්ක, පතලාවූ; භාවාඃ, අභිප්‍රා යඇති, භෘඞ්ගාඃ—භෘඞ්ගයෝ; පුෂ්පාවතංසෙඡු, පුෂ්පම අවතංසකො ටඇති; දීපෙනෂ්ව්ව, ගිනිගෙන දිලියෙන්නන්වැනිවූ; අශොක වනෙ ඡු, හොපලුවෙනෙහි; පදම්, පදනාඃසය; නචක්‍රුඃ, නොකලෝ.

11 විනිද්‍රපුෂ්පාහරණඃ—විනිද්‍ර, පිපිගියාවූ; පුෂ්පාහරණඃ, පුෂ්පම ආභරණකොට ඇති; සමුල්ලසත්, පිපෙන්නාවූ; කුන්දලතා, කොඳලි යෙන්; අවනඞිඃ, වළඳනාලද්දුවූ; පලාශඃ, කැහැටු වෘක්ෂයනෙම; උද් භූත භෘඞ්ගා—උද්භූත, නැංගාවූ; භෘඞ්ගා, භෘඳුඇති; මධුනා, වසන්තයා විසින්; රාශීකෘතඃ, රැස්කරණලද්දුවූ; මන්මථදුභවන්නිරිව—මන්ම ථ, අනඞ්ගයාගේ; දුඃ වන්නිරිව, "දුඃ වන්නිය" මෙන්; රෙජෙ, හෙබ්බේ.

12 වසනතදීපනාතපඛෙදිතානාම්—වසනත, වසනතකාලයෙහි; දී පත, දිලියෙන්නාවූ; ආතප, අව්වෙන්; ඛෙදිතානාම්, ඛෙදිතවූ; මහී රුහාම්, වෘක්ෂයන්ගේ; වාතචලාඃ, වාතයෙන් චලවූ(කම්පාවන්නාවූ); විද්‍රුම භඞගතාම්‍රාඃ—විද්‍රුමභඞග, පබළු කඩණ්ඩ; තාම්‍රාඃ, රත්වූ; ප්‍රවා ලාඃ ප්‍රවාලයෝ; අතිශ්‍රමෙණ, අධික ශ්‍රමයෙන්; නිෂ්කාසිතාඃ, නික්ම වනලද්දුවූ; (නොරණලද්ද;) ජිහ්වා යථා, ජිහ්වාමෙන්; රෙජුඃ, හෙබ්බෝ.

13 ප්‍රාලෙයකාලප්‍රිය විප්‍රයොග
ගලානෙව රාත්‍රිඃ ක්ෂයමාසසාද
ජගාම මන්දං දිවසො වසනත
ක්‍රූරාතපශ්‍රානත ඉවක්‍රමෙණ.

14 තතඃ සමරස්‍යභව බාම කලපං
ක්ෂොණීප(ති) ර්භ්‍රානත ශිලීමුඛාඛතම්
උද්භ්‍රානත මාසෙවත රක්ත දීප්ති
සනතාන භාස්වත්කරවීර කීර්ණම්.

15 රම්‍යාණි රමානුග්‍රතො විහඩග
පක්ෂානිලා නත්‍රිත පල්ලවානි
උද්භ්‍රානත භෘඩගාණි ලතා ගෘහාණි
සම්භාවයාමාස රහො විහාරෙඃ.

---

13 රාත්‍රිඃ, රාත්‍රිතොමෝ; ප්‍රාලෙය කාලප්‍රිය විප්‍රයොග ගලානෙව—ප්‍රාලෙයකාල, හිමකාල නැමැති; ප්‍රිය, වල්ලභයාගේ; විප්‍රයොග, වියොවින්; ගලානෙව, මිරිකිනියකමෙන්; ක්ෂයම්, ක්ෂයට; ආසසාද, පැමිණියේය; දිවසඃ, දිවසතෙම්; වසනත ක්‍රූරාතපශ්‍රානත ඉව—වසනත, වසනත කල්හි; ක්‍රූර, ක්‍රූරවූ; ආතප, අව්වෙන්; ශ්‍රානත ඉව, ශ්‍රානත යක්තුමෙන්; ක්‍රමෙණ, ක්‍රමයෙන්; මන්දම්, මිඳව; ජගාම, ගියේ.

14 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; ක්ෂොණීප(තිඃ), රජතෙම; සමරස්‍ය, අනඩගයාගේ; ආභවධාම්‍යාලපම්, යුබතුමියන්හා සදෘශවූ; උද්භ්‍රානතම්, උද්භ්‍රානතඃ, ආසෙවත, සෙවියේ; (කිංවිශිෂ්ටම් උද්භ්‍රානතම්? කිංවිශිෂ්ටම් ආභවධාම කලපම්?) භ්‍රානත ශිලීමුඛාඛතම්—භ්‍රානත, බැමූ; ශිලීමුඛ, භෘඩගයන් විසින්; අඛතම්, විත්නිතවූ; (නොහොත්) භ්‍රානත, බැමූ; ශිලීමුඛ, ශරයන් විසින්; අඛතම්, විත්නිතවූ; රක්තදීප්ති සනතාන භාස්වත් කරවීර කීර්ණම්—රක්ත, රත්වූ; දීප්ති සනතාන, ශොභා සමූහයෙන්, භාස්වත්, බබලන්නාවූ; කරවීර, කණේරුයෙන්; කීර්ණම්, ගැවසීගත්තාවූ; (නොහොත්) රක්ත, රැස්වරයන්ගේ; දීප්ති සනතාන, ශොභා සමූහයෙන්; භාස්වත්, බබලන්නාවූ; කර, අත්ඇති; වීර, විරපුරුෂයන් විසින්; කීර්ණම්, ගැවසීත්තාවූ; (සමරස්‍යභව ධාම කලපම් උද්භ්‍රානතම් ආසෙවත.)

15 රාමානුගතඃ, අඛගනාවන් විසින් අනුවනලදුව; * රම්‍යාණි, මනොඥවූ; විහඩග පක්ෂානිලා නත්‍රිත පල්ලවානි—විහඩග, පක්ෂීන්ගේ; පක්ෂ, පියාපෙති; අනිල, පවනින්; ආනත්‍රිත, නටවනලදුව; පල්ලවාන්, පලුපත්ඇති; උද්භ්‍රානත භෘඩගාණි—උද්භ්‍රානත, නැංගාවූ; භෘඩගාණි, ගෘඩගයන්ඇති; ලතාගෘහාණි, ලතාගෘහයන්; රහොවිහාරෙඃ, රහස්කෙළියෙන්; සම්භාවයාමාස, සම්භාවනාකෙළේ.

---

* ලද්දුවූ—සන්න.

16 කිමප්‍රමාදං කුරුෂේ පුරා! ඛිඤ්ඤ
භරඤ්ඤණං කාචි! නිතම්බභාරම්;
ඉතීව තස්මින් විහරන්නෘපස්ත්‍රී
කඤ්ඤා තුලාකොටි පුටෙර්නිනේද.

17 චිරඤ්ඤපබාලා මුහුරඞ් දූඤිං
පත්‍යාවනඛඝඤ්ඤන ධෛර්‍යී වෘත්තිඃ
දූරඤ්ඨ පුෂ්පඤ්ඤනඛකා වහඛඝ
ව්‍යාජේන සන්දර්ශිත බාහු මූලා.

18 පත්‍යා පරස්‍යාඃ (ප්‍ර) විධීයමානෙ
විලාසවත්‍යාශ්චරණාන්තරාගෙ
අන්‍යත්‍ර ප්‍රයුක්තොඅපි බබන්ධරාගං
ලාඤ්ඤා රසඤ්ඤත්ප්‍රතිපඤ්ඤ නෙත්‍රෙ.

---

16 නූපුර, නූපුරය; කිම්, නෝ; අඞ්ඝ්‍රෙ, පාදයෙහි, අප්‍රමාදම්, අප්‍රමාදය; කුරු, කර; කාචි, කාචිය; කිම්, නෝ; * නිතම්බභාරම්, නිතම්භාරය; භරණම්, ඇසිල්ලක්; ධරඤ්ඤ, දරමින්; ඉතීව, මෙසේමෙන්; තස්මින්, එහි; විහරන්නෘපස්ත්‍රී කඤ්ඤා තුලාකොටි පුටෙඃ—විහරන්, කෙළනාවූ; නෘපස්ත්‍රී, නෘපස්ත්‍රීන්ගේ; "කඤ්ඤාතුලාකොටි පුටෙඃ", කඤ්ඤාතුලාකොටි පුටයන් විසින්; නිනෙදෙ, නාදකිරීමයි.

17 අනඛඝඤ්ඤත ධෛර්‍යී වෘත්තිඃ, අනඛඝයා විසින් නසනලද ධෛර්‍යීවෘත්ති ඇති; බාලා, බාලාඝනාමෙෝ; දූරඤ්ඨ පුෂ්පඤ්ඤනඛකාව භඛඝව්‍යාජෙන—දූරඤ්ඨ, දුරෙහි පිහිටියාවූ; පුෂ්පඤ්ඤනඛක, පුෂ්පඤ්ඤන ඛකයාගේ; අවිභඛඝ ව්‍යාජෙන, බිඳීමිලෙසින්; සන්දර්ශිත බාහුමූලා—සන්දර්ශිත, දක්වනලදඃ බාහුමූලා, බාහුමූල ඇත්තී; පත්‍යාඃ, සැමියාහුගෙරෙහි; මුනුඃ, කෙණෙහි; අඞ්ඝ්‍රිඤ්ඤම්, අඩබැලුම්; ප්‍රෙෂ්‍ය, බහාලූ.

18 පත්‍යා, සැමියා විසින්; අපරස්‍යා විලාස වත්‍යාඃ, එක්විලාස වතියගගේ; චරණාන්තරාගෙ, චරණාන්තරාගයඃ (ප්‍ර) විධීයමානෙ (සති), කරණුලබන කල්හි; අන්‍යත්‍රප්‍රයුක්තොඅපි, අනික්තැනෙක්හි කරණලද් දූවූ(ද); ලාඤ්ඤාරසඃ, ලත රසයතෙම; තත්ප්‍රති පඤ්ඤ නෙත්‍රෙ, ඇගේ ප්‍රතිපක්ෂ ස්ත්‍රියගේ නෙත්‍රයෙහි; රාගම්, රත්කෑයඃ බබන්ධ, බැන්දේ.

---

* නී; සී කිවමනාවුවත් පොත්හි මෙසේම ආහෙයින් වෙනස්නො කෙළෙමු.

19. පාතුං සුදන්‍යා වදනා රවින්දැ-
මාදාය දෘෂ්ටෝ ලලනාඞ්ගීශඃ
අපුෂ්පරෙණුබ්‍යථිතෙ'පි තස්‍යා-
ශ්චික්ෂේප නෙත්‍රෙ මුඛ ගන්ධවාහම්.

20 පුෂ්පාව හඛෙඝ නිජහස්‍ත කාන්‍තාඃ
චින්‍යඃසඃරාගං කඨිනාං පලාශම්
ප්‍රවාලකෘත්‍යෙ චිනියොජයන්ත්
හර්ත්‍රා පරාඃසම්මත මාලි(ලි)ඛෙඝ.

21 සනිඝාඛවිජාලි රුචිරං ප්‍රියඞ්ගු
ශ්‍යාමද්‍යුතිශ්චාරුතමාල කාන්‍තා
බිභර්ති ගන්ධා හෘත හෘඛඝ චක්‍රං
සන්මාධවී මණ්ඩපමෙත දෘශ්‍යම්.

---

19 ඊඃ, ඊශ්වරතෙම්; (ප්‍රධානතෙමේ;) සුදන්‍යඃ, සුදතියගේ; වදනා රවින්දම්, මුඛ පද්මය, පාතුම්, බොන පිණිස; ආදාය, ගෙන; ලලනාඞ්ගීඃ, අඞ්ගනාවන් විසින්; දෘෂ්ටඃ, දක්නාලද්දේ; තස්‍යඃ, ඈගේ; අපුෂ්පරෙණුබ්‍යථිතෙපි, පුෂ්පරෙණුයෙන් බ්‍යථිතද නොවූ; නෙත්‍රෙ, නෙත්‍රයෙහි; මුඛගන්ධවාහම්, මුඛ පවන; චික්ෂේප, බහාලී.

20 පුෂ්පාව හඛෙඝ, මල්බිඳිමෙහි; නිජහස්‍ත කාන්‍තඃ, ස්වකීයවූ හස්‍ත ශොභායෙන්; චින්‍යඃසඃ රාගම්—චින්‍යඃසඃ, පිහිටුවනලද; රාගම්, රත්පෑ ඇති; කඨිනම්, මූහුකළාවූ; පලාශම්, පත්‍රය; ප්‍රවාලකෘත්‍යෙ, පල්ලව කෘත්‍යයෙහි; චිනියොජයන්ත්, යොදන්නාවූ; අපරා, අනිකස්ත්‍රීමෝ; හර්ත්‍රා, ස්වාමීනු විසින්; සඃම්මතම්, සිනාසඝිතකොට; ආලි (ලි)ඛෙඝ, වළඳනාලදු.

21 ප්‍රියඞ්ගුශ්‍යාමද්‍යුතිඃ—ප්‍රියඞ්ගු, පුවඟ්ගයෙන්; ශ්‍යාම, සමවනවූ; ද්‍යුතිඃ, ශොභා ඇත්තාවූ; (නොහොත්) ප්‍රියඞ්ගුඃ පුවඟසේ; ශ්‍යාම, සම්වන්වූ; ද්‍යුතිඃ, ශොභා ඇත්තාවූ; චාරු තමාලකාන්තා—චාරු, මනොඥවූ; තමාල, තමලුයෙන්; කාන්තා, ඖබනාවූ; (නොහොත්) චාරුතම්, අත්‍යර්‍යෙන් මනොඥවූ; අලකාන්තා, කියඹු ඇත්තාවූ; බිභර්ති, නෝ; සනිග්ධඝිජාලි රුචිරම්—සනිග්ධ, සිනිදුවූ; ඝිජාලි, පක්ෂිපඩිකානියෙන්; රුචිරම්, මනොඥවූ; (හෙද හෙද) ගන්ධාඃහෘතඃහෘඞ්ඝ චක්‍රම්—ගන්ධ, ගන්ධයෙන්; ආහෘත, ගන්නාලද; හෘඞ්ඝ චක්‍රම්, බඹර සමූහයාඇති; සන්මාධවීම්—සත්, මනාවූ; මාධවී මණ්ඩපම්, ශෝඛුලිය මඩු ඇති; නොහොත් මනාවූ මාධවී මණ්ඩ බොන්නාවූ; එනම් ආස්‍යම්, මේ මුඛය; බිභර්ති, එසුලන්නෙහි.

22 මධ්‍ය ලලාටං තිලකස්‍ය චෘතති-
රොෂ්ඨීද්‍යුතිර්භාතිච පාටලෙයම්
පූනනාග සංයොග විභූෂිතායා-
ශ්චෙතඃ (සමා) යානමශොකතාංතෙ.

23 කිං කෞතුකෙන ශ්‍රම කාරිණ තෙ
සෘජ (තව) මූද්‍යන න විහාරරාගම්
බාලෙ! තව මස්‍යාපවනස්‍ය ලක්ෂ්මි-
රිත්‍යෙව මූඨෙ ලලනා සඛීභිඃ.

24 ප්‍රියෙණ තන්‍වා විනිවෙශිතස්‍ය
කණෙර්ණිනවාශොක දලස්‍ය රාගඃ
ආනීලයා නෙත්‍ර රුචා නිරස්ත-
සතස්‍ය ජගාමෙව විපක්ෂ චක්ෂුඃ.

---

22 මධ්‍ය ලලාටම්, ලලාට මධ්‍යයෙහි දෝහෝ නොහොත් ඇලගිරු මැදෙහි; තිලකස්‍ය, තිලකයාගේ නොහොත් තිලක වෘක්ෂයාගේ; චෘත්තිඃ, පැවැත්මය; පාටලා, රත්වූ; ඉයම් ඔෂධී ද්‍යුතිශ්ච, මේ ඔෂධීද්‍යුතිද; භාති, හොබිබි; (නොහොත්) ඔෂධීද්‍යුතිඃ, ඔෂධියට බඳුවූ ශොභාඇති; ඉයම්පාටලා, මේ පාටලාව; භාති, හොබිබි; පුනනාග සංයොග විභූෂිතායාඃ--පුනනාග, පුරුෂොත්තමයාගේ දෝහෝ නොහොත් පුනනාග වෘක්ෂයාගේ; සංයොග, සංයොගයෙන්; විභූෂිතායාඃ, හොබවනලද්දුවූ; තෙ, තීගේ; චෙතඃ, සිත; අශොකභාවම්, ශොක නැතිබවට නොහොත් හොපලූ බවට; (සමා)යානම්, පැමිණියේ.

23 බාලෙ, බාලිය; ශ්‍රමකාරිණ, ශ්‍රමකරන්නාවූ; කෞතුකෙන, කුහුලින්; තෙ, තීට; කිම්, කිමෙක්ද; (තව, නෝ;) උද්‍යන විහාර රාගම්—උද්‍යන,උද්‍යනයාගේ; විහාර, ක්‍රීඩායෙහි; රාගම්, ආලය; සෘජ, ඍරු; අස්‍ය උපවනස්‍ය, මේ උද්‍යනයට; ලක්ෂ්මීඃ, ශ්‍රියවූයෙහි; තවමේ වෙති, නෝමැයි; එවම්, මෙසේ; ලලනා, අඟනාමණිඃ සඛීභිඃ. යෙහෙළියන් විසින්; ඌචෙ, කියනලදී.

24 ප්‍රියෙණ, වල්ලනයා විසින්; තන්‍වාඃ, කුසුලයාගෙ; කණෙර්ණා, කණිණිකයෙහි; විනිවෙශිතස්‍ය, පිහිටුවිනලද්දුවූ; නවාශොක දලස්‍ය—නව, අලුත්වූ; අශොක දලස්‍ය, අශොක් පල්ලවයාගේ; රාගඃ, රත්පැහැයතෙම; ආනීලයා, නිල්වූ; නෙත්‍රරුචා, නෙත්‍රශොභායෙන්; නිරස්තඃ, දුරුකරණලද්දේ; තස්‍යාඃ, ඈගේ; විපක්ෂ චක්ෂුඃ, විපක්ෂ සත්‍ව යගේ නෙත්‍රයට; ජගාමෙව, ගියාක්හුවැනි.

25 ශාරිප්‍රලාපෝ‍ඊථ නිබිර්ගුණානාං
නිධාය චක්ෂුෂ්ඨද මඳුපානම්
පයස්විනතභූමෝ නිකටොපයාතා-
මුවාචවාචං ප්‍රතිහාර රක්ෂීම්.

26 ශුභාභිරෙනාං නයනප්‍රභානි-
ර්ලොභ යතෙහ්‍ය විලසත්ප්‍රසූනම්
කූචීනති ලොභෙන කුරඞගනෙත්‍රාඃ
ශාරත්විෂං පුෂ්පතරුං තරුණ්‍යඃ.

27 විභාතිභෘඞගි සරණී සරන්ති
ගන්ධාහෘතා චම්පක කුඞ්මලාග්‍රෙ
අන්‍යතං ප්‍රදීපස්‍ය නිශෙවමාණ
ධූමාවලී කජ්ජලරෙඛිණීව.

28 විලොකයාඋත්ක්ෂිණඃ ශිතිකානතීර්ථාලෙ-
රුදන්‍යයා වාරි විගාහිතායාඃ
රක්ෂොත්පලං තන්‍යතිකටප්‍රරූඪ-
මිඤ්ජරත්වං ගමිතං හරිණ්‍යඃ.

---

25 අථ, අනන්තරයෙන්; ගුණානාං නිධිං, ගුණනිධිනෙමි; හාරිප්‍ර ලාපඃ—හාරී, මිනොඇවූ; ප්‍රලාපඃ, බිණීම් ඇත්තේ; මදඉඳුපාතම්—මදමඳ, මදයෙන් මඳවූ; පාතම්, හිමිඇති; චක්ෂුෂ්, ඇස; පයස්විනතභූමෝ, පයස්විනතභූමියෙහි; නිධාය, පිහිටුවා; නිකටොපයාතාම්—නිකට, සමීපයට; උපයාතාම්, පැමිණියාවූ; ප්‍රතිහාර රක්ෂීම්, ප්‍රතිහාර රක්ෂියට; (චාරපාලිකාවට;) වාචම්, තෙපල; උවාච, කී.

26 කුරඞග නෙත්‍රාඃ, මිඟයන්ට බඳුවූ නෙත්‍ර ඇති, තරුණ්‍යඃ, තරුණීහු; විලසත්ප්‍රසූනම්—විලසත්, බබලන්නාවූ; ප්‍රසූනම්, පුෂ්පඇති; පුෂ්පතරුම්, පුෂ්ප වෘක්ෂය; ලොභෙන, ලොභයෙන්; විලොකයන්‍යඃ, බලන්නාහු; එනම්, මොහු; ශුභාභිඃ, ශුභවූ; නයනප්‍රභාභිඃ, නෙත්‍ර ප්‍රභායෙන්; ශාරත්විෂම්, කබුරුවන් ශොභා ඇත්තහු; කූජීනති, කෙරෙත්.

27 ගන්ධාහෘතා—ගන්ධ, ගන්ධයෙන්; ආහෘතා, ගන්නාලද්දාවූ; චම්පක කුඞ්මලාග්‍රෙ, සපුකැකුළු අග්හි; සරන්ති, හැසිරෙන්නාවූ; භෘඞ්ගි සරණීම්, භෘඞ්ගි සරණීනාමෝ; විභාති, බොබිනිසි; ප්‍රදීපස්‍ය, ප්‍රදීප යාගේ; අන්‍යතම්, අන්‍යතය; නිශෙවමාණ, සෙවූනා; ඇජ්ජලරෙඛිණී, දැලිහිරි ඇත්තාවූ; ධූමාවලීඉව, ධූමාවලියක්මෙන්; (විභාති).

28 උදන්‍යයා, වායව්‍යත්තුම්චිඡ්‍යායෙන්; (පැන්බියවිරිස්සෙන්;) වාරි, ජලයට; විගාහිතායාඃ, බස්නාලද්දාවූ; හරිණ්‍යඃ, හරිණීයගේ;

29 සඤ්ඡාදිතෙ පද්ම රජො විතානෙඃ
පරිභ්‍රමන්වාරිණි රාජ හංසඃ
සඛවතීමරෙඛාභි රසෞ විහජ්‍ය
ප්‍රයච්ඡතීවාබිජ වනං ඛගෙභ්‍යඃ.

30 ඉයන්ප්‍රමාණෙ'පි සරඃ ප්‍රදෙශ-
සතවප්‍රසාදෙන මමාසතුඝොග්‍යඃ
ඉතේ‍යෂ සඤ්ඣායතීව මද්ගු-
හිංසාය ශොෂාය විසාරිතාංසඃ

31 පද්මඃ සිතො'යං පවනාවධූතෙර්
නිඛීත රාගොනු තරඞග ලෙශෙඃ
සම්භාව්‍යොනුද්‍රුහිණෙන තාවත්
කාතාදි කර්මාපි න යාවතෙන.

ඇත්ඛණෙඃ, අක්ෂිවයාගේ; ශිතිකානතිජාලෙඃ, කිල්වූ ශොභා සමූහයෙන්; තන්නිකටප්‍රරූඪම්—තත්, ඇඟේ; නිකට, සමීපයෙහි; ප්‍රරූඪම්, හටගත්තාවූ; රක්ෂාඃපලම්, රක්ෂාඃපලය; ඉඤ්චරත්වම්, ඉඤ්චරබවට; ගමිතම්, පමුණුවනලදැ; විලාකය, බල.

29 පද්ම රජෙ විතානෙඃ, පියුම්රෙණු සමූහයෙන්; සඤ්ඡාදිත, වසනලද්දාවූ; වාරිණි, ජලයෙහි; පරිභ්‍රමන්, ඛමන්නාවූ; අසෞ රාජහංසඃ, මේ රාජහංසතෙමේ; සඛවතීමරෙඛාභිඃ, සඛකියවූ මාගී රෙඛායෙන්; විභජ්‍ය, බෙදා; අබ්ජවනම්, පියුම් වනය; ඛගෙභ්‍යඃ, පක්ෂීන්ට; ප්‍රයච්ඡතීව, දෙන්නාක්මිවැනි.

30 ශොෂාය, වියළීම පිණිස; විසාරිතාංසඃ—විසාරිත, පහරණලද; අංසඃ, අංස ඇති; (පියාඇති;) එෂමද්ගුඃ, මේ ජලකාකතෙමේ; ඉයන් ප්‍රමාණෙපි, මෙපමණදවූ; සරඃ ප්‍රදෙශඃ, විල්පෙදෙසතෙම; තව ප්‍රසාදෙන, තාගේ ප්‍රසාදයෙන්; මම, මා සඛනිව; භොග්‍යඃ අස්තු, අනුභවකටයුතුවේවයි; ඉති, මෙසේ; හංසාය, හංසයහට; සඤ්ඣායතීව, දක්වන්නාක්මිවැනි.

31 සිතඃ, සුදුවූ; අයම්පද්මඃ, මේ පද්මයතෙමේ; පවනාවධූතෙඃ—පවන, පවනින්; අවධූතෙඃ, කම්පා කරණලද්දාවූ; තරඞගලෙශෙඃ, රළකණිකායෙන්; නිඛීතරාගොනු—නිඛීත, සෝදනලද; රාගොනු, රත්පැහැ ඇත්තේ දෝහෝ (නොහොත්;) කෘතාදි කර්මාපි—කෘත, කරණලද; ආදි කර්මාපි, ආදි කර්ම ඇත්තේද; තාවත්, තව දක්වා; ද්‍රුහිණෙන, බ්‍රහ්මයා විසින්; යාවතෙන, ලත්තෙන්; න සම්භාව්‍යොනු, සම්භාවනා නොකරණලදහෝ.

32 තතඃ සලීලං සලිලං විහිඳු-
නෙනවං වදනෙනව චරාඩගනාභිඃ
වෘතොවෘෂෙන්ද්‍රොපම ඛෙලගාමී
සදීර්ඝිකාං දීඝි භුජො ජගාහෙ.

33 තස්‍යොරසික්ෂත්‍ර කුලෙන කෙතෝ
සතරඩග දෙෂා කමලා කරෙණ
න්‍යඝ්‍රිකාමුග්‍රහ පඞ්කජ රෙණු පඞ්කතිඃ
සෞවර්ණ්‍ය සූත්‍රශ්‍රිය මාතතාන

34 පද්මාකරෙ වාරි විගාහ මානං-
කාමීව රාමා ජන මූරුදූෂනාම්
විචී කරාග්‍රෙණ නිතම්බභාගෙ
ව්‍යාස්ඵාලයාමාස ශනෛඃ සශබ්දම්.

35 තස්‍යාවගාහෙ වනිතා ජනස්‍ය
දූරී කෘතඃ පීන නිතම්බ වක්‍රෝ
ලබ්ධප්‍රවෙශඝනු (ඝූ) දරෙණු
සතානෙරුදූසෙ'ථ සරඝ්‍ඝාරඩගඃ.

---

32 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; වරාඩගනාභිඃ, උත්තම ස්ත්‍රීන් විසින්; වෘතඃ, පිරිවරණලද්දුවූ; වෘෂෙන්ද්‍රොපම ඛෙලගාමී—වෘෂෙන්ද්‍රොපම, වෘෂභ රාජයක්හා සදෘශව; ඛෙලගාමී, මනොඥකොට යන සුලුවූ; දීඝී භුජඃ, දිග්වූ බාහු ඇති; සඃ, ඒ රජතෙමේ; එවම්, මෙස්; වදනෙනව, "කියන්නේම්"; සලීලම්, ලීලා සහිතවූ; සලිලම්, ජලය; විහිඳන්, බිඳිනේ; දීර්ඝිකාම්, විලට; ජගාහෙ, බටී.

33 ක්ෂත්‍ර කුලෙන කෙතෝඃ—ක්ෂත්‍රකුල, රාජ වංශයට; එකකොතෝඃ, අසහාය කෙතුවූ; තස්‍ය, ඒ දශ රථයාගේ; උරසි, වක්ෂස්හි; කමලාකරෙණ, පද්මාකරයා විසින්; තරඩගදෘෂා, රළ නැමැති අතින්; මූහුඃ, කෙණෙහි; න්‍යඝ්‍රිකා, පිහිටුවනලද්දුවූ; පඞ්කජරෙණු පඞ්කතිඃ, පියුම්රෙණු පඞ්කතිතොමෝ; සෞවර්ණ්‍ය සූත්‍රශ්‍රියම්, සුවර්ණ්‍ය සූත්‍රයෙහි ශ්‍රීඃ; ආතතාන, පැතිරවූ.

34 පද්මාකරඃ, පද්මාකරයතෙම්; කාමීව, කාමුකයක්හුමෙන්; උරු දූෂනාම්, කලවේ පමණවූ; වාරි, ජලයට; විගාහමානාම්, බස්නාවූ; රාමාජනම්, අඩගනා ජනයා; වීචී කරාග්‍රෙණ, රළනැමැති හස්තාග්‍රයෙන්; ශනෛඃ, සෙමෙන්; සශබ්දම්, ශබ්ද සහිතකොට; නිතම්බභාගෙ, නිතම්බභාගයෙහි; ව්‍යාස්ඵාලයාමාස, පහළී.

35 තස්‍ය වනිතා ජනස්‍ය, ඒ අඩගනා ජනයාගේ; අවගාහෙ, බැස්වීහි; පීනනිතම්බ වක්‍රෝඃ—පීන, පිරුණුවූ; නිතම්බ වක්‍රෝ, උතුලු

36 ක්‍රීඩා පරික්ඛොභ රයෙණ තාසා-
මුත්සාරිතෙ පඩ්කජරෙණු ජාලෙ
කුසුම්භ රක්තාදිව කඤ්චනාතත්
කෘෂ්ටං බභාසෙ'ම්බු රුහාකරම්භ

37 රමාභිරුක්තාකණ්ටක දණ්ඩ මග්‍රෙ
සමභ්‍යාවිතං නාවජ්දයා සරෙජම්
ඉන්දීවරාණ්‍ය මුදහාරි පඞ්කති-
ර්‍ධපා මෘදුෂ්වෙව ජනස්‍ය ශක්තීඃ.

38 බාලා පරිශ්වඞ්ග සුඛාය පත්‍යු-
රන්‍යාජ්ජලාවාරිත මූර්ජිති යාතුඃ
විෂ්‍ණාශයවෙ මල්‍ය මපාඞ්බභූව
ව්‍යක්තීඃ ප්‍රසාදෙහි ජඩාශයානාම්.

වරින්; දූරීකෘතඃ, දූරුක්ත රණලද්දුවූ; නඤ්(ඹු), කෘශවූ; උදරෙණ, උදර යෙහි; ලබ්ධප්‍රවෙශඃ, ලද්දුවූ ප්‍රවෙශ ඇති; සරසනරඞ්ගඃ, විල් රඟ ඉනම්; අථ, ඉක්බිත්තෙන්; සත්තනොඃ, සතනයෙන්; උදඃසෙ, දුරුක කරණලදී.

36 තාසාම්, ඒ අඞ්ගනාවන්ගේ; ක්‍රීඩා පරික්ෂොභ රයෙණ, ක්‍රීඩා පරික්ෂොභ වෙගයෙන්; පඞ්කජරෙණුජාලෙ, පියුම්රෙණු සමූහය; උත්සාරිතෙ (සති), පහරණලද කල්හි; තත් අම්බු රුහාකරම්භඃ, ඒ පියුම්විල් ජලයතෙම; කුසුම්භ රක්තාත්, වඤ්ඤ මලින් රැඳුවාවූ; කඤ්චාත්, කඳුකයෙකින්; කෘෂ්ටම්ව, අදනාලද්දක්ෂුමෙන්; බභාසෙ, * හෙබ්බේ.

37 රමාභිඃ, අඟනන් විසින්; අග්‍රෙ, අභිමුඛයෙහි; උන්නකණ්ටක දණ්ඩම්, උදහාගත්තා කටු දඬු ඇති; † සරොජම්, පද්මය; ජිදයා, ඡෙදන යෙන්; නසම්භාවිතම්, සම්භාවනා නොකරණලදී; ඉන්දීවරාණ්‍යම්, ඉන්දීවරයන්ගේ; පඞ්කතිඃ, පඞ්කතිනොමෝ; උදහාරි, උදුරණලදුයේ; (එසේමැයි.) ජනස්‍ය, ජනයාගේ; ශක්තීඃ, ශක්තිනොමෝ; මෘදුෂ්වෙව, මෘදූන්හෙරෙහි වී; ර්‍ධපා, දිලියෙන්නී.

38 බාලා පරිශ්වඞ්ග සුඛාය—බාලා, බාලාවගේ; පරිශ්වඞ්ගසුඛාය, ආලිඞ්ගන සුඛපිණිස; අන්‍යාජ්ජලාවාරිතමූර්ජිති—අන්‍ය ජල, ජලාභ්‍යන්තර යෙහි; අවාරිත, මුවාකරණලද; මූර්ජිත්, ශරීර ඇතිව; යාතුඃ, යන්නාවූ; පත්‍යුඃ, ස්වාමීහට; අපාම්, ජලයන්ගේ; වෛමල්‍යම්, විමලත්වය; විෂ්‍ණාය, විෂ්ණ පිණිස; බභූව, වී; (එසේමැයි.) ජඩාශයානාම්, ජලා ශයන්ගේ නොහොත් ජඩවූ ආශය ඇත්තවුන්ගේ; ප්‍රසාදඃ, ප්‍රසාදය; ව්‍යක්තීභිඃ, ව්‍යක්තීන්ගෙයි.

---

* ආබභාසෙ—සන්න.
† කටුඇති දඬු—සී සන්න.

39 භෘඞ්ගා නිලීනෙන සරොජ ෂණ්ඩ
යොෂිද්චිත්තියෙන නරාධිපෙන
උත්සාරිතා වක්තු මිවා පරාසාං
කණ්ණාන්තා මියුර්නිතාවතංසම්.

40 නෘපෙණ කෙලි කලහෙ 'පරස්‍ය-
ශ්ජිනනාච්‍යුතස්‍යාමඛුජිනී පලාශෙ
හාරස්‍ය වීචි කණ්ඨිකාඃ සමීපෙ
පූර්වස්ථිතාඃ සංවරණ නාශ්‍රුවන්.

41 ක්‍රීඩා වීමර්දිවලයස්‍ය ඛිනන
භ්‍රෂ්ටස්‍ය විස්මෙෂප විනාෂ්‍ය ඛණ්ඩම්
සඩෙජ ජලෙ බාල මෘණාල භඞ්ග
ශඞ්කාහෘතඃ ශඞ්ඛ මයස්‍ය හංසඃ.

42 රොඩොලතා මණ්ඩපයාත කාන්තා
සමෙභාගතඃ සප්පති කාදිනාදෙ
රරක්ෂ රාජානා මථව්‍යලීකා-
දුතත්‍රාස මුකඃ කලහංසනාදඃ.

---

39 සරොජ ෂණ්ඩ, පියුම් සමූහයෙහි; නිලීනෙන, සැඟවුනාවූ; යොෂිද්චිත්තියෙන, අඟනක දෙවනුකොට ඇති; නරාධිපෙන, රජහු විසින්; උත්සාරිතාඃ, නඟනලද්දාවූ; භෘඞ්ගාඃ, භෘඞ්ගයෝ; අපරාසාම්, සෙසු අඟනන්ගේ; නිතිතාවතංසම්—නිතිත, පිහිටුවනලද; අවතංසම්, කණිපූර ඇති; කණ්ණාන්තම්, කණාන්තයට; වක්තුම්ව, කියන් ටමෙන්; ඊයුඃ, ගියෝ.

40 නෘපෙණ, රජහු විසිනා; කෙලි කාලහෙ, ක්‍රීඩා කාලහයෙහි; අපරස්‍යඃ, අනික් අඟනකගේ; අඛුජිනී පලාශෙ, පියුම් පත්හි; ජීනනාච්‍යුතස්‍ය—ජීනන, සිඳිනාලද්දින්; චුතස්‍ය, ගිළිහුණුවූ; හාරස්‍ය, හාරයාගේ; සමීපෙ, සමීපයෙහි; පූර්වස්ථිතාඃ, පළමුකොට සිටියාවූ; වීචි කණ්ඨිකාඃ, තරඟලෙසයෝ; සංවරණානි, සංවරණවූවාහු; (මූවාකරන්නාහු;) අශ්‍රුවන්

41 ක්‍රීඩාවිමර්දි, ක්‍රීඩාවිමර්දියෙහි; සඩෙජ, ප්‍රසන්නවූ; ජලෙ, ජලයෙහි; ඡිනනා, සිඳිනාලදින්; භ්‍රෂ්ටස්‍ය, ගිළිහුණුවූ; ශඞ්ඛමයස්‍ය, ශඞ්ඛමයවූ; වලයස්‍ය, වලයාගේ; ඛණ්ඩම්, ඛණ්ඩය; හංසඃ, හංසතෙම; බාලමෘණාල භඞ්ග ශඞ්කාහෘතඃ—බාලමෘණාල භඞ්ග, ළානෙලුඹු කඩෙක්හි; ශඞ්කාඃ, ශඞ්කාසෙන්; ආහෘතඃ, ගන්නාලද්දේ; විස්මෂප ඇද; විෂෂප, දැමී.

42 රොඩොලතා මණ්ඩපයාත කාන්තා සමෙභාගතඃ—රොඩඃ, තට සමීපයෙහි; ලතා මණ්ඩප, ලියබඳුවට; යාත, ගියාවූ; කාන්තා, කා,

43 නිරුඛහාසසඤ්ඤරිතාධරොෂ්ඨීඃ
සද්‍යඃ සමාවිෂ්කෘත රොමහර්ෂීඃ
ජලාව මගනප්‍රමදෙප ගුඤේ-
රුද්භාසකසතස්‍ය බහුව ගණ්ඩඃ.

44 ඵුල්ලං යදිදං නමලං කිමෙව-
මත්‍රෙව නීලොත්පලයොර්විකාශඃ
ඉත්‍යාත්තත ශඛෙකා වදනං සුදත්‍යා
හංසඃසිෂෙවෙන සරසතරත්‍යාඃ.

45 සුගන්ධි නිශ්වාස ගුණවකෘෂ්ටං
මුඛෙපත්තනතං කරපල්ලවෙන
දුචාර මත්තසසලිලප්‍රවෙශාත්
තත්‍යාජ කාච්ද භ්‍රමරී සමූහම්.

නත්‍යාවගේ; (කලගේ;) සමෙතාගතඃ, සමෙතාගතයන්; කාඤ්චනාදෙ, මෙඛලානාදය; සජිති (සති), පැතිරෙණ කල්හි; අථ, ඉක්බිත්තෙන්; උත්ත්‍රාස මුක්තඃ—උත්ත්‍රාස, භයින්; මුක්තඃ, හරණලද්දුවූ; කලහංස ණාදඃ, කලහංසනාදයතෙම්; රාජානම්, රජහු; වෘලීකාත්, අප්‍රිය යෙන්; රරක්ෂ, රක්ෂාකෙළේ.

43 නිරුඛහාසසඤ්ඤරිතාධරොෂ්ඨීඃ—නිරුඛ, වලුකනලද; හාස, හා සයෙන්; සඤ්ඤරිත, සැලෙන්නාවූ; අධරොෂ්ඨීඃ, අධරොෂ්ඨී ඇත්තාවූ; සද්‍යඃ; එකොණෙහි; සමාවිෂ්කෘත රොමහර්ෂීඃ—සමාවිෂ්කෘත, පහළ කරණලද; රොමහර්ෂ, රොමහර්ෂ ඇති; තස්‍ය, ඒ රජහුගේ; ගණ්ඩඃ, කපොලයතෙම; ජලාව මග්න ප්‍රමදෙප ගුඤේඃ—ජල, ජලයෙහි; අවමග්න; ගැලුනාවූ; ප්‍රමද, අඛගනාවගේ; උපගුඤේඃ, ආලිඛන සම්බන්ධව; උද්භාසකඃ, දැනුනකවූයේ; (පහළකරන්නේ;) බහුව, වී.

44 ඉදම්, මේ; යදි, ඉදින්; ඵුල්ලම්, පිපියාවූ; කමලම්, පද්මයෙක් චිනම්; අත්‍රෙව, මෙහිම්; එවම්, මෙසේ; නීලොත්පලයොඃ, නීලොත්ප ලයන් දෙදෙනාගේ; විකාශඃ, ප්‍රබොධඃ; කිම්, කිමෙක්දැයි; ඉති, මෙසේ; ආත්තශඛඃ—ආත්ත, ගන්නාලද; ශඛඃ, ශඛකා ඇත්තාවූ; හංසඃ, හංසතෙම්; සරඃ, විල, තරත්‍යාඃ, පිහිනන්නාවූ; සුදත්‍යාඃ, සුද තියගේ; වදනම්, මුහුණ; නසිෂෙවෙ, නොසෙවේයේ.

45 කාචිත්, එක්තරා අඟනක් නොමෝ; සුගන්ධි නිශ්වාසගුණව කෘෂ්ටම්—සුගන්ධි, ශොභනවූ ගන්ධ ඇති; නිශ්වාසගුණ, නිශ්වාසගුණ යෙන්; අවකෘෂ්ටම්, අදනාලද්දුවූ; මුඛෙ, මුඛයෙහි; පත්තනතම්, හෙන්නාවූ, කරපල්ලවෙන, හස්ත පල්ලවයෙන්; දුචාරම්, නොවැ ලකිසහැක්කාවූ; භ්‍රමරී සමූහම්, භ්‍රමරී සමූහයා; අත්තසසලිලප්‍රවෙ ශාත්—අත්තසසලිල, ජලාභ්‍යන්තරයට; ප්‍රවෙශාත්, "ප්‍රවෙශයෙන්"; තත්‍යාජ, හළේ.

46 මනෝඥනාවිනාංශුක පෘෂ්ඨී ලක්ෂ්‍ය
කාඤ්චිත් මණිග්‍රාස කුතූහලේන
ආශ්‍රාය මුක්තා පනිතම්බමේකා
සනාත්‍රාස භුගනත්‍රැ චිරං චකම්පෙ.

47 තතාඅජනෝ සව්‍යපදෙශ මනාඃ
ව්‍යුදසතාවාසාඃ සලිලං නෘපෙණ
සථානාප්‍රයුක්තා (හි) ජනාංතුනාකති
ඤච් විපතෙතාඃ නපටප්‍රයොගඃ.

48 භෘතානතරියා හෘදයෙශ්වරෙණ
ව්‍රිඩොපනපතාපයසඃ ප්‍රසාදත්
ව්‍යතීප්‍රණමා ඥැනි ාත වෘතතිඃ
කාච්ජ්ජලං සම්භ්‍රමයාඞ්භූව.

---

46 එකා, එකක්තොමෝ; මත්සෙන, මත්සයක්හු විසින්; වි නා-ශුක පෘෂ්ඨී ලක්ෂ්‍ය කාඤ්චිමණිග්‍රාස කුතූහලෙන—විනාංශුක පෘ ෂ්ඨී, විනවස්ත්‍ර පෘෂ්ඨියෙහි; ලක්ෂ්‍ය, පැනෙන්නාවූ; කාඤ්චිමණි, මෙ ඛලාමණිහුගේ; ග්‍රාස, කබලකිරීමෙහි; කුතූහලෙන, කුතුලින්; උප නිතම්බම්, නිතම්බ සමීපයෙන්; ආශ්‍රාය, ආශ්‍රාණයකොට; මුක්තා, හ රණලද්දී; සනාත්‍රාස භුග්නත්‍රැ—සනාත්‍රාස, භයින්; භුග්න, බිඳිනා ලද්දාවූ; ත්‍රැ, බැමැතිව; චිරම්, බොහෝ කලක්; චකම්පෙ, කම්පාවූ.

47 නෘපෙණ, රජහු විසින්; ව්‍යුදසතාවාසාඃ—ව්‍යුදසත, පහකරණ ලදැ; වාසාඃ, වස්ත්‍ර ඇත්තාවූ; අනාඃ, අනිකක්තොමෝ; සලිලම්, ජල ය; සව්‍යපදෙශම්, ව්‍යාජ සහිතව; නො තතාඅජ, නොහළෑ; (එසේමැ යි.) සථානප්‍රයුක්තාඃ, තන්හි කරණලද්දාවූ; කපටප්‍රයොගඃ, ජල(වාවු) ප්‍රයොගය දෙහෝ නොහොත් වචා ප්‍රයොගය; ජනම්, ජනයා; වි පතෙතාඃ, විපත්තියෙන්; ඤච්ත්, සමහරතැනෙක්හි; භුනකති(හි), ර ක්ෂාකෙරේමැයි.

48 හෘදයෙශ්වරේණ, ශ්‍රේෂ්ඨ වල්ලභයා විසින්; භෘතානතරියා—භෘත, ගන්නාලද; අනතරියා, වස්ත්‍ර ඇති; පයසඃ, ජලයාගේ; ප්‍රසාදත්, ප්‍ර සාදයෙන්; ව්‍රිඩොපතපතාඃ—ව්‍රීඩා, ලජ්ජායෙන්; උපතපතාඃ, තවනලද් දාවූ; කාචිත්, එකක්තොමෝ; ව්‍යතීප්‍රණමාඥැනිපාත වෘතතිඃ—ව්‍යතීඃ, ව්‍යතීවූ; ප්‍රණම, ප්‍රණමහා; අඥැනිපාත වෘතතිඃ, අඥැනිපාත වෘතති ඇත්තී; ජලම්, ජලය; සම්භ්‍රමයාම්බභූව, ඇලළුණි.

49 සාම්ප්‍රබුබධස්‍ය කුශෙශයස්‍ය
ශොශෙ මුඛනාභස නිරුබ දෘෂ්ටිම්-
සප්‍රෂ්ටුං (භයයාසීත්) කලහංස ශාබං
නිශශබද මුතඛණ්ඩිත වීචි (කාචිත්)

50 සඛිසෙණාභිතොද්දුම සරඝතරඛග
ක්ෂිප්‍යාකිලෙකා නෘපතිං කුචාභාභ්‍යම්
ආහත්‍ය බෘඛවව කෘතාපවාද
ව්‍යපාය රම්‍යං මුඛුරාලලම්බ.

51 නඛස්‍ය (මාඝීහං) නිජ (මෙව)වීචි
විඝ්ණාලිතාඛෙග සඳුව කුඩිකුමාඛකම්
පුරාණ මන්‍යාධිපතෙඃ පෘථිව්‍ය
දෘෂ්ටවා පරං සංශය මාලලම්බ.

52 කිංරජ හංසස්‍ය ශශාඛක බිඹ-
චඡායා මුෂශවචුරියං ප්‍රවාලෙඃ
බබානු ගණ්ඩොජ්ජ්වලකෙ ශරාග්‍ර-
වෙශදෙෂු දීඝධානු සරොජ කානාභ්‍ය.

---

49 (කාචිත්, එක්තරා අහනක්තොමෝ;) සාම්ප්‍රබුබධස්‍ය, අඩක්පිපියා වූ; කුශෙශයස්‍ය, පද්මයාගේ; ඛොශෙ, ගර්භයෙහි; මුඛනාභස නිරුඛ දෘෂ්ටිම්—මුඛනාභස, මුඛ තිබීමෙන්; නිරුඛ, වලකනලද; දෘෂ්ටිම්, ඇස්ඇති; කලහංසඝාවම්, කලහංසපොතයා; සප්‍රෂ්ටුම්, සපයි කරණ පිණිස; නිශ්ශබදම්, ශබද රහිතකොට; උත්ඛණ්ඩිත වීචි—උත්ඛණ්ඩිත, කඩකරණලද; වීචි, රළ අතිව; (අයාසිත්ඛී) ගියාවැසි.

50 එකා, එක් අහනක්තොමෝ; සඬ්ඛෙෂාභිතොද්දුම සරඝන රඛඝක්ෂිප්‍යාකිල—සඬ්ඛෙෂාභිත, අලලනලද; උද්දුම, උඩඟුවූ; සරඝතරඛග, විල් රළින්; ක්ෂිප්‍යාකිල, දමනලද්දුනම්ව; නෘපතිම්, රජතු; කුචාභාභ්‍යම්, ඝනතවයෙන්; ආහත්‍ය, පැහැර; බෘඛවව කෘතාපවාදව්‍යපාය රම්‍යම්—බෘඛවව, බුහුටිබැවින්; කෘත, කරණලද; අපවාද, අපවාදයාගේ; ව්‍යපාය, පහවීමෙන්; රම්‍යම්, [illegible]කොට; මුඛුරා, එකෙණෙහි; ආලලම්බෙ, එල්බුනු.

51 අන්‍යා, අනික් අහනක්තොමෝ; පෘථිව්‍ය අධිපතෙඃ, පෘථිවීශ්වරයාගේ, වීචි විඝ්ණාලිතාඛෙග—වීචි, රළින්; විඝ්ණාලිත, සෝදාහළද; අඛෙග, ශරීරයෙහි; පුරාණම්, පුරාණවූ; සඳුව කුඩිකුමාඛකම්—සඳුව, ව්‍යක්තවූ; "කුඩිකුමාඛකම්", කුඩිකුම විත්ත ඇත්තාවූ; නිජ (මෙව), සඬකීය (මේ) වූ; නඛස්‍ය, "නඛයාගේ"; (මාඝීම්) මාඝීය; දෘෂ්ටවා, දැක; අපරම්, අනික්; (සංශයම්), ශඬකාවක්; ආලලම්බෙ, එල්බුනු.

52 ශශාඛක බිඹචඡායාමුෂඃ—"ශශාඛක බිම්බ, චන්ද්‍ර බිම්බයාගේ;

53 භෘඞ්ගොඃය මින්දීවර මධ්‍යපාන
සඛාරිතෛඝන්දද්‍යුති රඤ්ජිතොනු
ආදත්තනුඝ්‍රාඩු මතඃපරාගං
(සඛපක්ෂ ශොභාමුත) සන්නිධාය.

54 පද්මා පදං පද්ම වනෙ(ෂූ) භිනන
වීචි කණ්ඨර්ද්‍ර දෘත යාචකාඩකම්
චක්‍රෙච්‍රං චාරුත (යා)නු ලොභා-
දිත්‍යස කාසා මපි තත්‍ර තඤ්ඃ.

55 යාතොනුභෘඩගඃ පතිතඃ පුරඃසම්න්
බිජත්වමෙවංනු විරිචි සෘඤ්ඃ
විපාක නීලද්‍යුති පද්ම බීජං
කොශා දුදස්‍යෙති කයාච් දූවෙ.

ඡායාමුඛඃ", ශොභා පහරණවූ; රාජහංසස්‍ය, රාජ හංසයාගේ; ඉයං චචූඃ, මේ චඤ්චුතොමෝ (තුඩ); ප්‍රවාලෛඃ, පබළුයෙන්; බඬකින්නු, බඳනාලද "ෟහෝ" (ගොහොත්); ගණ්ඩොජ්ජ්වල කෙශරාග්‍රචෙෂ්ඨ දෘෂ්‍ය—ගණ්ඩ, ගඩුවෙන්; උජ්ජ්වල, දිලිසෙන්නාවූ; කෙශරාග්‍ර, කෙශරාග්‍රයන්ගේ; ශ්‍රේදෘෂ්‍ය, ඉශ්දයෙහි; සරොජකාඤ්ඤ, පද්ම ශොභා මයන්; දිග්ධා (කිං)නු, ඔබ්කාලද ෟහෝ.

53 අයංභෘඩගඃ, මේ භෘඩගතෙම්; ඉන්දීවරමධ්‍යපානසඛාරිතෛඃ—ඉන්දීවර මධ්‍ය, ඉන්දීවර මධ්‍යයෙහි; පාන, හිමෙන්හා; සඛාරිතෛඃ, හැසිරීමෙන්; තද්ද්‍යුති, ඒ ඉන්දීවර ශොභායෙන්; රඤ්ජිතොනු, රඳනාලද ෟහෝ; (උත, නොහොත්; සඛපක්ෂ ශොභාමු,) නිජ පක්ෂ ශොභාව; සන්නිධාය, උකස්කොට; අතඃ, මෙයින්; ඝාදුම්, මිධුරවූ; පරාගම්, පරාග (රෙණුව); ආදත්තනු, ගත්ෟහෝ.

54 පද්මා, ශ්‍රීතොමෝ; පද්මවනෙ (ෂූ), පියුම්වෙනෙහි; භිනනවීචිකණ්ඨර්ද්‍රදෘත යාචකාඩකම්—භිනන, බිදිනාලද; වීචිකණ, තරඞගලෙශයෙන්; ආර්ද්‍ර, ආද්‍රව; දෘත, වැහෙනනාවූ; යාචක, ලත්තෙන්; අඩකම්, චින්තිතවූ; පද්ම්, පදය; චාරුත(යා), චාරුතිය කරණකොටගෙන; ලොභාත්, ලොභයෙන්නු; චිරම්, බොහෝ කලක්; චක්‍රෙනු, කෙළේ ෟහොයි; ඉති, මෙයේ; කාසාම්පි, සමහර අඞගනාකෙනෙක්නවද; තත්‍ර, එහිදී; තඃ, සිතිවිල්ල; ආස, වී.

55 අස්මින්, මෙහි; පුරඃ, පෙර; පතිතඃ, හුණුවාවූ; භෘඩගඃ, භෘඩගතෙම්; බිජත්වම්, බීජබවට; යාතොනු, ගියේෟහොයි; (නොහොත්) විරිචිසෘඤ්ඃ, බ්‍රහ්මසෘජිතොමෝ; එවංනු, මෙසේෟහෝ; විපාකනීලද්‍යුති—විපාක, මිහිකිරිමෙන්; නීල, නිල්වූ; ද්‍යුති, ශොභාඇති; පද්ම බීජම්, පද්ම බීජය; කොශාන්, ගහියෙන්; උදස්‍ය, උපුව; කයාචින්, එක්තරා අඟනක විසින්; ඉති, මෙසේ; ඌවෙ, කීමයි.

56 ප්‍රියො 'පරස්‍ය ගලිතානන්තරීයෙ
ව්‍යාපාරයාමාස දෘශෝ නිතම්බෙ
තඞ්ඝස්‍ය ඝනාත්‍රුච්‍යුත වාරිධාර
නාලම්භූවාස්‍ය මුඛා රවින්දෝ.

57 සායං සමාදෘය නිකාමපීත
සුප්තච්චිරෙළිං මුකුලං සරොජම්
කාචිත්කරාස්ඵාලිත දීඝි දණ්ඩා
භතූර්භූවඃ කූජයතිස්ම තණ්ඩිනං.

58 සාපද්මිනී පද්ම විලොචනෙහ්‍යා
යානෙපතඞ්ගෙ විසසර්ජ භෘඞ්ගාන්
සම්මූර්ඡ්‍යවඝ්‍රෙකෞමුද ගන්ධ ලුබ්ධාන්
සඤ්ලානීවොඞ්ගීත බාෂ්ප බින්දූන්.

---

56 ප්‍රියඃ, වල්ලභතෙම; අපරස්‍යඃ, අනික් අඟනාගේ; ගලිත[1] නන්තරීයෙ—ගලිත, ගිලිහුණුවූ; අනන්තරීයෙ, වස්ත්‍රඇති; නිතම්බෙ, නිත ම්බයෙහි; දෘශෞ, නෙත්‍රවය; ව්‍යාපාරයාමාස, මෙහෙයී; තඞ්ඝස්‍යඃනාත්‍ර ච්‍යුතවාරිධාරා—තත්, ඈගේ; ඝස්‍යඃනාත්‍ර, ඝනයනාත්‍රයෙන්; ච්‍යුත, ගිලිහුණුවූ; වාරිධාරා, ජලධාරාතොමෝ; අස්‍ය, ඔහුගේ; මුඛාරවින්දෙ, මුඛ පද්මයෙහි; නාලම්භූව, නළවූ.

57 කාචිත්, එක් අඟනක්තොමෝ; සායම්, සවස්වේලෙහි; නිකා මිපීත සුප්තච්චිරෙළිම්—නිකාම්, අත්‍යර්ථයෙන්; පීත, බී; සුප්ත, නිදූ; චි රෙළිම්, හෘඩගයන් ඇති; මුකුලම්, මුහුලුවූ; සරොජම්, පද්මය; සමා දෘය, ගෙන; කරාස්ඵාලිතදීඝිදණ්ඩම්—කර, හස්තයෙන්; ආස්ඵාලිත, පහරණලද; දීඝිදණ්ඩම්, දිග් දඬු ඇත්තා; භූවඃ භර්ත්‍රඃ, පෘථිවීශ්වර යාගේ; තණ්ඩිනී, කන්හි; කූජයතිස්ම, * හැඬවූ.

58 සාපද්මිනී, ඒ පද්මිනීතොමෝ; [illegible] යාතෙ (සති), ගිය කල්හි; සම්මූර්ඡ්‍යවඝ්‍රෙකෞමුද ගන්ධ ලුබ්ධාන්—සම්මූර්ඡ්‍යවඝ්‍රන්, පි පෙන්නාවූ; කෞමුදගන්ධ, කෞමුද ගන්ධයෙහි; ලුබ්ධාන්, ලුබ්ධවූ; භෘඞ්ගාන්, භෘඞ්ගයන්; පද්මවිලොවනෙහ්‍යඃ, පද්මනෙත්‍රයෙහි මෙන්ත්‍ර යෙන්; සඤ්ලානීන්, මහත්වූ; ඌඞ්ගීත බාෂ්ප බින්දූනිව—ඌඞ්ග, එසුල නළුදු; අඤ්ජන, අඳුන් සහිතවූ; බාෂ්ප බින්දූනිව, බාෂ්ප බින්දූන්මෙන්; විසසර්ජ, හළෝ.

---

* කුවන යෂම—සන්න.

59 නූනංපතී වාසරජඞ්ඝමානාං
පයස්සීය විස්‍රාම පරාජී තනොත්‍රා
එකත්‍ර මජ්ජත්‍යධි වාරි සිඤ්ඵා-
රනොත්‍ය ජහෝ තත්කමලාකරාම්භඃ.

60 සරොජිනී තත්පරිහූකත මූකතා
මූර්චඡාතුරෙව සනිම්තා විරෙජේ
නිද්‍රාහෘතාමේඛාජ නිමීලිතාක්ෂී
රුග්නාං මෘණාලී වලයං දධානා.

61 නාතොපකාරස්‍ය නිධාය ජග්මු-
ර්යංචයොරම්බුරුහා කරස්‍ය
භෘඞ්ගාවලීඡ්වජන මායතාක්ෂ්‍යඃ
පද්මෙෂු දත්තවඡද යාචකඡ.

---

59 වාසර ජඞ්ඝමානාම්පතී, දිවස ජඞ්ඝම්පති දෙදෙන; පස්සීය විස්‍රාම පරාජී තනොත්‍රා—පස්සීය, ක්‍රමයෙන්; විශ්‍රාම, පැතපිමහා; පරාජී, පරාජිහා; තනොත්‍රා, ප්‍රධානයකොට ඇත්තෝයයි; නූනම්, සම්භවයි. (එසේමැයි.) එකත්‍ර, එකක්හු; සිඤ්ඵා, අඩිවාරි, * සාගර ජලයෙහි; මජ්ජති (සති), ගැලෙන කල්හි; අන්‍යඃ, අනිකා; තත්කමලාකරාම්භඃ, ඒ පියුම් විල් ජලය; ජහෝ, හළේ.

60 සරොජිනී, පියුම්විල්තොමෝ; තත්පරිහූකත මූකතා—තත්, ඔහු විසින්; පරිහූකත, අනුභවකොට; මූකතා, හරණලද්දී; මූර්චඡාතුරෙව, මූර්චඡායෙන් ආතුරයකවිමෙන්; සනිම්තා, නිශ්චලව්; විරෙජේ, හෙබිබු; (කිං විශිෂ්ටා සරොජිනී? කිං විශිෂ්ටා මූර්චඡා?) නිද්‍රාහෘතාමේඛාජ නිමීලිතාක්ෂිඃ—නිද්‍රා, නිද්‍රායෙන්; ආහෘතා, ගන්නාලද; අමේඛාජ, පද්ම නැමැති; නිමීලිත, පියනලද; අක්ෂිඃ, ඇස්ඇත්තාවූ; (නොහොත්) නිද්‍රායෙන් ගන්නාලද පද්මවැනිවූ පියනලද ඇස්ඇත්තාවූ; රුග්නම්, භග්නවූ; මෘණාලීවලයම්, නෙලුඹුදැලිනැමැති වළලු; දධානා, උසුලන්නාවූ; (නොහොත්) මෘණාලීවලයම්, නෙලුඹුදැලිවැනිවූ වළලු; දධානා, උසුලන්නාවූ; (සරොජිනී තත්පරිහූකත මූකතා මූර්චඡාතුරෙව සනිම්තා විරෙජේ.)

61 ආයතාක්ෂ්‍යඃ, දිගැසියෝ; නාතොපකාරස්‍ය, කරණලද උපකාර ඇති; අම්බුරුහාකරස්‍ය, පද්මාකරයාගේ; වයොඃ, දෙකෙක්හි; වයම්, දෙකක්; නිධාය, පිහිටුවා; ජග්මුඃ, ගියෝ; භෘඞ්ගාවලීෂු, භෘඞ්ගාවලියෙහි; අජනම්, අජනයද; පද්මෙෂු, පද්මයෙහි; දත්තවඡද යාචකඡ, අධර යාචකයද (යන); වයම්, දෙක; නිධාය, පිහිටුවා; ජග්මුඃ, ගියෝ.)

---

62 සරඃ සහංසං සහකාමිනීභි-
ර්විභාය තූල්‍යෝ වෘෂවාහනස්‍ය
විභූෂිතෝ ලම්භිත භූෂජානි-
රධ්‍යාස්ත සෞධං වසුබාධිනාථඃ.

63 ආකෘෂ්ට දෘෂ්ටිර්ගගනස්‍ය ලක්ෂ්‍මණා
ලක්ෂ්මී භුජා වාසරසන්ධිභාජඃ
කාචිත්කුචා නම්‍රතනුර්භවාසෙ
බාලා සවාලව්‍යජනෛකපාණිඃ.

64 සකුඞ්කුමස්‍රග් කුච මණ්ඩලද්‍යුතිඃ
ප්‍රවාසිනී චෙතසි චින්තයා'තුරෙ
නිධාය තාපං තපනඃ පතත්‍යසෞ
විලොලවීචා වපරාන්ත සාගරෙ

---

62 වෘෂවාහනස්‍ය, * ඊශ්වරයාහා; තූල්‍යඃ, සදෘශවූ; වසුධාධිනාථඃ, පෘථිවීශ්වරතෙම්; සහංසම්, හංසයන් සහිතවූ; සරඃ, විල; කාමිනීභි ස්‍සහ, අඞ්ගනාවන්හා එක්ව; විහාය, හැර; විභූෂිතඃ, හොබවන ලද්දේ; ලම්භිත භූෂජානිඃ—ලම්භිත, පමුණුවනලද; භූෂ, හෙබවීම් ඇති; ජානිඃ, අඹුවන් (අඞ්ගනාවන්) ඇත්තේ; සෞධම්, ප්‍රාසාදයට; අධ්‍යාස්ත, පිහිටියේ.

63 වාසර සන්ධිභාජඃ, දිවස සන්ධි සෙවුනාවූ; ගගනස්‍ය, ආකාශ යාගේ; ලක්ෂ්මණා, ශොභායෙන්; ආකෘෂ්ටදෘෂ්ටිඃ, අදනාලද ඇස්ඇත් තාවූ; කුචානම්‍රතනුඃ—කුච, තනයෙන්; ආනම්‍ර, නැමුනාවූ; තනුඃ, ශරීර ඇත්තාවූ; සවාලව්‍යජනෛකපාණිඃ—සවාලව්‍යජන, වාලව්‍යජ න සහිතවූ; එකපාණිඃ, එක් අතක් ඇති; කාචිත් බාලා; එක්තරා අ හනක්තොමෝ; ලක්ෂ්මීභූජා, රජහු විසින් බහාතෙ, බණනලදූ.

64 සකුඞ්කුමස්‍රග් කුචමණ්ඩලද්‍යුතිඃ සකුඞ්කුම කුඞ්කුම සහිතවූ; ස්‍රග්, ස්‍රජියගේ; කුචමණ්ඩලද්‍යුතිඃ, කුච මණ්ඩලයට බිඳුවූ ශොභා ඇති; අසෞ තපනඃ, මේ සූර්‍යතෙම; චින්තයා, සිතිවිල්ලෙන්; ආතුරෙ, ආ තුරවූ; ප්‍රවාසිනී චෙතසි, විරහිණීන්ගේ සිත; තාපම්, තාපය; නි ධාය, පිහිටුවා; විලොල වීචෞ—විලොල, චංචලවූ; වීචෞ, රල ඇති; අපරාන්ත සාගරෙ, පශ්චිම සාගරයෙහි; පතති, යේ.

---

* "තූල්‍යෛරතූලොපමාභ්‍යං තෘතීයා'න්‍යතරස්‍යාම්" පාණිනි 2. 3. 72.

65 ඉයං තනූවීසර සඤ්චාරිණී
ජගත්සෘජෝ විද්‍රුම භඞ්ග ලොහිතී
සමංවිධත්තෙ මුකුලං සරොරුහෙර්
හිරණ්‍ය බාහෝ රපිහස්ත පඞ්කජම්.

66 අයංප්‍රමාණං පයසඃ පයොනිධෙ
නිමජ්ජ්‍ය සන්දෘශ්‍යතිව භානුමාන්
කරෙණවීචි වලයස්‍ය මස්තකෙ
විභාව්‍යමානසත්පූරිතාග්‍ර කොටිනා.

67 විකීර්ණ්ණ සන්ධ්‍යාරුණිතං ශතක්‍රතෝ-
දිශඃප්‍රදෙශා දභිනිෂ්පතන්තමඃ
පතඞ්ගතෙජඃ පරිතාපලොහිතං
ජගත්ක්‍රමෙණාව්‍රජතීව නිර්‍වෘතිම්.

68 හිමාංශු බිම්බෙ පුරුහූතදිඞ්මුඛ
සමිත්‍රියං බිභ්‍රතිකොමලද්‍යුතෙ
විසෘජ්‍යමානං තමසා නභස්තලං
ජහාති නිර්‍මෝක මිවාජනත්විෂා.

---

65 වාසර සඤ්චාරිණී, දිවස සඤ්යෙහි හැසිරෙන්නාවූ; විද්‍රුම භඞ්ග ලොහිතී, පබළුකඩක්සේ රත්වූ; ජගත්සෘජඃ, බ්‍රහ්මයාගේ; ඉයංතනූඃ, මේ මූර්ත්තිතොමෝ; හිරණ්‍යබාහොරපි, ඊශ්වරයාගේද; හස්ත පඞ්කජම්, හස්ත පද්මය; සරොරුහෙසමම්, පද්මයන්හා එක්කොට; මුකුලං විධත්තෙ, මුහුලුකෙරේ.

66 අයංභානුමාන්, මේ සූර්‍යතෙමේ; පයොනිධෙ, සාගරයෙහි; නිමජ්ජ්‍ය, ගැලී; වීචිවලයස්‍ය, තරඞ්ග චක්‍රයාගේ; මස්තකෙ, මස්තකයෙහි; විභාව්‍යමානසත්පූරිතාග්‍රකොටිනා—විභාව්‍යමාන, පහළවනු ලබන්නාවූ; "සත්පූරිත, සපූජිතවූ" නොහොත් සැලෙන්නාවූ; * අග්‍රකොටිනා, අග්‍රකොටිඇති; කරෙණ, රශ්මියෙන් නොහොත් හස්තයෙන්; පයසඃ, ජලයාගේ; ප්‍රමාණම්, ප්‍රමාණය; සන්දෘශ්‍යතීව, දක්වති සිතම්.

67 විකීර්ණ්ණ සන්ධ්‍යාරුණිතම්—විකීර්ණ්, විසුලාවූ; සන්ධ්‍යා, සන්ධ්‍යායෙන්; අරුණිත, රත්කරණලද්දාවූ; ශතක්‍රතොඃ, ශක්‍රයාගේ; දිශඃප්‍රදෙශාත්, දික්පෙදෙසින්; අභිනිෂ්පතන්තමඃ—අභිනිෂ්පතත්, නික්මෙන්නාවූ; තමඃ, අන්ධකාර ඇති; ජගත්, ලොව; පතඞ්ගතෙජඃ පරිතාප ලොහිතම්—පතඞ්ග, සූර්‍යයාගේ; තෙජඃ පරිතාප, තෙජස් සන්තාපයෙන්; ලොහිතම්, රත්වූයේ; ක්‍රමෙණ, ක්‍රමයෙන්; නිර්‍වෘතිම්, නිවීමට; ව්‍රජතීව, යෙයි සිතම්.

68 කොමලද්‍යුතෙ, මනොඥවූ ශොභා ඇති; හිමාංශු බිම්බෙ, චන්ද්‍ර බිම්බය; පුරුහූත දිඞ්මුඛස්මිතශ්‍රියම්—පුරුහූත දිඞ්මුඛ, ඉන්ද්‍රදිග්මුඛ

---

* පහළවනු ලබන්නාවූ නොහොත් සැලෙන්නාවූ—සන්න.

69 අථෛව මස්‍යාවසරෙ වචශ්ශ්‍රියඃ
සම්‍යඤ්ඤ්‍ය නිඃසීා මුපනීත මාසීා යා
අපායයන්නප්‍රමදෑ මදූලසාඃ
සඛලද්ගිරාසතං මධුලම්භිතාදරාඃ.

70 ප්‍රියොපනීතං පිවතොඃධිවාසිතං
නාපස්‍ය ගණ්ඩූෂ මධුප්‍රකාමතඃ
බහුව දන්තාවඡද පල්ලවසතදෑ
නිපීත පානාවසරෙපදංශකාඃ.

71 ප්‍රියෙණ වඩවා මධුලාසිතොත්පලං
විපක්ෂගොත්‍රෙණ නිගද්‍ය ලම්භිතම්
අපීත මප්‍යක්ෂි විධාය රාගවත්
තතාන සද්‍යඃ ශ්‍රමවාරි ගණ්ඩයොඃ.

යට; සම්තශ්‍රියම්, භාසශ්‍රී, සිහ්‍රති (ඝති), උසුලන කල්හි; අඤ්ඤාවී ණා, අඤ්ඤයට බඳුවූ ශොභා ඇති; තමසා, අන්ධකාරයෙන්; විසෘ ෂ්‍යමානම්, හරණ ලබන්නාවූ; නහසතලම්, ආකාශතලයතෙම්; නි මීලකම්, සැළපට; ජහාතීව, හරියි සිතම්.

69 අථ, ඉක්බිත්තෙන්; එවම්, මෙසේ; අස්‍ය, මොහුගේ; වචශ්ශ්‍රි යඃ, වචනශ්‍රියගේ; නිඃසීාම්, නිඃසීාව; සම්ඤ්ඤ්‍ය, බලා; අවසරෙ, අව සරයෙහි; ආසීාය, ආසීායෙන්; උපනීතම්, එළවනලද්දාවූ; මිධු, ම ධුව; මදූලසාඃ, මෙදෙන් අලසවූ; සඛලද් ගිරාඃ—සඛලත්, පැකිලෙන් නාවූ; ගිරාඃ; තෙපල ඇති; ලම්භිතාදරාඃ—ලම්භිත, පමුඛවනලදඃ ආදරාඃ, ආදර ඇති; ප්‍රමදෑඃ, අඩිගනාවෝ; * තම්, ඔහු; අපායයන්න, පෙවූ.

70 ප්‍රියොපනීතම්—ප්‍රියා, ප්‍රියාව විසින්; උපනීතම්, එළවනලද්දාවූ; අධිවාසිතම්, සුවඳ කරණලද්දාවූ; ගණ්ඩූෂ මධු, කපොල මධුව; ප්‍රකාම තඃ, අත්‍යර්ථයෙන්; පිවතඃ, බොන්නාවූ; නාපස්‍ය, [illegible] රජහට; තදෑ, ඒ කල්හි; දන්තවඡද පල්ලවඃ, අධර පල්ල[illegible] නිපීත පානාව ස රොපදංශකඃ—නිපීත, බොනලද; පාන[illegible] පානාවසරයෙහි; උප දංශකොඃ බහුව, අවුලුවි.

71 ප්‍රියෙණ, වල්ලභයා විසින්; ලාසි[illegible] ලාසිත, උසුල් වනලද; උත්පලම්, උත්පල ඇති; විපක්ෂ[illegible] සප්‍රියගේ නාමින්; නිගද්‍ය, කියා; ලම්භිත, පමුඛවනලද්දේ; මුඛ, මිධුවතෝමේ; වඩවා, වධූව විසින්; අපීතමපි, නොබොනලද්දේද; සද්‍යඃ, එකෙණෙ හි; අක්ෂි, ඇස; රාගවත්, රත්පැහැ ඇත්තා; විධාය, කොට; ගණ්ඩ යොඃ, කපොලවයෙහි; ශ්‍රමවාරි, ශ්‍රම ජලය; තතාන, පැතිරවි.

---

* අඩගනාවන්—සන්ත.

72 තවිෂාමුඛෙන්දෝර්මුකුලතව මඹුජෙ
කරෙණ නීතෙසති සවීරීකානඃ
ප්‍රියෙඤණස්‍යප්‍රති බිඹමාචරත්
සරොජකානස්‍යං මධුභාජී භාජනෙ.

73 සියාසුනා පඛකජ ගඟී සෞරභං
මුඛංතදීයං ප්‍රතිබිඹ මූතීනා
සමනාමථෙනොව තරඞ්ගිතාසවෙ
මුහුශ්වකමෙප චෂකෙ හිමාංශුනා.

74 විලාස වතෙන්‍ය මද ඝූණීර්ලොචනා
නිරූපයනන්‍යඃ ශුචිරූප්‍ය භාජනෙ
සවීනස්‍ය මුග්ධා මධුනොනා ජජ්ඣිරෙ
සරූප මිඳුප්‍රතිරූප ගොපිතම්.

75 විධ්‍යමානා දපි පූර්විමාසවඃ
ප්‍රවෘඩවාමත්ව මනන්‍ය සාධිතම්
සමරංනුතාසාං හෘදයෙ විලොචනෙ
බබන්ධරගංනු මුඛෙනු සෞරභම්.

---

72 මුඛෙන්දෝඃ, මුඛ චන්ද්‍රයාගේ; තවිෂා, ශොභායෙන්; (නොහොත්) සවීරීකානඃ, චන්ද්‍රයාගේ; කරෙණ, හස්තයෙන්; අඹුජෙ, පද්මය; මුකුලවම්, මුනුලු බවට; නීතෙ(සති), පමුණුවනලද කල්හි; ප්‍රියෙඤණස්‍ය, ප්‍රියෙඤණයාගේ; ප්‍රතිබිඹම්, ප්‍රතිබිඹයතෙම්; මධුභාජී, මධුසෙවනාවූ; භාජනෙ, භාජනයෙහි; සරොජකානස්‍යම්, සරොජකානස්‍යය; ආචරත්, ඉතලේ.

73 පඛකජ ගඟී සෞරභම්—පඛකජ ගඟීයට බඳුවූ; සෞරභම්, සුවඳ ඇති; තදීයම් මුඛම්, ඈ පිළිබඳවූ මුඛයට; යියාසුනා, යාවිවූ; ප්‍රතිබිඹ මූතීනා, පිළිබිඹු ශරීර ඇති; සමන්මථෙනෙව, මදන සඟිත යක්නුවැනිවූ; හිමාංශුනා, චන්ද්‍රයාවිසින්; තරඞ්ගිතාසවෙ—තරඞ්ගිත, සජාතවූ රළඇති, ආසවෙ, ආසවඇති; චෂකෙ, ඔබමිහි; මුහුඃ, එකෙණහි; චකම්පෙ, කම්පාවිණයි.

74 මදඝූණීර්ලොචනඃ—මද, මදයෙන්; ඝූණීර්, බමන්නාවූ; ලොචනඃ, ඇස්ඇති; මුග්ධඃ, බොලඳවූ; විලාසවත්‍යඃ, විලාසවතීහු; නිරූපයනන්‍යඃ, බලන්නාහු; ශුචිරූප්‍යභාජනෙ—ශුචි, "පවිත්‍ර"වූ; රූප්‍යභාජනෙ, රජතභාජනයෙහි; සඟිතස්‍ය. පිහිටියාවූ; මධුනඃ, මධුහුගේ; ඉඳු ප්‍රතිරූප ගොපිතම්—ඉඳු ප්‍රතිරූප; චන්ද්‍රබිඹයෙන්; ගොපිතම්, සඟවනලද්දුවූ; රූපම්, රූපය; නවිජජ්ඣිරෙ, නොදත්හු.

75 ආසවඃ, ආසවතෙම; මානාත්, මානයෙන්; ප්‍රවෘඩ වාමත්වම්—ප්‍ර

76 ඉතිප්‍රබන්ධා හිතපානකාතරං
ප්‍රියාඛ්‍ය තලෙප ශයිතං නිශාත්‍යයෙ
ව්‍යබොධ යනමඛලවනති වඤ්චිනො
විධාශවාක්‍යනි විධාතෘතෙජසම්.

77 ජහිහි ශයන මුදගමස්‍ය කාලඃ
සමුපනමත්‍යනු රඤ්ක මණ්ඩලස්‍ය
භුවන ශිරසි නිණ්ණිපාද ධාමෙනා
භවත ඉවඃඉත නාමසස්‍යභානොඃ.

78 ච්‍රමඃ සර්ව්‍යයීා හිම රුචිරවාප්‍යොඃසතශිඛරං
කිමඳ්‍යපි සඛාපඝනව මුකුලිතාමෙඛාරුහදෘශඃ
ඉතීවාශං භානුඃ ප්‍රමදවන පශ්‍යීනත සරසීං
කරෙණනාම්‍රෙණ ප්‍රහරති විබොධාය තරුණඃ.

විඛ, වැඩියාවූ; වාමඛම්, වක්‍රවය; අනන්‍යසාධිතමපි, අන්‍යසාධිත නොවූවද; පූර්‍ම්, පළමුකොට; විධ්‍යය, දුරුකොට; තාසාම්, ඔවුන්ගේ; හෘදයෙ, ලෙහි; සමර්ම්, අනඛයයා; බබඤ්චුර්නු, බඳදෝහෝ; විලොචනෙ, නෙත්‍රයෙහි; රාගම්, රත්පැහැය; බබඤ්චුර්නු, බඳදෝහෝ; මුඛෙ, මුඛයෙහි; සෞරභම්, සෞරභය; බබඤ්චුර්නු, බඳදෝහෝ.

76 ඉති, මෙසේ; ප්‍රබන්ධාභිත පානකාතරම්—ප්‍රබන්ධ, ප්‍රබන්ධයෙන්; ආභිත, කරවනලද; පාන, පානයෙන්; කාතරම්, බැගෑවූ; ප්‍රියාඛ්‍ය තලෙප—ප්‍රියා, ප්‍රියාවගේ; අඛ්‍යතලෙප, අඛ්‍ය යහන්හි; ශයිතම්, හොත්තාවූ; විධාතෘතෙජසම්, බ්‍රහ්මයාට බඳුවූ තෙජස් ඇති; තම්, ඔහු; නිශාත්‍යයෙ, පහන්හි; වන්දිනඃ, විඳින්; මඛලවනති, මඛල වන්වූ; වාක්‍යනි, වාක්‍යයෙන්; විධාය, කොට; ව්‍යබොධයන්, පෙබෙවූහු.

77 භවත ඉව, තාවැනිවූ; භානොඃ, සූර්‍ය්‍යයාගේ; උදගාමස්‍ය, නැඟීමට; කාලඃ, කාලයතෙම; සමුපනමති, පැමිණෙයි; ශයනම්, ශයනය; ජහිහි, අර; (කිං විශිෂ්‍ටස්‍ය භවතඃ?) අනුරක්ත ම්‍රණ්ඩලස්‍ය, රත්වූ මණ්ඩල ඇති; නොහොත් ඇලුනාවූ අ[illegible] ඇති; ධුවනශ්වර සි, ලෝවැසියා කිස්හි; කීර්ණිපාද ධාම[illegible] විසුළාවූ; පාද ධාම්නඃ, රශ්මියට සථානවූ; (නොහොත්) කීර්ණත්, විසුළාවූ; පාද ධාම්නඃ, පාදප්‍රභාව ඇති; ඤනතාමසස්‍ය—ඤන, නසනලද; තාම සස්‍ය, පාප ඇති;(භවත "ඉව" භානොඃ උදගමස්‍ය කාලඃ සමුපනමති ශයනම් ජහිහි.)

78 සර්ව්‍යයීාඃ, රාත්‍රියගේ; චිරමඃ, කෙළවරය; හිමරුචිඃ, චන්ද්‍රතෙම; අඝනශිඛරම්, අඝන පර්‍වත ශිඛරයට; අවාප්‍යඃ, පැමිණියේ; මුකුලිතා මෙඛාරුහදෘශඃ—මුකුලිත, මුහුලූකර ණලද; අමෙඛාරුහදෘශඃ, පද්ම

79 සමුතතිංඝීතෙත්‍යතෙ නිගඩකෘත කිඩකාර මපරං
ශනෛ රකර්ෂීනඃ කරටතට ලීනාලි චිතතීඃ
නිරස්‍යතෙතා හෙලා විධුත පෘථූ කණීණානත පවතෛර්
ච්පාඉෂෙ දනතා ග්‍රසථිතකර මුදස්‍යතනා තටම්.

80 පාදෙතෛකෙන තිංඝීන් පටූපටත රවෛවඩිතඉෂ මයූරඃ
පශ්චාත් පයෙෂණ සාඛීං චිරශයනගුරුං පාදමන්‍යං විතත්‍ය
උතපුලෙලාද්ධූත පක්ෂච්යුතහිම කණිකා වෘඡිරාවාස යඡත්‍යං
(දෘෂ්ටවාමාතීරා ණඩාමොදයමුදිතමුදෙජ්ජෘමහ තෙතාණඩවාර්ථි.)

නැමැති ඇස්ඇත්තාවූ; තව, තීගේ; අප්‍යුපි, අදදක්වා; සඛාපඃ, නිදිමි; ක්ෂ්, කුමටදැයි; ඉතීව, මෙසේ මෙන්; තරුණඃ, ළදරුවූ; අයම්භාන්‍යඃ, මේ සූත්‍රම්තනම; ප්‍රමදවතා, ගෘහොද්‍යානයාගේ; පයෂිතඃ, පයෂිතඃතයෙ ඝි; සරසිම්, විල; ආතාම්‍රෙණ, රත්වූ; කරෙණ, රශ්මියෙන්, (හසත යෙන්;) විබොධාය, ප්‍රබොධ පිණිස; ප්‍රහරති, පහරණේයි.

79 තෙ, තාගේ; එතෙච්‍යඃ, මේ හස්තීහු; නිගඩකෘත කිඩකාර ම්—ගිගඩ, ශෘඩඛලයෙන්; කෘත, කරණලද; කිඩකාරම්, කිඩංයන අනුකරණ ඇතිකොට; අපරම්, පශ්චාත්පාදය; ශනෛඃ, සෙමෙන්; ආකර්ෂීනඃ, අදනාහු; හෙලා විධුත පෘථූ කණීණාතත පවතෛඃ—හෙලා, ලීලායෙන්; විධුත, කම්පාකරණලද්දාවූ; පෘථූ, මහත්වූ; කණීණාතත පවතෛඃ, කණීණාග්‍රයෙහි පවනින්; කරටතටලීනාලි චිතතීඃ *—කරටතට, කපොලතටයෙහි; ලීන, සැඟවුනාවූ; අලිචිතතීඃ, භෘඞ්ගි සරණීන්; නිරස්‍යතනඃ, දුරුකරන්නාහු; දනතාග්‍රස්ථිතකර ම්—දනතාග්‍ර, දළ අග්හි; ස්ථිත, පිහිටියාවූ; කරම්, අත් ඇති; ආනනතටම්, මුඛ තටය; උදස්‍ය, නහා; සමුතතිංඝීනතීඃ, නැගි සිටින්.

80 තෙ, තාගේ; මයූරඃ, මයූරතෙම්; පටූපටත රවෛඃ—පටූ, වාකතවූ; පටත රවෛඃ, පටත ධ්වනියෙන්; බොධිතඃ, පුබුදුවනලද්දේ; වාසයඡත්‍යම්, වාස යඡ්යෙහි; එකෙන පාදෙන, එක් පයකින්; තිංඝීන්, සිපිනේ; විරශයනගුරුම්—විරශයන, බොහෝ කලක් වැද හේමෙන්; ගුරුම්, බරවූ; අන්‍යම්පාදම්, අනික්පාදය; පයෙෂණසාඛීම්, පක්ෂයහා, එක්කොට; පශ්චාත්, පසුබලා; විතත්‍ය, පහරා; උතපූලෙලාද්ධූත පක්ෂච්යුතහිමකණිකාවෘඡිඃ—උතපූල්ල, උපුල්ලා; උද්ධූත, කම්පාකරණලද; පක්ෂ, පක්ෂයෙන්; (ච්‍යුත, ගිලියුණුවූ; හිමකණිකාවෘඡිඃ, තුෂාර බිඳු වැකී ඇත්තේ; මාතීතා ණඩාමොදයම්, තිරුරැස් නැතිම; දෘෂ්ටවා, දැක; උදිත, පහළවූ; මුදා, හෂියෙන්; තාණඩවාර්ථි, නෘත්‍යශීලාශ්‍රිවූයේ; උජ්ජෘමහ ෘන, විජෘම්භණයකෙරේ.)

---

* පතාතීඃ—සන්න.

81 (පූර්වාද්‍රෝ සූයම්පාදෙ) චරතිවිසෘජතා චන්‍ද්‍රපාදෘව දෘතං
කලාපං තෙනානු චක්‍රෙ මලයතරු රසා මොදිතාංසචයෙන
උන්නීද්‍රශෙචත පද්මප්‍රකර පරිකරවිඡනන විචි විතානා-
දුදූනමඳං සරසතඃසලිලගුරු බෘහත්පඣතිම්ලල්ලිකාඣඃ.

(ඉති කුමාර දෘශස්‍ය කෘතෙ ජානකීහරණෙ
මහා කාව්‍ය උද්‍යනක්‍රීඩා වණීනො නාම.)
කෘ තී ය සඃ ගීහඃ.

---

81 (පූර්‍වාද්‍රෝ, පූර්‍ව පර්‍වතයෙහි; සූයම්පාදෙ, හිරුරැස;) චරති, හැසිරෙණ කල්හි; චන්‍ද්‍රපාදෘ වදුනම්—චන්‍ද්‍රපාද, සඳරැස්සේ; අවදුනම්, සුදුවූ; තලපම්, යහන; විසෘජතා, හරිණවූ; මලයතරුරසා මොදිතාං සවයෙන—මලයතරුරස, චන්‍දනද්‍රවයෙන්; ආමෝදිත, සුවඳකරණලද; අංසවඃයෙන, දෙදසරුඇති; තෙන, ඒ දශරථයා විසින්; උන්නීද්‍ර-ශෙචත පද්මප්‍රකර පරිකරවිඡනනවිචිවිතානාත්—උන්නීද්‍ර-පිපියාවූ; ශෙචත පද්මප්‍රකර, ශෙචත පද්ම සමූහ නැමැති; පරිකර, ඇතිරියෙන්; ඡනන, වසන්නලද; විචිවිතානාත්, රළසමූහ ඇති; සරසතඃ, විලින්; මඳම්, මඳව; උදූන්, නැඟෙන්නාවූ; සලිල ගුරුබෘහත් පඣතිඃ—සලිල, ජලයෙන්; ගුරු, බරවූ; බෘහත්, මහත්වූ; පඣතිඃ, පඣමූලඇති; මල්ලිකාඣඃ, මල්ලිකාඣතෙම; අනුවක්‍රෙ, අනුවනලදී.

(ඉති, මෙසේ; කුමාරදෘශස්‍ය, කුමාරදෘශයාගේ; කෘතෙ, කෘතිවූ; ජානකීහරණෙ, ජානකීහරණ නම්වූ; මහාකාව්‍යෙ, මහාකාව්‍යයෙහි; උදූනක්‍රීඩාවණීනොනාම, උදූනක්‍රීඩාවණීනනම්වූ; තෘතීයසඃගීහඃ, තුන්වන සඟයි.)

චතුර්ථඃ සර්ගඃ.

1 අථස ප්‍රව්‍රජෑම්ඝිතෙශුචෞ
විධුරශෛවතසි පුත්‍රකාමයා
සුබහුවිජ සාතකෘතාඛිල
ද්‍රවිණඃසෙතාම මයඥහූපතීඃ.

2 බහුශො විඵලෙ තදධ්වරෙ
සතිපුත්‍රීයමනන්තරං ක්‍රතුම්
නිරවත්තීනය දෘෂ්‍ය ශෘඞගඉ-
ත්‍යභිධාන ප්‍රථිතසසාපොනිධිඃ.

3 උදියාය තතොʻස්‍ය කශ්චන
ශ්‍රිතචාමිකර භාජනංචරුම්
පරිගෘහ්‍ය රුචා පරිඵලන්
ඡලතො රොහිතවාජිනඃ පුමාන්.

---

1 අථ, ඉක්ඛිත්තෙන්; ශුචෞ, ඍතුකාලය; ප්‍රව්‍රජෑම්ඝිතෙ (සති), පැලඹුනු කල්හි; *වෛනසි, සිත්හි; පුත්‍රකාමයයා, පුත්‍රකාමතයෙන්; විධුරඃ, බින්නවූ; සහූපතීඃ, ඒ රජතෙම; සුබහු, අත්‍යර්‍ථයෙන් බොහෝවූ; විජසාතඃතා, බමුණන් අයත්කරණලද; අඛිලද්‍රවිණඃ, සියලු ධන ඇත්තේ; සෙතාම්, සෙතාමනම් යාගය; * අයඥ, කෙළේ.

2 තදධ්වරෙ, ඔහුගේ යාගය; බහුශඃ, බොහෝසේ; විඵලෙසති, නිෂ්ඵලවූකල්හි; සෘෂ්‍යශෘඞග ඉති, ඍෂ්‍යශෘඞගය යන; අභිධාන, නමින්; ප්‍රථිතඃ, ප්‍රසිද්ධවූ; තපොනිධිඃ, තපස්වියෙක්; පුත්‍රීයම්, පුත්‍ර නිමිත්තවූ; ක්‍රතුම්, යාගය; අනන්තරම්, ඉක්බිතිව; නිරවත්තීනයත්, නිමවී.

3 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; රුචා, ශොභායෙන්; පරිඵලන්, දිලියෙන්නාවූ; කශ්චනපුමාන්, † එක්තරා පුරුෂයෙක්; ශ්‍රිත, ඇසිරූක රණලද; චාමිකරභාජනම්, සුවර්ණභාජන ඇති; චරුම්, කිරිබත; පරිගෘහ්‍ය; ගෙන; ඡලතඃ, දිලියෙන්නාවූ; අස්‍ය, මොහුගේ; රොහිතවාජිනඃ, වහ්නියෙන්; උදියාය, නැංගේ.

---

* "පුත්‍රාර්‍ථං ක්‍රතුමඝ්‍වමේධ" ඉති—ඖජරාජඃ.
† පුරුෂඃ—සන්ත.

4 ප්‍රව්වෙශ විශාම්පතිශ්චරුං
චතුරංශීකෘතතෙජසා'තමනා
ප්‍රව්ධාතු මරාති නාපිත
ත්‍රිදශා ශ්‍රැස්‍රව වෘෂ්‍ය වග්‍රහම්.

5 අශිතඃ පරි කල්ප ලම්භිතො
මුනිනා සෞ ප්‍රවිහජ්‍යභූපතෙඃ
දශිතාන්ති රබිභවච්චරු-
සනිසෘභිගීහී මනනත තෙජසා.

6 සුතයොර්භවනෘෂ්ම වාලිජිද්
හරතෙෘ කොශල කෙකයෙන්‍ද්‍රයොඃ
යමජෙෘ යමතුල්‍ය තෙජසෙෘ
සුශ්‍රුවාතෙ සමයෙ සුමිත්‍රයා.

7 අථ දිව්‍ය මුනිප්‍රවර්තිත
ප්‍රසවානනතර ජාතකර්මණම්
රුරුවෙ චරු ජන්මනාං දශා
තනු සඳ්දර්ශිත දනත කුඩ්මලා.

---

4 විශාම්පතිඃ, විෂ්ණුතෙම; අරාති, සතුරා විසින්; තාපිත, * තවන ලද; ත්‍රිදශ, දෙවතාවන්ගේ; අශ්‍රැස්‍රව, කඳුලුවැහීම් නැමැති; වෘෂ්ඩි, වැස්සිහිගේ; අවග්‍රහම්, විබන්ධය (වැලැක්ම); ප්‍රව්ධාතුම්, කරණ පිණිස; චතුරංශීකෘත, සතරකොටසක් කරණලද; තෙජසා, තෙජස් ඇති; ආත්මනා, මූර්තීන්යෙන්; චරුම්, ඊරිබතට; ප්‍රව්වෙශ, විනි.

5 අනනතෙජසා—අනන්ත, පමණ නැත්තාවූ; තෙජසා, තෙජස් ඇති; මුනිනා, මුනිහු විසින්; පරිකල්ප, නියම්නොව; † ලම්භිතඃ, පමුණුවනලද්දාවූ; භූපතෙඃ, රජහුගේ; තිසෘණ්ඩිසිතාභිඃ, අඹුවන් තුන්දෙනා විසින්; ප්‍රවිහජ්‍ය, බෙදා; අශිතඃ, කනලද්දාවූ; අසෞචරඃ, මේ කිරිබත; ගභීම්, ගභීය; අබිභවත්, ඉපදවි.

6 කොශලකෙකයෙන්‍ද්‍රයොඃ, කොශල කෙකයෙන්ද්‍ර දෙදෙනාගේ; සුතයොඃ, පුත්‍රීන් දෙදෙනාකෙරෙහි, වාලිජිත් හරත දෙදෙනා; භවතෘෂ්ම, වූහ; යමතුල්‍ය [illegible] යමයාහා සමවූ තෙජස් ඇති; යමජෙෘ, නිමිලෝ දෙ[illegible] සුමිත්‍රාව විසින්; සමයෙ, සමයෙහි; සුශ්‍රුවාතෙ, ප්‍රසවකර[illegible]

7 අථ, ඉක්බිත්තෙන්; දිව්‍යමුනි, [illegible] විසින්; ප්‍රවර්තිත, පවත්වනලද; ප්‍රසවානනතර, ප්‍රසවයෙ[illegible] ජාත කර්මණම්, ජාත කර්ම ඇති; චරුජන්මනාම්, චරුජන්මනුන්ගේ; තනු, මඳකොට; සඳ්දර්ශිත, දක්වනලද; දනතකුඩ්මලා, දත්කැකුළ ඇති; දශා, [illegible] වයස්තොමෝ; රුරුවෙ, හෙබ්බූ.

---

* රාජිත—සන්න.
† පරිජල්පමනොව—සන්න.

8 නාසරාම ඉහාඛ යාතඉ-
ත්‍යනුයුක්තා වනිතාභිරග්‍රතඃ
නිර්ජහසුත පුටාවෘතානනෝ
විදධේ'ලිකනිලීන මහිකඃ

9 මුඛමාහෘත ධූලිගණ්ඩයෝඃ
කරඝෘෂ්ටාඤන දූනමඒතත්
විබභෞ සුරදන්තිනෝ යථා
වදනං දන්ත චතුෂ්ටයොජ්ජ්වලම්.

10 කතරඤ්ච කවරේක්ද උච්‍යතා-
මිති ධාත්‍රීවචනප්‍රචොදිතඃ
රුචිරෙණ කරෙණ නිර්දිශන්
ජගදීශං ප්‍රමදෙන සන්දධෙ.

11 අයි! දර්ශය තත්කි මුනුරුද්
භවතෝ පාතත මිතිප්‍රචොදිතඃ
ප්‍රවිද (ශී) යතිඤ ශික්ෂ්‍යයා
නාවකං දන්ත චතුෂ්ටයං ශිශුඃ.

---

8 සෑරාම්ඃ, ඒ රාමතෙම්; ඉහත, මෙහිනැත; ඛ්‍යාත ඉති, කොයට ගිඅේදැයොයි; අග්‍රතඃ, අභිමුඛයෙහි; වනිතාභිඃ, අඟනන් විසින්; අනුයුක්තඃ, විචාරණලද්දාවූ, නිර්ජ, සඬකියවූ; හෘත්පුට, හෘත්පුටයෙන්; ආවෘත, වසනලද; ආනනඃ, මුඛ ඇත්තාවූ; අහිකඃ, බාලතෙම්; අලීන කනිලීනම්, බොරු සැඟවුම්; විදධෙ, කෙළේ.

9 අස්‍ය, මොහුගේ; තන්මුඛම්, ඒ මුඛය; සුරදන්තිනඃ, දිව්‍ය හස්ති යන්හුගේ; වදනම් යථා, වදනයක්මෙන්; විබභෞ, හෙබිබේ; ආහෘත, ගන්නාලද; ධූලි, දූලිඇත්තාවූ; ගණ්ඩයෝඃ, කපොලුවයෙහි; කරඝෘෂ්ටාඤනදූනම්—කර, හස්තයෙන්; ඝෘෂ්ට, ගවනුලද; අඤන, අඤන නැමැති; දූනම්, මද ඇති; (නොහොත්) කරඝෘෂ්ටාඤන, හස්තයෙන් ගවනලද අඤනවැනිවූ; දූනම්, මදඇති; දන්ත චතුෂ්ටය, දත් සතරින්; උජ්ජ්වලම්, දිලිසෙන්නාවූ; නොහොත් දල සතරින් දිලිසෙන්නාවූ, අසි—ඔබහුගේ; (තන්මුඛං සුරදන්තිනෝ වදනං යථා විබභෞ.)

10 තව්, තාගේ; තාතඃ, පියේ; කතරඃ, කවරෙක්ද; උච්‍යතාම්, කිගනුල්ලැබේවයි; ඉති, මෙසේ; ධාත්‍රී වචනප්‍රචොදිතඃ—ධාත්‍රී, කිරි මව්න්ගේ; වචන, වචනයෙන්; ප්‍රචොදිතඃ, මෙහෙයනලද්දාවූ; සඃ, හෙතෙම්; රුචිරෙණ, මනොඥවූ; කරෙණ, හස්තයෙන්; නිර්දිශන්, දක්වන්නේ; ජගදීශම්, රජහු; ප්‍රමදෙන, සන්තොෂයහා; සන්දධෙ, එක්කෙළේ.

11 අයි, කොළු; දර්ශය, දක්වව; තත්, ඒ (දන්ත චතුෂ්ටය); භවතඃ,

12 ඉතරෝ'පි සරොජ ශීතලෙ-
මෘදුභිඃ සාජන රජීභිඃ කඉරෙඃ
ශයනෙ සම්බාහයන් පිතු-
ශ්චරණෞ මාතෘජනෙන චොදිතාඃ.

13 ශයනීයගතස්‍ය භූපතෙඃ
ශිශවඃ ක්‍රොඩ නීවෙශවාඤ්ඡයා
නිශිවර්ඛින මාතඃ සම්මදං
කලහංකොමල ජල්පිතං දධුඃ.

14 ක්‍රමශශ්වරු ජනාමනොවපුඃ
(පරිවෘඩ)මීහිතා මහියසඃ
ප්‍රතිවාසර මායුෂඃක්ෂය-
සන්‍දශාරෙ රපි තුල්‍යමාසතුඃ.

15 බන්‍ධුෂි ප්‍රති ලබ්ධ පාටවෙ
නෘපතෙ රන්‍යතරෙඳ්‍යුරතම්පෙ
භවනං භුවනස්‍ය ශාසිතුඃ
ප්‍රති පෙදෙ මුෂිතක්‍රතුර්මුනිඃ.

තාවිසින්; උනුරත්, මුශිකයක්ගුකෙරෙන්; උපාත්තඃ කිම්හි, ගන් නාලදදුයි; ප්‍රචොදිතඃ, මෙහෙයනලද්දුවූ; ශිශුඃ, බාලතෙමෙ; නවකම්, අලුත්වූ; දන්ත චතුෂ්ටයම්, දත් සතර; ශික්ෂයා, ශික්ෂායෙන්; ප්‍රවිදශීය තියම, දක්වී.

12 ඉතරෙපි, සෙස්සෝද; සරොජ ශීතලෙඃ, "පියුම්සේ" සිහිල් වූ; මෘදුභිඃ, මොලොක්වූ; සාජනරාජිභිඃ, අජන රැජි සහිතවූ; ක ඉරෙඃ, හයතයෙන්; ශයනෙ, ශයනයෙහි; පිතුඃ, පියාගේ; චරණෞ, පාදවය; * මාතෘජනෙන, මාතෘ ජනයා විසින්; චොදිතාඃ, මෙහෙය නලද්දාහු; සම්බාහයන්, හැඹු.

13 ශිශවඃ, බාලයෝ; නිශි, රාත්‍රියෙහි, [illegible] යහනට ගි යාවූ; භූපතෙඃ, රජහුගේ; ක්‍රොඩනීවෙශ වාඤ්ඡයා, ඔඩව වැද්දෑවිරිස් සෙන්; වර්ඛින, වඩනලද; මාතෘසම්මදම්, මවුහට සන්තොෂයන් ඇත්තාවූ; කොමල, කොමළවූ; ජල්පිතම් [illegible] ඇති; කලහම්, කලහය; දධුඃ, කලෝ.

14 ම්හියසඃ, අත්‍යධියෙන් මහත්වූ; චරු ජනාමනඃ, රාමයාගේ; ම හිතා, පූජ්‍යවූ; ක්‍රමශඃ, ක්‍රමයෙන්; වපුඃ (පරිවෘඩඃ, ශරීර) පරිවෘඩියද; ත්‍රිදශාරෙරපි, රාවණයාගේද; ප්‍රතිවාසරම්, දවස දවස; ආයුෂඃක්ෂයඃ, ආයුෂ්ක්ෂයද; තුල්‍යම්, සදෘශව; ආසතුඃ, වූ.

15 නෘපතෙඃ, රජහුගේ; ආත්මජෙ, පුත්‍රයා; බන්‍ධුෂි, යුන්හෙහි; ප්‍ර

---

* පාදවඉෂෙන්—සන්න.

16 සඞ්කිරිට මණිප්‍රභාඔඝුනිං
ප්‍රථමංඛෝලිත පාදපඞ්කජම්
නෘපතිං සුමබ්භිභවන්මුනිං
පුනරුපෙක්ඛ(රිව) පාදුවාරිහිං.

17 කුශලංපරි පෘච්ඡ්‍ය සම්මිගං
මුනි රබ්‍යාශිත රත්නවිෂ්ටරං
උපවිෂ්ටමසෞ භුවඃතලෙ
විරතං රාජමුනිං ජගෘ ගිරම්.

18 සඣජනාදපි ලබ්ධවෛශසෙ
නෘපතිඋත්ථ ශඨ නෘත්‍ය සම්පදි
ප්‍රියවාදි රිපාවපිසම්මතො
නෘප! දිෂ්ඨන කුශලෙන චත්තාසෙ.

19 චිෂතො භව බන්ධ ඛෙදිනා
දහතශෙවතසි යොග වභ්නිනා
නජහාති විපත්ති රදෘනාං
පරසම්පතඋත්ථ නිඃපෘහානපි,

තිලබ්ධ, ලද්දාවූ; පාටවෙ (සති), පාටව ඇති කුල්හි; අනෘත්‍රෙදෘෂූ, එක්තරා දවසෙක; මුෂිත, පහරණ ලදැ; ක්‍රතූෂූ, යාගඇති; මුනිං, තාපස්වියෙක්; ගුවනස්‍ය ශාසිතුඃ, රජහුගේ; භවනම්, ඉගට; ප්‍රතිඉප ඳ, පැමිණියේ.

16 නෘපතිඃ, රජතෙමේ; සඞ්කිරිට, සඞ්කීයවූ මෞලියෙහි; මණිප්‍ර භාඔඝුභිඃ, මණිශොභා නැමැති ජලයෙන්; ප්‍රථමම්, පළමුකොට; ක්ෂා ලිත, සෝදනලදැ; පාදපඞ්කජම්, පාද පද්ම ඇත්තාවූ; මුනිම්, මුනිහු; පුනරුඉක්ෂ(රිව), පුනරුක්තයන්වැනිවූ; පාදුවාරිහිඃ, පාදොදක ඇතත්; සම්බ්භිභවත්, සම්භාවනා කෙළේ,

17 අධ්‍යාසිත, හිඳිනාලදැ; රත්නවිෂ්ටරඃ, රුවන් පුටුඇතිඃ * අසෞ මුනිඃ, මේ තාපස්වියෙක; සඣගම්, සියල්ලටහඳුයාවූ; කුශලම්, ආශරාග්‍ය ය; පරිපෘච්ඡ්‍ය, විචාරා; විරතම්, වැලැක්කාවූ; භුවඃතලෙ, භූවඃතලයෙහි; උපවිෂ්ටම්, හුන්නාවූ; රාජමුනිම්, රජහට; ගිරම්, තෙපල; ජගෘ, කී.

18 නෘප, රජ; සඣජනාදපි, බන්ධු ජනයාකෙරෙනුදු; ලබ්ධ, ලද්දා වූ; වෛශෂ්‍ය, විනාශඇත්තාවූ; ශඨ, වඤ්චකවූ; නෘත්‍ය සම්පදි, සෙවක සම්පත් ඇත්තාවූ; ප්‍රියවාදි, පිය බණන්නාවූ; රිපෞ, සතුරන් ඇතිඃ නෘපතිඔව, රජතැයෙහි; ඣීනොපි, සිටියෙහිදු; කුශලෙන, නිදුකින්; වර්තසෙ, පවත්නෙහි; දිෂ්ටඃ, යහපති.

19 භවබන්ධඡෙදිනා, සංසාර බන්ධච්ඡේදයකරන්නාවූ; යොගවභ්නි

---

* රුවන්පුටුයෙහි—සන්න.

20 අනුයානාත් සමන්තාතො මඛෙ
නිපතවෙගාණිත වෘඡථො දිශඃ
පවනාහත වෘතා චිච්යුත
ප්‍රසවඃ කිංශුක කානනශ්‍රියඃ.

21 සඤ්ජර දඃවිඡි දෙවතා මුඛෙ
බෘතවෙකඛතත සාධනසුචාම්
මෘශතාමපි නාසතපස්‍යතාං
ශ්‍රුතමදෘශව උදස්‍යතෙ රිපූඃ.

22 සදසඃ සමයෙෂු වෘතතයෙ
විධිනාඃදෘත ශ්‍රුතාංශභාජිනඃ
ශුඛිතං ජහිපශ්‍යතොහරං
ගුරුණ රමශරෙණ රාඣසම්.

නා, ධෘත වඡ්නියෙන්; චෙතසි, සින්හි; ච්ඡතඃ, සතුරන්; දහතඃ, දවන්නාවූ; පර සම්පත්තිෂු, මෙරමාගේ සම්පත්තියෙහි; නිෂ්පභාන ඕ, නිරභිලාෂිදවූ; නඃ, අප; අද්‍ය, දැන්; විපත්‍යඃ, විපත්තිතොමෝ; න ජහාති, නොහරී.

20 මඛෙ, යාගයෙහි; සමන්තතඃ, හාත්පසින්; නිපතත්, හෙන්නා වූ; ශොණිතවෘඡථයඃ, රුධිරවෘඡටි ඇති; දිශඃ, දික්හු; පවන, පවන යෙන්; ආහත, පහරණලදින්; වෘතත, තුවටුයෙන්; චිච්යුත, ගිලිහුණවූ; ප්‍රසවඃ, පුෂ්ප ඇති; කිංශුක කානනශ්‍රියඃ, කැහැළ වනයෙක් සි ශ්‍රින්; අනුයානාත්, අනුවෙත්.

21 සඤ්ජරත්, බබලන්නාවූ; අවිඡි, ඡවාලා ඇත්තාවූ; දෙවතාමුඛෙ, වඡ්නි මුඛයෙහි; ශ්‍රුතම්, හෝනාලද දෙය; ධෘත, දරණලද; * වෙකඛතත, විකඛකතමයවූ; සාධන, සාධනයකුගෙ; සුචාම්, සරළ ඇති; තපස්‍යතාම්, තපස්විවූ; මෘශතාමපි, තබන්නාදවූ; † නඃ, අපට අනාදර කොට; රිපූඃ, සතුරුතෙමේ; අද්‍යඃ, අද සෙට; උදස්‍යතෙ, පැහැර ගන්නේසි.

22 සමයෙෂු, සමයෙහි; විධිනා, විධිවූ පරිදුනේ; ආහුත, කැඳවන ලද්දාවූ; ශ්‍රුතාංශභාජිනඃ, යාගකොටස් සෙවුනාවූ; සදසඃ, සභාවගේ; වෘතතයෙ, පැවතීම් පිණිස; පශ්‍යතොහරම්, වඡ.ඩොරවූ; තම්රාඣසම්, ඒ රාඣසයා; ගුරුණ, බරවූ; රාමශරෙණ, රාමශරයෙන්; ශුඛි, සුඛයෙහි; ජහි, නස.

---

* කරණලද—සන්න.
† මීසතිම්පි, බලන්නාදවූ—සන්න.

23 යමුනා (මහි)ංසිංසිතුංජනං
යැළිමනෙ නොහු රිසුස්තවදඋපිතං
ශශිනං මෘග ශත්‍රු රාශ්‍රිතං
නාමෘගං ප්‍රාර්‍යතෙහි ජාතුච්ත්.

24 උරගා ඉව ඝර්‍ම පිඩිතාඃ
ක්‍රතු ශත්‍රුවාහ්‍යතාඝපස්විනඃ
උපයාන්‍ත්‍යුප නාපනාශනං
විපුලං හවද්භුජ චන්‍දනද්‍රුමම්.

25 වයමනී කුලෙ (ක) නාශ්‍රයා
නපරං භූපති මාශ්‍රයාමහෙ
නාහිජාතු පතන්‍ති පල්වලෙ
ජලද්‍රුවාරිඩ පානා ලම්පටාඃ.

26 හවදණුප්‍රිය මාශ්‍රයාමහෙ
නාපරඝාදති විඝතරාණ්‍යපි
පයසඃ කණමෙව චාතකො
ජලද දතන්‍ති බහූනි නාන්‍යතඃ.

---

23 ඉඳුරිපුඃ, රාවණතෙම; හවදර්පිතම්, තාකෙරෙහි පිහිටියාවූ; යමිනාංජනම්, තපස්වි ජනයා; (අහි) හිංසිතුම්, පෙළන්නට; * නඤමතෙ, නොපොහොසත්වන්නේය; (එසේමැයි;) මෘගශත්‍රුඃ, සිංහතෙම; ශශිනම්, චන්‍ද්‍රයා; ආශ්‍රිතම්, ඇසිරුකළාවූ; මෘගම්, මෘගයා; ජාතුචිත්, කිසි කලෙක්හිත්; නප්‍රාර්‍යතෙහි, ප්‍රාර්‍ථනා නොකරන්නේමැයි.

24 ක්‍රතු ශත්‍රුඃ, රාක්ෂසයන් විසින්; ව්‍යථිතාඃ, පෙළනලද්දාවූ; තපස්විනඃ, තපස්විහු; ඝර්‍මපීඩිතාඃ, ඝර්‍මයෙන් පෙළනලද්දාවූ; උරගාඃ ඉව, සර්පයන්මෙන්; උපතාපනාශනම්, සන්තාප නසන්නාවූ; විපුලම්; මහත්වූ; හවද්භුජ චන්‍දනද්‍රුමම්, තාගේ භුජනැමැති චන්‍දනද්‍රුමයට; උපයාන්‍ති, පැමිණෙත්.

25 අකීකුල, සූර්‍ය්‍ය වංශය; ඒ(ක) නාශ්‍රයාඃ, ඒකාශ්‍රයකොටඇති; වයම්, අපි; පරම්භූපතිම්, අනික් රජක්හු; නාශ්‍රයාමහෙ, ඇසිරුනොකරමෝ, (එසේමැයි;) වාරිධිපාන ලම්පටාඃ—වාරිධිපාන, සාගරපාන යෙහි; ලම්පටාඃ, ලොල්වූ; වාරිදාඃ, මෙඝයෝ; පල්වලෙ, මඩවලෙහි; ජාතු, කිසිකලෙක්හිත්; නපතන්‍ති, නොහෙන්මැයි.

26 හවත්, තා කෙරෙන්; අණුප්‍රියම්, මඳවූ ප්‍රියයක්; ආශ්‍රයාමහෙ, ඇසිරුකරමහ; පරඝාත්, මෙරමාකෙරෙන්; අතිවිඝතරාණ්‍යපි, අන්‍යයෙන් විඝාතදවූ; ප්‍රියාණි, ප්‍රියයන්; නාශ්‍රයාමහෙ, ඇසිරුනොකර

---

* කහිංසිතුම්, වෙලෙන්නට—සන්න.

27 නෘපනා චිනිවෙදිතාපදෑ
මුනිනා ජොෂ මහූයතකැණම්,
මහතාං නාහදුච් දර්ථිනා'
ගුරුනිර්බ්බ චිහාෂට සෞඛ්‍යවා.

28 පරිපූත තනූර්ච්ජාශිෂා
ශුභයා (තවිත්‍රියතා) 'වෘතඃ සචයම්.
පෘදිනඃ පාථිකීතීති රජිතො
භවතිශ්චඃ සමරාය යාස්‍යති.

29 ඉති චසතු මවෘතු කාඛ්‍යසිණෙ
සමුදෘ'සෙම සමුදුහෘතප්‍රියඃ
ශරණං ශරණර්ථිනෙ දදෑ-
(වෘෂයෙ) විශ්ව භූජෝ නාරෙශ්චරඃ.

මෝ; (එසේමැයි;) චාතකඃ, සියොත්තෙම්; ජලදෑත්, මෙඝයාගෙරෙන්; පයසඃ කණමෙව, ජලකණයක්ම; අතෘහි, කයි; අන්‍යතඃ, අහිකක් තු කෙරෙන්; බහූනි, බොහෝවූ; පයාංසි, ජලයන්; නාතෘහි, නොකන්නේයි.

27 නෘපනෙෘ, රජහු කෙරෙහි; ඉති, මෙසේ; වෙදිත, දක්වනලද; ආපදඃ, ආපත්තිඇති; මුනිනා, තපස්වීහු විසින්; ක්ෂණම්, ඇසිල්ලක්; ජොෂ මහූයත, නොඛ්ණිමයි; (එසේමැයි;) මහතාම්, මහතුන්ගේ; අර්ථිනා, අර්ථිනාතොමෝ; කදුචිත්, කිසිකලෙක්හිත්; ගුරු, මහත්වූ; නිර්බ්බ, ඇවිටියෙන්; විහෂට, නටුවාවූ; සෞඛ්‍යවා න, සුඛ්‍යවය ඇත්තී නොවේ.

28 ශුභයා, ශුභවූ; චිජාශිෂා, බ්‍රාහ්මණයන්ගේ ආශිර්වාදයෙන්; පරිපූතතනූඃ, පවිත්‍ර කරණලද ශරීර ඇති; (චවත්‍රියතා, තාගේ) * සෙන හයෙන්; ආවෘතඃ, වළඳනාලද්දාවූ; දෘඪකීර්තිඃ, මහත්වූ කීර්තිඇති; පෘථිකඃ, බාලතෙම; භවති, තා කෙරෙහි; අර්පිතඃ, පිහිටුවන ලද්දේ; ශ්‍රවඃ, සෙට; සමරාය, යුඩ පිණිස; සචයම්, තෙමේම; යාස්‍යති, යන්නේයි.

29 ඉති, මෙසේ; මුදෘ, සතොෂයෙන්; සමුදුහෘතප්‍රියඃ, කියනලද ප්‍රිය ඇති; සෘනරෙශ්වරඃ, ඒ රජතෙම; අවසතුකාඩ්ක්ෂිණෙ, වසතු නොකැමැත්තාවූ; ශරණර්ථිනෙ, ශරණර්ථිවූ; අෂෙම (සෘෂයෙ, මේ) තපස්විහට; විශ්වභූජශ්ශරණම්, විශ්වනිවාසය; වසතුම්, වසන්නට; දදෙෘ, දිනි.

---

* තාත් සපිත්‍රා—යි සන්ත

30 චලිතෙච සුතං තපස්‍යති *
ප්‍රථමාහූත මෘෂෙර්ම්‍යයා
උපනීය ච්රය චර්ජිතං
සචය මඞ්කං ප්‍රියමාදදෙ වචඃ.

31 සමවෙදි යතස්තව දූර්ජිනා
කථිතං යද්දුරතික්‍රමං තවයා
අවධූය තතඃසතාදෘපදං
ච්(නු) බාණෙන කූලොච්තං යශඃ.

32 අවිජිත්‍ය ජයෙෂිණං සදෘ
නානුවඃ ශක්‍යතයා 'නු රක්ෂිතුම්
නානුදිග්ජය සමෘතෘතො මහා
ච්භවෝ'යං භවතඃ ප්‍රසඞ්ගතඃ.

33 භුවනානි බිභර්ත්‍රි කඤ්චන
ස්වජනානෙව පරඃ ප්‍රයත්නතඃ
ඉතරස්තනුමෙව කෙවලං
ප්‍රහුරන්‍යෙ හරණෙ'පි නාත්මනඃ.

---

30 තපස්‍යති, තපස්විහු; චලිතෙ(සති), නික්මුණු කල්හි; සෘෂෙඃ, සෘෂිහට; නම්‍යයා, නම්‍යකාර කරණයෙන්; ප්‍රථමාහූතම්; පලමු කොට කැඳවන ලද්දාවූ; සුතච, පුත්‍රයාද; චිරය, බොහෝකලක්; ච ර්ජිතම්, තොරකරණ ලද්දාවූ; අඞ්කම්, ඇකයට; සචයම්, නෙමේම්; උපනීය, පමුණුවා; ප්‍රියංවචඃ, ප්‍රියවූ වචනය; ආදදෙ, ගති.

31 යතඃ, යම්හෙයකින්; භවදර්ජිනා, තා කෙමැත්තහු විසින්; කථිතම්, කියනලද්දාවූ; යද්වචඃ, යම් වචනයක් ඇද්ද; තත්, ඒ; තවයා, තා විසින්; දුරතික්‍රමම්, නොඉක්මිය හැකිවූයේ; සම්වෙදි, දන්නා ලදද; තතඃ, එහෙයින්; තදුපදම්, ඔහුගේ ආපත්තිය; බාණෙන, ශරයෙන්; අවධූය, දුරුකොට; කූලොච්තම්, කුලයට උචිතවූ; යශඃ, යසස; ච්(නු), රැස්කර.

32 ජයෙෂිණම්, ජයයෙෂිනු සම්බන්ධව; අවිජිත්‍ය, නොදනැ; සදෘ, හැමකල්හි; භුවඃ, පෘථිවිය සම්බන්ධව; අනුරක්ෂිතුම්, රක්ෂාකරන්නට; නශක්‍යතයා, නොපිළිවන් බැවින්; දිග්ජය සම්භෘතඃ—දිග්ජය, දිග්විජයෙන්; සම්භෘතඃ, රැස්කරණ ලද්දාවූ; අයම්මහාච්භවඃ, මේ මහත්වූ විභවය; භවතඃ, තොපට; ප්‍රසඞ්ගතොනනු, ප්‍රසඞ්ගාගත වේද.

33 කඤ්චන, එකෙක්මී; භුවනානි, භුවනයන්; බිභර්ති, උසුලන්

---

* "කර්මණෙ රොම්ථන්තපොභ්‍යාං වර්තිවරෙ" රිතික්‍යඞ්.
පාණිනි. 3. 1. 15.

34 ඉති පඤ්ච චතුෂ්ටයෙ සම්තෙ
රඤ්ඤඃ පූර්ව්ව මුදස්‍ය මානිනඃ
ක්ෂිපයන්ති යශඃ ක්‍රමාගතං
නාහි පඤ්චානතර සම්පරිග්‍රහාත්.

35 ජන මනය හිතප්‍රවර්ත්තිනං
භවයමෙවාභි සරන්ති සම්පදඃ
නියතං නිජකෘත්‍ය ලම්පටඃ
පුරුෂඃ ඝාතීත එව හියතෙ.

36 පුරුෂස්‍ය කෘතං භුජ්චයං
ප්‍රවිධාතුං චය මෙව වෙධසා
සුහෘදු මුදයච (ච්) චිෂා-
මවලෙප ප්‍රතිඝාත මෙවච.

37 ශරණෙඋපගතං නපාති යො
නාභිනතති විෂතාං සමුනනතිම්
නසබාහු රසාඛ නාක්ෂමො
නර වෘක්ෂ ප්‍රභවඃ ප්‍රරොහකඃ.

නේය; පරඃ, අනිකෙක්; ප්‍රයත්නතඃ, උත්සාහයෙන්; ඝජනානෙව, ඝජනයන්ම; බිහතී, උසුලන්නේය; ඉතරඃ, අනිකා; කෙවලම්, කෙවලවූ; තනුමෙව, ශරීරයම්; බිහතී, උසුලන්නේය; අන්‍යඃ අනිකා; ආත්මනඃහරණෙපි, ආත්මහරණයෙහිදු; ප්‍රහූනී, පොහොසත් නොවන්නේයි.

34 මානිනඃ, මානීවූ; රඤ්ඤඃ, රජුනු, ඉති, මෙසේ; පඤ්චතුෂ්ටයෙ, පඤ්චතුෂ්ටය; සම්තෙ(සති), සිටිකල්හි; පූර්ව්ම්, පූර්ව්ෂෂය; උදස්‍ය, හැර; පඤ්චානතරසම්පරිග්‍රහාත්, පඤ්චානතරයන්ගේ ගැන්මෙන්; ක්‍රමාගතම්, ක්‍රමාගතවූ; යශඃ, යසස, නක්ෂපයන්තිති, නොනසත්මැයි.

35 අන්‍යහිත, මෙරමාහට හිතයෙහි; ප්‍රවර්ත්තිනම්, පවත්නාවූ; ජනම්, ජනයාකරා; සම්පදඃ, සම්පත්තිහු; භවයමෙව, භවයම්; අභිසරන්ති, පැමිණෙති; නියතම්, එකාකාරයෙන්; නිජකෘත්‍ය, සැකියවූ කෘත්‍යයෙහි; ලම්පටඃ, ලොල්වූ; පුරුෂඃ, පුරුෂතෙම; ඝාතීතඑව, ඝාතීයෙන්ම; හියතෙ, පිරිහෙන්නේයි.

36 වෙධසා, බ්‍රහ්මයා විසින්; පුරුෂස්‍ය, පුරුෂයාගේ; භුජචයම්, බාහුවය; චයමෙව, දෙකක්ම; ප්‍රවිධාතුම්, කරණු පිණිස; කෘතම්, කරණලදී; සුහෘදම්, මිත්‍රයන්ගේ; උදයච, අභිවෘඩියද, (ච්)චිෂාම්, සතුරන්ගේ; අවලෙපප්‍රතිඝාතමෙවච, ගර්ව්නාශ කිරීමද යන; (වය මෙවප්‍රවිධාතුං කෘතම්.)

37 යඃ, යම් බාහුයෙක්නෙමි; ශරණෙඋපගතම්, ශරණයට එළඹී

38 පරකෘත්‍යෙ ජඩො යශොජ්ජිනෙ
ජඨරෙකප්‍රවණෙ නිරුත්සුකඃ
පශුරෙව බුබෙර් නිගදෙන
යවසග්‍රාස නිවෘතතමානසඃ.

39 නාපශුඃ පුරුෂා කෘතියෂ්ටතො
නාගුණඥඃ ඉතියා න පූරුෂඃ
විරතවත පෞරුෂසෘහඃ
කිමුකොඃපි දැහිණෙන නිර්මිතඃ.

40 අකෘතවිෂ දුනොතිචර්‍යදඃ
ශ්‍රිත සංරක්ෂණ වන්‍ය කර්‍මණඃ
පූරුෂස්‍ය නිරර්‍ථකෘකරඃ
කිලකණ්ඩූයනමාත්‍ර සාර්‍ථ(කඃ.)

යපු; නපාති, රක්ෂණොකෙරේද; විෂතාම්, සතුරන්ගේ; සමුනනතිම්, උනනතිය; නාභිනන්‍දති, නොබිඳිද; අසාධනසමර්ථඃ, සාධනයට සමර්ථනොවූ; සඃ, හෙතෙම; බාහුනී, බාහුයෙක් නොවෙයි; නරවෘෂප්‍රභවඃ, නර වෘෂයෙන් උපන්නාවූ; ප්‍රරොහකඃ, අරලුවෙකි.

38 පරකෘත්‍යජඩඃ, පරකෘත්‍යයෙහි ජඩවූයේ; යශොජ්ජිනෙ, යශස් රැස්කිරීමෙහි; නිරුත්සුකඃ, නිරභිලාෂ වූයේ; ජඨර, ජඨරයෙහි; එකප්‍රවණඃ, එකප්‍රවණ්වූයේ; යවසග්‍රාස, යවසග්‍රාසයෙන්; නිවෘතත, වැලැක්කාවූ; මානසඃ, මානස ඇත්තාවූ; පශුරෙව, පශුවූයේමි; බුබෙඃ, පණ්ඩිතවරුන් විසින්; නිගදෙන, කියනුලැබේ.

39 යතඃ, යම්හෙයකින්; පුරුෂාකෘතිඃ, පුරුෂයන්ට බඳුවූ ආකාර ඇත්නේද; තතඃ, එහෙයින්; පශුර්, ගොණෙක් නොවෙයි; නාගුණඥඃ, ගුණඥතයා, මනුෂ්‍ය ගුණයෙන් පිරිහුනුබැවින්; පූරුෂඃ න, පුරුෂයෙක් නොවෙයි; විරත, වැලැක්කාවූ; වෘතපෞරුෂසෘහඃ, වෘතපෞරුෂයෙහි අභිලාෂ ඇත්තාවූ; කොපි, කවරෙක්දෝ; දැහිණෙන, බ්‍රහ්මයාවිසින්; කිමුනිර්මිතඃ, කුමක්සි මවනලදද?

40 අකෘත, නොකරණලද; විෂත්, සතුරන්ගේ; උනනතිවිර්‍යදඃ, උනනතිවෙර්‍යද ඇත්තාවූ; ශ්‍රිත, ආශ්‍රයකලවුන්ගේ; සංරක්ෂණ, රක්ෂාකිරීමෙන්; වන්‍ය, සිදුවූ; කර්‍මණඃ, ක්‍රියාඇති; පූරුෂස්‍ය, පුරුෂයාගේ; නිරර්‍ථකඃ, නිරර්‍ථකවූ; කරඃ, හසතයතෙම; කණ්ඩූයනමාත්‍රසාර්‍ථ(කඃ)—කණ්ඩූයනමාත්‍ර, කණ්ඩූයනමාත්‍රයකින්; සාර්‍ථකඃකිල, නොවදුලු. *

---

* වෙයද සන්නපොත්හි වාක්‍යකුලව පැනේ.

41 අශනෙ රසනානි දෙහිනාං
කෘතයොගානි මුඛෙ(ෂු) භූරිශඃ
න නඝනත් නදෙහූ දුර්ල්ලභම්
ප්‍රභූයත්ස්‍යාද භයංප්‍රජල්පිතුම්.

42 තවජීවිත සංශයෙෂ්වපි
නපරිත්‍යාජ්‍ය මිදං කුලව්‍රතම්
සුලභං ප්‍රතිජන්ම ජීවිතං
හෘදයං ධර්ම්ම රතං (හි) දුර්ල්ලභම්.

43 (සම්බන්ධ) මභිව්‍රජත්‍ය (සා-
ව)භිෂෙකොත්සව දුනූභිඃ සෞණත්
ඉතිපාතිනි ජීවිතෙනථං
සුඛමාලම්බ්‍ය භාජනති සත්‍යපථම්.

44 යශසිව්‍රජ යත්නා මුජ්ඣිත
ඝඩසුඛප්‍රීති රුපෙහිවා තපඃ
අධිගම්‍ය මසාර මස්ථිරං
විෂයාඝාද සුඛංපශොරපි.

---

41 දෙහිනාම්, සත්‍වයන්ගේ; මුඛෙ(ෂු), මුඛයෙහි; භූරිශඃ, බොහෝසේ; අශනෙ, කෑමෙහි; කෘත, කරණලද; යොගානි, අභියොග ඇති; රසනානි, ජිහ්වාවෝ; නනඝනත්, *නැත්තෝ නොවෙති; එ ෂු, මොවුන්ගේ අතුරෙහි; යත්, යමෙක්; අභයම්, අභය; ප්‍රජල්පි තුම්, කියන්නට; ප්‍රභූයත්, පොහොසත්වන්නේද; තත්, එසේවූ (රසන)යෙක්; දුර්ලභම්, දුර්ලභයි.

42 ජීවිත සංශයෙෂ්වපි (සත්සු), ජීවිත සංශයක් ඇති කල්හිත්; තෙ, තා සම්බන්ධව; ඉදං කුලව්‍රතම්, මේ කුලවතාගේ; නපරිත්‍යාජ්‍යම්, නොහැරියයුත්තේයි; ප්‍රතිජන්ම, ජන්මයෙහි; ජීවිතම්, ජීවිතය; සු ලභම්, සුලභය; ධර්මරතම්, ධර්මයෙහි ඇලුනාවූ; හෘදයම්, හෘදය; දුර්ල්ල භං(භි), † දුර්ල්ලභමැයි.

43 (අසෙෂ) අභිෂෙකොත්සව දුනූභිඃ(ම්) අභිෂෙකොත්සව දු නූභියද; ඝණින්, ඇසිල්ලකින්; (සම්බන්ධම්, දිර) බවට; ‡ අභිව්‍රජති, යෙයි; ජීවිතෙ, ජීවිතය; ඉතිපාතිනි (සති), මෙසේ නස්නා කල්හි; සුඛම්, සුවය; ආලම්බ්‍ය, එල්බ; සත්‍යපථම්, සත්‍යමාර්ගය; කථංසෘජන්ති, කෙසේ හරිද්ද.

44 උජ්ඣිත, දුරුකරණලද; ඝඩසුඛප්‍රීතිඃ, ඝ සුඛයෙන් ප්‍රීති ඇත්

---

* "වොනඤෙ ප්‍රකෘතෙඩ්ර්ථ්‍යංසූචයති" ඉතිමිඛ්‍රකොෂ පඤ්ජිකා.

† දුර්ල්ලභම්—සන්න.

‡ ඝඩිළු බවට—සන්න.

45 යශසා සුකෘතෙන සඞ්ග්‍රහො
නියතං ධර්ම්ම ඉපාජ්ජිතොයශඃ
අනුගච්ඡ නදෙන සඞ්ග්‍රහා-
දුභයං ලභ්‍ය මිතිඝ සත්තථම්.

46 නන්‍දුතාව දිඝෙව සජ්ජගා
ප්‍රතිරක්ෂාවිධි ගම්‍යමක්ෂයම්
එලමිනු කරෙප රඤ්ජිත
ප්‍රහසතෙඤාමුද කොමලං යශඃ.

47 ප්‍රතිපද්‍ය තපොවනං ශුචි-
ප්‍රයතස්ත්වං සහ කොශිකෙනතත්
(ජහි සං) යමිනාං නිවර්‍හණං
සහසොග්‍රං තමුදග්‍ර වික්‍රමඃ.

නෙහි; යශසි, යශස්හි; යත්නම්, උත්සාහයට; වුජ, යා; තපොවා, තපසටහෝ; උපෙහි, පැමිණෙහි; * අසාරම්, නිස්සාරවූ; අක්ෂිරම්, අක්ෂිරවූ; විෂයාස්වාද සුඛම්, විෂයාස්වාද සුඛය; පශොරපි, පශුහු සම්බඳ්ධවද; අධිගම්‍යම්, පැමිණිය යුත්තේසි.

45 යශසා, යශසින්; සුකෘතෙඃ, සුකෘතියගේ; සඞ්ග්‍රහොනු, සඞ්ග්‍රහ භාවයක්නැත; ධර්ම්ම, ධර්මය; උපාජ්ජිතඃ, රැස්කරන්නාහට; යශඃ, යශස; නියතම්, නියතය; ඉහ, මෙහිලා; එක සඞ්ග්‍රහාත්, එකක්හු ගේ ගැන්මෙන්; තදුභයම්, ඒදෙක; ලභ්‍යම්හි, ලැබියයුත්තේයයි; සත්තථම්, සන්මාගීය; අනුගච්ඡ, අනුවා.

46 සජ්ජග, සත්පුරුෂයන්ගේ; ප්‍රතිරක්ෂාවිධි, රක්ෂාවිධියෙන්; ග ම්‍යම්, පැමිණියයුතුවූ; අක්ෂයම්, ක්ෂයනැත්තාවූ; ඉඳුකර, චන්‍ද මරීචි යෙන්; උපරඤ්ජිත, රඳනාලද්දුවූ; ප්‍රහසත්, පිපෙන්නාවූ; කොමුද, කුමුදසේ; කොමල, කොමලවූ; යශඃ, යසසතෙම; ඉහෙව, මෙහිම; තාවත්, පළමුකොට; එලංනනු, එලවේද; (මෙහි "නනු" යනු අනු නයවාචිසි.)

47 ප්‍රයතඃ; පූතාත්මවූ; උද්‍ග්‍ර, උඩඟුවූ; වික්‍රමඃ, වික්‍රම ඇති; තම්, ඔහු; කොශිකෙන සහ, කොශිකගොත්‍රයා එක්ව; සහසා, වහා; තත්, තපොවනම්, ඒ තපොවනයට; ප්‍රතිපද්‍ය, පැමිණ; (සං)යමිනාම්, තපස්විහු සම්බන්ධව; නිවර්‍හණම්, නසන්නාවූ. උග්‍රම්, දරුණුවූ; තම්, ඔහු; ශුචි, ශුද්ධයෙහිලා; (ජහි,) † නස.

---

* උපෙහි, පැමිණේ—සන්න.

† හාක්‍රත—සන්න.

48 පිතුරිඳ මනාකුලං වච-
සාදුපන්‍රැත්‍ය නානාමපාදයොඃ
සඟසිඛවනං සියාසුනා
සමරයා වරජන රඝවඃ.

49 තමසිසඳුර දංශුමද්දුනි
ප්‍රභෘතෙ සංසදිසෞඛරාත්‍රියාඃ
යතයෙ නිරයියනත් සුතෙ
නෘපතිමීනාත්‍ර පවිත්‍රදංශිතෙ.

50 අනුජග්මතු රන්‍රෑ වජීණෙ
හෘදයෙයෙපෙර ජනාසය රඝවෙ
මුනිමෙන මනාකුලාතුරෙ-
රන්‍රුයානා වශිවෙක චිරාසයා.

51 යමිනෘපතීචෙති හාසිකා-
(දුප)ශෘණ්වන් විවිධාශ්‍රයාඃ කථාඃ
කුලමථං නාවිවෙද රඝවො
බලයා'නීත බලඃ සවිද්‍යයා.

---

48 රඝවඃ, රාමතෙම; පිතුඃ, පියාගේ; ඉසම්, මෙසේ; අනාකුලම්, අනාකුලවූ; තවචඃ, ඒ වචනය; උපන්‍රැත්‍ය, අසා; සමරය, ශ්‍රඛපිණිස; සිඛවනම්, සිඛවනයට; සියාසුනා, යාවූ; අවරජෙන සහ, මලුහා එක්ව; පාදයොඃ, පාදවයෙහි; නානාම, වැන්දේ.

49 තමසි, අන්ධකාරය; සඳුරත්, බබලන්නාවූ; අංශුමද්දුනි, සූර්‍ය්‍ය රශ්මියෙන්; ප්‍රභෘතෙ (සති), පහරණලද කල්හි; සංසදි, සභායෙහි; සෞඛරාත්‍රියඃ, සුඛ රාත්‍රි පුළුවුස්නාවූ; නෘපතීඃ, රජතෙම; මීනාත්‍ර පවිත්‍ර, මීනාත්‍රයෙන් පවිත්‍රකොට; දංශිතෙ, කවචිතවූ; සුතෙ, පුත්‍රයන් දෙදෙනා; යතයෙ, තපස්වීහුට; නිරයියනත්, පාවාදිනි.

50 අනුවජීණඃ, අනුවර්ත්තීවූ; පෞරජනස්‍ය, පෞරජනයාගේ; අඝිව, අඝිවයාගේ; එකචින්තයා, එකචින්තායෙන්; ආකුලෙඃ, ආකුලවූ; ආතුරෙඃ, ආතුරවූ; හෘදයෙඃ, හෘදයෙන්; අනුයාතෙ, අනුවයනලද්දුවූ; රඝවෙ, රඝවයෝ දෙදෙනා; එනම්මුනිම්, මේ මුනීහු; අනුජග්මතුඃ, අනුව ගියෝ.

51 පඨිව, මාගීයෙහිද; ඓතිහාසිකාත්, පුරා වෘත්ත දන්නාවූ; යමිනඃ, තපස්වීහුකෙරෙන්; විවිධාශ්‍රයාඃ, විවිධ වස්තු ආශ්‍රයවූ; කථාඃ, කථාවන්; (උප) ශෘණ්වන්, අසන්නාවූ; බලයා විද්‍යයා, බලානම් විද්‍යයෙන්; * ආනීත, එළවනලද; බලඃ, ශක්තිඇති; සඃරඝවඃ, ඒ රාමතෙම; කුලමථම්, කුලමර්ථය; නාවිවෙද, නොදනී.

---

* "උත්සාහ බලයොඃඛඃ පරශෘත්‍රුසකිඤ්ඡුතා, න බාධාඤ්ඡුත් පිපාසාභ්‍යං යතඤ්ඡා කථිතා බලා." යී මඤ්ජූශිකාදියෙහි කියනලද අනුසස්ඇති (මහාත්‍ර) විද්‍යාව "බලා" නම්.

52 අථවජ්‍රහෘතඃ සුහෘද්දෘඬෛ
විෂයොයඃ සනපනෙන චිහ්නිතඃ
නෘවරෙ නි(ජ) ගාද තත්පුරං
පිශිතාශී නිහතං නිරීක්ෂ්‍යසඃ.

53 නහුනාකති පුර පුරශ්‍රියං
පරිතඃ කීර්ණඃ කරඛක සඛකරී
අවමගන (ශිරඃ) කපාල (දුග්)
ච්වරදෘඬාහන ශාවලාඹගී.

54 එණිභඃ ප්‍රතිබිඹ මාතරඃ
ශිතිභිර්ගීනති ශිරෝ'ලඹිභිඃ
රචිතෛ රිවවෙණිබන්ධනෛ-
ර්වරගා දස්‍ය පුරස්‍ය ශාසිතුඃ.

55 භුවිනොගිනිභං විලොකයං-
සතුවුමොහාර මහායශීවෙපථුඃ
හරිඝසහ හතස්‍ය දන්තිනඃ
කර රඞ්‍ගෙ නිහෘතං නිලීයතෙ.

---

52 අථ, ඉක්බිත්තෙන්; යඃවිෂයඃ, යම් විෂයෙක්තෙම්; සුහෘද්දෘඬෛඃ, සුහෘද්දෘඬකලාවූ; වජ්‍රහෘතඃ, ශක්‍රයාගේ; සනපනෙන, නැහැමෙන්; චිහ්නිතඃ, ප්‍රසිඛද; පිශිතාශි, රාක්ෂසිය විසින්; නිහතම්, නසනලද්දාවූ; තත්පුරම්, ඒ පුරය; නිරීක්ෂ්‍ය, බලා; සඃනෘවරඃ, ඒ රජතෙම; නි(ජ) ගාද, කී.

53 පරිතඃ, හාත්පසින්; කීර්ණඃ, විසුලාවූ; කරඛක, ඇටසැකිල්ල කින්; සඛකරී, ගැවසීගත්තාවූ; අවමග්න, ගැලුනාවූ; (ශිරඃ) කපාල, ශිරඃකපාලයෙහි; (දුග්) ච්වර, ඉනත්‍ර ච්වරයෙන්; ප්‍රොදාහත, නැංගාවූ; ශාවලා, ලාදුණ * ඇති; ඹගී, පෘථිවිතොමෝ; පුර, පෙර; පුරශ්‍රියම්, පුරශ්‍රිය; නිහතකති, රක්ෂානොකෙරේ.

54 ප්‍රතිබිඹ මාතරඃ, ප්‍රතිබිඹ මාතෘහු; ශිතිභිඃ, කළුවූ; ශිරොවලඹිභිඃ, සිරස එලෙන්නාවූ; එණිභිඃ, සඒයන් කරණකොටගෙන; අස්‍ය පුරස්‍යශාසිතුඃ, මේ පුරය ශාසිතෘහුගේ; විරහාත්, විරහයෙන්; රචිතෛඃ, කරණලද්දාවූ; වෙණිබන්ධනෛරිව, වේණි බඳිනයෙන් මෙන්; හාන්ති, හොඹිත්.

55 භුවිනොගිනිභම්, උතුරතෙම; භුවි, පෘථිවියෙහි; හොගිනිභම්, සඒයක්හු හා සදෘශවූ; හාරම්, මත්හර; විලොකයන්, බලන්නේ; අහායශී, නොහැරපියහැක්කාවූ; වෙපථුඃ, වෙවුලුම් ඇත්තේ; හරි, සිංහයක්හුගේ; හසන, හාසනයෙන්; හතස්‍ය, නසනලද්දාවූ; දන්තිනඃ, හස්තියක්හුගේ; කර රඞ්‍ගෙ, හස්තරඞ්‍ගයෙහි; නිහෘතම්, නිශ්චලව; නිලීයතෙ, සැඟවේ.

---

* ජීතණ—සන්න.

56 ප්‍රතිමා විශදෙන ලූතකා
පටලේනාවිත දූඡිරීක්ෂ්‍යතෙ
රුදිතෙරිව පුෂ්පිතෙක්ෂණෙ
විපුලත්‍රාස කෘතෙරනෙකශඃ.

57 ශලථ ඝිතති විරූඪ හූරුඝ
(ඝීර) මූලාග්‍ර විනිගීමයෙතම්
සඤ්චතීව භෘශං ශුචා'තුරං
හෘදයං තදගෘහ චිත්‍රයොෂිතාම්.

58 නකුලඃ පරිජීණ්ණ වෛබුධ
ප්‍රතිබිඹානන මධ්‍ය රඤ්‍රතඃ
පරිතර්ෂයතික්‍රුධා යථා
සඤ්චිතං නදසනාං සරීසෘපම්.

59 ඉති ජල්පති නත්‍රරක්ෂසී
සූරනඃ ප්‍රාදු රභූද් (හි)දෙලිමා
මකරාකර පාසි ධාමභිඃ
ඝ්‍රුතයක්ෂ්‍යාකෘති රුග්‍ර විග්‍රහා.

---

56 විශදෙන, ධවලවූ; ලූතිකාපටලේන, මකුළු සවුවෙකින්; ආවෘ න, වසනලද; දූඡිඃ, ඇස්ඇති; ප්‍රතිමා, ප්‍රතිඃතොමෝ; විපුල, ම හත්වූ; ත්‍රාස, භයින්; කෘතෙඃ, කරණලද්දුවූ; අනෙකශඃ, නොඑක් පරිද්දෙන්; රුදිතෙඃ, හැඬීමෙන්; පුෂ්පිතෙක්ෂණෙව, පුෂ්පිතවූ ඊක්ෂණ ඇත්තියකමෙන්; ඊක්ෂතෙ, දක්නාලැබේ.

57 ශලථ, ශිථිලවූ; ඝිතති, ඝිතත්‍යයෙහි; විරූඪ, හටගත්තාවූ; හූරුඝ, වෘක්ෂයන්ගේ; (ඝීර,) ඝීරවූ; මූලාග්‍ර, මූලාග්‍රයන්ගේ; විනිගීම, නික්මීමෙන්; ක්ෂතම්, ක්ෂතවූ; තත්, ඒ පුරයාගේ; ගෘහ, ගෘහයෙහි; චිත්‍රයොෂිතාම්, චිත්‍රයොෂිතුන්ගේ; හෘශම්, අත්‍යර්ථයෙන්; ශුචා, ශොකයෙන්; ආතුරම්, ආතුරවූ; හෘදයම්; හෘදය; සඤ්චතීව, පැලෙසිසිතම්.

58 නකුලඃ, නකුලතෙම; පරිජීර්ණ්ණ, දිරාගියාවූ; වෛබුධ, විබුධ ප්‍රතිබඹවූ; ප්‍රතිබිඹ, ප්‍රතිබිඹියාගේ; ආනන[illegible]මධ්‍ය, මඛ මධ්‍යයෙහි; රඤ්‍රතඃ, රඤ්‍රයෙන්, සඤ්චිතම්, සැලෙන්නාවූ; සරීසෘපම්, සර්පයා; තත් * ඔහුගේ; රසනම්‍යථා, ජිහ්වාවමෙන්; ක්‍රුධා, රොෂයෙන්; † පරි කර්ෂයති, අදනේසි.

59 තත්‍ර, ඒ රාමයා; ඉති, මෙසේ; ජල්පතී (සති), බණන කල්හි;

---

* තස්‍ය—සන්න.

† ක්‍රුධා, රොෂයන්මෙන්—සන්න.

60 නාවකෘත්තා චිලාසිනී කර
ප්‍රසවොත්තංස විභූෂිතානනා
නෘශිරසාති මෙඛලා ගුණ-
සඤ්චරණක්‍රූර (කවු) ඛණත්කචිඃ

61 පරිතඃ සඤ්චර දනාත්‍ර පාශ්‍ය (යා)
පරිණඛාකුල කෙශ සනාතඃ
ඝනශොණිත පඞ්ක කුඞ්කුම
ප්‍රවිලිප්තසනා කුමහාභිඝණ.

62 ඉති තා මති භීමදර්ශිනා-
මභිවීක්ෂ්‍ය භයනසනාපොධනම්
ධනුෂෝ රවණී භූජස්සුතෞ
සපදිනාසනා ශරා වනිඝ්නතාම්.

(භී)දෙලිමා, පැලෙන්නාවූ; මකරාකරපායී, අගස්ත්‍යයාගේ; ධාමභිඃ, තෙජසින්; ඝෘත, නසනලද; යඤ්ඤාකෘතිඃ, යඤ්ඤාකාර ඇති; උග්‍ර, දරුණුවූ; විග්‍රහා, ශරීර ඇති; රාක්ෂසී, රාක්ෂසීනොමෝ; පුරතඃ, අභිමුඛ යෙන්; ප්‍රාදුරභූත්, පහළවූ.

60 නව, අලුත; කෘත්ත, කඩනලද; * විලාසිනී, අගනන්ගේ; කර, හස්තනමැති; ප්‍රසවොත්තංස, ප්‍රසවොත්තංසයෙන්; විභූෂිත, ගොබ වනලද; ආනනා, මුඛ ඇත්තී; නෘ ශිරසාති, මනුෂ්‍ය ශිරස්සතී යෙන් (කරණුලද); මෙඛලාගුණ, මෙඛලා ගුණයාගේ; සඤ්චරණ, සැලීමෙන්; ක්‍රූර, ක්‍රූරවූ; (කවු,) කර්කශවැ; ඛණත්, හඩන්නාවූ; කචිඃ, උකුළු ඇත්තී.

61 සඤ්චරත්, බ්‍රමලන්නාවූ; අනාත්‍ර පාශ්‍ය(යා), අනාත්‍රපාශ සමූහ යෙන්; පරිතඃ, හාත්පසින්; පරිණඛ, වළඳනාලද්දූවූ; ආකුල, ආකුලවූ; කෙශ සනාතඃ, කෙශ සමූහ ඇත්තී; ඝන, ඝනවූ; ශොණිත පඞ්ක, රුධිර පඞ්ක නැමැති; කුඞ්කුම, කුඞ්කුමයෙන්; ප්‍රවිලිප්ත, ගල්වනලද; සනාත කුමහ, සනාත කුමහයෙන්; භීඝණ, භයඞ්කරවී.

62 අවීහුජස්සුතෞ, රාජ පුත්‍රයෝ දෙදෙන; ඉති, මෙසේ; අති භීමදර්ශිනාම්, අත්‍යුග්‍රයෙන් භයඞ්කරවූ දර්ශනඇති; තාම්, ඈ; අභිවීක්ෂ්‍ය, දැක; සපදි, එකෙණෙහි; ධනුෂඃ, ධනුර්ධරයෙහි; නාසනාශරෞ, පිහිටුවනලද ශර ඇත්තාහු; තපොධනම්, තපස්විහු; උභයතඃ, දෙපාර්ශ්වයෙහි; අතිඝ්නතාම්, සිවියෝ.

---

* කෘත්‍ය, කරණලද—යී ඇතම් පොතෙක.

63 සවශිෂ්ඨී තදූජ පාතින
ක්ෂිතිපසඛ්විසතිප්‍රදෙමුනිඃ
ඍණිනො නෘපතෙර්ජගාවිදං
තනයංවීක්ෂ්‍ය කෘතඃමයො වචඃ.

64 ඉති සාඛ්විජනීන සම්පදඃ
ප්‍රලයංදෙශවරස්‍ය (කු)ර්‍වීතිම්
න නියාන්‍ය ශරෙණ සූරිභ්-
සඛවම බාම්මි ධ්‍රැවමෙෂගීයසෙ.

65 ශත මනාපුර වණිඤ්ඡ වෘතතයෙ
නාවධඃ සෙත්‍රණෙ ඉතිප්‍රචින්‍තායන්
(නි)ජඝාන විරොචනාත්මජාං
කුලිශෙන ත්‍රිදිවස්‍ය ශාතතයෙ.

66 වනිතා වපුශ්ඡිවිෂජ්ජනෙ
පුරුෂාකාර විශෙෂිතොඃපිවා
නාහි භද්‍ර කරං ශරීරිණං
ප්‍රකෘතෙ (සත්‍ත්) කරුණ වලමඛනාම්.

---

63 වශිෂ්ඨීතනූජ, බෘහස්පතිහු විසින්; පාතින, හෙළනලදැ; ක්ෂිතිප, රජහට; සඛ්විසති ප්‍රදඃ, දිව්‍යලොක නිවාස දුන්නාවූ; සමුනිඃ, ඒ මුනිතෙම; ඍණිනඃ, ඍණ ඇත්තාවූ; නෘපතෙඃ, රජහුගේ; තනයම්, පුත්‍රයා; වීක්ෂ්‍ය, බලා; කෘතඃමයඃ, කරණලද සිනා ඇත්තේ; ඉදං වචඃ, මේ වචනය; ජගෞ, කී.

64 ඉති, මෙසේ; සාඛ් ජනීන, සියලු ජනයහට හිතවූ; සම්පදඃ, සම්පත්ති ඇති; දෙශරස්‍ය, දෙශවරයහට; ප්‍රලයම්, විනාශය; (කු) ර්‍වීතිම්, කරන්නීය; ශරෙණ, ශරයෙන්; නනිහත්‍ය, නොනසා; ඒ ඝතවම්, මේ තෝ; සූරිභිඃ, පණ්ඩිතවරුන් විසින්; ධ්‍රැවම්, එකාන්ත යෙන්; අධාම්මිම්, * අධර්මචරවූයෙහි; ගීයසෙ, කියනුලැබෙහි.

65 ශතමනාපුඃ, ශක්‍රතෙමේ; සෛත්‍රණඃ, සත්‍රී ප්‍රතිබඛවූ; වධඃ, වධය නෙමේ; අවණී වෘතතාය නෙති, අවණී වෘතතිය පිණිස නොවෙයි; ප්‍රචින්‍තායන්, සිතන්නේ; ත්‍රිදිවස්‍ය, දිව්‍යලොකයට; ශාතතයෙ, ශාන්ති පිණිස; විරොචනාත්මජාම්, සූර්‍ය්‍ය පුත්‍රිය්; කුලිශෙන, වජ්‍රායුධ යෙන්; (නි) ජඝාන, පහළී.

66 ප්‍රකෘතෙ, (ප්‍රහරණය) පටන්ගත්තාවූ; විෂජ්ජනෙ, ශත්‍රූ ජ

---

* අධාම්මිකඃ—සන්න.

67 තුලයනන්තිනා සාධවෝ සුඛෙ
ජගතෙ ලුපනවතඤ්චිරසණ්ඨිතිම්
ධ්‍රුවතෙරපි රම! සාධවෙ
විජහිතාපම මගුණ්‍යවෘතතිභිඃ.

68 රණෙ අභ්‍යුදිතෙ ධනුර්භෘතෙ-
භීවතොඃ පෞරුෂරෙඵවිතතායෝඃ
අපි විභ්‍රඞ්ශ ඉදං යශඃශ්‍රියං
නාභජන්නිති තාපා ධනාර්ථිනා.

69 විජවෘඩ නිෂෙවණසඤ්ඤමං
ධ්‍රුවයොරායුධ යුඩ්ඛ තනාත්‍රයොඃ
නාවිරෙචන (වංශ) ජන්මනො-
මීහතොඃ ශ්‍රෞත්‍ර මිදං විරාජතෙ.

නයා; වනිතා වපුෂ්(වා), සත්‍රී ශරීර ඇති කල්හිදු; පුරුෂාකාර විශෙෂ නොපිවා, පුරුෂාකෘතියෙන් විශෙෂිත කල්හිදු; කරුණාවලම්බනම්, කරුණාව එල්බිමි; ශරීරිණම්, ශරීරින්ට; භද්‍රකරං නහි(සක්‍ත්), භද්‍ර යක්කරන්නේ නොවෙමැයි.

67 රම, රමිය; සාධවඃ, සත්පුරුෂයෝ; ජගතඃ, ලොවට; සුඛෙ, සුඛ නිමිත්තකොට; ධ්‍රුවතෙරපි, අහනකගේද; චිරසණ්ඨිතිම්, බොහෝ කලක් සිටීම; ලුපනවතඃ, නසන්නාහුගේ; විජහිතාපම්, සැතිරියන් තවන්නාවූ; වික්‍රමම්, වික්‍රමය; අගුණ්‍ය වෘතතිභිඃ, ගුණනැත්තාවුන් ගේ වෘතතිහා; නතුලයන්‍ති, සම්නොකෙරෙත්.

68 රණෙ, යුඛය; අභ්‍යුදිතෙ(සති), පහළවූ කල්හි; පෞරුෂ, එඩිහා; රොෂ, රොෂහා; විතතයොඃ, ධනකොටඇත්තාවූ; ධනුර්භෘතොඃ, ධනුර්ධරවූ; භවතොඃ, නොපලුදුදෙනාගේ; තපොධනාර්ථිනා, තපස්වියන් හුසේ හැසිරීම් රිසිනොලබමින්; යශඃශ්‍රියම්, යශශ්‍රී; නාභජන්නිති, නොසෙවිනි යන්; ඉදමපි, මෙද; විභ්‍රඞ්ශ, දන්නහු.

69 ආයුධ යුඛ තනාත්‍රයොඃ, ආයුධ යුඛය ප්‍රධානකොට ඇති; විරොචන (වංශ) ජන්මනොඃ, සූර්‍ය්‍ය වංශයෙහිවූ; මහතොඃ, මහත්වූ; ධ්‍රුවයොඃ, නොපදෙදෙනාගේ; විජවෘඩ, බ්‍රාහමණ වෘඩයන් විසින්; නිෂෙවණ, සෙවීමට; සඤ්ඤ, සඤ්වූ; ඉදංශ්‍රෞත්‍රම්, මේ ශ්‍රෞත්‍රය; නවිරාජතෙ, නොහොබනේයි.

70 ඉතිමුනි චොදතො හෘද්‍ය සුකෙතු සුතා මිඡුණ
රක්ෂපති රක්ෂිණෙ දශනිපාත පදුබවනින්‍ය
සඤ්(ව්)ත කුචානනාර සුවදසෘක් සුෘතිනෘ කරණත්
ප්‍රථම මපායයුඝාදසඝවො නු ශරෙ (නු) වහිෘ.

71 සෘෂිරිති විඝනඝාතවිධි සඤ්චිත සදෘශසං
තනුජ මයොජයද්දශරථස්‍ය සුරාසතු ගණෙණෘ
අසුරනිශාචර ක්ෂිතජ පාන පරෙවීකස-
ලලසිතඝුතාඝන ද්‍යුති පිශඞ්ගිත දිග්වදනොෘ.

72 වදන විනිඝීත ඡලිත වඝ්නි ශිඛා විතතෙ-
රුපගත වනාතිරම මථ තානි තතානි රුචා
ශශධර ඛණ්ඩකොණ කුවිලසට්ට නොවි ඛරං
දශන චතුෂ්ටයං පෘථු දධනාත්වහිෘ ප්‍රසෘතම්.

---

70 රක්ෂපතිෘ, රාමතෙමු; ඉති, මෙසේ, මුනිචොදිතෘ, මුනිහු විසින් මෙහෙයනලද්දේ; සුකෙතුපුත්‍රියෘ, සුකෙතුපුත්‍රිය; හෘද්, ලෙහි; අශනිපාත, සෙනහසිවක්සෙයින්; පටු, ව්‍යකනවූ; ධවනිතා, ධවනි ඇති; ඉඡුණ, ශරයෙන්; අක්ෂිණෙණත්, පහළි; සඤ්(ව්)ත, පළනලද; කුචානනාර, තන අතුරෙන්; සුවත්, වැහෙන්නාවූ; අසෘක්සෘතිනෘ, රුධිරස්‍රුතිඇති; කරණත්, ශරීරයෙන්; තෘසවෘ, ඇගේ ප්‍රාණයෝ; වහිෘ, පිටතට; ප්‍රථම්, පළමුකොට; අපායයුර්ත්‍ර, ගියෝදෝහෝ; ශරෘ, ශරයතෙමේ; (වහිෘ, පිටතට; ප්‍රථම්, පළමුකොට; අපායයෞත්‍ර, ගියේදෝහෝ.)

71 සෘෂිෘ, සෘෂිතෙමේ; ඉති, මෙසේ; විඝනඝාතවිධි, විඝනඝාත විධියෙන්; සඤ්චිත, රැස්කරණලද; සත්, මනාවූ; යශසම්, යශස් (ඇති;) දශරථස්‍ය තනුජම්, දශරථ පුත්‍රයෘ; අසුර, අසුරයන්ගේහෘ; නිශාචර, රාක්ෂසයන්ගේ; ක්ෂිතජපාන, රුධිරපානයෙහි; පරෙෘ, තනපරවූ; විකසත්, පැහිරෙන්නාවූ; ලසිත, තෙවුනාවූ; ඝුතාශයද්‍යුති, වඟ්නි ශොභායෙන්; පිශඞ්ගිත, පිඟුවන් කරණලද; දිග්වදනොෘ, දිඩිමුඛ ඇති; සුරාසත්‍රාගණෙණෘ, දිවුඇයුධ සමූහයෙන්; අයොජයත්, යෙදී.

72 වදන, මුඛයෙන්; විනිඝීත, නික්මුණුවූ; ඡලිත, දිලිසෙන්නාවූ; වඟ්නිශිඛා විතතෙෘ, වඟ්නිශිඛා විතතියගේ; රුචා, ශොභායෙන්; තතානි, පතළාවූ; වහිෘප්‍රසෘතම්, පිටතට නික්මුණුවූ; පෘථු, ව්‍යක්තවූ; ශශධර ඛණ්ඩ, චන්ද්‍ර ඛණ්ඩයෙහි; කොණ, කොණසේ; කුවිල, චක්‍රවූ; සට්ටව, ව්‍යක්තවූ; ඛොවි, කොටියෙන්; ඛරම්, කර්කශවූ; දශන චතුෂ්ටයම්, දත් සතර; දධනාත්, උපුලන්නාවූ; තානි, ඒ අසත්‍රයෝ; අථ, ඉක්බිත්තෙන්; රාමම්, රාමයා කරා; උපගතවන්ති, පැමිණියෝ.

73 රක්ෂෝ හව්‍ය හවිර්භුජං (සඞ්ගී) තථා සඤ්චිත්‍ය ශංසත්‍ර්‍යඞ්ගිනෝඃ
ප්‍රත්‍යුද්ගම්‍ය සුදූරමේව හරිණේ රන්‍ධ්‍යමානෝ චිඞ්ඃ
ශේදුය ප්‍රසෘතෝ රසෙඃම ලතා පාලප්‍රවාලශ්‍රියඃ
කූජත් කොකිල මාශ්‍රමස්‍ය නිකටං සායම් ප්‍රපේදෙ මුනීඃ.

(ඉති කුමාරදෘශස්‍ය කෘතෞ ජානකීහරණේ
මහාකාව්‍යේ රඝොඃපතින්‍යාම)
චතුර්සර්ගඃ.

---

73 (සඞ්ගී)මුනිඃ, (ඒ) මුනිතෙම (වනාහී); රක්ෂඃ, රාක්ෂස නැමැති; හව්‍ය, යාගද්‍රව්‍යයට; හවිර්භුජම්, වහ්නිවූවහු හෙවත් රාමයා; ශංසත්‍රිඞ්ගිනෝඃ, ශංසත්‍රිනමැති ඉඬිනයෙන්; තථා සඤ්චිත්‍ය, * එසේ දල්වා; අංසෙකිම, අංසකයෙන් නිවීඃතනාවූ; (දිය වත්නොකිරීමෙන් වඩනාවූ;) ලතාජාල, ලතා සමූහයාගේ; ප්‍රවාලශ්‍රියඃ, ප්‍රවාලශ්‍රියගේ; ශේදුය, ශේදුය පිණිස; වඞ්ඃ, පිටතට; ප්‍රසෘතෝඃ, නික්මුනාවූ; හරිණේඃ, මෘගයන් විසින්; සුදූරමේව, ඉතාදුරම; ප්‍රත්‍යුද්ගම්‍ය, පෙර ගමන්කොට; අන්‍ධ්‍යමානඃ, අනුවන ලබන්නේ; කූජත්, හඬන්නාවූ; කොකිලම්, කොකිලාවන්ඇති; ආශ්‍රමස්‍ය නිකටම්, ආශ්‍රම සමීපයට; සායම්, සවස් වේලෙහි; ප්‍රපෙදෙ, පැමිණියේ.

(ඉති, මෙසේ; කුමාරදෘශස්‍ය, කුමාරදෘශයාගේ; කෘතෞ, කෘතිවූ; ජානකීහරණේ, ජානකීහරණ නම්වූ; මහාකාව්‍යේ, මහාකාව්‍යයෙහි; රඝොඃපතින්‍යාම, රඝොඃපතිනම්වූ;) චතුර්සර්ගඃ,(සතරවන සගයි.)

---

* සඤ්චිකස්‍ය—සන්න.

පඤ්චමඃ සර්ගඃ.

1 තතඃසතානාං තාපස කන්‍යකාජන
ප්‍රසික්‍රයා සංවර්ධිත වෘක්ෂ මණ්ඩලෛඃ
සඟස්‍රශඃසාතිත සාම නිස්වන
ප්‍රවර්තිතා ඛණ්ඩ ශිඛණ්ඩිතාණ්ඩවම්.

2 විහඞගපානාය මහීරුහාංතලෙ
නිවෙශිතාම්භඃ පරිපූර්ණ භාජනම්
විශොෂණාර්තිත පූණ්‍යවල්කල
(ප්‍රතාන) නාම්රීකාන වෘක්ෂ මසනකම්.

3 කෘතාසු නීවාර විභාග වෘත්තිෂු
සඛීය මංශං මෘදු හස්ත සම්පුටෛඃ
හරද්භිරාලොහිත ගණ්ඩමණ්ඩලෛඃ
පලවඞගමෛඃ සෙවිත ශෛල කන්දරම්.

---

1 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; තාපසකන්‍යකාජන, තාපස කන්‍යකා ජනයා විසින්; ප්‍රසික්‍රයා, තෙමනලද; සංවර්ධිත, වඩනලද; වෘක්ෂ මණ්ඩලෛඃ, වෘක්ෂමණ්ඩලයෙන්; තතාම්, පතලාවූ; සඟස්‍රශඃ, බොහෝ සේ; තාතිත, පතුරුවනලද; සාමනිස්වන, සාම්වෙදධ්වනියෙන්; ප්‍ර වර්තිතා, පවත්වනලද; අඛණ්ඩ, නොකඩවූ; ශිඛණ්ඩිතාණ්ඩවම්, ම යූරනෘත්‍ය ඇත්තාවූ.

2 විහඞගපානාය, පක්ෂීන් බොන්නපිණිස; මහීරුහාංතලෙ, වෘක්ෂ යටෙහි; නිවෙශිත, තබනලද; අම්භඃ පරිපූර්ණ, ජලයෙන් පුරණ ලද; භාජනම්, භාජනඇති; විශොෂණාර්ථ, වියළීම්පිණිස; ආහිත, පිහි ටුවනලද; පූණ්‍ය, පවිත්‍රවූ; වල්කල (ප්‍රතාන), * වල්කල සමූහයෙන්; නම්රීකාන, නමනලද; වෘක්ෂ මසනකම්, වෘක්ෂ මසනක ඇත්තාවූ.

3 නීවාරවිභාගවෘත්තිෂු, නීවාරවිභාග වෘත්තියින්; (ත්‍රුරුහැල්කොටස වැටුම්;) කෘතාසු(සතීෂු), කරණලද කල්හී; මෘදු, මොලොක්වූ; හස්ත සම්පුටෛඃ, හස්ත සම්පුටයෙන් හෙවත් දෙහොතින්; සඛීයම්, සඛ කීයවූ; අංශම්, කොටස; හරද්භිඃ, ගෙනයන්නාවූ; ආලොහිත, රත්වූ; ගණ්ඩමණ්ඩලෛඃ, කපොල මණ්ඩල ඇති; පලවඞගමෛඃ, වඳුරන් විසින්; සෙවිත, සෙවුනාලද; ශෛලකන්දරම්, ශෛල කන්දර ඇත් තාම්.

---

* වල්කලවූතා—සන්න.

4 සඞ්මඞ්කමාරුහ්‍ය සුඛං පරිශ්වජත්
කුරඞ්ගශාවප්‍රතිබොධ ශඞ්කයා.
විරෙපවෙශව්‍යථි (තෙ'පි) විග්‍රහෙ
සුනිශ්චලාසීනජරත්තපොධනාම්.

5 හිරණ්‍යරෙතස්ශරණානි සම්විතඃ
ප්‍රවෘත්තපුණ්‍යග්‍රහතිඛ්‍රම ඛ්‍රසරම්
බෘහල්ලතානාන හෘතඃ ඵලෙග්‍රහෙ-
රධස්තරෙරගිත ශාසිතා තිජිම්.

6 තපස්වි වර්‍ගස්‍ය වධූෂු වත්නයෙ
විතනිතිෂුප්‍රකෘතාං බලික්‍රියාම්
මෘගාඞ්ගනාභිඃ පරිලිහ්‍ය ජිහ්වයා
විනොදිත තාඃජිතරෙදි තවජිෂුම්.

---

4 සඞ්මඞ්කම්, සඞ්කීයවූ ඇකයට; ආරුහ්‍ය, නැඟී; සුඛම්, සුවසේ; පරිශ්වජත්, නිදන්නාවූ; කුරඞ්ගශාව, මුවපොල්ලන්ගේ; ප්‍රතිබොධ, පිබිදීමෙහි; ශඞ්කනයා, සැකයෙන්; විග්‍රහෙ, ශරීරය; විරෙපවෙශ, බොහෝ කලක් හිඳීමෙන්; ව්‍යථි (නෙපි), පීඩිත කල්හින්; සුනිශ්චල, අතෘර්‍යයෙන් නිශ්චලව; ආසීන, හුන්නාවූ; ජරත්, මහලුවූ; තපොධනම්, තපස්වීන් ඇත්තාවූ.

5 හිරණ්‍යරෙතස්ශරණානි, වුස්නිගෘහයන්; සම්විතඃ, භාත්පසින්; ප්‍රවෘත්ත, පැවැත්නාවූ; පුණ්‍ය, පවිත්‍රවූ; ආග්‍රහිඛ්‍රම, යාගද්‍රව්‍ය ධූම යෙන්; ඛ්‍රසරම්, කීලුවූවූ; බෘහත්, මහත්වූ; ලතානානාහෘතඃ, ලතා සමූහ උපුලන්නාවූ; ඵලෙග්‍රහෙඃ, ඵලගන්නාවූ; තරෝඃ අධඃ, වෘක්ෂ යට; ආසීන, (වළඳවන) ලද්දාවූ; * ශාස්ත, හොවනලද්දාවූ; අතිෂිම්, අමුත්තන් ඇත්තාවූ.

6 තපස්වි වර්‍ගස්‍ය, තපස්වි සමූහයාගේ; වධූෂු, අඹුවන්; වත්නයෙ, වත්නි පිණිස; ප්‍රකෘතාම්, ආරබ්ධවූ (පටන්ගන්නාවූ;) බලික්‍රියාම්, බලික්‍රියාව; විතනිතිෂු (සත්මු), කරණ කල්හි; මෘගාඞ්ගනාභිඃ, මෘගාඞ්ගනාවන් විසින්; ජිහ්වයා, දිවින්; පරිලිහ්‍ය, ලෙවැ; විනොදිත, විනොදකරණලදුවැ; තාඃජිතරෙදි, දුරුකරණලද්දාවූ හැඩිම ඇති; තවජිෂුම්, ඔවුන්ගේ බාලයන් ඇත්තාවූ.

---

* ආසිත, ලද්දාවූ—සන්න.

7 බලික්‍රියාතානීත ලාජකර්ණේ
සමෙත කීටප්‍රකීර්ණත ශඛකයා
ප්‍රමෘජ්‍ය මානං ශනෛකෙසාපස්වීහිඃ
කුශස්‍ය මුඤ්ච්‍යා'නල මර්ද්‍රෙදරම්.

8 මහීරුහභ්‍රෂ්ට විහඞ්ගපොතිකා
සුඛොපවෙශාය තපස්විසූනුභිඃ
ඉෂීකතූලෙනා විධාය මාර්දවං
කඛචිත් සමාසජ්ජිත නීඩ පඤරම්.

9 සචාරි මෘත්සනා පරිපූර්ණිම් (ඛාත)ක
ප්‍රජන්‍යමානා ඞ්කුරබීජ මෙකතඃ
ප්‍රභෘෂ්ට සාරඞග කිශොර වල්ගින
ප්‍රකීර්ණිම් පුඤ්ජීකෘත ශුෂ්‍ය දීඞ්ඝුදි.

10 සමීරණෙ රඟුති ගන්ධ පාවනෛ-
ර්තානිතොද්දම ශිඛණ්ඩිනිඤ්චනම්
තපොවනං තත්තපසා මධිශ්‍රයඃ
කුමාරයුග්මෙන විවෙශ කෞශිකඃ.

---

7 බලික්‍රියා, බලික්‍රියායෙහි; තානීත, පතුරුවනලදැ; ලාජකර්ණේ, ලද ඇදඹිහි; සමෙත, රැස්වූ; කීට, කීටයන්ගේ; ප්‍රතිඤාත ශඛකයා, විනාශ ශඛකායෙන්; තපස්වීහිඃ, තපස්වීන් විසින්; කුශස්‍ය මුඤ්ච, කුශ මුඤ්චියෙන්; ශනෛකෙඃ, සෙමෙන්; ප්‍රමෘජ්‍යමානම්, හමදනා ලබන්නාවූ; * අනල ඉර්ද්‍රෙදරම්, වහ්නිගෘහොදර ඇත්තාවූ.

8 මහීරුහ, වෘක්ෂයෙන්; භ්‍රෂ්ට, ගිලිපුණුවූ; විහඞ්ගපොතිකා, පක්ෂි පොතිකාවන්ගේ; සුඛොපවෙශාය, සුවසේ හිඳීම පිණිස; තපස්වි සූනුභිඃ, තපස්වි පුත්‍රයන් විසින්; ඉෂීකතූලෙන, ඉඹුල් පුලුනෙන්; මාර්දවම්, මෘදුබය; විධාය, කොට; කඛචිත්, සමහරතැනෙක්හි; සමා සජ්ජිත, සරහනලදැ; නීඩ පඤරම්, කදලුහා මැදිරිඇත්තාවූ

9 සචාරි, ජල සහිතවූ; මෘත්සනා, මැටියෙන්; පරිපූර්ණිම්, පුරණ ලද්දුවූ; (ඛාත)ක, වලඟි; ප්‍රජන්‍යමාන, * හඹගන්නා ලබන්නාවූ; අඞ්කුරබීජම්, අඞ්කුරබීජ ඇති; එකතඃ, එක්පාර්ශ්වයෙක්හි; ප්‍රභෘෂ්ට, සන්තුෂ්ටයෙන්වූ; සාරඞග කිශොර, මෘගපොතකයන්ගේ; වල්ගින, පිනීමෙන්; ප්‍රකීර්ණිම්, විසුළාවූ; පුඤ්ජීකෘත, රැස්කරණලද්දුවූ; ශුෂ්‍යත්, වියලෙන්නාවූ; ඉඞ්ඝුදි, හිඟිනි ඇත්තාවූ.

10 තපසාම්, තපසුන්ට; අධිශ්‍රයඃ, පිහිටවූ; කෞශිකඃ, කෞශික

---

* ප්‍රහ්‍රජ්‍යමානම්, හම්නා ලබන්නාවූ;—සන්න.

11 සෘෂිඃ සුතං වෛබුධලෝකකීර්තිං තතෝ
විධිත්සුරිෂ්ටිං නෘපතෙ රතන්ද්‍රිතඬ්
සමාදිදෙශප්‍රකෘතාය කර්මණෙ
චිරාය තද්‍රක්ෂණරූප්‍යමාදෘතඃ.

12 තමග්නි මිඬ්ධනත මධ්‍රික්‍රතුභ්‍රමත,
රිරක්ෂිෂු (ෂුඃ) සන් පරිතො රිපොරසෙ.
සුසීමාභූජඃ සජ්‍ය ශරාසනඃ සුතො
ඝෘතොජගාදුවරජං වනාශ්‍රියා.

13 බිභර්තිනීවාර වදම්බුජාකර
ශ්‍රියාපරීතං සතතං තපොධුඹාම්
අඛාතමාඛාවමනුප්‍රතිමංපරං
සදෘ ඵලං ශස්‍ය මිදං තපොවනම්.

•තම්; ආහුතිගන්ධ, යාග ද්‍රව්‍ය ගන්ධයෙන්; පාවනෙඃ, පවිත්‍රවූ; සමීර ණෙඃ, පවනින්; චිතානිතා, * පතුරුවනලද්දාවූ; උද්දාම, උඩඟුවූ; ශිඛණ්ඩිනිඝ්නතම්, මයුරධ්වනිඇත්තාවූ; තත්තපොවනම්, ඒ තපොඹ නයට; කුමාරයුග්මෙන, කුමාරයන්දෙදෙනාහා එක්ව; විශ්වෙශ, වනි.

11 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; ආදෘතඃ, ආදරවූ; ඍෂිඃ, ඍෂිතෙම; •වෛබුධ ලෝකකීර්ම්, විබුධලොකයටකීර්තිවූ; ඉෂ්ටිම්, යාගය; විධිත්සුඃ, කැවැවිවූයේ; තද්‍රක්ෂණරූප්‍යම්, ඒ රක්ෂාකරණ පිණිස ආවාවූ; අතන්ද්‍රිතම්, අනලසවූ; නෘපතෙස්සුතම්, රාජ පුත්‍රයහට; චිරාය, බොහෝ කලෙකින්; ප්‍රකෘතාය, ආරබ්ධවූ; කර්මණෙ, ක්‍රියාව පිණිස; සමාදිදෙශ, නියොගකෙළේ.

12 අධිත්‍රතු, යාගයෙහි; අග්නි ම්ඬ්ධනම්, ගිනි දල්වන්නාවූ; තම්, ඔහු; රිපොඃ, සතුරාකෙරෙන්; රිරක්ෂිෂුස්සන්, රක්ෂාකටැවිවූ; අසෞ † ක්ෂත්‍රියා භුජස්සුතඃ, ඒ රාජපුත්‍රතෙම; සජ්‍ය, ජ්‍යාසඤ්ජිතවූ; ශරාසනඃ, දුනු ඇත්තේ; පරිතඃ, හාත්පසින්; භ්‍රමන්, බමන්නේ; වනශ්‍රියා, වනශ්‍රීන්; ඝෘතඃ, ගන්නාලද්දේ; අවරජම්, මලුට; ජගාද, කී.

13 නීවාරවත්, ඌරුහැල් ඇත්තාවූ; අම්බුජාකරශ්‍රියා, පද්මාකරශ්‍රීන්; පරිතම්, පිරිවරණලද්දාවූ; තපොධුඹාම්, තපස්වීන්ගේ; ඉදං තපොවනම්, මේ තපොවනයතෙම; අඛාතම්, නොකණනලද්දාවූ; ආඛාවම්, පොකුණුද; අනුප්‍රතිමම්, වපනයෙන් නිර්මානනොවූ; සදෘඵලම්, ඝැම කල්හිම ඵල ඇත්තාවූ; පරම්, වෙසෙස්වූ; ශස්‍යම්, ශස්‍යයද; සතතම්, අඛණ්ඩව; බිභර්ති, උසුලා.

---

* චිතානි—සන්න.
† සඃ—සන්න.

14 සවෙද වෙදුඛග විදෙ යමව්‍යයං
විදන්ති (යත්නෙන) පදං තපස්විනෑ
සලොක කෑත්‍යනි විචින්‍ත්‍යකානිවිත්
තපස්‍යතිසෙඝ පුමාන් පුරාතනෑ.

15 සුදශීනවජිනා සමාහෑතෙඛිනං
විජෙන පඤ්චව්‍යජනෙන විජිතම්
ත්‍රිනෙත්‍රමූර්ත්‍යනන්තර මාදිපූරුෂෙ
ප්‍රභාව හවේ‍යරිය හව්‍යවාහනම්.

16 තපස්‍යතීඃඛාමිනි ශත්‍රූ ශාතනෙ
සුසංයතෙ නාඛිනනන්ද නන්දකෑ
සමිත් කුශචේජදන මාත්‍ර තත්පරෑ
සුරාරිවඤ්ඣ ඤ්ඣිතජාසවං තදෑ.

17 ගදුරණද්දුනදුභි භෙරවං රණං
තදෑ සමභ්‍යෙත්‍ය භයං විතනිනි
ශිරස්‍ය පඛවසා ශිරසත්‍ර ජාලකෙ
නිමජ්‍ය මජ්ජාං නජඛාස විවිඛාම්.

---

14 සවෙද, වෙද සඛිතවූ; වෙදුඛගවිදෑ, වෙදුඛග දන්නාවූ; තපස්විනෑ, තපස්විහු; යම්, යම්කිහු; අව්‍යයම් පදම්, අවිනශ්වර පදවූවහු; (යත්නෙන,) යත්නයෙන්; විදන්ති, දනිද්ද; සෑපුරාතනෑ පුමාන්, ඒපුරාතන පුරුෂතෙම; කෑනිවිත්ලොකෑකෑත්‍යනි, කිසිලොක කෑත්‍යයෙකනකුත්; විචින්‍ත්‍යෑ, සිතා; ඉහ, මෙහිලා; තපස්‍යතිඝම, තපස්කෙළේ.

15 ආදිපූරුෂෑ, ආදි පුරුෂතෙම; සුදශීන, සුදශීනනම් චක්‍රායුධයාවිසින්; ජීනන, කපනලදින්; සමාහෑත, රැස්කරණලද; ඉඛිනම්, දර ඇත්තාවූ; විජෙන, (විජයාවිසින්;) පඤ්චව්‍යජනෙන, පඤ්චනැමැති ව්‍යඤ්ජනයෙන්; විජිතම්, විදුනාලද්දුවූ; ත්‍රිනෙත්‍රමූර්ත්‍යනන්තරම්, ඊශ්වරයාගේ මූර්තිවිශෙෂයක්වූ; හව්‍යවාහනම්, චණ්ඩිය; ඉහ, මෙහි; හවේ‍යෑ, යාගද්‍රව්‍යයෙන්; ප්‍රභාව, ඔවී. *

16 ඤත්‍රූ ශාතනෙ, සතුරන් නසන්නාවූ; සඛාමිනි, සඛාමීහු; නපස්‍යන්ති සති, කපස් කරණ කල්හි; සුසංයතෑ, අත්‍යර්‍යෙන් සංයතවූ; නන්දකෑ, නන්දකනම් බඩිගයතෙම්; සමිත්, ඉඛනහා; කුශචේජදනමාත්‍ර, හීතණ කැපීම් මාත්‍රයෙහි; තත්පරෑ, තත්පරවූයේ; තදෑ, ඒ කල්හි; සුරාරි, අසුරයන්ගේ; වඤ්ඣ, වෑඝස්හි; ඤ්ඣතජාසවම්, රුධිරනමැති ආසවය; නාඛිනනන්ද, නොපැසැඛ්සෑ; (නොකැමැතිවී.)

17 ගදෑ, ගදුනොමැති; රණන්, භඩන්නාවූ; දුන්දුභි, භෙරියෙන්; භෙරවම්, භයඩකරවූ; රණම්, යුඩයට; සවභ්‍යෙත්‍ය, පැමිණ; භයම්,

---

* ඔහි—සී සන්න.

18 නවං සඛකොශාඝෘත චාරිධාරයා
චපාං තරූණ මනුගෘහ්ණතා රණෙ
නාපාච ජනෙෂ්‍යන ජනස්‍ය තෙනිරෙ
ඝ්‍යො (ව්)ශුෂ්කාශනි නෛරවෙ රවෙෂ.

19 සලීලමුද්දණ්ඩ සරොජ විෂ්ටරෙ
නිෂදෑපාදෙන පුරෙ ‘වලම්බිනා
පරිසෘශන්‍යාත්‍ර චලවීචි මඝකං
තදුනිලාගාඝි කලං න පද්මඝ.

20 එණවතාමුඛරණෙඤ්ජු චාරිධි
ප්‍රවාගසිකතාවුදයා චලඝීතඃ
වීනත්‍ය පක්ෂිණාවධිපඃ පතත්‍රිණං
ව්‍යශොඉ යතනප්‍රති සූයඝීමායතම්.

භය; විතනුතී, කරන්නී; තදෑ, එකල්හි; විචිඝාම්, සතුරන්ගේ; අ ඝඩවසා, දුරුකරණුලද; ශිරස්ත්‍රජාලකොශිරස්ත්‍රජාලක ඇති; ශිරසි ශිරස්හි; නිමිජ්‍ය, ගැලී; මජ්ජාම්, මජ්ජාව; නඝඝාස, නොඇත.

18 සඛකොශ, ඝි කියුවූ ගහීයෙන්; ආහෘත, ගන්නාලද; චාරිධාර යා, ජලධාරයෙන්; තරූණීම්, වෘෂයන්ගේ; නවං වනම්, අලුත්වූ වනයට; අනුගෘහ්ණතා, අනුග්‍රහ කරන්නාවූ; පාච ජනෙෂ්‍යන, පාච ජන්‍යනම් ශබ්ධය‍ා විසින්; රණෙ,යුද්ධයෙහි; (ව්) ශුෂ්කාශනි, (වියලි) ඉසනසේ; භෛරවෙවෑ, භයඛකරවූ; රවෙෂ, නාදයෙන්; ජනස්‍ය, ජනයහට; භියඃ, භීතිහු; නතෙනිරෙ, නොපතුරුවනලදහුම්.

19 උද්දණ්ඩ, උද්ගතවූ දඬු ඇති; සරොජ විෂ්ටරෙ, පද්ම නැමැති විෂ්ඨරයෙහි; සලීලම්, ලීලා සහිතව; නිෂදෑ, හිඳ; පුරෙ වලම්බිනා, අභිමුඛයෙහි එල්ලන්නාවූ; පාඳදන, පාදයෙන; චල, චපලවූ; වීචි මඝනකම්, රළ මුදුන; පරිඝෘශනඝන්‍ය, ඝෂඝීකරන්නාවූ; පද්මයා, ශ්‍රිය විසින්; තදෑ, එකල්හි; ඝලම්, මනොඥයාට; නාගාඝිකිල, ගායනා නොකිරීමලු.

20 උදයා චලඝීතඃ, උදය පර්වතයෙහි ඉපියාවූ; පතත්‍රිණමධීපඃ, පක්ෂිරාජතෙම; එණවතාම්, සඳීයන්ගේ; උඛරණෙඤ්ජු, නැතිමෙහි; චාරිධි ප්‍රවාහ, සාගර ජලයෙන්; සිකතා, තෙමනලද්දුව; පයෙෂ්‍ය, පක්ෂාවය; ආයතම්, දික්කොට; විතත්‍ය, පහරා; ප්‍රත්‍යූඝීම්, හිරට අභිමුඛකොට; නව්‍යශොඉයත්, නොවියලී.

47412

21 විහාරමාරණ්‍යක මිඹට වසතුදං
විහාය වල්කෙන සමං විතුසතායන්
ඉතඃ දූර ක්‍රොධ පරාහතො හරිඃ
(කිල) ප්‍රතසෙඃ බලි බන්ධ සිඛයෙ.

22 තනඃ ප්‍රහෘතෙෂ්ව ගුණස්‍ය සම්පදූ
හිරණ්‍ය ගඃීස්‍ය විෂ්ණු හිංසයා
නිෂෙව්‍යතෙ ශ්වාපද සම්පදූපදං
තපස්විනා මෘඛ මිදං ශමාවහම්.

23 ප්‍රගෘහ්‍ය පුවෙඃ ශිශවඃතාපස්විනාං
මසීපයඃසෙක කෘතානිවාසිතාන්
යදඛග බිඳූන් ගණයන්ති චාපලා-
විලොකයවිපිනාමෙන මග්‍රතඃ.

24 හරීඉමෙ සංහෘතරොෂ ශඛිතිනෙ
නිතාන්ත තපෙඛතපනස්‍ය දීප්තිභිඃ
තලංගජස්‍යස්‍රුත ගණ්ඩ සම්පදඃ
එණ්‍ය පත්‍රං එණි නාශව වාඃඤ්ජතඃ.

---

21 ඉෂ්ටවසතුදම්, අභිමත වසතුදෙන්නාවූ; ආරණ්‍යකම්, අරණ්‍ය යෙහිවූ; විහාරම්, විහාරය; වල්කෙන සමම්, වල්කලයහා එක්කොට; විහාය, හැර; විතූෘණයන්, ජටාමුදන්නාවූ; ක්‍රොධපරාහතඃ, ක්‍රොධයෙන් පහරණලද්දුවූ; හරිඃ, විෂ්ණුතෙම; බලිබන්ධ සිඛයෙ, බලි බන්ධන සිඛිය පිණිය; පුරා, පෙර; ඉතඃ, මෙයින්; ප්‍රතසෙඃ (කිල) ගියේලු.

22 තනඃ ප්‍රහෘතෙෂ්ව, එනැනපටන්ගෙනම; හිරණ්‍යගඃීස්‍ය, විෂ්ණුගේ; ගුණස්‍ය සම්පදූ, ගුණ සම්පත්තියෙන්; විඛ්‍යත, දුරුකරණලද; හිංසයා, හිංසා ඇති; ශ්වාපද සම්පදූ, චණ්ඩ මෘග සම්පත්තිය විසින්; තපස්විනාම්, තපස්වින්ගේ; සෘඛ, සමෘඛවූ; ශමාවහම්, ශාන්ති ඵල වන්නාවූ; ඉදංපදම්, මේ සථානය; නිෂෙව්‍යතෙ, සෙවූනාලැබේ.

23 තපස්විනාම්, තපස්වින්ගේ; ශිශවඃ, බාලයෝ; පුවෙඃ, වාල ඛියෙහි; ප්‍රගෘහ්‍ය, ගෙන; මසීප යඃසෙක, මසිපඃස්සෙකයෙන්; කෘතානිව, කරණලද්දවූන්වැනිවූ; අසිතාන්, කළුවූ; යදඛග බිඳූන්, යම්ක්‍රුගේශරීරබිඳූන්; චාපලාත්, චපලබැවින්; ගණයන්ති, ගෙණේද; අග්‍රතඃ, අභිමුඛයෙහි; එනම් විපිනම්, මේ ද්‍රව්‍යඃ; විලොකය, බල.

24 සංහෘත, සංහාරකරණලදුඃ; රොෂ, රොෂහඃ; ශඛිතිනෙඃ, සෑක ඇත්නාවූ; තපනස්‍යදීප්තිභිඃ, සූර්‍යයාරශ්මියෙන්; නිතාන්ත, අත්‍යන්තයෙන්; තපෙඛ, තවනලද්දුවූ; ඉමෙඃ, මේ සිංහ මණ්ඩූක දෙදෙනා; ස්‍රුත, මදවහන්නාවූ; ගණ්ඩ සම්පදඃ, කපොල සම්පත්තිඇති; ගජස්‍ය, හස්තියාගේ; තලම්, තල(යව)ද; එණීනඃ, සජීයාගේ; එණ්‍ය පත්‍රම. එණ නැමැති ඥාත පතයද; වාඃඤ්ජතඃ, පසසිත්.

25 තථාගිරංව්‍යහර තෛවරෝදසී
චිතත්‍යයාතං පවනේන රංහසඃ
විධූනයන්තද්‌විදිනං විශද්බලං
ධවජෛරුපා ලක්ෂ්‍යත කාකලාක්ෂ්‍යණෛඃ.

26 සරෝෂ රක්ෂඃ ප්‍රතිබිම්බ විග්‍රහං
කෘපාණ පත්‍රෛ ශරදම්බරත්විෂි
විගාහ්ණතාං ජීවිත පාන ලිප්සයා
ස්ථිතඃ සමාසාද්‍ය යමෝයථා බභෞ.

27 අසඞ්ඛ්‍යගාඃහ්‍ය අපි තත්‍ර සෛනිකාඃ
පිශාච රක්ෂඃසු නිර්නිරන්තරම්
කෘතාන්ධකාරං (රථචක්‍රරේණුභි-)
ජිගුර්ජගත් සර්ව රජඃසමොමයම්.

28 චකාර ලක්ෂ්‍යං (ස) නාඃ ශ්‍රිතංබලං
බලොත්තරෝ'පි ද්‍රුඨෝ'නුජෝවිශාම්
ද්‍රවත්තුරඞ්ගා මනි දූනාඃඇලිහුං
ජඝාන (පඞ්)කතිං පදිනඃ ක්ෂිතිඃසී (හා)ඞ්

---

25 තථා (එව), එසේම; ගිරම්; තෙප්ල; ව්‍යහරතා, කියන්නහු විසින්; රෞදසී, (ඝෝෂී) පෘථිවී දෙවියෝ; විතත්‍ය, පැහිර; යාතම්, ගියාවූ; රංහසඃ පවනෙන, වෙග පවනින්; තළිපිනම්, ඒ වල්; විධූන සත්, කම්පා කරන්නාවූ; කාඃකලාක්ෂ්‍යණෛඃ, කාක චිහ්න ඇත්තාවූ; ධවජෛඃ, ධවජයෙන් (උපලක්ෂිතවූ); විශද්බලම්, සතුරු සෙන; උපාලක්ෂ්‍යත, දක්නා ලදී.

26 ශරදම්බර, සරත්කල්හි ආකාශයට බඳුවූ; ත්විෂි, ශොභාඇති; කෘපාණපත්‍රෛ, ඛඩ්ගපත්‍රයෙහි; සරෝෂ, රොෂ සහිතවූ; රක්ෂඃ, රාක්ෂස යන්ගේ; ප්‍රතිබිම්බ විග්‍රහම්, පිළිබිඹු ශරීරය; සමාසාද්‍ය, පිහිටුවා; විගාහ්ණතාම්, විනාශකරන්නවුන්ගේ; ජීවිතපාන, ජීවිතපානයාගේ; ලිප්සයා, ලැබීයුමිවඡායෙන්; ස්ථිතඃ, සිටියාවූ; යමඃ, යමතෙම; බභෞ යථා, හෙබ්බැසි සිතම්.

27 තත්‍ර, ඒ සථානයෙහිලා; අසඞ්ඛ්‍යගාඃහ්‍යඅපි, සඞ්ඛ්‍යා පරිඡේදය නොවූවාදවූ; සෛනිකාඃ, සෛනිකයෝ හෙවත් සෙනාවට නියුක්තයෝ; පිශාච, පිශාචයන්ගේහා; රක්ෂඃ, රාක්ෂසයන්ගේ; තතිභිඃ, සමූහයෙන්; නිරන්තරම්, නිරන්තරවූ හෙවත් අවකාශයක් නැත්තාවූ; (රථචක්‍රරෙ ණුභිඃ) රථචක්‍රරෙණුයෙන්; කෘත, කරණලද; අන්ධකාරම්, අන්ධකාර ඇති; ජගත්, ලොව; සර්ව රජඃසමොමයම්, සර්ව රජඃසමොමයවූවා; ජගුඃ, කිවූ.

28 බලොත්තරඃ, බලයෙන් උත්තමවූ; (සඃ) ප්‍රථමඃ, (ඒ) රාමතෙම;

29 යුධිච්පා රම ශරෙණ දූරිතාඃ
කෘතාවගඩොරණ මුකතා කණ්ඩරාඃ
යතොධරණ්‍යා මනු කෘෂ්ට වාරිදං
ද්වඃ පතනෙතා රුරුප්‍රුඃ සඩසෙනිකාන්.

30 ශරාසනොවර්‍තිමනි ලක්‍ෂ්‍ය හෙද (නෙ)
පරෛරුපා ලක්‍ෂ්‍යත නොපු සනතතිඃ
සෘතෙ'පිහෙතො රිව දිණ්ණ වක්‍ෂ්‍යසො
නිපෙතුරස්‍යප්‍රධනෙ සුරවිෂඃ.

31 යථාගුණස්‍යඛවනායඃ සම්‍ධ්‍යුර්
නිපාත රඉඉන සමංධ්‍යධිවිෂාම්
තථා'ස්‍යයොධ්‍යධිනුෂ්‍ඛ විනිගීතා
ජවෙවිශෙෂං විදධුඃ ශිලීමුඛාඃ.

නභඃ, ආකාශයඃ ක්‍ෂිතම්, ඇසිරුක්ළාවූ; බලම්, සෙනඟ; ලක්‍ෂ්‍යඝද්වකාර, ලක්කෙලේ; අනුජඃ, ලඝ්මණතෙම; පදිකොපි, පදුතිවූයේද; ක්‍ෂිතිඃසිතාම්, * පෘථිවියෙහි පිහිටියාවූ; දුවත්, දිවන්නාවූ; තුරඬගාම්, අශ්වයන් ඇති; අතිදඝනයන්, භාරතියන් නික්මුණුවූ; විභූම්, ප්‍රභූන්ඇති; චිෂාම්(ඵඩි)කාතිම්, ශත්‍රූ පඩිකාතිය; ජඝාන, පහළී.

29 යුධි, යුඛයෙහිලා; රාඝරෙණ, රාමයාගේ ශරයෙන්; දූරිතාඃ, පලනාලද්දුවූ; කෘත, කරණලද; ඛර, යුහුවඑඇති; ආඩොරණ, භ සන්‍නිපකයන් විසින්; මුක්‍ත, හරණලද, තඩ්ගතඃ, ශ්‍රීවා ඇත්තාවූ; අනුකෘෂ්ට, අදනාලද; වාරිදම්, ඉෂ ඇතිව; දිවඃ, ආකාශයෙන්; පතනතඃ, හෙත්නාවූ; චිප්‍රාඃ, හස්තීහු; ධරණ්‍යාම්, පෘථිවියෙහි; යතඃ, යන්නාවූ; සඩසෙනිකාන්, සඩකීයවූ සෙනඟ; රුරුප්‍රුඃ, බුන්හු.

30 ප්‍රධනෙ, යුඛයෙහිලා; අස්‍ය, මේ රාමයාගේ; ඉෂු සන්‍තතිඃ, ශර සන්‍තතියොමේ; ශරාසනෙ, ව්‍යපෘයෙහිද; විතීම්න, ඉවෙහිද; ලක්‍ෂ්‍ය හෙද(නෙ), ලක්‍ෂ්‍යභෙදයෙහිද; පරෛරුඃ, පරයන් විසින්; නොපාල ක්‍ෂ්‍යත, නොදක්නාලද; සුරවිෂඃ, අසුරයෝ; හෙත්‍වොඃ සෘතෙපි, හෙතුවක්විනාද; දිණ්ණි, පැළුනාවූ; වක්‍ෂ්‍යසඉව, වක්‍ෂුස් ඇත්තවුන් මෙන්; නිපෙතුඃ, හුණුහු.

31 යථා, යම්සේ; ගුණස්‍යඛවනයඃ, ජ්‍යඛවනීහු; ඝුධි, යුඛයෙහිලා; චිෂාම්, සතුරන්ගේ; නිපාත ශඉඉන සම්ම්, හීම හඬහා එක්කොට; සම්‍ධ්‍යුයුඃ, නැංගෝද; අස්‍යඉයොධ්‍යධිඃ, මේ රාමයාගේ; ධනුෂඃ, දුන්නෙන්; විනිගීතාඃ, නික්මුණුවූ; ශිලීමුඛාඃ, ශරයෝ; ජවෙ, ජවයෙහි; විශෙෂම්, විශෙෂය; තථාවිදධුඃ, එසේකලෝ.

---

* ක්‍ෂිතිසථාම්—සන්න.

32 සුරාරි හසතාච්යුත ශස්ත්‍රජාලකා-
නාය්‍යලබ්ධ ලක්ෂ්‍යාණි චිරං නහසතාලෙ
විශුෂ්ක පත්‍රප්‍රතිමානි තච්ඡර
ප්‍රතානවාතොප හතානි බභ්‍රමුඃ.

33 ප්‍රහජනෙනාහිත පක්ෂතිඛවනි
ප්‍රසජ්‍ජිතාං රජ සුතස්‍ය පත්‍රිණාම්
ක්‍රතුවිෂ (සෙතා) ප්‍රතිලොම මාහෘතොඃ
ශරෙර්නිජෙරෙව දෘඪං නිජඝනිඃර.

34 ඨිතානංපෘෂතෙඝන පතත්ත්‍රිණං පථඃ
පතද්බලං තත් තනායස්‍ය භූභෘතඃ
නිපාතඛෙදෘ දශිවෙ භුවසතාලෙ
ඝ්‍රයෙවතූණීම්ං ජ්‍ඝුරනතර‘සවඃ.

35 ශිතාඞ්කුශනාය්‍යස විධුත මසතාකඃ
(ශිරඃ සම්පෙ) චිනිවිෂ්ටබාහවඃ
ධෘවංනදනෙතා ශුඩිතං ප්‍රහාරිණං
(තයාද) යාවනත යථා ‘රිදනතිනඃ.

---

32 සුරාරි, අසුරයන්ගේ; හසත, හසතයෙන්; ච්යුත, ගිලිශුණුවූ; ශස්ත්‍රජාලකානි, ශර සමූහයෝ; චිරම්, බොහෝ කලක්; නහසතාලෙ, ආකාශතලයෙහි; බභ්‍රමුඃ, චවලවූ; (කිම්භූතානි? කෙසේවූ ශර සමූහයෝද?) අලබ්ධ, නොලද්දුවූ; ලක්ෂ්‍යාණි, ලක්ෂ්‍යඇත්තාවූ; විශුෂ්ක පත්‍රප්‍රතිමානි, පරණලාපත්වැනිවූ; තත්, ඒ රාමයාගේ; ශරප්‍රතාන, ශර සමූහයාගේ; වාත, වාතයෙන්; උපහතානි, පහරණලද්දුවූ; (සුරාරි හසතච්යුත ශස්ත්‍රජාලකානි චිරං නහසතාලෙ බභ්‍රමුඃ.)

33 ආහිත, කරණලද; පක්ෂතිඛවනි, පතකඩහඬඇතිව; ප්‍රසජිතාම්, පැහිරෙන්නාවූ; රාජයුතස්‍ය, රාජපුත්‍රයාගේ; පත්‍රිණම්, ශරයන්ගේ;* ප්‍රහජනෙන, පවනින්; ප්‍රතිලොමම්, පිළිලොමිව; ආහෘතොඃ, ගන්නාලද්දුවූ; නිජෙරෙව, සැකියවූම, ශරෙඃ, ශරයන්විසින්; (තෙ)ක්‍රතු විෂඃ (ඒ)රාක්ෂසයෝ; දෘඪම්, දැඩිකොට; නිජඝනිරෙ, පහරණ ලදහු.

34 භූභෘතඃ තනයස්‍ය, රාජ පුත්‍රයාගේ; පෘෂතෙඝන, ශරයෙන්; ඝතම්, ඝතවූ; පතත්ත්‍රිණංපථඃ, ආකාශයෙන්; පතත්, හෙන්නාවූ; තත්බලම්, ඒ සෙනහ; අඝිවෙ, අඝාඝතවූ; භුවසතලෙ, පෘථිවිතලයෙහි; නිපාතඛෙදුත්, නිපාත බෙදයෙන්; භියෙව, භිතියෙන්මෙන්; අසවඃ, ප්‍රාණයෝ; අනතරා, අනුරෙහි; තූණීම්ම, වහා; ජ්‍ඝුඃ, හළහු.

35 ශිත, තීක්ෂ්ණවූ; අඞ්කුශනාය්‍යස, අකුසු තිබීමෙන්; විධුත, කම්පා

---

* ප්‍රතිණ, ශරයෙන්—සන්න

36 විපං කරීරී යුග මූල ඛණ්ඩන
ප්‍රශිණ්ණී (දනතං) සමදෙන පශ්‍යතා
සමරවතාරව්‍යථිතෙන චෙතසි
කිලිණං විචක්‍රෙ නිකටෙන දනතිනා.

37 කරීකරංයාන මුදග්‍ර විග්‍රහඃ
පරං ප්‍රහර්තුං ප්‍රතිහෘතය රංහසා
ශරෙණ භිතවා (නිඛිලෙ) නිකීලිතෙ
ශශාන මොක්තුංනා භුජස්‍ය මණ්ඩලෙ.

38 නිකීලිතෙ රම ශරෙණ වෙගිනා
දෘඪංවිභිදෙකුරු යුගං තුරඬගමෙ
කෘතෙ'පිදෙශෙ භයමූඪ වෘත්‍යතිනා
හයෙන කශ්චිච්ච(චා)ල නාසනාත්.

කරණලද; මසෘනකඃ, මුදුන්ඇත්තාවූ; (ශිරඃසමීපෙ), සිරස සමීපයෙහි; විනිවිඡ්ට; පිහිටුවනලද; බාහවඃ, බාහු ඇත්තාවූ; ධ්‍රැවම් (හඃශම්), අත්‍යර්ථයෙන්; නදනතඃ, හඬන්නාවූ; අරිදනතිනඃ, සතුරුත්හු; (භයාත්, බියෙන්); යුධි, යුධයෙහිලා; ප්‍රහාරිණම්, පහරණවූ; තම්, ඒ රාමයා; අයාචණතඨා, ආරාධනා කළා(වුන්වැනි)වූ.

36 කරීරීසුග, දෙකෙකදෙශ යුග්මයාගේ; මූල, මූලයෙහි; ඛණ්ඩිත, කඩකරණලද; ප්‍රශිණ්ණී, විසුලාවූ; (දනතම්), දළඇති; විපම්, හස්තීහු; පශ්‍යතා, බලන්නාවූ; සම්දෙන, මද සහිතවූ; චෙතසි, සිත්හි; සමරවතාරව්‍යථිතෙන—සමර, අනඬගයාගේ; අවතාර, අවතාරයෙන්; ව්‍යථිතෙන, පෙළුන ලද්දාවූ; නිකටෙන, සම්පසටවූ; දනතිනා, හස්තියක්හු විසින්; ඝණම්, ඇසිල්ලක්; විචක්‍රෙ, විකාරයට පැමිණියේමයි.

37 උදග්‍ර, හිවිසාවූ; විග්‍රහඃ, ශරීර ඇත්තාවූ; කරී, හස්තියෙක්; යාතම්, ගියාවූ; පරම්, සතුරා හෙවත් රාමයා; ප්‍රහර්තුම්, පහරනට; කරම්, හස්තයා; රංහසා, වෙගයෙන්; ප්‍රතිහෘතය, හකුළුවා; ශරෙණ, ශරයෙන්; නිඛිලෙ, සියලු; භුජස්‍ය මණ්ඩලෙ, බාහු මණ්ඩලය; භිත්වා, පලා; නිකීලිතෙ (සති), මසනලද කල්හි; මොක්තුම්, මුදන්නට; නශශාක, නොපොහොසත්වී.

38 වෙගිනා, ජවඇත්තාවූ; රාමශරෙණ, රාමයාගේ ශරයෙන්; උග්‍රයුග්මම්, උග්‍රවූ යුග; දෘඪම්, දැඩිකොට; විභිද්‍ය, පලා; තුරඬගමෙ, අශ්වයා; නිකීලිතෙ (සති), අවුණනලද කල්හි; භය, භයින්; මූඪ, මුලාවූ; වෘත්‍යතිනා, පැවැත්මේ ඇති; භයෙන, අශ්වයා විසින්; දෙශෙ, දෙශය; කෘතෙ (සත්‍ය)පි, කරණලද කල්හිදු; කශ්චිත්, එක් රාක්ෂසයෙක්; ආසනාත්, ආසනයෙන්; නව් (ව) වාල, කම්පා නොවී; (නොසැලී ණේ.)

39 රිපොඃ රසූණ්ණේණ මුඛෙන කශ්චනඃ
සඃරාසනඃ පත්‍රි යුගෙන රාක්ෂසඃ
නිකෘත්තයොරප්‍යබි ජානු පාදයොඃ
පපාත වෙගෙන යතොනා වාජිනඃ.

40 වධාය ධාවනනභිශත්ත්‍රූ (ව්)විභඃ
ශරෙණ කෘත්තච්‍යුත මඃතකොඃපරඃ
හෘතායුරප්‍යඃදි කෘතෙන කාණිචිත්
පදානිවෙගෙන ජගාම රාක්ෂසඃ.

41 ජවෙන කශ්චිජ්ජවනාඅබු දෙපමං
සඃණං ශිතාබ්‍රිභ්‍රෙඃ කෘත කර්ණිං චාමරම්
නිපත්‍ය කුමෙහතරසා විධාගතෙ-
විහායසා වාහයතිඃම දනාතිනාම්.

42 පෘෂතක ඝ්නෙනාදර රඤ්ඣ නිර්ඝතං
සඛමනත්‍ර මුඛකෘත්‍ය බුරග්‍ර පාතනෙඃ
දිශිඤ්ඣිපනතං යුධිවෙග ධාරයා
'පරොභුවං වාහයතිඃම වාජිනම්.

---

39 සඃරාසනඃ, සඃරවූ ආසන ඇති; කශ්චන රාක්ෂසඃ, එක් රාක්ෂස යෙක්තෙම; රිපොඃ, සතුරාගේ හෙවත් රාමයාගේ; අපූණ්ණේණ මු ඛෙන, අඪ වන්‍දයහට බඳුවූ මුඛ ඇති; පත්‍රියුගෙන, ශරවයෙන්; පාද යොඃ, පාදවය; අධිජානූ, ජානුයෙහිලා; නිකෘත්තයොඃ(ඃඝතොඃ)රපි, කපනලද කල්හිදු; වෙගෙන, වෙගයෙන්; යතඃ, යන්නාවූ; වාජි නඃ, අශ්වයාකෙරෙන්; නපපාත, නොහිණි.

40 වධාය, වධපිණිස; අභිශත්ත්‍රූ, සතුරා අභිමුඛයට; ධාවන්, දිවන් නාවූ, (ව්)විභඃ, සතුරාගේ; ශරෙණ, ශරයෙන්; කෘත්ත, කපනලදින්; ච්‍යුත, ගිලිහුණුවූ; මඃතකඃ, මඃතකඇති; අපරඃ රාක්ෂසඃ, අනික්රාක්ෂස යෙක්තෙම; හෘතායුරපි—හෘත, ගත්නාලද; ආයුරපි, ආයුඇත්තේද; ආදිකෘතෙන, පළමුකොට කරණලද්දාවූ; වෙගෙන, වෙගය කරණ කොටගෙන; කානිචිත් පදානි, කීප පදෙකුනකුන්; ජගාම, ගියේ.

41 කශ්චිත්, අනික් රාක්ෂසයෙක්තෙම; දනාතිනම්, හඬනියක්හු; විහායසා, ආකාශයෙන්; වාහයතිඃම, දිවවී; (කිං විශිෂ්ටං දනාතිනම්?) ජවෙන, ජව කරණකොටගෙන; ජවන, දිවන්නාවූ; අබුදෙපමම්, මෙඝයක්හා සදෘශවූ; කුමෙහ, කුමහයෙහි; නිපත්‍ය, හී; තරසා, වහඃ; විධාගතෙඃ, දෙකක්ව ගියාවූ; ශිතාබ්‍රිභ්‍රෙඃ, ශෙවතාබ්‍රිහයන් විසින්; සඃණං, ඇසිල්ලන්; කෘත, කරණලද; කර්ණිං චාමරම්, කර්ණිං චාමර ඇති; (දනාතිනං විහායසා වාහයතිඃම.)

42 අපරඃ, අනිකෙක්තෙම; වාජිනම්, අශ්වයා; යුධි, යුධයෙහිලා;

43 නිකෘත්‍යසෞමිත්‍ර රථාඞ්ගධාරයා
'පවජීජිනං සඞ්ගං තරසා කෘෂ්ණාචරඃ
කෘධා'යුධීකෘත්‍ය භුජං මහිභුජඃ
ශුතං ජඝානධ්වනි කම්පිතාචලඃ.

44 න්‍යමජ්ජ දණ්ඩේන රථාඞ්ග මීරිතං
පරෙණ ශත්‍රොරුප දණ්ඩ මඝනාම්
තමෙව දණ්ඩං පරශුං විධායතං
ශිරස්‍යරාතිර් නිජඝාන සඝවනඃ.

45 සඞපාණි යනාත්‍රච්‍යුත ශඝත්‍ර සාදිතං
විධාය බෘහදං බහුධා සුරවිඝාම්
රණය කොශාදසි මිශ්‍රිතාස්සුත-
ශවනාජී කෘෂ්ණං විවරාද්වොරගම්.

වෙගධාරයා, වෙගධාරාණම් ජවයෙන්; හුඬ, පෘථිවියෙන්; වාහයා නිසම, දිවවී; (කිං විශිෂ්ටං වාජිනම්?) පෘෂතක, ශරයෙන්; භින්න, බිඳිනාලද්දුවූ; උදර රන්ධ්‍ර, උදර රන්ධ්‍රයෙන්; නිර්ගතම්, නික්මුණුවූ; සඞම් අනාත්‍රම්, සඞකීයවූ අතුණුවැටිය; බුරාග්‍රපාතනෙනෑ, බුරාග්‍රපාතන යෙන්; උත්කෘත්‍ය, කඩා; දිශි, දිග්හි; ක්ෂිප්තම්, දමන්නාවූ; (වාජිනම් අපරඃ ශුඩි වෙගධාරයා හුවිඃ වාහයතීයම.)

43 සෞමිත්‍ර, ලක්ෂ්මණයාගේ; රථාඞ්ගධාරයා, චක්‍රධාරයෙන්; නිකෘත්‍ය, කපා; අපවර්ජිතම්, දුරුකරණලද්දුවූ; සඞම්භූජම්, සඞකීයවූ හස්තය; තරසා, වහා; කෘධා, රොෂයෙන්; ආයුධීකෘත්‍ය, ආයුධ කොට; ධවනි, නාදයෙන්; කම්පිත, කම්පා කරණලද; අචලඃ, පර්වත ඇත්තාවූ; කෘෂ්ණාචරඃ, රාක්ෂසතෙම; මහි භුජස්සුතම්, රාජ පුත්‍රයා; ජඝාන, පහළී.

44 පරෙණ, සතුරා විසින්; ඊරිතම්, මෙහෙයනලද්දුවූ; රථාඞ්ගම්, චක්‍රායුධයතෙම; ශත්‍රොඃ, සතුරාගේ; උපදණ්ඩ මඝනාකම්, දණ්ඩායුධ මස්තක සම්පයෙහි; අඞ්ඝේන, අඩෙකින්; න්‍යමජ්ජත්, ගැලිණ; තමෙව දණ්ඩම්, එම දණ්ඩායුධය; පරශුංවිධාය, පරශුවක්කොට; සඝවනඃ, නාද සහිතවූ; අරාතිඃ, සතුරුතෙම; තම්, ඔහු; ශිරසි, හිස්හි; නිජඝාන, පහළී.

45 බහුධා, බොහොප්‍රකාරයෙන්; සුරවිඝාං බෘහදම්, රාක්ෂස සමූහය; සඞපාණි යනාත්‍ර, සඞකීයවූ හස්ත යනාත්‍රයෙන්; ච්‍යුත, ගිලිහුණුවූ; ශඝත්‍ර, ශස්ත්‍රයෙන්; සාදිතම්, නසනලද්දු; විධාය, කොට; ශිශ්‍රියුස්සුතඃ, ශ්‍රාජ පුත්‍රතෙම; රණය, යුධය පිණිස; කොශාත්, කොශයෙන්; අසිම්, ඛඩ්ගය; චකර්ෂ, ඇද්දේ; (කුමකින් කුමක්මෙන්?) විවරාත්, විවරණයන්; කෘෂ්ණම් උරගම්ව, කෘෂ්ණ සර්පයක්හුමෙන්; (ශිශ්‍රියුස්සුතඃ රණය කොශාත් අසිම් චකර්ෂ.)

46 පරස්‍ය සෞමිත්‍රි කෘපාණ පාටිත
ච්ඩා භවද්දෙහ භෘතො නිකීලයන්
ශරෙණ පාර්ශ්වෙ නෘහරිඃ සමග්‍රතාඃ
ව්‍යධතත රොෂෙණනු ලීලයානු සඃ.

47 කරං රණයප්‍රතිහෘත්‍ය ධාවති
ච්පෙ නිජඝෙන තනයෙන භූභූජඃ
බන්‍ධනි ඛණ්ඩානි ච්ධිත්සුනා'සිනා
සමෙත්‍ය සම්පිණ්ඩිත ජීවනඃකරඃ.

48 කෘපාණ කෘත්තස්‍ය දෘඪොරු යන්ත්‍රිත
නාපශ්චිමාර්ධං නි(ප)පාත සාදිනඃ
තුරඩග වල්ගා දෘඪ (ලග්න) මුෂ්ඨිනා
පරෙණ භාගෙනාව ලම්බිතං පුරඃ.

---

46 සෞමිත්‍රි, ලක්ෂ්මණයාගේ; කෘපාණ, ඛඩ්ගයෙන්; පාටිත, පළ නලදින්; ච්ධාභවත්, දෙකක් වන්නාවූ; දෙහභෘතඃ, ශරීරය උසුලන්නාවූ; පරස්‍ය, සතුරාගේ; පාර්ශ්වෙ, පාර්ශ්වයෙහි; ශරෙණ, ශරයෙන්; නිකීලයන්, විද මසන්නාවූ; සඃනෘහරිඃ, ඒ නරසිංහතෙම්; සමග්‍රතාම්, සම්ග්‍රබව; ව්‍යධතත, කෙළේ; රොෂෙණ, රොෂයෙන්; (ව්‍යධතත)නු, කෙළේදෝහෝ (නොහොත්); ලීලයා, ලීලායෙන්; (ව්‍යධතත)නු, කෙළේදෝහෝ.

47 ච්පෙ, හසතියා; රණය, යුඛය පිණිස; කරම්, හසතය; ප්‍රතිහෘත්‍ය, හකුළුවා; ධාවති (සති), දිවුණ කල්හි; ඛඩ්ගයෙන්; බොහෝවූ; ඛණ්ඩානි, ඛණ්ඩයන්; විධිත්සුනා, කටැවිවූ; භූභූජසතනයෙන, රා ජ පුත්‍රයා විසින්; සමෙත්‍ය, ගොස්; තතකරඃ, ඔහුගේ හසතයතෙම්; සම්පිණ්ඩිත එව, හකුළුවනලද්දේම; අසිනා, ඛඩ්ගයෙන්; නිජඝෙන, පහරණලදී.

48 කෘපාණ, ඛඩ්ගයෙන්; කෘත්තස්‍ය, කපනලද්දුවූ; සාදිනඃ, අශ්වාරොහකයාගේ; දෘඪ, දැඩිකොට; ඌරු, ඌරුවයෙන්; යන්ත්‍රිත තම්, හමිවනලද්දුවූ; අශ්චිමාර්ධම්, පශ්චාද්භාගය; නාපි(ඍ)පාත, නොහිණ; තුරඩග, අශ්වයාගේ; වල්ගා, * කුශයෙහි හෙවත් රජ්ජුයෙහි; දෘඪ, දැඩිකොට; (ලග්න), † වැදගත්තාවූ; මුෂ්ඨිනා, මුෂ්ඨි ඇති; පරෙණ භාගෙනව, අනික්භාගයෙන්ද; පුරඃ, අභිමුඛයෙහි; ලම්බිතම්, එල්ඛ්මයි.

---

* වඟෙ—සන්න.

† කත—සන්න.

49 පරෙණ්ඩඛ්ඩගෝනුපපාත පාතිතෙ
සුරාරි රුකතානා විසෘෂ්ට විග්‍රහඃ
අපිව්‍යපායෙසති සත්ව මානයොර්
විඥෙනදිත්සනාව පෘෂ්ඨි මාහවෙ.

50 නිමග්න ඛඩ්ගෙ ජඨරෙ සුරච්ඡඃ
පරිකීර්ණරවෙශාඤ්ච සිකතා මූර්තීනයඃ
පරස්පරස්‍යප්‍රසභං සමුච්ඡවසත්
ප්‍රහාරවාතෙන පුන (ර්) ශොණිතාඃ.

51 තතඃසතා සෘක්ස්‍රවලොහිතාම්බරඃ
ශ්‍රියං ජයඝ්‍රා මුපයන්තු මුද්‍යතඃ
යථෙප්සපානාසන තෘපනචෙතස-
ශ්චකාර රජනාඃ වරශ්චිරංචිජාන්.

---

49 පරෙණ, සතුරාවිසින්; ඛඩ්ගෙ, ඛඩ්ගය; පාතිතෙ (සති), හෙළන (ලද) කල්හි; උත්‍යානා, උඩුබලා; විසෘෂ්ට, හරණලද; විග්‍රහඃ, ශරීර ඇත්තාවූ; සුරාරිඃ, රාක්ෂසතෙම; සත්වමානයොඃ, දජීමාන දෙදෙනාගේ; ව්‍යපායෙ සත්‍යපි, විනාශයත් ඇති කල්හිද; ආහවෙ, යුධයෙහි; ඛ්ඥෙ, සතුරාහට; පෘෂ්ඨිම්, පිට; නදිත්සනාව, නොදිය යුතුමෙන්; අනුපපාත, අනුවැහිණී.

50 ජඨරෙ, ජඨරයෙහි; නිමග්න, ගැලුනාවූ; ඛඩ්ගෙ(සති), (ඛඩ්ග යඇති) කල්හි; පරිකීර්ණ, වැහෙන්නාවූ; ශොණිත, රුධිරයෙන්; සිකත, තෙමනලද; මූර්තීනයඃ, ශරීර ඇත්තාවූ; සුරච්ඡඃ, රාක්ෂසයෝ; පරස්පරස්‍ය, ඔවුනොවුන්ගේ; ප්‍රසභම්, වහා; සමුච්ඡවසත්, නැහෙන්නාවූ; ප්‍රහාරවාතෙන, ප්‍රහාරවාතයෙන්; පුනඃ, නැවත; (ර්) ශොණිතාඃ, වියලන ලදහු.

51 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; රාජනාවරඃ, රාමතෙම; චිජාන්, පැහීන් දොහෝ නොහොත් බ්‍රාහමණයන්; යථෙප්ස, සිත්සේ; (කැමති පරිද්දෙන්;) පාන, බීමෙන්හෝ; අසන, කෑමෙන්හෝ; තෘපන, පිනාගියාවූ; (පිනවනලද්දාවූ;) චෙතසඃ, සිත්අත්තුවුන්; චිරම්, බොහෝ කලක්; චකාර, කෙළේ; (කිම්නුනඃ රාජනාවරඃ? කෙසේවූ රජද? කෙසේවූ වල්ලභද?) තත, පනලාවූ; අසෘක්ස්‍රව, රුධිරවැහීමෙන්; ලොහිත, රත්වූ; අම්බරඃ, ආකාශ ඇත්තාවූ (නොහොත්;) තත, පනලාවූ; අසෘක්ස්‍රව, රුධිරවැහීමෙන්; ලොහිත, රත්වූ; අම්බරඃ, වස්ත්‍ර ඇත්තාවූ; ජයඝ්‍රාම්, ජයෙහි පිහිටියාවූ; ශ්‍රියම්, ශ්‍රීය; උපයන්තුම්, පාණිග්‍රහ කරණ පිණිස; උද්‍යතඃ, යොමුවූ; (රාජනාවරඃ චිජාන් යථෙප්ස පානාසන තෘපන චෙතසඃ චිරං චකාර.)

52 තතොමරුත්පාවක ශස්ත්‍රනිර්ඛුත
ප්‍රදග්ධ මාරීච සුබාහු විග්‍රහඃ
බලං බලීයා නබලීකෘතං භියා
තතං දිගන්තාංසනිනාය නායකඃ.

53 රණේදධානෝ හෘදයං දයා'ඛෘතං
සලීල මායම්‍ය ධනුර්ධ්‍රුවීරඃ
ප්‍රගර්ධ්මුඛානාං ශනෛකෝ ශිලීමුඛාද්
විෂද්විපානාං ජඝනෙ ජඝාන (සඃ).

54 ඛෘශංනසෙහෙ ශුඩිරම මාශු(ග)
ප්‍රතාන ශුෂ්කාශනිපාත භීෂණම්
ශුගාඅතතිග්මද්‍යුතිතජසං විශෝ
බලීයසෝ භ්‍රාතෘ බලා(ත්‍රිතං) බලම්.

---

52 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; බලීයාන්, බලවත්වූ; සෘනායකඃ, ඒ රාම තෙමේ; බලම්, සෙනඟ; දිගන්තම්, දිගන්තයට; නිනාය, යැවී; (කිං විශිෂ්ටඃ නායකඃ? කිං විශිෂ්ටම් බලම්?) මරුත්පාවක ශස්ත්‍ර, පවන් රයෙන්හා වත්නි ශරයෙන්; නිර්ඛුත, කම්පාකරණලද්දාවූද; ප්‍රදග්ධ, දවනලද්දාවූද; මාරීච, මාරීච (නම්) රාක්ෂසයාගේහා; සුබාහු, සුබාහුනම් රාක්ෂසයාගේ; විග්‍රහඃ, ශරීර ඇත්තාවූ; බලීයාන්, බලවත්වූ; සෘනායකඃ, ඒ නායකතෙමේ; භියා, භීතීන්; අබලීකෘතම්, දුර්බලකරණලද්දාවූ; තතම්, පතළාවූ; බලම්, සෙනඟ; (දිගන්තං නිනාය.)

53 රණේ, යුද්ධයෙහිලා; දයා, කරුණායෙන්; ආහෘතම්, ගන්නාලද්දාවූ; හෘදයම්, හෘදය; දධානඃ, උසුලන්නාවූ; (සඃ) ධනුර්ධ්‍රවීරඃ, ඒ රාමතෙමේ; ධනුඃ, ධනුෂ; සලීලම්, ලීලා සහිතව; ආයම්‍ය, නමා; ප්‍රගර්ධ්මුඛානාම්, විමුඛවූ; විෂද්විපානාම්, සතුරුතුන්ගේ; ජඝනෙ, ජඝනයෙහි; ශිලීමුඛාත්, ශරයෙන්; ශනෛකෝ, සෙමෙන්; ජඝාන, පහළී.

54 ශුඩි, යුද්ධයෙහිලා; ආශු (ග) ප්‍රතාන, ශර සමූහ නැමැති; ශුෂ්කාශනිපාත, ගිනි සෙන භීමෙන්; * භීෂණම්, භයඞ්කරවූ; යුගාන්ත, කල්පාන්තයෙහි; තිග්ම්ද්‍යුති, සූර්‍යයාහට බඳුවූ; තෙජසම්, තෙජස් ඇත්තාවූ; භ්‍රාතෘබලා(ත්‍රිත)ම්,† භ්‍රාතෘ බල ඇත්තාවූ; රාමම්, රාමයා; බලීයසඃ, බලවත්වූ; විෂඃ, සතුරාගේ; බලම්, සෙනඟතෙම; ඛෘශම්, අත්‍යර්‍යයෙන්; නමසෙහෙ, ‡ ඤමාකොකෙළේ.

---

* ඉඳුගිනිසේ නැගීමෙන්—සන්න.
† භ්‍රාත්‍ර බලම්—සන්න.
‡ නොසෙහෙ—සන්න.

55 සීතාගුණේ මහති තත්ක්ෂණ ලබ්ධමොක්ෂාඃ
සුශ්ලිෂ්ට යුක්තති සඵලානන සම්පදඝෙ
ශාක්‍ය ඉවාස්‍ය විශිඛා රිපුසෙනිකෙභ්‍ය-
ශ්චක්‍රුඃ ත්‍රිවිෂ්ටප සභා ගමනොපදෙශම්.

56 හුතභුජී නිධනාඛ්‍ය ශත්‍රූ භවිෂ්‍යති හුඩා
පරිණයති ජයශ්‍රී වීරකනාභං නාවීරෙ
සමර පටහ ඝොෂෙ තත්‍ර නාත්තනං කවෙඤි-
ඊහල රුධිර පඞ්කසඵාරි සින්දූරලෙඛෙඃ.

57 මධ්‍ය නිකෘත්ත රජනී චරපූර්විකායා-
ශෙෂ්‍යදෙඃසීතා භුවි නිපත්‍ය භයං විනෙතුඃ
රක්ෂඃස්සු යුධ විමුඛෙෂු විහිද්‍ය භූමි-
මධ්‍යොත්ථිතා ඉව පුනඃ සමරාය දෛත්‍යාඃ.

---

55 අස්‍ය, මොහුගේ; තෙවිශිඛාඃ, ඒ ශරයෝ; ශාක්‍යඃඉව, ශාක්‍ය යන්මෙන්; රිපුසෙනිකෙභ්‍යඃ, සතුරු සෙනඟට; ත්‍රිවිෂ්ටප සභාගම න, දිව්‍ය සභා ගමනයට; උපදෙශම්, උපදෙශය; චක්‍රුඃ, කළෝ; (කිංභූතාඃ විශිඛාඃ? කිම්භූතාශ්ශාක්‍යඃ?) මහති, මහත්වූ; ගුණේ, ජ්‍ය යෙහි; සීතා, සිට; තත්ක්ෂණ ලබ්ධ මොක්ෂාඃ—තත්ක්ෂණ, එකෙණෙහි; ලබ්ධ, ලද්දාවූ; මොක්ෂාඃ, මිදීම් ඇත්තාවූ (නොහොත්) මහති, මහත්වූ; ගුණෙ, ගුණයෙහි; සීතා, සිට; තත්ක්ෂණ, එකෙණෙහි; ලබ්ධ, ලද්දාවූ; මොක්ෂාඃ, නිර්‍වාණ ඇත්තාවූ; සුශ්ලිෂ්ට, සුසංහිතවූ; යුක්තති, යෙදීමෙන්; සඵල, මූවාත් තල සහිතවූ; ආනන සම්පදඃ, මුඛ සම්පත්ති ඇත්තාවූ; (ඉනාහොත්) සුශ්ලිෂ්ට, සුසංහිතවූ; යුක්තති, න්‍ය යෙන්; සඵල, ඵල සහිතවූ; ආනන සම්පදඃ, ආරම්භ සම්පත්ති ඇත්තාවූ; (අස්‍යතෙ විශිඛාඃ ශාක්‍යඃ ඉව රිපුසෙනිකෙභ්‍යඃ ත්‍රිවිෂ්ටප සභා ගමනොපදෙශම් චක්‍රුඃ.)

56 නිධනාඛ්‍ය, විනාශ යන නම්ඇත්තාවූ; හුතභුජී, වහ්නියෙහි; ශත්‍රූ, සතුරු නැමැති; භවිෂ්‍යති, යාග දව්‍යයන්; හුඩා, හෙව; සමර පටහඝොෂෙ, සඞ්ග්‍රාම පටහධ්වනි ඇත්තාවූ; නාවීරෙ, නාවීරයා; ජ යශ්‍රීවීරකනාභං, ජ්‍යශ්‍රී නැමැති වීර කන්‍යාව; පරිණයති (සති), පා ණිග්‍රහ කරණ කල්හි; බහල, ඝනවූ; රුධිර පඞ්ක, රුධිර පඞ්ක නැමැති; සඵාරි, පැතිරෙන්නාවූ; සින්දූරලේඛෙඃ, සින්දූරලෙප ඇත් තාවූ; කවඛෙඤි, කවළඹයන්විසින්; නා, එහිලා; නාත්තනම්, නැවීමයි.

57 මධ්‍ය, මධ්‍යයෙහිලා; නිකෘත්ත, කපනලද්දාවූ; රජනීචර, රා ක්ෂසයන්ගේ; පූර්විකායාඃ, පූර්‍ව ශරීරයෝ; භුවි, පෘථිවියෙහි; නිපත්‍ය, හි; ශෙෂ්‍යදෙඃ, ශෙෂ්‍යයෙන්; සීතාඃ, සිටියාහු; භයම්, භය; විනෙතුඃ, යාළෝ; රක්ෂඃස්සු, රාක්ෂසයන්; යුධවිමුඛෙෂු (සත්සු), සඞ්ග්‍රාමයට ප රාඞ්මුඛ කල්හි; භූමිම්, භූමිය; විහිද්‍ය, පළා; පුනඃ, නැවත; සමරාය, යුධපිණිස; අධ්‍යොත්ථිතාඃ, අධිෂ්ඨයකින් නැංවූවා; දෛත්‍යාඃඉව, (අසුර යන්මෙන්;) (නඃවිනෙතුඃ.)

58 රාමායුධවාහතා රාක්ෂසස රක්තධාරා
සපාශීන ලොහිත රුචෝ මුහුරමඛුවාහඃ
ගෞරීපතිප්‍රණති සම්භ්‍රම ලාභවඤ්ඡඃ
සඤ්ඡ මකාල ඝවිතාං ගගනෙ විතෙනුඃ.

59 සඞ්ක්‍රීඩදුථ තුරගවිපාඞ්ක්‍රබෘඃඳු
ව්‍යුත්ක්‍රාන්තෝ විරත පෘෂතකප්‍රාත වෘෂ්ටී
නි ත්‍රිංශස්පුරිත තවිච්විද්‍යුක්ෂා මාප
ව්‍යක්‍යාතීද්‍යුති ශරදිව තතාභාශ්ත්‍රිඃ.

60 රක්ෂෝවසා පිශිතපූරිත කුක්ෂි රන්ත්‍රඃ
කාකුත්ස්ථ බාණ ඝත ඝසති මුඛා(ව) රුඃ
පය්‍යීතත ලග්න රුධිරාණ්ඩ මෘදුප්‍රණාද-
සතූණ්ඩානිවායසගණෙ රදනෙ (ම) මාජීඃ.

---

58 රාම, රාමියාගේ; ආයුධ, ආයුධයෙන්; ව්‍යථිත, ව්‍යථිතවූ හෙවත් කපනලද; රාක්ෂස, රාක්ෂසයන්ගේ; රක්තධාරාසඃශීන, රුධිරධාරා සහිතයෙන්; ලොහිත, රත්වූ; රුචඃ, ශොභාඇති; අඹුවාහඃ, මෙස යෝ; ගෞරීපති, ඊශ්වරයාගේ; ප්‍රණති සම්භ්‍රම ලාභ, ප්‍රණාම සම්භ්‍රම ලාභයෙන්; වඤ්ඡඃ, සිස්වූ; අකාල, නොකල්හි; ඝවිතාම්, කරණලද් දුවු; සඤ්ඡඃ, සඤ්ඡාව; මුහුඃ, එකෙණෙහි; ගගනෙ, ආකාශයෙහි; විතෙනුඃ, කලෝ.

59 ශරදි, ශරත්කාලයෙහි; ත්‍රිඃ, ශොභාතොමෝ; තනනභඃ, ඒ ආකාශයට; ආපෙව, පැමිණියක වැන්නී; (කිම්භූතංනභඃ?) සඞ්ක්‍රීඩත්, භඬන්නාවූ; රථ, රථභඃ; තුරග, අශ්වයන්භඃ; විප, භෂනින් නැමැති; අඞ්ක්‍රබෘඳු, මෙඝ සමූහයාගේ; ව්‍යුත්ක්‍රාන්තෙන, පහවීමෙහි; විරත, වැලැක්කාවූ; පෘෂතකප්‍රාත, ශරපාන නැමැති; වෘෂ්ටි, වෂීඃ ඇති; නිස්ත්‍රිංශස්පුරිත, බඩිග විලසිත නැමැති; තවිත්, විද්‍යුතීන්; විද්‍යුකෂාම්, තොරාකරණලද්දුවු; ව්‍යක්‍ත, පහලවූ; අකීද්‍යුති, සූය්‍යීරශ්මි ඇත්තාවූ; තනනභඃ, ඒ ආකාශයට; (ශරදිත්‍රිඃ ආපෙව.)

60 රක්ෂඃ, රාක්ෂසයන්ගේ; වසා, වුරුණුතෙල්භා; පිශිත, මාංස යෙන්; පූරිත, පුරණලද; කුක්ෂිරන්ත්‍රඃ, උදර රන්ත්‍රඇත්තාවූ; කාකුත්ස්ථ, රාමයාගේ; බාණ, ශරයෙන්; භත, පහරණලද; භසති, භක්ෂියක්හු ගේ; මුඛ, මුඛයට; අ(ව)රුඃ, නැංගාවූ; මෘදු, මොලොක්වූ; ප්‍රණාදඃ, හැඬීම් ඇති; වායසගණෙඃ, කාක සමූහතෙමේ; පය්‍යීතත, කෙලවරෙහි; ලග්න, වැදගත්තාවූ; රුධිරාණ්ඩ, රුධිර ඇත්තාවූ; තුණ්ඩානි, තුණ්ඩ යන්; රදනෙ, දසනයෙහි; (ම)මාජීඃ, පිරිමැන්ද.

61 රාජානමජෙෂු මුනිසුතාඤ්ඡිහි රඤ්ඡිතාඤ්ඡි
ප්‍රත්‍යුද්ගතෙෂු මෘගකුලෙල රුටජානි ගත්වා
ආවජ්ජිතෙ විදධතුඃ ශිරසි (සුබාහෙවා)-
බාණවුජෙන ගුරුණි ගුරුපාද මූලෙ.

(ඉති කුමාරදෘශස්‍ය නෘතෙෂු ජානකීහරණෙ
මහා කාව්‍යෙ මාරීච සුබාහු වධොනාම)

ප ච ම ඝ්‍ය ග්‍රීඃ.

---

61 මුනිසුතාඤ්ඡිහිඃ, තපස්වි පුත්‍රයන්(ගේ අඤ්ඡින්) විසින්; ආඤ්ඡිතාඃ ඤ්ඡිඃ, (කරණලද) පූජාඇත්තාවූ; * මෘගකුලෙලඃ, මෘගකුලයන්විසින්; ප්‍රත්‍යුද්ගතෙෂු, පෙරගමන්කරණලද්දුවූ; රාජාත්මජෙෂු, රාජපුත්‍රයෝ දෙදෙන; උටජානි, පණ්ශාලාවන්; ගත්වා; ගොස්; (සුබාහ්වොඃ, මාරීචය සුබාහුය යන රාඃසයන් දෙදෙනාගේ;) † බාණවුණෙන, ශර වූණයෙන්; ගුරුණී, බරවූ; ආවජ්ජිතෙ, නමනලද්දුවූ; ශිරසි, ශීර්ෂය; ගුරුපාදමූලෙ, ගුරුහු පාදමූලයෙහි; විදධතුඃ, පිහිටුවූ.

(ඉති, ඉමසේ; කුමාරදෘශස්‍ය, කුමාරදෘශයාගේ; කෘතෙෂු, කෘතිවූ; ජානකීහරණෙ, ජානකීහරණනම්වූ; මහාකාව්‍යෙ, මහාකාව්‍යයෙහි; මාරීච සුබාහු වධොනාම, මාරීච සුබාහු වධනම්වූ;) පඤ්චමසර්ගඃ, (පස්වන සගයි.)

---

* මුනිසුතාඤ්ඡිඃ, තපස්වි පුත්‍රයන් විසින්; ආඤ්ඡිතාඃඤ්ඡිඃ, පූජා ඇත්තාවූ—සන්න.

† සන්න පොත්හි "සුබාහුනම්ඃ රාඃසයාගේ" යන අවී පදය පමණක් පැනේ.

ෂඩ් ඛඃ සර්ගඃ.

1 උච්චවාල තනඃ සුෂ්ඨා ජගදංශස්‍ය මෛථිලම්
අනුග්‍රහීතු මග්‍රණ්‍යං ගාඃහිණ මාහිනක්‍රතුම්.

2 බිභ්‍රතසන්ධ්‍යා විධිසනාන සංවර්ධිත රුචෝ ජටාඃ
ජ්වාලා ඉව තපෝ වහ්නෙඃ ශාලිශූකාග්‍ර පිඞ්ගලාඃ.

3 තපසඃතෙජසාදීපඃ සනිග්ධශ්ච කරුණ ගුණත්
සමං සඳූර්ශිතාදිත්‍ය චන්ද්‍රෝදය ඉවාණ්ණවඃ.

4 ශිරඃප්‍රදෙශ ලම්බින්‍යා කුර්‍වන් රුද්‍රාක්ෂ මාලයා
ඵලිතා ඉව තීර්‍ථාම්භඃසෙක පූඃත්‍යා ජටා ලතාඃ.

5 අරණ්‍යදෙවතාභිඃ (ඝ) ප්‍රයුක්ත බලි මඩලඃ
වුත් නිරගමත්සත්‍රානෙමඤ්ඤ බුධිනා ඉවජ්වලන්.

---

1 ජගදංශස්‍ය, ලොකභාගයක් සම්බන්ධව; සුෂ්ඨා, මැවූයේතෙම; තනඃ, ඉක්බිත්තෙන්; ගාඃහිණම්, ඉහාඹීන්ට; අග්‍රණ්‍යම්, අග්‍රෙසරවූ; ආහිත, කරණලද්දුවූ; ක්‍රතුම්, යාගඇති; මෛථිලම්, මෛථිලයහට; අනුග්‍රහීතුම්, අනුග්‍රහ කරන්නට; උච්චවාල, නික්මිණි.

2 සන්ධ්‍යාවිධිසනාන, සන්ධ්‍යාවිධිසනානයෙන්; සංවර්ධිත, වඩනලද; රුචඃ, ශොභාඇත්තාවූ; තපොවහ්නෙඃ, තපස් නැමැති වහ්නිහුගේ; ජ්වාලාඃඉව, ජ්වාලාවන්වැනිවූ; ශාලිශූකාග්‍ර, ශාලිශූකාග්‍රයේ (හැල්බූ අග්සේ); පිඞ්ගලාඃ, පිඟුවූ; ජටාඃ, ජටාවන්; බිභ්‍රත්, උසුලන්නාවූ.

3 තපසඃ නෙජ්සා, තපස් නෙජසින්; දීප්‍යඃ, දිලිහුණේද; කරුණ ගුණන්, කරුණ ගුණයෙන්; සනිග්ධශ්ච, සිනිදුවූයේද; සම්ම්, එක වට; සඳූර්ශිත, දක්වනලද; ආදිත්‍ය චන්ද්‍ර, සූර්‍ය්‍ය චන්ද්‍ර දෙදෙනාගේ; උදයඃ, උදයඇති; අණ්ණවඃඉව, සාගරය වැනිවූ.

4 ශිරඃ ප්‍රදෙශ, ශිරඃ ප්‍රදෙශයෙහි; ලම්බින්‍ය, එලෙන්නාවූ; රුද්‍රාක්ෂමාලයා, රුද්‍රාක්ෂමාලාව කරණකොටගෙන; තීර්‍ථාම්භඃසෙක පූඃත්‍ය, තීර්‍ථ ජලසෙක පූජිය කරණකොටගෙන; ජටාලතාඃ, ජටාලතාවන්; ඵලිතාඃ ඉව, ඵලිතයන්මෙන්; කුර්‍වන්, කරන්නාවූ.

5 අරණ්‍යදෙවතාභිඃ, වනදෙවතාවන් විසින්; ප්‍රයුක්ත, කරණලද්දුවූ; බලි මඩලඃ, බලි මඩලඇත්තාවූ; ජ්වලන්, දිලියෙන්නාවූ; (සඃ) වුත්, (ඒ) වුත්තෙම; සත්‍රාත්, යාගගෘහයෙන්; නිරගමත්, නික්මිණේ; (කුමකින් කුමක්මෙන්?) මෙඝාත්, මෙඝයෙකින්; ජ්වලන්, දිලියෙන්නාවූ; බුධනා ඉව, සූර්‍ය්‍යයාමෙන්; (නිරගමත්, නික්මිණේ.)—කුලකම්.

6 සහප්‍රසූතා මාරුබ්‍ය චර්ඛිතං හරිණවධූජම්
සඛයං නිනාය යතනෙන බාෂ්පාපූරිත ලොචනෝ.

7 ගමනාවාහ භෘතාරමහ ප්‍රණමෙෂූ මහෂීභිඃ
පාණිභිඃ ශිරසිස්පෘෂ්ටෝ භව්‍යඛූම සුගඤ්ඡිභිඃ.

8 වෛඛානසවධූ හසත ලම්භිතාඤි කෘතාශිෂෝ
දෘෂ්ටුකාමෝ නිනායෛව (ශං මෛදිනීශ) සුතෝ බනූඃ.

9 තතශ්චිර පරිත්‍යක්තං ගෞතමස්‍ය තමොනුදඃ
විවෙශ විශව භූග්ධාම්නෝ ධාමවතීවශාචශී.

10 සඵපූටාසු කුවීරස්‍ය නිකටාඩගණ භූම්ෂූ
ප්‍රරුඪ දර්භ සඤ්ඡන්ඩ ඝාසග්‍රාසොදූතවිප්‍රම්.

11 ඝවිදුද්දෙහිකා ‘‘ලිඪ ජීර්ණම්ම වල්කල මන්‍යතඃ.
ආරණ්‍ය තුවුමවජීතන ශීර්ණම්ම කෘෂණ මෘගාජිනම්.

---

6 සහප්‍රසූතම්, කැවිව නික්මුණවූ; සඛයම් වර්ධිතම්, තමාවසින් වඩනාලද්දවූ; හරිණවූජම්, මෘග සමූහයා; යත්නෙන, උත්සාහයෙන්; (ආ)රුධ්‍ය, වලකා; බාෂ්ප, කඳුලෙන්; ආපූරිතා, පුරණලද; ලොචනෙෆ, ඇස් ඇත්තාවූ.

7 ගමනවාහභෘතාරමහප්‍රණමෙෂූ, ගමිනවාහභෘතාරමහාප්‍රණමියෙහි; මඟඋතුමන්ගෙන්; මහෂීභිඃ, මහෂීන්වසින්; භව්‍යඛූම, යාගභූවැඩුම්මෙයෙන්; සුගඤ්ඡිභිඃ, සුවදුවූ; පාණිභිඃ, අත්ලෙන්; ශිරසි, හිස්හි; ස්පෘෂ්ටෝ, ස්පර්ශකරණ ලද්දවූ.

8 වෛඛානස වධූ, තපස්වී කාන්තාවන් විසින්; හසත, අතින්; ලම්භිත, පමුණුවනලද්දවූ; අසී, පූජාහා; කෘත, සරණලද; ආශිෂෝ, ආශීර්වාද ඇති; (එශම්,) ඊශ්වර ප්‍රතිබබ්වූ; බනූඃ, (බන්ධුඃ;) දෘෂ්ටුකාමෝ, දක්නා කැමැත්තාවූ; මෛදිනීශ සුතෝ, * රජ පුත්‍රයන් දෙදෙනා; නිනාය, ගෙනගියේ—කුලකම්.

9 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; චිර පරිත්‍යක්තම්, බොහෝ කලක් හරණලද්දවූ; තමොනුදඃ, තමස් දුරලන්නාවූ; විශ්වභූග්ධාම්නඃ, විශ්වභූධාමිනඃ, විශ්වයට බඳුවූ තෙජස් ඇති; ගෞතමස්‍ය, ගෞතමගෝත්‍රම් තපස්වීහුගේ; ධාම්, ස්ථානයට; චතීම්වශාත්, මාගීහෙයින්; වශී, වශීවූයේ; විවෙශ, වැඩි.

10 කුවීරස්‍ය, කුවීරයාගේ; (කුවීරනම් කිළිපැලයි;) සඵපූටාසු, විශාලවූ; නිකටාඩගණ භූම්ෂු, සමීපාඩගණ භූමියෙහි; ප්‍රරූඪ, හටගත්තාවූ; දර්භසඤ්ඡන්ඩ, ඉඳිල් සමූහයාගේහා; ඝාස, තිණයන්ගේ; ග්‍රාස, කෑමෙහි; උදූත, යොමුවූ; විප්‍රම්, හැසිරුන් ඇත්තාවූ.

11 ඝවිත්, සම්හරතැනෙක්කි; උද්දෙහිකා, වේයන්වසින්; ආලිඪ,

---

* මෛදිනස්‍ය ඊශ්වරස්‍ය සුතෝ—සන්න.

12 තලසුත පරත්කුමහ මුඛානනිගීවිඡතා'හිනා
ආවජිජිත පයඃසන්තිමඃවඃඤඤමූල මිවඤ්චිත්.

13 ඤවිවිඡ්ඡු ප්‍රතිවිඡඤඃ කුඤ්ඡියඃ විවරණනාත්
නාකුලෛ රනාත්‍රවත් කෘඡ්ඨ වෙඡ්ටමාන සරීඃපම්.

14 තඃම්නාණ්ජ පදඃසඡී තාඃපිතග්‍රාව විග්‍රහම්
ශාපඃය සන්තිමඃං තෙජෝ රමඃපප්‍රවිඡ සම්භවම්.

15 නිගද්‍යඤෙ ඝුනාසිරං ව්‍රිඩා(ද්‍ය වජිජිතා)ඃනා
නාඃවීවද දනුකෙවව යෞවනාවිනයං දූරා

16 (මධවරාති) හතහ්‍රැණචෙජ්දෙඤ්‍ය යත්‍ර සම්භවඃ
මරුතාංවෙගිනාමාඃස දෙශං රාමොඃ යයාවථ.

ලෝනාලද්දුවූ; ජීර්ණවූ, දිරාගියාවූ; වල්කලම්, වල්කල ඇත්තාවූ; අන්‍යතඃ, අනිත්තැනෙක්හි; ආරණ්‍යතුටුම, වල්මියන් විසින්; ජීනනා, කපනලදින්; ශිර්ණඃඃ, විසුලාවූ; කෘඤ්ඡ්‍රෙණගාජ්නම්, අඳුන්දිවසම් ඇත්තාවූ.

12 තල, යට; සුත, තුබුවාවූ; ජරත්, මහලුවූ; කුම්භමුඛාත්, සත් මුඛයෙන්; නිගීවිඡතා, නිස්මෙන්නාවූ; අභිනා, සපීඩා කරණකොට ගෙන; ඤවිවිත්, සම්හරතැනෙක්හි; ආවජිජිත, නමනලද්දුවූ; පයඃ, ජලයෙන්; සන්තිමඃත්, තෙමෙන්නාවූ; වෘක්ෂමූලම්ව, වෘක්ෂමූල ඇත් තක්හුවැනිවූ.

13 ඤවිවිත්, සම්හරතැනෙක්හි; විඡ්ඡු ප්‍රතිවිඡඤඃ, විඡ්ඡු ප්‍රතිම්බ වගේ; කුඤ්ඡියඃ, කුඤ්ඡියෙහි පිහිටියාවූ; විවරණනාත්, විවරමුඛයෙන්; නකුලෛඃ, නකුලයන් විසින්; අදෘඤ්‍රවත්, අතුණුමෙන්; කෘඡ්ඨ, අද නාලද්දුවූ; වෙඡ්ටමාන, වෙලෙන්නාවූ; සරීඃසෘපම්, සදීයන්ඇන්තාවූ.

14 තඃම්න්, ඒ ආශ්‍රමයෙහි; නිඃපදඃසඡී, ඤඛුරීඃවඃපාදඃසඡීයෙන්; තඃඃජිත, හරණලද්දුවූ; ග්‍රාවචිත්‍රහව්, පාෂාණ මූර්තිඇත්තාවූ; සන්‍රම්භ යඤෙජඃ, සැදීමයවූ තෙජඃස; රාමඃ, රාමතෙම; ශාපඃය, ශාපයාගේ; සම්භවම්, සම්භවඃය, පප්‍රවිඡ, විවාළේ.

15 අසෞ, මේ අහල්‍යතොඉමේ; ඝුනාසිරම්, ශක්‍රයා; නිගද්‍ය, කියා; ව්‍රිඩාත්, ලජ්ජායෙන්; (ත්‍යවජිජිතා,) නමනලද්දුවූ; ආනනා, මුඛ ඇත්තී; අදෘඤ්ඩෛවව, නොකඃස ම; පුරා, පෙර; යෞවන, යෞවනයෙන් වූ; අවිනයම්, අනාචාරය; නාඃවීවදත්, කිවූ; (හැඟවූ.)

16 (මධවරාති), * ශක්‍රයාවිසින්; හත, නසනලද්දුවූ; හ්‍රැණ, හ්‍රැණ නම් අසුරයාගේ; ඡෙදෙඤඃ, ඡෙදයෙන්; වෙගිනාම්, වෙගිවූ; මරු තාම්, පවනුන්ගේ; යත්‍ර, යම්දෙශයෙකලා; සම්භවඃ, සම්භවඃය; ආඃස, විද; තංදෙශම්, ඒ දෙශයට; අථ, අනතුරුයෙන්; රාමඃ, රාමතෙම; යයෞ, ගියේ.

---

* මේධාතිථි—සන්න.

17 ප්‍රතීත්‍ය ලබ්ධිනාඛවානා සොතොරණ මණ්ඩවිඡා
ඉති (චෙතො හර රම) මඤ්ඤ ව්‍යතෙනිරෙ ගිරඃ.

18 මනත මාතඛඝ සඤුන දුම නිද්ධාලින තවච්ඃ
අජය්‍යතවං වදනත්ව යස්‍ය පයීනත භුරුහඃ.

19 තාරවුජඃපෘතෝ යාති පිධානතවං නිශාකරඃ
යත්‍රප්‍රාකාර චක්‍රස්‍ය නාතොමධ්‍යසථ මණ්ඩලඃ.

20 මධ්‍යෙ කුවලයාක්‍රානත මහා පද්ම විභූෂණඃ
අවතීර්ණින ඝනාලිශ්‍රියඃතඛානඤාගරයතෙ.

21 වප්‍රාජ ගරතොගෙන වෙෂ්‍යමානඃ සමන්‍යතඃ
පිණ්ඩීභූත ඉවත්‍රාසාද් ඝනො යද්ගෘහ සචයඃ.

---

17 ලඬ්ඝින, ඉක්මවනලද්දුවු; අධවානඃ, මාගීඇති; තෙ, ඒ කෞශිකාදීහු; තොරණ මණ්ඩවිඡා, තොරණ (මණිප්‍රභා ඇති) තපස්විහු විසින්; ප්‍රතීත්‍ය, ප්‍රීතියෙන්; (රාමම්) අඹි, රාමයනට අභිමුඛව; (වෙතොහරඃ, මනහරවූ;) ගිරඃ, තෙපුල්; ඉති, මෙසේ; ව්‍යතෙනිරෙ, කියනලදහු.

18 මත්තමාතඛඝ, මත්ත හඤින්ගේ; සඤුනදුම, බඹනදුම යෙන්; නිද්ධාලින, කඩනලද්දුවූ; තවච්ඃ, සුඹුලු ඇති; පයීනත, පයීනතයෙහි; භුරුහඃ, වෘක්ෂයෝ; යස්‍ය, යම්කුගේ; අජය්‍යතවම්, නොදිනියහැකි බව; වදන්ත්‍යව, කියන්නවුන්වැන්නෝද.

19 නහොමධ්‍යසථ, ආකාශ මධ්‍යයෙහි සිරීයාවූ; මණ්ඩලඃ, මණ්ඩල ඇති; නිශාකරඃ, චන්‍රතෙම; තාරවුජඃපෘතඃ, තාරා සමූහය සෘශීකරන්නාවූ; යත්‍ර, යම් පුරයෙක්හි; (ප්‍රාකාර චක්‍රස්‍ය,) ප්‍රාකාර චක්‍රයට; පිධානතවම්, පිධාන බවට; යාති, යේද.

20 යත්, යම් පුරියෙක්හි; ඛානඃ, පිටියනෙම; සාගරායතෙ, සාගර සමෙන් හැසිරෙන්නේද; (කිම්භූතඃ යත්ඛානඃ? කිම්භූතඃ සාගරඃ?) මධ්‍යෙ, මධ්‍යයෙහි; කුවලය, නීලොත්පලයෙන්; ආක්‍රානත, මඩනාලද්දුවූ; (නොහොත්)මධ්‍යෙ, මධ්‍යයෙහි; කුවලය, පෘථිවි මණ්ඩලයෙන්; ආක්‍රානත, මඩනාලද්දුවූ; මහා පද්ම, මහ පියුම්මිඟි; විභූෂණඃ, ආභරණකොට ඇත්තාවූ; (නොහොත්) මහා පද්ම, මහා පද්ම නමැති නිධිම්; විභූෂණඃ, ආභරණකොට ඇත්තාවූ; අවතීර්ණින, බටුවාවූ; ඝන, ඝනවූ; අලිශ්‍රිඃ, භෘඞගශ්‍රී ඇත්තාවූ; (නොහොත්) අවතීර්ණින, බටුවාවූ; ඝනාලිශ්‍රිඃ, මෙඝ පඞ්ක්තිශ්‍රී ඇත්තාවූ; (යත්ඛානඃසාගරායතෙ.)

21 වප්‍ර, පවුරු නැමැති; අජගරභොගෙන, අජගරසර්පයෙන්; සමන්‍යතඃ, භාත්පසින්, වෙෂ්ටමානඃ, වෙළනු ලබන්නාවූ; ඝනඃ, ඝනවූ; යත්, යම්පුරියෙක්හි; ගෘහසඞඝයඃ, ගෘහ සමූහයනෙම; ත්‍රාසාත්, භයින්: පිණ්ඩීභූත ඉව, පිඬුවැක්ක වැනිළු.

22 යදෙහාපූර විටඛාග්‍ර චන්‍ද්‍රකානන මණ්ඩූස්‍රවම්
රසයන්ති ස්‍යදශ්‍රානනාඃ ශිතදීධිති චාජිනඃ.

23 විටඛාභූජ සම්ප්‍රාප්ත සහස්‍රකර මූර්තිනා
විග්‍රහෙණ යදූවාස සන්නානෝ භාගීවායතෙ.

24 යද්දෙව ගෘහ ශෘඞ්ගසථ පද්මරාග ප්‍රභා"භතම්
වෙශම මධ්‍යං ප්‍රපද්‍යාපි බිම්බං බාලායතෙරවෙඃ.

25 හම්‍ය ශෘඞ්ගඡු නිර්ධූත ධවානනා යත්‍රමණිත්විෂඃ
ජ්‍යෞතසනඃ කෘෂ්ණ ඉතිශූනං ජනෝ රුන්ධන්ති පක්ෂිණයොඃ.

26 යත්‍ර වාතායනාසනන (චාරමුඛ්‍ය) මුඛෙනූවඃ
රථ්‍යඃ සචාරිණෙ ශූනඃ සඛලයන්ති පදෙපදෙ.

---

22 යත්, යම් නුවරෙක්හි; ගොපුර, දෙරටුයෙහි; විටඛාග්‍ර, කොබෝගෙඩි වලලු කෙළවරෙහි; චන්‍ද්‍රකානන මණ්ඩූස්‍රවම්, සඳකැන් මිණියෙන් වැහෙන්නාවූ ජලය; ස්‍යදශ්‍රානනාඃ—ස්‍යද, වෙහෙසෙන්; ශ්‍රානනාඃ, ශ්‍රාන්තවූ; ශිතදීධිති, චන්‍ද්‍රයාගේ; චාජිනඃ, අශ්වයෝ; රසයන්ති, ආස්වාදකෙරෙද්ද.

23 යත්, යම් නුවරෙක්හි; ආවාස සන්නානඃ, ගෘහ සමූහයනෙම්; භාගීවායතෙ, භෘගුරාමයාමෙන් හැසිරේද; (කිම්භූතඃ යදූවාස සන්නානඃ? කිම්භූතඃ භාගීවඃ? කෙසේවූ යම් පුරියෙක්හි ගෘහ සමූහයද? කෙසේවූ භාගීවද?) විටඛා, කොබෝගෙඩි වලලු නැමැති; ගුජ, හස්තයට; සම්ප්‍රාප්ත, පමුණුවනලද්දුවූ; සහස්‍රකර, සූර්‍යයාගේ; මූර්තීන්නා, ශරීර ඇති; විග්‍රහෙණ, ශරීරයෙන් උපලක්ෂිතවූ; (නොහොත්) විටඛා, විශිෂ්ටවූ වඛා (පරශු) ඇති; භූජ, හස්තයෙන්; සම්ප්‍රාප්ත, පැමිණෙනලද්දුවූ; සහස්‍රකර, සහස්‍ර බාහු අර්ජුනයාගේ; මූර්තීන්නා, මූර්ති ඇති; විග්‍රහෙණ, කලහයෙන් උපලක්ෂිතවූ; (යදූවාස සන්නානඃ භාගීවායතෙ.)

24 රවෙඃ බිම්බම්, සූර්‍ය බිම්බයතෙම; වෙශම මධ්‍යම්, ආකාශ මධ්‍යයට; ප්‍රපද්‍යාපි, පැමිණද; බාලායතෙ, බාලාකීයාමෙන් හැසිරේද; යත්, යම් පුරියෙක්හි; දෙවගෘහ, දෙවාලයෙහි; ශෘඞ්ගසථ, ශෘඞ්ගයෙහි පිහිටියාවූ; පද්මරාග, පියුම්රාමිණ්ණන්ගේ; ප්‍රභා, ශොභායෙන්; ආහතම්, පහරණලද්දුවූ; (රවෙඃ බිම්බම් වෙශම මධ්‍යම්ප්‍රපද්‍යාපි බාලායතෙ.)

25 යත්‍ර, යම් පුරියෙක්හි; හම්‍යශෘඞ්ගඡු, ප්‍රාසාද ශෘඞ්ගයෙහි; නිර්ධූත, දුරුකරණලද්ද; ධවානනාඃ, අඹකාරඇති; මණිත්විෂඃ, මණි ශොභාවෝ; පක්ෂයොඃ, පක්ෂවය අතුරෙහි; ජ්‍යෞත්සනඃ, ශුක්ල පක්ෂය; කෘෂ්ණ ඉති, කෘෂ්ණ පක්ෂය යන; ඡූනම්, දුන්ම; ජනෝ, ජනයාකෙරෙහි; රුන්ධන්ති, වලකද්ද.

26 යත්‍ර, යම් පුරියෙක්හි; වාතායන, කවුළුවට; ආසනන, ලඟවූ;

27 න්‍රැවායත්සෞධපෘෂ්ඨේෂු විමාන ශිඛිනීෂ්වනාම්
යානි ශෛථිල්‍ය මුණ්ණාංශූ භයත්නොගීඤ්ච බන්ධනම්.

28 සොපාන රත්න නිර්භිනන තමිවෙඡ (දෙන) දර්ශිතාඃ
ගලායන්ති යත්‍ර නසරශ්චක්‍රවාකා නිශාස්වපි.

29 යස්‍ය හර්ම්‍ය සමාසනන තිග්ම දීධිති වාජිනඃ
මන්දංව්‍රජන්ති සඛ්ගීන (විණ) "විජිත චෙනසඃ.

30 පෞර සඤ්ඝ භොගස්‍ය ශ්‍රියා වප්‍ර භෘතඃ පුරීම්
අඩා විධත්තෙ ධාමෙදං මෛථිලස්‍ය පුරංපරම්.

31 ඉති ව්‍යාහරතෙවාථ තෙනසථානං මනි යසඃ
පුරමෘඩං (ක්‍රතු) පතෙර්නින්‍යතෙ නොතු රාත්මජෞ.

(චාරමුඛ්‍ය,) චාරමුඛ්‍යවන්ගේ; මුඛෙඳ්ට, මුඛ චන්‍දයෝ; රථයම්, විජි යෙහි; සවාරිණඃ, හැසිරෙන්නා ට; ශූනඃ, ළඳරුවන්; ප්‍රදිදෙ, ඉප දෙහි පෙදෙහි; සඛලයන්ති, පැකුලුවද්ද.

• 27 යත්‍ර, යම් පුරියෙක්හි; සෞධ, ප්‍රාසාදයන්ගේ; පෘෂ්ඨේෂු, පිට; විමානශිඛි, ගෘහමුදුරයන්ගේ; නිඤ්චනම්, නාද; න්‍රැවා, අසා; උණ්ණාංශූඃ, සූය්‍යාශ්වයන්ගේ; භොගීඳ්‍ර බන්ධනම්, සර්පරාජ බන්ධනය; ශෛථිල්‍යම්, ශිථිල වීයට; යාති, පැමිණෙන්නේද.

28 සොපාන, සොපානයන්ගේ; රත්න, රත්නයෙහි; නිර්භිනන, බිඳිනාලද; තමිවෙඡ(ඉදන), අන්‍ධකාර ව්‍යපගමයෙන්; දර්ශිතාඃ, දක්වනලද්දාවූ; යත්‍ර, යම්පුරියෙක; සරඃ, විලුන්ගේ; චක්‍රවාකාඃ, චක්‍රවාක යෝ; නිශාස්වපි, රාත්‍රියෙහිදු; නශ්‍යන්ති, හඬීක්ෂයට නොපැමිණෙද්ද.

29 යස්‍ය, යම් පුරයක්හුගේ; හර්ම්‍ය, ප්‍රාසාදයට; සීමාසනන, ලඟවූ; තිග්මදීධිතිවාජිනඃ, සූය්‍යාශ්වයෝ; සඛ්ගීත, ඒයනලද; (විණ,) වීණාව වැ; ආවජ්ජීත, යොමුකරණලදුවා; චෙතසඃ, සිත්ඇත්තාහු; මන්දම්, මන්දව; ව්‍රජන්ති, යෙද්ද.

30 මෛථිලස්‍ය, මෛථිලයහට; ධාම, සථානවූ; පරම්, උතුම්වූ; ඉදම් පුරම්, මේ පුරයතෙම; පෞරසඤ්ඝ, නගර ජන සමූහයාගේ; භොගසෘද්ධියා, සම්පත්තිසිරින්; වප්‍රභෘතඃ, ශක්‍රයාගේ; පුරීම්, පුරිය; අඩා විධත්තෙ, යටකෙරේ.

31 ඉති, මෙසේ; ව්‍යාහරතෙව, කියන්නාවූ; තෙන, ඒ කෞශික යා විසින්; අථ, අනන්තරයෙන්; මහීයසඃ, පූජ්‍යවූ; (ක්‍රතු) පතෙඃ, යාගපත්හට (මෛථිලයහට); සථානම්, සථානවූ; සෘඬම්, සෘඬවූ; පුරම්, පුරයට; නෙතුඃ ආත්මජෞ, රජ පුත්‍රයෝ දෙදෙන; නිනය්‍යතෙ, ගෙනයන ලදහු.

32 කෘතපාදෙෂු භූවොා භත්තීභිඃ සවුත්තී ප්‍රමදුන්නුභිඃ
විඡරං පරි (ජ)ග්‍රාහ සිංහ චම්මොත්තරච්ඡදම්.

33 ජගාදෙත්සාහයන් සතෙ මුනිඃ සතුත්‍යා‘‘සුතිවලම්
(තුතිර්)භ්‍රාජත එවාග්‍රෙ නිඃෂ්පෘහෙණ ප්‍රභොා රපි.

34 තන්තුධීමමස්‍යයඃ සපත තන්තුභිඃ සගරාදිභිඃ
ධෘතඃස එව සම්‍රාජා සම්‍යගාලම්බිනස්තථා.

35 විස්‍රසායා මවිස්‍රසතාං වික්‍රමස්‍යතවක්‍රියම්
සතත්‍ය මපි වදන්තීව සත්‍ර සම්භාර සම්පදඃ.

36 කෘත වෙලාව්‍යතික්‍රාන්තිසඛර සඛෙකාචිතාඔඛර
සාන්සාරෙවතෙ කීර්ත්තිර්දූර.මාක්‍රාමදුශයා.

---

32 භූවොා භත්තීභිඃ, පෘථිවීශ්වරයාගේ; ප්‍රමදුන්නුභිඃ, සතුටු කළුලෙන්; කෘතපාදෙෂු—කෘත, කරණලද; පාදෙඃ, පාදෙදක ඇත්තාවූ; සඃවුත්තී, ඒ වූතීනෙඃ; සිංහ චම්, සිංහ චම්මෙඃ; උත්තරච්ඡදම්, උත්තරච්ඡදකොට ඇත්තාවූ; විඡරම්, පුටුව; පරි(ජ)ග්‍රාහ, ගති.

33 සතෙ, සාගයෙහිල; සතුත්‍යඃ, සතුතියෙන්; ආසුතිවලම්, යාග කතීඃහට; උත්සාහයන්, උත්සාහ කරන්නාවූ; මුනිඃ, මුනිතෙම; ජගාදා කී; (එසේඃවැසි;) ප්‍රභොරපි, ප්‍රභුහුගේද; අග්‍රෙ, අභිමුඛයෙහිලා; නිඃෂ්පෘහෙණ, නිඃෂ්පෘහයා විසින්; (තුතිඃ,) සතුතිකිරීම්; භ්‍රාජත එව, හොඳිමැසි.

34 සගරාදිභිඃ, සගරාදීන් විසින්; සපත තන්තුභිඃ, යාගයෙන්; ධර්ම්‍ය, ධර්ම්‍යයාගේ; යඃ තන්තුඃ, යම් සන්තතියෙක්ඃ ධෘතඃ, කරණලද දැ; ස එව, එම ධර්ම් තන්තුව; සම්‍රාජා, සම්‍රාජ්වූ; තථා, තාවිසින්; සම්‍යක්, මනාකොට; ආලම්බිතඃ, එල්බෙනලදී.

35 විස්‍රසායාම්, ජරාව; සතත්‍යමපි, ඇති කල්හිදු; අවිස්‍රසතාම්, අශිථිලවූ; තව, තාගේ; වික්‍රමස්‍යශ්‍රියම්, වික්‍රමශ්‍රිය; සත්‍ර සම්භාර සම්පදඃ, යාග සම්භාර සම්පත්තිහු; වදන්තීව, කියන්නවුන් වැන්නෝ.

36 නෙ, තාගේ; කීර්ත්තිඃ, කීර්ත්තිතොමෝ; ආශයා, දිගින් දෙහෝ නොහොත් තෘෂ්ණායෙන්; සාඃසාරෙව, අභිසාරිකාවකමෙන්; දූරම්, දුරට; ආක්‍රාමත්, ගියඃ; (ආක්‍රාමන්වූ;) (කිංවිශිෂ්ටා කීර්ත්තිඃ? කිංවිශිෂ්ට ඃ සාඃසාරා? කෙසේවූ කීර්ත්තිද? කෙසේවූ අභිසාරිකාද?) කෘත, කරණලද; වෙලාව්‍යතික්‍රාන්තිඃ, වෙරළ ඉක්මීම් ඇත්තාවූ; (නොහොත්) කෘත, කරණලද; වෙලාව්‍යතික්‍රාන්තිඃ, කල්ඉක්මීම් ඇත්තාවූ; ඔඛර, යුහුබැවින්; සඛෙකාචිත, භකුළුවනලද; අම්බර, ආකාශ ඇත්තාවූ; (නොහොත්) ඔඛර, යුහුබැවින්; සඛෙකාචිත, භකුළුවනලද; අම්බර, වසන ඇත්තාවූ; (තෙ කීර්ත්තිඃ සාඃසාරෙව ආශයා දූර මාක්‍රාමත්.)

37 කච්චිත්සඛාමේ ක්‍රතුරයං සඛග්‍රීසතව ඵලසෘහාම්
විනෙව ප්‍රථතෙ කච්චින් නිඃසඛම්ප්‍රති වදුන්‍යතා.

38 ආද්‍යකර මාඤ්‍යහෙය කීකතෙෂ්වපි වෂීසි
ප්‍රපීයවාරි සිඤ්චුභ්‍යඃ සථලෙෂ්විව ඝනාඝනඃ.

39 නවෙවයසි රජ්‍යාර්හං ප්‍රවිධාය ජරාංගනාන්
කච්චිත්පුෂ්ණාසිනෙ භෘත්‍ය (නාපි) සාදර(මඝෂ්‍යමෙ).

40 ඛවික්‍රමෙණ වෛධව්‍යං ප්‍රාපිතා රිපුයොෂිතඃ
බාලත්‍රාණාර්ථිනීඃ කච්චින් සම්‍යග් රඤ්ඡසි බන්ධුවත්.

41 වයෙනාදෙඃ ක්‍රිවර්‍යාහ්‍යස්‍ය කච්චින් සාම්‍යං ගතශ්චිරම්
ධර්මෝ‍ලද්‍ය වයසෝ වෘද්‍ධා සහ (සං) වර්ධතෙ තව.

---

37 සඛාමේ, සඛප්‍ර(යෝ)ජනවූ; සඛග්‍රීඃ, සඛග්‍රීයභට හිතවූ; තව, තා ගේ; අයංක්‍රතුඃ, මේ යාගය; ප්‍රථතෙ කච්චිත්, පැතිරේද; ඵලසෘහාං විනෙව, ඵලාභිකාඞ්ක්ෂාවක් නැතිවමැ; නිඃසඛම් ප්‍රති, අද්‍රව්‍යජනයා පිණිස; වදුන්‍යතා, වදුන්‍යභාවය; ප්‍රථතෙ කච්චිත්, පැතිරේද.

38 ආඤ්‍යහෘඃ, ආඪ්‍යයන්කෙරෙන්; කරම්, කරවුවර; ආද්‍යඃ, ගෙ නැ; කීඃකතෙෂු, යාචකයන්කෙරෙහි; වෂීසි අපි, වස්වසිද; සිඤ්චුභ්‍යඃ, සාගරයෙන්; වාරි, ජලය; ප්‍රපීය, බී; සථලෙෂු, ගොඩැහි; ඝනාඝනඃ ඉව, මෙඝයාමෙන්; (වෂීසි අපි, වස්වසිද.)

39 නවෙ වයසි, අභිනව වයස්හි; රාජාර්හම්, රාජ්‍යයෙහි අභි; ප්‍රවි ධාය, කොට; ජරාංගනාන්, ජරාවට ගියාවූ; නෙ, තාගේ; භෘත්‍යාන්, සෙවකයන්; (අඤ්ඡමෙ අපි,) අඤ්ඡම් කල්හිදු; සාදරම්, ආදර සහිතව; පුෂ්ණාසි කච්චිත්, පුෂ්ටකෙරෙයිහාද.

40 ඛවිද් වික්‍රමෙණ, තාගේ වික්‍රමයෙන්; වෛධව්‍යම්, විධවා බව ට; ප්‍රාපිතාඃ, පමුණුවනලද්දාවූ; බාල, බාලයන්ගේ; ත්‍රාණාර්ථිනීඃ, රක්ෂා කැමැත්තාවූ; රිපුයොෂිතඃ, සතුරඹුවන්; බන්ධුවත්, ඥයන් මෙන්; සම්‍යක්, මනාකොට; රඤ්ඡසි කච්චිත්, ණඤ්ඡාකෙරෙහිද.

41 ක්‍රිවර්‍යාහ්‍යස්‍ය, ක්‍රිවර්‍යාහයාගේ; වයෙන, දෙකහා; ආදෙඃ, ආදියෙ හි; චිරම්, බොහෝ කලක්; සාම්‍යම්, තුල්‍ය බවට; ගතඃ, ගියාවූ; ධ. ර්මඃ, ධර්මයතෙම; අද්‍ය, දැන්; තව, තාගේ; වයසෝ වෘද්‍ධා සහ, ව යොවෘද්ධියහා එක්ව; (සං) වර්ධතෙ කච්චිත්, වඩන්නේහාද.

42 ඉතිප්‍රශ්නාවකාශස්‍ය විරමෙ රම ලක්ෂ්මණෙ
මුනෙර්වෙද වෛදෙහො දුර්ධුකාමෙ නිජං ධනුඃ.

43 තස්‍යෛදෙච්ච මෙවෛකං භ්‍රුචාප මනුජීවිභිඃ
චාපස්‍ය නායනෙ හෙතුඃ කෘණමාස කෘමාපතෙඃ.

44 වරවක්ත්‍රෙනු බිම්බනිර්ඛ්‍රාස ගෘධනු පරග්‍රහම්.
සීතා විවාහ සංයොග සුඛ රෙඛායිලානතරම්.

45 අහිර්බුධනා පරිත්‍යාග තීව්‍රශොක භරාදිව
මධ්‍ය ලොහ සමුදග්‍රහස්‍ය නිශ්ශබදං ශයිතං චිරම්.

46 අමාර්ද්‍රව මතිසන්‍ධිං ගුණෙනාපි නනාම්තම්
ර්ශෙන දර්ශිතසෙනහං ජනං නීච ම්වාග්‍රහම්.

---

42 ඉති, මෙසේ; ප්‍රශ්නාවකාශස්‍ය, ප්‍රශ්නාවකාශයාගේ; විරමෙ, හෙළවරැ; රම් ලක්ෂ්මණෙ, රම් ලක්ෂ්මණ දෙදෙන; නිජම්, සුකීය වූ; ධනුඃ, දුන්න; දුර්ධුකාමෙ, දක්නා කැමැත්තවුන්; වෛදෙහඃ, මෛථිලතෙම; මුනෙඃ, මුනිහුකෙරෙන්; විවෙද, දකී.

43 තස්‍යෂෂ්මාපතෙඃ, ඒ රජහුගේ; උදෙච්චතම්, නහනලද්දුවූ; එකම්, අසහායවූ; භ්‍රුචාපම්, බැම දුන්නතෙම; අනුජීවිභිඃ, සෙවක යන් විසින්; චාපස්‍ය, චාපයාගේ; ආනයනෙ, ගෙන ඒමෙහිලා; හෙතුඃ, කාරණවූයේ; ඝෘණම්, ඇසිල්ලක්; ආස, වී.

44 වර, වල්ලභයාගේ; වක්ත්‍ර, මුහුණු නැමැති; ඉඳු බිම්බස්‍යේව, චන්ද්‍ර බිම්බ ශොභාවන්ගේ; ග්‍රාස, කෑමෙහි; ගෘධනුම්, ගිජුවූ; පරම් ග්‍රහම්, අනික් ග්‍රහයකුවූ; සීතා, සීතාවගේ; විවාහ සංයොග, විවාහ සංයොගයට; සුඛරෙඛ, සුඛවැලකීමට; අගීලානතරම්, අගීල විශෙෂයක්වූද.

45 අහිර්බුධනා, ර්ශ්වරයාගේ; පරිත්‍යාග, පරිත්‍යාගයෙන්; තීව්‍ර, කැකුළුවූ; ශොකහරාදිව, ශොකහාරයෙන්මෙන්; මධ්‍ය ලොහ සමුදග්‍රහස්‍ය, ලොහ සමුදග්‍රහ මධ්‍යයෙහි; (ලෝදෙණ මධ්‍යයෙහි;) චිරම්, බොහෝ කලක්; නිශ්ශබ්දම්, ශබ්ද රහිතව; ශයිතම්, හොත්තාවූ,

46 අමාර්ද්‍රවම්, මෘදු බවක් නැත්තාවූ; අතිසන්‍ධම්, ඉතා දැඩිවූ; ගුණෙනාපි, ජ්‍යයෙනුදු; නනාම්තම්, නොනමනලද්දුවූ; (නොහොත්) ගුණෙනාපි, ගුණයෙනුදු; නනාම්තම්, නොනමනලද්දුවූ; ර්ශෙන, ර්ශ්වරයා විසින් දෙහෝ නොහොත් රජහු විසින්; දර්ශිත, දක්වනලද; සෙනහම්, සෙනහ ඇත්තාවූ; නීචං ජනම්ව්, නීච ජනයක්හුමෙන්; අග්‍රහම්, ගන්නට නොපිළිවන්වූ.

47 චක්‍රී චකාර (කාණ්ණාතතා) වතංසිත නඛද්‍යුතිඃ
සීතාක්‍රය ධනං දෘශ රථී රාදය තඛන්‍නුඃ

48 තතඃසත්‍රාස කරෙනාදශ්චාප තඛග සමුද්භවඃ
දිශඃසසජ්ජීරමණස්‍ය යශො ඝොෂණ ඛිණඛ්ඩිමඃ.

49 ක්ෂෙත්‍රභූම්ර්ගුණස්‍යාසෙ සීතයා සහිතාවෘතා
වප්‍රෙඃ ඵලවතී සද්‍යඃ ප්‍රචකම්පෙ ‘ඛිලා පුරී.

50 රොමොද්භෙදෙපදෙශෙන හර්‍ෂිමඞ්කුරිතංහෘදි
මුනි මන්‍ත්‍රඃශ්‍රවණෙඃ සිචනනාහ මහිපතිඃ.

51 චාපහඞ්ගෙන යද්දෙයං ප්‍රාණිණාං සීමනතිනීධනම්
ප්‍රෙෂෙ‘පි වයසිප්‍රායො රුණඛ්ඩි තපසිඃපෘහාම්.

---

47 (කාණ්ණාතත,) කාණ්ණාන්තයට; අවතංසිත, අවතංස කරණ ලද; නඛද්‍යුතිඃ, නඛශොභා ඇත්තාවූ; දෘශරථිඃ, රාමතෙම; සීතා, සීතාවගේ; ක්‍රය, විකිණ ගැන්මට; ධනම්, ධනවූ; තඛන්‍නුඃ, ඒ දුන්නඃ ආදාය, ගෙන; චක්‍රීචකාර, ඇදවටකෙළේ.

48 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; චාපහඞ්ග සමුද්භවඃ, චාපයාගේ භඞ්ග යෙන් උපන්නාවූ; නාදඃ, නාදයතෙම; දිශඃ, දිගුන්; සසජී, පතළේ; (කිං විශිෂ්ටඃ නාදඃ?) ත්‍රාසකරඃ, භය(ඛකර)වූ; රාමස්‍ය, රාමයාගේ; යශොඝොෂණ, යශස්කිරීමට; ඛිණඛ්ඩිමඃ, හෙරියක්වූ; (චාපභඞ්ග සමුද්භවඃ නාදඃ දිශඃ සසජ්ජ.)

49 ගුණස්‍ය, ගුණයට; ක්ෂෙත්‍රභූම්ඃ, ක්ෂෙත්‍රභූම්වූ; අඛිලම්, සියලු; අසෞපුරී, මේ පුරිතොමෝ; සද්‍යඃ, එක්ෂණෙහි; ප්‍රචකම්පෙ, කම්පාවූ; (කිම්භූතා පුරී? කිම්භූතා ක්ෂෙත්‍ර භූමිඃ?) සීතයා, සීතාවහා; සහිතා, සහිතවූ; (නොහොත්) සීතයා, හිවිපින්; සහිතා, සහිතවූ; වප්‍රෙඃ, පවුරෙන්; වෘතා, පිරිවරණලද්දාවූ; (නොහොත්) වප්‍රෙඃ, සෙතුයෙන් (මියරින්); වෘතා, පිරිවරණලද්දාවූ; ඵලවතී, ඵලඇත්තාවූ; (ගුණස්‍ය ක්ෂෙත්‍රභූම්ඃ අඛිලා අසෞ පුරී සද්‍යඃ ප්‍රචකම්පෙ.)

50 රොමොද්භෙදෙප දෙශෙන, රොමහර්ෂ චිහ්නයෙන්; හෘදි, ලෙහි; අඞ්කුරිතම්, සඥානවූ අඞ්කුර ඇති; හර්‍ෂිම්, හර්‍ෂය; අන්‍ත්‍රශ්‍රවෙණ, කඳුලු වැගිමෙන්; සිචන්, තෙමන්නාවූ; මහිපතිඃ, රජතෙම; මුනිම්, තපස්විහට; ආහස්ම, කී.

51 චාපහඞ්ග, චාප භඞ්ගයෙන්; දෙයම්, දියයුතුවූ; ප්‍රාණිණාම්, උත්තරාඵල්ගුණීවූ; සත්සීමන්තිනී ධනම්, යම් සීමන්තිනී ධනයෙක් නෙම; මෙ, මාගේ; වයසි, වයස; ප්‍රායඃ, බොහෝසේ; ප්‍රෙෂෙපි, මුහුකුළු කල්හිත්; තපසි, තපස්හි; ස්පෘහාම්, අභිලාෂය; රුණඛ්, වලකාද.

52 ගතංගමස්‍ය දුශ්‍යංතු චික්‍රමක්‍රය ලම්භිතම්
අස්‍ය (භ්‍රාතෘ) චිතීයෙ මේනාඃකාං විබ්‍යුඞ්ම්ලාමපි.

53 ශොකාඛ්‍ය මස්‍ය වෛදෙහ්‍යා විවාහ පරි ලම්බඞ්ම්
හෘච්ඡල්‍ය මසතුකාරෙණ තපස්‍යතාඃචිකඞ්ෂිඃ.

54 අථ දූනාඃසීතඃ ප්‍රාඃයා දූජ්වය මනොරථඃ
අයොධ්‍යා මනාඃය රජ්නාඃය ප්‍රීතිප්‍රශමනොරථඃ.

55 යනනාඃසීදඃසුපතිරූප නිර්ජිතොඃසෞ
වෛලක්ෂ්‍යකෘතින කෘත සම්මදාවසාදඃ
ලාලාට්‍යජ්වලන රයේණ භූත භර්ත්‍රා
නෛරාත්ම්‍යං හෘදයභුවඃ ශිවාය සෘඡම්.

---

52 චික්‍රමක්‍රය, චික්‍රමක්‍රයෙන්; ලම්භිතම්, පමුණුවනලද්දාවූ; තත්, ඒ සිමින්තිනී ධනය; රාමස්‍ය, රාමයහට; දෘශ්‍යම්, දෘශබවට; ගතම්, ගියාඃවිඞ්, දනු; මේ, මාගේ; උර්ම්ලාඃමපි, උර්ම්ලාවිද; අස්‍ය, මොහුගේ; (භ්‍රාතෘ) * චිතීයෙ, මේ (භ්‍රාතෘ) චිතීයයාකෙරෙහි; න්‍යසනාම්, පිහිටුවනලද්දිය; විඞ්, දනු.

53 වෛදෙහ්‍යාඃ, මෛථිලියගේ; විවාහ පරිලම්බඞ්ම්, විවාහ පරිලම්බයෙන් (ගේගැනුම් ලස්විමෙන්) ජාතවූ; † ශොකාඛ්‍යම්, ශොකය යන නම් ඇත්තාවූ; අස්‍ය, මොහුගේ; හෘච්ඡල්‍යම්, හෘච්ඡල්‍යය; සඃ තපස්‍යන්, ඒ තපස්විනෙම; අසතුකාරෙණ, වේවසි යන වචනයෙන්; නිචකඞ්ෂි, ඇද්දේ.

54 අථ, අනන්තරයෙන්; දූනාඃසීතඃ—දූන, දූනයක්හු විසින්; ආඃසීතඃ, පිහිටුවනලද්දාවූ; රථඃ, රථයනෙම; අයොධ්‍යාම්, අයොධ්‍යාවට; ප්‍රාඃයාත්, ගියේ; (කිම්භූතඃ රථඃ?) රාජ්වය මනොරථඃ, රාම ලක්ෂ්මණ දෙදෙනාගේ මනොරථයක්වූ; අන්‍ය රාජ්නාඃය ප්‍රීති ප්‍රශමනඃ, සෙසු රජදරුවන්ගේ ප්‍රීතිය සන්හිඳුවන්නාවූ; (රථඃ අයොධ්‍යාම් ප්‍රාඃයාත්.)

55 රඤ්ජපති රූප නිර්ජිතඃ—රඤ්ජපති, රාමයාගේ; රූප, රූවින්; නිර්ජිතඃ, පරදවනලද්දාවූ; අසෞ, මේ අනඬගනෙම; වෛලක්ෂ්‍ය, ලජ්ජායෙන්; කෘත, නසනලද්දාවූද; කෘත, කරණලද්දාවූද; සම්මද, සන්තොෂහා; අවසාදඃ, බෙඳ ඇත්තේ; යත්, යම්හෙයකින්; නාසීත්, නොවීද; තත්, එහෙයින්; භූත භර්ත්‍රා, ඊශ්වරයා විසින්; ලාලාට්‍යජ්වලන රයේණ, ‡ ලලාට ඉනත්‍රාග්නි වෙගයෙන්; හෘදයභුවඃ, අනඬගයාගේ; නෛරාත්ම්‍යම්, නිරාත්මබව; ශිවාය, ශාන්ති පිණිස; සඃ ඉටම්, කරණලදී.

---

* භ්‍රාවිඡ්—සන්න.
† මේ විෂකුලඛ්‍යයක් සන්න පොත්හි පැනේ.
‡ ලලාට ජවන ලයෙන—සන්න.

56 පීනාංසෝ නියත මුරස්සතථෝ විශාලඃ
ක්ෂාමං තච්‍යථයති මධ්‍යමං ශරීරම්
ධාත්‍රෙනිසඛය මනුච්ඡින්‍ය ලම්බබාහු
සක්ථාභ්‍යාං දූඞම්ව යන්ත්‍රිතෝ'ස්‍යදෙහඃ.

57 නෙත්‍රාණ්‍යාබර කර පල්ලව ප්‍රභාඛි-
ස්තෙනොෂ්ණද්‍යුති කර (කුඞ්කුමා)නු ලිප්තඃ
ව්‍යාකොශාරුණ වනජප්‍රභා විශෙෂෝ
නිර්ජිත්‍ය ගිතඉව පාදයොඃ රඛස්තාත්.

58 ශූනං විලොචන මිතිප්‍රථිතෙ නදීයෙ
නෙත්‍රෙ උභෙ විමල වෘත්තී ගුණස්වභාවෙ•
එකං තයොඃ ශ්‍රුති පථස්‍ය සමීප මාත්‍රං
යාතං ප්‍රපනන මඛිලඤ්‍රැති පාර මන්‍යත්.

---

56 පීන, පිරුණුවූ; අංසඃ, දසරු ඇත්තාවූ; විශාලඃ, මහත්වූ; උර සතවඃ, වක්ෂස්ථලයතෙම; ක්ෂාමම්, කෘශවූ; තත් මධ්‍යමම් ශරීරම්, ඒ මධ්‍යම ශරීරය; නියතම්, එකාකාරයෙන්; ව්‍යථයතීති, පෙළයි; ධාත්‍රා ඝඩයම්, බ්‍රහ්මයා තමාවිසින්; අනුච්ඡින්‍ය, සිතා; ලම්බ, එලෙන්නාවූ; බාහු, අත් නැමැති; සක්ථාභ්‍යාම්, සක්ථ දෙකින්; අස්‍ය, මොහුගේ; දෙහඃ, ශරීරය; දූඃම්, දැඩිකොට; යන්ත්‍රිතඃඉව, රඳවනලද්දක්හු වැනි.

57 තෙන, ඒ රාමයා විසින්; නෙත්‍රාණ්‍ය, නෙත්‍රාණ්‍යයෙහිද; අධර, අධරයෙහිද; කරපල්ලව, හස්ත පල්ලවයෙහිද; ප්‍රභාභිඃ, ශොභා යෙන්; උෂ්ණද්‍යුතී, සූර්‍යයාගේ; කර, රශ්මිනැමැති; (කුඞ්කුම,) කුඞ්කුමයෙන්; අනුලිප්තම්, ගල්වනලද්දුවූ; ව්‍යාකොශ, ප්‍රබොධවූ; අරුණ, රත්වූ; වනජ ප්‍රභාවිශෙෂඃ, පද්ම ශොභා විශෙෂයතෙම; නිර්ජිත්‍ය, පරදවා; පාදයොඃ, පාදයන්ගේ; අධස්තාත්, යටහි; ආගිත ඉව, පිහිටුවනලද්දක්හු වැනි.

58 ශූන්‍යම්, ශූන්‍යය; විලොචන මිති, විලොචනයයි කියා; ප්‍රථිතෙ, ප්‍රසිඛවූ; විමල, නිර්මලවූ; වෘත්ති, පැවැත්ම ඇති; ගුණස්වභාවෙ, ගුණම ස්වභාවකොට ඇති; නදීයෙ, ඔහු පිළිබඳවූ; උභෙනෙත්‍රෙ, නෙත්‍රයෝ දෙදෙනය; තයොඃ, ඒ දෙදෙනා අතුරෙහි; එකම්, එකෙක්තෙම; ශ්‍රුති පථස්‍ය, කණ් පථයාගේ; සමීපමාත්‍රම්, සමීපමාත්‍රයට; යාතම්, ගියේ; අන්‍යත්, අනික් නෙත්‍රය; අඛිල, සියලු; ශ්‍රුතිපාරම්, ශාස්ත්‍රපාරයට; ප්‍රපනනම්, පැමිණියේ.

59 ඉත්‍යංවරාශ්‍රය කථෙෂු ජනෙෂු සීතා
නාමෙණ ඝර්ම සලිලාඃපද ගණ්ඩලෙඛා
තෂෙඨ මුඛෙන ශශි නිර්මල දන්ත කාන්ති
ජ්‍යොත්ස්නානිර්ඝිකත දශනච්ඡද පල්ලවෙන.

ඉති කුමාරදාශස්‍ය කෘතෙ ජානකීහරණෙ
මහා කාව්‍යෙ මිථිලාප්‍රවෙශොනාම)
ෂ ෂෂ්ඨඃ සර්ගඃ.

---

59 ජනෙෂු, ජනයන්; ඉත්‍යම්, මෙසේ; වරාශ්‍රයකථෙෂු, වල්ලභාශ්‍රය කථා ඇති කල්හි; ඝර්ම සලිල, සෙදජලයට; ආඃපද, පිහිටවූ; ගණ්ඩලෙඛා, කපොල රෙඛා ඇත්තාවූ; සීතා, සීතාතොමෝ; ශශි, චන්‍ද්‍රයාට බදුවූ; නිර්මල, නිර්මලවූ; දන්ත කාන්ති, දන්තකාන්ති නැමැති; ජ්‍යොත්ස්නා, සඳරැසින්; නිර්ඝිකත, තෙමනලද්දාවූ; දශනච්ඡද පල්ලවෙන, අධර පල්ලව ඇත්තාවූ; නමෙණ, නැමුණුවූ; මුඛෙන, මුහුණින් (උපලක්ෂිතවි); තෂෙඨ, සිටි.

(ඉති, මෙසේ; කුමාරදාශස්‍ය, කුමාරදාශයාගේ; කෘතෙ, කෘතිවූ; ජානකීහරණෙ, ජානකීහරණනම්වූ; මහාකාව්‍යෙ, මහාකාව්‍යයෙහි; මිථිලාප්‍රවෙශොනාම, මිථිලාප්‍රවෙශනම්වූ;) ෂඩ්ඨඃසර්ගඃ, (සවන සගයි.)

සප්තමඃ සර්ගඃ.

1 සම්පත්‍ය ශුඛානත්ත ජනෙඃ පරීතා
තතෝ ධරිත්‍රිතනයා ගරීයඃ
සාශාසනාං ප්‍රාප්‍ය ගුරෙ රලඞ්ඝ්‍යං
ජගාම කර්තුං ව්‍රතිනෝ නමස්‍යාම්.

2 සුඛෙන නත්වා ගජ කුම්භපීන
සනාභාව කෘඞ්ඛා චරණෞ මහර්ෂේඃ
තමෙව ගුරෝ භරමුච්චහන්ත්‍රී
සම්මන්නනාමප්‍රති පද්‍ය යත්නාම්.

3 දෘෂ්ටිප්‍රවෙ(කඃ) ප්‍රවිභාව්‍ය රගඃ
සත්‍යං යදස්‍යඃ ඛලු කාඤ්චිත්මා
සෙනාහෙරිතං තධනාදෙපමස්‍ය
ධෙයෙඃ්‍රිඛනංතෙන දදුඟ භර්තුඃ.

---

1 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; සම්පත්‍ය ශුඛානත්ත ජනෙඃ—සම්පත්‍ය, කිලිගුන්හා; ශුඛානත්ත ජනෙඃ, ශුඛානත්ත ජනයන්විසින්; පරීතා, පිරිවරණලද්දවූ; සාධරිත්‍රිතනයා, ඒ පෘථිවි සුතාතොමෝ; ගුරොඃ, ගුරුහුගේ; අවිලඞ්ඝ්‍යම්, ඉක්මියනොහැක්කාවූ; ගරීයඃ, ගුරුතරවූ; ශාසනම්, ආඥාවට; ප්‍රාප්‍ය, පැමිණ; ව්‍රතිනඃ, තපස්විහට; නමස්‍යාම්, නමස්කාර; කර්තුම්, කරන්නට; ජගාම, ගියා.

2 විජකුම්භ, හස්තී කුම්භයක්සේ; පීන, පිරුණුවූ; සත්තන, සත්තනයන්; අවකෘෂ්ටා, අදනාලද්දී; මහර්ෂේඃ, මහර්ෂිහුගේ; චරණෞ, පාදයන්; සුඛෙන, සුවයෙන්; නත්වා, වැඳ; ගුරඃ, නැවත; තමෙව භරම්, ඒම සත්තනභාරයඃ; උච්චහන්ත්‍රී, උසුලන්නී; යත්නම්, උත්සාහයට; ප්‍රතිපද්‍ය, පැමිණ; සම්මන්නනාම, නැඟී සිටි.

3 ප්‍රවිභාව්‍ය, පහළ කටයුතුවූ; රගඃ, රත්පැහැ ඇත්තාවූ; අස්‍යඃ, මෑගේ; දෘෂ්ටිප්‍රවෙ(කඃ), දෘෂ්ටිප්‍රකර්ෂයතෙම; ඛලු, එකාන්තයෙන්; කාඤ්චිත්මා, (කාඤ්චිත්‍ය වර්තීම)ය යන; යත්, යමෙක්ද; තත්, ඒ; යෙන, යම් හෙතුයෙකින්; සත්‍යම්, සත්‍යද; තෙන, එහෙයින්; සෙනාහ, තොලයෙන් දෙහෝ නොහොත් සෙනාහයෙන්; ඊරිතම්, මෙහෙයනලද්දේ; ධනදෙපමස්‍ය, වෛශ්‍රවණයාහා සදෘශවූ; භර්තුඃ, භර්තෘහුගේ; ධෙයෙඃ්‍රිඛනම්, ධෙයත්‍රී නැමැති ඉඹිනය; දදුඟ, දුවී.

4 විනාඃසහා පීනඃසහානාහෙම කුම්භා
ඃස්තනද්වෙඹිහිඃසහබෘදයොඃස කාඃශ්‍යා
මනොහුවඃසහාත්ප්‍රථමප්‍රවේශෙ
සිඤතා(ච්)නො තත්‍ර රජඃ ශශාම.

5 චාපඃස්‍ය භඞ්ගා දවිපාතන ධාම්නඃ
ශෛවඃස්‍යතුඃඤොනු සුබාහු ශාත්‍රැම්
සමරඃසහමාලිඛ්‍ය තයා ප්‍රයුක්තා-
ශවක්‍රෙවිහඃසාංනු විශාලදෘඤ්‍යා.

6 විධාතෘමුඛ්‍යෙ රපි දෘශ්‍යරූපං
රූපං නිරූපාඛ්‍ය නිරීක්ෂිතෙන.
එවංඃ ගුණ්‍යා ගණයා ඔහුව
භූම්නා මනාඃවීමනාඃසෙව තඃස්‍යාඃ.

7 ප්‍රසීදමෙවං පරිහූ දඛණ්ඩං
තාරාධිපංතෙ වදනා මෘතාංශුඃ
ඉතිප්‍රියාඃයාඃ පතිනෙව පාදෙ
තාරාතතිර්දීප්‍ර නඛච්ඡලෙන.

---

4 විනාඃසහා, තබනලද්දුවු; පීන, පිරුණුවූ; සහන, සහන නැමෑ නි; හෙම්කුම්භා, සොණ්ඩකුම්භ ඇත්තාවූ; තබෘදයොඃ කාඃශ්‍යා—තද්, ඈගේ; හෘදය, හෘදයනැමැති; උපකාඃශ්‍යා, (නවාතන) උපකාඃශ්‍යා තොමෝ; * මනොහුවඃ, අනඛඃයාගේ; තත් ප්‍රථමප්‍රවේශෙ, ඒ ප්‍රථම ප්‍රවේශයෙහිලා; සෙවදුඹුහිඃ, සෙවද ජලයෙන්; සිඤතා(ච), † නෙම නලදද; තත්‍ර, ‡ ඒ උපකාඃශ්‍යායෙහි; රජඃ, රජස; නොඃශශාම, නො සන්හිඳිණි.

5 සමරඃ, අනඛඃගනෙම; අව්පතන, අනඤවූ; ධාම්නඃ, නෙජස් ඇත්තාවූ; ඃශෛවඃස්‍ය, ශිවප්‍රතිබඛවූ; චාපස්‍ය, චාපයාගේ; භඞ්ගාත්, බිඳීම හෙතුකොටගෙන; සුබාහු ශාත්‍රැම්, රාමයහට; තුඃඤොනු, සතුටුවූයේ දෝහෝ (නොහොත්); විශාල දෘඤ්‍යා, විශාල දෘෂ්ටි ඇති; නයා, ඇවිසින්; ප්‍රයුක්තාඃ, මෙහෙයනලද්දේ; තම්, ඔහු; ආලිඛ්‍ය, වැලඳ; විඃසහාම්, ප්‍රතිපක්ෂයි මුසුවූවහු; චක්‍රෙහු, කළදෝහෝ.

6 ගුණ්‍යඃ, ගුණඇත්තාවූ; ඃවීනස්වී, මානීවූ; සඃ, ඒ රාඃ තෙම; විධාතෘ මුඛ්‍යෛරපි, බ්‍රහ්ම මුඛ්‍යයන්විසිනුදු; දෘශ්‍යරූපම්, බැලියයුතුවූ; තඃස්‍යඃ, ඈගේ; රූපම්, රූපය; අඛිනිරීක්ෂණෙන, අඛිනිරීක්ෂණයෙන්; නිරූප්‍ය, බලා; භූම්නා, බොහෝසේ; මනඃසෙව, සිතින්ම; එවම්, මෙසේ; ගුණ්‍යාඃඛහුව, සැලකී

7 ප්‍රසීද, පහදු; තො, තීගේ; වදනාඃමෘතාංශුඃ, මුඛ චන්‍රතෙම්; අඛ

---

* උපකාඃශ්‍යා රාජ සද්මන්‍යුපචාර චිතොඃන්‍යාවත්. (විශ්ව.)
† සිඤත ඉව—සන්න. ‡ අත්‍ර—සන්න.

8 කෘෂ්ටවා නිතාන්තාං කෘශවෘත්තී මධ්‍යං
මාසඤ්චිත්‍ය(චෙද්‍රාණී) රිතිප්‍රච්ඡාය
ගුර්‍වී තදූරු (වය) ශාන කුම්භ
සන්නිභ වයෙනෙව බෘහාවිධාත්‍රා.

9 තදසහ්‍යසොෂ්මං කාන්තිං ප්‍රකෘත්‍යා
තනොතිතාපං සත්තනයොර්‍යංශත්
මධ්‍යස්ථ මශ්‍රිත දනින්ද්‍ය වෘත්තෙ-
ර්ලිත්‍රයං මාං දහතීති චිත්‍රම්.

10 සත්තනොත්තු කුම්භප්‍රතිමෝස්සදන්‍යා
නිශ්ශෙෂ වක්ෂෝසනට (බඩ) බිම්බෝ
පිණ්ඩෝත්තු පීනෝ නව යෞවනස්‍ය
න්‍යඤ්චනෝ ශරීර දනිරික්ත වනෙඩෝ.

ණඩම්, නොකඩවූ (සම්පූර්ණවූ); තාරුඩ්‍යම්, චඤ්චලයභව; එවම්, මෙ සේ; මාපරිහූත්, නහමක් නින්දූතෙරේවයි; ඉති, මෙසේ; තාරාතතිඃ, තාරා පඬික්තිතොමෝ; ප්‍රියාඃ, ප්‍රියාවගේ; පාදෙ, පාදයෙහි; දීප්‍ර, දිලියෙන් නාවූ; නඛචඡලෙන, නඛවඤ්ඡයෙන්; පතිතෙව, හිණියක් වැන්නී.

8 නිතාන්තම්, අත්‍යර්‍ථයෙන්; ගුර්‍වී, ගුරුවූ; (ශ්‍රොණීඃ.) ශ්‍රොණිතොමෝ; කෘශා, කෘශවූ; වෘත්තී, පැවතුම් ඇති; මධ්‍යම්, මධ්‍යය; කෘත්වා, ඇදැ; මාඃමවච්ඡින්, නහමක් සිඳිවයි; ඉති, මෙසේ; ප්‍රච්ඡාය, සිතා; විධාත්‍රා, බ්‍රහමයා විසින්; තත්, ඈගේ; ඌරු(වය), ඌරුවයනැමැති; ශාත කුම්භ නම්භාවයෙන, සඛණ්ඩින සත්තම්භ දෙකින්; ධෘතෙව, හම්වහලද්දියක වැන්නී.

9 සොෂ්ම, උෂ්ම සහිතවූ; ප්‍රකෘත්‍යා, සඛභාවයෙන්; කාන්තිම්, දැඩිවූ; සත්තනයොර්‍යම්, සත්තනවය; තාපම්, තාපය; තනොතියත්, කෙරෙයි යන යමෙක්ද; තත්, ඒ; අසහ්‍ය, වේවා; අනින්ද්‍ය, නිඳුනොකට සුතුවූ; වෘත්තේර්ඃ, පැවතුම් ඇත්තියගේ; මධ්‍යස්ථම්පි, මැදපිහිටියාදවූ නොහොත් මැදහත්දවූ; එතත් වලිත්‍රයම්, මේ වලිතුන; මාං දහතීති යත්, මා දවයි යන යමෙක්ද; තත්, ඒ; චිත්‍රම්, අද්භූතයි.

10 සුදනාඃ, සුදුනියගේ; කුම්භප්‍රතිමෝස්, ඝටයා සදෘශවූ; නිශ්ශෙෂ, සියලු; වක්ෂසනට, උරතෙලෙහි; (බඩ), බිඳනාලද; බිම්බෝ, පිළිබිඹු ආනොග ඇත්නාවූ; සත්තනොත්තු, සත්තනවය දෙහෝ (නොහොත්); ශරීරාත්, ශරීරයෙන්; අතිරික්තවනෙඩෝ, ඉතිරිවූ; න්‍යඤ්චනෝ, නඛනලද්දුවූ; නවයෞවනස්‍ය, නවයෞවනයාගේ; පීනෝ, පිරුණුවූ; පිණ්ඩෝත්තු, පිඬුදෙයෙක් දෙහෝ.

11 විභාති තන්වඃ නවරොම රාජීඃ
ශරීර ජන්මා (නල) ධ්‍රුම රෙඛා
අනොන්‍යබාධිෂ්ඨන මණ්ඩලස්‍ය
මධ්‍යස්‍ය ධාත්‍රා විහිතෙව සීමා.

12 යාත්‍යඞ්ග දෙ‍ෛපායිෂ චිවඃබ දීප්ති-
රනඞ්ග දත්වං නාසනොන යත්‍ර
තථාහි (ශකුනි)මීදනස්‍ය දූනො
චාරුප්‍රකොෂ්ඨස්‍ය භුජ්චයස්‍ය.

13 චන්ත්‍රොනුලීලා මනුයාතු මස්‍යඃ
කලාන්තරාණි ප්‍රති පද්‍ය චන්ද්‍රඃ
පූණෙන්ඛා'පි සාධර්‍ම්‍ය විශෙෂශූන්‍යඃ
ක්‍රමෙණශොකාදිව යාති හානිම්.

14 මෘගාඞ්ගනානාං නයනානි පූර්ව්වං
විධාය නීලානිව නීරජාංසි
කානප්‍රයොගෙණ පුනාර්ධාත්‍රා
සෘෂ්ටංනු නොත්‍රචය මායතාක්ෂ්‍යඃ.

---

11 ශරීර ජන්මා(නල), කාමාග්නිහුගේ; ධූමරෙඛා, ධූමරෙඛාවක් වූ; තන්වඃ, තනුවහගේ; නවරොමරාජීඃ, අලුත්වූ රොම රාජිතොමෝ; අනොන්‍යබාධි, ඔවුනොවුන්පෙළන්නාවූ; සත්‍රාන මණ්ඩලස්‍ය, සත්‍රාන මණ්ඩල ඇති; මධ්‍යස්‍ය, මධ්‍යයාගේ; ධාත්‍රා, බ්‍රහ්මයා විසින්; විහිතා. කරණලද්දාවූ; * සීමෙව, සීමාවක්මෙන්; විභාති, ශොබියි.

12 එෂ අඞ්ගදෙපි, මේ අඟ පලඳනාවද; යත්‍ර, යම් බාහුවඃක්ෂි; න්‍යසනෙන, පිහිටවීමෙන්; විවඃබ, වැඩියාවූ; දීප්තිඃ, දීප්ති ඇත්තේ; අනඞ්ග දත්වම්, අනඞ්ගද බවට; යාති, යේද; චාරු, මනොඥවූ; ප්‍ර කොෂ්ඨස්‍ය, මිණිබඩ ඇත්තාවූ; භුජචයස්‍ය, (බාහු යුග්මයාගේ;) ම දනස්‍යදූනෙ, මදනයාගේ දිමේහි; (ශකුනිඃ) ශකුනිතොම; තථාහි, එසේමැයි.

13 අසඃ, මෘගේ; චන්ත්‍රොනුලීලාම්, මුඛ චන්‍රලීලාවට; අනුයාතුම්, අනුවන්නට; කලාන්තරාණි, කලාන්තරයට; ප්‍රතිපද්‍ය, පැමිණ; පූ ණෙන්ඛාඩි, පිරුණුදාවූ; චන්‍රඃ, සඳතෙම; සාධර්‍ම්‍ය විශෙෂ, තුල්‍ය ගුණ විශෙෂයෙන්; ශූන්‍යඃ, ශූන්‍යවූයේ; ශොකාදිව, ශොකයෙන්මෙන්; ක්‍රමෙණ, ක්‍රමයෙන්; හානිම්, හානියට; යාති, යේ.

14 මෘගාඞ්ගනානාම්, මෘගාඞ්ගනාවන්ගේ; නයනානි, නෙත්‍රයන්ද; නීලානි, නිල්වූ; නීරජාංසිව, උත්පලයන්ද; පූර්ව්වම්, පළමුකොට;

---

* විභක්තා, නොහරණලද්දාවූ—සන්න.

15 අනෙති කාන්තාය කමනීය මස්‍ය
යුග්මංභ්‍රුවෝ රයත නම්‍රලෙඛම්
රොෂෙණ කෘන්තස්‍ය හරේණ මධ්‍යෙ
ශෙදවයං මන්මථ කාර්මුකස්‍ය.

16 අසජ්ජනා මාපනිතාලකාන්තා
පයස්සිතකාන්ති ස්‍රුතිමූල මස්‍යාඃ
භ්‍රුවෝනු වක්ත්‍රං තරලත්ව මක්ෂ්ණෝර්
භ්‍රූයුග්ම කෞටිල්‍ය මිමෙනු දෘෂ්ටි.

17 තන්‍යාමනොඥසර නෛපුණෙන
(ව්) නිජීතෝ රොෂ විලොහිතාක්ෂඃ
ප්‍රසක්ත චින්තා "හිත මන්‍ය පුෂ්ටඃ
ශොකෙන කාර්ෂ්ණ්‍යං වහතීති මනෝ.

විධාය, කොට; කෘතප්‍රයොගෙණ, කරණලද්දුවූ ප්‍රයොගඇනි; විධාත්‍රා, බ්‍රහ්මයා විසින්; පුනඃ, නැවත; ආයතායතාඃ, දිඝායතියගේ; නෙත්‍ර ච්‍යම්, නෙත් සඟල; සෘෂ්ටන්නු, කරණලද ඉඳහෝ.

15 කාන්තස්‍ය, ශොභායෙන්; කමනීයම්, සිත්කලුවූ; ආයතනම්‍රලෙඛම්—ආයත, දික්වූ; නම්‍ර, නැමුණුවූ; ලෙඛම්, රෙඛා ඇත්තාවූ; අස්‍යඃ, මෑගේ; භ්‍රුවොඃයුග්මම්, භ්‍රූ යුග්මයතෙම්; හරේණ, ඊශ්වරයාවිසින්; රොෂෙණ, රොෂයෙන්; මධ්‍යෙ, මධ්‍යයෙහිලා; කෘන්තස්‍ය, කපනලද්දුවූ; මන්මථකාර්මුකස්‍ය, අනඞ්ග චාපයාගේ; ශෙදවයම්, ශෙදවය; අනෙති, අනුවේ.

16 භ්‍රුවෙඃ, භ්‍රූවය; අක්ෂ්ණෝඃ, අක්ෂිවයාගේ; තරලත්වම්, (චල ලත්වම්) චපල බව; වක්ත්‍රම්, කියන්නට; ආපතිත, හුණුවාවූ; අලකාන්තා, කියඹු අග්‍රයාගේ; පයස්සිත, පැතුරුණුවූ; කාන්ති, ශොභා ඇත්තාවූ; අස්‍යඃ, මෑගේ; ස්‍රුතිමූලම්, කණිමූලයට; අසජ්ජනාන්නු, ගියෝ ඉඳහෝ (නොහොත්); ඉමෙ දෘෂ්ටි, මේ නෙත්‍රයෝ දෙදෙන; භ්‍රූයුග්ම, භ්‍රූයුග්මයාගේ; කෞටිල්‍යම්, වක්‍රබව; (වක්ත්‍රම් ආපතිතාල කාන්ත පයස්සිත කාන්ති අස්‍යඃ ස්‍රුතිමූලම් අසජ්ජනාං) නු.

17 තන්‍යාඃ, තුනුවගගේ; මනොඥ, සිත්කලුවූ; සර, සරයෙහි; නෛපුණෙන, නිපුණත්වයෙන්; (ව්) නිජීතඃ, පරදවනලද්දුවූ; රොෂ, රොෂයෙන්; විලොහිත, රත්වූ; අක්ෂඃ, ඇස්ඇත්තාවූ; අන්‍යපුෂ්ටඃ, පරපුෂ්ටතෙම්; ශොකෙන, ශොකයෙන්; ප්‍රසක්ත, අඛඩවූ; චින්තා, සිතිවිල්ලෙන්; ආහිතම්, කරණලද්දුවූ, කාර්ෂ්ණ්‍යම්, කෘෂ්ණබව; වහතීති, උසුලයි කිය; මනෝ, සිතම්.

18 පුෂ්පායුධඃ සඛානමනි (ශඝ්‍ර පාතාන්)
කුර්වීතසිතා "කාති චීක්ෂ්‍ය රත්නාම්
චිත්‍රීයතෙ තනන යදුතම්මයොතො-
සන්විත්‍රාමයිච්ඡපෘති රාජුඛානාම්.

19 සතිසම තසාතති ගුරුප්‍රතනෙී
චෙතසා ඵප්‍රාහ මුනිං නරෙන්ද්‍රඃ
ප්‍රණම්‍ය ශුඛානත ළුපෙති පාදෙ
නීර්‍යාදනූනො භවතඃසනුෂෙති.

20 කලත්‍රභාරෙණ කුචවයසඃ
සඛාමනා (ච)තසා ගති මන්ථරතෙව
ආසීතතාඵ මන්ථර වික්‍රමායා-
ස්තතීය හෙතුඃ ස(හි) රජ පුත්‍රඃ.

21 අනුව්‍රජතතං පරි (වාර) වග්ගං
ප්‍රවාහරන්ති කිල නාම කිඤ්චිත්
තියෂීග් විවෘතතානන චතු බිම්බා
රමං ජඝානාඛී නිරීක්ෂිතෙන.

---

18 පුෂ්පායුධඃ, අනඛගතෙම; සීතාකෘති; සීතාකාරවූ; රත්නම්, රත්නයා; වීක්ෂ්‍ය, බලා; ඝාත්මනි, ඝකියවූ ආත්මයෙහි; (ශඝ්‍රපා තාන්,) ශඝ්‍රපාතයන්; කුර්වීත, කරන්නේයි; ආත්මයොතෙඃ, අන ඛගයාගේ; ආයුධානාම්, ආයුධයන්ගේ; චාඵජතිඃ, පැතිරීම්නොමේ; මයි, මාකෙරෙහි; තීව්‍රායත්, කැකුළුය යන යමෙක්ද; තත්, ඒ; නවිත්‍රී යතෙ, චිත්‍රනොවේ; (ආශ්වර්‍යී අද්භූත නොවේ.)

19 තස්‍ය, ඔහුගේ; චෙතසි, සිත; අතිගුරු, ඉතා මහත්වූ; ප්‍රතයෙී සති, චින්තා ඇති කල්හි; අථ, අනතරයෙන්; නරෙන්ද්‍රඃ, නරෙන්ද්‍ර තෙම; මුනිම්, තපස්විහට; ප්‍රාහඃම, කී; භවතඃ, භවත්හුගේ; සනුෂඃ, යෙහෙළිනොමේ; නීර්‍යාත්, නීර්‍යට වඩා; අනූනෙඃ, නොඅඩුවූ (ඌන නොවූ); පාදෙඃ, පාදවය; ප්‍රණම්‍ය, වැඳ; ශුඛානතම්, අනතඃපුරයට; උෂෙපතීති, පැමිණෙයි; (අථ නරෙන්ද්‍රඃ මුනිම් ප්‍රාහඃම.)

20 කලත්‍රභාරෙණ, ස්ත්‍රොණි භාරයෙන්ද; කුචවයසඃ, සතනව යාගේ; සඛාමනඃ(ච), බලයෙන්ද; මන්ථර, ලැසිගත්තාවූ; වික්‍රමායාඃ, පදනඃස ඇති; තසඃ, ඈගේ; ගති මන්ථරතෙව, ගති මන්ථරතියෙහි ලා; සඃ * රාජපුත්‍රඃ, ඒ රාජපුත්‍රතෙම; තථා(හි), එසේම; තෘතීය හෙතුඃ, තුන්වන හෙතුවූයේ; ආසීත්, වී.

21 අනුව්‍රජතතම්, අනුවයන්නාවූ; පරි(වාර) වගීම්, පරිවාර ජනය

---

* සඃ අසෘ—සන්න.

22 තස්‍යාංගනායාං සහ රාඝවාන්‍යාං
භර්තුර්භාවුවඃ සංගමිනං තතස්තාම්
නිනාය ද්‍රෂ්ටුං සචයම්බුසාරං
සත්‍රස්‍ය විප්‍රෙ රකෘශං තතස්‍ය.

23 දූරෙ'පි දෙහෙන වියොග වහෙනඃ
ප්‍රවර්ධිතාධිඃ සඤ්චතිනි ඝ්නඃ
නද්‍රක්ෂිණෞයෙව කෘතප්‍රයත්නො
මුමොච තස්‍ය හෘදයංනා රාමඃ.

24 යාතෙ(ච) දෘෂ්ටවා නයනාභිරාමෙ
රාමෙ (දිශඃ) කිං එලමසති ශූන්‍යඃ
ඉතීව පද්මායත ලොචනායා
ච්ලොචනෙ (නෙත්‍ර ජලං) රුරොධ.

තව; කිඤ්චිත්, කිසිවක්; ප්‍රවෘහරන්තීකිලනාම්, කියන්නානම්වූ; තීක්ෂ්ණක්, සරස; විවෘත්තා, නාමනලද්දුවූ; ආනන චන්ද්‍ර බිම්බා, මුඛ චන්ද්‍ර බිම්බ ඇත්තාවූ සීතාතොමෝ; රාමම්, රාමයා; අඪ නිරීක්ෂිතෙන, අඩ බැල්මෙන්; ජඤාන, පහළු.

22 තස්‍යාම්, ඒ සීතාව; ගතායාම් (සතීම්), ගිය කල්හි; තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; භුවොභර්තා, භූභර්තෘතොමෝ; රාඝවාභ්‍යාම් සහ, රාම ලක්ෂ්මණ දෙදෙනාහා එක්ව; තංසංයමිනම්, ඒ තාපස්වියු; විප්‍රෙඃ, බ්‍රාහ්මණයන් විසින්; තතස්‍ය, පතළාවූ; සත්‍රස්‍ය, යාග ගෘහයාගේ; අකෘශම්, කෘශනොවූ; සෘඩිසාරම්, සමෘඩිසාරය; ද්‍රෂ්ටුම්, දක්නට; සචයම්, තෙමේ; නිනාය, ගෙනගියේ.

23 රාමඃ, රාමතෙම; දෙහෙන, ශරීරයෙන්; දූරෙපි, දුරුවූයේද; වියොග වහ්නෙඃ, විරහ වහ්නියෙන්; ප්‍රවර්ධිත, වඩනාලද්දුවූ; ආධිඃ, චිත්තාපීඩා ඇත්තේ; සඤ්චතිනි, පැලෙයි; ඝ්නඃ, බිඳපත්වූයේ; තද්‍රක්ෂිණෞයෙව, ඒ හෘදය රක්ෂාකරණ පිණිසම්; කෘත, කරණලද; ප්‍රයත්නඃ, උත්සාහඇත්තේ; තස්මාඃ, ඈගේ; හෘදයම්, හෘදය; නමුමොච, නොහළී.

24 නයනාභිරාමෙ, ඇසට රිසියෙන්නාවූ; රාමෙ, රාමයා; යාතෙ (ච) (සති), ගිය කල්හිදු; ශූනඃ, සිස්වූ (දිශඃ)ද දිගුන්; දෘෂ්ටවා, දැක; කිම් එලමසති, කවර ප්‍රයොජනයෙක්ඇද්දැයි; ඉතීව, මෙසේමෙන්; පද්ම, පද්මසේ; ආයත, දික්වූ; ලොචනායාඃ, ඇස් ඇත්තියගේ; විලොචනෙ, (ඇස්) නෙත්‍රයන් දෙදෙනාඃ; (නෙත්‍ර ජලම්,) නෙත්‍ර ජලයතෙම; රුරොධ, වැලකී.

25 කෘතෙ('පි) පාණිෂ් ග්‍රහණෙ මයෙයං
බාලා පරත්‍රාභිති රාගවෘත්තිං
ජාතෙති තස්‍යාවලයං කෘශාඞ්ගාඃ
සසජ්ජිරොෂෙණ (යථා) කරාග්‍රම්.

26 සන්‍ධ්‍යාප වහ්නිකීෘදි සනනතා ඞ්ගා
ච්වෙද කාමා(ව) හිතඃසඛීභිඃ
නෙත්‍රවයෙනොව වහිඃ ප්‍රවෘත්ත
ජ්වාලාවලිඃඛෙද විලොහිතෙනා.

27 යාතානුසා තානව මඞ්ගජාග්නි
තපෙන චිරං තඛෘදයෙ නිවාසාත්
උතසඞ්කියෙ භෘදිතං නිවිෂ්ට-
මුඞ්වා තනූත්වං ශ්‍රමජංගතානු.

28 දූරෙඃපිරාමඃ පරිකල්ප වෘත්තාන්‍ත
නිංදෘශ්‍යතෙඃසම්මනනථ (වා)ඞ්ගිතෙඃපි
නිංෙප්‍රවාසඃ ප්‍රතිභාති පාපා-
දිත්‍යඃස තස්‍ය විවිධො විකල්පඃ.

---

25 මයා, මාවිසින්; පාණිග්‍රහණෙ, පාණිග්‍රහණය; කෘතෙ('පි)සති, කරණලද් කල්හි(දු); ඉයම්බාලා, මේ බාලාතොමෝ; පරත්‍ර, අනිකක් හුකෙරෙහි; ආහිත, කරණලද; රාගවෘත්තිඃ, අනුරාග වෘත්තිඇත්තී; ජාතෙති, වූවයි; රොෂෙණ, (යථා), රොෂයෙන්මෙන්; වලයම්, වලය නෙමි; තසඃ කෘශාඞ්ගාඃ, ඒ කෘශාඞ්ගියගේ; කරාග්‍රම්, හස්තාග්‍රය; සඃජ්ජි, හළි.

26 සනනතා, නැමුනාවූ; අඞ්ගාඃ, ශරීර ඇත්තියගේ; භෘදි, ලෙහී; කාමා (ව) හිතඃ—කාමි, අනඞ්ගයා විසින්; අවකීතඃ, පිහිටුවනලද්දුවූ; සන්‍ධ්‍යාපවහ්නිඃ, සන්‍ධ්‍යාප වහ්නියනෙමි; ඛෙද, ඛෙදයෙන්; විලොහිතෙන, රත්වූ; නෙත්‍රවයෙන, නෙත්‍රවයෙන්; බහිඃ, පිතට; ප්‍රවෘත්ත, පැවැත්තාවූ; ජ්වාලාවලිරිව, ජ්වාලා සිළු ඇත්තක්හුමෙන්; සඞ්ගිඃ, යෙහෙළියන් විසින්; විවෙද, දන්නාලදී.

27 සා, ඒ'සීනාතොමෝ; අඞ්ග ජාග්නි තපෙන—අඞ්ගජාග්නි, කාමාග්නියෙන්; තපෙන, තවනලද්දුවූ; තඛෘදයෙ, ඔහුගේ හෘදයෙහි; චිරම්, බොහෝ කලක්; නිවාසාත්, විසීමෙන්; තානවම්, කාශ්‍යය ට; යාතානු, ගිය ඉහෝ; උත, නොහොත්; සඞ්කියෙ, සඞ්කියවූ; භෘදි, ලෙහී; නිවිෂ්ටම්, උන්නාවූ; තම්; ඒ රාමයා; උඞ්වා, උසුලා; ශ්‍රමජම්, ශ්‍රමයෙන් ජාතවූ; තනූත්වම්, කෘශබවට; ගතානු, ගියාඉහෝ.

28 රාමඃ, රාමතෝ; දූරෙපි, දුරවූයේද; පරිකල්ප වෘත්තාන්‍ත, චිත්ත

29 මෘදුප්‍රවාලාස්තරණෙ('පි) තනී
ශිලාතලෙනෙව ධෘතිං සිෂෙවෙ
අසෘක්ස්‍රුවාර්ද්‍රෙ ශර තල්ප මධ්‍යෙ
සාපුෂ්පකෙතොරිව වත්තීමානා.

30 තුෂාර රශ්මෙරුදයෙ'පි තස්‍ය
නෙත්‍රොත්පලංනොමුකුලී බභූව
චක්‍රෙ මුඛච්ඡද්මනි දීඝිකාල-
මභ්‍යාසතොනුප්‍රිය චින්තායානු.

31 සශීකරං ශඞී දලං තදල්‍ය
න්‍යස්තං නතාඞ්ගස්‍ය හෘදයෙ සඛීභිඃ
බබන්ධ භිනනසඵවිකා වදනං
පුෂ්පෙෂුබාණවර්ණ පට්ටශොභාම්.

ප්‍රවෘත්තියෙන්; දෘශ්‍යතෙකිම්, දක්නාලැබේද්දෝහෝ; අථ(වා), නොහොත්; අස්මින්, ඒ රාමයා; සීතෙ (සත්‍ය)පි, සිටි කල්හිද; පාපාත්, පාපය හෙතුකොටගෙන; මෙ, මාගේ; ප්‍රවාසඃ, විරහයතෙම; ප්‍රතිභාතිකිම්, වැටහේද්දෝහොයි; ඉති, මෙසේ; තසක්ඃ, ඇට; විවිධඃ, විවිධවූ; චිකල්පඃ, විකල්පයෙක්; ආස, වී.

29 මෘදු, මොලොක්වූ; ප්‍රවාලාස්තරණෙ, පබළුපත් ඇතිරි ඇත්තාවූ; ශිලාතලෙ, ගල්තලයෙහි; සානනි, ඒකෘෂාඞ්ගිනොමෝ; ධෘතිම්, ධෛර්‍යය; සෙවසිෂෙවෙ, නොසිටියේවි; අසෘක්ස්‍රුව, රුධිරවැගිමෙන්; ආර්ද්‍රෙ, ආර්ද්‍රවූ; පුෂ්පකෙතොඃ, අනඩහයාගේ; ශරතල්ප මධ්‍යෙ, ශර යහන් මධ්‍යයෙහි; වත්තීමාඉනෙව, පවත්නියකමෙන්; (සානනී ශිලාතලෙනෙව ධෘතිං සිෂෙවෙ.)

30 තුෂාර රශ්මෙඃ, චන්ද්‍රයාගේ; උදයෙපි, උදයෙහිදු; තස්‍යඃ, ඇගේ; නෙත්‍රොත්පලම්, නෙතුපුල; නොමුකුලී බභූව, මුකුළුනොවී (හොහැකිලිණි); මුඛච්ඡද්මනි, මුඛවෘජවූ; චක්‍රෙ, චන්ද්‍රයාකෙරෙහි; දීඝිකාලම්, බොහෝ කලක්; අභ්‍යාසතොනු, අභ්‍යාසවීමෙන් දෝහෝ (නොහොත්); ප්‍රිය චින්තායානු, වල්ලභයාකෙරෙහි චින්තායෙන් දෝහෝ.

31 සශීකරම්, ජල කණිකා සහිතවූ; සඛීභිඃ, යෙහෙළියන් විසින්; නතාඞ්ගස්‍යඃ, නතාඞ්ගියගේ; හෘදයෙ, ලෙහිඹි; න්‍යස්තම්, තබනලද්දුවූ; භිනන, බිඳිනාලද්දුවූ; සඵවිකා, දෑවාණියක්සේ; අවදූන, සුදුවූ; කදලස්ඃ, කදලියගේ; ගර්භදලම්, ගර්භ පත්‍රයතෙම; පුෂ්පෙෂු, අනඩහයාගේ; බාණවර්ණ පට්ටශොභාම්, ශරවර්ණ පට්ටශොභාව; බබන්ධ, බැන්දේ.

32 තස්‍යාපි දෘෂ්ට්‍වා මයි යච්රාගඃ
සුපාදසෙවාභි රතෙ'ප්‍ය (භූත්)ඝ්‍රිම්
ශුග්මෙන තන්නූපුරයොා රමන්ද-
මිත්ව ශෛථිල්‍ය මතානි තස්‍යාඃ.

33 සඛී සම්පෙ'පි සඛෙද වෘත්ත්-
ශ්චන්ද්‍රාතපෙ රජ්‍යනුනාපහාජා
දෙහෙන වෛදෙහ සුතා නිනාය
දිනානි දිනා ක(ති)ච්චිත් ක(ථ)ච්චිත්.

34 සාඛීං ච්ඡෙඃ පාවන සොමපාන
නිර්ඛ්‍රන පාප්මන්‍යථ සත්‍රනාථෙ
මඛස්‍ය කොවිං ප්‍රකෘතස්‍ය මුඛ්‍ය
ක්ෂිතිඃක්ෂිතා මියුෂි වින විඥනම්.

35 ජනාධිනාථඃ පුරුහූත කල්පඃ
සමග්‍ර ශකතිඃ සුත ශුග්ම මන්‍යත්
තතඃ සමාද්‍රය සුමන්ත්‍ර සූතඃ
පුරම් ප්‍රපෙදෙ ජනකස්‍ය රාඥඃ.

---

32 කස්‍යපි, කවරක්හුගේදෝහෝ; දෘෂ්ට්‍වා, දැකීනයෙන්; සුපාදසෙවාභිරතෙපි, සුඛකීයවූ පාද සෙවායෙහි අභිරතදවූ; මයි, මාකෙරෙහි; යත්, යම්හෙයකින්; විරාගඃ (අභූත්), විරාගිවීද; තත්, එහෙයින්; ක්‍රිම්, කිමෙක්දයි; ඉති, මෙසේ; තස්‍යාඃ, ඈගේ; නූපුරයොශ්ශුග්මෙන, නූපුර යුග්මයා විසින්; අමන්දම්, නොමඳවූ; ශෛථිල්‍යම්, ශිථිලත්වය තෙම; අතානි (ඉව), පතුරුවනලද්දක්වැනි.

33 සඛී සම්පෙපි, සඛීන්ගේ සමීපයෙහිද; සඛෙද, ඛෙද සහිතවූ; වෘත්තිඃ, පැවතුම් ඇත්තාවූ; චන්ද්‍රාතපෙරපි, චන්ද්‍රාතපයෙනුදු; අනුනා පහාජා, තැවිලි සෙවිනාවූ; දෙහෙන, ශරීරයෙන් උපලක්ෂිතවූ; වෛදෙහසුතා, මෛථිලීතොමෝ; දිනා, බැගැහැවි; ක(ථ)චිත්, දුකසේ; ක(ති)චිත්දිනානි, කීප දවස්කෙනකුත්; නිනාය, යැවූ.

34 අථ, අනන්තරයෙන්; ච්ඡෙඃ සාඛීම්, බ්‍රාහ්මණයන්හා එක්ව; පාවන, පවිත්‍රවූ; සොම්පාන, සොමපානනම් සුරාවිශෙෂයෙන්; නිර්ඛ්‍රන, දුරුක්රණලද; පාප්මනි, පාපඇත්තාවූ; ක්ෂිතිඃක්ෂිතාම්, රජදරුවන්ට; මුඛ්‍ය, ප්‍රධානවූ; සත්‍රනාථෙ, මෙමිථිලයා; විතඥනම්, නීතීඥභාව; ප්‍රකෘතස්‍ය, කරණ්නට පටන්ගත්තාවූ; මඛස්‍ය, යාගයාගේ; කොවිම්, කොවියට; (නිමාවට); ඊයුෂි(යත්), සපැමිණි කල්හි.

35 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; ජනාධිනාථඃ, (ජන)යන්ට ස්වාමිවූ; පුරුහූත කල්පඃ, ශක්‍රයාහා සදෘශවූ; සමග්‍ර ශකතිඃ, සම්පූර්ණවූ ශකතිඇති;

36 සීමන්ත්‍රස්‍ය නක්ෂත්‍රමද්‍යේෂ දුෂ්ඨං
වෛවාහිකං වාහිත ශත්ත්‍රුවීරඃ
පුරොහිතෙනාභිහිතං නිශම්‍ය
සම්පාදයාමාස විධිං විධිඥඃ.

37 සනාතවිප්‍රාරුෂ මදවිපෙන්‍ද්‍ර
සකන්‍ධසඪ කාන්‍තාසචර කුමුදපඬ්කජාභ්‍ය
නාපස්‍ය ධිෂණ්‍යං ප්‍රකෘතෙ (සමනන්‍ත.)-
දවෙජ්දවත්පාවන ත්‍රීතොයෙ.

38 රථ්‍යා භයානන්‍තා හිත ශාන කුමුද
කුමුදසඪ පඬ්කරුහ ගන්‍ධවිධෙ
නිරෙ දධානෙ ගගනං සුගන්‍ධෛ
කර්පූර කෘෂණාගරු සාර ධූපෙ.

සුමන්ත්‍රසූනඃ, දශරථතෙම; අන්‍යත්සුතස්‍යග්මම්, අනික් පුත්‍රයන් දෙදෙනා; (හරන ශත්‍රුඝනදෙදෙනා;) සමාදාය, ගෙන; ජනකස්‍ය රාඥඃ, ජනක රජහුගේ; පුරම්, පුරයට; ප්‍රපෙදෙ, පැමිණියේ.

36 වාහිත, දුරුකරණලද; ශත්ත්‍රුවීරඃ, ශත්‍රුවිරයන් ඇත්තේ; අද්‍යේෂ දුෂ්ටම්, දැෂ දුෂ්ටනොවූ; ක්ෂත්‍රස්‍ය, රාමයාගේ; වෛවාහිකම්, විවාහයට හිතවූ; පුරොහිතෙන, පුරොහිතයා විසින්; අභිහිතම්, කියන ලද්දාවූ; නක්ෂත්‍රම්, නක්ෂත්‍රය; නිශම්‍ය, අසා; විධිඥඃ, ආචාර දන්නේ; විධිම්, විධිය; සම්පාදයාමාස, සැපවී.

37 සනාත, නැහැවූද; විප, බ්‍රාහ්මණයන්විසින්; ආරූඪ, නැගෙන ලද්දාවූ(ද); මදවිපෙන්‍ද්‍ර, මත්තහස්තිරාජයන්ගේ; සකන්‍ධසඪ, සකන්ධයෙහි පිහිටියාවූ; කාන්‍තාසචර කුමුද පඬ්කජාභ්‍ය, සුණිකුමුද පඬ්කජතියෙන්; (සමනන්‍තාත්,) භාන්පසින්; නාපස්‍ය, රජහුගේ; ධිෂණ්‍යම්, ගෙවු; අවෙජ්දවත්, අඛණ්ඩකොට; පාවන, පවිත්‍රවූ; ත්‍රීතොයෙ, තීර්ථජලය; ප්‍රකෘතෙ(සති), ගෙනයන්ට පටන්ගත් කල්හි.

38 රථ්‍යා, වීථියෙහිලා; උභයානන්‍ත, දෙපාර්ශ්වයෙහි; ආහිත්, තබන ලද; ශාතකුමුද කුමුදසඪ, සුණිකුමුද කුමුදයෙහි පිහිටියාවූ; පඬ්කරුහගන්ධ, පද්ම ගන්ධයෙන්; විධෙ, ඔවිදිනා ලද්දාවූ; සුගන්ධෛ, සොභනවූ ගන්ධඇති; කර්පූර, කර්පූරහා; කෘෂණා ගරුසාර, කෘෂණ අගරුසාර යන මොවුන්ගේ; ධූපෙ, ධූපය; ගගනම්, ආකාශය; තිරෝදධානෙ (සති), මුවාකරණ කල්හි.

39 චරන්සුවන්දනනා නිඃසෘතෙෂු
නරෙන්ද්‍රසූනොර්ජය ඝොෂණෙෂු
ප්‍රධමාත ශඞ්ඛධවනි බෘංහිතෙෂු
ධවනාත්සු තූර්යෙෂුච මඞ්ගලාය.

40 ලාජාජලං දශී මිතිප්‍රසක්ත-
මාවිඃකෘතාමෝඩිත ශීඝ්‍රනාදෙ
ආහූය සම්පාදයතොඃපි භෘත්‍යාන්
ප්‍රත්‍යුද්වුජත්‍යා කුලභෘත්‍යවර්ගඃ.

41 ශූතුං මුහුර්ඃමඝටී ජලස්‍ය
වෘත්තිං ප්‍රයුඤ්ජ්‍ය නාපදෘශ බෘන්ද
ධාවන්‍යුරොඝාත නිපාතිනාධව
මාගීඝසඨ්ලොකෙ'පි ගතාගතාභ්‍යාම්.

42 ආසනනභූතො මහිතො මුහූර්තීඃ
කිංඝීයතෙ තාවදිතිප්‍රගල්භම්
වෘඩෙෂු වංශච්චිතයස්‍ය ධීරං
සනානාය සද්‍යසතරයත්සු රාමම්.

---

39 වඳ, වන්දීන්ගේ; ආනන, මුඛයෙන්; නිඃසෘතෙෂු, නික්මුනාවූ; නරෙන්ද්‍රසූනොඃ, රාජපුත්‍රයාගේ; ජයඝොෂණෙෂු, ජයඝොෂ කිරීම්; චරන්සු (සත්සු,) හැසිරෙණ කල්හි; මඞ්ගලාය, මඞ්ගල පිණිස; ප්‍රධමාත, පිඹි නාලද්දුවු; ශඞ්ඛධවනි, ශඞ්ඛනාදයෙන්; බෘංහිතෙෂු, වඩනාලද්දුවු; තූර්යෙෂුච, හෙරීන්ද; ධවනාත්සු(සත්සු), නාදකරණ කල්හි.

40 ලාජා, ලදය; ජලම්, ජලය; දශීම්හි, දසියයි; ප්‍රසක්තම්, අඛණ්ඩ කොට; ආවිඃකෘත, පහළකරණලද්දුවූ; ආමෝඩිත, දෙතුන්විටක කියනලද්දුවූ; ශීඝ්‍රනාදෙ, ශීඝ්‍රනාද ඇත්තාවූ; ආහූය, කැඳවා; සම්පාදයතොපි, සපයන්නාදවූ; භෘත්‍යාන්, භෘත්‍යයන්; ආහූය, කැඳවා; ප්‍රත්‍යුද්වුජති (සති,) පෙර මගට යන කල්හි.

41 ශාම්ඝටී ජලස්‍ය, යාම්ඝටී ජලයාගේ; වෘත්තිම්, වෘත්තිය; ඝූතුම්, දන්නට; ප්‍රයුඤ්ජ්‍ය, මෙහෙයනලද්දුවූ; ගතාගතාභ්‍යාම්, ගමනාගමන යෙන්; උරොඝාත, උරඝාතයෙන්; නිපාතින, හෙළනලද; අධව, මාගීඝසඨවූ; ලොකෙ, ලොකයාඇති; භෘපදෘශබෘන්ද, රාජදෘශ සමූහ යා; මුහුඃ, කෙණෙහි; ධාවති(සති,) දිවන කල්හි.

42 ඔඝිතඃ, පූජ්‍යවූ; මුහූර්තීඃ, මුහූර්තීයතෙම; ආසනනභූතඃ, ආසනනවිය; කිංඝීයතෙ තාවත්, තවකුමැයි සිවිනා ලැබ්දැයි; ඉති, මෙසේ; ප්‍රගල්භම්, බුහුටිව; වංශච්චිතයස්‍ය, උභය වංශයාගේ; වෘඩෙෂු, වැඩිමහලන්කෙරෙහි; සනානාය, සනානය පිණිස; ධීරම්, ධීරවූ; රාමම්, රාමයා; සද්‍යඃ, එකෙණෙහි; සතරයත්සු, සුසුකරණ කල්හි.

43 උභෙවහීතානාසඤර මුඛරත්සු
සමං සමාවිඡ්කාත මඩගලෙසු
ආපූරිතාශෙඡ තකුම්මුඛෙසු
පවුප්‍රසක්තං පටහඩවනොසු.

44 වෙත්‍රෙණවෙත්‍රග්‍රහණාදි කාරෙ
ජනෙව තත්‍රානුපයොග වනති
(දිදඤ්සු වෘඤුනි) නිරස්‍ය ෛරෙ
මුඛෙන ඡුඩකාර කෘතා(නිතානතම්.)

45 සවාවිධානස්‍ය විධානමාදං
නාමානතරෙණප්‍රථිතං විධිඥඃ
පඨ්‍යස්‍ය චිත්තානි තථාසුතායා
නෘපස්‍ය තත්‍රෙව ජනාසතානා.

---

43 සම්ම්, සමව; හෘතාන්‍යඤරම්—හෘත, ගන්නාලද්දුවූ; අන්‍යඤරම්, අන්‍යඛවනි ඇතිව; සමාවිඡ්කෘත, පහළකරණලද්දුවූ; මඩගලෙසු, මඩගලයන් ඇත්තාවූ; ආපූරිත, පුරණලද්දුවූ; අශෙඡ, සියලු; කකුම්මුඛෙසු, දිඹිමුඛඇත්තාවූ; පටහඩවනෙසු, (පටහ නාදයන්;) පවු, ව්‍යක්තව; ප්‍රසක්තම්, අඛණ්ඩව; උභෙවෘ, උස්ව; උච්චරත්සු(සත්සු,) හැසිරෙණ කල්හි.

44 තත්‍ර, ඒ වෙශ්මයෙහිලා; අනුපයොගවන්නි, උපයොගයක් නැත්තාවූ; දිදඤ්සු වෘඤුන්, (දැක්කැපි සමූහ)යන්; වෙත්‍රග්‍රහණ, වෙත්‍රග්‍රහණයෙහි; අධිකාරෙ, නියුක්තවූ; ජනෙ, ජනයා; (නිතානතම්, අන්‍යාශෙන්;) ඡුඩකාරකෘතා, ඡුඩකාරකෘත්වූ; මුඛෙන, මුඛයෙන් උපලක්ෂිතව; වෙත්‍රෙණ, වේවැලින්; නිරස්‍යමානෙවසති, දුරුකරණ * කල්හි.

45 (යථා, සම්සේ;) විධිඥඃ, විධි දන්නාවූ; ජනඃ, ජනතෙම; සවාඃ, සව්‍යගේ; (ඉන්ද්‍රාණියගේ;) නාමානතරෙණ, නාමාන්තරයෙන්; ප්‍රථිතම්, ප්‍රසිඛවූ; විවාහස්‍ය ආදාම්, විවාහයට ආදිවූ; විධානම්, විධියැ; තතාන, පතලේද; (නොහොත්) විධිඥඃ, විධි දන්නාවූ; ජනඃ, ජනතෙම; සවාඃ, ඉන්ද්‍රාණියගේ; (නාමානතරෙණ්,) නාමාන්තරයෙන්; ප්‍රථිතම්, ප්‍රසිඛවූ; විවාහස්‍ය ආදාම්, විවාහයට ආදිවූ; විධානම්, විධානය; තත්‍රෙව, එහිම; පඨ්‍යස්‍ය (යථා,) පෙරලාගෙනමෙන්; නෘපස්‍යසුතායාඃ, රාජපුත්‍රියට; චිත්තානි, චිත්තයන්; තූතාන, (පතලේද;) තථා, එසේ; තත්‍රෙව, එහිම; චිත්තානි, දුව්‍යයන්; පඨ්‍යස්‍ය, එව; නෘපස්‍යසුතායාඃ, රාජපුත්‍රියට; විධානම්, විධානය; තතාන, පතලේ.

---

* දුරුකරණලේද—සන්න.

46 හුඞ්කාරමාත්‍රප්‍රීතෛ රමණෛ-
සතියෂ්ඨික්කරාග්‍රස්‍ය විකම්පිතෛඃ
නිවාර යන්තෝ මුඛරං ජනෞඝං
මාශාබ්දිකාවෙශ්මනි තත්‍රවෙරුඃ.

47 ක්‍රියාසු දක්ෂා විධි මු(ද්‍ය)තෙභ්‍යඃ
කෙචිච්චිකාතුං කුශලෙතරෙභ්‍යඃ
ආවර්ජ්‍යවෛවාහික කර්ම්(යොග්‍ය)
වස්තූනි භෘත්‍ය විදධුර්විධානම්.

48 ආකල්පමන්‍ත විධිවච්චාය
සනානස්‍ය රත්නා භරණෙන දීප්තම්
යයාචුපාත්තං විධුරාඃඅරෙණ
වෙද්‍ය වධූවේද විදුකෘතාසීම්.

49 අථොපනීන්‍ය නයකොවිදෙන
මහෙතු සඛ්‍යඃසනාදුජෙන තන්‍ත්‍රී
ලජ්ජාවිධෙයා විධවෙතරාභි-
ර්භූෂිතා'සෞ විභූනඤ්නාය.

---

46 හුඞ්කාරමාත්‍ර, හුඞ්කාරමාත්‍රයෙන්; ප්‍රීතෛඃ, ප්‍රසිඛවූ; අමණෛඃ, අමණියෙන්; තියිෂ්ඨක්, සරස්වූ; කරාග්‍රස්‍ය, හස්තාග්‍රයාගේ; විකම්පිතෛ න, සැලීමෙන්; මුඛරම්, මුඛරවූ; ජනෞඝම්, ජන සමූහයා; නිවාරය න්තඃ, වලකන්නාවූ; මාශාබ්දිකාඃ, නහමක් බණවයි කියන්නාහු; ත ත්‍රවෙශ්මනි, ඒ ගෘහයෙහි; වෙරුඃ, ඇවිද්දෝ.

47 ක්‍රියාසු, ක්‍රියායෙහි; දක්ෂාඃ, දක්ෂවූ; කෙචිත්ගෘහත්‍යඃ, සමහර භෘ ත්‍යඅතෙක්; විධිම්, විධිය; විධාතුම්, කරන්නට; උ(ද්‍ය)තෙභ්‍යඃ, යෙ මුවූ; කුශලෙතරෙභ්‍යඃ, අදක්ෂයන්කෙරෙන්; වෛවාහික, විවාහයට හිතවූ; කම්, ක්‍රියායෙහි; (යොග්‍ය) යොග්‍යවූ; වස්තූනි, වස්තූන්; ආ වර්ජ්‍ය, පැහැරගෙන; විධානම්, විධානය; විදධුඃ, කළෝ.

48 සනානස්‍ය, සනානයාගේ; අන්‍ත, අන්තයෙහි; රත්නාභරණෙ න, රත්නාභරණයෙන්; දීප්තම්, දීප්තවූ; ආකල්පම්, වෙෂය; විධිවත්, විධිවූ පරිද්දෙන්; විධාය, කොට; වෙදවිද්‍ය, පුරොහිතයාවිසින්; කෘත, කරණලද්දුවූ; අසීම්, පූජාඇති; වෙද්‍යඃ, වෙදිකාවගේ; උපානන්ත, සමීපයට; යමරෙණ, අනඛගයා විසින්; විධුරා, ඛින්නවූ; වධූඃ, සීතා නොමෝ; ඇයෙන, ගියා.

49 අථ, අනන්තරයෙන්; නයකොවිදෙන, නීතියෙහි නිපුණවූ; ම හෙතු සඛ්‍යඃ, අහල්ලවගේ; තනුජෙන, පුත්‍රයා විසින් හෙවත් පිරෙ හිතයා විසින්; ලජ්ජාවිධෙයා, ලජ්ජා වශගවූ; විධවෙතරාභිඃ, හොඳ වැඳුඛුවන් විසින්; විභූෂිතා, හොබවනලද්දුවූ; අසෞ තන්ත්‍රී, මේ සී තාතොමෝ; විභූනඤ්නාය, රාමයහට; උපනීන්‍ය, පමුණුවන ලද්ද.

50 සමා(ද)දෙ සම්මද හිනන ධෛයර්‍යිඃ
පාණිං එණීන්ද්‍රඔග ගුරුප්‍රකොෂඨඃ
තස්‍යාඃ කුමාරඃ සුකුමාර සන්ධිං
වාමෙතරංවාම විලොචනායාඃ.

51 ආවර්‍ජිතං වර්‍ජිත දුෂ්කෘතෙන
සදිනිනොශිල ධනෙන තෙන
විධානධාම්නා විධිවත්කෘශානෙ
ප්‍රාජ්‍යං තතඃ ප්‍රාඥ තරෙණ ගව්‍යම්.

52 වෙද්‍යමනාංසි දනාවද්‍ය වෘතති-
ඝනාවි තතොවෙද විදු(ප්‍ර)යුක්‍තයා
ප්‍රදක්ෂිණී කෘත්‍ය විවාහ සාක්ෂී
කෘතං කෘශානුං සහරාඝවෙණ.

53 ගණ්ඩ(ස්‍ය) බිම්බං දුහිතුර්‍ධරිත්‍ර්‍යා
ඝර්‍මාම්භසාං බින්දුරලචකාර
චෙතඃසථ කන්දර්‍ජි කෘශානුනාචා
තස්‍යොඝමණ්වා පරමාර්‍ජි වහ්නෙඃ

---

50 සම්මද, සන්තොෂයෙන්; හිනන, බිඳිනාලද; ධෛයර්‍යිඃ, ධෛර්‍ය යිඇත්තාවූ; එණීන්ද්‍රඔග, එණීන්ද්‍රඔගසේ; ගුරු, මහත්වූ; ප්‍රකොෂ්ඨඃ, මණිබඳ ඇත්තාවූ; කුමාරඃ, කුමාරතෙම්; තස්‍යාඃ වාමවිලොචනායාඃ, ඒ මනොඥවූනෙත්‍රඇත්තියගේ; සුකුමාර, කොමලවූ; සන්ධිම්, පළඳඇති; වාමෙතරම් පාණිම, දැකුණ හස්තය; සමා(ද)දෙ, ගති.

51 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; වර්‍ජිතන, දුරුකරණලද; දුෂ්කෘතෙන, පාපඇත්තාවූ; ශීල ධනෙන, ආචාර ධනයකොට ඇත්තාවූ; ප්‍රාඥතරණ, ප්‍රාඥතරවූ; විධානධාම්නා, බ්‍රහ්මයාට බඳුවූ තෙජස් ඇත්තාවූ; තෙන, ඒ පුරොහිතයා විසින්; සත්, මනාවූ; ඉන්ධනෙ, දරඇත්තාවූ; කෘශානෞ, වහ්නියෙහි; ප්‍රාජ්‍යම්, බොහෝවූ; හවෑම, යාගද්‍රව්‍යය; විධිවත්, විධිවූ පරිද්දෙන්; ආවර්‍ජිතම්, ඕනාලදී.

52 අනවද්‍ය, නිරවද්‍යවූ; වෘතතිඃ, පැවතුම් ඇත්තාවූ; තනවී, තනී තොමෝ; විවාහ සාක්ෂිකෘතම්, විවාහ සාක්ෂිකරණලද; කෘශානුම්, වහ්නීහු; රාඝවෙණ සහ, රාමයා එක්වී; ප්‍රදක්ෂිණී කෘත්‍ය,, ප්‍රදක්ෂිණ කොට; තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; වෙදවිදු, වෙදවිත්හු විසින්; (ප්‍ර)යුක්තයා, මෙහෙයනලද්දී; වෙද්‍යම්, වෙදිකාවෙහි; අනංසින්, හුනු.

53 ධරිත්‍ර්‍යාඃ දුහිතුඃ, පෘථිවියුතාවගේ; ගණ්ඩ(ස්‍ය) බිම්බම්, කපොල බිම්බය; ඝර්‍මාම්භසාං බින්දුඃ, ඝර්‍ම ජල බිඳුතෙම; අලචකාර, හෙබෑවී; චෙතඃසථ, සිත්හි පිහිටියාවූ; කන්දර්‍ජි කෘශානුනාචා, කමාග්නියෙන් දැහෙන් නොහොත්; තස්‍ය පරමාර්‍ජිවහ්නෙඃ, ඒ පරමාර්‍ජි වහ්නිහුගේ; ඌෂ්මණවා, උෂ්මයෙන් දැහෙන්.

54 චිකාර චක්‍රා(ඛක) තලෙන පාණේ‍ෘ
කරේණ භතීත්‍රාභි නිපීඩ්‍යමානෙ
ශීතකාර මාකුචිත දීඝීදෘෂ්ඨිඃ
සසෛන්‍ය චිත්තෙඃ කිලනාම සීතා.

55 ව්‍යපාරිතා චාඩිමයපාරගෙණ
ච්ඡෙනතෙනවිජරාජ වක්ත්‍රා
ඛාලාකෘශාතෙෘ කෘශගාත්‍ර යෂ්ටි-
ර්භාවානභිඝ්‍නථ පුභාව ලාජාන්.

56 පත්‍යුඃ කරස්පර්ශිනෘතෙ කෘශාඩගා
භෂේ සඛීභිඃ ප්‍රවිභාව්‍යමානෙ
ආචාරධූමාගම ලබ්ධ ජන්මා-
න්‍යශ්‍රූණි තත්සංවෘතයෙ බභූවුඃ.

57 කෘතවා නාමස්‍යා මනුපූර්ව්ව ඉූකෙතා
භතීතුර්භූවෝ විප්‍රවරේණ රාමඃ
සමෙතජානිර්ජනතස්‍ය රාජ්‍ඥෝ
වනිසහූතස්‍යාඃ ශ්‍රි යුගං වවන්දෙ.

---

54 භතීත්‍රා, සැමියහු විසින්; චක්‍රා(ඛක), චක්‍ර ලක්ෂණයෙන් යුක්තවූ; තලෙන, තලඇති; කරේණ, හස්තයෙන්; පාණේ‍ෘ, හස්තය; අභිනි පීඩ්‍යමානෙ(සති), පෙළන ලබන කල්හි; ආකුචිත, වක්කරණලද; දීඝී, දික්වූ; දෘෂ්ටිඃ, ඇස්ඇත්තාවූ; සීතා, සීතාතොමෝ; චිත්තීඃසශේ න කිලනාම, චිත්තීඃසශියෙන් නම්ව; ශීත්කාරම්, ශීත්කාරය; චක්‍ර, කළා.

55 අථ, ඉක්බිත්තෙන්; විජරාජ්, චන්ද්‍රයහට බඳුවූ; වක්ත්‍රා, මුහුණ ඇත්තාවූ; කෘශ, කෘශවූ; ගාත්‍රයඃට, ශරීරඇත්තාවූ; භාවානභිඥ, අ භිප්‍රාය නොදන්නාවූ; බාලා, බාලාතොමෝ; චාඩිමයපාරගෙණ, ශා සත්‍ර පාරයටගියාවූ; තෙනච්ඡෙන, ඒ සුරෙඟිතයාවිසින්; ව්‍යපාරිතා, මෙහෙයනලද්දී; කෘශාතෙෘ, චිත්තියෙහි; ලාජාන්, ලාජයන්; පුභාව, ඔවූ. *

56 පත්‍යුඃ, සැමියහුගේ; කරස්පර්ශි කෘතෙන, (හස්තස්පර්ශියෙන්) ස්ප රණලද්දාවූ; කෘශාඩගෘඃ, කෘශාඩ්ගියගේ; භෂේ, භෂීය; සඛීභිඃ, යෙ හෙළියන් විසින්; ප්‍රවිභාව්‍යමානෙ(සති), පහළකරණ ලබන කල්හි; ආචාරධූම්, ආචාරධූම්යාගේ; ආගම්, ආගමනයෙන්; ලබ්ධජන්මානි (ලබනලද) උත්පත්‍ය (ජන්ම ඇති; අශ්‍රූණි, අශ්‍රූහු; තත්, ඒ භෂීය ගේ; සංවෘතයෙ, සංවරණ පිණිස; බභූවුඃ, වූ.

57 සමෙත, එක්වූ; ජානිඃ, ජායාවඇති; රාමඃ, රාමතෙම; විප්‍රවරේ

---

* පුභාව, ඔහු—සන්නඃ

58 පශ්‍යන්ත්‍යුතං පාශ භෘතො දධානං
ගඞ්ගාකර සක්‍ත කරස්‍ය කාන්තිම්
තසෞතනාපඃසඛඩ විශාල දෘඞ්
රඥුස්‍රුවඃඝාලිත පක්‍ෂ්ම රෙඛඃ.

59 රත්නාසනස්‍ථා මථ පෞරමුඛ්‍යා
බාෂ්පප්‍රකාශප්‍රණයාඃ ප්‍රණෙමුඃ
භතීතුස්‍සුතාමෙන්‍ය වරව තස්‍යාඃ
කක්‍ෂාන්තරෙදතා සිතාත පත්‍රම්.

60 නීත්වා විවාහොත්සව සම්භෘතෙන
සුඛෙන රාමඃ කෘ(ති)චිද්දිනානි
තතඃ කදාචිත්සමයාවබොධ
දූපෙතන විඛ්‍රා භෘදි මන්මථෙන.

ණ, බ්‍රාහ්මණෙතතමයා විසින්; අනුපූර්‍ව්‍යම්, අනුක්‍රමයෙන්; උක්‍තඃ, කිය නලද්දේ; භූවොභර්‍තුඃ, දශරථයහට; නමස්‍යම්, නමස්කාර; කෘත්වා, කොට; වන්දි, වන්දින් විසින්; සුතස්‍ය, සුතිකරණලද්දුවූ; ජනකස්‍යරාජඃ, ජනක රජතුගේ; අඞ්ගිස්‍රුගම්, පාදවල, වවලෙ, වැන්දේ.

58 සඛඩ, දැඩිවූ; විශාල, මහත්වූ; දෘඞ්ඃ, ඇස්ඇති; නෘපඃ, රජ තෙම; ගඞ්ගා, ආකාශ ගඞ්ගාවගේ; කර, හස්තයෙහි; ආසක්‍ත, තබ නලද; කරස්‍ය, අත්ඇති; පාශභෘතඃ, වරුණයාගේ; කාන්තිම්, ශොභාව; දධානම්, උසුලන්නාවූ; සුතම්, පුත්‍රයා; පශ්‍යන්, බලන්නේ; අශ්‍රුස්‍රුව, කඳුලුවැකීමෙන්; ඝාලිත, සෝදනලද; පක්‍ෂ්මරෙඛඃ, පක්‍ෂ්මරෙඛා ඇත්තේ; තසෞ, සිරියේ.

59 අථ, අනන්තරයෙන්; බාෂ්ප, කඳුලෙන්; ප්‍රකාශ, ප්‍රකාශවූ; ප්‍රණයඃ, සෙනහ ඇත්තාවූ; පෞරමුඛ්‍යඃ, පෞර මුඛ්‍යයෝ; එත්‍ය, පැමිණ; රත්නාසනස්‍ථාම්, රත්නාසනසථවූ; භතීතුස්‍සුතාම්, රාජපුත්‍රියද; කක්‍ෂාන්තරෙ, කක්‍ෂාන්තරයෙහි; දත්තා, දෙනලද; සිතාත පත්‍රම්, ශ්වේතච්ඡත්‍ර ඇත්තාවූ; තස්‍යඃ, ඇගේ; වරව, වල්ලභයාද; ප්‍රණෙමුඃ, වැන්දෝ.

60 රාමඃ, රාමතෙම; විවාහොත්සව, විවාහොත්සවයෙන්; සම්භෘතෙන, රැස්කරණලද්දුවූ; සුඛෙන, සුවයෙන්; ක(ති)චිත්දිනානි, කීපදෙසක්; නීත්වා, යවා; තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; කදාචිත්, එක්තරා දවසක්; සමයාවබොධ, කල්දැන්මෙන්; දූපෙතන, එඩිවැඩියාවූ; මන්මථෙන, අනඞ්ගයා විසින්; භෘදි, ලෙහි; විඛඃ, විදිනාලදී.

61 ගෞරීමිවාචාර ගුණෙන ගුර්වීං
කරෙගෘහීත්වා කරභොපමොරුම්
සතල්ප භූභාගමනල්ප ශොභං
භවප්රභාවො භවනං විවෙශ.

62 භුවි විරචිත මග්රෙ තල්පමාලොක්ය භීතිං
ඝෘශතිමනසි බාලාං සාස්රුපානස්ථිතාංතාං
නෘපති භවන රත්නාසනාභ්‍ය මාලිඛග්‍ය දෙහීඃ්‍යාං
රඝුපති රුපගුහ්‍යප්‍රාපයද් භූමි ශය්‍යාම්.

(ඉති කුමාරදාශස්‍ය කෘතෞ ජානකීහරණෙ මහාකාව්‍යෙ සීතා විවාහවර්ණනොනාම)
සප්තම සර්ගඃ.

---

61 භව, ඊශ්වරයහට බඳුවූ; ප්‍රභාවඃ, මහිම ඇත්තේ; ගෞරීම්ව, උමාවැනිවූ; ආචාරගුණෙන, ආචාරගුණයෙන්; ගුර්වීම්, ආදරණීයවූ; කරභොපම, කරභ සදෘශවූ; උරූම්, කලවේඇත්තිය; කරෙ, හස්ත යෙහි; ගෘහීත්වා, ගෙන; සතල්ප, ශය්‍ය සහිතවූ; භූභාගම්, භූම්ප්‍රදෙශ ඇත්තාවූ; අනල්පශොභම්, අමන්දවූ ශොභා ඇත්තාවූ; භවනම්, භව නයට; විවෙශ, වනි.

62 අග්‍රෙ, අභිමුඛයෙහිලා; භුවි, පෘථිවියෙහි; විරචිතම්, කරණ්ලද් දුවූ; තල්පම්, යහන; ආලොක්‍ය, බලා; චෙතසි, සිත; ස්ථිතිම්, ස්ථිතිය; ඝෘශති, ඝර්ශීකරණ කල්හි; නෘපති භවන, රාජමන්දිරයෙහි; රත්න සනාභ්‍යම්, රත්නාසනාභ්‍යය; දෙහීඃ්‍යම්, දෙඅතින්; ආලිඛග්‍ය, වැලඳ; සාස්රුපාත, අස්රුපාත සහිතව; ස්ථිතාම්, සිටියාවූ; තාම්බාලාම්, ඈ; රඝු පතීඃ, රාමතෙම; උපගුහ්‍ය, සිපගෙන; භූම්ශය්‍යම්, භූම් ශය්‍යාවට; ප්‍රා පයත්, පැමිණෙවී.

(ඉති, මෙසේ; කුමාරදාශස්‍ය, කුමාරදාශයාගේ; කෘතෞ, කෘතිවූ; ජානකීහරණෙ, ජානකීහරණනම්වූ; මහාකාව්‍යෙ, මහාකාව්‍යයෙහි; සීතාවිවාහ වර්ණනොනාම, සීතාවිවාහ වර්ණන නම්වූ;)

සප්තමඃසර්ගඃ, (සත්වන සගයි.)

උරූත්තර පදාදෙඃපමෙය—පාණිනි. 4. 1. 69. උරූ ඉත්‍යෙත දුත්තරපදාත් ප්‍රාතිපදිකාදෙඃපමෙය ගම්‍යමානෙසත්‍රියා මුඩ්සත්‍යාත්— වෛයාකරණ සම්ඤ්ඤ.

අ ෂ්ට මඃ ස ර්ගඃ.

1 ආචරණනළු සයොෂිතො ගඣං
සාච චාම චරිතා'නුරගිනඃ
අපත්‍යනීප්සිත විඛානචෙෂ්ටිතෙ
තෙනාතුඃ සපදි සම්මදං මිථඃ.

2 සප්‍රයත්න මුපවෙශිතා'ප්‍යසෞ
ඛාලිකා සමුපගුහ්‍ය කාමිනා
සාධවසෙන චපලා මුහුර්මුහු-
ර්ගාඤ්ජතිසම සමුදෙතු මඞකතඃ.

3 රඤවෙණු පරිරභ්‍ය පාණිනඃ
සස්පෘහං නිගදිතෙ මනොරථෙ
ව්‍රීඩයා'වනත වක්ත්‍ර පඞකජා
ධීර මස්මයත චාරුහාසිනී.

---

1 අථ, අනන්තරයෙන්; යොෂිතඃ, අඞ්ගනාවට; හඨාත්, බලාත්කාරය; ආචරන්, කරන්නාවූ, සඃ, හෙද; අනුරගිනඃ, වල්ලභයහට; චාම, වක්‍රවූ; චරිතා, පැවතුම් ඇත්තාවූ; සාච, හොඳ; අනීප්සිතවිඛාන, නොකැමැත්තක් කිරීමෙහි; චෙෂ්ටිතාවපි, ප්‍රයොග ඇත්තාහු (නමුදු); මිථඃ, ඔවුනොවුන්ට; සපදි, එකෙණෙහි; සම්මදම්, සන්තොෂය; තෙනතුඃ, කළෝ.

2 කාමිනා, වල්ලභයාවිසින්; සමුපගුහ්‍ය, වැළඳගෙණ, සප්‍රයත්නම, උත්සාහ සහිතව; උපවෙශිතාපි, හිඳුවනලද්දාවූ(ද); අසෞබාලිකා, මේ බාලිකාතොමෝ; සාධවසෙන, හයින්; චපලා, චපලවී; මුහුර්මුහුඃ, කෙණෙහි කෙණෙහි; අඞ්කතඃ, ඇකයෙන්; සමුදෙතුම්, නැඟෙන්නට; ගාඤ්ජතිසම, කැමැතිවූ.

3 රඤවෙණු, රඤවයා විසින්; පාණිනඃ, පිටින්; පරිභ්‍ය, * සිප ගෙන; සස්පෘහම්, සාභිලාෂව; මනොරථෙ, මනොරථය; නිගදිතෙ (සති), කියනලද කල්හි; ව්‍රීඩයා, ලජ්ජායෙන්; අවනත, නමනලද්දාවූ; වක්ත්‍ර පඞකජා, මුඛ පද්ම ඇත්තාවූ; චාරුහාසිනී, මනොඥකොට ඉසන සුලු තැනැත්තීතොමෝ; ධීරම්, ධීරව; අස්මයත, හාසයකළා.

---

* පරවභ්‍ය—සන්න.

4 අඞ්ගුලීහූ පරිගෘහ්‍ය රාඝවේ
වෙධයන්‍යුරසි රාගිභිර්නඛෛඃ
සස්මිතං විවලිතාඞ්ගුලිඛිලා·
දූතමනඃ කරම්‍යුදස මානිනී.

5 කින්නු වකති කුපිතෙති වෙද්තුං
සඩ්ගහං නිධුවනෙහූ කාමිනා
යාච්තෙන මහිකොප ජිහ්මිත
ප්‍රෙරිතෙක්ෂණ කටුව්‍යලොකයත්.

6 පුෂ්පකෙතු භෘත ධෙයී බන්ධනං
තස්‍යභාව මවගම්‍ය නිගීමෛඃ
සා'වකාශ මථ කුර්වතීඃ සඛීඃ
සංරුරොධ වසනාන්තා සඩ්ගිනී.

7 ඉවජ්‍රතිසම විරහංනා කාමිනී
සඩගමංනා භෘශ මාකුලී (කෘ)තා
විප්‍රයොග සමයෙ මනොභුවා
ලජ්ජයා නාප සුතස්‍ය සනාතධෙ෭.

---

4 රාඝවෙ, රඝුයා; අඞ්ගුලීහූ, ඇඟිල්ලෙහි; පරිගෘහ්‍ය, ගෙන; රාගි ණිඃ, රාග ඇත්තාවූ; නඛෛඃ, නඛයෙන්; උරසි, වක්ෂස; වෙධයති(ස ති), පළන කල්හි; සස්මිතම්, සිනා සහිතව; විවලිත, පෙරළනලද්දූ වූ; අඞ්ගුලිඃ, ඇඟිලි ඇත්තාවූ; මානිනි, මානිනීතොමෝ; ආත්මනඃ, ත මාගේ; කරම්, හස්තය; බලාත්, බලයෙන්; උදස, හැරගත.

5 කුපිතා, කිපිනී; කින්නු වඛ්තීති, කුමක් කියාදෝහෝසි; කාම් නා, වල්ලභයා විසින්; වෙදිතුම්, දන්නා පිණිස; නිධුවනෙහූ, සුරත යෙහි; සඩ්ගහම්, තමා ගැන්ම; යාචිතා, ආරාධනා කරණලද්දී; එ නම්, මොහු; අභීකොප, කොපයෙන්; ජිහ්මිත, කුටිලකරණලද්දූවූ; ප්‍රෙරිත, මෙහෙයනලද්දූවූ; ඊක්ෂණ, ඇසින්; කටු, කර්කශකොට; ව්‍ය ලොකයත්, බැලූ.

6 අථ, ඉක්බිත්තෙන්; පුෂ්පකෙතු, අනඞ්ගයා විසින්; භෘත, ගන්නාලද; ධෙයී බන්ධනම්, ධෙයී බන්ධනඇති; තස්‍ය, ඔහුගේ; භාවම්, අභිප්‍රාය; අවගම්‍ය, දැන; නිගීමෛඃ, ජික්මීමෙන්; අවකා ශම්, අවකාශය; කුර්වතීඃ, කරන්නාවූ; සඛීඃ, යෙහෙළින්; වසනාන්ත, වස්ත්‍රාන්තයෙහි; සඩ්ගිනී, එලුනාවූ; සා, හෝතොමෝ; සංරුරොධ, වැලැක්කූ.

7 විප්‍රයොග සමයෙ, විප්‍රයොග සමයෙහි; මනොභුවා, අනඞ්ගයා විසින්; ආකුලී(කෘ)තා, ආකුල කරණලද; කාමිනී, කාමිනීතොමෝ;

8 තස්‍යහසකමබලා ව්‍යපොහිතුං
මෙඛලා ගුණ සමීප සඞ්ගිනං
මන්‍ද ශකති රතිං න්‍යවෙදය-
ලෙලාලනෙත්‍ර ගලිතෙන චාරිණ.

9 තත්‍රරජ දුහිතුර්බලාත් ක්‍රියා-
මාචරත්‍යුදිත ලොචනාම්භසඃ
ආගමිෂ්‍ය දනු චින්තය ඛණ්ඩනං
ඝිතවද්භඃශ මකම්පතාධරම්.

10 නඃපෘශාමි රසනාගුණං පුනර්
නිදියං භුජයුගෙන පීඩිතඃ
ඉත්‍යුවාච නෘප සූනු රර්ථිනී
සාතනා පරිරම්භ මසඤ්චම්.

11 අනතරීය හරණෙ කෘතත්වරං
රඤචනත මපයාතත මඞගනා
තත්පටාතත පරිධාන රඤිතා
සංරුරොධ පරිරභ්‍ය පෘෂ්ඨිතඃ.

විරහම්, විරහය, භෘශම්, අත්‍යර්‍ථයෙන්; නඉච්ඡතිසම, නොකැමැති වූ; නඃපසූතස්‍ය, රාජපුත්‍රයාගේ; සනාතිඩෙ, සන්නිධියෙහිලා; ලජ්ජ යා, ලජ්ජායෙන්; ආකුලීකෘතා, (ආකුලකරණ ලදැ) කාමිනී, (කාමිනී තොමෝ;) සඞගමම්, (සඞගමය;) (භෘශම් නඉච්ඡතිසම.)

8 මෙඛලාගුණ, මෙඛලා ගුණයාගේ; සමීප, සමීපයෙහි; සඞ්ගි නම්, සඞග ඇත්තාවූ; තස්‍ය, ඔහුගේ; හසතම්, හසතය; ව්‍යපොහි තුම්, පහකරන්නට; මන්‍ද ශකතිඃ, මන්දවූ ශකති ඇති; අබලා, අබලා තොමෝ; ලොල, චපලවූ; නෙත්‍ර, නෙත්‍රයෙන්; ගලිතෙන, ගිලිහු ණුවූ; චාරිණ, ජලයෙන්; අරතිම්, අප්‍රීතිය; න්‍යවෙදයත්, හැඟවූ.

9 තත්‍ර, ඒ රාමයා; බලාත්ක්‍රියාම්, බලාත්කාරය; ආචරති(සති), ක රණ කල්හි; උදිත, පහළවූ; ලොචනාම්භසඃ, නෙත්‍ර ජලඇති; රාජ දුහිතුඃ, රාජපුත්‍රියගේ; අධරඃ, අධරයනෙම්; ආගම්ෂ්‍යත්, මතුවන් නාවූ; ඛණ්ඩනම්, ඛණ්ඩනය; අනුචින්‍තය, සිතා; ඝිතාඃ, සිතවත්, සිතයක්හු මෙන්; භෘශම්, අත්‍යර්‍ථයෙන්; අකම්පත, කම්පා‍වී.

10 නිදියම්, දැඩිකොට; භුජයුගෙන බාහුවයෙන්; පීඩිතඃ, පෙළනල ද්දේ; පුනඃ, නැවත; රසනා ගුණම්, මේඛලාදාමය; නඃපෘශාමි, ස්පර්ශ නොකෙරෙම්යි; නෘපසූනුඃ, රාජපුත්‍රතෙමේ; ඉති, මෙසේ; උවාච, කීය; අර්‍ථිනී, අර්‍ථිනීවූ හෙවත් ස්පර්ශය කැමැත්තාවූ; සා, ඔහොතොමෝ; අසඤ්චම්, අවශ්‍යකකොට; පරිරම්භම්, ආලිඞගනය; තතාන, පැතිරවූ.

11 අනතරීය හරණෙ, වස්ත්‍ර හැරගැන්මෙහි; කෘත, කරණලදැ;

12 අංශුකස්‍ය නිශි රක්ෂණකුලා
හස්ත යුග්ම බෘත නීවි බන්ධනා
අප්‍රමාදකෘත විඝන මන්තරා
සඛාපමාප ශයනෙ පරාඞ්මුඛී.

13 යද්‍රරක්ෂ දූඪ වස්ත්‍ර බන්ධනෙඃ
සඛාපකාල මවගම්‍ය භර්තරි
තත්ප්‍රමෘෂ්ටවති සඞ්ගනස්මෘතිඃ
සාරුරොද මුෂිතෙව සම්භ්‍රම්.

14 යත්න ගම්‍ය මථ මෛථිලීමුඛං
සෝ'නුභූය නාභි තෘප්ති මායයෙ
ආනනෙන පරිෂ්වජ්‍ය බොධිතං
රාජහංස ඉව පද්ම කුඞ්මලම්.

කිරම්, යුහුබව ඇති; අපයාසකම්, යන්නාවූ; තම් රඹවම්, ඒ රාමයා; තත්, ඔහුගේ; පටාඝ පරිධාන, වස්ත්‍රාභරණ හැඳමෙන්; රක්ෂිතා, රක්ෂාකරණලද්දාවූ, අඞ්ගනා, අඞ්ගනාතොමෝ; පෘෂ්ඨතඃ, පිටින්; පරිරභ්‍ය, වැළඳගෙන; සංරුරොධ, වැලකූ.

12 නිශි, රාත්‍රියෙහි; අංශුකස්‍ය, වස්ත්‍රයාගේ; රක්ෂණි, රක්ෂායෙහි; ආකුලා, ආකුලවී; හස්තයුග්ම, හස්තාවයෙන්; ධෘත, ධරණලද; නීවි බන්ධනා, නීවිබන්ධනඇත්තී; අන්තරා, අතුරෙහි; අප්‍රමාද කෘතවිඝ්නම්, ප්‍රමාදකෘත විඝන නැතිවැ; ශයනෙ, යහන්හි; පරාඞ්මුඛි, පරාඞ්මුඛවී; (පිපිපැවී); සඛාපම්, සඛාපයට; ආප, පැමිණී.

13 දූඪ, දැඩිවූ; වස්ත්‍රබන්ධනෙඃ, වස්ත්‍රබන්ධනයෙන්; යත්, සමක්; රරක්ෂ, රක්ෂාකලාද; භර්තරි, සඛාමුහු; සඛාපකාලම්, නිද්‍රාකාලය; අවගම්‍ය, දැන; තත්, ඒ; ප්‍රමෘෂ්ටවති(සති), සප්‍රඥිකභව කල්හි; සඞ්ගත, පැමිණි; සම්‍රතිඃ, සිහිඇත්තාවූ හෙවත් පුබුද්දාවූ; එෂා, ඒ සීතාතොමෝ; මුෂිතෙව, පහරණලද්දියකමෙන්; සම්භ්‍රම්, සඞ්ර සහිතව; රුරොද, හැඬුවා.

14 අථ, අනන්තරයෙන්; ආනනෙන, මුඛයෙන්; පරිෂ්වජ්‍ය, ගවා; බොධිතම්, ප්‍රබොධ කරණලද්දාවූ; පද්මකුඞ්මලම්, පද්මකුඞ්මලය; රාජහංසඉව, රාජහංසයාමෙන්; සඃ, ඒ රාමතෙම; යත්න, උත්සාහයෙන්; ගම්‍යම්, පැමිණියයුතුවූ; මෛථිලීමුඛම්, සීතාවගේ මුඛය; අනුභූය, අනුභවකොට; තෘප්තිම්, තෘප්තියට; නොඅ ආයයෙඃ, නොපැමිණියේමැයි.

15 පෙමවෙගදූඪ දංශ පීඩිතං
යතාතදීය මධරොෂධී පලලවම්
තදදයා'ර්ද්‍ර හෘදයඃ ශනෛඃපිබන
සකෘළණෙන විනිනාය වෙදනාම්.

16 ග්‍රාහිතං නෘපති ශක්‍රසූනුනා
සචාධරං විවිධ චාටුචෙෂ්ටිතෛඃ
පාන වජීජිත මදනත වීක්ෂිතං
භූය එව සෘජතිඝ මානිනී.

17 සඩංනිතඔඛ මපවාහිතාංශුකං
(නාමිනී) රහසි පශ්‍යතිප්‍රියෙ
ප්‍රාණිනාමපි විනෙව පලලව
සනිග්ධරාග මධරං සචයං දදෞ.

18 සා මදෙන මදනෙන ලජ්ජයා
සාධවසෙනව විමිශ්‍රචෙෂ්ටිතා
ආයයෞ සපදිකා දෘශිංදශාං
යා (න) චක්තු මපි ශක්‍ය විභ්‍රමා.

---

15 ප්‍රෙමවෙග, සෙනහ වෙගයෙන්; දූඪ, දැඩිවූ; දංශ, දංශයෙන්; පීඩිතම්, පෙළනලද්දුවූ; තදියම්, ඈ පිළිබඳවූ; යත්, යම්; අධරොෂධී පල්ලවම්, අධරොෂධී පල්ලවයෙක්ද; තත්, ඒ අධරොෂධී පල්ලවය; දයා, කරුණෙයෙන්; ආර්ද්‍ර, ආර්ද්‍රවූ; හෘදයඃ, ළයැත්තාවූ; සඃ, ඒ රාමතෙමෝ; ශනෛඃ, සෙමෙන්; පිබන්, බොන්නේ; වෙදනාම්, වෙදනාව; ඝණෙන, ඝණයෙකින්; විනිනාය, දුරුකෙළේ (දුරැලී.)

16 නෘපති ශක්‍රසූනුනා, රාජෙන්‍ද්‍ර පුත්‍රයා විසින්; විවිධ, අනෙකප්‍රකාරවූ; චාටුචෙෂ්ටිතෛඃ, චාටු ක්‍රියාවෙන්; ග්‍රාහිතම්, ගන්වනලද්දුවූ; සචාධරම්, සඋකීය අධරය; පානවජීජිතමෙව, පානවජීජිතවූවාම; (දුරුකරණලද්දුම්;) (පානාත් වජීජිතඃ පානවජීජිතඃ.) අදනත වීක්ෂිතමෙව, දනතවීක්ෂිතයක් නැත්තාම්; මානිනී, මානිනීතොමෝ; භූයඃ, නැවත; සෘජතිඝ, හළෑ.

17 අපවාහිත, දුරුකරණලද්දුවූ; (පහ කරණලද්දුවූ;) අංශුකම්, වස්ත්‍රඇතිවූ; සඩංනිතඔඛම්, සඩකීයවූ නිතඔඛය; ප්‍රියෙ, වල්ලභයා; රහසි, රහස්හිලා; පශ්‍යති(සති), බලන කල්හි; (කාමිනී, කාමිනීතොමෝ;) ප්‍රාණිනාමපිවිනෙව, ප්‍රාණීනාවක් නැතිවම; පල්ලව, පලුපතක් සේ සනිග්ධ, සිනිදුවූ; රාගම්, රන්පැහැ ඇති; අධරම්, අධරය; සචයම්, තොමෝම්; දදෞ, දුන්.

18 සා, හෝතොමෝ; මදෙන, මදයෙන්ද; මදඉනන, මදනයා වි

19 (වජ්ජී)නාය සුරතස්ස කාමිනී
වාක්ඛතියම පට්ඨවාවූ වෙඤ්චිතම්
යතතදෙව සමජ්ඣගතසඛයං
යොඤ්ඤොනිඛ්ඛවනස්ස වෑඛයෙ.

20 අන්‍රූණ (සුරත) ඛෙදමාත්මනෑ
සම්මදඛ පුලකෙන කාමිනී
ව්‍යාජහාර නතුලජ්ජයා ගිර
නව්‍යනෑතය කුෂලෙව භත්තිරි.

21 යදෑදුස තරසාඅභියොජිතං
යොඤ්ඤොරතිඤු ඛෙදවෑතතයෙ
තතතදෙව මෑදු සාඛිනංපුනෑ
කාමිනා'පනයතිසම තචජ්ජම්.

සින්ද; ලජ්ජයා, ලජ්ජායෙන්ද; සාධවසෙන, හසින්ද; විම්ශ, මිශ්‍රවූ; වෙඤ්චිතා, ක්‍රියාඇත්තී; යා, යම් අවස්ථාවක්තොමෝ; වක්තුමපි, කී යන්හවද; ශකය විභ්‍රමා, පිළිවන්වූ විලාසඇත්තී; (න,) නොවිද; තා දෘසිම්, එබඳුවූ; දශාම්, අවස්ථාවට; සපදි, එකෙණෙහි; ආයයෙෑ, පැමිණියා.

19 භාමිනී, භාමිනීතොමෝ; පට්ඨ, ව්‍යක්තවූ; යවඛාවූවෙඤ්චිතම්, යම් වාවූ ක්‍රියාවක්; සුරතාස්‍ය, සුරතයාගේ; (වජ්ජී)නාය, * හැරීම් පිණිස; වාක්ඣතියම, කැමැතිවුද; තදෙව, හෙම; යොඤිතෑඛයම්, අඛගනාව නම්හට; නිධුවනස්‍ය, සුරතයාගේ; වෑඛයෙ, වෑඛියපිණිස; සම්ජාය ත, වී.

20 කාමිනී, කාමිනීතොමෝ; නව්‍යනෑතය කුශලෙව, අභිනව නෑතයෙහි දක්ෂවියකම්මෙන්; ආත්මනෑ, තමාගේ; (සුරත) ඛෙදම්, (සුරත) ඛෙදය; අන්‍රූණ, කඳුලෙන්ද; සම්මදම්, සන්තොෂය; පුලකෙන ච, රොමොදුගමයෙන්ද; ව්‍යජහාර, කිව; භත්තිරි, ස්වාමිනුතෙරෙහි; ලජ්ජයා, ලජ්ජායෙන්; ගිරා, තෙපලෙන්; නතු, (ව්‍යජහාර); නොමකවූ.

21 කාමිනා, වල්ලභයා විසින්; තරසා, බලයෙන්; අභියොජිතම්, කරණලද්දුවූ; යත්යත්, යමෙක් යමෙක්; යොඤිතෑ, අඛගනාවට; රතිඤු, රතියෙහිලා; ඛෙදවෑතතයෙ, ඛෙදවෑතතිය පිණිස; ආස, විද; තත් තදෙව, හෙම හෙම; පුනෑ, නැවත; මෑදු, මොලොක්කොට; සාධිතම්, කරණලද්දේ; තත්, ඈගේ; ශ්‍රමම්, ශ්‍රමය; අපනයතිසම, දහ කෙලේ.

---

* ව්‍යජනාය—සන්න.

22 කෙශ හස්ත මථ බද්ධ මුදූතා
මෛථිලි නිඛ්වනෙන විශලථම්
බාහුමූල ගත ලොචනෙ ප්‍රියෙ
ලජ්ජිතා('ව) නමතිඝ සසම්භම්.

23 ඉත්‍යනඝ ශිඛිනා හතෙ හෘදි
ඤමාධිපස්‍ය දුහිතුර්නිවිඩයා
ලජ්ජයා කතිපයෙෂු තානවං
චා(ස)රෙෂු ගලිතෙෂු ශිශ්‍රියෙ.

24 හස්තමස්‍ය නබලා දපාහරන්
නීවිබන්ධන මත්‍යන්‍ය සංස්ථිතම්
සර්‍රීෂු විරලී කෘතත්‍රපා
නිද්‍රයාකිර හෘතා නෘපාත්මජා.

25 (ඣාපගානිශි) හයං භයානක
ඣප්න දර්ශන කෘතං ප්‍රපද්‍ය සා
සන්නිධාය පරිෂඣවජේ දෘඪං
රඝවං කුච භයාවුරඃස්ථලෙ.

---

22 අථ, අනන්තරයෙන්; මෛථිලී, මෛථිලීතොමෝ; නිඛ්වනෙන, සුරතයෙන්; විශලථම්, ශිථිලවූ; කෙශ හස්තම්, කෙශ කලාපය; බද්ධම්, බඳනට; උදූතා, යොමුවූවා; ප්‍රියෙ, වල්ලභයා; බාහුමූල, බාහු මූලයට; ගත, ගියාවූ; ලොචනෙ (සති), ඇස්ඇති කල්හි; ලජ්ජිතා, ලජ්ජිතවී හෙවත් සජාතවූ ලජ්ජා ඇත්තී; සස්මිතම්, සිනා සහිතව; (අව)නමතිඝ්ම, නැමුණු.

23 ඉති, මෙසේ; අනඝශිඛිඝා, කාමාග්නියෙන්; හතෙ, පහර ණලද; ඤමාධිපස්‍ය දුහිතුඃ, රාජපුත්‍රියගේ; හෘදි, ලෙහි; නිවිඩයා, පිහිටියාවූ; ලජ්ජයා, ලජ්ජාව විසින්; කතිපයෙෂු චා(ස)රෙෂු ගලිතෙ ෂු, කීප දවසක්ගියකල්හි; තානවම්, කෘශත්වයනෙම; ශිශ්‍රියෙ, ඇසිරූ කරණලදී.

24 විරලීකෘත, තුනුකරණලද; ත්‍රපා, ලජ්ජාඇති; නෘපාත්මජා, රාජපුත්‍රීතොමෝ; නීවිබන්ධනම්, නීවිබන්ධනය; අත්‍රීත්‍ය, ඉක්ම; සංස්ථිතම්, පිහිටියාවූ; අස්‍ය හස්තම්, මොහුගේ හස්තය; සර්‍රීෂු, රාත්‍රියෙහි ලා; නිද්‍රයා, නිද්‍රායෙන්; හෘතාකිර, ගත්නාලද්දුනම්ව; බලාත්, බ ලයෙන්; නාපාහරත්, පහනොකළා.

25 සා, හෝනොමෝ; (නිශි, රාත්‍රියෙහී; ඣාපගා, නිද්‍රිපගතවූ වා→භයානක, භයඩහරවූ; ඣප්නදර්ශන, ඣප්න දක්මෙන්; කෘතම්, කරණලද; භයම්, භයට; ප්‍රපද්‍ය, පැමිණ; උරඃසථලෙ, වක්ෂඃසථ ලයෙහී; කුචඣතොඃ, ඝනඣ ඝටවය; සන්නිධාය, පිහිටුවා; රාඝවම්, රාමයා; දෘඪම්, දැඩිකොට; පරිෂඣවජේ, වැළඳගතු.

26 ඝූත මනාමථ රසා මදූතුරේ
කාමිනීක්ෂිපති නීවී බන්ධනම්
සාජහාර කරයුග්ම මංශුකා-
දජලිංකිල භයෙන කුචීනී.

27 සම්මතාඃපි භුවනාස්‍ය මෙධයා
රාඝවෙ නිධුවනොප දෙශිනී
චාජහාර ගුණීතස්‍ය විසමෘතිං
භූරිශස්‍රතුපදෙශ වාඤ්ඡයා.

28 සෙවද බිඳු නිවිතාග්‍ර නාසිකා
ධූත භස්‍ර ලතිකා සශිත් කෘතිඃ
සොඪ මනාමථ රසා නාපාතම්ජා
රාඝවස්‍ය නා බභූව තාපතයෙ.

29 චොදයතස්‍ය වනිපාල නන්දනො
ශික්ෂිතුංයුවති කෘත්‍ය නෛපුණම්
දෙහ ජන්ම ශර ඛණ්ඩිතත්‍රපා
සා යයෞ රහසි කම් කතීතාම්.

---

26 ඝූත, දන්නාලද; මන්මථ රසා, මදන රස ඇත්තාවූ; සා, හෝ තෑමෝ; මදූතුරෙ, මදයෙන් ආතුරවූ; කාමිනි, වල්ලභයා; නීවී බන්ධනම්, නීවිබන්ධනය; ක්ෂිපති(සති), පහකරණ කල්හි; භයෙන, භයින්; අජලිම්, අජලියඃ; කුචීතීකිල, කරන්නීනම්ව; අංශුකාත්, වස්ත්‍රයෙන්; කරයුග්මම්, හස්ත යුගලය; ජහාර, හැරගතු.

27 රාඝවෙ, රාමයා; නිධුවනොපදෙශිනි(සති), සුරතොපදෙශි කල්හි; මෙධයා, ත්‍රුවණින්, ධුවහස්‍ය, ලොකයා සම්බන්ධව; සම්මතාපි, සම්මතවීද; භූරිශඃ, බොහෝසේ; තත්, ඔහුගේ; උපදෙශ, උපදෙශ යෙකිලා; වාඤ්ඡයා, රිත්සෙන්; ගුණීතස්‍ය, ප්‍රගුණිතයාගේ; විසමෘතිම්, විසමරණය; චාජහාර, කිවූ.

28 සෙවදබිඳු, සෙවදබිඳුයෙන්; නිවිත, හැවසියාවූ; අග්‍රනාසිකා, අග්‍රනාසිකා ඇති; ධූත, කම්පාකාරණලද; භස්‍රලතිකා, භස්‍ර ලතා ඇති; සශිත්කෘතිඃ, ශිත්කාර් සහිතවූ; සොඪ, ක්ෂමාකරණලද; මන් මථරසා, මදන රස ඇති; නාපාත්මජා, රාජපුත්‍රිනොමෝ; රාඝවස්‍ය, රාමයහට; තාපතයෙ, තාප්තිය පිණිස; නබභූව, නොවූ.

29 සා, හෝතොමෝ; අවනිපාල නන්දනෙ, රාජපුත්‍රයා; ශ්‍රුවතිකෘත්‍ය, ස්ත්‍රී කෘත්‍යයෙහි; නෛපුණම්, නිපුණබය; ශික්ෂිතුම්, හික්මෙන්නට; චොදයති(සති), මෙහෙයන කල්හි; දෙහජන්මශර, අනීඩග ශරයෙන්; ඛණ්ඩිත, කඩකරණලද; ත්‍රපා, ලජ්ජා ඇත්තී; රහසි, රහස්හිලා; කම්කතීඃතාම්, කම්කතීඃ බවට; යයෞ, ගියා.

30 යජ්ජගාද මදනෙන පිඩිතා
තතසහාස රසම්භචිම්ප්‍රියෙ
සසම්තංවලිත දෙහශොභිනී
තතතද සඩුට මුවාච ලජ්ජිතා.

31 රත්න තලප නිකටසථිතෙ ශුකෙ
සඩගතෙෘ හෘදි නිධාය භාෂිතම්
නිසෘහොඃසම් විසෘජෙති ජල්පති
ව්‍රිඩිතා පරි ජඝාන පඡරම්.

32 රම වක්ත්‍ර ගලිතෙෘ ශ්‍රමාම්බුභිශ්
ශිදිතං කුචයුගස්‍ය කුඩිකුමම්
සානිරීක්ෂ්‍ය හසිතෙ සඛි ජනෙ
සම්මුඛාච්‍යප ජගාම සස්මිතම්.

33 චොදිතොදූත ඉවාත ර්ෂ්‍යියා
මෙඛලස්‍ය දුහිතුර්නොභවෘ
සඛානු වෘතති විධි වඤ්‍ය ලජ්ජිතං
චෙතසො නිරවශෙෂ මාක්ෂිපත්.

---

30 මදනෙන, අනඛගයාවිසින්; පිඩිතා, පෙළනලද්දී; යත්, යම්ක්; ජගාද, කිවුදු; තත්, ඒ; ප්‍රියෙ, වල්ලභයා; සහාසරසම්, හාසරස සහිතව; උෟච්ඡිෂති, කී කල්හි; ලජ්ජිතා, ලජ්ජිතවී; සස්මිතම්, සිනා සහිතව; වලිත, පෙරලනලදු; දෙහ, ශරීරයෙන්; ශොභිනී, හොබිනී; අසඩුටම්, අව්‍යක්තකොට; තත්තත්, ඒඒ; උවාච, කිවූ.

31 රත්න තලප, රත්න තලප්‍රයාගේ; නිකටෘ, සමීපයෙහි; සථිතෙ, සිටියාවූ; ශුකෙ, ගිරවා; සඩගතෙෘ, සඩගතියෙහි; භාෂිතම්, කියන ලදදෙය; හෘදි, ලෙහි; නිධාය, පිහිටුවා; නිසෘහොස්ම්, ක්ෂමානොකෙරෙම්; විසෘජෙති, හරසි; ජල්පතිසති, බණන කල්හි; ව්‍රිඩිතා, ලජ්ජිතවී; පඡරම්, මැදිරිය; පරිජඝාන, පහළිදී.

32 රම වක්ත්‍ර ගලිතෙෘ—රම, රමයාගේ; වක්ත්‍ර, මුඛයෙන්; ගලිතෙෘ, ගිලියුණුවූ; ශ්‍රමාම්බුභිෘ, ශ්‍රමජලයෙන්; ශිදිතම්, ශිදු කරණලද්දුවූ; කුචයුගස්‍ය, සතනවයාගේ; කුඩිකුම්ම්, කුඩිකුමය; නිරීක්ෂ්‍ය, බලා; සඛිජනෙ, සඛි ජනයා; හසිතෙ(සති), හාසකළ කල්හි; සා, හෝතොමෝ; සස්මිතම්, සිනා සහිතව; සම්මුඛාත්, අභිමුඛයෙන්, ව්‍යපජගාම, පහවූ.

33 අතෘ, අනන්තරයෙන්; මනොභවෘ, අනඛගතොම; ර්ෂ්‍යියා, ර්ෂ්‍යියෙන්; චොදිතා, මෙඛලයනලදින්; උදූතඉව, ගොමුවූවක්හුමෙන්;

34 දීර්ඝිකා ජල තරඞ්ග නිර්ඛුත
තාඃකක්ෂ පුෂ්පමය මණ්ඩනොඃඛච්ත්
චාරු රම්‍ය මිතරෙ තරාශ්‍රයාඃ
තෙනාතුඃ ප්‍රමද කානනෙ මෘජාඃ.

35 චාටුමාත්‍ර කරණප්‍රයොජනාඃ
තූල්‍යරාගමපි සන්‍ය පාතයත්
යොෂිතශ්චරණ පඞ්කජ්චයෙ
යාවකං තරුණ පල්ලවප්‍රභෙ.

36 අඃඝ්‍රි ශ්‍රුග්ම මනු ලිප්‍යතඃ සඛයං
කුඞ්කුමෙන තරුණාඃතීරෙච්ඡා
ආරුරොහ පරිවෘඩ වෙපථූර්
දූරමෙව කරශ්‍රුග්ම මස්‍යතත්.

37 මෙඛලාමධි නිතම්බ මජ්‍රියං-
සාත්‍ර තත්‍ර පුනරා දධෙඃ කරම්
අත්‍ර කිඤ්චි දනු ශංසිතං පරං
දුත්ඛොනු මෂි මෙඛලා ගුණඃ.

සඃ, තමාගේ; අනුවෘත්තානිවිධි, අනුවර්තීන විධියෙන්; චණ්‍ය, සිස්වූ; ලජ්ජිනම්, සඃඥාතවූ ලජ්ජාව; මෛථිලස්‍ය දුහිතුඃ, සීතාවගේ; චෙතසඃ, සිතින්; හරවශෙෂම්, නිශ්ශෙෂකොට; ආක්ෂිපත්, දුරුකෙළේ.

34 දීර්ඝිකා, ගෙදිග්විල්හි; ජලතරඞ්ග, දියරැලින්; නිර්ඛුත, කම්පාකරණ ලදින්; තාඃකක්ෂ, හරණලද; පුෂ්පමය, පුෂ්පමයවූ; මණ්ඩනොඃ, මණ්ඩන ඇත්තාහු; සුමද කානනෙ, ගෘහොද්‍යානයෙහි; ඛච්ත්, සම්හරතැනෙක්හි; චාටු, චාටුයෙන්; රම්‍යම්, මනොඥකොට; ඉතරෙතරාශ්‍රයාඃ ඔවුනොවුන් ඇසුරුකලාවූ; මෘජාඃ, මණ්ඩනයන්; තෙනතුඃ, පැහිරවූ.

35 චාටුමාත්‍රකරණ, චාටුමාත්‍ර කරණයම්; ප්‍රයොජනාඃ, ප්‍රයොජන කොට ඇති; සඃ, ඒ රාගතෙම්; තරුණ පල්ලවප්‍රභෙ, ලඳලුපතකට බඳුවූ ප්‍රභා ඇති; යොෂිතාඃ, අඞ්ගනාවගේ; චරණ පඞ්කජ්චයෙ, පාද පද්මයෙහි; තූල්‍ය රාගම්පි, සදෘශවූ රත්පෑ ඇත්තාවූද; යාවකම්, ලත්ත; නඃපාතයත්, පිහිටවී.

36 තරුණාඃකි, බාලාකියහට බඳුවූ; රොචිෂා, ශොභා ඇති; කුඞ්කුමෙන, කොකුමෙන්; අඃඝ්‍රිශ්‍රුග්මම්, පාදවය; අනුලිප්‍යතඃ, ගල්වන්නාවූ; අස්‍ය, මොහුගේ; තතකරශ්‍රුග්මම් (සඃඛයම්), ඒ හස්ත(ශ්‍රුග්ම)යතෙම්; පරිවෘඩ, වැඩියාවූ; වෙපථූ, වෙවුලුම් ඇත්තේ; දූරමෙව, දුරටම; ආරුරොහ, නැංගේ.

37 අඃනිතම්බඃ, නිතම්බයෙහි; මෙඛලාම්, මෙඛලාව; අජ්‍රියන්,

38 ආචරණනථ විලෙපනක්‍රියාං
පාණීනා පුල කිතෙන සස්පෘහම්
සොඃස්පෘශත්කුච යුගං පුනඃ පුනාශ්
චන්දනෙ සමමපිඝ්නතෙ සති.

39 (පත්‍ර) මානමිත තජ්ජනී ශිරඃ
ස්පෘෂ්ට කණ්ණ ලතික(සහතො)ඃජියන්
පූර්ව මඛී මුකුලී කෘතෙඤ්ණං
තන්මුඛං සුරභි ගඛීමනඛූත්.

40 උජ්ජහාර සතදඃ පුනඃ පුනර්
නිඃපිබනනඛර පානලොලුපඃ
ආත්මනෙව මුදිතඃ සයාවකං
(ප්‍රාක්) කෘතං යුවතිදනත වාසසි.

පිඹිවුවන්නේ; පුනඃ, නැවත; කරම්, ඝස්නය; තත්‍රතත්‍ර, එහිඑහි; ආදධෙ, තිබිය; අත්‍ර, එහි; පරම්, වෙසෙස්වූ; කිඤ්චත්, කිසිවෙක්; අනුශංසිතන්ත්‍ර, පසස්නාලද ඉච්ඡා (නොඉහොත්); මණිමෙඛලා ගුණඃ, මිණිමෙවුල්දම; දුනීඝොත්‍ර, බදනට නොපිළිවන්ඉඳහෝ.

38 අථ, අනන්තරයෙන්; පුලකිතෙන, සඤ්ජාතවූ රෝමඟණි ඇති; පාණීනා, ඝස්නයෙන්; සඃස්පෘහම්, සාභිලාෂව; විලෙපනක්‍රියාම්, විලෙපනක්‍රියාව; ආචරන්, කරන්නාවූ; සඃ, ඒ රාමතෙම; චන්දනෙ, චන්දනය; සම්ම්, සමව; ඝීතෙ සත්‍යපි, සිපි කල්හිදු; කුචයුගම්, සතනවය; පුනඃපුනඃ, නැවත නැවත; අස්පෘශත්, ස්පර්ශකෙළේ.

39 (තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්;) ආනමිත, නමනලද; තජ්ජනීශිරඃ, තජ්ජනීඅඬිගුලි සිරසින්; කෘෂ්ට, අදනාලද්දවූ; කණ්ණලතිකඃ, කණ්ණලතිකා ඇත්තේ; (පත්‍රම්, තාල) පත්‍රය; අජියන්, පිඹිවුවන්නේ; පූර්ඹම්, පළමුකොට; අඛී, අඬක්; මුකුලීකෘත්‍ය, මුකුලු කරණලද; ඒක්ෂණම්, ඇස් ඇත්තාවූ; සුරභිගඛීම්, සුරභි ගඛීඇති; තන්මුඛම්, ඇගේ මුඛය; අනූඛූත්, අනුභවකෙළේ.

40 සඃ, එතෙම; තදඃ, එකල්හි; ආත්මනෙව, තමාවිසින්ම; යුවති, ලදරියගේ; දනඛවාසසි, අධරයෙහි; (ප්‍රාක්, පළමුකොට;) කෘතම්, කරණලද; යාවකම්, ලත්ත; මුදිතඃ, සන්තුෂ්ටවූ; අධරපාන, අධරපානයෙහි; ලොලුපඃ, ලොල්වූයේ; පුනඃපුනඃ, නැවත නැවත; නිඃපිඛන්, බොන්නේ; උජ්ජහාර, ගති.

41 චුම්බතිප්‍රිය තමෙ විලොචනං
යොෂිතෑ සඛය මුපාගිතාජනම්
ප්‍රාපරාග මවිකාශ චක්ෂුසා
කණ්ණිගං නිජ මශොක පල්ලවම්.

42 පුෂ්ප රත්න විභවෛඝිඵෙප්සිතං
සා විහූෂයති රාජ නන්දනෙ
දර්ශණං නතු චකාඞ්ඛති යොෂිතාං
සඛාම් සමමද ඵලංහි මණ්ඩනම්.

43 තාමනඞග කෘත චාරු විභ්‍රමාං
ක්‍රීඩියං සමුප ගුහ්‍ය චුම්බිතුම්
විඤ්ඡිතුච සමකාල මප්‍රභූ-
ඒෂතුලො මුහුරිවාස රාඝවෑ.

44 ප්‍රාර්ථිතා'පි නාචකාර කානිචිත්
කානිචිත් සඛය මපිව්‍යධතතසා
අවහූ(ඛෑදය රත්න) වික්‍රය
ක්‍රීතමෙන මබලා යඵෙපසිතම්.

---

41 ප්‍රියතමෙ, වල්ලභයා; සඛයම්, තමාවසින්; උපගිත, පිහිටුවන ලද්දාවූ; අජනම්, අඥාන ඇති; යොෂිතෑ, අඩගනාවගේ; විලොචනම්, නෙත්‍රය; චුම්බති(සති), සිඹිනා කල්හි; කණ්ණිගම්, කණටගියාවූ; අශොක පල්ලවම්, හොපලුපත්තෙම; අවිකාශ චක්ෂුසා, අවිකාශිවූ ඇසින්; නිජම්, සඛකීයවූ; රාගම්, රත්පෑයට; ප්‍රාප, පැමිණියේ.

42 රාජනඳුනෙ, රාජපුත්‍රයා; පුෂ්ප රත්න විභවෙෂ්, පුෂ්ප රත්න සන්ගේ සමූහයෙන් නොහොත් පුෂ්පයා රත්නයා විභවයෙන්; සංඵෙප්සිතම්, (සිත්සේ); විහූෂයති(සති), හොබවන කල්හි; සා, හෝ තොමෝ; දර්ශණම්, කැටපත; නතුචකාඞ්ඛති, නොකැමැතිවූ; (එසේ මැයි;) යොෂිතාම්, අඟනන්ගේ; මණ්ඩනම්, මණ්ඩනය; සඛාම්, සඛාමින්ගේ; සමමද, සංඵෙක්ෂයම; ඵලංහි, ඵලයකොට ඇත්තේමැයි.

43 රාඝවෑ, රාමතෙම; අනඞග, අනඞගයා විසින්; කෘත, කරණලද, චාරු, මනොඥවූ; විභ්‍රමාම්, ලීලාඇති; තාම්, ඈ; නිඛීයම්, දඩිකොට; සමුපගුහ්‍ය, වැලඳගෙන; සමකාලම්, සමවූ කල්ඇත්ව; චුම්බිතුම්, සිඹිනාට(ද); විඤ්ඡිතු ඤ්ච, ඉලන්නට(ද); අප්‍රභූෂ, නොපොහොසත්වූයේ; මුහුෂ, එකෙණෙහි; චක්‍රකුලඉව, චක්‍රකුලයක්හුමෙන්; ආස්, වී.

44 සා, හෝතොමෝ; ප්‍රාර්ථිතාපි, පතනලද්දීද); කානිචිත්, සමහර කාර්‍යයෙකනකුන්; නචකාර, නොකළා; සඛයමපි, තොමෝම; කා

45 යෙන යෙන හරතිසම තාමසෙෆ
තතතදෙව පුනරප යොඡිතෆ
සජ්ජනොඡු විහිතංහි යච්ඡුභං
සදෘඑව ඵල බඩ්ඩි ජායතෙ.

46 කම්මණිඑ මුඛ පද්ම විච්යුත
සෙඳ බිඳු හත කානතා වඑඡසි
තසය චඤ්ඡු රූප කාචි සචරඳ්
විඡිඡය වඑඡසි මුමොච සා තනුම්.

47 භතීරිප්‍රණය මෙන මාසඡිතා
ජ්ලප යතඅධර දංශ නිග්‍රහෙෆ
නොචකාර වචනානි තාදෘශං
නිග්‍රහං චිර මවාප්තු මිවඡයා.

නිවිත්, සමහර කෘත්‍යකෙනකුන්; ව්‍යධතත, කළා; අබලා, අබලා තොමෝ; (හෘදය රත්න,) හෘදය නැමැති රත්නයාගේ; වික්‍රය, විකිණීමෙන්; ක්‍රීතම්, ගන්නාලද්දවූ; එනම්, ඔහු; යඑප්සිත්ම්, සිත් සේ; අනුභූත්, අනුභවකළා.

45 අසෙෆ, මේතෙම; යෙන, යම් ක්‍රියායෙකින්; තාම්, ඈ; හර තිඑම, ගද්දෑ; පුනඃ, නැවත; යොඡිතෆ, අඛගනාවකෙරෙන්; තතත දෙව, ඒඒටම; ආප, පැමිණියේ; (එසේවැයි;) සජ්ජනොඡු, සත්පුරුෂ යන්කෙරෙහි; විහිතම්, කරණලද්දවූ; ඡහම්, ඡහවූ; යත්, යමෙක් ඇද්ද; තත්, ඒ; සදෘඑව, එකෙණෙහිම; ඵලබඩ්ඩි, ඵලප්‍රසව කරන්නේ; ජායතෙඡි, වේවැයි.

46 කම්මණි, ක්‍රියායෙඡි; සඛමුඛ පද්ම, සඛකීයවූ මුහුණු පියුමෙන්; විච්යුත, ගිළිහුණුවූ; සෙඳ බිඳු, සෙඳ බිඳුයෙන්; හත, පහරණලද්දවූ; කානතා, වල්ලභයාගේ; වඑඡසි(සති), වඑඡස්ඇති කල්හි; උප කාචි, කාඇද්දී සමීපයෙඡි; සචරන්, හැසිරෙන්නාවූ; තසය, ඔහුගේ; චඤ්ඡුෂ, ඇස; විඡිඡය, බලා * සා, ඒ සීතාතොමෝ; වඑඡසි, උරතලෙඡි; තනුම්, ශරීරය; මුමොච, පැහැරවූ.

47 ප්‍රණය, සෙනහයෙන්; මෙෆතම්, මෙෆතස; ආසඡිතා, පිහිටියා; භතීරි, ඛාමීහු; අධර දංශ නිග්‍රහෙෆ, අධර දංශ නිග්‍රහයෙන්; ජ්ලපඡි(සති), බණන කල්හි; තාදෘශම්, එබඳුවූ; නිග්‍රහම්, නිග්‍රහය ව; චිරම්, බොහෝ කලක්; අවාප්තුම්, පැමිණෙන්නට; නොවිත් පවත්නට; ඉවඡයා, රිස්සෙන්; වචනානි, වචනයන්; නොචකාර, නොකළා.

---

* චඤ්ඡුෂ, ඇස් ඇති; අධිවිඡය, බලා—සන්න.

48 බාලයා හෘදි නිධාය සඤ්ඤතෞ
දන්තා මාඝ්‍ය කමලං ප්‍රසාදනෙ
ප්‍රාප්තු මිච්ඡු රපි දොෂතො විනා
රොෂමාවි රකරොන්මුහුර්මුහුඃ.

49 (අල්පදොෂ විෂයේ'පි) ජම්පතී
ජග්මතුඃප්‍රණය කොප වක්‍රතාම්
සෙනග ජාති රති වෘඩි මාගතා
ජායතෙ සුලභරොෂ සව්‍රණ. *

50 අන්‍රුජූප්‍රණය කොප වහ්නිනා
ලොහිතත්ව මුපනීය දාඪිතඃ
තත්කටාක්ෂ විශිඛො නිපාතිතො
ධෙයෂී මඝ්‍ය නිවකතී සුඝීරම්.

51 කොපිතාච්‍ර නිවෘතත සඞගතිඃ
සුප්තලබ්ධ්‍යපරි බොධ ශඞ්කිනී
හෘත්තරුඞ චල කුණ්ඩලා ඛෘත
ශ්වාස වෘතති ශනාකෛශ්(චු)චුම්බසා.

---

48 සඃ, ඒ රාමතෙමු; බාලයා, බාලාව විසින්; සතනෞ, සතනවය; හෘදි, ලෙඟි; නිධාය, පිහිටුවා; ප්‍රසාදනෙ, ප්‍රසාද නිමිත්තකොට; දන්තාම්, දෙනලද්දවූ; ඇඝ්‍ය කමලම්, මුඛ පද්මය; ප්‍රාප්තුම්, පැමිණෙන්නට; ඉච්ඡුඃ, කැමැත්තේ; දොෂතොවිනාපි, දොෂයක් නැතිව(ද); මුහුර්මුහුඃ, කෙණෙහි කෙණෙහි; රොෂම්, රොෂය; ආවිරක රොත්, පහළවෙලේ.

49 ජම්පතී, අඹුසැමි දෙදෙන; (අල්පදොෂ විෂයෙපි,) අල්පදොෂ විෂයෙහිදු; ප්‍රණයකොප, ප්‍රණයකොපයෙන්; වක්‍රතාම්, වක්‍ර බවට; ජග්මතුඃ, පැමිණියේ; (එසේමැයි;) අතිවෘඞ්ම්, අධිකවූ වෘඞ්යට; ආගතාඃ, පැමිණියාවූ; සෙනහජාතීඃ, සෙනහජාතිතොමෝ; හෙවත් සෙනහ සමූහය; සුලභ, සුලභවූ; රොෂ, රොෂයෙන්; සව්‍රණ, ව්‍රණසහිතවී; ජායතෙ, වූ. (මෙසේහෝ ගනිති—සුලභරොෂ සම්භවා, සුලභවූ රොෂ යාගේ සම්භව ඇත්තීයි.)

50 ප්‍රණයකොප වහ්නි, සෙනහකොප නැමැති වහ්නියෙන්; ලොහිතත්වම්, රත්බවට; උපනීය, පමණුවා; අන්‍රුජූ, කඳුලෙහිලා; පාඨිතඃ, පොවනලද්දවූ; තත්කටාක්ෂ විශිඛඃ—තත්, ඈගේ; කටාක්ෂ, කටාක්ෂ නැමැති; විශිඛඃ, ශරයතොම; නිපාතිතඃ, හෙළනලද්ද; සුඝීරම්, අති ඝීරවූ, අඝ්‍ය, ඔහුගේ; ධෙයෂීම්, ධෙයෂීය; නිවකතී, කැපී.

51 කොපිතා, කුප්පනලද්දවූ; චිර, බොහෝ කලක්; නිවෘතත,

---

* සුලභරොෂ සම්භවා—සීදු පාඨයි.

52 කෛතවේන කලහෙඝු සුප්තයා
චොර ඉත්‍ය දිත හාස විභ්‍රමම්
(ආ)ක්ෂිපන්වසන මානත සාධවසඃ
සප්‍රගල්භමව ඛණ්ඩිතොඁධරෙ.

53 මානමෙත්‍යපරි හෘත්‍ය චාරිණෞ
සඞ්ගතානි කලහං විතෙනතුඃ
අන්‍යයාත නයනොඁ කිලො රසා
තොනිහත්‍ය කුහච්ත් පරඃපරම්.

54 එකදඁරි කදනඃ සත්‍රාන්තයා
සාඪී මිඛරුච් සෞධ මඛරං
ආරුරොහපරි සංගෘතා කපං
දෘෂ්ට්ව මඪී ශශි මෞලි සන්‍නිහඃ.

වැලැක්කාවූ; සඞ්ගතිඃ, සම්ගතුම්ඇත්තාවූ; සා, හෝතොමෝ; සුප්තම්, නිදන්නහු කරා; එත්‍ය, පැමිණ; පරිබොධ ශඞ්කිනී, පිබිද යාමෙහි සැකඇත්තී; හසත, අතින්; රුඪ, වලකනලද; ඵල, ඵපලවූ; කුණ්ඩ ලා, කුණ්ඩල ඇත්තී; ධෘත, දරණලද; ශ්වාස වෘත්‍ත්‍ය, ශ්වාසවෘත්තයි ඇතිව; ශනකෛඃ, සෙමෙන්; (ව්‍ය)වුඛ, වුම්බනයකළා.

52 කලහෙඝු, කලහයෙහිලා; කෛතවේන, කිතවකමයෙන්; සුප්තයා, නිදන්නියවිසින්; වසනම්, වස්ත්‍රය; (ආ)ක්ෂිපන්, ගන්නාවූ (හරණ්වූ); ආත්තසාධවසඃ, (ගන්නාලද්ද) හයඇත්තාවූ; සඃ, ඒ රාමතෙම; චොර ඉති, සොරයයි; උදිත, ඒහළකරණලද්දුවූ; හාස විභ්‍රමම්, හාසවිභ්‍රම ඇතිව; අධරෙ, අධරයෙහි; ප්‍රගල්භම්, ඔඩුවිව; ඛණ්ඩිතඃ, දංශිතයි.

53 මානම්, මානයට; එත්‍ය, පැමිණ; සඞ්ගතානි, සමාගමයන්; පරිහෘත්‍ය, හැර; චාරිණෞ, හැසිරෙන්නාවූ; තොඃ, ඒදෙදෙන; අන්‍යයාත නයනොඁකිල, අනිත් නැනකටගියාවූ නෙත්‍ර ඇත්තානම්ව; කුහච්ත්, සම්හරනැනෙක්හි; පරඃපරම්, ඔවුනොඔවුන්; උරසා, වක්ෂසින්; නිහත්‍ය, පැහැර; කලහම්, ඩබර; විතෙනතුඃ, පැහිරවූ.

54 අරිකදනඃ, සතුරන් නසන්නාවූ; අර්ධශශිමෞලි සන්නිභඃ, ඊශ්වරයා සදෘශවූ; සඃ, ඒ රාමතෙම; එකදා, එක් කලෙක්හි; කාන්තයා, කාන්තාවහා; සාර්ධම්, එක්ව; පරිසංහෘත, හකුළුවනලද්දුවූ; ආත්තපම්, දිවිවඇති; අම්බරම්, ආකාශය; දෘෂ්ටම්, බලන්නට; ඉව, දිලි සෙන්නාවූ; රුචි, ශොභා ඇති; සෞධම්, ප්‍රාසාදයට; ආරුරොහ, නැංගේ.

55 වාසරස්‍ය විගමෙ සමීරණෙ-
මීඳ නාත්‍යන්ත සුගන්ධි කුන්තලම්
සෞඛ පෘෂ්ඨී මධි තසථුෂීං වචෝ
ජානකී (මිද) මුවාච රාඝවඃ.

56 සනාඝීගෘහ්‍ය කර සන්තතිං කඛින්
ප්‍රසථිතොඃපි රවිරෙෂ රාගවාන්
අසතමසතාඤ මධිශ්‍රිතඃ ක්‍ෂණං
පශ්‍යතීව භුවනං සමුත්සුකඃ.

57 දිඛ්මුඛා දපසරන්ත ඉානපං
නාඨතෙජස මනුවුජන්මුග්‍රඃ
භානුනා සමවබධ්‍ය රශ්මිභිඃ
කෘෂ්‍යමාණමිව ලක්‍ෂ්‍යතෙ තමඃ.

58 අන්තරාණි තම(සඃ) ප්‍රයච්ඡතී
සුඛරීව ජගතී යුගක්ෂයෙ
භූයඑව රවි මණ්ඩලෙ රුචිර්
ලීයතෙ ජලධි මධ්‍ය වර්තිනී.

---

55 වාසරස්‍ය, දිවසයාගේ; විගමෙ, යාමෙහි; සමීරණෙඃ, පවිනින්; මීඳ, මඳව; නාත්‍යන්ත, නටවනලද; සුගන්ධි, සුවඳඇති; කුන්ත ලම්, කෙශවිනෘස ඇත්තාවූ; සෞඛපෘෂ්ඨීම්, සෞඛ පෘෂ්ඨීය; හෙවත් සඳැල්ල; අධිතස්ථුෂීම්, ඇසිරුණාවූ; ජානකීම්, ජානකියට; රාඝවඃ, රාමතෙම; (ඉදම්) වචඃ, මේ වචනය; උවාච, කී.

56 කරසන්තතිම්, රශ්මි සමූහය; සනාඝීගෘහ්‍ය, හකුළුවා; කඛින්, කිසිතැනකට; ප්‍රස්ථිතොපි, නික්මුණුද; එෂරවිඃ, මේ හිරුතෙම; රාගවාන්, රත්පෑඇත්තේ දෝහෝ නොහොත් අනුරාග ඇත්තේ; අසත මසතකම්, අසත පඊත මසතකය; අධිශ්‍රිතඃ, ඇසිරුකෙළේ; සමුත්සුකඃ, සාභිලාෂවූයේ; ක්‍ෂණම්, ඇසිල්ලක්; භුවනම්, ලොව; පශ්‍යතී(ව), බලන්නාක්වැනි.

57 දිඛ්මුඛාත්, දිඛ්මුඛ්යෙන්; අපසරන්තම්, පහවන්නාවූ; නඨ, නවූවාවූ; තෙජසම්, දීප්ති ඇත්තාවූ; භානුනා, සූර්‍යයා විසින්; රශ්මිභිඃ, රශ්මියෙන්; සමව බධ්‍ය, බැඳ; කෘෂ්‍යමාණම්ව, හදනා ලබන්නක්හුමෙන්; ලක්‍ෂ්‍යතෙ, දක්නා ලැබේ.

58 තම(සඃ), අන්ධකාරයට; අන්තරාණි, අවකාශයන්; ප්‍රයච්ඡතී, දෙන්නාවූ; ජලධි මධ්‍ය වර්තිනී, සාගර මධ්‍යයෙහි පවත්නාවූ; රවි මණ්ඩලෙ, සූර්‍ය මණ්ඩලය; රුචිරඃ, ප්‍රියමනාපවූ; භූයඑව, නැවත; ලීයතෙ, ගිලෙයි.

59 ඛවානතජාලමුපයාති සවීතඃ
සාගරෙ නිහිත මණ්ඩලං රවිම්
වාරිභිඃ පිහිත දණ්ඩ මායතං
භෘඞග චක්‍රමිව ඵුල්ල මම්බුජම්.

60 එනචක්‍රමිව රජතෙ නභඃ
ස්‍යන්දනස්‍ය රවි බිම්බ මසාගම්
උත්පතන්‍ය විකලෙ නිශාකරෙ
ධාතුපඩක පරිඛින්ධ මණ්ඩලම්.

61 සංහෘතාත්ම කිරණං (යථා) යථා
වාඞ්ම ුඛවහනි මණ්ඩලං ක්‍රමාත්
සාගරම්භසි තථා තථා රවි-
ගෞරවාදිව ශනෛර්නිමජ්ජති.

ණ්ඩලෙ, සූය්‍යිමණ්ඩලයෙහි; රුචිඃ, ශොභාතොමෝ; භූයඑව, බොහෝ සේම; ලීයතෙ, සැඟවේ; (කවරක්හුමෙන්?) ස්‍රුගඤ්ඡයෙ, ප්‍රලයකාල යෙහි; (කප්කෙළවරැ;) තමඃ, තමෝ ගුණයට; (අනතරාණි ප්‍රවිජ්‍රති, ජලයිමධ්‍ය වෙතිනිනි,) ස්‍රුඤ්චරි, ඊශ්වරයා කෙරෙහි; ජගතීව, ලෝවැසියාමෙන්; (රවිමණ්ඩලෙ රුචිර්ලීයතෙ.)

59 සාගරෙ, සමුද්‍රයෙහි; නිහිත, පිහිටුවනලද; මණ්ඩලම්, මණ්ඩලඇති; රවිම්, හිරුහු කරු; සවීතඃ, භාත්පසින්; ඛවානතජාලම්, අන්ධකාර සමූහයනෙම්; උපයාති, පැමිණේ; (කුමක්මෙන්?) වාරිභිඃ, ජලයෙන්; පිහිත, වසනලදු; දණ්ඩම්, දඬුඇති; ආයතම්, මහත්වූ; ඵුල්ලම්, පිපියාවූ; අම්බුජම්, පද්මයකට; භෘඞග චක්‍රමිව, භෘඞග සමූහයාමෙනි.

60 අවිකලෙ, සම්පූර්ණවූ; නිශාකරෙ, චන්ද්‍රයා; උත්පතති(සති), නැඟෙන කල්හි; අසාගම්, අසන පළුතයට ගියාවූ; රවි බිම්බම්, සූය්‍යිබිම්බයනෙම්; ධාතු පඩක, ගෛරික පඩකයෙන්; පරිඛින්ධ, ඔබිනාලද; මණ්ඩලම්, මණ්ඩලය ඇති; නභඃස්‍යන්දනස්‍ය, ආකාශ නැමැති රථයාගේ; එක චක්‍රම්ව, එක් සකක්මෙන්; රාජතෙ, හොබී.

61 සංහෘත, හකුළුවනලද; ආත්මකිරණම්, සඬකීයවූ රශ්මිඇති; මණ්ඩලම්, මණ්ඩලයනෙම; (යථා) යථා, (යම්) යම්සේ; ක්‍රමාත්, ක්‍රම යෙන්; වාඞ්මි, අභිවාඞ්මය; උවහති, උසුලාද; තථා තථා, එසේ එසේ; රවිඃ, සූය්‍යිනෙම්; සාගරම්භසි, සාගර ජලයෙහි; ගෞරවාදිව, බරින්මෙන්; (ගෞරවයෙන්මෙන්;) ශනෛඃ ශනෛඃ, සෙම් සෙමෙන්; නිමජ්ජති, ගැලේ.

62 උන්මුඛා දිනාකරස්‍ය රශ්මයඃ
සාගරනාහාරිත මණ්ඩලශ්‍රියඃ
භානාතිනොය මභිභූය නියන්තා
චාඩවස්‍ය ශිඛිනඃ ශිඛා ඉව.

63 සන්ධ්‍යයාච පරිරුඛ (මග්‍රතො
වාසරස්‍ය විගමෙ) ඝනං තමඃ
භාති සිඤ්චු ජල භිනන මෙකතඃ
ප්‍රාවෘෂිව සලිලං පයොනිධෙඃ.

64 සන්ධ්‍යයා'රුණිත පත්‍ර සඛයං
(පලලවෙ)රිව නිරනතරං වනම්
විඳතීව පරිණම සම්පදම්
පශ්‍ය නත්නමසි සප්තිකුමාත්.

65 අන්ධකාර නිකරෙණ සඛීනඃ
කෘෂණ සපී මලිනොන සපීතා
රුධ්‍ය මාන විෂයාඃ සමනතාතඃ
සඛිකුවනති පරිතො (දිශා ඉව.)

---

62 උන්මුඛඃ, ඌර්ධවමුඛවූ; සාගර, සාගරයෙන්; අනහරිත, මුවැ කරණලද්දුවූ; මණ්ඩලශ්‍රියඃ, මණ්ඩලශ්‍රී ඇති; දිනකරස්‍ය, සූයස්‍යයා ගේ; රශ්මයඃ, රශ්මීහු; නොයම්, ජලය; අභිභූය, ඉක්ම; නිගීතාඃ, නි යාවූ; චාඩවස්‍යශිඛිනඃ, චඩවාග්නිහුගේ; ශිඛාඃඉව, ජ්වාලාවන්මෙන් භාන්ති, හොඹිත්.

63 (වාසරස්‍ය, දිනස්‍යාගේ; විගමෙ, පහවයාමෙහි; අග්‍රතඃ, ඉදිරියෙ හි;) සන්ධ්‍යයාච, සන්ධ්‍යාව විසින්ද; පරිරුඛම්, වලකනලද්දුවූ; ඝනම් ඝනවූ; තමඃ, අන්ධකාරයතෙම; ප්‍රාවෘෂි, ප්‍රාවෘට්කාලයෙහි; එකතඃ එක් දිශාවෙකින්; සිඤ්චු ජලභිනනම්—සිඤ්චුජල, නදී ජලයෙන් භිනනම්, භින්නවූ (සක්‍තවූ;) පයොනිධෙඃ, සාගරයාගේ; සලිලම්ව ජලයෙන්; භාති, හොඹී.

64 සන්ධ්‍යයා, සන්ධ්‍යාවිසින්; අරුණිත, රත්කරණලද්දුවූ; පත්‍ර සඛයම්, පත්‍ර සමූහඇත්තාවූ; (පල්ලවෙඃ,) පල්ලවයෙන්; නිරනතර ම්ව, අතුරු නැත්තක්හුවැනිවූ; වනම්, වනයතෙම; තමසි, අන්ධකාර යඃ සපීති(සති), පැතිරෙන කල්හි; ක්‍රමාත්, ක්‍රමයෙන්; පරිණම සම් පදම්, පරිණම සම්පත්‍යස්‍ය; විඳතීව, විඳිනක්හුවැන්න යන; යත්, ය මක්ඇද්ද; තත්, ඒ; පශ්‍ය, බල.

65 කෘෂණ සපී මලිනෙන—කෘෂණ සපී, කෘෂණ සපීයක්හුසේ; මලිනෙන, කළුවූ; සඛීනඃ, ඇමතන්හි; සපීතා, පැතිරෙන්නාවූ; අන්ධ

66 භාතිමකුත ශිඛි කණ්ඨ කර්බුරං
ධවානතජාල පරිරුඛ මඹරම්
අකීදීප කෘත තාප සම්භෘත
ප්‍රෞඪ කජ්ජල මලීමසං යථා.

67 පශ්‍ය දීපකරුචි පූර්ව මුදගතං
ජ්‍යොතිරෙත දසිතො රගනිඃශ
ශ්‍රීද්‍රමෙකම්ව විෂ්ණු වතීමනො
දූරමග්න රවි රශ්මිභාසුරම්.

68 පශ්චිමෙනාහසි භානති ලොහිකා-
සාරකා රවි රථස්‍යවෙගිනඃ
ලොහ චක්‍රහත මෙරු මසතකා-
දුදගතා ඉව හුතාශ විප්ලුෂඃ

කාර නිකරෙණ, අන්ධකාර සමූහයා විසින්; සම්කෂතඃ, භාත්පසින්; රුධ්‍යමාන විෂයාඃ—රුධ්‍යමාන, වලකනු ලබන්නාවූ; විෂයාඃ, විෂය ඇති; (දිශාඃ,) දිශාහු; පරිතඃ, භාත්පසින්; සංකුචන්ති (ඉව), හැකිලෙන්නාවුන් වැන්නෝ.

66 මත්තාඛිඛි කණ්ඨ කර්බුරම්—මත්තශිඛි, (ුතත) මයූරයන්ගේ; කණ්ඨ, කණ්ඨයේ; * කර්බුරම්, කළුවූ; ධවාඤ්ජාල පරිරුඛම්—ධවාඤ්ජාල, අන්ධකාර සමූහයෙන්; පරිරුඛම්, වලකනලද්දුවූ; අම්බරම්, ආකාශයතෙම; අකීදීප කෘත තාප සම්භෘත ප්‍රෞඪ කජ්ජල මලීමසංයථා—අකීදීප, සූර්‍යයිනැමැති ප්‍රදීපයෙන්; කෘත, කරණලද්දුවූ; තාප, තාපයෙන්; සම්භෘත, රැස්කරණලද්දුවූ; ප්‍රෞඪ, මුහුකුලාවූ; කජ්ජල, දුල්ලෙන්; මලීමසංයථා, කළුවූවක්හුමෙන්; භාති, හොඳි.

67 පූර්ව්ම්, පළමුකොට; උදගතම්, නැංගාවූ; දීපකරුචි—දීපක, දිලියෙන්නාවූ; රුචි, ශොභා ඇත්තාවූ; එතත්ජ්‍යොතිඃ, මේජ්‍යොතිඃශතෙ මි; අසිනොරගඃවිෂඃ—අසිනොරග, කෘෂ්ණ සර්පයන්හට බඳුවූ; විෂඃ, ශොභා ඇත්තාවූ; විෂ්ණුවතීමනඃ, ආකාශයාගේ; දූරමග්න රවිරශ්මි භාසුරම්—දූර, දුරෙහි; මග්න, ගැලුණුවූ; රවිරශ්මි, සූර්‍ය්‍ය රශ්මීන්; භාසුරම්, බබලන්නාවූ; එකංශ්‍රීද්‍රුම්ව, එක්සිදුරුක්වැන්න; පශ්‍ය, බල.

68 පශ්චිමෙ නභසි, පශ්චිම ආකාශයෙහි; ලොහිතාඃ, රත්වූ; තාරකාඃ, තාරකාවෝ; වෙගිනඃ, වෙගිවූ; රවි රථස්‍ය, සූර්‍ය්‍ය රථයාගේ; ලොහ චක්‍රහත මේරු මසතකාත්—ලොහ චක්‍ර, ලොහ චක්‍රයෙන්; හත, පහරණලද්දුවූ; මෙරුමසතකාත්, මේරු පර්‍වත මස්තකයෙන්; උද්ගතාඃ, විසිරගියාවූ; හුතාශ විප්ලුෂඃඉව, ගිනිපුපුරුමෙන්; භාන්ති, හොබිත්.

---

* කණ්ඨේ, කණ්ඨයෙහි—සන්න.

69 මිලිතා රවි භයෙන තාරකා
රශ්මිධාම හත ලොහිතා ඉව
උන්මිෂන්ති දිනාකෘකරාත්‍යයේ
දිඞ්මුඛෙක රචනාඃ සමන්තතඃ.

70 පූර්වවාරි නිධි පෘෂ්ඨතඃ ක්‍රමාද්
දර්ශියන් හිමරුචිඃ කලාන්තරම්
එක පක්ෂ සුලභක්‍රමාමසෞ
වෘඞ්ඛි මද්‍ය මුහුරෙව වින්දති.

71 පශ්‍ය භෘඞ්ග පටලාසිතප්‍රභං
පූර්විතඃ සපදි නිගීතං තමඃ
යත්නරෙණ ජඝනෝ හිමාංශුනා
තුද්‍යමානමිව යාති පශ්චිමම්.

72 ක්ෂීරවාරි නිධිනා විවර්ධිතා
පලාව්‍ය මානවදසෞ නිශාකරඃ
උත්පතන්‍යුදයතඃ ශනෛඃ ශනෛඃ
හාර ශුභ්‍ර නිජ රශ්මි සඤයඃ.

---

69 රවි භයෙනෙව, සූර්‍යයාකෙරෙන්වූ භයින්මෙන්; මිලිතාඃ, පිය නලද්දුවූ; රශ්මිධාමහත ලොහිතාඃ—රශ්මිධාම, රශ්මිධාමයෙන්; හත, පහරණලදින්; ලොහිතාඃ, රත්වූ; තාරකාඃ, තාරකාවෝ; දින කෘත් කරාත්‍යයෙ—දිනකෘත්, සූර්‍යයාගේ; කරාත්‍යයෙ, රශ්මි ව්‍යපග මයෙහි (රශ්මිවිනාශයෙහි) ලා; දිඞ්මුඛෙක රචනාඃ—(දිඞ්මුඛ, දිශාමු ඛයන්ට; එකරචනාඃ,) එක මණ්ඩනවූවාහු; සමන්තතඃ, හාත්පසින්; උන්මිෂන්ති ඉව, විකාශයට යෙත්; (ඇස් දල්වත්.)

70 අසෞ හිම රුචිඃ, මේ චන්ද්‍රතෙම; පූර්වාරිනිධි පෘෂ්ඨතඃ—පූර්වාරිනිධි, පූර්සාගරයාගේ; පෘෂ්ඨතඃ, පිටින්; කලාන්තරම්, කලාවිශෙෂය; ක්‍රමාත්, ක්‍රමයෙන්; දර්ශියන්, දක්වන්නේ; එකපක්ෂ සුලභ ක්‍රමාම්—එක පක්ෂ, එක පක්ෂයෙහි; සුලභක්‍රමාම්, සුලභවූ ක්‍රමඇති; වෘඞ්ඛිම්, අභිවෘඞ්ධිය; අද්‍ය, දැන්; මුහුරෙව, නොඉඹිම; වින්දති, විඳී.

71 භෘඞ්ග පටලාසිතප්‍රභම්—භෘඞ්ග පටල, භෘඞ්ග පටලයේ; අසිත, කළුවූ; ප්‍රභම්, ශොභාඇත්තාවූ; පූර්‍යිතඃ, පූර්‍ණදිගින්; සපදි, එකෙණෙහි; නිගීතම්, නික්මුණුවූ; යත්නතඃ, යම් අන්ධකාරයෙක්; හිමාංශුනා, චන්ද්‍රයා විසින්; කරෙණ, රශ්මියෙන් දොහෝ නොහොත් හස්තයෙන්; ජඝනෙ, ජඝනයෙහි; තුද්‍යමානම්ව, යත්න ලබන්නාක්හු මෙන්; පශ්චිමම්, පෑලදිගට; යාති, යේදෑ; තත්තනඃ, ඒ අන්ධකාරය; පශ්‍ය, බල.

72 හාරශුභ්‍ර නිජ රශ්මි සඤයඃ—හාර, මුත්හරයේ; ශුභ්‍ර, සුදුවූ; නි

73 ක්ෂිප්‍යමාණ ඝනතාමසොඤ්ඣරං
දූරමුත්සරතිමණ්ඩලං දිශාම්
ශීතරශ්මි කිරණස්‍ය සම්භවතො
දෑතු මනතර මිව ප්‍රසර්පිතඃ.

74 ක්ෂීයමාණ වපුරිඳුරුද්ගමෙ
වර්ධමාන කිරණඃ සමන්තතඃ
අර්කී තපන ගගනානු බන්ධිනා
තෙජසෙව පරිතො විලීයතෙ.

75 බබරාග මුදිතො නිශාකරඃ
සන්ත්‍යජන්දිශ මසෞ බලිච්ඡඃ
ශොකදීන ඉව පාණ්ඩුරොච්ඡා
කාශ්‍යමෙති වපුෂා මුහුර්මුහුඃ.

ජ රශ්මි සඤ්චයඃ, සඩකීයවූ රශ්මි සමූහ ඇත්තාවූ; අසෞ නිශාකරඃ, මේ චන්‍ද්‍රතෙම; විවර්‍ධිතා, වඩනාවූ; ක්ෂීරවාරි නිධිනා, ක්ෂීර සාගරයා විසින්; පලාව්‍යමානවත්, උපුල්වනලද්දක්හුමෙන්; උදයතඃ, උදය පර්‍වත මස්තකයෙන්; ශනෛඃ ශනෛඃ, සෙමෙන් සෙමෙන්; උත්පතති, නැඟේ.

73 ක්ෂිප්‍යමාණ ඝන නාමසොඤ්ඣරම්—ක්ෂිප්‍යමාණ, දුරුකරණුල බන්නාවූ; ඝන, ඝනවූ; නාමසොඤ්ඣරම්, අන්ධකාර සමූහ ඇත්තාවූ; දිශාම්මණ්ඩලම්, දිඞ්මණ්ඩලයතෙම; සර්‍පිතඃ, හැමතැනින්; ප්‍රසර්‍පිතඃ, පැතිරෙන්නාවූ; ශීතරශ්මි කිරණස්‍ය, චන්‍ද්‍ර කිරණයට; අන්තරම්, අවකාශය; දෑතුම්ව, දෙන්නටමෙන්; දූරම්, දුරට; උත්සරති, පහවේ.

74 උද්ගමෙ, නැඟීමෙහිලා; ක්ෂීයමාණවපුඃ—ක්ෂීයමාණ, ක්ෂයවනු ලබන්නාවූ; වපුඃ, ශරීරඇත්තාවූ; ඉන්‍දුඃ, චන්‍ද්‍රතෙම; සමන්තතඃ, හැම පසින්; වර්‍ධමාන කිරණඃ—වර්‍ධමාන, වර්‍ධමානවූ; කිරණඃ, රශ්මිඇත්තේ; අර්කීතපන ගගනානු බන්ධිනා—අර්කී, සූර්‍යයා විසින්; තපන, තවනුලද්දා; ගගනානුබන්ධිනා, ආකාශය ඒනුවු යන්නාවූ; තෙජසා, තෙජසින්; පරිතඃ, හැම්පසින්; විලීයතඉව, විරෙන්නක්හු වැනි.

75 බබරාගම්—බබ, බඳනාලද; රාගම්, රත්පැ ඇතිව; උදිතඃ, නැංගාවූ; අසෞනිශාකරඃ, මේ චන්‍ද්‍රතෙම; බලිච්ඡඃ, ශක්‍රයාගේ; දිශම්, දිගු; සන්ත්‍යජන්, හැරෙමින්; පාණ්ඩුරොච්ඡා—පාණ්ඩු, පාණ්ඩුවූ; රොච්ඡා, ශොභා ඇත්තාවූ; වපුෂා, ශරීරයෙන් උපලක්ෂිතවූයේ; ශොකදීන ඉව, ශොකයෙන් බැඟෑවූවක්හුමෙන්; මුහුර්මුහුඃ, කෙණෙහි කෙණෙහි; කාශ්‍යම්, කෘශත්වයට; එති, පැමිණේ.

76 (පශ්‍ය) පීත මලි බෘඳ්මෙචකං
ධවානඤ්ච මස්‍ය සකලං හිමත්විෂඃ
සඩවිඡ විග්‍රහතයා ශශාඞ්කාඃ්නි-
චිඡද්මනා වහි රිවා(හි) ලක්ෂ්‍යතෙ.

77 විප්‍රයුක්ත වනිතා මුඛාඹුජ
ප්‍රොඛෘතද්‍යුතිචයෙන චන්‍ද්‍රමාඃ
නූන මෙෂ පුනරාත්ම මණ්ඩලං
පූරයත්‍ය සිත පක්ෂ කර්ශිතම්.

78 අඞ්කාර නිකරං කරෛරිමං
භින්දතඃ ශශධරස්‍ය මණ්ඩලෙ
ධූලිපුඤ්ජ ඉව භාති තාමසඃ
ක්ෂෙණාහවෙග පතිතඃ ශශාඞ්කාඃ්නිඃ

79 ගුල්මලීන මලි කර්බුරං තමඃ
ක්‍රුන්ථුකාම ඉව සර්වරීකරඃ
සර්වීතොවිටප ජාල රන්ධ්‍රකෛඃ
ප්‍රෙරයත්‍යුදය ශෛඛරඃ කරාන්.

---

76 අලිබෘඳ්මෙචකම්—අලිබෘඳ්ද, භෘඞ්ග සමූහයක්සේ; මෙචකම්, කළුවූ; සකලංධවානඤ්ච, සියලුඅඞ්කාරයනෙම්; පීතම්, බොනලද්දේ; අස්‍යහිමත්විෂඃ, මේ චන්‍ද්‍රයාගේ; සඩවිඡවිග්‍රහතයා—සඩවිඡ, නිමීලවූ; විග්‍රහතයා, ශරීර ඇතිබැවින්; ශශාඞ්කාඃ්නිචිඡද්මනා, ශශ කලඞ්ක වෘජයෙන්; වහිඃ, පිටතින්; ලක්ෂ්‍යත ඉව, දක්නාලබන්නක්හු වැනි.

77 චන්‍ද්‍රමාඃ, මේචන්‍ද්‍රමස්නෙම්; විප්‍රයුක්ත වනිතා මුඛාඹුජප්‍රොඛෘතද්‍යුතිචයෙන—විප්‍රයුක්ත වනිතා, විරහ ස්ත්‍රීන්ගේ; මුඛාඹුජ, මුඛපද්මයෙන්; ප්‍රොඛෘත ගන්නාලද්දුවූ; ද්‍යුතිචයෙන, ශොභා සමූහයෙන්; අසිත පක්ෂ, කෘෂ්ණ පක්ෂයෙන්; කර්ශිතම්, කෘශකරණලද්දුවූ; ආත්ම මණ්ඩලම්, සඩකීයවූ මණ්ඩලය; පුනඃ, නැවත; පූරයති නූනම්, පුරයි සිතම්.

78 ඉමම් අඞ්කාර නිකුරම්, මේ අඞ්කාර සමූහය; කරෛඃ, රශ්මියෙන් දෙහෝ නොහොත් හස්තයෙන්; භින්දතඃ, බිඳුනාවූ; ශශධරස්‍ය, චන්‍ද්‍රයාගේ; මණ්ඩලෙ, මණ්ඩලයෙහි; ක්ෂොභවෙග පතිතඃ—ක්ෂොභවෙග, ඉක්ෂොභවෙගයෙන්; පතිතඃ, හුනුවාවූ; තාමසඃ, තමස්හු ප්‍රතිබඛවූ; ධූලි පුඤ්ජ ඉව, ධූලිපුඤ්ජයක්මෙන්; ශශාඞ්කාඃ්නිඃ, ශශ කලඞ්කයනෙම්; භාති, හොඹී.

79 උදයශෛඛරඃ—උදය, උදයපර්වතයට; ශෛඛරඃ, කඩාපලන් මල්කඩක්වූ; සර්වරීකරඃ, චන්‍ද්‍රතෙම්; ගුල්මලීනම්—ගුල්ම, ලැහැබ්හිඃ

80 චන්‍දරශ්මි නිහතොඃපි තාමසඃ
සුපනකොකිල කුලෙන සචයඃ
උල්ලසත්කුමුද ගන්ධ සම්භෘතෛඃ
සාවශෙෂ ඉව භාති ෂට් පදෛඃ.

81 සාම්සිකන ඉව භූරුහස්තලෙ
සඪණ්ඩලෙ නිරවශෙෂ මින්දුනා
භාති මුඛ්‍ය ඉව රශ්මි සචයඃ
පත්‍රජාල ශත රන්ධ්‍ර විච්‍යුතඃ.

82 උල්ලසත්සු කුමුදෙෂු ෂට්පදඃ
සම්පතන්ති පරිතඃ හිමාංශුනා
භිද්‍යමාන තමසො නාභස්තලා-
විච්‍යුතාඉව තම්සු බින්දවඃ.

ලිනම්, සැඟවුනාවූ; අලිකර්බුරම්—අලි, භෘඞ්ගයන්සේ; කර්බුරම්, කළුවූ; තමඃ, අන්ධකාරය; ත්‍රුෂ්ටුකාමඉව, අදනාකැමැත්තක්හුමෙන්; විටපජාල රන්ධ්‍රකෙඃ, විටප සමූහ විවරයෙන්; කරාන්, රශ්මීන් දෙ හෝ නොහොත් හස්තයන්; සචිතඃ, හැමතැනින්; ප්‍රෙරයති, මෙහෙයා.

80 චන්‍දරශ්මි නිහතොපි—චන්‍දරශ්මි, සඳරැසින්; නිහතොපි, නස නලද්දාවූද; නාමඃ, නම්ස් ප්‍රතිබඛවූ; සඤ්චයඃ, සමූහයනෙම්; සුපන කොකිලකුලෙන—සුපන, නිදන්නාවූ; කොකිලකුලෙන, කොකිල සමූහයා විසින්ද; උල්ලසත් කුමුදගන්ධ සම්භෘතෛඃ—උල්ලසත්, නෙවුනාවූ; කුමුදගන්ධ, කුමුදුගඳයෙන්; සම්භෘතෛඃ, රැස්කරණ ලද්දාවූ; ෂට්පදෛඃ, භෘඞ්ගයන් විසින්ද; සාවශෙෂ ඉව, අවශෙෂ සහිතයක්හුමෙන්; භාති, හොබී.

81 පත්‍රජාල ශත රන්ධ්‍ර විච්‍යුතඃ—පත්‍රජාල ශත, පත්‍ර සමූහ(ශත) යාගේ; රන්ධ්‍ර, විවරයෙන්; විච්‍යුතඃ, හුනුවාවූ; රශ්මි සඤ්චයඃ, රශ්මි සමූහය නෙමි; ඉන්දුනා, චන්‍දයා විසින්; භූරුහස්තලෙ, වෘක්ෂ යටෙහි; සාම්සිකන ඉව, අඩුන් (වඳුන්) ඉස්නලද්දක්හුමෙන්ද; සඪණ්ඩලෙ, ගොඩහි; නිරවශෙෂම්, නිරන්තරකොට; මුඛ්‍ය ඉව, බහාලනලද්දක් හුමෙන්ද; භාති, හොබී.

82 උල්ලසත්සු, විනාශයට යන්නාවූ; කුමුදෙෂු, කුමුදයෙහි; පරිතඃ, හාත්පසින්; ෂට්පදඃ, භෘඞ්ගයෝ; සම්පතන්ති, හෙත්; (කුමක් මෙණ්?) හිමාංශුනා, චන්‍දයාවිසින්; භිද්‍යමානතමසඃ—භිද්‍යමාන, බිඳිනා ලබන්නාවූ; තමසඃ, අන්ධකාරඇති; නභස්තලාත්, ආකාශතලයෙන්; විච්‍යුතඃ, ගිලිහුනාවූ; තම්සුබින්දවඃ ඉව, තම්ස්‍ර බිඳුන්මෙනි.

83 තාරකා රජත භඞ්ගභාසුරා
ලාජකා ඉව (වි)භාන්ති තානිතාඃ
දීර්ඝවඞ්ඛි රුදයා දුදෙෂ්‍යතෝ
වත්තීමනිග්‍රහපතෙඃ සමන්තතඃ.

84 මිත්‍රනාශ පරි රෝදිතාශ්චිරං
මූර්ඡිතා ඉව (වි)භාන්ති දීර්ඝිකාඃ
සුප්ත පද්ම විනිමීලිතෙක්ෂණා
වෘඩශාන්ත කලහංසකූජිතාඃ.

85 (ශාරදි)න්දුකර පුඤ්ජ සන්නිභං
රාජහංස මසමීක්ෂ්‍ය කාතරා
රෞති හංස වනිතා සගද්ගදං
සෛකතෙශගි මරීචි ලෙපනෝ.

---

83 රජත භඞ්ග භාසුරාඃ—රජතභඞ්ග, රිදීකඩසේ; භාසුරාඃ, බබ ලන්නාවූ; තාරකාඃ, තාරකාවෝ; උදයාත්, උදය පර්වතයෙන්; උදෙෂ්‍යතඃ, මතු නැඟෙන්නාවූ; ග්‍රහපතෙඃ, චන්ද්‍රයාගේ; වත්තීමනි, මාගියෙහි; සමන්තතඃ, හාත්පසින්; දීර්ඝවඞ්ඛිඃ, දිගඞ්ගනාවන්විසින්; තානිතාඃ, පතුරුවනලද්දාවූ; ලාජකාඃ ඉව, විලඳමෙන්; (වි)භාන්ති, ශොභිත්.

84 මිත්‍රනාශ පරිරෝදිතාඃ—මිත්‍ර, සූර්‍යයාගේ ප්‍රේමෝ නොහොත් වල්ලභයාගේ; නාශ, විනාශයෙන්; පරිරෝදිතාඃ, හඬනලද්දාවූ; දීර්ඝිකාඃ, දීර්ඝිකාවෝ; චිරම්මූර්ජිතාඃඉව, බොහෝ කලක් මූර්ජාවූ සත්‍රීන් මෙන්; (වි)භාන්ති, ශොභිත්; (කෙසේවූදීර්ඝිකාවෝද? කෙසේවූමූර්ජිතාවෝද?) සුප්ත පද්ම විනි මීලිතෙක්ෂණාඃ—සුප්ත, නිදන්නාවූ; පද්ම, පද්ම නැමැති; විනිමීලිත, පියනලද්දාවූ; ර්ක්ෂණාඃ, ඇස්ඇති; (නොහොත්) පද්ම, පද්මයට බඳුවූ; විනිමීලිත, පියනලද්දාවූ; ර්ක්ෂණාඃ, ඇස්ඇත්තාවූ; වෘඩශාන්ත කලහංස කූජිතාඃ—වෘඩ, වැඩියාවූ; ශාන්ත, සන්හුන්නාවූ; කලහංස, කලහංසයන්ගේ; කූජිතාඃ, (නාද) ඇත්තාවූ (නොහොත්) වෘඩ, වැඩියාවූ; ශාන්ත, සන්හුන්නාවූ; කලහංස, කලහංසයන්ට බඳුවූ; කූජිතාඃ, නාදඇත්තාවූ; (මිත්‍රනාශ පරිරෝදිතාඃ දීර්ඝිකාඃ චිරම්මූර්ජිතාඃ ඉව (වි)භාන්ති.)

85 ශශි මරීචිලෙපනෙ—ශශිමරීචි, චන්ද්‍ර මරිචිම්; ලෙපනෙ, ඔලපනයොටඇති; සෛකතෙ, වැලිතෙලෙහි; (ශාරදි)න්දුකරපුඤ්ජ සන්නිභම්—(ශාරද, ශරත්කාලයෙහිවූ;) * ඉන්දුකරපුඤ්ජ, චන්ද්‍රරශ්මිපුඤ්ජ යන්හා; සන්නිභම්, සදෘශවූ; රාජහංසම්, රාජහංසයා; අසමීක්ෂ්‍ය, නොදැක; කාතරා, බැගෑවූ; හංසවනිතා, හංසවනිතාතොමෝ; සගද්ගදම්, ගද්ගද් නාද සහිතයොට; රෞති, හඬා.

---

* "ශරච්චන්ද්‍ර ප්‍රභාකාශං පුලිනාන්තර ශායිනම්"—මෘච්ඡකටික.

තිග්ම රශ්මි විරහෙ සරොජිනී
ලොකමිඳු කිරණව ගුණ්ඨිතම්
නාභිවික්ෂිතු මිවඤ්ඣපාගමෙ
මිලයත්‍ය සිත වාරි ජෙඤ්ඣණම්.

87 ජෘම්භමාණ චල පත්‍ර සංහතෙ-
රනතරංකුමුද ෂණ්ඩ සම්පදඃ
සංවිධාතුම්ව පද්ම සන්තතිඃ
සඞ්කුචත්‍යනතිදූර වර්තිනී.

88 භාති බිභ්‍ර දසිතොත්පලප්‍රභං
ලඤ්ඣණං මෘගමයං හිමදුතිඃ
ශ්‍යාමලා වදන බිම්බ කාන්තිභි-
ර්බ මධ්‍ය ඉව රූප්‍ය දර්පණඃ.

89 යෞවනොපහිත පාණ්ඩු කාන්තිඃ
ඵුන්මුඛෙන විජිතො නිශාකරඃ
ලජ්ජයෙව ඝන මෙඝ සන්තතෙ
රුඬ රශ්මි නිවහොලීයතෙ.

---

86 තිග්ම රශ්මි විරහෙ—තිග්ම රශ්මි, සූර්‍යයාගේ; විරහෙ, වියොවෙහි; සරොජිනී, පද්මිනීතොම්; ඣපාගමෙ, රාත්‍රියගේ ආගමනයෙහි; ඉඳු කිරණව ගුණ්ඨිතම්—ඉඳුකිරණ, චන්ද්‍ර රශ්මියෙන්; අව ගුණ්ඨිතම්, වසනලද්දාවූ; ලොකම්, ලොව; නාභි විඣිතුම්ව, නොබලන්නටමෙන්; අසිත වාරිජෙඤ්ඣණම්—අසිතවාරිජ, නීලොත්පල නැමැති; ඊක්ෂණම්, ඇස; මිලයත්‍ය, පියා.

87 අනති දූරවර්තිනී, නොදුරෙහි පවත්නාවූ; පද්ම සන්තතිඃ, පද්ම සන්ඛතිතොමෝ; ජෘම්භමාණ චල පත්‍ර සංහතෙඃ—ජෘම්භමාණ, පැලඹෙන්නාවූ; චල, චඩලවූ; පත්‍රසංහතෙඃ, පත්‍ර සමූහඇත්තාවූ; කුමුද ෂණ්ඩ සම්පදඃ, කුමුදවන සම්පත්තියට; අභාජරම්, අවකාශය; සංවිධාතුම්ව, කරන්නටමෙන්; සඞ්කුචති, හැකිලේ.

88 අසිතොත්පලප්‍රභම්, නීලොත්පලයකට බඳු ශොභා ඇත්තාවූ; මෘග(මය) ලඤ්ඣණම්, මිගචිහ්නය; බිභ්‍රත්, ළඳුලන්නාවූ; හිමදුතිඃ, චන්ද්‍රතොම; භාති, හොබී; (කුමක්මෙන්?) ශ්‍යාමලා වදනබිම්බකාන්තිභිඃ—ශ්‍යාමලා, ශ්‍යාමලාවකගේ; වදනබිම්බකාන්තිභිඃ, මුඛබිම්බ ශොභායෙන්; විඛමධ්‍යඃ—විඛ, ඔවිදිනාලද්දාවූ; මධ්‍යඃ, මධ්‍යඇති; රූප්‍ය දර්පණඃඉව, රිදිකැටපතක්මෙනි.

89 නිශාකරඃ, චන්ද්‍රතොම; යෞවනොපහිත පාණ්ඩුකාන්තිභඃ—යෞවන, යෞවනයෙන්; උපහිත, පිහිටුවනලද්දාවූ; පාණ්ඩු, පඬු

90 අඞ්කිතඃ ශශමයෙන ලක්ෂ්මණ
කෘෂ්ණමෙෂ ශකලං නිශාකරඃ
මධ්‍ය ලග්නාම්ව මන්ද මුවහන්
නිෂ්පතත්‍යසිත චාරිදෘ දරාත්.

91 උඛෘතද්‍යුති රිවෙෂ මධ්‍යතො
භාතිකෘෂ්ණ මෘග ලක්ෂ්මණඃ ශශී
කුන්දගෞර දශනාවලී මිමාං
වෙධසා රචයිතුං නවප්‍රියෙ.

92 තවන්මුඛාවජීත මණ්ඩලශ්‍රිය-
ඝතත් කලඞ්ක මමෘතද්‍යුතෙරයම්
වීක්ෂ්‍ය ශීතකර කාන්තා තොරණඃ
ශොක බාෂ්පම්ව චාරි මුචති.

වන්වූ; කාන්තිනා, ශොභාඇත්තාවූ; තවන්මුඛෙන, තීගේ මුඛයෙන්; විජිතඃ, පරදවනලද්දේ; ලජ්ජයෙව, ලජ්ජායෙන්මෙන්; ඝනමෙෂ සඤ්ඤතොඃ—ඝන, ඝනවූ; මෙෂ සඤ්ඤතොඃ, වලා සමූහයෙහි; රුඛ රශ්මි නිවහඃ—රුඛ, වලකනලද්දුවූ; රශ්මිනිවහඃ, රශ්මි සමූහ ඇත්තේ; (නි)ලීයතෙ, සැඟවේ.

90 ශශමයෙන. ශශමයවූ; ලක්ෂ්මණ, චිහ්නයෙන්; අඞ්කිතඃ, චිහ්නිතවූ; නිශාකරඃ, චන්‍රතෙමේ; මධ්‍යලග්නම්—මධ්‍ය, මධ්‍යයෙහි; ලග්නම්, සක්‍තවූ; කෘෂ්ණමෙෂ ශකලම්, කළුවලාකඩක්; උවහන්නිව, උසුලන්නාක්හුමෙන්; අසිතචාරිදෘදරාත්, කෘෂ්ණමේඝොදරයෙන්; මන්දම්, මිඳව; නිෂ්පතති, නික්මේ.

91 කෘෂ්ණ මෘගලක්ෂණඃ—කෘෂ්ණ, කළුවූ; මෘගලක්ෂණඃ, මෘග චිහ්නඇත්තාවූ; එෂශ්ශශී, මේ චන්‍රතෙමේ; ප්‍රියෙ, ප්‍රියාව; තව, තීගේ; ඉමාම්, මේ; කුන්දගෞර දශනාවලීම්—කුන්ද, කොඳ කැකුලුසේ; ගෞර, සුදුවූ; දශනාවලීම්, දන්න පඬිකනිය; රචයිතුම්, කරන්නට; වෙධසා, බ්‍රහ්මයා විසින්; මධ්‍යතඃ, මධ්‍යයෙන්; උඛෘතද්‍යුතිරිව—උඛෘත, උපුටනාලද්; දීප්තිරිව. ශොභාඇත්තාක්හුමෙන්; භාත්, බොබී.

92 අයම් ශීතකර කාන්තඃ තොරණඃ, මේ චන්‍රකාන්තමණිතොරණයතෙමේ; තවන්මුඛාවජීත මණ්ඩලශ්‍රියඃ—තවන්මුඛ, තීගේ මුඛයෙන්; අවජීත, පරදවනලද; මණ්ඩලශ්‍රියඃ, මණ්ඩලශ්‍රීඇති; අමෘතද්‍යුතෙඃ, චන්‍රයාගේ; තත්කලඞ්කම්, ඒ කලඞ්කය; වීක්ෂ්‍ය, බලා; ශොක බාෂ්පම්ව, ශොකබාෂ්පමෙන්; චාරි, ජලය; මුචති, මුදු.

93 ඉති සපදි වදන් වදූනාය වයස්සිං
ශයන ශිලාතල මිඳුපාද ඩොතම්
අලසතර ගතින්රෙහු කනාය-
මනුගමයන්මද මන්දිරං ප්‍රපෙදෙ.

94 අථ සුරත මඛෙ සුඛං සමාප්තෙ
මදන හුතාශන දග්ධමාන ශෙවය
චෂක මධුනි සනාවිඡට බිඹං
මුඛ මනයද්දසිනාසඛං සසොම්ම්.

95 ප්‍රිය මුඛ පරි හුකනා ධාම වාඤ්ඡා
කරකමලං නයනිසම ගෙම ශුකනිම්
දුහිතු රවනි ඝතීතුරුනමූඛං
මණිචෂකං පරිමණ්ඩලං විහාය.

---

93 ඉති, මෙසේ; වදන්, කියන්නාවූ; වදූනාවයස්සිං, වල්ගු හාමින් ඉතුරෙහි උත්තමතෙම; අලසතර ගතිං—අලසතර, අත්‍යර්‍ථයෙන් අලසවූ; ගතිං, ගමන්ඇත්තේ; මදමන්දිරං, මෙදෙන් ලැසිගත්තේ; නරෙන්ද්‍ර කන්‍යම්, රාජකන්‍යාව; අනුගමයන්, අනුව ගෙනයන්නේ; ඉඳුපාද ඩොතම්—ඉඳුපාද, සඳරැසින්; ඩොතම්, සෝදනලද්දාවූ; ශයනශිලාතලම්, යහන් ගල්තලට; සපදි, එකෙණෙහි; ප්‍රපෙදෙ, පැමිණියේ.

94 මදන හුතාශනදග්ධමානඝවෙය—මදනහුතාශන, කාමාග්නියෙන්; දග්ධ, දවනලද්දාවූ; මානඝවෙය, මාන් නැමැති යාගද්‍රව්‍ය ඇත්තාවූ; සුරතමඛෙ, සුරත නැමැති යාගය; සුඛම්, සුවසේ; සම්ා පෙන (සති), නිමවනලද කල්හි; අථ, අනන්තරයෙන්; දයිතාසඛං, දයිතාවම සබඳකොට ඇති; සං, ඒ රමණෙමි; චෂකමධුනි, චෂක මධුඝයෙහි; (ඔඩමිහි මධුයෙහි;) සන්නිවිඡට බිම්බම්—සන්නිවිඡ, පිහිටියාවූ; බිම්බම්, ප්‍රතිබිම්බ ඇති; සොම්ම්, සොමනම් යාගඝන පානය දෝහෝ නොහොත් චන්‍ද්‍රයා; මුඛම්, මුඛයට; අනයන්, පැමිණවී.

95 ප්‍රියමුඛ පරිහුකන ධාමවාඤ්ඡා—ප්‍රිය, වල්ලභයාගේ; මුඛ, මුඛයෙන්; පරිහුකනා, අනුභවකරණලද්දාවූ; ධාම්, සථානයෙහි; වාඤ්ඡා, රිසිනොමෙ; උත්මිසූඛම්, නැංගාවූ රශ්මි ඇත්තාවූ; පරිමණ්ඩලම්, වටවූ; මණිචෂකම්, මිණිඔඩම; විහාය, හැර; අවනි භර්‍තුඃ දුහිතුඃ, රාජපුත්‍රියගේ; කරකමලම්, හස්ත පද්මයට; හෙම ශුකනිම්, හෙමශුකතිය; (රන්බෙල්ල;) නයනිසම, පැමිණවූ.

96 නියතමිහ පතන්ති දන්තා බාර
මද මදනොඛතයොරිතීව හිත්වා
අධර කිශලයෙ විහාය ශූනෝ-
ම්බුපිබතොනීයනානාඃවාප රාගඃ

97 මුහුරපි මධුපෝ විවෘඛ නෘඡණා
නාවිරමතිඃඝ පිබන්සුගන්ධි හෘදූම්
යුවති මුඛ මසංශයං යතොයත්
සරසිරුහං පරමාඊතඝාදෙතත්.

98 අවනමත මධුප්‍රියා මුඛෙන
ඍතිපසුතඃ ප්‍රණයා දසෞ විතීර්ණම්
අධරමිතවතොවර්ණස්‍ය දෘහාත්
සඵුට රචිතභ්‍රූ කුටිම්බුවෙණ.

99 රතිකලඝ කවග්‍රහෙණ මාල්‍යං
විලුලිත කෙශ සමර්පිතං දධානෝ
ඉති සපදි නිශා මනීයතුඝෝ
ප්‍රවිධුත කොසුම භකති සූත්‍රශෙෂම්.

---

98 මද මදනොඛතයොඃ—මද, මෙදෙන්හා; මදන, අභඛගයා වී සින්; උඛතයොඃ, උඩඟුවූ; මධු, මධුව; පිබතොඃ, බොන්නාවූ; ශූනොඃ, ලදරුවන් දෙදෙනාගේ; දන්තධාරඃ, දන්තධාරාවෝ; ඉහ, මෙහි; ඒ යතම්, එකාඤ්ඤයෙන්; පතන්ති, හෙතිසි; හිත්වෙව, හිත්වන්ම්න්; අධරකිශලයෙ, අධර පල්ලවයන් දෙදෙනා; විහාය, හැර; රාගඃ, රත්පැහැයතෙම; නයනානි, නෙත්‍රයන් කරා; අවාප, * පැමිණියේ.

97 යතඃ, † යම්හෙයකින්; සමධුපඃ, ඒ මධුබොන්නේ දෝහෝ නොහොත් හෘඛගතෙම; විවෘඛනාඃඡණඃ—විවෘඛ, වැඩියාවූ; නාඃඡණඃ, නාඃඡණ ඇත්තේ; සුගන්ධි, සුවඳවූ; හෘදූම්, සිත්කලුවූ; යත්, යම්ක්; පිබන්, බොන්නේ; මුහුරපි, ඇසිල්ලකුදු; නවිරමතියම, නොවැලකී ද; තත්, එහෙයින්; එතත් යුවති මුඛම්, මේ අඛගනා මුඛයතෙම්; අසංශයම්, සැකනැතිවැ; පරමාඊතඃ, පරමාඊයෙන්; සරසිරුහම්, පද්මයෙකි.

98 අධරම්, අධරයට; ඉතවතඃ, පැමිණියාවූ; වර්ණස්‍ය, වර්ණයාගේ; මධුප්‍රියාවෙණ, මධුවැහැමුන්වූ; දෘහාත්, දැහයෙන්; සඵුට රචිතභ්‍රූකුටිඃ—සඵුට, ව්‍යක්තයකාට; රචිත, කරණලද; භ්‍රූකුටිඃ, බැම හැකිලීම් ඇත්තාඛ; අසෞ ඍතිපසුතඃ, මේ රාජපුත්‍රතෙම්; ප්‍රියාමුඛෙන, ප්‍රිය වගේ මුඛයෙන්; ප්‍රණයාත්, සෙනහයෙන්; විතීර්ණම්, දෙතාවූ; මධු, මධුව; අවකමත, කැමැතිවී.

99 රතිකලඝ කවග්‍රහෙණ—රතිකලඝ, රතිකලඝයෙකි; කවග්‍රහෙණ, නොඇගුහණයෙන්; විලුලිතකෙශ සමර්පිතම්—විලුලිත, කම්පාකරණලද්දාවූ; කෙශ, කෙශයෙකි; සමර්පිතම්, පිහිටියාවූ; ප්‍රවිධුත කොසුම භකති සූත්‍රශෙෂම්—ප්‍රවිධුත, කම්පාකරණලද්දාවූ; කොසු

---

* උවාස—සන්න. † යස්මාත්—සන්න.

100 අථ හෘදයඛගම ධවනිත වංශ කෘතානුගමෛ-
රනුගත වල්ලකී මෘදුතර ඛණ්ඩිතෛලීලනාඃ
(ත)මුෂසිඝිනන ෂඩ්ජ විෂයීකෘත මඤ්ජු රවෛඃ
ශයිත මබොධයන් විවිධ මඩගල ගීති පදෛඃ.

101 හෘදය නිපීඩ නොඛෘත පයොධර කුඩ්කුමයා
රතිෂුදධානයා දශන ඛණ්ඩිත මොෂ්ඨ මණිම්
චිරකෘත ජාගරරුණ්ණිත මන්ථර ලොචනයා
ශයනමමුච්‍යත ප්‍රිය මනු ප්‍රමදෙතතමයා.

(ඉති කුමාරදාශස්‍ය කෘතෛ ජානකීහරණෙ මහාකාවේ‍ය
සම්භොග වර්ණ්ණනො නාම)
අෂ්ට ම සර්ගඃ.

සුම් භකෂි, කුසුම් විනාසය ඇති; සුත්‍රශෙෂම්, සූත්‍රම් අවශෙෂකාට ඇත්තාවූ; මාල්‍යම්, මල්දම; දධානෛ, උසුලන්නාවූ; තෛ, ඒ දෙදෙන; ඉති, මෙසේ; සපදි, එකෙණෙහි; න්‍යශාම්, රාත්‍රිය; අනීයතුඃ, ඉක්මවූ.

100 අථ, ඉක්බිත්තෙන්; හෘදයඛගම්ධවනිත වංශ කෘතානුග ෛමිඃ—හෘදයඛගම, සිත්කලුවූ; ධවනිත, නාදඇත්තාවූ; වංශ, වෙණුයෙන්; කෘත, කරණලද්දූවූ; අනුගමෛඃ, අනුගම ඇත්තාවූ; අනුගත වල්ලකී මෘදුතරඛණ්ඩිතෛඃ—අනුගත, අනුවයන්නාවූ; වල්ලකී, වීණාවන්ගේ; මෘදුතර, අත්‍යන්තයෙන් මෘදුවූ; ඛණ්ඩිතෛඃ, නාදඇත්තාවූ; භිනනෂඩ්ජවිෂයීකෘත මන්ථරවෛඃ—භිනන, බිඳිනාලද්දූවූ; ෂඩ්ජ, (ෂඩ්ජ)ස්වරයෙන්; විෂයීකෘත, විෂයකරණලද්දූවූ; මන්ථරවෛඃ, ගම්භීර නාදඇත්තාවූ; විවිධ මඩගල ගීති පදෛඃ—විවිධ, අනෙකප්‍රකාරවූ; මඩගලගීතිපදෛඃ, මඩගලගීතිකාපදයෙන්; ලලනඃ, ලලනාවුවෝ; ශයිතම්, හොත්තාවූ; (තම්), ඔහු; උෂසි, ප්‍රභාතයෙහි; අබොධයන්, පෙබවූ.

101 රතිෂු, රතියෙහි; හෘදයනිපීඩනොඛෘත පයොධර කුඩ්කුමයා—හෘදයනිපීඩන, හෘදය පෙළීමෙන්; උඛෘත, උසුටගන්නාලද; පයොධර, පයොධරයෙහි; කුඩ්කුමයා, කොකුම්, ඇන්නාවූ; දශන ඛණ්ඩිතම්—දශන, දන්තයෙන්; ඛණ්ඩිතම්, කඩකරණලද්දූවූ; ඔෂ්ඨමණිම්, ඔෂ්ඨමණිය; දධානයා, උසුලන්නාවූ; චිරකෘත ජාගරරුණ්ණිත මන්ථරලොචනයා—චිර, බොහෝ කලක්; කෘත, කරණලද්දූවූ; ජාගර, නිද්‍රාවර්ජිතකිරීමෙන්; අරුණ්ණිත, රත්වූ; මන්ථර, ලැයිගත්තාවූ; ලොචනයා, නෙත්‍රඇති; ප්‍රමදෙතතමයා, ප්‍රමදෙතතමාව විසින්; ප්‍රියමනු, වල්ලභයාහට අනුව; ශයනම්, ශයනයතොම; අමුච්‍යත, හරණලදී.

(ඉති, මෙසේ; කුමාරදාශස්‍ය, කුමාරදාශයාගේ; කෘතෛ, කෘතිවූ; ජානකීහරණ, ජානකීහරණනම්වූ; මහාකාවේ‍ය, මහාකාව්‍යයෙහි; සම්භොග වර්ණ්ණනොනාම, සම්භොග වර්ණ්ණන නම්වූ;)
අෂ්ටමසර්ගඃ, (අටවන සගයි.)

ඝ ව මඃ ස ර්ගඃ.

1 ඉති ප්‍රව්‍යාහතස්‍ය සුතස්‍ය කෙළුවිද්
ගතෙෂු මාසෙෂු සුඛෙන භූපතිඃ
පුරං ප්‍රතසෙව විනීතා පරිග්‍රහෙ-
සන්‍රයං සුතානාම්තරත්සමස්‍යසඃ.

2 කලත්‍රභාරෙණච ශොක සම්පදා
පදවයං මන්ථර වික්‍රමා පිතුඃ
හතාහ පත්‍යා'ද්‍රි රුපෙත්‍ය බින්දුභිර්
දෘශොඃ ප්‍රයාණාභි මුඛී භුවස් සුතා.

3 ගුරුස්තතොඃ'සෞ ගුණ පක්ෂ වර්ධිනීං
මතිං සමා ලම්බ්‍ය ගුණෙඃ පුරස්කෘතාම්
අපත්‍ය(කා)ං සාධු ජගෘ ගරීයසීං
ගිරං සතීනා මුච්චවෘතාග්‍රයාම්.

---

1 ඉති, මෙසේ; සුඛෙන, සුවයෙන්; ප්‍රව්‍යාහතස්‍ය; පැවැත්නාවූ; සු තස්‍යඃ, පුත්‍රයාගට; කෙළුවිත් මාසෙෂු ගතෙෂු (සත්සු), කීප මසක් ගිය කල්හි; සභූපතිඃ, ඒ දශරථනෙම; ඉතරත් සුතානාම්ත්‍රයම්, අනික් පු ත්‍රයන් තුන්දෙනා; වනිතාපරිග්‍රහෙඃ, අඩගනාවන්ගේ පාණිග්‍රහ යෙන්; සමස්‍යඃ, යොදූ; පුරම්, පුරයට; ප්‍රතසෙව, ගියේ.

2 ශොක සම්පදා, ශොක සම්පත්තියෙන්ද; කලත්‍රභාරණච, ශ්‍රොණීභාරයෙන්ද; මන්ථරවික්‍රමා—මන්ථර, ලැසිගත්නාවූ; වික්‍රමා, ප දන්‍යාස ඇත්තාවූ; භූවස්සුතා, පෘථිවීසුතාතොමෝ; ප්‍රයාණාභිමුඛී, ප්‍ර යාණයට ඇවත් ගමනට අභිමුඛවී; පත්‍යා, සොමිහුගා එක්ව; උපෙ ත්‍යා, පැමිණ; දෘශොඃ, නෙත්‍රයන්ගේ; අද්‍රිර් බින්දුභිඃ, * ජලබිඳු යෙන්; පිතුඃ, පියාගේ; පදවයම්. (පාදෙක); තතාහ, පැතිරවූ,

3 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; අසෞගුරුඃ, මේ ගුරුතෙම; ගුණපක්ෂ වර්ධිනීම්, † ගුණපක්ෂපාතඇත්තාවූ; මතිම්, බුද්ධිය; සමාලම්බ්‍ය, එල් බ; ගුණෙඃ, ගුණයෙන්; පුරස්කෘතාම්, පෙරටුකරණ ලද්දාවූ; අප ත්‍යඃ(කා)ම්, දුවට; ගරීයසීම්, ගුරුතරවූ; සතීනාම්, පතිව්‍රතාවන්ගේ; උච්චාවෘතාග්‍රයාම්—උච්චා, සුදුසුවූ; වෘතාග්‍රයාම්, වත ඇසිරුකලාවූ; ගි රම්, නෙපලූ; සාධු, මනාකොට; ජගෘ, කී.

---

* උදර්හි බින්දුභිඃ—සන්න. † ගුණපක්ෂවන්තිනීම්—සන්න.

4 පරඃප්‍රකෘෂ්ටෝ වපුෂඃ සමුන්නතෙර්
ගුණස්‍යතාතෝ නෘපතිර්වචං වයඃ
ඉතිසමමා මානිනි! මානමාගමඃ
පතිප්‍රසාදෙනනතයොහි යොෂිතඃ.

5 සත්‍රියෝ නාසුංෂා මුදයස්‍ය සාධනං
තඑව තඛාම විභූති හෙතවඃ
තඩිච්චූඤ්ඤෝ'පි ඝනඃ ප්‍රජාඃමහතෙ
විනා නමෙඝං විලසන්ති විද්‍යුතඃ

6 ගතා'පි භර්තෘ පරිකොප මාශතං
ගිරෝ'කෘථාමා පරුෂාඃ දීපනීඃ
වදන්ති මෞනංහි පරං(ප්‍ර)සාධනං
කුලස්‍රියෝ භර්තෘඃ ජනස්‍ය භර්තිසනෙ.

7 පතිව්‍රතා වශ්‍ය මවශ්‍ය මඞ්ගනා
නරෙති ශීලෙන ගුණෙඃපෘහංපතිම්
විනෂ්ට චාරිත්‍ර ගුණ ගුණෙ ෂිණඃ
පරාභවං භර්තුරුපෙති දුස්තරම්.

---

4 වපුෂඃ, ශරීරයාගේ; පරඃ, වෙසෙස්වූ; ප්‍රකර්ෂිඃ, උත්කර්ෂයෙ; ගුණ
ස්‍ය, ගුණයාගේ; සමුන්නතිඃ, සමුන්නතිය; තාතඃ, පියේ; නෘපතිඃ, ර
ජය; නවම්, අලුත්වූ; වයඃ, වයසයයි; ඉති, මෙසේ; මානිනි, මානිනි
යෙ; මානම්, මානයට; මාඃයමාගමඃ, නහමක්‌යා; යොෂිතඃ, අඞ්ගනාවෝ
පතිප්‍රසාදෙනනතයොහි—පති, සැමියන්ගේ; ප්‍රසාද, ප්‍රසාදය; උන්න
තයොහි, උන්නතිකොට ඇත්තාහුමැයි.

5 සත්‍රියඃ, සත්‍රිහු; පුංෂාම්, පුරුෂයන්ගේ; උදය, අභිවෘඞ්යට; සා
නංන, හෙතුනොවෙති; තඑව, ඒ පුරුෂයෝම; තඛාම විභූතිහෙත
වඃ—තත්, ඒ සත්‍රීන්ගේ; ධාම, තෙජසටහා; විභූතී, විභවයට; හෙත
වඃ, හෙතූයි; (එසේමැයි;) ඝනඃ, මෙඝයනෙම්; තඩිත්, විද්‍යුතින්; විද්
යුකොපි, තොරවූයේද; ප්‍රජාඃමහතෙ, පැලඹෙයි; විද්‍යුතඃ, විද්‍යුත්හු
මෙඝම්, මෙඝයා; විනා, හැර; නවිලසන්ති, නොබබලත්.

6 භර්තෘ, සැමිහට; ආයතම්, ආයතවූ; පරිකොපම්, කොපයට
ගතාපි, ගියවුදු; පරුෂාඃදීපනීඃ, පරුෂාවී හඬවන්නාවූ; ගිරඃ. තෙ
ලන්; මා'කෘථාඃ, නහමක්කර; කුලස්‍රියඃ, කුලස්‍ත්‍රියට; භර්තෘඃ ජන
ස්‍ය, සැමි ජනයාගේ; භර්තිසනෙ, බැණීමෙහිලා; මෞනම්, නොබ
ණීම; පරම්, වෙසෙස්වූ; (ප්‍ර)සාධනම්, (ප්‍ර)සාධනයෙකැයි; වදන්තිහි
කියත්මැයි.

7 පතිව්‍රතා, පතිව්‍රතාවූ; අඞ්ගනා, අඞ්ගනාතොමෝ; ගුණස්‍යෘහම්
ගුණහිලාම් ඇතතාවූ; පතිම්, සැමියහු; ශීලෙන, චාරිත්‍රයෙන්; අදී

8 අලංනඩසිවාඃහෘනි විඃතරෙණමෙ
කුරුෂ්ව තදුඃචරිතං නවදුඃග්‍රයම්
ඃෘතිං ප්‍රයානං ජරයෙව ජජ්ඣිරං
සහස්‍රධෙදං හෘදයං න(ද්)රයෙත්.

9 අයනඃවදෙකප්‍රවණෙ මනොරථො
වෘථාඃදෘ දෙවා දයිනාම නොහවෙත්
ඉතිප්‍රවක්තුජ්ඣිරතො නිරාඃසිරෙ
නිගෘහ්‍ය කණ්ඨං වචනානි මනාඃයුනා.

10 උදඃග්‍රඃභාඃසඃ ශිඛයා ශිඛාමණෙඃ
ඃස්‍රජාව ධම්මිල්ල කිරීට දඃඛයා
ප්‍රමෘජ්‍ය පාදෞ ජනානඃස්‍ය ජම්පතී
සඃසීයා දයිතාමථ ලම්භිතාශිෂෞ.

ශෘම්, අවශ්‍යයෙන්; වශෘම්, වශතාවූවහු; කරොති, කරන්නීය; විනඃඩවාරිත්‍රගුණ—විනඃඩ, නටුවාවූ; චාරිත්‍රගුණ, චාරිත්‍රගුණ ඇතිතැනැත්තී; ගුණෛඃෂිණඃ, ගුණගවේෂිකාඩම්භූ හෙවත් ගුණ කැමැත්තාවූ; භර්තුඃ, සැමියනුඃකරෙන්; දුඃහරම්, නොඉක්මියහැක්කාවූ; පරාභවම්; පරිභවයට; උඃපෙති, පැමිණෙන්නීයි.

8 භවසි, තීකෙරෙහි, වඃතෘනි විඃතරෙණ, කථන විඃතරයෙන්; * අලම්, පමණ්; නඩදුඃග්‍රයම්; නී ඇසිරුකළාවූ; යච්චරිතම්, යම් චරිතයෙක්; මෙ, මාගේ; ඃෘතිම්, කණ්ඨයට; ප්‍රයානම්, පැමිණියේ; ජරයෙව, ජරයෙන්ම; ජජ්ඣිරම්, දැදුරුවූ; ඉදංහෘදයම්, මෙහෘදය; සහස්‍රධා, සහස්‍රප්‍රකාරයෙන්; න(ද්)රයෙත්, නොපළාද; තත්, ඒ; කුරුෂ්ව, කර.

9 නවදෙකප්‍රවණඃ—ඔබත්, තීකෙරෙහි; ඒයප්‍රවණඃ, අසභායප්‍රවණවූ; අයඃමනොරථඃ, මේ මනොරථයතෙම; අද්‍ය, දැන් (අද); දෛවාත්, දෛවයෙන්; වෘථානොහවෙත්, සිස්නොවීනම්; අපිනාම, යේහෙකැයි; ඉතිප්‍රවක්තුඃ, මේසේ කියන්නාවූ; ජරතඃ, මහල්ලාගේ; වචනානි, වචනයෝ; මනාඃයුනා, ඛෙදයා විසින්; කණ්ඨම්, කණ්ඨය; නිගෘහ්‍ය, ගෙන; නිරාඃසිරෙ, දුරුඃඛරණලදුහු.

10 උදඃග්‍රඃභාඃසඃ—උදග්‍ර, හිවියාවූ; භාඃසඃ, ශොභා ඇත්තාවූ; ශිඛාමණෙඃ, ශිඛාමණිහුගේ; ශිඛයා, ශිඛායෙන්ද; ධම්මිල්ල කිරීට දඃඛයා—ධම්මිල්ල, කෙශපාශ නැමැති; කිරීට, වොටුන්නෙහි; දඃඛයා, සක්‍කවූ; ඃස්‍රජාව, මල්දමන්ද; ජම්පතී, අඹුසැමිදෙදෙන; ජනකඃස්‍ය, ජනක රජහුගේ; පාදෞ, පාදවය; ප්‍රමෘජ්‍ය, පිරිමැද; අථ, අනන්තර යෙන්; ලම්භිතා, ලබනලද; ආශිෂෞ, ආශීර්ද ඇත්තාහු; සඃයාත්, ගඃහයෙන්; (අ)යාතාම්, නික්මුණුවූහු.

---

* කෘතම්—යන්නක් සන්නයෙහි පැහේ.

1 කෘතොවිශයාගෙන ශුචඃසමුද්භවඃ
සමර්පිතඃ සාධුවරෙණ සම්මදඃ
මනස්‍යවස්‍ථාන නිමිත්තමීශිතුඃ
ක්ෂණං විවාදුනිව තස්‍ය චක්‍රතුඃ.

12 හලායුධාභස්‍ය සකාහලෝ රවඃ
පයොධිනිඝ්නෝෂ ගභීර හෛරවඃ
තතඃ ප්‍රගල්භා හතහෙරි සම්භවඃ
ප්‍රතාශයාමාස ගතිං සමන්තතඃ.

13 ගජේන්ද්‍ර ඝණ්ටා ඝටිතශ්ච නිස්වනඃ
කරෙණුකාබෘංහිත බෘංහිතොමුහුඃ
භයං විතන්වන් භවනොඝ්‍රී පක්ෂිණාං
දිශඃසසර්ජාථ සමං සමුබෘතඃ.

---

11 වියොගෙන, වියොවින්; කෘතඃ, කරණුලද්දූවූ; ශුචඃසමුද්භවඃ, ශොකයාගේ උත්පත්තියද; වරෙණ, වල්ලභයා විසින්; සාධු, මනා කොට; සමර්පිතඃ, පිහිටුවනලද්දූවූ; සම්මදඃ, සතෙකාෂයද; තස්‍ය ඊ ශිතුඃ, ඒ රජහුගේ; මනසි, සිත්හි; අවස්ථාන නිමිත්තම්, අවස්ථිති පිණිස; ක්ෂණම්, ඇසිල්ලක්; විවාදුන්, විවාද; චක්‍රතුරිව, කළවුන් වැන්නෝ.

12 තතඃ, අනන්තරයෙන්; සකාහලඃ, කාහල සහිතවූ; පයොධි නිඝ්නෝෂ ගභීර හෛරවඃ—පයොධි නිඝ්නෝෂ, සාගරධ්වනිසේ; ගභීර, ගම්භීරවූ; හෛරවඃ, භයඛකරවූ; ප්‍රගල්භාහත හෙරි සම්භවඃ—ප්‍ර ගල්භ, ප්‍රගල්භයන් විසින්; ආහත, පහරණලද්දූවූ; හෙරි, හෙරි යෙන්; සම්භවඃ, උපන්නාවූ; රවඃ, නාදයනොම; හලායුධාභස්‍ය, බල භද්‍රයාහා සදෘශයාගේ; ගතිම්, ගතිය; සම්කතතඃ, හාත්පසින්; ප්‍රකා ශයාමාස, පහළකෙළේ.

13 භවනොඝ්‍රී, භවනයෙහි; පක්ෂිණාම්, පක්ෂීන්ට; භයම්, භය; විත නන්, පතුරුවන්නාවූ; ගජෙන්ද්‍ර ඝණ්ටා ඝටිතඃ—ගජෙන්ද්‍ර, හස්තිරාජ යන්ගේ; ඝණ්ටා, ඝණ්ටායෙන්; ඝටිතඃ, කරණලද්දූවූ; නිස්වනශ්ච, නාදයද; කරෙණුකා බෘංහිත බෘංහිතඃ—කරෙණුකා, හස්තිනීන්ගේ; (බෘංහිත, ගර්ජිතයෙන්,) බෘංහිතඃ, වඩනලද්දේ; අථ, අනන්තර යෙන්; සම්මි, එක්වට; සමුබෘතඃ, වැඩියේ (නැංගේ); මුහුඃ, එකෙණෙහි; දිශඃ, දිගුන්; සසර්ජ, පතළේ.

14 සමාරුරොහාථ රථං මහාරථඃ
සහෙම චිත්‍රං සහරාජ කන්‍යයා
දිනාදිසඞ්ඛ්‍යානුගතාං පිශඞ්ගිතාං
සඩරශ්මිදීප්ත්‍යෙව දිවං දිවාකරඃ.

15 ශිරඃප්‍රදෙශසථ සමුදග්‍රපෙටිකා
ගෘහීතවීණාශුක පඤ්ජරාදයඃ
සවෙත්‍ර හසෙඃසථවිරෙ රඩිඞ්ගිතා
අපිසත්‍රියඃ ස්‍යන්දන මන්විතීයුඃ.

16 මදඃනඩ මාතඩග ඝටා'ද්‍රිසඩ්කටෙ
පරිඛණන්ති බලකාය නිම්නගා
තරඩිගිතාවල්ගු තුරඩග රඩිගිතෙඃ
පුරඃ ප්‍රතසෙථ පුරුහූත නෙජසඃ.

---

14 අථ, අනන්තරයෙන්; මහාරථඃ, උත්තමවූ; සඃ, එතෙම; රාජ කන්‍යයා සහ, රාජකන්‍යාවහා එක්ව; හෙමචිත්‍රම්, සඩණියෙන් විචි ත්‍රවූ; රථම්, රථයට; සමාරුරොහ, නැංගේ; (කුමකට කුමක්මෙන්?) දිනාදි සඞ්ඛ්‍යානුගතාම්—දිනාදි, දිනාදිහුගේ; සඞ්ඛ්‍යානුගතාම්, සඞ්ඛ්‍ය වහා අනුවනලද්දාවූ; සඩරශ්මිදීප්ත්‍යා, සඩරශ්මි දීප්තියෙන්; පිශඞ්ගි තාම්, පිඟුවන්කරණලද්දාවූ; දිවම්, ආකාශයට; දිවාකරඉව, සූර්‍යයා මෙනි.

15 ශිරඃප්‍රදෙශසථ සමුදග්‍රපෙටිකා—ශිරඃ ප්‍රදෙශසථ, හිස්පෙදෙස් හි පිහිටියාවූ; සමුදග්‍රා, සුමුගුහා; පෙටිකාඃ, පෙට්ටගම් ඇත්තාවූ; ගෘ හීතවීණාශුක පඤ්ජරාදයඃ—ගෘහීතා, ගන්නාලද්දාවූ; වීණා, වීණාහා; ශු ක පඤ්ජරාදයඃ, ගිරමැදිරි ආදිය * ඇත්තාවූ; සත්‍රියොපි, සත්‍රීහුද; ස වෙත්‍ර හසෙඃ, වේසත්‍ර හාසත සහිතවූ; සථවිරෙඃ, වැඩිමහල්ලන්වි සින්; අඩිඞ්ගිතාඃ, මෙහෙයනලද්දාහු; අනුස්‍යන්දනම්, † රථයට අනුව; (අ)තීයුඃ, ගියෝ.

16 මදඃනඩ මාතඩග ඝටාද්‍රිසඞ්කටෙ—මද, මෙදෙන්; අඩ, අඩවූ; මාතඩගඝටා, හස්‍යනි සමූහ ණැමැත්තේ; අද්‍රිසඞ්කටෙ, පව්ත සම්බාධයෙ හි; පරිඛණන්ති, හඩන්නාවූ; බලකාය නිම්නගා, බලකාය නැමැ ති නදීතොම; වල්ගු තුරඩග රඩිඞ්ගිතෙඃ—වල්ගු, මනොඥවූ; තුර ඩග, අශ්වයන්ගේ; රඩිඞ්ගිතෙඃ, පිනීම් කරණකොටගෙන; තරඩිගි තා, සජාතවූ රල ඇත්තී; පුරුහූතනෙජසඃ, ශක්‍රයහට බඳුවූ තෙජස් ඇත්තහුගේ; පුරඃ, පුරයෙන්; ප්‍රතසෙථ, ගියා.

---

* රිත මැදිරි—සන්න. † අනුස්‍යන්දනස්‍ය—සන්න.

17 සඩ්ඪිරෙ(ඩි) ශ්‍රවණාග්‍රමාරුතෙ
රථෝ රථොහං යදිනා හරිෂ්‍යත
විනිගීතාභින් පුරෙමදස්‍යුතාං
ඝටාභිරද්‍රක්ෂ්‍යත වත්තිම දන්තිනාම්.

18 ව්‍යතීතරථ්‍යෙ('ථ්) රථෙ කපොලයො-
ර්ලාසවත්‍යා ලසදංශුජාලයොඃ
පපාත තස්‍යාඃ පුරගෘහ්‍ය දීර්ඝිකා
සමීරණ නතීත්‍ය පද්මජං රජඃ.

19 වරාඩගනා ද්‍රුසතරභෙද කොටිහි-
ගීතස්‍ය චක්‍රෙචලනං වරූථිනාඃ
පිධාය යත්නාච්චලනං පථිප්‍රියං
තමාලලඹෙ බලසන්නිධාවපි.

20 රථබන්ධනිප්‍රාපිත සම්මදංගවාං
කූලං සමුත්පූච්ඡයමානා මුන්මුඛං
උදන්‍ය නාණ්ණං පරිධාව දෙකතො
දදර්ශ සීතා'ථ වනාන්‍ත වත්තිනී.

---

17 සඩ්ඪිරෙ(ඩි), සැකසීයවූ දෑහි වලකන්නාවූ; රථොහම්, රථ යෙන් නැංගාවූ; රජඃ, රජස; ශ්‍රවණාග්‍ර මාරුතෙ, කණාග්‍ර පවනින්; යදි, ඉදින්; නාහරිෂ්‍යත, නොපහරණලද්දේවීනම්; විනිගීතාභිඃ, නික්මුණාවූ; මදස්‍රැනාම්, මදවැහෙන්නාවූ; දන්තිනාං ඝටාභිඃ, හස්ති සමූහයන් විසින්; පුරඃ, අභිමුඛයෙහි; වත්තිම, මාගිය; නාද්‍රක්ෂ්‍යත, නොදක්නාලද්දේයි—ක්‍රියාතිපත්තිඃ.

18 (අථ, ඉක්බිති;) රථෙ, රථය; ව්‍යත්තිතරථ්‍යෙ (සති), නික්මුණාවූ රථයෙහි කල්හි; පුරගෘහ්‍ය දීර්ඝිකා සමීරණ නතීත්‍ය පද්මජම්—පුර ගෘහ්‍ය, පුරයෙන් බාහ්‍යවූ; දීර්ඝිකා, දීර්ඝිකාවන්ගේ; සමීරණ, පව නින්; ආනතීත, නටවනලද්දාවූ; පද්මජම, පද්මයෙන් ජාතවූ; රජඃ, රජස; තස්‍යාඃ විලාසවත්‍යාඃ, (ඒ) විලාසවතියගේ; ලසදංශුජාලයොඃ—ලසත්, බබලන්නාවූ; අංශුජාලයොඃ, රශ්මි සමූහ ඇත්තාවූ; කපොල යොඃ, කපොලවයෙහි; පපාත, හිණි.

19 පථි, මාගියෙහිලා; ප්‍රසතරභෙදකොටිභිඃ, පාෂාණභෙද කොටි යෙන්; චක්‍රෙ, චක්‍රයෙහි; හතස්‍ය, පහරණලද්දාවූ; වරූථිනාඃ, රථයා ගේ; යච්චලනම්, යම් චලනයෙක්ඇද්ද; තච්චලනම්, ඒ චලනය; පි ධාය, * සංවරණයකොට; වරාඩගනා, වරාඩගනාතොමෝ; තම්ප්‍රියම්, ඒ වල්ලභයා; බලසන්නිධාවපි—බල, බලයාගේ; සන්නිධාවපි, සන්නිධියෙහිදු; ආලලම්බෙ, වැළඳගත්.

20 අථ, අනන්තරයෙන්; වනාන්ත වත්තිනී, වනාන්තයෙහි පවත්

---

* සංවාධාය—සන්ත.

21 විනිද්‍ර පද්මා මෘදුභිඃ සමීරණෛ-
විසාරයන්තඃ කලහංසිකාගිරඃ
සඩදෙශසීමා සරිතො විලඞ්ඝිතාඃ
ශුචංවධූචෙතසි සාධු සන්දධුඃ.

22 විවෘත්ත දෘෂ්ටා විෂයව්‍යතික්‍රමා-
ච්ඡෛර්නිමජ්ජන්ත ඉවාවනීතලෙ
සඩජන්ම භූමෞ ගිරයො නෘපාතමජා
කපොලමාතෙනු රජස්‍ර මඥිභිඃ.

23 ගජේන්ද්‍ර දන්තාහතවන්‍ය ශල්ලකී
කෂායගන්ධිඃ පවිතත්‍රයොෂිතාම්
ශනොවිධූණනනලකාග්‍ර වල්ලරීර්
මුඛානි පස්පර්ශ වනාන්තමාරුතඃ.

නාවූ; සීතා, සිතාතොමෝ; රථධවනි ප්‍රාපිත සම්මදම්—රථධවනි, ර ථධ්වනියෙන්; ප්‍රාපිත, පමුණුවනලද්දාවූ; සම්මදම්, සතෙකාෂ ඇත්තා වූ; සම්භ්‍රාන්තපුචිඡ්‍යමානම්, චලන (නඟුට) නඟන්නාවූ; උන්මුඛම්, උද්ග තවූ මුඛඇති; උදග්‍ර කර්ණම්, උදග්‍රවූ කන්ඇති; එකතඃ, එක් පාර්ශ්වි යෙකින්; පරිධාවන්, දිවන්නාවූ; ගවාම්කුලම්, ගොකුලය; දදර්ශ, දුටු.

21 විනිද්‍ර පද්මඃ—විනිද්‍ර, පිපියාවූ; පද්මඃ, පද්මඇත්තාවූ; මෘදුභිඃ, මොලොක්වූ; සමීරණෛඃ, පවනින්; කලහංසිකාගිරඃ—කලහංසිකා, කලහංසිකාවන්ගේ; ගිරඃ, තෙපලන්; විසාරයන්තඃ, පතුරුවන්නා වූ; සඩදෙශසීමා, සඩකීයවූ දෙශසීමායෙහි; සරිතඃ, සරිත්හු; විලඞ්ඝිතාඃ, ඉක්මෙනලද්දාහු; වධූචෙතසි, අඩගනාවන්ගේ සිත්හි; ශුචම්, ශොකය; සාධු, මනාකොට; සන්දධුඃ, පිහිටුවූ.

22 විවෘත්ත, පෙරළී; දෘෂ්ටඃ, දක්නාලද්දාවූ; විෂයව්‍යතික්‍රමාත්, වි ෂය ඉක්මීමෙන්; අවනිතලෙ, පෘථිවීතලයෙහි; ශනෛඃ, සෙමින්; නිමජ්ජන්තඉව, ගැලෙන්නවුන්වැනිවූ; සඩජන්මභූමෞ, සඩකීයවූ ජන්මභූමියෙහි; ගිරයඃ, පව්තයෝ; නෘපාත්මජා කපොලම්, රාජපුත්‍රි යගේ කපොලය; අජස්‍රම්, අනවරතයෙන්; අඥිභිඃ, කඳලෙන්; ආ තෙනුඃ, පැතිරවූ.

23 තත්‍රපෂි, ඒ මාඟියෙහි; ගජේන්ද්‍ර දන්තාහතා වන්‍ය ශල්ලකී—ග ජේන්ද්‍ර, හස්තිරාජයන්ගේ; දන්තාහතවන්‍ය ශල්ල්කී—දන්ත, දළින්; ආහත, පහරණලද; වන්‍ය ශල්ලකී, වන්‍ය ශල්ලකීන්ගේ; (ඔස්සලූ සි.) කෂාය ගන්ධිඃ, කෂාය ගන්ධ ඇත්තාවූ; වනාන්තමාරුතඃ, වනාන්ත මාරුතයතෙම; අලකාන්‍ර වල්ලරීඃ, කියඹුඅත් නැමැති ලතාවන්; ශ නෛඃ, සෙමෙන්; විධුනින්, කම්පාකරන්නේ; යොෂිතාම්, අඩග නාවන්ගේ; මුඛානි, මුඛයන්; පස්පර්ශ, ස්පර්ශකළේ.

24 අථප්‍රතානාඃ ප්‍රතතාන තාමසෘ
නෘපස්‍යඤ්ඡිමං (භය) මාදිශන්දිශඃ
ක්ෂිපන් ක්ෂපායා විගමෙ'පිසංහතිං
ප්‍රසහ්‍ය වෛරොචන රොච්ෂාංපති.

25 අරිෂ්ට සන්තාප විරූප දර්ශිනා-
සතමෝ'භිභූතාඃ ප්‍රතිකූල මාරුතාඃ
අවිප්‍රසන්නානි මුඛානි භෙජිරෙ
දිශොවිනාශෝ පනතා ඉවක්ෂණම්.

26 අථප්‍රකාශී භවදග්‍රතොදිශං
ක්ෂණදුදීච් මවභාස්‍ය දීප්තිභිඃ
අදෘශ්‍යතොත්පාත මනු(ව්‍යපාශ්‍රිතං)
බලෙන තෙජඃ සුරුෂාකෘතිශ්‍රියා

---

24 අථ, අනන්තරයෙන්; පති, මාර්ගයෙහිලා; තාමසඃ, තමස්හු ප්‍රති බඩවූ; ප්‍රතානඃ, සමූහයනෙම්; නෘවරස්‍ය, රාජෝත්තමයහට; භිමම්, භයඩකරවූ; (භයම්,) භය; ආදිශන්, දෙන්නේ; ක්ෂපායාඃ, රාත්‍රියගේ; විගමෙපි, පහවීමෙහිදු (දුවල්හිදු); වෛරොචනරොච්ෂාං සංහතිම්—වෛරොචන, සූර්‍ය්‍ය ප්‍රතිබඩවූ; රොච්ෂාං සංහතිම්, ශොභා සමූහය; ප්‍රසහ්‍ය, ලාහෙලා; ක්ෂිපන්, දුරුකරන්නේ; දිශඃ, දිගුන්; ප්‍රතතාන, පතලේ.

25 දිශඃ, දික්හු; විනාශොපනතා ඉව; විනාශයට පැමිණියන මෙන්; අවිප්‍රසන්නානි, අවිප්‍රසන්නවූ; මුඛානි, මුඛයන්; ක්ෂණම් ඇසිල්ලක්; භෙජිරෙ, සෙවියෝ; (කිං විශිෂ්ටාඃ දිශඃ? කිං විශිෂ්ටා විනාශොපනතාඃ?) අරිෂ්ට සන්තාපවිරූප දර්ශිනාඃ—අරිෂ්ට සන්තාප අරිෂ්ට සන්තාපයෙන්; විරූප, විරූපවූ; දර්ශිනාඃ, දර්ශින ඇත්තාවූ (දිග්දෘෂයෙන් විරූපවූ දර්ශිනඇත්තාහුයි) (නොඑහොත්); අරිෂ්ටසන්ත ප, අරිෂ්ටවූ (දුෂයෙන්) සිත්හිවූ අරිවුතැවුලිගෙන්; විරූප, විරූපවූ; දර්ශිනාඃ, දැකුම් ඇත්තාවූ; තමොභි භූතාඃ—තමඃ, අන්ධකාරයෙන්; අභිභූතාඃ, මඩනාලද්දාවූ නොහොත් මොහයෙන් මඩනාලද්දාවූ; ප්‍රතිකූල, ප්‍රතිකූලවූ; මාරුතාඃ, පවන් ඇත්තාවූ; (අනුකූලනොවූ අනුව නොපවත්නාවූ පවන්ඇත්තාවූ; නොහොත් අනුකූලව නොපවත්නාවූ මියඳුඩුරුහුරුඇත්තාවූ;) (දිශඃ විනාශොපනතාඃ ඉව අවිප්‍රසන්නානි මුඛානි ක්ෂණම් භෙජිරෙ.)

26 අථ, ඉක්බිත්තෙන්; ක්ෂණත්, ඇසිල්ලකින්; උදීච්ං දිශම්, උතුරුදිග; දීප්තිභිඃ, ශොභායෙන්; අවභාස්‍ය, බබලවා; අග්‍රතඃ, අභිමුඛයෙහි; ප්‍රකාශ්‍යභවත්, පහළවන්නාවූ; පුරුෂාකෘතිශ්‍රියා, පුරුෂාකාරශ්‍රීන්? (ව්‍යපාශ්‍රිතම්)* නොහරණලද්දාවූ; තෙජඃ, තෙජසෙක්; බලෙන, බලයාවිසින්; උත්පාතමනු, උත්පාතයටඅනුවලා; අදෘශ්‍යත, දක්නාලදී.

---

* විභක්තම්—සන්න.

27 විනිද්‍ර රකෙකාත්පල ශඛකයාතතං
විලොචනොපානත ඉවාලි සන්නාතිම්
තනො දධානඃ ශ්‍රවණවසඛිගිනීං
විශුඡ්ඣ පඛෙකරුහ බිජ මාලිකාම්.

28 විශාල වාමාංශ තටාවලඹිනීං
සමුවහන් චිපි තනූං තනූදරඃ
පරිඡ්ඣලත්තිවූ තපො ඡුතාශනා
සඵුලිඛගපාතෙරිව බිඳු චිත්‍රිතාම්.

29 හුජෙ'නිඹිමෙ සශරං ශරාසනං
නිධායවාමෙ නිධනාවහං විෂාම්
තරේ'පරස්මින් පරදුගීපාරගං
පරංසබිහුත් පරශුං පරාසුහා.

30 තපො'භිධානස්‍ය සිතෙතරාධවනඃ
ශිඛාඉවාදිත්‍ය මයූඛ පිඩගලාඃ
ජටා විධුණන් වලිතාඃ සමන්තතඃ
සමීරණෙරාත්ම රයෙණ සමහඃතෙඃ.

---

27 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; විනිද්‍ර, පිපියාවූ; රකෙකාත්පල ශඛකයා, රකෙකාකපලයෙහි ශඛකායෙන්; විලොචනො පාන්තෙ, නෙත්‍රාන්ත සමීපයෙහි; තතම්, පතලාවූ; අලිසඤ්ඤතිම්ව, භෘඛගසමූහයක්මෙන්; ශ්‍රවණව සඞ්ගිනීම්, ශ්‍රවණයෙහි සක්‍යවූ; විශුඡ්ක පඛෙකරුහබිජ මාලිකාම්—විශුඡ්ක, වියලුනාවූ; පඛෙකරුහබිජ මාලිකාම්, පද්මාක්ෂමාලාව; දධානඃ, උසුලන්නාවූ.

28 විශාලවාමාංශ තටාවලම්බනාම—විශාල, මහත්වූ; වාමාංශතට, වාමාංශ තටයෙහි; අවලම්බිනීම්, එලෙන්නාවූ; පරිඡ්ඣලත්තිවූතපොඡුතාශනසඵුලිඛග පාතෙරිව—පරිඡ්ඣලත්, දිලියෙන්නාවූ; තිවූ, කැකුළුවූ; තපොඡුතාශන, තපස්නැමැති වහ්නිඡුගේ; සඵුලිඛගපාතෙරිව, සඵුලිඛගපාතයෙන්මෙන්; (ඛිනිපුපුරුඡීමෙන්මෙන්;) බිඳුචිත්‍රිතාම්—බිඳු, බිඳුයෙන්; චිත්‍රිතාම්, විචිත්‍රකරණලද්දාවූ; චීපිතනූම්, චීපිවමීය; සමුවහන්, උසුලන්නාවූ; තනූදරඃ, කෘශවූ උදර ඇත්තාවූ.

29 විෂාම්, සතුරන්ට; නිධනාවහම්, විනාශඵලවන්නාවූ; සශරම්, ශර සහිතවූ; ශරාසනම්, දුන්න; අතිඹිමෙ, අත්‍යාදරයෙන් භයඛකරවූ; වාමෙභුජෙ, වාමහස්තයෙහි; නිධාය, පිහිටුවා; අපරස්මින් කරෙ, දකුණ හස්තයෙහි; පරදුගීපාරගම්—පර, සතුරු නැමැති; දුගී, දුගී යාගේ; පාරගම්, පාරයට ගියාවූ; පරම්, වෙසෙස්වූ; පරශුම්, ඊපාරුව; බිහුත්, උසුලන්නාවූ; පරාසුහා—පර, සතුරන්ගේ; අසුහා, ප්‍රාණ නසන්නාවූ; සඃ, හෙතෙම.

30 තපොභිධානස්‍ය, තපස් යන නම්ඇත්තාවූ; සිතෙතරාධවනඃ,

31 ප්‍රභූතීඃගුණං ජගදෙ ජගත්සඃජඃ
පරෙ'වතාරෙ ජ්වලනං චිතනිතා
හසෙනඛ්නවනනථ තද්බලංබලී
(ප්‍ර)රුධ්‍ය රමෙණ රුෂාවඃතාගිරඃ.

32 නාරම! රමං යුධිජෙතු මුදෘමො
විධියතාමන්‍ය ම්වඃක්ෂිතික්ෂිතම්
සරිතතවී පාටනා පාටවඃඃශං
නගොපතිං ප්‍රාප්‍ය විශීයතීනෙනගඃ

33 රඤො රපත්‍යෙ ජගතී පතිවිඤා
වෘථානවඃඃ දිහවික්‍රම ක්‍ර(මඃ)
අලංවිඃඃරි ගුඃඃනඃඃ පාටවො
නාදඤ්ශුකප්‍ර(භ)වෙ විහඩගමඃ.

ක්‍රඃඤණ්වතීමන්හුගේ; ශිඛාඃඉව, ශිඛාවන්වැනිවූ; ආදිත්‍යම්යුඛපිඩඟ ඃඃ—ආදිත්‍යමයුඛ, සූයර්රශ්මිසේ; පිඩඟඃඃ, පිඟුවන්වූ; සමන්තතඃ, හාත්පසින්; වලිතඃ, රැළිනුණුවාවූ; ජටඃ, ජටාවන්; ආත්මරයෙණ, සවකීයවූ වෙගයෙන්; සම්භඃතෙඃ, රැස්කරණලද්දුවූ; සම්රණෙඃ, පවනින්; විධුනින්, කම්පාකරන්නාවූ.

31 අථ, අනන්තරයෙන්; ජගත්සඃජඃ, බ්‍රහ්මයාගේ; පරොවතාරඃ, අනික් අවතාරයක්වූ; බලී, බලවත්වූ; භඃගුණම්ප්‍රභූඃ, ඃඟු රාමතෙම; ජ්වලනම්, වන්නිය; (වි)තනිතඃ, පතුරුවන්නාවූ; හසෙන, හාස යෙන්; තත්බලම්, ඒ සෙනහ; ධුන්වින්, කම්පාකරන්නේ; රමෙණ, රාමයාවිසින්; (ප්‍ර)රුධ්‍ය, වලකා; රුෂා, රොෂයෙන්; වඃතඃඃ, ගැවසි ගත්තාවූ; ගිරඃ, තෙප්ලන්; ජගදෙ, කියනලදී.

32 රාම, රාමය; අන්‍යංක්ෂිතික්ෂිතම්ව, අනික් රජක්මෙන්; රාම්ම්, රාමයා; යුධි, යුධයෙහිලා; ජෙතුම්, දිනන්නට; උද්‍යම්ඃ, උත්සාහ ප්‍ර යොගය; නවිධ්‍යතාම්, නොකරණ්ලැබේවා; සරිතතවී පාටන පාටව ඃඃශම්—සරිතතවී, (නදීකූලයන්)ගේ; පාටන, පැළීමෙහි; පාටවඃඃශම්, පටුබව සඃඃකීකරන්නාවූ; ගොපතිම්, වෘෂභරාජයා කරා; නගඃ, පර්වතයතෙම; ප්‍රාප්‍ය, පැමිණ; නවිශීයතීතෙ, නොවිසිරෙන්නේසි.

33 ජගතීපතිවිඃඃ, රාජ ශත්‍රුවූ; තව, තාගේ; වික්‍රමක්‍ර(මඃ), වික්‍ර මයාගේ පදනඃඃසයතෙම; ඉහ රඤො රපත්‍යෙ, මේ රාමයාකෙරෙහි; වෘථාසඃඃත්, සිස්වන්නේසි; (එසේමැසි;) විසාරිගුඃඃනඃඃපාටවඃ—වි සාරි, මත්ස්‍යයන්ගේ; ගුඃඃනඃඃ, කෑමෙහි පිහිටියාවූ; පාටවඃ, පටුබව සඇති; විහඩගමඃ, පක්ෂතෙම; දඤ්ශුකප්‍ර(භ)වෙ, තුජඩග පෘථුකයාකෙ රෙහි; හෙවත් සපීපැටවාකෙරෙහි; නාලම් (නප්‍රභූඃ), නොපොඤා සත්වන්නේසි.

34 තවප්‍රයොගෙ ධනුෂෝ'නුශාසිතුෑ
ශරාසනෙ භුබර ධන්‍ඛනෑ (පරම්)
ඉතෑ ප්‍රවෑත්තා'පි නන්‍දන මාගතා
විපත් තවදීයශ්‍රවණස්‍ය ගොචරම්.

35 නිශම්‍යතස්‍යෛත දිතීරිතං වචෝ
ජගාද ශිෂ්‍යෑ (සපුනෑ) පිනාකිනෑ
පරස්‍යවෑබිං යශසෝ චිතන්‍වතීං
වෑථා විධිත්සන් ධනුෂෝභිදෑ මිදම්

36 නාවෙශ්වර! සතබ්ධ තරං ධනුර්‍ධයං
විධාය වන්‍ධ්‍යෙතරබාණ පාතනම්
විශාමධීශෙ කිල විශ්ව කර්‍මණ
පුරන්‍දරාඛ්‍යාය පුරා ව්‍යතීයතීන.

37 විසෑජ්‍ය පූර්‍වීං දනුජාරයෙ ධනු-
සෑයෝ රථාදෑසි රථාඞ්ගධාරිණෙ
ධනුසෑතෛතෙකං ත්‍රිදශාධිපෙනෙතත්
ත්‍රිලොචනාය ත්‍රිපුරං දිධක්‍ෂතෙ.

---

34 තව, තෑගේ; ධනුෂෑප්‍රයොගෙ, ධනුෑප්‍රයොගයෙහි; (ධනුශ්ශි ලප ඉහැන්මෙහි;) අනුශාසිතුෑ, අනුශාසිතෑවූ; (උගන්වන්නාවූ;) භූධර ධන්‍ඛනෑ, ඊශ්වරයාගේ; ශරාසනෙ, දුන්නෙහි; (පරම්, අත්‍යර්‍ථයෙන්;) ඉතෑ ප්‍රවෘත්තාපි, මෙයින් පැවැත්තාවූ; විපත්, විපත්තිතොමෝ; තව දීයශ්‍රවණස්‍ය, (තාපිළිබඳ) කාණ්ඩර්‍ෂියාගේ; ගොචරම්, ගොචරයට; (විෂයට;) නාගතානුනම්, නොපැමිණියසි සිතම්.

35 පිනාකිනශ්ශිෂ්‍යෑ, භෘගුරාමිතෙම්; ඉති, මෙසේ; ඊරිතම්, කියනලද්දාවූ; තස්‍ය, ඒ දශරථ රාමයාගේ; එතත් වචෑ, ඒ වචනය; නිශම්‍ය, අසා; පරස්‍ය, සතුරාගේ; (දශරථි රාමයාගේ;) යශසෑ, යශස්තු ගේ; වෑබිම්, වෑඛිය; චිතන්‍වතීම්, පතුරුවන්නාවූ; ධනුෂෝභිදම්, ධනු ඡේදය; (දුනුබිඳීම;) වෑථාවිධිත්සන්, බිස් කටැවීවූයේ; ඉදම්, (මේ) වචනය; ජගාද, කී.

36 නාවෙශ්වර, නාවෙශ්වරය; (අලුත ශ්‍රීලද්දව;) විශ්වකර්‍මණ, විශ්වකර්‍මයා විසින්; සතබ්ධතරම්, අති සතබ්ධවූ; වන්‍ධ්‍යෙතරබාණ පාතනම්—වන්‍ධ්‍යෙතර, අවන්‍ධ්‍යවූ; බාණපාතනම්, ශරපාතඇති; ධනු ර්‍යම්, දුනුදෙක; විධාය, කොට; පුරන්‍දරාඛ්‍යාය, පුරන්‍දරය යන නම් ඇති; විශාමධීශෙ, විශ්වශ්වරයහට; (ශක්‍රයහට;) පුරා, පෙර; ව්‍යතීයතීන, ඉක්මවූයේ; කිල, දෙනලදවූ.

37 අථ, අනන්‍තරයෙන්; ත්‍රිදශාධිපෙන, ශක්‍රයා විසින්; තයෝෑ, ඒ ධනුර්‍ධය අතුරෙහි; පූර්‍වීම්, පළමුවූ; එකන්‍ධනුෑ, එක් දුන්නක්; රථා

38 මරුත් පතිසහදහත ජන්‍ය තෙජසො
විචිත්සයා හව්‍යවහොග්‍ර තෙජසොඃ
අජය්‍ය ශක්‍රෙඤ්‍ය රජයො රජායත
ව්‍යධත්ත යත්නෙන යථා'භවසථා.

39 චකාර චක්‍රාදි විහාය දෙවයො-
ඊයුගං මහෙෂ්වාස යුගෙන සංයුගම්
දිශො දශාපි ප්‍රතිරුධ්‍ය පත්‍රිභිඃ
සමාඃ සහස්‍රාණි සමෙත සාහසම්.

40 අථොවිනාෘඪං මෘදුභූත මීශ්වරඃ
සසජ්ජි යච්චාපමහෙදි නත්ථියා
අගාදුජීකාය විතීර්ණමීර්ණ මඤ්ජිතං
ක්‍රමෙණ හසතං මම වෛෂ්ණවංධනුඃ.

ඛගධාරිණෙ, චක්‍රායුධය දරණසුලුවූ; දනුජාරයෙ, විෂ්ණුහට; විසෘජ්‍ය, දී; ත්‍රිපුරඡිධඤතෙ, ත්‍රිපුරදහන කරන්නාවූ; ත්‍රිලොචනාය, ඊශ්වරයහට; තදෙකඛිඤඃ, ඒ එකදුන්න; අදෘසි, දෙනලදී.

38 මරුත්පතිඃ, ශක්‍රතෙම්; තද්ගතජන්‍යතෙජසඃ—තත්ගත, ඒ ධනුෂට ගියාවූ; ජන්‍ය, යුඛයෙහි; තෙජසඃ, තෙජස්හු සම්බන්ධව; විචිත්සයා, දනට් රිස්සෙන්; හව්‍යවහොග්‍රතෙජසොඃ—හව්‍යවහ, වහ්නියට බඳුවූ; උග්‍ර, දරුණුවූ; තෙජසොඃ, තෙජස්ඇති; අජය්‍ය ශක්‍රෙඤ්‍යඃ, නොදිනියනැක්කාවූ ශක්‍රයාණ ඇති; අජයොඃ, අජයන් දෙදෙනාගේ; (විෂ්ණු ඊශ්වර දෙදෙනාගේ;) ඊහවඃ, යුඛයතෙම; යථාඅජයතා, යම් සේවේද; යත්නෙන, උත්සාහයෙන්; තථාව්‍යධත්ත, එසේකෙළේ.

39 දෙවයොඊයුගම්, දෙවයුග්මයතෙම; (විෂ්ණු මහෙශ්වර දෙදෙන;) චක්‍රාදි, චක්‍රාදිවූ; ආයුධානි, ආයුධයන්; විහාය, හැර; දශදිශොපි, දශදිගුන්ද; පත්‍රිභිඃ, ශරයෙන්; ප්‍රතිරුධ්‍ය, වලකා; මහෙෂ්වාස යුගෙන, මහා ධනුර්යෙන්; සමාඃ සහස්‍රාණි, අවුරුදු දහසක්; සමෙත සාහසම්, සඛ්‍යතවූ සාහස ඇතිව; (පැමිණියාවූ සාහස ඇතිව;) සංයුගම්, යුඛය; චකාර, කෙළේ.

40 අථොඃ, ඉක්බිත්තෙන්; ඊශ්වරඃ, ඊශ්වරතෙම්; විකෘඪ, ඇදමෙන්; මෘදුභූතම්, මොලොක්වූ; යච්චාපම්, යම් දුන්නක්; සසජ්ජි, හළද; තත්, ඒ චාපය; ඛියා, තාවිසින්; අහෙදි, බිඳිනාලද; සෘෂීකාය, සෘෂීකතම් සෘෂියහට; විතීර්ණජීර්ණම්, දෙනලද්දුවූ; අඤ්ජිතම්, අනඤවූ; වෛෂ්ණවම්, විෂ්ණු ප්‍රතිබඛවූ; ධනුඃ, ධනුෂ; ක්‍රමෙණ, ක්‍රමයෙන්; මම, මාගේ; හසතාම්, හසතායට; අගාත්, පැමිණියේ.

41 ගුණවුඛාවස්‍ය තයොජීගවිජ්‍ඃතිං
ජහාතිනෛකො දුඃතෙති විඝ්‍නඃ
අසංශයංජ්‍යෙති නිරුඛීමාගතඃ
පරොමමෛවශ්‍රවණනත ගොචරඃ.

42 අපාඛග භාගාවඛි චාප පූරණං
සුදුෂ්කරං තීඃණීතු විෂ්ණු ගොචරම්
ගුණං යදිප්‍රාපයසීහ ජිහ්මතාං
බලොපපනෙනඵු න තසඵව මග්‍රණීඃ.

43 නිධාය බාණං ධනුෂීහ පූරිතෙ
වධඃ සුභඝෙතනා තවෛෂ සත්ක්‍රියා
ඉතීරයිත්වා තනයස්‍ය භූපතෙර්
මුමොච හඝෙ සශරං ශරාසනම්.

44 තතඃ සශ්‍රන්‍යා මිව මුඤ්චි මානය-
නනපාඛග දෙශං දශකණ්ඨ සූදනඃ
බලා දවිශ්‍රුත විකජීණශ්‍රම-
ශ්‍රවකජී ගුජද් ගුණබන්ධනාං ධනුඃ.

---

41 අස්‍ය, මොහුගේ, (මේ ධනුෂ්හුගේ;) උභෞගුණ්‍ය, ගුණයෝදෙදෙනෙක; තයොඃ, ඒදෙදෙනා අතුරෙහි; දුඃතෙති, දුඃඛතායයි; විඝ්‍නඃ, ප්‍රසිබවූ; එකඃගුණඃ, එක්ගුණයෙක්; ජගවිඝ්‍යතිම්, ජගච්ඡ්‍රුතිය; (ලොකයාගේ කණ්ඩ්‍රිය;) නජහාති, නොහරශ්‍රේය; ජ්‍යෙති, ජ්‍යය යි; නිරුඛීම්, ප්‍රසිබියට; ආගතඃ, පැමිණියාවූ; පරඃගුණඃ, අනික් ගුණ යතෙම; අසංශයම්, සැකනැතිව; මෛමෙව, මාගේම; ශ්‍රවණනතගොචරඃ, ශ්‍රවණනතයම්ගොචරකොට ඇත්තේයි.

42 අපාඛගභාගාවඛී, අපාඛගභාගය අවධිකොට ඇති; සුදුෂ්කරම්, අත්‍යර්‍ථයෙන් දුෂ්කරවූ; විෂ්ණුගොචරම්, විෂ්ණුහට ගොචරවූ; චාප පූරණම්, චාපපූරණය; තීඃණීතු, සිටිවයි; යතඃ, යම්හෙයකින්; ඉහ, මේ දුන්නෙහි; යදි, ඉදින්; ගුණම්, ජ්‍යාව; ජිහ්මතාම්, චක්‍රබවට; ප්‍රාපයසි, සම්පාදවන්නෙහිවිනම්; තතඃ, එහෙයින්; බලොපපනෙනඵු, බල උපපන්නයන්කෙරෙහි; ඵම්, තෝ; අග්‍රණීඃ, අග්‍රෙසරයෙහි.

43 බාණම්, ශරය; නිධාය, පිහිටුවා; ඉහ ධනුෂි, මේ දුන්න; පූරිතෙ(සති), පුරණලද කල්හි; සුභඝෙතනා, සුඛකීයවූ හෘදයයෙන්; එෂවධඃ, මේ වධයතෙම; තව, තට; සත්ක්‍රියා, සත්කාරයයි; ඉතීරයිත්වා, මෙසේ කියා; භූපතෙඃතනයස්‍ය, රාජපුත්‍රයාගේ; හඝෙති හෘදයෙහි; සශරම්, ශර සහිතවූ; ශරාසනම්, දුන්න; මුමොච, බහාලී.

44 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; භූතන්‍යම්ව, සිස්වූවාක්වැනිවූ; මුඤ්චිම්, මිට; අපාඛගදෙශම්, අපාඛගදෙශයට; (ඝණ්ඨාතන ප්‍රදෙශයට;) ආන

45 සඉතන මුඤ්ඣඃ කිල සායකොදිවඃ
පදං තපස්‍යද් වෘෂභස්‍ය වාඤ්ඡතඃ
චිතීය වණ්ණිඃස්‍ය නිහන්තුරාත්මනො
විධාය නීශාර මථව්‍යතිෂඨත.

46 රිපොරජය්‍යස්‍ය ජයෙන මානවෙඃ.
සභාජ්‍යමානො බහුමාන මන්‍යුණෙඃ
මනොඤවාසෙ පජිමෙථිලීසඛඃ
සුඛෙන නීතවා කතිචිද්දිනානිසඃ.

47 ව්‍යපාවෘතචාර මුඛෙන සන්‍යතං
බලෙන භූම්නා විශතා කෘතධවනිඃ
පුරීමුදන්වන්ත මුදග්‍ර නිඝනං
තනුංපිබන්තීමිව කුම්භ ජන්මනඃ

යන්, පමුණුවන්නාවූ; සඃ දශකණ්ඨ සූදනඃ, ඒ දශග්‍රීව ශත්‍රුතෙම; (දෘශරථිරාමතෙම;) බලාත්, බලයෙන්; අවිඤත විකෂිණශ්‍රමඃ—අවිඤත, නොදන්නාලද්දාවූ; විකෂිණශ්‍රමඃ, විකෂිණශ්‍රම ඇත්තේ; (ඇදීම් ශ්‍රම ඇත්තේ;) ගුණ්ද්ගුණ බන්ධනම්—ගුණත්, හඬන්නාවූ; ගුණබන්ධනම්, ජ්‍යබන්ධනඇතිදැ; (දුනුමුඩා බැඳුම්ඇතිදැ;) ධනුඃ, ධනුෂ; වකෂි, ඇද්දේ.

45 අථ, අනන්තරයෙන්; තෙන, ඒ රාමයා විසින්; මුක්‍තඃ, හරණ ලද්දාවූ; සසායකඃ, ඒ ශරයතෙම; දිවඃපදම්, දිව්‍ය පදය; වාඤ්ඡතඃ, පසස්නාවූ; චිතීය වණ්ණිඃස්‍ය, චිතීය වණ්ණිඃයා සම්බන්ධව; (රාජ වංශයා සම්බන්ධව;) නිහන්තුඃ, නසන්නාවූ; තපස්‍යද්වෘෂභස්‍ය, තපස්වි උත්තමයාගේ; ආත්මනඃ, ධර්මයට; නීශාරම්, ආවරණය; විධාය, කොට; ව්‍යතිෂඨතකිල, සිටියේලු.

46 අජය්‍යස්‍ය, නොදිනියහැක්කාවූ; රිපොඃ, සතුරාගේ; ජයෙන, දිනීමෙන්; බහුමාන මන්‍යුණෙඃ, බහුමාන මන්‍යුණ ඇත්තාවූ; (බහු මනින් ඇමතීම් ඇත්තාවූ;) මානවෙඃ, මනුෂ්‍යයන් විසින්; සභාජ්‍ය මානඃ, ප්‍රීතිපූරස්සරව සෙවුනාලද්දාවූ; සඃ මෛථිලීසඛඃ, ඒ මෛථිලී සඛතෙම, මනොඤවාසෙ, මනොඤවූ වාසඇති; පථි, මාර්ගයෙහි; සුඛෙන, සුවයෙන්; කතිචිද්දිනානි, කීපදවසක්; නීත්වා, යවා.

47 ව්‍යපාවෘතචාරමුඛෙන—ව්‍යපාවෘත, විවෘතකරණලද්දාවූ; චාර මුඛෙන, චාරමුඛයෙන්; සන්‍යතම්, අනවරතයෙන්; කෘතධවනිඃ, කරණලද්දාවූ ධවනි ඇතිව; විශතා, වදනාවූ; භූම්නා, බොහෝ; බලෙන, බලයා කරණකොටගෙණ; උදග්‍රනිඝනම්—උදග්‍ර, හිවියාවූ; නිඝනම්, ධවනි ඇතිකොට; උදන්වන්තම්, සාගරය; පිබන්තීම්, බොන්නාවූ; කුම්භ ජන්මනඃ, අගස්ති මහර්ෂිහුගේ; තනුම්ව, ශරීරයවැනිවූ; පූරීම්, පුරියට.

48 නරෙන්‍ද්‍ර රථෙත්‍ථ භයභාග චාරිත
ප්‍රසාරිකාලා ගරුඨ්‍ඨපවාසිතාම්
තනාමනාතෙතරූප රත්නාතොරණං
සපඩිකජාඡ්‍ඨාපද කුම්භ මණ්ඩලෙෑ.

49 පරිඛණත්කාඛන කිඞ්කිණී ගුණෙෑ
සුගන්ධිනා ගන්ධවහෙන තාඩිතෙෑ
භ්‍රමන්පතාකා නිභරෙ රුදර්චිභෙ
චිතන්‍ධතීමුභණ ඍණෙෑ තරච්ජිදුම්.

50 මඩ්ඩුවතවාත විරාව කිඞ්කිණී
රුතෙන රම්‍යං මණිතොරණසුජාම්
චයංදධානා මනිලස්‍ය රංහසා
ධුතංපතාකා'නුකෘතානි බිභ්‍රතෑ.

51 සතාං විවෙශාළිබඛ සම්පදෑ
මුහුර්මුඛෙඤ්ඤ රුදයෙන සච්චිතෑ
නරෙන්‍ද්‍රසූනුර්මුකුලානි කාලපයන්
ජනස්‍ය හසකාරුණ පඞ්කජානි.

---

48 නරෙන්‍ද්‍ර රථෙත්‍ථ භයභාග චාරිත ප්‍රසාරි කාලානරුඨ්‍ඨප වාසි තාම්—නරෙන්‍ද්‍ර රථෙත්‍ථ, රාජවීථියෙහි; උභයභාග, දෙපාර්ශ්වයෙහි; චාරිත, හසුරුවනලද්දාවූ; ප්‍රසාරි, පැතිරෙණ සුලුවූ; කාලාගරුඨ්‍ඨප, කලු වැල් දුම්න්; වාසිතාම්, සුවඳකරණලද්දාවූ; උපරත්නතොරණම්, රුවන් තොරණ සමීපයෙහි; අනතෙතෑ, පමණ නැත්තාවූ; සපඩිකා ජාඡ්‍ඨාපද කුම්භ මණ්ඩලෙෑ—සපඩිකාජ, පියුම් සහිතවූ; අඡ්‍ඨාපද කුම්භ මණ්ඩලෙෑ, ඇණ්ඩිත් අට සමූහයෙන්; තතාම්, පතුරුවන ලද්දාවූ.

49 පරිඛණත්කාඛන කිඞ්කිණී ගුණෙෑ—පරිඛණත්, හඬන්නාවූ; කාඛන කිඞ්කිණී ගුණෙෑ, රන්රසුවල් ඇත්තාවූ; සුගන්ධිනා, සුවඳවූ; ගන්ධවහෙන, පවනින්; තාඩිතෙෑ, පහරණලද්දාවූ; භ්‍රමන්පතාකානිභරෙෑ—භ්‍රමත්, බම්න්නාවූ; * පතාකානිභරෙෑ, පතාකා සමූහයෙන්; උදර්චිභෑ, උද්ගතවූ ශොභා ඇති; ඉණඍණෑ, සූර්‍ය්‍යයාගේ; කරච්ජිදුම්, රැශ්ම් විනාශය; චිතන්‍ධතීම්, පතුරුවන්නාවූ.

50 මඩ්ඩුවතවාතවිරාව කිඞ්කිණී රුතෙන—මඩ්ඩුවතවාත, භෘඩගසමූහයාගේ; විරාව, නාදනැමැති; කිඞ්කිණී රුතෙන, කිඞ්කිණී ධ්වනියෙන්; රම්‍යම්, මනොඥවූ; පතාකානු කෘතානි, පතාකානුකාරයන්; බිභ්‍රතෑ, උසුලන්නාවූ; අනිලස්‍ය, වාතයාගේ; රංහසා, වෙගයෙන්; ධුතම්, කම්පාකරණලද්දාවූ; මණිතොරණසුජාම්, මිණිතොරණහි මල්දම් සම්බන්ධවූ; චයම්, † සමූහය; දධානාම්, උසුලන්නාවූ.

51 සෑ නරෙන්‍ද්‍රසූනුෑ, ඒ රාජපුත්‍රතෙම; මුඛෙඤ්ඤෑ උදයෙන, මුඛ

---

* බබලන්නාවූ—සන්න. † රයම්—සන්න.

52 ගුරූනාපෘෂ්ඨෙවව කුමාර මික්ෂිතුං
ජවෙන වාතායන මීශ්වරඛගනාඃ
නතා නාසතෙත්‍ය නවම්‍රුඪ වෘතතය-
සතථාහි වංශස්‍ය රඝොර්‍ණිනතා.

53 රාජ වාතායන සනතතිවීඃතා
විලොල නොත්තෙර්‍ණිතා මුඛාම්බුජෙඃ
නතාවිනීලොත්පල පත්‍ර සම්පදඃ
සරොජිනී තියශ්‍රිවව්‍යවසථිතා.

54 දධෞ දයුතිං ජාලගවාක්ෂ සඞ්ගිනී
නිතම්බිනීනාං චලදඤ්ජි සනතතිඃ
තතෙව පඞ්කරුහ නාලජාලකෙ
පරිසථුරන්ත්‍ත ශඵරී පරම්පරා.

නුහුගේ උදෙයෙන්; සච්තඃ, භාත්පසින්; අඤ්ලිබඛ සම්පදඃ, අඤ්ලිබඛ සම්පත්තියෙන්; ජනසය, ජනයාගේ; හෘතතාරුණ පඞ්කජානි—හ සති, හසනතානැමැති; අරුණ පඞ්කජානි—අරුණ, රත්වූ; පඞ්කජානි, පද්මයන්; මුකුලානි, මුකුලවූවවුන්; කල්පයන්, කරන්නේ; මුහුඃ, එකෙණෙහි; තාම්පුර්‍ම්, ඒ පුරියට; එවෙශ, වනි.

52 අඞ්ගනාඃ, අඞ්ගනාවෝ!; ගුරූන් අපෘෂ්ඨෙවව, වැඩිමහල්ලන් නොවිචාරාම; කුමාරම්, කුමාරයා; ර්‍ක්ෂිතුම්, බලනපිණිස; ජවෙන, වෙගයෙන්; වාතායනම්, කවුළුවට; ර්‍ක්‍ෂුඃ, පැමිණියෝ; (ගියෝ;) තාඃ, ඔහු; නසතෙත්‍ය, නොසතින්හු නොවෙති; (පතිව්‍රතා නොවන්නාහු නොවෙති;) නවම්‍රුඪ වෘතතයඃ, මුඪ වූහසි ඇත්තාහුදු නොවෙත්; රඝොර්‍ණිශස්‍ය, රඝුවංශයාගේ; විනීතතා, විනීතබව; තථාහි, එසේමැයි.

53 විලොලනෙත්‍රෙඃ—විලොල, චපලවූ; නෙත්‍රෙඃ, නෙත ඇත්තාවූ; වනිතාමුඛාම්බුජෙඃ—වනිතා, අඞ්ගනාවන්ගේ; මුඛාම්බුජෙඃ, මුඛ පද්මයෙන්; වෘතා, පිරිවරණලද්දුවූ; වාතායන සඤතතිඃ, කවාට සඤතතිතොම්; රාජ, හෙබ්බූ; (කුමක්මෙන්?) විනීලොත්පල පත්‍ර සම්පදඃ—විනීල, නිල්වූ; උත්පලපත්‍ර සම්පදඃ, උත්පලපත්‍ර සම්පත්තියෙන්; තතා, පතලාවූ; තියශ්‍රීක්, සරස; ව්‍යවසථිතා, සිටියාවූ; සරොජිනීව, පද්මිනියමෙන්.

54 ජාලගවාක්ෂ සඞ්ගිනී—ජාලගවාක්ෂ, දැල්කවුළුයෙහි; සඞ්ගිනී, සෘතවූ; නිතම්බිනීනාම්, නිතම්බිනීන්ගේ; චලදඤ්ජි සඤතතිඃ—චල, චපලවූ; දඤ්ජි සඤතතිඃ, නෙත පඞ්තිතොමෝ; දයුතිම්, ශොභාව; දධෞ, ඉසිලූ; (කුමක්මෙන්?) පඞ්කරුහනාලජාලකෙ, පද්මනාල සමූහයෙක්හි; (පියුම්නල සමූහයෙක්හි;) තතා, පතලාවූ; පරිසථුරන්ති, සැලෙන්නාවූ; ශඵරීපරම්පරාඃ, ශඵරී පරම්පරාවක්මෙන්; (පෙරිපනනියක්මෙන්.)

55 පදංපූරන්ත්‍රාම්විශුෂ්කයාවකාං
සමජීජයතත්‍රාමවිලම්බිවික්‍රමම්
බහූව සොපානවිමර්දිසම්භවං
සඛරාගඑවාඛ්‍රිතලස්‍යයාවකං.

56 කයාචිදුලොකපථංමුඛාකුලං
සමෙත්‍යසම්මෘසතපත්‍රලෙඛයා
සඛීකපොලාහිතගණ්ඩභාගයා
කෘතඝනදීයෙපිමුඛෙවිශෙෂකං.

57 ප්‍රසාධනවෘතෘතයාපිරාමයා
ප්‍රදෙශිනීපවීවිකෘෂ්ටකර්ණිකයා
උපායයෙවාමකරඝට්පත්‍රයා
රයෙණවාතායනජාලමන්‍යයා.

58 දෘතප්‍රයාණශ්‍රමලඨකෙශබන්ධනා
සඝර්මවාරිස්‍රුතිබිභ්‍රතීමුඛම්
ශ්‍රමාතුරෙරුචයමන්‍ථරංපර
යෙවසපත්නාපරිශඞ්කනීයතාම්.

---

55 පුරඃත්‍රාම්, කුඩුඹිනියෙ; (ගෙමඹුව;) අවිශුෂ්කයාවකම්—අවි ශුෂ්ක, නොවියල්යාවූ; යාවකම්, ලතුඇති; පදම්, පදය; අවිලම්බි වික්‍රමම්—අවිලම්බි, ශීඝ්‍රවූ; වික්‍රමම්, පදනෘඝ ඇත්ත; සම්ජීජය නත්‍රාම් (සත්‍රාම්,) තබන කල්හි; සොපාන විමර්දි සම්භවං—සොපා න විමර්දි, හිණිපෙති මැඩමෙන්; සම්භවං, උපන්නාවූ; සඛරාගඑව, සඛකීයවූ රාගයම්; අඛ්‍රිතලස්‍ය, පාදතලයට; යාවකො බහුව, ලතුවී.

56 මුඛාකුලම්, මුඛයෙන් ආකුලවූ; ආලොකපථම්, කවුළුවට; සමෙ ත්‍ය, පැමිණ; සම්මෘසත පත්‍රලෙඛයා—සම්, (සෙවද) ජලයෙන්; සෘ න, වැහුණුවූ; පත්‍රලෙඛයා, පත්‍රලෙඛා ඇත්තාවූ; සඛි කපොලාහිත ගණ්ඩභාගයා—සඛි, යෙහෙළියන්ගේ; කපොල, කොපුල්හි; ආහිත, පිහිටුවනලද්දුවූ; ගණ්ඩභාගයා, කපොලභාග ඇත්තාවූ; කයාචිත්, එකකවිසින්; තදීයෙ, ඈ පිළිබඳවූ; මුඛෙපි, මුඛයෙහිදු; විශෙෂකං, පත්‍රලෙඛයතෙම; කෘතං, කරණලදී.

57 ප්‍රසාධනවෘතෘතයාපි—ප්‍රසාධන, මණ්ඩනයෙහි; වෘතෘතයාපි, යොමුදුවූ; ප්‍රදෙශිනී පවී විකෘෂ්ට කර්ණිකයා—ප්‍රදෙශිනී පවී, තර්ජ නීඅඬිගුලි පවියෙන්; විකෘෂ්ට, අදනාලද; කර්ණිකයා, කණි ඇත්තා වූ; වාමකරඝට පත්‍රයා—වාමකරඝට, වාම හස්තයෙහි පිහිටියාවූ; ප ත්‍රයා, පත්ඇති; අන්‍යයා රාමයා, අනික් අඬගනාවක විසින්; රයෙණ, වෙගයෙන්; වාතායනජාලම්, ජාල කවුළුතෙම; උපායයෙ, පැමිණි නලදී.

58 දෘතප්‍රයාණශ්‍රමලඨ කෙශබන්ධනා—දෘත, යුතුවූ; ප්‍රයාණ, ගම

59 නිතාන්තමෙකීකෘත ගණ්ඩ භාගයොඃ
ඕෘශාලාපවාතායන යාතමන්‍යයොඃ
මුඛවයං කුණ්ඩලමෙක මෙවතත්
(ප්‍ර)භාසුරං මණ්ඩයතිස්ම රාමයොඃ.

60 විධායකාචිත්ප්‍රථමන්තු ලජ්ජයා
ප්‍රියොපභුක්තාධර මඕ ලක්ෂිතම්
ප්‍රයාති (දූරං) නෘපතෙඃ දිදෘක්ෂයා
චකාරවාතායන වාහ්‍යමානානම්.

61 අතීව්‍යුදෙතා කුචයුග්ම සම්පදා
නිරුධ්‍යවාතායන මුත්තනස්තනී
සඛීජනොයත්තෘශ මධ්‍ය භාගතඃ
පතාකිනීම් මන්තරමාප වීක්ෂිතුම්.

නින්; ගුලුථ, ගිවිලවූ; කෙශබන්ධනා, කෙශ බන්ධන ඇත්තාවූ; සඝම් වාරිස්‍රුතී, ඝර්මජල වැගිරීම් සහිතවූ; මුඛම්, මුඛය; බිභ්‍රත්‍ම්, උසුලන්නා වූ; ශ්‍රමාතුරොරුවය මන්‍ථරඃ—ශ්‍රම, ශ්‍රමයෙන්; ආතුර, ආතුරවූ; ඌරු වය, ඌරුවයෙන්; මන්‍ථර, ලැසිගත්තාවූ; අපර, එකක්නොමෝ; සපත්නඃ, ප්‍රතිපක්ෂ සකිය විසින්; (එක සැමියා අඹුව විසින්;) පරි ශඞ්කනීයතාම්, සැක කටයුතු බවට; යයෞ, ගියා; (පැමිණියා.)

59 නිතාන්තම්, අත්‍යර්ථයෙන්; එකීකෘතගණ්ඩ භාගයොඃ—එකීකෘ ත, එකක් කරණලද්දාවූ; ගණ්ඩභාගයොඃ, කපොලභාග ඇති; අන්‍ය යොඃ රාමයොඃ, අනිත් අඟනන් දෙන්නකුගේ; ඕෘශාලාපවාතායන යාතම්—ඕෘශ, අත්‍යර්ථයෙන්; අලප, අලපවූ; (ඉතා කුඩාවූ;) වාතාය න, ආලොකපථයට; යාතම්, ගියාවූ; තන්මුඛවයම්, ඒ මුඛවය; (ඒ මු ණුදෙක; (ප්‍ර) භාසුරම්, බබලන්නාවූ; එකමෙව කුණ්ඩලම්, එකම කු ණ්ඩලයතෙ; (තෝඩුව;) මණ්ඩයතිස්ම, හෙබවී.

60 කාචිත්, එකක්නොමෝ; ප්‍රථමන්තු, පළමුකොට වනාහි; ලජ්ජ යා, ලජ්ජාගෙන්; ප්‍රියොපභුක්තාධරම්—ප්‍රිය, වල්ලභයා විසින්; උප භුක්ත, අනුභවකරණලද්දාවූ; අධරම්, අධර ඇති; ආනනම්, මුහුණ; අඕලක්ෂිතම්, අඕයක් පෙණෙන්නා; විධාය, කොට; නෘපතෙඃ, රජ හු; (දූරම්,) දුරට; ප්‍රයාති(සති,) යන කල්හි; දිදෘක්ෂයා, දැක්කැවිරිස් සෙන්; වාතායන වාහ්‍යම්, වාතායනයෙන් වාහ්‍යවූවා; චකාර්, කළා.

61 උනනතස්තනී, උනනතවූ ස්තන ඇති; එකා, එකක්නොමෝ; කුචයුග්ම සම්පදා, ස්තනයුග්ම සම්පත්තියෙන්; වාතායනම්, කවුළු ව; නිරුධ්‍ය, වලකා; අතීව්‍යුදිත්, සිටියා; සඛීජනඃ, සඛීජනයෙම; යත් කෘශ මධ්‍යභාගතඃ—යත්, යම්ක්හුගේ; කෘශ, කෘශවූ; මධ්‍යභාගතඃ, මධ්‍යභාගයෙන්; පතාකිනීම්, සෙනාව; වීක්ෂිතුම්, බලනපිණිස; අන්ත රම්, අතුරට; ප්‍රාප, පැමිණියේ.

62 නිධාය කාචිත්තනායං තනූදරී
ප්‍රසභ්‍ය වාතායන දෙහිනීතලෙ
අකාරයත්පඩ්කජකොශ කොමල
මහීහුජෙ බාලක ඔජලිං බලාත්

63 නෘපඃ සුමිත්‍රාතනයො වඩූරිති
ප්‍රියාජනෙ නිර්දිශතිස්සයං කරෙඃ
තලප්‍රභා පාටල භාග භාගිනො
නඛාංශුජාලා අපිචෙරු රම්භරෙ.

64 අශක්නුවන් වඩීසිතුං නෘපාත්මජ-
වධූජනො 'ඛෘඡතයා ජයෙන (තම්)
පදංවිධත්සවා විධවා ජනොච්චෙ
පරිනි පත්නෙය්‍ය ගිරමාශිෂං ජගෘ.

---

62 තනූදරී, කෘශවූ උදරඇති; කාචිත්, එකක්තොමෝ; බාලකම්, බාලවූ; තනයම්, පුත්‍රයා; ප්‍රසභ්‍ය, ලාහෙලා; වාතායන දෙහිනීත ලෙ—වාතායනා, කවුළුවෙහි; දෙහිනීතලෙ, එළිපත මත්තෙහි; නිධාය, පිහිටුවා; (හිඳුවා;) පඩ්කජකොශ කොමලම්—පඩ්කජකොශ, පද්ම ගර්භයක්සේ; කොමලම්, කොමලවූ; අඤ්ජලිම්, අඤ්ජලිය; මහීහු ජෙ, රජහට; බලාත්, බලයෙන්; අකාරයත්, කැරැවී.

63 නෘපඃ, රාමය; සුමිත්‍රාතනයඃ, ලක්ෂ්මණය; වඩූරිති, සීතායයි; ඉති, මෙසේ; ප්‍රියාජනෙ, අඹුනා ජනයා; සඃයම්, තමාවිසින්; කරෙඃ, හස්තයෙන්; නිර්දිශති(සති), දක්වන කල්හි; තලප්‍රභාපාටල භාගභාගිනඃ—තලප්‍රභා, අත්ලෙහි ප්‍රභායෙන්; පාටල, පලොල්වන්වූ; භාගභාගිනඃ, භාගසෙවුනාවූ; නඛාංශුජාලා අපි, නඛරශ්මි නැමැති ජාලයෝද; අඹරෙ, ආකාශයෙහි; චෙරුඃ, හැසිරුණුහු; (ශියෝ.)

64 වධූජනඃ, අඹුනා ජනතෙම්; (අඛෘඡ)තයා, අඛෘඡබැවින්; (නුබුහුවිබැවින්;) (තං) නෘපාත්මජම්, (ඒ) රාජපුත්‍රයා; ජයෙන, ජයෙන්; වඩීසිතුම්, වඩන්නට; අශක්නුවන්, නොපොහොසත්වූයේ; අවිධවාජනොච්චෙ—අවිධවාජන, සහසැම් අඹුජනයා විසින්; උච්චෙ, අභ්‍යසනවූ; පරි, මාගීයෙහි; පදම්, පදය; විධත්සෙති, කරයි; පත්නෙය්‍ය, පත්නියට; ආශිෂංගිරම්, ආශීර්වචනය; ජගෘ, කී.

65 නරෙන්ද්‍රසෙනා විචිශුඃ සමුද්‍රගා
විවෘඩතොයා ඉව යත් සමන්තතඃ
මහාර්ණවස්යෙව නතස්‍ය තත්කෘතෝ
බහුවප්‍රශ්ච නාවානිරීක්‍ෂතා.

66 විධාගතංචාර ඔපෙත්‍ය තද්බලං
නෘපාඩගණ්‍යස්‍ය භයඃහාගසංශ්‍රිතම්
නිබධ්‍යමානාඤ්ජලි ශාසිනාභුවෝ
දෘශා'නුගාහ්ණන් සවිවෙශ මන්දිරම්.

67 විනාඃස්‍යතෙනයපතිඃසනානුජෙ තපෝ'ර්ථී
දෙශං සුධාජිත්ජිතං විපිනං විවික්ෂුඃ
දූතෙනාතෙන තනයං දුහිතුර් දිදෘක්ෂුඃ
කාලස්‍යකස්‍යච් දයෝත්‍ර සඛං යයාචේ.

---

65 නරෙන්ද්‍රසෙනාඃ, රාජසෙනාවෝ, විවෘඩතොයාඃ—විවෘඩ, වැඩී යාවූ; තොයාඃ, ජලඇත්තාවූ; සමුද්‍රගාඉව, නදීන්මෙන්; යත්, යම්පු රයකට; සමන්තතඃ, හාත්පසින්; විවිශුඃ, වන්හුද; මහාර්ණවස්‍යෙව, ම හාසාගරයවැනිවූ; තස්‍ය (පුරස්‍ය), ඒපුරයාගේ; තත්කෘතඃ, ඒ නදීන් විසින් කරණලද්දාවූ; පුරශ්ච, පුරයද; නබහුව, නොවිය; අතිරීක්‍ෂතාච, ඉතිරිබවද; (නබහුව, නොවී.)

66 සඃ භුවශ්ශාසිතා, ඒ භුවශ්ශාසිතානෙම්; (රාමතෙම්;) චාරම්, ඳෙරට; ඔපෙත්‍ය, පැමිණ; විධාගතම්, දෙකක්ව ගියාවූ; නෘපාඩග ණස්‍ය, රාජඩගණයාගේ; උභයහාග සංශ්‍රිතම්, දේපාර්ශ්වය ඇසිරු කලාවූ; නිබධ්‍යමානාඤ්ජලි—නිබධ්‍යමාන, බඳනාලබන්නාවූ; අඤ්ජලි, අ ඤ්ජලිඇති; තත්බලම්, ඒසෙනහට; දෘශා, නෙත්‍රයෙන්; අනුගෘහ්ණන්, අනුග්‍රහකරන්නේ; මන්දිරම්, වෙශ්මයට; විවෙශ, වනි.

67 අථ, අනන්තරයෙන්; තපෝර්ථී, තපස්කැමැත්තාවූ; කෙකය පතිඃ, කෙකයපතිතෙම; ජිතම්, දිනලද්දාවූ; දෙශම්, දෙශය; සුධා ජිති, සුධාජිත්නම්වූ; තනුජෙ, පුත්‍රයාකෙරෙහි; විනෘස්‍ය, පිහිටුවා; විපිනම්, වලව; විවික්ෂුඃ, වැද්දැවිවූයේ; දුහිතුඃ, පුත්‍රියගේ; තනයම්, පුත්‍රයා; දිදෘක්ෂුඃ, දක්නැවිවූයේ; දූතෙන, දූතාවූ; තෙන, ඔහුලවා; (ඔ හු කරණකොටගෙන;) කස්‍යච්ත් කාලස්‍ය, කිසිකාලයක් සම්බන්ධව; ඉක්ෂ්වාකම්, දශරථයහට; යයාචෙ, ආරාධනාකෙළේ.

68 අථසසුඛාප්තිසඃ විෂයංසති නීතවති
ප්‍රථිතගුණෙගුණ ප්‍රචයලාභරතං (භරතම්)
ඉතරසුතාහිත ප්‍රියශතාහත තවිරහ
ප්‍රභව ශුචොඃනයනනය ශුචිර්ද්‍රවසාන් (නෘපතිඃ.)

(ඉති කුමාරදෘශස්‍ය කෘතෞ ජානකීහරණෙ මහාකාව්‍යෙ
ප්‍රසථාන වර්ණ්ණොනාම.)
නවමඃසර්ගඃ.

---

68 අථ, අනන්තරයෙන්; ප්‍රථිතගුණෙ, ප්‍රසිඛවූ ගුණඇති; සුඛාජිති, සුඛාජිත්හු; ගුණප්‍රචයලාභරතම්, ගුණප්‍රචයලාභයෙහි රතවූ; (ගුණ ප්‍රචයමැයි ලාභනම්,) (භරතම්) භරතයා; සඛවිෂයම්, සඛකීය විෂයට; නීතවතිසති, පැමිණවූ කල්හි; නයශුචිඃ, නීතියෙන් ශුචිවූ; සඃ (නෘපතිඃ), ඒ දශරථ(රාජ)තෙමේ; ඉතරසුතාහිතප්‍රිය ශතාහත තවිරහප්‍රභව ශුචඃ—ඉතරසුත, සෙසුපුත්‍රයන්විසින්; ආහිත, කරණලද්දූවූ; (ප්‍රියශතාහත, ප්‍රියශතයෙන් පහරණලද්දූවූ;) තත්, ඔහුගේ; විරහප්‍රභව, විරහයෙන් උපන්නාවූ; ශුචඃ, ශොකඇති; දිවසාන්, දිවසයන්; අනුයත්, යැවී.

(ඉති, මෙසේ; කුමාරදෘශස්‍ය, කුමාරදෘශයාගේ; කෘතෞ, කෘතිවූ; ජානකීහරණෙ, ජානකීහරණනම්වූ; මහාකාව්‍යෙ, මහාකාව්‍යයෙහි; ප්‍රසථාන වර්ණ්ණොනාම, ප්‍රසථාන වර්ණ්ණන නම්වූ;)
නවමඃසර්ගඃ, (නවවන සගයි.)

ද ශ මඃ ස ර්ගඃ.

1 තතො නයෙන නයතො රජ්‍යං රජීව චක්ෂුෂඃ
නස්‍ය ශක්‍ර සමානස්‍ය සමානා මයුතං යශෝ.

2 අථා ලක්ෂ්‍යත තද්දෙහෙ කාඨින්‍ය රහිතඤ්චිත්
පලිතං විස්‍රසා වල්ලි පුෂ්පහාස ඉවඤ්චිත්.

3 පලිතවිශ්ද්මනා දෙෂා සර්වකාල සමුනනතෙ
ජරසාශිරසිය්‍යෘෂ්ඨෙ (න)විසෙහෙ මහා රථඃ.

4 ආරොප්‍යතන්‍යතරෙදුඃඤ්ච මඛකංනාථොහුවො බලී •
(සමාසීනඃ) සමජ්‍යායාං (ජ්‍ය)යාංසංසුත මබ්‍රවීත්.

5 මාමියංප්‍රාණ නියම්‍රාණ වෛජයන්ති පුරඃසරී
රකතාක්ෂීවාහනාදෙශ දූතීසංසෙවතෙ ජරා.

• 1 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; නයෙන, නීතියෙන්; රාජ්‍යම්, රාජ්‍යය; නයතඃ, කරන්නාවූ; රාජීව චක්ෂුෂඃ—රාජීව, පද්මවැනිවූ; චක්ෂුෂඃ, ඇස් ඇත්තාවූ; ශක්‍ර සමානස්‍ය, ශක්‍ර සමානවූ; තස්‍ය, ඒ දශරථයහට; සමානාම්, වෂීයන් සම්බන්ධිවූ; අයුතම්, දසදහසෙක්තෙම; යශෝ, යසේ.

2 අථ, අනනතරයෙන්; කාඨින්‍ය රහිතඤ්චිත්—කාඨින්‍ය, කඨිනභාවයෙන්; රහිත, රහිතවූ; ඤ්චිත්, ඤ්චක් (සම්)ඇත්තාවූ; තද්දෙහෙ, ඔහුගේ ශරීරයෙහි; පලිතම්, පලිතය; විස්‍රසාවිල්ලී පුෂ්පහාස ඉව—විස්‍රසා, ජරානැමැති; වල්ලී, ලතාවගේ; පුෂ්පහාස ඉව, පුෂ්පහාසයක් මෙන්; (මල්පිපියාක්මෙන්;) ඤ්චිත්, සම්භරතැනෙක්හි; අලක්ෂ්‍යත, දක්නාලදී.

3 මහාරථඃ, මහාරථතෙම; (උත්තමතෙම;) ජරසා, ජරාව විසින්; පලිතවිශ්ද්මනා, පලිතවෘජවූ; දෙෂා, හස්තයෙන්; සර්වකාලසමුනනතෙ—සර්වකාල, හැමකල්හි; සමුනනතෙ, උඩහුවූ; ශිරසි, හිස්හි; ස්‍පෘෂ්ටඃ, ස්‍පර්ශකරණලද්දේ; (න)විසෙහෙ, ක්ෂමානොකෙළේ.

4 බලී, බලවන්වූ; භූවොනාථඃ, පෘථිවීශ්වරතෙම; අන්‍යතරෙදුඃ, එක්තරා දවසක්; සමජ්‍යායාම්, සභායෙහිලා; (සමාසීනඃ, හුන්නේ;) ජ්‍යායාංසම්, අත්‍යර්ථයෙන්ජ්‍යෙෂ්ඨවූ; සුතම්, පුත්‍රයා; ඤ්චම් අඛ්‍යම්, ඤ්ච කීයවූ ඇකයට; ආරොප්‍ය, නඟා; අබ්‍රවීත්, කී.

5 පුරඃසරී, අභිමුඛයෙහි හැසිරෙන්නාවූ; ප්‍රාණනියම්‍රාණවෛජයන්ති—ප්‍රාණ, ප්‍රාණයන්ගේ; නියම්‍රාණ, යාමට; වෛජයන්ති, ධ්වජයක්වූ; රකතාක්ෂවාහනාදෙශදූතී—රකතාක්ෂවාහන, මහිෂ වාහනයාගේ; ආදෙශදූතී, ආඥදූතීවූ; ඉයංජරා, මේ ජරාතොමෝ; මාම්, මා; සංසෙවතෙ, සෙවුනී.

6 ජරසාතාත! නොඃඛානි සඃහා කාමෙෂු නිර්ඒ
ශෛථිල්‍ය මුපනීතානි තුල්‍යමෙව ශනෛඃ ශනෛඃ.

7 කාලෙන ශිරසිනාසෙතඃ ශෙවතකෙශ ශිතා ඛිකූශෛඃ
නිවර්තීතෙතහි කාමෙභ්‍යා භද්‍රුරඃඛව දනතිනඃ.

8 උභෙවක්ෂුෂි වංශ්‍යනාං තීක්ෂ්ණතො රකත කර්ණිශෙ
යෞවනෙ වනිතා වල්ක සන්නතිර්ඛ්ඛෙවනඃ.

9 නාජීශ්‍රුඃකඃත ශස්ත්‍රොයෙ යශවාඥ්‍ය යඥ නිස්පෘහඃ
කාමී යශව ජරනෙනතෙ ක්ෂත්‍රවංශෙෂු කත්‍රයඃ.

10 පාදශෙෂෙ'පිවෛරගාහ්‍යං පුරුෂායුෂි යස්‍යනා
, කීදෘශි ලක්ෂ්‍යතෙ තස්‍ය ජනාස්‍ය හෘදයාලුතා.

---

6 තාත, තාතය; (පුතඃ;) නඃ, අපගේ; අඞ්ගානි, ශරීරයෝ; ජරසා, ජරාව විසින්; සඃහා, සඃහායෙන්ද; කාමෙෂු, පඤ්චකාමයෙහි; නිර්ඒ ද, නිර්ඒදයෙන්ද; තුල්‍යමෙව, සමවම; ශනෛඃ ශනෛඃ, සෙමෙන් සෙමෙන්; ශෛථිල්‍යම්, ශිථිලබවට; උපනීතානි, පමුණුවනලද්දාහු.

7 භද්‍රුඃ, භද්‍රුවූ; (ශික්ෂිතවූ;) රාඝව දනතිනඃ, රාඝව නැමැති හස්තීහු; කාලෙන, කල්හු විසින්; ශිරසි, හිස්හි; න්‍යසෙතඃ, පිහිටුවන ලද්දාවූ; ශෙවතකෙශ ශිතාකූඩිශෙඃ—ශෙවතකෙශ, පලිතයෙන්; ශිත, තීක්ෂ්ණවූ; අඞ්කූශෛඃ, අඞ්කූශ කරණකොටගෙන; කාමෙභ්‍යඃ, කාමයෙන්; නිවර්තීතාසෙතහි, වලකිත්මැයි.

8 නඃ, අපගේ; වංශ්‍යනාම්, වංශයෙහිවූවන්ගේ; වක්ෂසි, වක්ෂස්හි; රකතකර්ණිශෙ උභෙ, රකත කර්ණිශ ඉදෙනෙ; (අනුරාග විරාගදෙදෙනඃ;) තීක්ෂ්ණිතඃ, සිවිත්; යෞවනෙ, යෞවනයෙහි; වනිතා, අඞ්ගනාවදෑ; වාඞ්කෙ, වැඩිමහලුබැව්හි; වල්ක සන්නතිශ්ච, රිවිසුඹුලු සමූහයද ය න; (උභෙනඃ වංශ්‍යනාම් වක්ෂසි තීක්ෂ්ණිතඃ.)

9 යඃ, යමෙක්තෙම; කෘතශස්ත්‍රඃ, කෘතශස්ත්‍රවූයේ; (කරණලද ශ ස්ත්‍රඇත්තේ;) නජිශ්‍රුඃ, දනන සුලුනොවූයේද; යශව, යමෙකුදු; ආඪ්‍යඃ, ආඪ්‍යවූයේ; (ධනයකවූයේ;) යඥනිස්පෘහඃ, යාගයෙහි අභිලාෂ නැත්තේද; යශව, යමෙකුදු; ජරන්, මහලුවූයේ; කාමී, කාමීද; එ තෙ, මොහු; ක්ෂත්‍රවංශෙෂු, රාජවංශයෙහිලා; කත්‍රයඃ, කුත්සිතවූ තුන්දෙනයි.

10 යස්‍ය, යමක්හට; පුරුෂායුෂි, පුරුෂායුෂය; (පරමායුෂඃ;) පාද ශෙෂෙ (සත්‍යෙ)පි, පාදශෙෂයක් ඇති කල්හිද; වෛරගාහ්‍යං න, වෛරග්‍යයෙක් නැද්ද; තෙවත් රාගීද; තස්‍ය ජනාස්‍ය, ඒ ජනයාගේ; හෘද යාලුතා, හෘදයාලුතාභාවෝ; කීදෘශි, කෙබඳුවී; ලක්ෂ්‍යතෙ, දක්නා ලැබේද.

11 නාතිවිසුසයාදෙහෙ ඊනෙන නාතපෘතෙ තපස
ඉතරත්‍ර චිරඤ්ජීණේණ තපසෘ(ඍ)ං හතාගතිස.

12 මඳුශක්තීන්ද්‍රියසශෙව්‍යත ලාලාවිච්ඡුරිතාධරස
අසඤ්ටසමෘති චෙෂ්ටාභිඃලවිත මිවාචරන්.

13 මෘණාලවලයචෙජ්ද තන්තුජාල සමන්විෂස
යොවනොද්දෘහ ඇසෙව දධානස පලිතචෙජ්ටාස.

14 ජීවිතජීණේණ වයසස ප්‍රත්‍යාශාමෙ මුමූඡිතස
නියෘඝ්චිකම්පිතෙර් මූඩෛනා නාසෘති ප්‍රථයන්නිව.

15 දන්තාකුන්ත ශතෛරුග්‍රෛෘතෛෘස සඛකට මානනාම්
ප්‍රවෙෂ්ටුමිව බිභ්‍රාණස කායසඛෛකාච ඛචීනාම්.

---

11 නා, පුරුෂතෙම; අතිවිසුසයා, අධිකවූ ජරායෙන්; දෙහෙ, දෙහය; නඞීනෙන(සති,) නොබිඳිනාලද කල්හි; තපස, තපස; තපෘතෙ, කරන්නේය; ඉතරත්‍ර, අන්‍යදෙහය; චිරඤ්ජීණේ(සති), බොහෝ කලක් ජීණිවූ කල්හි; (අත්‍යජීයෙන් ජීණී කල්හි;) තපසෘයාම්, තපස්කිරීමෙහි; ගතිස, ප්‍රවෘත්තිතොමෝ; හතා, නෂ්ටයි.

12 මඳුශක්තීන්ද්‍රියස—මඳුශක්තීනි, මඳවූ ශක්තීන් ඇති; ඉන්ද්‍රියස, ඉන්ද්‍රිය යන් ඇත්තාවූ; ශෙව්‍යතලාලාවිච්ඡුරිතාධරස—ශෙව්‍යත, වැඟෙන්නාවූ; ලාලා, ලාලායෙන්; විච්ඡුරිත, ඔවිදුනාලද්දාවූ; අධරස, අධරය ඇත්තාවූ; අසඤ්ටසමෘතිවෙෂ්ටාභිඃ—අසඤ්ට, අවාසනාවූ; සමෘති, සමෘතිහා; චෙෂ්ටාභිඃ, ක්‍රියායෙන්; බාලවෘතම්, බාලවෘතය; ආචරන්නිව, කරන්නක්හුවැනිවූයේ.

13 මෘණාලවලයචෙජ්ද තන්තුජාල සමන්විෂස—මෘණාලවලයචෙජ්ද, නෙලුඹුදැලිවලයචෙජ්දයෙහි; තන්තුජාල, නූල් සමූහයහා; සමන්විෂස, සමවූ ශොභාඇත්තාවූ; යොවනොද්දෘහඇසෙව—යොවන, යොවනයාගේ; උද්දෘහ, උද්දෘහයෙහි; ඇසෙව, ඇසමවැනිවූ; පලිතචෙජ්ටාස, පලිත සමූහයන්; දධානස, උසුලන්නේ.

14 ජීණීවයසස, ජීණිවූ වයස්ඇති; මුමූඡිතස, මියනුකැමතිවූ; මෙ, මාගේ; ජීවිතෙ, ජීවිතයෙහි; ප්‍රත්‍යාශා, නැවත ආශාතොමෝ; නාසෘතී, (නැනැයි;) මූඩීනස, මුදුන්හුගේ; තියෘඝ්, සරස; චිකම්පිතෙස, කම්පාකිරීමෙන්; ප්‍රථයන්නිව, හඟවන්නක්හුවැනිවූයේ.

15 උග්‍රෛස, දරුණුවූ; දන්තකුන්ත ශතෛස, දන්තනැමැති කුන්ත ශතයෙන්; සඛකටම්, සම්බාධවූ; මෘතෙස, මරහුගේ; ආනනම්, මුඛයට; ප්‍රවෙෂ්ටුම්ව, වදනටමෙන්; කායසඛෛකාචඛචීනාම්—කාය, කායයාගේ; සඛෛකාච, හැකිලීමෙන්; ඛචීනාම්, ම්විබව; බිභ්‍රාණස, උසුලන්නෙහි.

16 බිභ්‍රදූතඛක නිර්මාංස ව්‍යක්ත ලක්ෂ්‍ය සමූදගමාඃ
වීචිරිව ජරානද්‍යඃ පර්ශුකාඃසී පරම්පරාඃ.

17 නිර්ද්‍රිනඃ(ඩා)ද සංස්කාරං මොහාන්මුඤ්චියො (යථා)
මිථොඃසංසික මස්‍යඤං වදනනම්බූකාතං වචඃ.

18 ඝ්‍රිනනභ්‍රැව මුදස්තාශ්‍රාං කිඤ්චකම්පිත මස්තකාම්
නාම්‍රොගදගදිතාලාපා මනුනොතුං ජරාම්ව.

19 වාඩීක්‍ය ධර්‍මතොමූඪඃ සඛදෙහ වහනෙ 'පිසඃ
විධිත්සනනපය ශකනි ඉඩ්සතපඃ කිදුග්විධාස්‍යති

20 අරණ්‍යවසතිංයාතුස්තාපස්‍යායාං යතසඩියා
මාජන්‍යඤ්‍රුප්‍රවණේණ ප්‍රත්‍යුහොමෙවිරාගිණඃ.

---

16 ආතඛක නිර්මාංස ව්‍යක්තලක්ෂ සමූදගමාඃ—ආතඛක, රොග යෙන්; නිර්මාංස, මාංස රහිතවූ; ව්‍යක්ත ලක්ෂ්‍ය, ව්‍යක්තව පෙනෙන්නාවූ; සමූදගමාඃ, සමූදගමඇති; ජරානද්‍යඃ, ජරානැමැති නදියගේ; වීචිරිව, රැළින් වැනිවූ; පර්ශුකාඃසී පරම්පරාඃ, පර්ශුකාඃසී පරම්පරාඃ වන්; බ්‍රහත්, උසුලන්නේසි.

17 මූර්ඡිඛයඃ (යථා), බාලයන්හුමෙන්; නිර්ද්‍රිනඃ(ඩා)ත්, දත්නැති බැවින්; අසංස්කාරම්, සංස්කාරනොවූ; මොහාත්, මොහයහෙතු කොටගෙන; මිථඃ, ඔවුනොවුන්හා; අසංසිතම්, අසම්බන්ධවූ; අස්‍ය ඤම්, අව්‍යක්තවූ; අම්බූකෘතම්, සනිඳෙන්වූ; (නිඳෙන්ව සහිත ගැල ගැල බණන බස සනිඳෙන්වනම්;) වචඃ, වචනය; වදන්, කියන්නේ.

18 ජරාම්, ජරාව; අනුනෙතුම්වූ, නලවන්නටමෙන්; නම්‍රඃ, නැමුණෙහි; ඝ්‍රිනනභ්‍රැවම්—ඝ්‍රිනන, බිඳිනාලද්දුවූ; භ්‍රැවම්, බැමඇත්තාවූ; උදස්තාශ්‍රාම්—උදස්තු, නඟනලද්දුවූ; අශ්‍රාම්, කඳුලු ඇත්තාවූ; කිඤ්චිත්කම්පිත මස්තකාම්—කිඤ්චිත්, මදක්; කම්පිත, කම්පාකරණලද්දුවූ; මස්තකාම්, මුදුන්ඇති; ගදගදිතාලාපාම්—ගදගදිත, වෙවුලන්නාවූ; ආලාපාම්, බිණීම් ඇත්තාවූ; (ජරාම් අනුනෙතුම්වනම්ඃ.)

19 සඃ, හෙතෙම; ඝඩදෙහ වහනෙපි, තමාගේ ශරීරය ඉසිලීමෙහි දු; අශක්තිඪඃ, * නොපොහොසත්වූයේ; වාඩීක්‍යෙ, වාඩීක්‍යයෙහි; (වැඩිමහලුවියෙහි;) ධර්‍මතඃ, ධර්‍මයෙන්; මූඪඃ, මුළුවූයේ; විධිත්සනනපි, කෙරෙවූයේද; කිදුක්තාපඃ, කෙබඳුවූ තාපසක්; විධාස්‍යති, කරන්නේද.

20 යතඃ, යම්හෙයකින්; තාපස්‍යායාම්, තාපස් නිමිත්තයොට; අරණ්‍ය, වල්හි; වසතිම්, විසීමට; යාතුඃ, යන්නාවූ; විරාගිණඃ, විරාගීවූ; මම, මට; ප්‍රත්‍යුහඃ, බාධායෙක්; තියා, තාවසින්; අඤ්‍රුප්‍රවණේණ, කඳුලුවැගීමෙන්; මාජනි, නාමක්කරණුලැබේවා.

---

* විත්මතොර්ලුක්—පාණිනි. 5. 3. 65.

21 අනුශිෂ්ටිඃ ප්‍රකෘත්‍යෛව භද්‍රෙ භවතීත්‍යදෘශී
මනසඃ ප්‍රීතයෙසෙනාහ කාතරස්‍ය නිගදෘතෙ.

22 ඖදාසීන්‍යං යතඃ ශත්‍රෞ රුදාසීනශ්ච මිත්‍රතාම්
මිත්‍රං භක්‍ෂ්‍ය දෘෂ්ටච යාතීත්‍යච්ත්තු මර්‍හසි.

23 යොයෙනවාඤ්ජතිඛ්‍යාතිං ලොක සඞ්ග්‍රහ කාමිනා
නාතස්‍ය නින්‍දනීයං තච්ජත්‍රැතා (මප්‍ය) නිච්ජතා.

24 වෘතතිඃශුභකරී සාම්නො නයෙඝ්වපර රජනී
අයඃශූලිකතෙත්‍යාහුස්තාංනිඝ්ණාත බුධයඃ.

25 ජීඝාංසුහිරපිප්‍රාඥෙඃ ප්‍රයොක්තුං සාම සාම්ප්‍රතම්
රජයතිමෘගාන් ගීතෙර්බිභිත්සතෙතා මෘගාශවඃ.

26 සාමශාඛ්‍යං ජනොවෙත්‍ති දුනා දත්‍යෙනෙ වජීජිතම්
තත්සාමොශනසං ශ්ලක්‍ෂ්ණං දුනස්‍ය සාධු මාත්‍රයා.

---

21 ප්‍රකෘත්‍යෛව, ස්වභාවයෙන්ම; භද්‍රෙ, භද්‍රවූ; භවති, භවත්හුයෙ රෙහි; අනුශිෂ්ටිඃ, අනුශිෂ්ටිතොමෝ; (අනුශාසනා;) කීදෘශී, කෙබඳුවූද; සෙනහකාතරස්‍ය, සෙනහයෙන් බැඟෑවූ; මනසඃ, මනස්හුගේ; ප්‍රීතයෙ, ප්‍රීති පිණිස; නිගදෘතෙ, කියනුලැබේ.

22 යතඃ, යම් වචනයෙකින්; ශත්‍රෞ, සතුරුතෙමේ; ඖදාසීන්‍යම්, උදාසීන බවට; යාති, යේද; උදාසීනශ්ච, මධ්‍යස්ථද; මිත්‍රතාම්, මිත්‍ර බවට; යාති, යේද; මිත්‍රම. මිත්‍රද; භක්‍ෂ්‍ය, භක්‍ෂණයෙහි; දෘෂ්ටච්, දුටබවට; යාති, යේද; තත්, ඒ වචනය; වක්තුම්, කියන්නට; අර්හසි, සුදුස්සෙහි.

23 යඃ, යමෙක්තෙම; යෙන, යමෙකින්; ඛ්‍යාතිම්, ප්‍රසිද්ධිය; වාඤ්ඡති, කැමැත්තේද; ලොක සඞ්ග්‍රහකාමිනා, ලෝසඟන්නා කැමැත්තහුවිසින්; ශත්‍රුතාම්(අපි), සතුරුබවද්(ද); අනිච්ඡතා, නොකැමැත්තහුවිසින්; තස්‍ය, ඔහුගේ; තත්, ඒ; නනින්‍දනීයම්, නිඳුනොකටයුත්තේයි.

24 සුඛපර රජනී, සුඛජනක පරජනයා අලවන්නාවූ; සාම්නඃ වෘත්තිඃ, සාම්වෘත්තිතොමෝ; (සඤ්ඣාන ප්‍රවෘත්තිතොමෝ;) ශුභකරී, ශුභ යක්කරන්නිය; නයෙ, නීතියෙහි; නිඝ්ණාත බුධයඃ—නිඝ්ණාත, නීඝ්ණවූ; බුධයඃ, බුද්ධිඇත්තාහු; තාම්, ඈ; අයශ්ශූලිකතෙත්, අයශ්ශූලිකතායයි; නාහුඃ, නොකියත්.

25 ජීඝාංසුහිරපි, හන්නුම්විඝුදවූ; (නඝ්නුකැමැත්තාදවූ;) ප්‍රාඥෙඃ, නුවණැත්තාවුන්විසින්; සාම, සාමය; ප්‍රයොක්තුම්, යොදන්නට; සාම ප්‍රතම්, සුදුසුයි; (එසේමැයි;) බිභිත් සන්තඃ (භෙත්තුම්විඝ්‍යවඃ,) බිඳුනා කැමැත්තාවූ; මෘගාශවඃ, වැධයෝ; (වැවැද්දොඃ) මෘගාන්, මෘගයන්; ගීතෙඃ, ගීතයෙන්; රජයතිම්, අලවත්.

26 ජනඃ, ජනතෙම; දුනාත්, දුනයෙන්; අත්‍යෙන වජීතම්, අන්‍යජීයෙන් වජිතවූ; සාම, සන්ධානය; ශාඨ්‍යම්, ශාඨ්‍යයයි; (වඤ්චනයයි;) වෙත්ති, දන්නී; දුනස්‍යසාධුමාත්‍රය., දුනයාගේ සාධුමාත්‍රායෙන්; ශ්ලක්‍ෂණම්, යොදනලද්දවූ; තත්සාම්, ඒ සන්ධානය; ඖශනසම්, උශනස්හු විසින් නිර්දිෂ්ටයි.

27 මාදෘ රහිත සම්මානං න්‍යකෘත්වා සත්කාර සාමනී
චිත්තං විශ්‍රාණිතං නීතෞ කෘතිනෝ දූෂිතං විදුඃ.

28 ශත්‍රුඃ ගෘහෞඝණ දුඛීම්ං ශත්‍රුංනෙතා නිඝනති(හි)
ඝනෙනෙවසඤ්ඡලිඛාර්චිඃ ප්‍රාවෘතං පිණ්ඩමායසම්.

29 උපජාප භෘතඝ්‍රාම්සෙනඝ සීමනි පරාශ්‍රයම්
මෞලෙවාඤ්ඡතිමෙදිනඃ පත්‍යුඃ පාතොනඃශංශයඃ.

30 ඉතරෝපාය දුඃසාධ්‍යෙ චණ්ඩදණ්ඩා මහිපතිඃ
අදුඃඛායත්‍යසෞනීතෙ රඝ්නාතිවිපුලං ඵලම්.

31 අවඃහතිනාශක්‍යාගෞවීනාදණ්ඩෙන රක්ෂිතුම්
ඉතිප්‍රත්‍යෙති මුග්ධොඃපි වලලවඃ කිමුරාජකම්.

---

27 රහිත සම්මානම්—රහිත, හරණුලද්දූවූ; සම්මානම්, සම්මාන ඇතිව; මාදෘඃ, නහමක්දේ; සත්කාරසාමනී, සත්කාර සාමදෙක, න්‍යක්ත්වා, හැර; විශ්‍රාණිතම්, දෙනලද්දූවූ; චිත්තම්, ධනය; නීතෞඃ, නීතියෙහි; කෘතිනඃ, කුශලයෝ; දූෂිතම්, දූෂිතවූවා; විදුඃ, දනිත්.

28 නෙතා, නෙතෘහු; දුඃඛීම්, දුඃඛියවූ, (නොමැඛපියහැක්කාවූ;) ශත්‍රුම්, සතුරු; ශත්‍රුඃගෘහෞඝණ, ශත්‍රු පක්ෂයෙහිවූවහු ලීවා; නිඝනති, නසා; (හි,) එසේමැයි; සඤ්ඡලිඛාර්චිඃප්‍රාවෘතම්—සඤ්ඡලිඛාර්චිඃ, ගිනිපුපුරු ශොභායෙන්; ප්‍රාවෘතම්, පිරිවරණලද්දූවූ; ආයසම්, අයඃ ප්‍රතිබඛවූ; පිණ්ඩම්, පිණ්ඩය; ඝනෙනෙව, කුළින්මෙන්.

29 උපජාපභෘතඝ්‍රාම්සෙනඝසීමනි—උපජාප, හෙදයෙන්; භෘත, ගන්නාලද්දූවූ; ඝ්‍රාම්, ඝ්‍රාම්නුකෙරෙහි; සෙනඝසීමනි, සෙනඝ සීමා ඇත්තාවූ; මෞලෙ, මූලාමාත්‍යයා; පරාශ්‍රයම්, පරාශ්‍රය, වාඤ්ඡති (සති), කැමැති(වන) කල්හි; මෙදිනඃපත්‍යුඃ, පෘථිවී ඝ්‍රාම්හට; පාතඃ, හීම; නඃසංශයඃ, සැකනැති.

30 ඉතරෝපාය දුඃසාධ්‍යෙ—ඉතරෝපාය, සෙසු උපායෙන්; දුඃසාධ්‍ය, දුඃසාධ්‍ය කල්හි; චණ්ඩ දණ්ඩඃ, චණ්ඩවූ දණ්ඩනඇති; අසෞ ම හිපතිඃ, මේ රජතෙම; අදුඃඛායති—අදුඃඛ, දුඃඛනොවන්නාවූ; ආය ති, එෂ්‍යත්කාල ඇත්තාවූ; විපුලම්, මහත්වූ; නීතෞඃ ඵලම්, නීති ඵල ය; අශ්නාති, අනුභවකෙරේ.

31 මුග්ධොපි, මුග්ධවූ; වල්ලවඃ, ගොපාලතෙම; දණ්ඩෙනවිනා, දණ්ඩක්නැතිව; අවඃහති, පැහැරමක් නැතිව; ගෞඃ, ධෙනුතොමෝ; රක්ෂිතුම්, රක්ෂාකරන්නට; නඃශක්‍යා, නොපිළිවහැයි; ඉති, මෙසේ; ප්‍රත්‍යෙති, හදහයි; රාජකම්, රාජ සමූහතෙම; (දණ්ඩෙනවිනා, දණ්ඩ යක් නැතිව; අවඃහති, පැහැරමක්නැතිව; ගෞඃ, පෘථිවීතොමෝ; රක්ෂිතුම්, රක්ෂාකරන්නට; නඃශක්‍යා, නොපිළිවනැයි; ඉති, මෙසේ; ප්‍රත්‍යෙති, හදහයි යනු;) කිමු, කාහටදැ.

32 ක්ෂෝණීපතිඃ පතත්‍යග්‍ර ජරාක්‍රාන්තා ඉවබ්‍රුවම්
න්‍යක්ෂාදණ්ඩඃ පදංවාඤ්ඡතන ගෘහීත ජගත්කරඃ.

33 ඉත්ථං යුක්තනි මුපායානාං කුර්වාණස්‍ය චතුර්ධසීම්
ව්‍රජත්‍යේතු ප්‍රභාගෞරං පරෛර රක්ෂ්‍යතාං යශඃ.

34 ශූරංපුරුෂ සාරඥං නීතෞපටු මලම්පටම්
සම්‍යක් සංරක්ෂිකාඃ කොශෛර්ධීයන්ති නාපද්‍රද...

35 ලම්භනීයඃ පදං නොඛෙර්ගුණෛ්‍යඃ'ප්‍යනඝ වජ්‍රිතඃ.
රත්නාඪ්‍යමපි කුර්වී(ත) මූර්ධනි කඃ පාදමර්පයේ.

36 මූර්ඛොවජ්‍රීඃකුලීනෝ'පි මානඩඝ ඉව භූභුජා
ගුණෛඃකෙරප්‍ය විඛ්‍යාතෝ වංශෙනෙව විභාවිතඃ.

---

32 ක්ෂෝණීපතිඃ, පෘථිවීපතියෙම්; ජරාක්‍රාන්ත ඉව, ජරායෙන් මඩ නාලද්දක්හුමෙන්; බ්‍රුවම්, එකාන්තයෙන්; ආඥා, වහඃ; පතති, හේ; (කිං විශිෂ්ටඃ ක්ෂෝණීපතිඃ? කිං විශිෂ්ටඃ ජරාක්‍රාන්තඃ?) න්‍යක්ෂ දණ්ඩඃ—න්‍යක්ෂ, පියනලද්දුවු; දණ්ඩඃ, දඩුඇත්තාවූ; නොහොත් පිය නොලද දණ්ඩින ඇත්තාවූ; පදම්, පදනාසයෘ; (පියතිබීම්;) වාඤ්ඡන්, කැමැත්තාවූ නොහොත් පිහිට කැමැත්තාවූ; අගෘහීත, නොගන්නා ලද්දුවූ; ජගත්, ලෝවැස්සාගේ; කරඃ, අත්ඇත්තාවූ; (නොහොත්) අ ගෘහීත, නොගන්නාලද්දුවූ; ජගත්, ලෝවැස්සාගේ; කරඃ, කරවුවර ඇත්තාවූ; (ක්ෂෝණීපතිඃ ජරාක්‍රාන්ත ඉව බ්‍රුවම් ආපතති.)

33 උපායානාම්, උපායයන් සම්බන්ධවූ; චතුර්ධසීම්, චතුර්ධවූ; යුක්තනි, යුක්තියඃ; ඉත්ථම්, මෙසේ; කුර්වාණස්‍ය, කරන්නාහට; ඉන්‍ද්‍රප්‍රභා ගෞරම්, සඳරැස්සේ සුදුවූ; යශඃ, යශස; පරෛරේ, සතුරන් විසින්; අක්ෂය්‍යතාම්, ක්ෂයනොකටහැකි බව්ට; ව්‍රජති, යේ.

34 ශූරම්, ශූරවූ; පුරුෂසාරඥම්, පුරුෂසාර දන්නාවූ; නීතෞ, නීතියෙහි; පටුම්, දක්ෂවූ; අලම්පටම්, නොලොල්වූ; නෘපම්, රජහු; සම්‍යක්, මනාකොට; සංරක්ෂිතාඃ, රක්ෂාකරණලද්දුවූ; ප්‍රජාඃ, සත්වයෝ; කොශෛඃ, ධනයෙන්; වර්ධයන්ති, වඩත්.

35 ගුණෛ්‍යඃපි, ගුණ්‍යවූ; (ගුණවන්වූයේද;) අනඝජිජිතඃ, අකුලීන වූවූයේ; (වංශයෙන් ඉජිජිතවූයේද;) උභෛ්‍යඃ පදම්, උභය පදයට; න ලම්භනීයඃ, නොපැමිණියයුත්තේසි; (එසේමැසි;) රත්නාඪ්‍යම්පි, රත්නයෙන් ආඪ්‍යවූ; පාදම්, පාදුහරණය; කඃ, කවරෙක්; මූර්ධනි, මුදුනෙහි; කුර්වීත, කරන්නේද.

36 මූර්ඛඃ කුලීනඃපි, කුලීනවූ; මූර්ඛඃ, මූර්ඛතෙම; මානඩඝ ඉව, හස්ති යන්හුමෙන්; භූභුජා, රජහුවිසින්; වජ්‍රීඃ, වජ්‍රියයි; ගුණෛඃ කෙරපිහු ගුණෙහි, කිසි කවර ගුණයෙකිනුදු; අවිඛ්‍යාතඃ, අප්‍රසිඛවූ; වංශෙනෙව, වංශයෙන්ම; විභාවිතඃ, ප්‍රකාශිතවූ; කුලීනඃපි, කුලීනවූ; මූර්ඛඃ, මූර්ඛතෙම; (මානඩඝ ඉව භූභුජා වජ්‍රීඃ).

37 තදුපුක්ෂංභූපතිර්මෞලමනියෙන ගුණෙනාව
ලම්භයන්නුපධාශුබං සාචිව්‍යං නාප්‍රමාද්‍යති.

38 යඝම්න්කෘත්‍යානුරොධෙන සෞහෘදං (ව්)තනොතියඃ
සතංත්‍යජතිකෘත්‍යානෙත තීර්ණිණ කොය ඉවපලවම්.

39 යෞතුනිඃෂ්කාරණ මුක්ත සෙනහපාශෞ සුහෘත්තාරෞ
මෘත්‍යුනොව තයොර්හේදෙ දෙහජීවිතයොරිව.

40 දණ්ඩද්‍රව්ණ දුගෛර්හන සඛියී (රක්ෂති) භූපතිඃ
(ආත්මානමෙව සතතං) නිමු රක්ෂිත්‍ය (සෞ) ජගත්.

41 ඉතිප්‍රකෘති වර්ගාදි නිර්ණීයෙෂු නයාශ්‍රයඃ
ඍෂිපිතානත්‍රිහිර්ශත්ත්‍රුඃශාධිසාධු වසුන්ධරාම්.

---

37 තත්, එහෙයින්, භූපතිඃ, රජතෙම; අනියෙන, වංශයෙන්ද; ගුණෙනව, ගුණයෙන්ද; යුක්තාව්, යුක්තවූ; උපධාශුබම්, ධර්ම පරීක්ෂා යෙන් ශුබවූ; මෞලම්, මූලාමාත්‍යයා; සාචිව්‍යම්, සචිවභාවයට; (ක්‍රීඩා මාත්‍රයාබවට;) ලම්භයන්, පමුණුවන්නේ; නප්‍රමාද්‍යති, නොපමාවේ.

38 යඃ, යමෙක්තෙම්; යස්මින්, යම්කිසිකෙරෙහි; කෘත්‍යානුරොධෙන, කාර්‍යානුකූලභාවයෙන්; සෞහෘදම්, සුහෘද්බව; (ව්)තනොති, පතුරුවාදෙයි; සඃ, එතෙම; තම්, ඔහු; කෘත්‍යතෙත, කාර්‍යානන්තරයෙහි; ත්‍යජති, හරණේසි; (කුමක්මෙන්?) පලවම්, පසුර; තීර්ණි, එතෙරවූ; නොයඃඉව, ජලඇත්තක්හුමෙන්.

39 නිඃෂ්කාරණ, නොකරුණේහි; ආමුක්ත, බඳවූ; සෙනහ පාශෞ, සෙනහපාශඇති; යෞතු, යම් දෙදෙනෙක් වනාහි; සුහෘත්තාරෞ, අන්‍යෝන්‍යයෙන් මිත්‍රවූද; තයොඃ, ඒ දෙදෙනාගේ; හෙදඃ, හෙදයඃ; මෘත්‍යුනෙව, මරණින්මැසි; (කාමෙන්?) දෙහජීවිතයොරිව, දෙහජීවිත දෙදෙනාගේමෙන්.

40 දණ්ඩ, දණ්ඩායුධයෙහිද; ද්‍රව්ණ, ධනයෙහිද; දුගී, දුගීයෙහිද; එකසඛියී, අසහාය සඛාවූ; භූපතිඃ, රජතෙම; (ආත්මානම් එව, තමාම; සතතම්, නිරන්තරයෙන්; රක්ෂති, රකීද; අසෞ, මේතෙම;) ජගත්, ලොව; රක්ෂති, රක්ෂාකෙරෙයි යනු; කිම්, කා කථාද? (වචන විපරිණාම* නම්මේ.)

41 ඉති, මෙසේ; ප්‍රකෘතිවර්ගාදි නිර්ණීයෙෂු—ප්‍රකෘතිවර්ගාදි, අමාත්‍ය වර්ගීයන්ගේ; නිර්ණීයෙෂු, නිශ්චයෙහිලා; නයාශ්‍රයඃ, නීති ඇසිරුකලාවූ; ඍෂිපිත, නසනාලද; අනන්තර්හිර්ශත්ත්‍රුඃ, අනන්තර්හිර්ශත්ත්‍රූන් ඇත්තෙහි; වසුන්ධරාම්, පෘථිවිය; සාධු, මනාකොට; ශාධි, අනුශාසනාකර.

---

* "පරිණාමඃ ක්‍රියාර්ථශෙව විෂයී විෂයාත්මනා"—ජයදෙව.

42 ඉත්‍යේවාදිනි රාජේන්‍ද්‍රේ රාමොමෝනාමධිශ්‍රිතඃ
වචඃශීතෘහෘදයං චාඃශ්‍රෛපඃ ශොකේන හෘදයාවිධ.

43 තතොවජ්‍රාසනෝ හද්‍රං සනිධාය නිධිඃශ්‍රියඃ
නිහීරිකෘත සම්භාරඃ ප්‍රාභිඃශිඤ්චා මහීපතිඃ.

44 රුරුධෙපෘෂති සංවිෂ්ට ග්‍රන්ථී මඤ්චරයාතයා
සමාරයිත්වාවරෝවීරං රජ්‍යං මඤ්චරයාතයා.

45 ආදිදෙශ තතෝ වසතුං වනෝජූ වනජෙක්ෂණම්
චතුඃශීශ දශග්‍රීව ශත්‍රූණාමිභ්‍යසමඃ සමඃ.

46 අනිඳ්‍යජානිනාරූඪෝ නිර්ජගාම රථඃපුරඃ
කෘතප්‍රස්ථානා සෞමිත්‍රිඃ සත්වරත්වෛතු රථෝ පුරඃ.

47 අශ්‍රුඃහීඃහෘදයං සීතා නිර්ජමෙව නා කෙවලම්
චකාරාර්ද්‍රං ජනස්‍යාඃ(පි) ප්‍රෙක්ෂිතස්‍යවනාඛවනි.

---

42 ඉත්‍යේම්, මෙසේ; රාජේන්‍ද්‍රේ, රාජෝත්තමයා; වාදිනි(සති), බණන කල්හි; මෝනම්, මෝනය; අධිශ්‍රිතඃ, ඇසිරුකළාවූ; රාමඃ, රාමතෙම; හෘදයාවිධා, හෘදයව්‍යථා කරන්නාවූ; ශොකෙන, ශොකයෙන්; (උප ලක්ෂිතවූයේ;) බාෂ්පෙඃ, කඳුලෙන්; හෘදයම්, හෘදය; වචඃ, වැස්වී.

43 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; ශ්‍රියඃ. ශ්‍රියට; නිධිඃ, නිධිවූ; සඃ මහීපතිඃ, ඒ රජතෙම; නිහීරිකෘත, රැස්කරණලද්දුවූ; සම්භාරඃ, අභිෂෙකොප කරණ ඇත්තේ; භද්‍රම්, රාමයා; වජ්‍රාසනෙ, වජ්‍රාසනයෙහි; නිධාය, පිහිටුවා; ප්‍රාභිඃශිඤ්චා, අභිෂෙකෙරන්නට පටන්ගති.

44 පෘෂ්ඨී, පිටෙහි; සංවිෂ්ට, පිහිටියාවූ; ග්‍රන්ථී, ගැටඇත්තාවූ; මඤ්චර, ලැසිගත්තාවූ; යාතයා, ගම්න් ඇත්තාවූ; මඤ්චරයා, මඤ්ච නම් කුද ලවා; වීරම්, වීරයා; වරෝ, වරවය; සමාරයිත්වා, සිහිකරවා; තයා, එකෙකෙයිය විසින්; රාජ්‍යම්, රාජ්‍යය; රුරුධෙ, වලකනලදී.

45 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; ඉන්‍ද්‍ර සමඃ, ශක්‍රතුල්‍යතෙම; වනජ, පියුම් වැනිවූ; ඊක්ෂණම්, ඇස්ඇති; දශග්‍රීව ශත්‍රූම්, රාමයා; චතුඃශීශ සමඃ, තුදුස්අවුරුද්දක්; වනෝජූ, වෙනෙහි; වසතුම්, වසන්නට; ආදිදෙශ, ආඥාකෙළේ.

46 අථෝ, අනන්තරයෙන්; අනින්ද්‍ය, නින්‍දනොකටයුතුවූ; ජානිනා, අඹුව ඇත්තහු විසින්; ආරූඪ, නැඟෙනලද්දුවූ; පුරඃ, අභිමුඛ යෙන්; කෘත, කරණලද; ප්‍රස්ථාන, ගමන් ඇත්තාවූ; සෞමිත්‍රිඃ, ලක්ෂ්මණයා ඇති; සත්වරත්, සැලෙන්නාවූ; තෙතඃ, ධවජ ඇති; රථඃ, රථයතෙම; පුරඃ, පුරයෙන්; නිර්ජගාම, නික්මිණි.

47 සීතා, සීතාතොමෝ; කෙවලම්, හුදෙක්; නිර්ජමෙව, සඛීයම්වූ; හෘදයම්, හෘදය; අශ්‍රුඃහීඃ, කඳුලෙන්; ආර්ද්‍රම්, ආර්ද්‍රවූවා; නවකාර, නොකළා; වනාඛවන්, වනමෘගීයෙහිලා; ප්‍රෙක්ෂිතස්‍ය, බලන්නාවූ; ජනස්‍ය (අපි), ජනයාගේද; හෘදයම්, හෘදය; අශ්‍රුඃහීඃ, කඳුලෙන්; ආර්ද්‍රම්, ආර්ද්‍රවූවා; චකාර, කළා.

48 ජගතෙනත්‍රාභිරාමස්‍ය රාමස්‍ය රහිතාගසඃ
ශඤ්ඨස්‍ය තත්‍යාගිනාංදෙවං ඝ්‍රාණයෙවාසවොජ්ඣුඃ.

49 නාඃවතීර්‍යාත පරිත්‍යජ්‍ය ක්ෂත්‍රතා'ථක්ෂත්‍රියත්‍රයම්
උත්ඛාත්‍රු වලිතග්‍රීවං තෙතෙනෙව විකර්‍ෂිතශ්චිරම්.

50 චිත්‍රාණ්‍යෙව (රථං) තත්‍යකත්වා පදූනාත්‍යධාය නිඃසහා
යෙය මනාත්‍යන්තියද්දූර ඕනි පප්‍රච්ඡ මෛථිලි.

51 රාමඝඤ්ඤඃ ශාඛාත්‍රු කල්පිතාතප වාරණම්
ප්‍රඤ්ඤානමඝවතඤ්ඤ සතදග්‍රෙසර ලඤ්ඤ්මණම්.

52 ඉක්ෂුශාකට ශාලෙයක්ෂෙත්‍රානුතතර කොශලාන්
යයුඤ්ඣි රජිතීරං පශ්‍යතකඃසොතපලාම්භසඃ.

53 අථානාසාද්‍ය කාලින්දී මුල්ලඞ්ඛ්‍ය සරිතංද්වඃ
භාරවාජාශ්‍රමං පුණ්‍යං චිත්‍රකූටස්‍ය චාඛවනඃ.

---

48 ජගත්, ලෝවැස්සාගේ; නෙත්‍ර, නෙත්‍රයට; අභිරාමස්‍ය, මනොඥවූ; රහිතාගසඃ—රහිත, පියනලද; ආගසඃ, දෙෂ ඇත්තාවූ; ශඨස්‍ය, ප්‍රියවාදිවූ; රාමස්‍ය, රාමයා; තත්‍යාගිනාම්, හලුවාවූ; දෙවම්, දෙවයා; අසවඃ, ප්‍රාණයෝ; ඝ්‍රාණයෙව, නාසුයෙන්මෙන්; ජහුඃ, හළහු.

49 අථ, අනන්තරයෙන්; ක්ෂත්‍රතා, ක්ෂත්‍රතෘතෙම; (රථාචාර්‍යතෙම;) ක්ෂත්‍රියත්‍රයම්, රාමය ලක්ෂ්මණය සීතාය යන තුන්දෙනා; පරිත්‍යජ්‍ය, හැර; උත්ඛාත්‍රු, උසුලනලද කදුළු ඇතිව; වලිතග්‍රීවම්, පෙරලනලද ග්‍රීවා ඇතිව; තතෙනෙව, ඔහු විසිනම්; චිරම්, බොහෝ කලක්; විකර්‍ෂිතඃ, බලනලද්දේ; නාඃවතීර්‍යාත, වැලැක්ක.

50 මෛථිලි, මෛථිලීතෙමෝ (රථම්,) රථය; තත්‍යක්ත්වා, හැර; චිත්‍රාණ්‍යෙව පදූනි, දෙතුන් පියවරක්ම; ආධාය, පිහිටුවා; නිඃසහා, අක්ෂමවී; යෙයම්, ශෝසුතුවූයේ; අනාත්, අනික්; කියද්දූරම්, කෙපම ණ දුරක්දැයි; ඉති, මෙසේ; පප්‍රච්ඡ, විචාළා.

51 රාම, රාමයාගේ; ඝර්‍ඝඤ්ඤඃ, ඝර්‍ඝනයෙහි පිහිටියාවූ; ශාඛාත්‍රු, ශාඛාග්‍රයෙන්; කල්පිත, කරණලද; ආතපවාරණම්, අවුවැලකීම් ඇත්තාවූ; තඤ්ඤඃ, ඈගේ; ප්‍රඤ්ඤානම්, ගමනයතෙම; තදග්‍රෙසර ලක්ෂ්මණම්—තන්, ඒදෙදෙනාගේ; අග්‍රෙසර, අභිමුඛයෙහි හැසිරෙන්නාවූ; ලක්ෂ්මණම්, ලක්ෂ්මණයා ඇත්තේ; අභවත්, වී.

52 සොතපල. උත්පල සහිතවූ; අම්භඃ, ජල ඇති; ඉක්ෂුශාකට, උක්වගුහා; ශාලෙයක්ෂෙත්‍රාන්, හැල්කෙත් ඇත්තාවූ; උතතර කොශලාන්, උතුරු කොශලයන්; පශ්‍යතකඃ, බලන්නාහු; භාගීරථීරම්, ආකාශ ගඞ්ගානදියට; යයුඃ, ගියෝ.

53 අථ, අනන්තරයෙන්; කාලින්දීම්, යමුනාවට; අනාසාද්‍ය, නොපැමිණ; දිවඃසරිතම්, ආකාශ ගඞ්ගාව; උල්ලඞ්ඝ්‍ය, ඉක්ම; පුණ්‍යම්, පවිත්‍රවූ; භාරවාජාශ්‍රමම්, භාරවාජයාගේ ආශ්‍රමයටද; චිත්‍රකූටස්‍ය, චිත්‍රකූටයාගේ; අධවනශ්ච, මාර්‍ගයටද.

54 චිත්තං නද නදීදෙශෙ රූකඛාවෘක්ෂෙ ක්ෂමාධරෙඃ
රජන්‍යශොභිනෙ යාතෙ රඝවොඃපි ගෘහෙ ගෘහම්.

55 සපත්නෙෘ සරිතාම්පත්‍යුඃ සුමිත්‍රාත්මජධීවරෙඃ
චිත්‍රකූටමකූටඥඃ ප්‍රීතඃ ප්‍රොත්තාරිතො යශෙෘ.

56 තතස්සීතා මුඛාම්භොජ භ්‍රමරත්වෙ කෘතප්‍රභම්
නාශෙවකදෘඤ්චි මසෙතුණ බලිප්‍රඥං චකාර සඃ.

57 තතඃ ප්‍රත්(ත) සඛිඝාටො වීරඃනෙතය වංශ්‍යජඃ
බිභ්‍රච්ඡොකවිගුණීතං ශ්‍රමං රමාශ්‍රමං යශෙෘ.

58 රාජඝොනිඝ්‍රිණඃ කශ්චිත් සම්ප්‍රාප්ත ඉති සාධවෙ
කථ්‍යතාමිති තවාඛ්‍යං චාරි ශුශ්‍රාව රඝවඃ.

59 අනුඥතොඃනුජසෙතන පණ්ඩිත ශාලා මථාවිශත්
චාරබන්ධාතිරස්කෘත කිඤ්චිත්ත්‍යශ්‍රීකඃතොරසා.

---

54 නදනදීදෙශෙඃ—නද, හෝවාරහා; නදී, ගඩහාහා; දෙශෙඃ, ප්‍රදෙශයෙන්ද; වෘක්ෂ, වෘක්ෂහා; ක්ෂමාධරෙඃ (පළිතෙහි), පව්ත යෙන්ද; චිත්තම්, චිත්තය; (සලකුණ;) උක්වා, කියා; රාජන්‍යඅහොගිනෙ, රාජන්‍යභොගයට ගිනවූ; ගෘහෙ, කිරාතයා; ගෘහම්, ගෙට; යාතෙ(සති), ගියකල්හි; රඝවොපි, රාමද.

55 සරිතාම් පත්‍යුඃ, සාගරයාගේ; සපත්නෙෘ, සපත්නීන් දෙදෙ නා; (අඹුවන් දෙදෙනා;) සුමිත්‍රාත්මජ, ලක්ෂ්මණයාහා; ධීවරෙඃ, කෙවුලන් විසින්; ප්‍රොත්තාරිතඃ, එතරවනලද්දේ; අකූටඥඃ, කූට නොදන්නේ; (වඩානොදන්නේ;) ප්‍රීතඃ, සන්තුෂ්ටවූයේ; චිත්‍රකූටම්, චිත්‍රකූටයට; යශෙෘ, ගියේ.

56 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; සඃ, ඒ රාමතෙම; සීතා, සීතාවගේ; මු ඛාම්භොජ, මුඛ පද්මයට; භ්‍රමරත්වෙ, භ්‍රමරබැව්හිලා; කෘතප්‍රභම්, කරණලද අභිලාෂ ඇති; බලිපුෂ්ටම්, වායසයා (කාකයා); අසෙතුණ, ශරයෙන්; නෂ්ට, නවුවාවූ; එකදෘඤ්චිම්, එක් ඇසක් ඇත්තහු; චකා ර, කෙළේ.

57 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; ප්‍රත්(ත) සඛිඝාටඃ, අමාත්‍ය සමූහයා කැටි ව සන්නාවූ; වීරඃ, වීරවූ; කෙකයවංශ්‍යජඃ, භරතතෙම; ශොකවිගු ණීතම්, ශොකයෙන් දියුණුකරණලද්දාවූ; ශ්‍රමම්, ශ්‍රමය; බිභ්‍රත්, ඵ සුලන්නේ; රාමාශ්‍රමම්, රාමයාගේ ආශ්‍රමයට; යශෙෘ, ගියේ.

58 නිඝ්‍රිණඃ, දයානැත්තාවූ; රාජඝඃ, රජනැසුවාවූ; කශ්චිත්, ඒ කෙක්තෙමේ; සම්ප්‍රාප්තඉති, පැමිණියේයයි; සාධවෙ, සාධුහට; ක ථ්‍යතාම්ඉති, කියනුලැබේවයි යන; තත්වාක්‍යම්, ඒ වචනය; රඝවඃ, රාමතෙම; චාරි, දෙරෙහි; ශුශ්‍රාව, ඇසී.

59 අථ, අනන්තරයෙන්; තෙන, ඒ රාමයා විසින්; අනුඥතඃ, අනු

60 භරතඃශොක සන්තප්තෝ රාම මාදාය පාදයෝඃ
ආයෝත්‍යකාන්වා සකෘද්දීනඃ ප්‍රුනරේවාව කිඤ්චන.

61 කතඃශ්‍රැත්වා ගුරෙ රන්තං සදුඃඛෙන හෘදිස්‍යඃශා
(සා) නිඃශෙක ම්වාශ්‍රෙණ චක්‍රෙ කර්‍මොඃඛ්‍යදෙහිනම්

62 ශපමානාමථ ඍ්වෛඍ මෛකෛකෙසීංහුතිනිස්‍යඃහාම්
ගර්‍හීන්තං භරතං වක්තුං රාමශ්චා(පි) ප්‍රවක්‍රුමෙ

63 නාඍරාම් ගුරෙරාඥාං ශුත්වා ජාතු විලඛ්ඛිතාම්
නාසදුඃඛිංහිතෝ හන්තුං තාතස්‍ය සමයං යතඃ.

64 සමයස්‍ය ගුරෙරිඥ ලොකඍස්‍ය විලඛ්ඛනෙ
බුඛ්ශවනිර්‍ව ශඛෙකවං ප්‍රුනර්‍මා ජනිතාවකි.

දන්නාලදි; අනුජඃ, භරතතෙම; චාරබන්ධ, දෙරබාවටයෙන්; අනී රිඤ්ඡන, ඉතිරිවූ; කිඤ්චිත්, මඳක්; තියඤ්ඤාත, සරස්කරණලදි; උ රසා, වක්ෂසින්; (උපලක්ෂිතවූයේ;) පණ්ඩිත්‍ශාලාම්, පන්සලට; අවි ශත්, වැනි.

60 ශොකසන්තප්තඃ—ශොක, ශොකයෙන්; සන්තප්තඃ, තවනලද් දුවූ; භරතඃ, භරතතෙම; රාම ම්, රාමයා; පාදය්‍යඃ, පාදවයෙහි; ආද්‍ය, ගෙන; ආයෙත්‍රි, ආය්‍යියයි; සකෘත්, එක වටෙක; උක්ත්වා, කියා; දීනඃ, බැගෑවූයේ; ප්‍රුනඃ, නැවත; කිඤ්චන, කිසිවක්; නොවාච, නොකී.

61 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; සඃ, ඒ රාමතෙම; ගුරොඃ, පියාගේ; අ නන්තම්, අන්තය; ශ්‍රැත්වා, අසා; හෘදිස්‍යඃශා, හෘදය ස්පර්ශකරන්නාවූ; දුඃඛෙන, දුඃඛයෙන් උපලක්ෂිතවූයේ; අශ්‍රෙණ, කඳුලෙන්; (සා)නිඃශෙ කම්, අභිෂෙක සහිතවූ; ඔඃඛ්‍යදෙහිකම්, උණ්ඩීවදෙහයට හිතවූ; කර්‍ම, ක්‍රියාව; චක්‍රුඃව, කළාක්නුවැනි.

62 අථ, අනන්තරයෙන්; ඍ්වෛඍ, තමහට; ශපමානාම්, ශපථක රන්නාවූ; භුතිනිස්‍යඃහාම්, සම්පත්හිනිස්‍යඃහවූ; මෛකෙකසීම්, මවට; ගර්‍හීන්තම්, ගර්‍හාකරන්නාවූ; භරතම්, භරතයාහට; රාමශ්ච (අපි,) රා මද; වක්තුම්, කියන්නට; ප්‍රවක්‍රුමෙ, පටන්ගති.

63 ගුරොඃ, ගුරුහුගේ; ආඥාම්, ආඥාව; ශුත්වා, දැන; ජාතු, කිසි ක ලෙක්හි; විලඛ්ඛිතාම්, ඉක්මෙන්නිය; නාඍරාම්, සිහිනොකෙරෙම්; (එහෙයින් යන අර්‍ථයි;) ඉතඃ, යම්හෙයකින්; තාතස්‍ය, තාතයාගේ; සමයම්, සමය; හන්තුම්, නසන්නට; නඃ, අපට; නාඍදුඃඛිංහි, නොම සුදුසුයි.

64 ඉන්‍ද්‍රලොකඍස්‍ය, ඍඟ්ගිඍවූ; ගුරොඃ, ගුරුහුගේ; සම්‍යස්‍ය, සම්‍යයාගේ; විලඛ්ඛනෙ, ඉක්මෙහිලා; තාවකී, තාපිළිබඳවූ; බුඛ්ශ්ව, බුඛිද, නිර්‍ශඛඃ, ශඛකාරහිතවූවඃ; ප්‍රුනඃ, නැවත; එවම්, මෙසේ; මාජනි, නාමක්වේවා.

65 පූජනීයාචතෙදෙවී පත්‍යුඃ සත්‍යානු පාලිනී
දූෂයිෂ්‍යති පූජ්‍යෝසූ පූජාවෛමුඛ්‍ය මායති.

66 සඩයං නෘතෙනා දෙෂෙණ යෙන ගොලජ්ජතෙගුරුඃ.
තෙනතත්සන්නිධෙතවා නෘන්‍යෝපිනාව නින්‍ද්‍යතාම්.

67 ඉතිව්‍යාහෘත්‍ය නම්‍රාය දදෙෘදීනාය පාදුකෙ
ඝණේම මම්මා විධිමරෙෘ වාරිවාරිෂ්‍යතෙ යථා.

68 විධාකාර මිවජ්‍යායාන් භරතං හෘදයං චිරම්
දර්‍ශයන්තං පරිෂ්වඩග ප්‍රාපත සානන්වංව්‍යසජ්ජීයත්.

69 තතස්තාංත්‍යජතාශෙලං විරාධොරවණරිණ
දූෂඨසාඳූනා පාදඝීවිනීභ්‍යඃ පචවටීපථෙ.

70 හරන්තාමථ වෛදෙහිං (වි)නිහත්‍ය නිශාචරඃ
භවිෂ්‍යදිවස ඛ්‍යාතිපාය (කථායාවසථව) දර්‍ශයත්.

---

65 පත්‍යුඃ, සැමියාගේ; සත්‍යානුපාලිනී, සත්‍යය රක්‍ෂාකරන්නාවූ; දෙවී, දෙවිතොමෝ; තෙ, තා සම්බන්ධව; පූජනීයාව, පිදියයුත්තීද වේ; (එසේමැයි;) පූජ්‍යෝසූ, පූජ්‍යයන්කෙරෙහි; පූජාවෛමුඛ්‍යම්, පූජාවට විමුඛබව; ආයතිම්, එෂ්‍යන්කාලය; දූෂයිෂ්‍යති, දූෂණයකෙරේ.

66 යඃගුරුඃ, යම්ගුරෙක්නෙමේ; සඩයම්, තමාවිසින්; කෘතෙ, කරණලද්දාවූ; යෙනදෙෂෙණ, යම් දෙෂයක්න්; ලජ්ජතෙ, ලජ්ජාවට පැමිණේද; තෙන, ඒදෙෂයෙන්; තත්සන්නිධෙෘ, ඒ ගුරුහුගේ සමීපයෙහිලා; නවාන්, ඒදෙෂ ඇත්තාවූ; අන්‍යෝපි, අනිකෙකුදු; න චනින්‍ද්‍යතාම්, නිෂ්නොකරණ්‍ලැබේවා.

67 ඉති, මෙසේ; ව්‍යාහෘත්‍ය, කියා; නම්‍රාය, නැමුනාවූ; දීනාය, දීනයහට; පාදුකෙ, පාදුකාවය; (වහන්දෙක;) දදෙෘ, දිනි; (කාට කුමක් මෙන්?) ඝණේම, ඝණ්මකාලයෙහි; මම්මාවිධි, මම්මිත්‍යථා කරන්නාවූ; මරෙෘ, මරුහුම්යෙහිලා; වාර්ෂ්‍යතෙ, පැන් බොහුකැමැත්තාහට; වාරි යථා, ජලයමෙන්.

68 ජ්‍යායාන්, ජ්‍යෙෂ්ඨතෙම; චිරම්, බොහෝ කලක්; විධාකාර මිව, විප්‍රකාරවූවක්හුවැනිවූ; හෘදයම්, හෘදය; දර්‍ශයන්තම්, දක්වන්නාවූ; භරතම්, භරතයා; පරිෂ්වඩග ප්‍රාපත් සාන්ත්‍වම්—පරිෂ්වඩග, ආලිඟනයෙන්; ප්‍රාපත, පැමිණියාවූ; සාන්ත්‍වම්, සන්හිදිම් ඇත්තහු; ව්‍යසජ්ජීයත්, යැවී.

69 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; තම්ශෛලම්, ඒ පර්‍වතය; ත්‍යජතා, හරණවූ; රාවණරිණ, රාමයා විසින්; තනූනපාදුර්චිර්බභ්‍රූඃ—තනූනපා දුර්චිඃ, වහ්නිශොභාසේ; බභ්‍රූඃ, පිඟුවන්වූ; විරාධඃ, විරාධනම් රාක්‍ෂස තෙම; පචවටීපථෙ, පඬවටීපථයෙහිලා; දූෂඨඃ, දක්නාලදී.

70 අථ, අනන්තරමයන්; වෛදෙහීම්, සීතාව; හරන්තම්, හෙන

71 පච්චිට්‍යාශ්‍රමෙ රම්‍ය රඩහත්සාරඩග ශාවකෙෑ
වෑතෙ'ථ වවෑතෙ තස්‍ය වාසො වාසව වර්‍ධසෑ.

72 අථරමං වෑඝස්‍යන්ති ප්‍රපෙදෙ ෛනකසීසුතා
ඉවච්චිනතා දරිද්‍රස්‍ය සථූල ලක්‍ෂිං නාරෙශ්වරම්.

73 චකර්‍තීනාසිකාංක්‍රැඛෑ සීතාවිද්‍රවණාදථ
ලක්‍ෂ්මණස්‍යාන්මුඛාඉමෙභාජ කාණ්ඩිනී කාෑ කෑපයා සමම්.

74 වර්‍ෂතති තදෑහුතෙ ඝෘරප්‍ර ප්‍රකරං බලම්
ශරෛඝෙර් භ්‍රාතෑවයෙක්ෂිප්‍ර මපාවරිෂට රඝවෙෑ.

75 අදීධපත ගෑධ්‍රාණාං වෑතමෙඝ ධනුර්ධරෑ
සත්‍යවෑතො 'සෑජොධාරාං ඛරදූෂණොර්‍යුධි.

යන්නාවූ; නිශාචරම්, රාඝසයා; (වි)නිහත්‍ය, නසා; භවිෂ්‍යත්, මතු වන්නාවූ; (කථායෑවසතු,) කථාවයතුව; සඞ්ක්‍ෂිප්‍ය, සඞ්ඛෂෙපකොට; අදශීයදිව, දක්වූවන්හුවැනි.

71 අථ, අනන්තරයෙන්; රඩහත්සාරඩග ශාවකෙෑ—රඩහත්, පත්නාවූ; සාරඩගශාවකෙෑ, මිෑගපොතකයන් විසින්; වෑතෙ, පිළිවරණලද්දුවූ; රම්‍ය, මනොඥවූ; පවවට්‍යාශ්‍රමෙ, පවවට්‍යාශ්‍රමයෙහි; වාසව වර්චසෑ, ශක්‍රයහට බඳුවූ තෙජස්ඇති; නස්‍ය, ඒ රාමයාගේ; වාසෑ, විසීම; වවෑතෙ, පැවැත්තේ; (පවවර්‍තනම් පස්නුග ගසක් එක් වීමයි.)

72 අථ, ඉක්බිත්තෙන්; රාමම්, රාමයාකරා; වෑඝස්‍යන්ති, මෛථුන කැමැත්තාවූ; ෛනකසීසුතා, ශූර්‍පී නඛානොමෝ; ප්‍රපෙදෙ, පැමිණියා; (කාවරක්ෂු කරා කවරකමෙන්?) සථූල ලක්‍ෂම්, ධනව්‍යසී (දූතෑ)වූ; නරෙශ්වරම, රජක්හු කරා; දරිද්‍රස්‍ය, දරිද්‍රයාගේ; ච්ඡෙතව, ච්ඡෙතාව ශෙමන්.

73 අථ, අනන්තරයෙන්; සීතාවිද්‍රවණත්, සීතාවබැවිමෙන්; කෑඛෑ, කිපියාවූ; ලක්‍ෂ්මණෑ, ලක්‍ෂ්මණතෙම; තන්මුඛාම්ඉොජ කාණ්ඩිනී කාම්—තත්, ඈගේ; මුඛාම්ඉොජ, මුඛපද්ම්යට; කාණ්ඩිනී කාම්, කෙම් ශක්වූ; නාසිකාම්, නාසිකාව; කෑපයාසම්ම්, කරුණවහා එක්කොට; චකර්‍තීතා, කැපී.

74 තදෑහුතෙ—තත්, ඈවිසින්; ආහුතෙ, කැඳවනලද්දුවූ; භ්‍රාතෑව ෛ, ඛරදූෂණ දෙදෙනා; ශරෛඝෙර්, ධනුෂින්; ක්‍ෂුරප්‍රප්‍රකරම්, ශර සමූහය; වර්‍ෂති, වස්වන කල්හි; බලම්, සෙනඟනෙම; රාඝවෙෑ, රාම ලක්‍ෂ්මණ දෙදෙනා; ඝ්‍රප්‍රම්, වහා; අපාවරිෂට, * පිරිවැරී.

75 සත්‍යවෑතෑ, සත්‍යසම්පන්න වූතකොට ඇත්තාවූ; එක ධනුර්ධරෑ, අසහාය ධනුර්ධරතෙම; (රාමතෙම;) ඛරදූෂණයොෑ, ඛරයදූෂණ්‍ය යන දෙදෙනාගේ; යුධි, යුඛයෙහිලා; අසෑජොධාරාම්, රුධිරධාරා; භෑඩ්‍රාණාම්වාතම්, ගිජුලිහිණි සමූහය; අදීධපත, පෙවී.

---

* අපවාරියත—සන්හ.

76 දම්භාජීවිකමුත්තුඩග ජටාමණ්ඩිත මස්සතකම්
කඤ්ඤාමසකාරිණංසිතා දදර්ශාශ්‍රම මාගතම්.

77 මෘගවාහහෘත රාජන්‍යෝ වණ්ණිලිඛිතී නිශාචරඃ
උග්‍රරූපොනිදඃ ඛොරං රූපං ප්‍රාදුරභීනවත්.

78 දශානාමස්‍ය (ශිරසා) මුග්‍රතෙජසඤ මාශ්‍රයම්
පශ්‍යන්තී මෛථිලී භීතඤ (රූපධෙය) මකම්පත.

79 ප්‍රදීපම්චනං ද්‍රෂ්ටුං නාත්‍යාසනනං ශශාක සා
අසොඞ්මරුතං තෙජඃ පරිෂ්කෘත දශානානම්.

80 රාමාරත්නාමසෙ රාම නාමාක්‍රා(ක්‍රම්) දිදංවචඃ
ජගාද ජගදීශස්‍ය ඛෙඵපදුෂ්ටං ඛ්‍යෙපාචරඃ.

---

76 දම්භාජීවිකම්, මිථ්‍යාවුත්වූ; උත්තුඩග ජටා මණ්ඩිත මස්ස තකම්—උත්තුඩග, හිවියාවූ; ජටා, ජටායෙන්; මණ්ඩිත, හොබවන ලද්දුවූ; මස්සතකම්, මුදුන් ඇති; ආශ්‍රමම්, ආශ්‍රමයට; ආගතම්, ආවාවූ; කඤ්ඤාමසකාරිණම්, එක්තරා තපස්විය්‍යක්හු; සිතා, සීතාතොමෝ; දද ර්ශ, දුටු.

77 මෘගවාහහෘත රාජන්‍යඃ—මෘගව්‍ය, මුවදඬින්; ආහෘත, ගන්නා ලද්දුවූ; රාජන්‍යඃ, රාජකුමාරයා ඇති; උග්‍රරූපඃ, දරුණුවූ රූප ඇති; වණ්ණිලිඛිති, බ්‍රහ්මලිඛිතිවූ; නිශාචරඃ, රාක්ෂසතෙම; (රාවණතෙම;) ඛොරම්, දරුණුවූ; නිජම්, ඝෘකීයවූ; රූපම්, රූපය; ප්‍රාදුරභීනවත්, පහළකෙළේ.

78 අස්‍ය, ඔහුගේ; දශානාම් (ශිරසාම්), දසසිරසුන්ට; ආශ්‍රයම්, පිහිවවූ; උග්‍රතෙජස්කම්, දරුණුවූ තෙජස් ඇති; රූපධෙයම්, රූපධෙය; පශ්‍යන්තී, බලන්නාවූ; මෛථිලී, සීතාතොමෝ; භීත්‍ය, භීතියෙන්; අකම්පත, කම්පාවූ.

79 සා, ඒ සීතාතොමෝ; තම්, ඒ රාවණයා; ප්‍රදීපම්ච, ප්‍රදීපයක් මෙන්; අත්‍යාසනනම්, ඉතා ආසන්නවූවහු; ද්‍රෂ්ටුම්, බලන්නට; න ශශාක, නොපොහොසත්වූ; (කිම්හුතම්? රාවණම්? කිම්භූතම් ප්‍රදීපම්?) තෙජඃ, තෙජසින්; පරිෂ්කෘත, පිරිවරණලද්දුවූ; දශානනම්, දශමුඛ යක් ඇත්තාවූ; (නොහොත්;) තෙජඃ, ශෞභායෙන්; පරිෂ්කෘත, පිරිවරණලද්දුවූ; දශානනම්, වකීර්ති කාමුඛ ඇත්තාවූ; අසොඞ්මරුතම්—අසොඞ්, ක්ෂමා නොකරණලද්දුවූ; මරුතම්, දිව්‍යයන් ඇත්තාවූ; (නොහොත්) අසොඞ්, ක්ෂමා නොකරණලද; මරුතම්, පවන ඇත්තාවූ; (ප්‍රදීපම්ච අත්‍යාසනනම් ද්‍රෂ්ටුම් නිශශාක.)

80 අසෞඛ්‍යපාචරඃ, මේ රාක්ෂසතෙම; රාමනාමාක්‍රා(ක්‍රම්)ත්—රාම නාම, රාමයාගේ නම්ත්; ක්‍රා(ක්‍රම්)ත්, ඔඩන්නාවූ; රාමාරත්නම්, ස්ත්‍රී රත්නයට; ජගදීශස්‍ය, ජගදීශ්වරයහට; ඛ්‍යෙප දුෂ්ටම්, ආඥයෙන් දූෂිටවූ; (දූෂිතවූ;) ඉදං වචඃ, මේ වචනය; ජගාද, කී.

81 සාරඞ්ගාක්ෂි! ශරස්තස්‍ය කෙවලන්තු ඛරෙඛරඃ
දූෂණේ දූෂණේඝද්‍රෙ! නාත්‍රි(ලොක්‍යාවිඤොරණේ

82 ලබ්ධාභයා බලනිරීක්ෂණ දෙහදෙන
චාරෙස්ථිතානිජපුරප්‍රවරස්‍ය සිබ්ඃ
දෘෂ්ටාමයා සුරපුරං වුජතා කටාක්ෂෛ-
රෙරාවණච්පගතෙන සහාස (ගඒ)ම්.

83 අනාත්‍යසිතො'හ මහමප්‍යනු චෘත්‍යසෙව්‍යං
නිර්ජීවිකො මමගෘතං භවනං පිශාචෛඃ
ඉත්‍යුනනාදන් සුරගණඃ සහලොකපාලෛ
රාජාඛගණෙභ්‍රමති මත්ප්‍රතිහාරමෙත්‍ය.

84 සපඤ්චාත්පිඞ්ට බෘහත්ත්‍රිවිෂ්ටපබලං බාහුංබාහුසොහිත
ඝණ්ඨාපාතාලතලං තලෙනදලිතඛෙචරා චලෙත්‍යුං මම
නොවාජඝ්නත්‍යුපධානාහුතමබලෙ! ධනාත්‍යසුරසත්‍රිඃ කා
තලෙ'නාලප චිතලප ජ්ලප මධ්‍රරක්‍රීඩාරසෙ සෙවිතුම්.

---

81 සාරඞ්ගාක්ෂි, මෘගාක්ෂිය; තස්‍ය, ඔහුගේ; ශරඃ, ශරයතෙම්; ර ණෙ, යුඛයෙහි; කෙවලම්, හුදෙක්; ඛරෙතු, ඛරයාකෙරෙහි; ඛරඃ, කර්කශය; දූෂණෙ, දූෂණයාකෙරෙහි; දූෂණඃ, දූෂණය; හද්‍රෙ, භද්‍රවූ; ත්‍රි(ලොක්‍යාවිඤො, ත්‍රිභුවන භර්තෘහුකෙරෙහිලා; නවරඃ නදූෂණඃ, ඛ රනොදවෙයි දූෂණ නොදවෙයි.

82 ලබ්ධා භයා—ලබ්ධ, ලද්දවූ; අභයා, අභය ඇත්තාවූ; සිබ්ඃ, සි ඛයෝ; (එක් දෙවතා පඤ්චයක්;) බලනිරීක්ෂණදෙහදෙන—බල, සෙ නාවගේ; නිරීක්ෂණ, බැලීමෙහි; දෙහදෙන, කුහුලින්; නිජපුරප්‍රවර ස්‍ය—නිජ, සකීයවූ; පුරප්‍රවරස්‍ය, පුරොත්තමයාගේ; චාරෙ, දෙරැහි; ස්ථිතාඃ, සිටියාහු; ඓරාවණච්පගතෙන—ඓරාවණච්ප, ඓරාවණ හ ස්තීහු කරා; ගතෙන, පැමිණියාවූ; සුරපුරම්, දිව්‍යපුරයට; වුජතා, යන්නාවූ; මයා, මාවිසින්; සහාස (ගඒ)ම්, හාසගඒ සහිතව; කට ාක්ෂෛඃ, කටාක්ෂයෙන්; දෘෂ්ටාඃ, දක්නාලදහු.

83 අහම්, මම; අනාත්‍යසිතඃ, අනාත්‍යසිතයෙම්; අහමපි, මමද; සෙවාම්, සෙවා; අනුවෘත්‍ය, කොට; නිර්ජීවිකඃ, දිවෙල්නැත්තෙම්; මම, මාගේ; භවනම්, භවනය; පිශාචෛඃ, රාක්ෂසයන් විසින්; භෘතම්, ගන්නාල දැයි; ඉති, මෙසේ; මත්ප්‍රතිහාරම්, මාදොරටුවට; ඒත්‍ය, පැමිණ; (වාර පාලයා කරා පැමිණ;) උනනාදන්, හඬන්නාවූ; සුරගණඃ, දිව්‍ය සමූහ යතෙම්; ලොකපාලෛඃසහ, ලොකපාලයන්හා එක්ව; රාජාඛගණෙ, රාජාඛගණයෙහි; භ්‍රමති, ඇවිදී.

84 සපඤ්චාත්පිඞ්ට බෘහත්ත්‍රිවිෂ්ටපබලම්—සපඤ්ච, ව්‍යක්තකොට; උත්පිඞ්ට, සුඤුකරණලද්දවූ; බෘහත්ත්‍රිවිෂ්ටපබලම්, මහත්වූ දිව්‍යසෙ

85 උච්ඡෝපරිවීජනෙඡූ මධුරං නාටෙය්‍යං යථා (ලීලයා)
තණ්හනච්චා ජිතශාරදෙඳු කිරණවිජ්‍යාලොලසඛ්‍යාමරම්
ආසජ්‍යාසඩය මඩාදසස්‍ය ශිඛරෙ නිඛෝමා(ක)යන්ත්‍යාපුනඃ
සෙනාහස්විනන විවෙපමානකරයා සෝ'යංභුජඃස්‍යාශ්‍යතෙ.

86 එකසමින් ශයනෙමයාමයසුතා මාලිඛග්‍ය නිද්‍රාලයා-
මුන්නිද්‍රංශයිතෙනා මඛරණයොඃසම්බාහනාව්‍යාපෘතා
පාදාග්‍රෙණ තිලොතතමාඃසතානතෙ සසෙනාහමාපීඩිතා
හඞ්ගීවෙශ සමර්පිතානි පුලකාන්‍යද්‍යාපි නො මුචති.

නා ඇත්තාවූ; බහු, බොහෝකොට; ඛෙඛාඛිතඃක්ෂ්මා පාතාලතලම්—ඛෙඛාඛිතා, කම්පාකරණලද්දාවූ; ක්ෂ්මා, පෘථිවියහා; පාතාලතලම්, රසාතලඇති; තලෙන, හස්තතාලයෙන්; දලිතශ්වෙතාචලෙඳුම්—දලිත, උපුරණලද ශ්වෙතාචලෙඳුම්, කෛලාස පර්වතරාජයාඇති; මම, මාගේ; බාහුම්, හස්තයෙ; උපධානභූතම්, උපධානවූවා; (කොට්ටවූවා;) අබලෙ, අබලාව; සුරසුන්‍දරීඃ, දිව්‍යස්ත්‍රීන්කෙරෙහි; කාඨන්‍ය, කවර ධන්‍යාවක්; (කවර පිනැත්තියක්;) අනාලපවිකලප ජලප මධුරක්‍රීඩාර සෙ—අනලප, නොමඳවූ; විකලප ජලප, විකත්‍ථනා කථනයෙන්; මධුර, මධුරවූ; ක්‍රීඩාරසෙ, ක්‍රීඩාරස ඇති; තලෙප, යහන්හිලා; සෙව්‍යම්, සෙවුනට; නොවාඤ්ඡති, නොකැමැත්තීද.

85 පරිවීජනෙඡූ, වීජනයෙහි; (ලීලයා,) ලීලායෙන්; මධුරම්, මධුරකොට; නාටෙය්‍යම්, නාට්‍යය; තණ්හනච්චායථා, කරන්නියකැවැනිවූ; ජිතශාරදෙඳු කිරණවිජ්‍යාලොල්ලසත්—ජිත, දිනනලද්දාවූ; ශාරද, ශරත් කල්හිවූ; ඉඳුකිරණ, සඳරැස් ඇති; ඡායා, ඡායාවෙන්; උල්ලසත්, බබලන්නාවූ; චාමරම්, චාමරය; අඛගදස්‍ය, අඛගදයාගේ; ශිඛරෙ, ශිඛරයෙහි; සඩයම්, තමාවිසින්ම; ආසජ්‍ය, පිහිටුවා; පුනඃ, නැවත; නිඛෝමා(ක)යන්ත්‍ය, හරණවූ; සෙනාහස්වින්නවිවෙපමාන කරයා—සේනාහ, සෙනාහයෙන්; සවිනනා, සෙඳ සිලියුණුවූ; විවෙපමාන, වෙවුලන්නාවූ; කරයා, අත්ඇති; උච්ඡෝශ්‍ය, උච්ඡිය විසින්; සෝයම්භුජඃ, ඒ මේ හස්තයතෙමේ; සුපාශ්‍යතෙ, සුඝීකරණුලැබේ.

86 එකස්ම්න් ශයනෙ, එක යහන්හි; නිද්‍රාලයාම්, නිද්‍රායෙන් ආලයවූ; මයසුතාම්, මයදුදරිය; ආලිඛග්‍ය, වැලඳ; උන්නිද්‍රම්, උද්ගතවූ නිද්‍රා ඇතිව; ශයිතෙන, හොත්තාවූ; මයා, මාවිසින්; මඛරණයොඃ, මාගේ පාදඛයෙහි; සම්බාහනව්‍යාපෘතා—සම්බාහන, මැඩමෙහි; ව්‍යාපෘතා, යොමුවූ; පාදාග්‍රෙණ, පාදාග්‍රයෙන්; සතානතෙ, සතානතට යෙහි; සසෙනාහම්, සෙනාහ සහිතව; ආපීඩිතා, පෙළනලද්දාවූ; තිලොතතමා, තිලොතතමාතොමෝ; හඞ්ගීවෙශ සමර්පිතානි—හඞ්ගී, සන්තානාඞ්‍යයාගේ; ආවෙශ, ආවෙශයෙන්; සමර්පිතානි, පිහිටුවනලද්දාවූ; පුලකානි, රොමහඞ්; අද්‍යාපි, අද දක්වා; නොමුචති, නොහරියි.

87 අක්ෂාන් දිව්‍යති දූනවෙහු සුතයා සාඕංඝරතෝමයි
ක්‍රීඩායත්නපරිශ්‍රමඃ ප්‍රණයතිස්නෑවාගතා'සභ්‍යතාම්
මකෙතාමන්මථ වසතු සංහිතවිධෙෑ වාඩෙෑවිවෘඛස්‍යඃහා
දූනංකාරයතිප්‍රයොගචතුරා රම්භාරු රම්භාග්වය

88 සර්වඃසඛග්ගීඃවරාඩගනා බෘතිභෘතිප්‍රෙමප්‍රධානංමයි
ත්‍රෙලොක්‍යාධිපතෙෑනිධාය හෘදයං යාඃජගත්පූජ්‍යතාම්
නාර්මාශ්‍රය සම්පදෙවනඃති ශ්‍රෙයඃකාරී මුනනතිං
මානාත්මානිනි! කස්‍ය ඛ්‍රූජ්ජිවිජටා ජූඨා න ජග්ධොස්සුකා.

89 හස්තොපල්ලව කොමලෙෑ කරයුගෙ නාදෘයවාඃශෛරොරසෙනව්‍යපනීයපාණි යුගලෙ නාමෘශ්‍ය කාච්‍යස්‍යපදම්
මධ්‍යාලිඛති බාහුභිඃ සුබහුභිඃශෛශෛවිලඃස්මිත
ජ්‍යොත්ස්නාසෙක මනොහරබරපුටං වක්ත්‍රං සඛයංදෘස්‍යසි.

---

87. සමරතෝතී, කාමාත්තීවූ; (අනඛගයාවිසින් පෙළනලද්දුවූ;) මයි, මා; දූනවෙඤ සුතයා සාඕම්, මඤ්ඤදරියනා එක්ව; අක්ෂාන්, දූ දිව්‍යති(සති), කෙළනා කල්හී; ක්‍රීඩායත්න පරිශ්‍රමඃ, ක්‍රීඩායත්න යෙන්වූ පරිශ්‍රමය; ප්‍රණයති, වඩියයි; ස්නෑවා, අසා; අසභ්‍යතාම්, ක්ෂමා නොකටහැකි බවට; ගතා, පාඛ්ණියාවූ; ප්‍රයොග චතුරා, ප්‍රයොගයෙහි දක්ෂවූ; මත්තඃ, මාකෙරෙන්; මන්මථ වසතු සංහිතවිධෙෑ—මන්මථ වසතු, මන්මථ වසතුයෙහි; සංහිත, පිහිටුවනලද්දු; විධෙෑ, විධි ඇති; වෘඩෙෑ, වෘඩියෙහි; විවෘඩස්‍යඃහා, වැඩියාවූ අහිලාෂඇති; රම්භාරු රම්භාග්වයා—රම්භාරු, රම්භාවට බඳුවූ කලවේ ඇති; රම්භාග්වයා, රම්භාගම් තැනැත්තී; දූනාති, දූනතඃ; කාරයති, කරවා.

88 සර්වඃසඛග්ගීඃවරාඩගනාඛෘතිභෘති—සර්ව, සියලු; සඛග්ගීඃ වරාඩගනා, දිව්‍යඩගනාවන්ගේ; ඛෘති, ඩෙයියෑය; භෘති, පැහැරගන්නාවූ; ත්‍රෙලොක්‍යාධිපතෙෑ, තුන්ලොවට අධිපතිවූ; ඔයි, මාකෙරෙහි; ප්‍රෙමප්‍රධානම්, ප්‍රෙමය ප්‍රධානකොට ඇති; හෘදයම්, හෘදය; නිධාය, පිහිටුවා; ජගත්පූජ්‍යතාම්, ලොකපූජ්‍ය බවට; යායඃ, පැමිණෙව;* නාර්ම්, නාරිය; ආශ්‍රය සම්පදෙව, ආශ්‍රය සම්පත්තියම; ශ්‍රෙයස්කරීම්, අභිවෘඩි කරවූ; උන්නතිම්, උන්නතිය; නයති, පමුණුවන්නී; මානිනි, මානිනිය; ඛ්‍රූජ්ජිවිජටා ජූඨා—ඛ්‍රූජ්ජිවි, ඊශ්වරයාගේ; ජටා, ජටායෙන්; ජූඨා, සෙවුනාලද්දුවූ; ජග්ධොස්සුකා, ආකාශගඩගාතොමෙහි; කස්‍ය, කවරක්හු සම්බන්ධව; නඳ්‍යන්‍ය, නොපිදියයුතුද.

89 පල්ලවකොමලෙෑ, පල්ලවයක්සේ කොමලවූ; හස්තෙෑ, හස්තවය; කරයුගෙන, හස්තවයෙන්; ආදෘය, ගෙන; අන්‍යෙනපාණි යුගලෙන, අනික් හස්තවයෙන්; වාඃ, වස්ත්‍රය; ශනෙඃ, සෙමෙන්; ව්‍යපනීය, පහකොට; කාමඅඛිපදම්, මෙඛලාඃස්ථානය; ආමෘශ්‍ය, ස්පර්ශ

---

* පැමිණෙව්වාවූ—සන්න.

90 ඉත්‍යුක්ත්වා "දයරක්ෂඃපතිරවනිසුතාමුත්පලතොමීනජාලෙ-
ශ්චිත්‍රංවෙක්ෂමාඹුරාශිං ඝනපවනරයාසඵාලගුජ්ඣනොඕම්මි
පොතෙනෙවප්‍රකම්පධවනි නිවහමසෙ බිහුතාපුෂ්පකෙණ
සඤ්ජීත්සිතෙන යාත්‍රා ඔනුපහතජවව්‍යාපිනී මාලලඛ.

(ඉති කුමාරදෘශස්‍ය කෘතෙ ජානකීහරණෙ
මහාකාවේ‍ය සීතාහරණෙ නාම)
දශමස්සර්ගඃ.

කොට; ශෙශෙෂඃ, අවශෙෂවූ; සුබහුභිඃ, අත්‍යර්ථයෙන් බොහෝවූ, බ, හුභිඃ, බාහුයෙන්; මිසි, මා; ආලිඛති(සති), ආලිඛනකරණ කල්හි; විලක්ෂස්මිත ජෙත්‍රත්සනා සෙකම්නොහරාධරපුටඃ—විලක්ෂස්මිත, ලජ්ජාසම්මිත නැමැති; ජෙත්‍රත්සනාසෙක, ජෙත්‍රත්සනාසෙකයෙන්; (රශ්මි පරිශෙකයෙන්;) මනොහර, සිත්කලුවූ; අධරපුටම්, අධරපුට ඇති; (අධර ගඟී ඇති;) වක්ත්‍රම්, මුඛය; සඛයම්, (තොමෝ) දෘෂ්ඨි, දෙන්නෙහි.

90 අසෞ රක්ෂඃපතිඃ, මේ රාවණතෙම; ඉති, මෙසේ; උක්ත්වා, කියා; අවනිසුතාම්, පෘථිවිසුතාව; ආදෘය, ගෙන; මීනජාලෙඃ, මීන නම්තාරකා සමූහයෙන්; චිත්‍රම්, විසිතුරුවූ; (නොහොත්;) මීනජාලෙඃ, මත්ස්‍ය සමූහයෙන්; චිත්‍රම්, විසිතුරුවූ; ඝනපවනරයාසඵාලගුජ්ඣන් ඝනොඕම්මි—ඝන, ඝනවූ; පවනරය, පවනවෙගයාගේ; ආස්ඵාල, පැහැරමෙන්; ගුජ්ඣ්, හඬන්නාවූ; ඝන, ඔමඝ නැමැති; ඌර්ම්මි, රළඇත්තාවූ; (නොහොත්;) ඝනවූ පවනයාගේ පැහැරමෙන් හඬන්නාවූ ඝනවූ රළඇත්තාවූ; වෙක්ෂමාණුරාශිම්, ආකාශ නැමැති සාගරයට; උත්පලුතඃ, නැංගේ; ප්‍රකම්පධවනිනිවහම්—(හෙද ඝෙදඃ) ප්‍රකම්පධ, සැලෙන්නාවූ; ධවනිනිවහම්, ධවනි සමූහ; බිහුත්, උසුලන්නාවූ; සඤ්ජීත්සිතෙන—සඤ්ජීත්, සැලෙන්නාවූ; සිතෙඝ, සිතාවඇත්තාවූ; (නොහොත්) රුවල්ඇත්තාවූ; පොතෙනෙව, නැවක් වැනිවූ; පුෂ්පකෙණ, පුෂ්පකයෙන්; අනුපහතජවව්‍යාපිනීම්—අනුපහත, සබලනයක් නැත්තාවූ; ජව, ජවයෙන්; ව්‍යාපිනීම්, පැතිරෙන්නාවූ; යාත්‍රාම්, යාත්‍රාව; (ගමන්යාම;) ආලලඛම්බ, එල්බිණී.

(ඉති, මෙසේ; කුමාරදෘශස්‍ය, කුමාරදෘශයාගේ; කෘතෞ, කෘතිවූ; ජානකීහරණෙ, ජානකීහරණනම්වූ; මහාකාවේ‍ය, මහාකාව්‍යයෙහි; සීතාහරණෙනාම, සීතාහරණනම්වූ;)

දශමස්සර්ගඃ, (දසවනසගයි)

එ කා දශ සර්ගඃ.

1 අථවීකම්පිත පක්ෂිසමීරණ
ප්‍රසභනාත්තිත දීප්තිමාලිනා
විදිත තදාගමනෙන ජටායුනා
සරභසං සමරය සමුත් පලුතම්.

2 ජනකරාජසුතාම (ප) කෂීතඃ
සුරරිපොඃ පජී ගාඪ සමාගමඃ
අවනිම්තතමවෙදය දස්‍යතං
නෘපවධූහරණප්‍රභවං වධ්‍ර්.

3 පතග පක්ෂි පරාහත නාත්තිත
සඛභවනොදර මධ්‍ය පරිව්‍යුතඃ
උභය ඝිතති විතාඩිත මස්‍යකා-
ශ්චිර මනම්පත විශ්‍රවසස්සුතඃ.

---

1 අථ, අනන්තරයෙන්; විකම්පිත පක්ෂ සමීරණ ප්‍රසභනාත්තිත දීප්තිමාලිනා—විකම්පිත, කම්පාකරණලද්දුවූ; පක්ෂ සමීරණ, පක්ෂ වාතයෙන්; ප්‍රසභ, ලාහෙළා; නාත්තිත, නටවනලද්දුවූ; දීප්තිමාලිනා, සූයශ්‍යියා ඇති; විදිත තදාගමනෙන—විදිත, දන්නාලද්දුවූ; තදාගම නෙන, ඔහුගේ ගමන්ඇති; ජටායුනා, ජටායුහුවිසින්; (ගරුඩරාජයා විසින්;) සමරය, යුධයපිණිස; සරභසම්, වෙග සහිතව; සමුත්පලුතම්, නැංමැයි.

2 ජනකරාජසුතාම්, සීතාව; අ (ප) කෂීතඃ, අදනාවූ; අස්‍යසුරරිපොඃ, මේ රාවණයාගේ; පජී, මාගීයෙහි; ගාඪසමාගඃ, ගාඪ සමාගමයතෙම; අවනිම්තතාම්, දුර්නිම්තතාවූයේ; නෘපවධූහරණප්‍රභවම්—නෘපවධූ, නෘපස්ත්‍රියගේ; හරණ, ගැන්මෙන්; ප්‍රභවම්, උපන්නාවූ; තංවධම්, ඒ වධය; අවෙදයත්, දුන්වි.

3 පතග පක්ෂපරාහත නාත්තිත සඛභවනොදර මධ්‍ය පරිව්‍යුතඃ—පතග, පක්ෂිහුගේ; පක්ෂ, පියායෙන්; පරාහත, පහරණලද්දුවූ; නාත්තිත, නටවනලද්දුවූ; සඛභවන, සඛකීයවූ භවනයාගේ; උදරමධ්‍ය, උදරමධ්‍යයෙන්; පරිව්‍යුතඃ, ගිලියුනාවූ; උභයඝිතති විතාඩිත මස්‍යකඃ—උභයඝිතති, උභයඝිතතියෙන්; විතාඩිත, තලනලද්දුවූ; මස්‍යකඃ, මුදුන්ඇති; විශ්‍රවසස්සුතඃ, රාවණතෙම; චිරම්, බොහෝ කලක්; අකම්පත, කම්පාවී.

4 විහගනාථ විතීණ්ණෝ පරාභව
ප්‍රභවකොප විකම්පිත චෙතසා
සපදි පඛ්කති මුඛෙන සමාදදෙ
ශරවිතාන කෘතාවරණෙ රණෘ.

5 උපාහිත මණ්ඩල
සඤ්ති මනොහර විග්‍රහ බඤ්චුරෘ
විපුල පක්ෂ්මපුටවය කල්පිත
ප්‍රහරණවරණෘ සවිභඞ්ගමෘ.

6 පතිවිහඞ්ග නිශාචර ශාසිනොෘ
ප්‍රවවෘතෙඩති සංහරණෙ රණෘ
විධුත පක්ෂ ධනුර්ගුණ සංහති
(ඩවනි) නිනාදිත භූධර කන්දරෘ.

7 අථ ඔගෙශ්වර පක්ෂ සමීරණ
ප්‍රබලවෙග නිවර්ත්තිත පාතිතෙ
අපිනිපෙරති වෙගිනිරග්‍රඩෙර්
දුඃඛමහනාෘත සංයතිරාවණෘ.

---

4 විහගනාථ විතීණ්ණෝ පරාභව ප්‍රභවකොප විකම්පිතචෙතසා—
විහගනාථ, පක්ෂිරාජයා විසින්; විතීර්ණෝ, දෙනලද; පරාභව, පරිභවයෙන්; ප්‍රභව, උපන්නාවූ; කොප, කොපයෙන්; විකම්පිත, කම්පා කරණලද්දාවූ; චෙතසා, සිත්ඇති; පඛ්කති මුඛෙන, දශමුඛයාවිසින්; සපදි, එකෙණෙහි; ශරවිතානකෘතාවරණෘ—ශරවිතාන, ශර සමූහයෙන්; කෘත, කරණලද්දාවූ; ආවරණෘ, ආවරණ ඇති; රණෘ, යුද්ධයනම්; සමාදදෙ, ගන්නාලදී.

5 උපාහිත මණ්ඩලඤ්ති මනොහර විග්‍රහ බඤ්චුරෘ—උපාහිත, කරණලද; මණ්ඩලඤ්ති, මණ්ඩලඤ්තියෙන්; මනොහර, සිත්කළුවූ; විග්‍රහ, ශරීරයෙන්; බඤ්චුරෘ, මනොඥවූ; විපුලපක්ෂ්මපුටවය කල්පිත ප්‍රහරණවරණෘ—විපුල, මහත්වූ; පක්ෂ්මපුටවය, පක්ෂ්මපුටමයෙන්; කල්පිත, කරණලද්දාවූ; ප්‍රහරණ, ප්‍රහාරයන්ගේ; ආවරණෘ, ආවරණ ඇත්තාවූ; සවිභඞ්ගමෘ, ඒ පක්ෂිතෙම; ක්ෂණම්, ඇසිල්ලක්; අනීක්ෂතීත්, සිටියේ.

6 විහඞ්ගනිශාචරශාසිනොෘ, විහඞ්ගනිශාචරශාසි දෙදෙනාගේ; පති, මාරයිහයෙහි; බෘත්සංහරණෘ, බෙයදීම නසන්නාවූ; රණෘ, යුද්ධයනම්; ප්‍රවවෘතෙ, ප්‍රවෘත්තවී; (නවද කෙසේවූ;) විධුත, කම්පාකරණලද්දාවූ; පක්ෂ, පක්ෂහා; ධනුර්ගුණසංහති(ඩවනි), ධනුර්ජ්‍යාසංහතිඩවනියෙන්; නිනාදිත, නාදකරණලද්දාවූ; භූධරකන්දරෘ, ගිරිගුහා ඇත්තාවූ; (රණෘ ප්‍රවවෘතෙ.)

7 අථ, අනන්තරයෙන්; ඔගෙශ්වර පක්ෂ සමීරණ ප්‍රබලවෙග නිවර්ත්තිත පාතිතෙනෘ—ඔගෙශ්වර, පක්ෂිරාජයාගේ; පක්ෂ සමීරණ, පක්ෂ

8 ප්‍රතිදිගනන්තර දෘඪ තනූඃ සමං
දශමුඛං පරිතඃ සවිඝගමඃ
නාභසි මණ්ඩ(ල)නෙන තිරංහසා
සඛවපුෂා පරිවෙෂ මිවාදඛ.

9 ගගනසාගර ඔොඝ ධරාඩගනා
විෂලතා හරි පාද සරොරුහඃ
පතග පක්ෂි සමීරණ රංහසා
සුර සරිච්සසජ්ජ දිශොදශ.

10 ඛගපතීර්නිජ පක්ෂ සමූහිතො-
පහිතවාරිද රුඛ දෘශො මුහුඃ
ශිරසි චඤ්චුමදඃඪ සමාගමො
දශමුඛස්‍ය සවෙග මපාතයත්.

චාතයාගේ; ප්‍රබල, බලවත්වූ; වෙග, වෙගයෙන්; නිවර්තිත, වලඤ්ඤ නලදින්; පාතිතෙතඃ, හෙළනලද්දාවූ; අතිවෙගිතිඃ, අධිකවූ වෙග ඇත්තාවූ; නිජෙරපි, සඛකීයවූ(දැ;) ආයුධෛඃ, ආයුධයෙන්; රාවණඃ, රාවණතෙමේ; සංයත්, යුඛයෙහි; දෘඪම්, දැඩිකොට; අහන්‍යත, පහර ණලදී.

8 සම්ම්, එසවට; ප්‍රතිදිගනන්තර, ප්‍රතිදිගනන්තරයෙහි; දෘඪ, දක්නා ලද්දාවූ; තනූඃ, ශරීර ඇති; සවිහඩගමඃ, ඒ පක්ෂිතෙම; අභිරංහසා, අධිකවූ වෙගයෙන්; නාභසි, ආකාශයෙහි; මණ්ඩ(ල)යන්, මණ්ඩල යන්කරන්නේ; දශමුඛම් පරිතඃ, රාවණයා සිසාරවා; සඛවපුෂා, සඛකී යවූ ශරීරයෙන්; පරිවෙෂම්, මණ්ඩලය; ආදධඉව, කළාක්නුවැනි.

9 ගගනසාගර ඔොඝධරාඩගනා—ගගනසාගර, ආකාශ නැමැති සාගරයට; ඔොඝධරාඩගනා, නාගාඩගනාවූ; හරිපාද සරොරුහඃ—හ රි, විෂ්ණුහුගේ; පාදසරොරුහඃ, පාදකමලයට; විෂලතා, විෂලතාවක් වූ; සුරසරිත්, ආකාශ ගඩගාතොමෝ; පතගපක්ෂ සමීරණ රංහසා— පතග, පක්ෂිහුගේ; පක්ෂ සමීරණ, පක්ෂවාතයාගේ; රංහසා, වෙග යෙන්; දශදිශඃ, දසදිගුන්; විසසජ්ජ, පතළා.

10 ඛගපතිඃ, පක්ෂිරාජතෙමේ; මුහුඃ, එකෙණෙහි; නිජපක්ෂ සමූහි තොපහිත වාරිද රුඛ දෘශඃ—නිජ, සඛකීයවූ; පක්ෂ, පක්ෂයෙන්; සමූහි ත, රැස්කරණලදින්; උපහිත, පිහිටුවනලද; වාරිද, මෙඝයෙන්; රු ඛ, වලකනලද; දෘශඃ, නෙත්‍ර ඇති; දශමුඛස්‍ය, රාවණයාගේ; ශිරසි, හිස්හි; චඤ්චුම්, චඤ්චුව; අදඃඪ සමාගමඃ, නොදක්නාලද සමාගම ඇත් නේ; (නොදක්නාලද ගමන්ඇත්තේ;) සවෙගම්, වෙග සහිතව; අපා තයත්, හෙළී.

11 ශිරසිතංප්‍රණිහත්‍ය සමුඤ්චිනා
භූවිනිපාතයතීඤ්ම නිඝාචරඃ
ච්ඡපතිඃ පුනරෙව සවෙගවා-
නුපරි කනුකවද් දදෘශෙරිපොඃ.

12 නඛ ශිඛාශින කුන්ත නිපාතන
සඤ්චින රත්න පිශඞ්ගින දිඛ්මුඛම්
රිපුශිරශ්වරණෙන රණෙ රණන්
මුකුටකොටි ජඝාන විහඞ්ගමඃ.

13 අථ ස කුනන්ත මුඛෙන ශකුන්ත(පං)
තමභයඃ සමරෙ සමුදීරයන්
ච්ඡවරොඃපි තතොනඛරෙඃ ඛරෙ-
රපඝනාංඝ්‍රයා මස්‍ය ජඝානසඃ.

14 හෘදිසමර්පින කුන්ත මුඛං මුහු-
ච්තන පඤ්ඣ නිරුඛාඝසංකලම්
ඛගපතෙඃ සමරෙචන තච්සුර්
නීනිත දුණ්ඩ මිවාතපවාරණම්.

---

11 සඃනිඝාචරඃ, ඒ රාවණතෙම; තම්, ඔහු; ශිරසි, ශිස්හි; මුඤ්චිනා, මිරින්; ප්‍රණිහත්‍ය, පැහැර; භූවි, පෘථිව්යෙහි; නිපාතයතීඤ්ම, හෙළිය; සඃච්ඡපතිඃ, ඒ පක්ෂිරාජතෙම; පුනරෙව, නැවතම; වෙගවාන්, වෙග වත්වූයේ; රිපොඃ, සතුරාගේ; උපරි, මත්තෙහි; කනුකවත්, කණුක මෙන්; දදෘශෙ, දක්නාලදී.

12 ච්හඞ්ගමඃ, පක්ෂිතෙම; රණෙ, යුඛයෙහි; නඛශිඛාඝින කුන්ත නිපාතන සඤ්චින රත්න පිශඞ්ගින දිඛ්මුඛම්—නඛශිඛා, නඛශිඛා නැ මැති; ඝින, තීක්ෂ්ණවූ; කුන්ත, කුන්තයන්ගේ; නිපාතන, හෙළීමෙන්; සඤ්චින, පළනලද; රත්න, රත්නයෙන්; පිශඞ්ගින, පිඟුවන්කරණ ලද; දිඛ්මුඛම්, දිඛ්මුඛ ඇති; රිපුශිරඃ, රිපුශ්රස්; චරණෙන, චරණ යෙන්; රණන්මුකුටකොටි—රණත්, හඬන්නාවූ; මුකුටකොටි, මුකු ටකොටි ඇති(කොට;)ජඝාන, පහළී.

13 අථ, අනන්තරයෙන්; අභයඃ, භයරහිතවූ; සඃ, ඒ රාවණතෙම; තම් ශකුන්ත(ප)ම්, ඒ පක්ෂිරාජයා; සමරෙ, යුඛයෙහිලා; කුන්තමුඛෙන, කුන්තමුඛයෙන්; සමුදීරයන්, පැළීය; සඃච්ඡවරොපි, ඒ ච්ඡවරද; සතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; ඛරෙඃ, කර්කශවූ; නඛරෙඃ, නියයෙන්; අසඃ, මොහුගේ; ඝනම්, ඝනවූ; අපඝනම්, ශරීරය; ජඝාන, පහළී.

14 හෘදි, ලෙඟි; සමර්පිත කුන්තමුඛම්—සමර්පිත, පිහිටුවනලද; කුන්තමුඛම්, කුන්තමුඛ ඇති; මුහුඃ, එකෙණෙහි; චිතතපඤ්ඣ නිරුඛ න ඝසංකලම්—චිතත, පතලාවූ; පඤ්ඣ, පියාඹයන්; නිරුඛ, වලකනලද

15 ශ්‍රුඩි (රයාදුපහාය) තදුශ්‍රුධං
චපලතුණ්ඩ විඛණ්ඩිත මණ්ඩනාම්
විබුධ ශත්‍රූ ශිරස්කාරසාරස-
නනඟිනිපත්‍ය ජඝාන පතත්පතිඃ.

16 නඛශිඛාඛ්කුශ කොටිෂු මස්තකෙ
නිපතිනාසු දශානනාදිග්ගජඃ
අභිනනාද භෘශං දශභිර්මුඛෛඃ
ප්‍රබලනාද නිනාදිත දිඞ්මුඛඃ.

17 නඛමුඛොප හිතායුධ කර්මණඃ
සහාසු තනුච්ඡද සන්නහති වර්මණඃ
රණමවෙක්ෂ්‍ය විහඞගපතෙර්ගුඃ
සපදි සාධුවචඃ සුරකිනනරාඃ.

18 අථවිදර්ශිත දූර්වි පුරන්දර
ච්රද තූමඛ විපාටනපාටවම්
අසිමසා වසිතොත්පල සප්‍රභං
සුරරිපුඃ සමරාය සමාදදෙ.

නඟස්තලම්, ආකාශතල ඇති; ඛගපතෙඃ, පක්ෂිරාජයාගේ; තවපුඃ, ඒ ශර්රය; නිහිතදණ්ඩම්—නිහිත, පිහිටුවනලද; දණ්ඩම්, දඬුඇති; ආතපවාරණම්ව, ඡත්‍රයක්මෙන්; සම්රොචන, ඔබ්බේ.

15 පතත්පතිඃ, පක්ෂිරාජතෙම්; රසන්, හඬන්නේ; ශ්‍රුඩි, ශ්‍රුඩයෙහි; තදුශ්‍රුධම්, ඔහුගේ ආයුධය; (රයාත්, වෙගයෙන්; අපහාය,) දුරුකොට; චපලතුණ්ඩ විඛණ්ඩිත මණ්ඩනම්—චපල, චපලවූ; තුණ්ඩ, තුඩින්; විඛණ්ඩිත, කඩකරණලද; මණ්ඩනම්, මණ්ඩන ඇති; විබුධශත්‍රූ ශිරඃ, රාවණයාගේහිස; තරසා, වහා; අභිනිපතඃ, හී; ජඝාන, පහළී.

16 දශානනදිග්ගජඃ, රාවණනැමැති දිගැත්තෙම; මස්තකෙ, මස්තකයෙහි; නඛශිඛාඛ්කුශකොටිෂු—නඛශිඛා, නඛශිඛානැමැති; අඞ්කුශකොටිෂු, අඞ්කුශකොටින්; නිපතිතාසු (සතීෂු), හුණු කල්හි; ප්‍රබලනාද නිනාදිත දිඞ්මුඛඃ—ප්‍රබල, බලවත්වූ; නාද, නාදයෙන්; නිනාදිත, නාදකරවනලද; දිඞ්මුඛඃ, දිඞ්මුඛ ඇත්තේ; භෘශම්, අත්‍යර්ථයෙන්; දශභිඃ මුඛෛඃ, දශමුඛයෙන්; අභිනනාද, හැඬී; (නාද කෙළේ.)

17 නඛමුඛොප හිතායුධ කර්මණඃ—නඛමුඛ, නඛමුඛයෙන්; උපහිත, වලකනලද; ආයුධ කර්මණඃ, ආයුධකර්ම ඇත්තාවූ; තනූතනුච්ඡද සන්නහති වර්මණඃ—තනූ, කෘශවූ; තනුච්ඡද සන්නහති, පත්‍ර සමූහ නැමැති; වර්මණඃ, කවච ඇත්තාවූ; විහඞගපතෙඃ, පක්ෂිරාජයාගේ; රණම්, යුද්ධය; අවෙක්ෂ්‍ය, බලා; සපදි, එකෙණෙහි; සුරකිනනරාඃ, සුරකිනනරයෝ; සාධුවචඃ, සාධු වචනය; ජගුඃ, කිවූ.

18 අථ, අනනතරයෙන්; අසෞසුරරිපුඃ, මේ රාවණතෙම; විදර්ශිත

19 සපදිමාතුම්විවාස්‍ය දිගනාකරං
චිතතපක්ෂී යුගස්‍ය පතත්‍රිණඃ
පෘථුවිතානා මිවාමරවතීමනො
විපුල මංස පූටං(නී) ජඝානසඃ.

20 ච්ජවරස්‍ය තනුඃ නානවෙදිනඃ
සුරවධූ නයනොදක සනතතිඃ
කුසුම වෘෂ්ටිරිතිත්‍රිතයං තතඃ
සමපතත් සමමෙව නාභසතලාත්.

21 විධිවශෙන වශී සමුපස්ථිතො
නිජගාදෙ ශිවිලි භව දුෂමණ
රසුපතිඃ ප්‍රභුණ්‘ථ පතත්‍රිණං
දශමුඛෙන කලත්‍රමපොහිතම්.

22 සමර ශකතිරියං මම තාවති
දශමුඛො හරතිසඛ වධූමිති
දශරථාය යථා ගදිතුංසඛයං
ච්ජවරො‘ධි රුරොහ සුරාලයම්.

පූර්‍වපුරන්දරවිරද කුම්භ විපාටන පාටවම්—විදර්ශිත පූර්‍ව, දැක්වූවිරූ; පුරන්දරවිරද, ඓරාවණයාගේ; කුම්භවිපාටන පාටවම්, කුම්භවිපාට නයෙහි පාටව ඇති; අසිතොත්පලසප්‍රභම්—අසිතොත්පල, නීලොත් පලයක්හා; සප්‍රභම්, සමානවූ ශොභා ඇති; අසිම්, ඛඩ්ගය; සමරය, යුධපිණිස; සම්‍යාදදෙ, ගති.

19 සපදි, එකෙණෙහි; දිගකතරම්, දිගකතරය; මාතුම්ව, මනන් නටමෙන්; චිතතපක්ෂ යුගස්‍ය—චිතත, පතලාවූ; පක්ෂයුගස්‍ය, පක්ෂව ය ඇති; අස්‍ය පතත්‍රිණඃ, මේ පක්ෂීහුගේ; අමරවතීමනඃ, ආකාශයට; පෘථුවිතානම්ව—පෘථු, මහත්වූ; විතානම්ව, විතානයක්වැනිවූ; විපුලම්, මහත්වූ; අංසපුටම්, අංසපුටය; සඃ, හෙතෙම්; (නී)ජඝාන, පහළී.

20 තනුඃ, ඉක්බිත්තෙන්; කෘතවෙදිනඃ, කෘතඥවූ; ච්ජවරස්‍ය, පක්ෂිරාජයාගේ; තනූඃ, ශරීරයද; සුරවධූ නයනොදක සනතතිඃ, (දිව්‍ය ස්ත්‍රීන්ගේ) නෙත්‍රජල සමූහයද; කුසුමවෘෂ්ටිරිති, කුසුමවෘෂ්ටිය(දැ)සි; ත්‍රිතයම්, තුන; නභසතලාත්, ආකාශතලයන්; සම්මෙව එකවටම; සමපතත්, හිණි.

21 අථ, අනතරයෙන්; විධිවශෙන, විධි වශයෙන්; සමුපස්ථිතඃ, පැමිණියාවූ; වශී, වශීවූ; රසුපතිඃ, රාමතෙම්; ශිවිලි භවදුෂමණ—ශිවිලිභවුත්, ශිවිලවන්නාවූ; උෂමණ, තෙජස් ඇති; පතත්‍රිණම්ප්‍රභුණ, පක්ෂිරාජයා විසින්; දශමුඛෙන, රාවණයා විසින්; කලත්‍රම්, කලත්‍රය; අපොහිතම්, පහකරණලද්දු; ජගදෙ, කියනලදී.

22 ච්ජවරඃ, පක්ෂිරාජතෙම; මම, මාගේ; ඉයම් සමර ශකතිඃ, මේ

23 නාඃපසුතඃ පවනාත්මජ ලොහිතඃ
එලිතවාඃක්ෂි වනං වහාජෙක්ෂණඃ
අහමද්‍යශ්‍ය පදද්මගොත්‍රනාමං
සපදිම්ලක මම්ලක චිඝඛගම්.

24 කපිරජ්‍යඃ්‍ම වච්නතින ලම්ඝිතං
(ත)දනුභූය විරොචන සම්භවඃ
රිපුමයාචන කොෂික වෛරිණං
නිහතයෙ නහදුනුනි චිචිෂඃ.

25 උප කපිශ්වර වාසගුහා මුඛං
(සම)ධිගම්‍ය රඝුවහචොදිතඃ
ප්‍රතිනිනාදවතො ජගතීධරන්
ගුරු ජගජ්ජි හරිඃ පරිනම්‍යන්.

යූඛශකතිතොමෝ; තාවතී, එපමණය; සඛවධූම්, සඛවධූව; (තාගේ චධූව;) පඬිකතිමුඛඃ, දශමුඛතෙම; හරතීති, ගෙනයෙයි; දශරථාය, දශරථයහට; සඛයම්, තෙමේ; ගදිතුම්යථා, කියන්නටමෙන්; සුරාල යම්, දිව්‍යලොකයට; අධිරුරොහ, නැංගේ.

23 වනජෙක්ෂණඃ, පද්මයට බඳුවූ ඇස් ඇති; නඃපසුතඃ, රාජපුත්‍ර තෙම; පවනාත්මජලොහිතඃ—පවනාත්මජ, හනුමන්තු විසින්; ලොහිතඃ, ලොඝකරවනලදුව; එලිතවාඃක්ෂවනම්—එලිත, එලගන්නාවූ; වාඃක්ෂවනම්, වාඃක්ෂවන ඇති; අමුකච්හඛගම්ම්, අමුකවූ පක්ෂීන් ඇති; සඃශ්‍යපදුදිම්, සඃශ්‍ය යන පදය ආදිකොට ඇති; මුකම් අගොත්‍රනාම්ම්, මුකනම් පච්තොත්තමයට; සපදි, එකෙණෙහි; අගමත්, ගියේ.

24 විරොචන සම්භවඃ, සූයඃ්‍පුත්‍රවූ; කපිඃ, කපිතෙම; අච්නතින ලම්ඝිතම්—අච්නතින, නොසිතනලදින්; ලම්ඝිතම්, පැම්ණෙනලද්දා වූ; (තත්, ඒ;) අජය්‍යම්, සඛගතඃ; අනුභූය, අනුභවකොට; දුනුහිවි චිඃ, වාලිහුගේ; (දුනුහිඃ රාක්ෂසඃ.) නිහතයෙ, නැසිම පිණිස; කොෂි කවෛරිණම්රිපුම්, (කොෂිකඃ ශක්‍රඃ) රාමයා; නහඅයාචත, ආරාධනා නොකෙළේ නොවේ.

25 රඝුවහචොදිතඃ, රාමයා විසින් මෙහෙයනලද්දාවූ; හරිඃ, හරි තෙමෙ; උපකපිශ්වර වාසගුහාමුඛම්, කපීශ්වරයාගේ වාසගුහාමුඛ සමීපයට; (සම)ධිගම්‍ය, පැමිණ; ප්‍රතිනිනාදවතඃ, ප්‍රතිධ්වනි ඇත්තාවූ; ජගතීධරන්, පව්තයන්; පරිකම්පයන්, කම්පාකරන්නේ; ගුරු, මහත්කොට; ජගජ්ජි, හැඬී.

26 අන් පපාත රුෂා'රුණිතානනඃ
කපිපතිඃ කපිල දෘුති මණ්ඩනඃ
නවවිරොචන මණ්ඩල මූචහන්
ගිරිවරඃ ශිරසෙව හිරණ්මයඃ.

27 අථ රණෙ වවෘතෙ ධරණීභෘතාං
ශිඛර ඛණ්ඩ මහීරුහ මණ්ඩලෛඃ
හරි හරිඛය නන්දන නන්දින
ප්‍රතිනිනාදින භීම දරීමුඛඃ.

28 පතින භූරුහ භූරිහරසත්වවත්
කඨිනවිග්‍රහ විග්‍රහතෙජිතෙ
අචරතාමචිරෙණ පරස්පර-
විඡල නිරූපණ විඝ්‍රණ වීඝ්‍රණෙ.

29 ශිරසිපාතින භිනන ගිරිද්‍රුම
ක්ෂීණනිරස ලඝූකෘත හඝනායොඃ
අධරදංශ පරිඝ්‍රුත ශොණිතං
වලිතමුෂ්ටි ජවා දුපසජ්ජතොඃ.

---

26 රුෂා, රොෂයෙන්; අරුණිතානනඃ—අරුණිත, රත්කරණ්ල ද; ආනනඃ, මුඛ ඇත්තාවූ; කපිලද්‍යුති මණ්ඩනඃ—කපිල, කපිලවන් වූ; දෘුති, ශොභාඇති; මණ්ඩනඃ, ආභරණ ඇත්තාවූ; කපිපතිඃ, වාලි තෙම්; නවවිරොචන මණ්ඩලම්—නව, අලුත්වූ; විරොචන මණ්ඩලම්, සූයීී මණ්ඩලය; ශිරසා, ගිසින්; උවහන්, උසුලන්නාවූ; හිරණ්මයඃ, ඝණ්ණිඃමයවූ; ගිරිවරඃව, මෙරුවමෙන්; අභිපපාත,භිණි.

27 අථ, අනන්තරයෙන්; හරිහරිඛය නන්දන නන්දින ප්‍රතිනිනාදිත භීමදරීමුඛඃ—හරිහරිඛය නන්දන, වාලි සුග්‍රීව දෙදෙනාගේ; නන්දින, හැඬීමෙන්; ප්‍රතිනිනාදිත, නාදකරවනලද්දාවූ; භීම, භයඛනරවූ; දරීමුඛඃ, ලෙණමුඛ ඇත්තාවූ; රණෙ, යුඛයතෙම; ධරණීභෘතාම්, පර්වතයන්ගේ; ශිඛරඛණ්ඩ මහීරුහමණ්ඩලෛඃ—ශිඛරඛණ්ඩ, කුළුකැබලි(හෑ;) මහීරුහ මණ්ඩලෛඃ, වෘක්ෂ සමූහයන්; වවෘතෙ, ප්‍රවෘත්තවී.

28 පතිතභූරුහභූරි හරසත්වවත් කඨින විග්‍රහ විග්‍රහතෙජිතෙ—පතිත, හුණුවාවූ; භූරුහ, වෘක්ෂයන්ගේ; භූරි, බොහෝවූ; හර, භාර යෙන්; සත්වවත්, පැළෙන්නාවූ; කඨින, කර්කශවූ; විග්‍රහ, ශරීර ඇති; විග්‍රහ, කලහයෙන්; තෙජිතෙ, දිලියෙන්නාවූ; පරස්පරවිඡල නිරූපණ විඝ්‍රණවීඝ්‍රණෙ—පරස්පර, ඔවුනොවුන්ගේ; ඡලනිරූපණ, වෘජනිරූපණයෙහි; විඝ්‍රණ, සාවධානවූ; විඝ්‍රණෙ, ඇස් ඇත්තාහු; අවිරෙණ, ඇසිල්ලෙකින්; අචරතාම්, ඇවිද්දෝ.

29 ශිරසි, හිස්හිලා; පාතිත භිනනගිරිද්‍රුම ක්ෂීණනිරාස ලඝූකෘත

30 සරභසං රිපු වක්ෂසි වක්ෂිසා
සමභිහතාඃ සහුඛනෘති වගලතොඃ
ලලිතමුකත පටානත මනොහර
ප්‍රචලපුච්ඡ ගුණවය ශොභිනොඃ.

31 රවිපුරන්දර නන්දන මල්ලයොඃ
රථ බහුව භුජෙජස්සුමහාභවඃ
කරණ බන්ධන බබ සමුච්ඡ්‍රිත වස-
ජ්ජඨර මුක්ත මුඛාගත ශොණිතඃ.

32 නභසි කිං ක්ෂිපතඃ කුල පර්වතා-
නුතභූජෙන විවර්තීරතෙ මහිම්
ඉති විවෙශ විතර්කී ඉරෙථනෘයා-
නෘපසුතඃ ක්ෂිපතොරිතරෙතරම්.

හස්තයොඃ—පාණිත, හෙළනලදින්; හිණන, බිඳිනාලද; ගිරි, පර්වතයා; දැමූ, විෂ්ණුයන්ගේ; ක්ෂණ, ඇසිල්ලෙකින්; නිරාස, දුරුකිරීමෙහි; ලක්ෂ්‍යකෘත, ලක්‍ෂ්‍යකරණලද්දාවූ; හස්තයොඃ, හස්ත ඇති; හෙවත් කෘත හස්තවූ; අධරදංශ පරිසෘත ශොණිතම්—අධරදංශ, අධරදංශ යෙන්; පරිසෘත, වැහෙන්නාවූ; ශොණිතම්, රුධිර ඇතිව; චලිත මුඛි, හතුළුවනලද මුඛි ඇතිව; ජවාත්, ජවයෙන්; උපසර්පතොඃ, පැමිණෙන්නාවූ.

30 වක්ෂසා, වක්ෂසින්; රිපුවක්ෂසි, සතුරාගේ වක්ෂස්හි; සරභසම්, වේග සහිතව; සම්හිහතාඃ, පැහැර; සහුඛෘනති, හුඛෘනි සහිතව; වල්ගතොඃ, පනන්නාවූ; ලලිතමුක්තපටානත මනොහර ප්‍රචලපුච්ඡ ගුණවයශොභිනොඃ—ලලිත, ලීලොපෙතවූ; මුක්ත, හරණලද්දාවූ; පටානත, පටාක්ෂයක්හේ; මනොහර, සිත්කළුවූ; ප්‍රචල, සැලෙන්නාවූ; ප්‍රච්ඡගුණවය, ප්‍රච්ඡගුණවයෙන්; ශොභිතොඃ, හොබනාවූ.

31 රවිපුරන්දර නන්දනමල්ලයොඃ, වාලි සුග්‍රීව මල්ල දෙදෙනාගේ; කරණ බන්ධනබබ සමුච්ඡ්‍රිතවස්ජ්ජඨරමුක්ත මුඛාගත ශොණිතඃ—කරණ බන්ධන, කරණ බන්ධනයෙන්; බබ, බඳන ලදින්; සමුච්ඡ්‍රිතවස්ත්, ඉපිලෙන්නාවූ; ජඨර, ජාඨරයෙන්; මුක්ත, හරණලද; මුඛාගත, මුඛයට ආවාවූ; ශොණිතඃ, රුධිර ඇති; සුමහාභවඃ, අතිශයින් මහත්වූ යුඛයතෙම්; අථ, අනන්තරයෙන්; භූජෙජඃ, භූජයෙන්; බාහුව, වී.

32 අථ, අනන්තරයෙන්; නෘපසුතඃ, රාමතෙම්; එතයොඃ, මේ දෙදෙන; ඉතරෙතරම්, ඔවුනොවුන්; ක්ෂිපතොඃඝතඃ, දමනකල්හි; කුලපර්වතාන්, කුලපර්වතයන්; නභසි, ආකාශයෙහි; ක්ෂිපතඃ කිම්, දමත්දෙහෙත්; උත, නොඑහොත්; මහිම්, පෘථිවිය; භූජෙන, බාහුයෙන්; විවර්තීරයතඃ, පෙරලත්දෙහොයි; ඉති, මෙසේ; විතර්කීම්, විතර්කියට; විවෙශ, වනි.

33 බලපරීක්ෂණ තත්ක්ෂණ කර්ෂණ
ප්‍රසභතානීත ගුඩකෘති ගර්ජිතඃ
හරිගුරුං හරිදශ්ව සුතො මුහු-
ර්නාමයන් නිජනාම සමාදදෙ.

34 අථ නිවර්තිත නිශ්වසිතාතුරං
ග්‍රහණ නිගීත නිශ්වල ලොචනම්
භුජභුජඩගම බන්ධන බන්ධුරං
සුවදසෘග්‍රස රඤ්ජිත කන්ධරම්.

35 භ්‍රමිතපාද යුගාහත පාතිත
ද්‍රුමශතංද්‍රුත මුක්ත රවං රවෙඃ
සුතවරං වර වික්‍රම මම්බරෙ
භ්‍රමයතිඤ්ම සුරාධිප සම්භවඃ.

36 ඉති පපාත විතන්වති පෞරුෂං
රිපුදෘඩාඩග විදාලිනි වාලිනි
පරුෂවහ්නි ශිඛොදගම නිර්භරඃ
ක්ෂිතිපනන්දන බාණ මහාශනිඃ.

---

33 හරිදශ්වසුතඃ, සූර්‍යපුත්‍රතෙම; හෙවත් වාලිතෙම; බලපරීක්ෂණ, බලපරීක්ෂණ පිණිස; (ශක්‍රති පරීක්ෂාකරණ පිණිස;) තත්ක්ෂණ, එකෙණෙහි; කර්ෂණ, ඇදමෙන්; ප්‍රසභ, ලාහෙලා; තානීත, පහුරුවනලද; ගුඩකෘති ගර්ජිතඃ, ගුඩාකෘති ගර්ජිත ඇත්තේ; හරිගුරුම්, සුග්‍රීවයා; මුහුඃ, එකෙණෙහි; විනම්‍යන්, නමන්නේ; නිජනාම, ඩකීය වූ නාමය; සමාදදෙ, ගත්; (තම්‍ය නම්‍යති.)

34 අථ, අනන්තරයෙන්; නිවර්තිත, නවතනලද; නිශ්වසිත, ශ්වාසයෙන්; ආතුරම්, ආතුරවූ; ග්‍රහණනිගීතනිශ්වලලොචනම්—ග්‍රහණ, ගැන්මෙන්; නිගීත, නික්මුණුවූ; නිශ්වල ලොචනම්, නිශ්වලවූ ලොචන ඇති; භුජභුජඩගම බන්ධන බන්ධුරම්—භුජ, බාහුනැමැති; භුජඩගම, සර්පියන්ගේ; බන්ධන, බැඳිනයෙන්; බන්ධුරම්, මනොඥවූ; සුවදසෘග්‍රස රඤ්ජිත කන්ධරම්—සුවත්, වැහෙන්නාවූ; අසෘග්‍රස, රුධිර රසයෙන්; රඤ්ජිත, රඳනාලද්දවූ; කන්ධරම්, ග්‍රීවා ඇත්තාවූ.

35 භ්‍රමිතපාදයුගාහත පාතිතද්‍රුමශතම්—භ්‍රමිත, බමනලද්දවූ; පාදයුග, පාදවයෙන්; ආහත, පහරණලදින්; පාතිත, හෙළනලද්දවූ; ද්‍රුමශතම්, වෘක්ෂශත ඇත්තාවූ; ද්‍රුතමුක්ත රවම්—දෑත, ශීඝ්‍රව; මුක්ත, හරණලද; රවම්, නාද ඇත්තාවූ; වර වික්‍රමම්—වර, උතුම්වූ; වික්‍රමම්, විත්‍රම ඇති; රවෙඃ, සුග්‍රීවයාගේ; සුතවරම්, පුත්‍රවරයා හෙවත් සුග්‍රීවයා; සුරාධිප සම්භවඃ, වාලිතෙම; අම්බරෙ, ආකාශයෙහි; භ්‍රමයතිඤ්ම, බැම්වී.

36 රිපුදෘඩාඩග විදාලිනි—රිපු, සතුරාගේ; දෘඩ, දැඩිවූ; අඩග, ශරීරය;

37 අකෘතබාණ නිකෘතත තනූඃ කෘතී
චිරවිනිඝ්නිත රඹවලාඹවඃ
පදමධිඝ්ඝයමඝ්ඝය සම්පදඃ
සුරපුරඃය පුරන්දර නාඳනඃ.

38 සදනුජේ දනුජේශරිපෞ(නා)ගෙ
ඝ්නිතවතී (න)වනීඝ්සුතෙදිවම්
ඝතූතනයෙ තනයෙ ශිශිරදඃයුතෙර්
නිපතිතාං පතිතාං පුනාරඝ්නිතෙ.

39 සෘතූ රනාරත භාඹඩිරම්මද
රුචිපිශඬ්ගිත චාරිද මණ්ඩලඃ
ප්‍රචලවාත විධූත පරිභ්‍රමත්
සිතවිඛගම දන්තුර දිඛ්මුඛඃ.

විදූලිනි, පළන්නාවූ; චාලිනි, චාලිහු; පෞරුෂම්, පෞරුෂය; ඉති මෙසේ; විතානති(සති), පතුරුවන කල්හි, පරුෂවත්නි ශිඛොදඟම නිෂ්ඨුරඃ—පරුෂ, පරුෂවූ; වත්නිශිඛා, වත්නිශිඛාවන්ගේ; උදඟම්. උදඟමයෙන්; (නැඟීමෙන්;) නිෂ්ඨුරඃ, නිෂ්ඨුරවූ; ක්ෂිතිපනන්දන බාණ මහාශනිඃ—ක්ෂිතිපනනන්දන, රාමයාගේ; බාණ, ශරනැමැති; මහාශනිඃ, මහාශනිතෙම; (හෙවත් මහසෙනඃ;) පපාත, හිණි.

37 බාණ නිකෘතතතනූඃ—බාණ, ශරයෙන්; නිකෘතත, කපනලද; තනූඃ, ශරීර ඇත්තාවූ; කෘතී, දඹවූ; චිරවිනිඝ්නිත රඹවලාඹවඃ—චිර, බොහෝකොට; විනිඝ්නිත, නිඳුකරණලද; රඹව, රාමයාගේ; ලාඹවඃ, ලාඹව ඇත්තාවූ; පුරන්දර නාඳනඃ, වාලිතෙම; අඝ්ඝය සම්පදඃ—අඝ්ඝය, ඝ්ඝයනොවන්නාවූ; සම්පදඃ, සම්පත්නි ඇති; සුරපුරඃය, සුරපුරයාගේ; අධිඝ්ඝයම්, ගෘහයෙහි; පදම්, පදය; අකෘත, කෙළේ.

38 සදනුජේ—සත්, මනාවූ; අනුජේ, මලු ඇත්තාවූ; දනුජේශරි පෞ, රාමයා; (න)ගෙ, පළිතයෙහි; ඝ්නිතවති(සති) පිහිටි කල්හි; හෙවත් සිවිකල්හි; ඉඳුසුතෙ, වාලිහු; දිවම්, දිව්‍යලොකයට; ඉ(ත)වති (සති), පැමිණිකල්හි; ඝතූතනයෙ—ඝතූත, ඝතූතිකරණලද; නයෙ, නීති ඇති; අශිශිරදඃයුතෙඃ, සුඃයීයාගේ; තනයෙ, පුත්‍රයා; හෙවත් සුග්‍රීවයා; නිපතිතාම්, හුනුවාවූ; පතිතාම්, පතිව්‍රතා; (ඣාම්භාවයෑ;) පුනඃ, නැවත; ආඝ්නිතෙ(සති), පිහිටි කල්හි.

39 සෘතූඃ, සෘතුතෙම; (උපයෙග, පැමිණියේ;) (කිම්භූතඃ සෘතූඃ? කෙසේවූ සෘතුවද?) අනාරතභාඹ දිරම්මද රුචිපිශඬ්ගිත චාරිද මණ්ඩලඃ—අනාරත, අවණ්ඩිවූ; භාඹන්, බබලන්නාවූ; ඉරම්මදුරුචි, විද්‍යුත් ශොභායෙන්; පිශඬ්ගිත, පිඟුවන්කරණලද්දුවූ; චාරිද මණ්ඩලඃ, මෙඝ මණ්ඩල ඇත්තාවූ; ප්‍රචලවාත විධූත පරිභ්‍රමත් සිතවිඛඟ

40 උදීන සාරව සාරවදම්බුදඃ
පඨික රොදකරොදක ශීකරඃ
උපයයෞවන යෞවන සම්පදඃ
ප්‍රජන(නා)මල නොමල කන්දලඃ.

41 ජලධරඃ පවනොහ චිතානිතඃ
ක්ෂිතිපනන්දන චික්‍රම දනතිනඃ
මුඛපටඃ සමරය ගම්ෂ්‍යත-
සතපන මණ්ඩල කොශරි පජරඃ

42 මලයමන්දර විඛ්‍ය මහිහෘතාං
ශිඛර යඤ්ඤි සමර්පිත මාශනම්
ප්‍රතතශීකර ශුකනීජ මණ්ඩනා
ජගතිමෙඝ චිතාන ථරෙචත.

මදන්තුර දිඩිමුඛඃ—ප්‍රචල, චඵලවූ; චාත, පවනින්; විධූත, කම්පා කරණලද්දුවූ; පරිභ්‍රමත්, බඹන්නාවූ; සිත, සුදුවූ; විභඩගම, පැහැදීම්; දන්තුර, ගැවසිගත්තාවූ; දිඩිමුඛඃ, දිඩිමුඛ ඇත්තා.

40 උදීනසාරව සාර වදම්බුදඃ—උදීන, පහළවූ; සාරව, ආරව සහිතවූ; හෙවත් නාද සහිතවූ; සාරවත්, සාරවත්වූ; (ජල ඇත්තාවූ;) අම්බුදඃ, මෙඝ ඇත්තාවූ; පඨිකරොද කරොදකශීකරඃ—පඨිකා, මයින් ගෙ; රොදකර, රොදකරවූ; උදකශීකරඃ, ජලකණිකා ඇත්තාවූ; ච නයෞවන සම්පදඃ—වන, වනයන්ගේ; යෞවන සම්පදඃ, යෞවන සම්පත්තිය සම්බන්ධව; ප්‍රජන(ක), උපදවන්නාවූ; අමලකොමල කන්දලඃ—අමල, නිම්ලවූ; කොමල, මොමලවූ (මිනොඇදවූ;) කන්දලඃ, කඳුලු ගැසිය ඇත්තාවූ; (සෘතුඃ උපයයෙන.)

41 සමරය,* යුඛයට; ගම්ෂ්‍යතඃ, මතු යන්නාවූ; ක්ෂිතිප නන්දන චික්‍රම දනතිනඃ—ක්ෂිතිප නන්දන, රාජපුත්‍ර නැමැති; චික්‍රම දනතිනඃ, චික්‍රම ඔසතිහට; මුඛපටඃ, මුඛපටයක්වූ; තපන මණ්ඩල කොශරි ප ජරඃ—තපන මණ්ඩල, සූයීී මණ්ඩලනැමැති; කොශරි, කෙරිශහට; පජරඃ, මැදිරියක්වූ; ජලධරඃ, මෙඝයතෙමේ; පවනෙන, පවන්හු විසින්; චිතානිතඃ, පතුරුවනලදී.

42 මලයමන්දර විඛ්‍ය මහිහෘතාම්—මලය, මලය පර්වතය; මන්දර, මන්දර පර්වතය; විඛ්‍ය මහිහෘතාම්, විඛ්‍ය පර්වතය යනමොවුනගේ; ශිඛරයඤ්ඤි සමර්පිතම්—ශිඛරය ඤ්ඤි, ශිඛර නැමැති යඤ්ඤෙහි; සමර්පිතම්, පිහිටුවනලද්දුවූ; ආශනම්, දික්වූ; ප්‍රතතශීකර ශුකනීජ මණ්ඩනම්—ප්‍රතත, පතලාවූ; ශීකර, ජලකණිකා නැමැති; ශුකනීජ මණ්ඩනම්, මෞක්තික භූෂණ ඇත්තාවූ; මෙඝචිතානම්, මේඝ නැමැති වියන; ජගති, ලෙව්හි; ව්‍යරොචත, තෙබී.

---

* දමරය—සන්න.

43 භුවනතාපන ඝම්මජයොත්සවඃ
සමුදිතඃ පරිනෘත්‍යත බර්හිණඃ!
ඉතිජඤාන යථා සමයඝතඞ්ත්
තනක දණ්ඩ ශතෙඝ්න දුනුහිම්.

44 ප්‍රථම මඥ මුඛ් මපහායතාං
පථික! සම්ප්‍රති කිම් පරිතප්‍යසෙ
ඉති යථා විජහාස වනස්ථලි
ප්‍රචිකශද්දල කන්දල ශොභිනී.

45 අතනුනා තනුනා ඝන දුරුහිඃ
ඝමරහිතං රහිතං ප්‍රදිඛඤ්ණ
රුචිරභා චිරභා 'සිත වර්ත්මනා
ප්‍රඛචිතා ඛචිතා න නදීපිතා.

46 ජලදකාල විවර්ඛිත තෙජසඃ
ශුශුභිරෙ කුලිශායුධ ගොපතඃ
මනසිජස්‍ය ශරව්‍යථිතාතමනාං
විරහිණාම්ව ශොණිත බින්දවඃ.

---

43 භුවනතාපන ඝම්මජයොත්සවඃ—භුවනතාපන, ලොව තවන් නාවූ; ඝම්ම, ඝම්ම කාලයාගේ; ජයොත්සවඃ, ජයොත්සව; සමුදිතඃ, පහළවියැ; බර්හිණඃ, මයුරයෙනි; පරිනෘත්‍යත, නටවයි; ඉති, මෙසේ; සමයා, මෙඝකාලයතෙම; තඩිත් කනක දණ්ඩශතෙඃ—තඩින්, විදුලිය නැමැති; කනකදණ්ඩශතෙඃ, සවණ්ණිත් දණ්ඩ ශත යෙන්; ඝනදුනුහිම්, මෙඝ නැමැති හෙරිය; ජඝානයථා, ගැසුවක් හුවැනි.

44 පථික, මගියා; අඥමුඛිම්, අඥයෙන් උපලක්ෂිතවූ මුඛ ඇති; තාම්, ඇ; ප්‍රථමිම්, පළමුකොට; අපහාය, හැර; සම්ප්‍රති, දැන්; කිම් පරිතප්‍යසෙ, කුමැයිනැවේදැයි; ඉති, මෙසේ; ප්‍රචිකශද්දල කන්දල ශොභිනී—ප්‍රචිකශත්, විකාශයට යන්නාවූ; දල, පත්‍ර ඇත්තාවූ; කන්දල, කඳුලුගෙඩියෙන්; ශොභිනී, හොබනාවූ; වනස්ථලී, වනස්ථලීතෙමෝ; විජහාස යථා, හසඤ්ලියකවැනි.

45 ඝමරහිතම්—ඝම, අනඩගයා විසින්; හිතම්, පැමිණෙනලද්දුවූ; රහිතම්, විරහිතයූ; ප්‍රදිඛඤ්ණ, දැවයවිවූ; අතනුනා, අනඩගයා විසින්; අතනුනා, අඝෘශවූ; රුචිරභාචිරභා සිත වර්ත්මනා—රුචිර, මනොඥවූ; භා, ශොභා ඇත්තාවූ; අචිරභා, තඩිල්ලතා නැමැති, අසිත වර්ත්මනා, වත්තියෙන් ඝනදුරුහිඃ, මෙඝනැමැති ඉඬිනයෙන්; (දරින්;) ප්‍රඛචිතා, කරණලද්දුවූ; ඛචිතා—ඛ, ආකාශ නැමැති; චිතා, දරඝතොමෝ; නනදීපිතා, නොදල්වනලද්දිනොවා.

46 ජලදකාල විවර්ඛිතතෙජඝඃ—ජලදකාල, මෙඝකාලයාවිසින්;

47 ඝනපරිසුවණ්ණ ගිරයො බහූ
සතඩි දඹුදු සන්නානි සංවෘතාඃ
කනානච්ත්‍ර කූථාවෘත මූර්ත්තයඃ
සුතමදෘ ඉව දෘනව දන්තිනඃ.

48 මුරජනාද ගම්භීර මනොහරෙඃ
ප්‍රමුදිතෙන පයොධර නිඃසවෙනොඃ
උපරිවෘෂ්ටි භයාදිව තානිතඃ
ප්‍රවල පික්ෂ්ම(ච)යො විෂදභ්‍රැවා.

49 මුග්‍රුරුදග්‍ර පයොද මතඛජ
ශ්‍රවණචාමර භාවමුපෙතයා
ගගනසාගර ශඛ්ඩ වසුඃශ්‍රියා
(ප්‍ර)චරිතං ප්‍රමදෙන බලාකයා.

ච්චුඛිත, වඩනාලද්දූවූ; තෙජසඃ, තෙජස් ඇති; කුලිශායුධගොපකාඃ, ඉඳුගොපකයෝ; (රතිඳුගොච්චෝ;) ශුශුභිරෙ, හෙබ්බෝ; (කාමෙන්?) මනසිජස්‍ය, අනඛගයාගේ; ශරව්‍යථිතාත්මනාම්—ශර, ශරයෙන්; ව්‍යථිත, පීඩිතවූ; ආත්මනාම්, ශරීර ඇති; විරහිණාම්, විරහීන්ගේ; ශොණිතබින්දවඉව, රුධිරබිඳුමෙන්; (කුලිශායුධගොපකාඃ ශුශුභිරෙ.

47 ඝනපරිසුවණ්ණඃ—ඝන, ඝනවූ; පරිසුවණ්ණ, පරිසුවණ්ණ ඇත්තාවූ; හෙවත් ගඟුල්හැලි ඇත්තාවූ; සතඩිදඹුදු සන්නති සංවෘතාඃ—සතඩිත්, විදුහුත් සහිතවූ; අඹුද සන්නති, මෙඝ සමූහයෙන්; සංවෘතාඃ, වසනලද්දූවූ; ගිරයඃ, පර්වතයෝ; බහූඃ, හෙබ්බෝ; (කාමෙන්?) කනකචිත්‍රකූථාවෘත මූර්ත්තයඃ—කනක, ස්වර්ණයෙන්; චිත්‍ර, විසිතුරුවූ; කූථා, පලසින්; වෘත, වසනලද්දූවූ; මූර්ත්තයඃ, ශරීර ඇති; සුතමදෘඃ, වැහෙන්නාවූ මදඇති; දෘනව දන්තින ඉව, අසුරදන්තීන්මෙන්; (ගිරයඃ බහූඃ.)

48 මුරජනාද ගම්භීර මනොහරෙඃ—මුරජනාද, මෘදඞ්ගධ්වනියේ; ගම්භීර, ගම්භීරවූ; මනොහරෙඃ, සිත්කලුවූ; පයොධරනිඃසවනෙඃ, මෙඝධ්වනියෙන්; ප්‍රමුදිතෙඃ, සන්තුෂ්ටවූ; විෂදභ්‍රැවා, මසුරයා විසින්; වෘෂ්ටිභයාදිව, වෘෂ්ටි භයින්මෙන්; උපරි, මත්තෙහි; ප්‍රවල පික්ෂ්මචයඃ—ප්‍රවල, චඵලවූ; පික්ෂ්මචයඃ, පික්ෂ්ම සමූහස්තෙම්; තානිතඃ, පතුරුවනලදී.

49 උදග්‍රපයොද මතඛගජශ්‍රවණචාමරභාවම්—උදග්‍ර, නිවියාවූ; පයොද, මෙඝනැමැති; මතඛගජ, හසුනිහුගේ; ශ්‍රවණචාමරභාවම්, කණ්ණචාමර බවට; උපෙතයා, පැමිණියාවූ; ගගනසාගර ශඛ්ඩ වසුඃශ්‍රියා—ගගනසාගර, ආකාශ නැමැති සාගරයට; ශඛ්ඩවසුඃශ්‍රියා, ශඛ්ඩයට බඳු ශරීරශ්‍රී ඇති; බලාකයා, බලාකාව විසින්; ප්‍රමදෙන, සතුටෙන්; මුත්‍රුඃ, එතෙණෙහි; (ප්‍ර)චරිතම්, හැසිරිම්සි.

50 කමලිනී මලිනීකෘත කනකත්ඃ
සකලඝං කලහංස ගණං ජඟේ
අවිකලං විකලඛක තනුච්ඡදං
සමදනං මදනම්‍ර තනුශ්‍රියම්.

51 දිශි බහ්වෘ නාවචාරිද සඛය-
සත්‍රිදශනාථ ශරාසනා රඤ්ජිතඃ
ජලනිධිඞ්ගුවණී මණිද්‍යුති
ප්‍රකරවානිව තියඤ්ගවස්ථිතඃ.

52 ජලධරස්‍ය තටේ තඩිතෝ බහුර්
ග්‍රහගණග්‍රසනානි චිතන්වතඃ
උදරමාශු විභිද්‍ය විනිගීතා
රවිකරා ඉව කාචනා රොචිෂඃ.

53 විමලවාරි නිපීය නදීශතං
සලිලභාර නිරනකරිතොදරඃ
කුලමම්වාහි වහනනති පානජං
ගිරිතටේ නිෂඡාද පයොධරඃ.

---

50 මලිනීකෘත කනකත්ඃ—මලිනීකෘත, කිලුටුකරණලද; කනක තීඃ, ජලසමූහය ඇත්තාවූ; කමලිනී, පද්මිනීතොමෝ; අවිකලම්, සම්පූර්ණිනිවූ; විකලඛක තනුච්ඡදම්—විකලඛක, නිම්මලවූ; තනු ච්ඡදම්, පත්‍රඇත්තාවූ; සකලඝම්, කලඟ සහිතවූ; මදනම්‍රතනුශ්‍රි යම්—මදඃ මෙදෙන්; නම්‍ර, නැමුනාවූ; තනුශ්‍රියම්, ශරීරශ්‍රී ඇති; කල හංසගණම්, කලහංස සමූහය; ජ්හෙෘ, හළුෑ.

51 දිශි, දිග්හි; ත්‍රිදශනාථ ශරාසනරඤ්ජිතඃ—ත්‍රිදශනාථ ශරාස න, ඉන්‍ද්‍රචාපයෙන්; රඤ්ජිතඃ, රඳනලද්දාවූ; නවවාරිද සඛයඃ—නව, අලුත්වූ; වාරිදසඛයඃ, මෙඝ සමූහයතොම; බහ්වෘ, හෙබ්බෙ; (කුමක් මෙන්?;) බහුවණීඝ්ණිමණිද්‍යුති ප්‍රකරවාන්—බහු, බොහෝවූ; ව ණීඝ්ණි, වණීඝ්ණි ඇත්තාවූ; මණිද්‍යුති ප්‍රකරවාන්, රත්නශොභා ස මූහ ඇත්තාවූ; තියඤ්ක්, ෘරස; අවස්ථිතඃ, සිටියාවූ; ජලධිරිව, සාගර යමෙන්.

52 ජලධරස්‍ය, මෙඝයාගේ; තටෙ, තටයෙහිලා; ග්‍රහගණග්‍රසනා නි—ග්‍රහගණ, තාරකා සමූහයන්ගේ; ග්‍රසනානි, ග්‍රසනයන්; චිතන්වතඃ, පහරුවන්නාවූ; කාචනරොචිෂඃ, කාචනයට බඳුවූ ශොභා ඇත් තාවූ; තඩිතඃ, විද්‍යුත්හු; බහුඃ, හෙබ්බෝ; (කාමෙන්?) උදරම්, උදර; ආශු, වහා; විභිද්‍ය, පළා; විනිගීතාඃ, නික්මුනාවූ; රවිකරාඉව, සූර්‍ය්‍ය රශ්මීන්මෙන්.

53 විමලවාරි—විමල, නිර්මලවූ; වා රි, ජලඇත්තාවූ; නදීශතම්, න

54 විරහිණීහි රලක්ඛිත මනාදුනා
සලිල විච්චුත තෙල සම්පුහම්
ප්‍රතිනාවොදිත මසඤ්ඤ ම්බුදෙ
විබුධනාථ ශරාසන ඛණ්ඩකම්.

55 නා න චකාර තනාරත තාරකා
හරිත සඒනදූ වනදූවලී
මද මයූරවරං රවරංහසා
ප්‍රමදසාරම්කං රමිතං ගිරෙෆ.

56 වනාදමණ්ඩල දත්තපදශ්වීරං
සමභ්හත්‍ය (රයෙණ) හෘතෙ'ඝ්‍රතඃ
ජලධරෙ පවනෙන හරිද්වුජඃ
ක්‍රවිදුනි ඤ්ඣ දුපාගත සම්භ්‍රමඃ.

දිශනය; නිපීය, බී; සලිලනාර නිරන්තරිතොදරඃ—සලිලනාර, ජල හාරයෙන්; නිරන්තරිත, ගැවසීගත්තාවූ; උදරඃ, උදර ඇති; පයොධිරඃ, මෙඝයතෙම්; අතිපානජම්, අධිකවූ පානයෙන් ජාතවූ; කුලම්ඹි, කුලමථය; අභිවහන්නිව, උසුලන්නක්හුමෙන්; ගිරිනවෙ, පර්‍වත තටයෙහි; නිෂණ්ණඃ, හුන්නේ.

54 විරහිණීහිඃ, විරහිණියන් විසින්; මනාදුනා, ඛෙදයෙන්; සලිල විච්චුත තෙල සම්ප්‍රහම්—සලිල, ජලයෙහි; විච්චුත, ගිලිහුනාවූ; තෙල සම්ප්‍රහම්, තෙල්හා සදෘශවූ ශොභා ඇත්තාවූ; ප්‍රතිනවොදිතම්—ප්‍රතිනව, අලුත; උදිතම්, පහළවූ; අසඤ්ඣම්, අව්‍යක්තවූ; විබුධනාථ ශරාසන ඛණ්ඩකම්, ඉඳුවාර් ඛණ්ඩය; අම්බුදෙ, මෙඝයෙහි; අලක්ෂ්‍යත, දක්නාලදී.

55 තනාරත තාරකාඃ—තත, පතලාවූ; ආරත්, වැලැක්කාවූ; තාරකා, තාරකාවන් ඇත්තාවූ; හරිත සඒනදූ—හරිත, පුරණුලද; සඒනදූ, සියලු නදඇති; වනදූවලී, මෙඝ පඞ්කතිතොමෝ; මදමයූරවරම්, මත්ත මයූරවරයා; (මෙදෙන් උපලක්ෂිතවූ මයූරයා;) රවරංහසා, ධ්වනිවෙගයෙන්; ප්‍රමදසාරම්, සඞ්ඛ්‍යාෂ සාරයට; ඉත්ම්, පැමිණියහු; ගිරෙෆ, පර්‍වතයෙහි; රම්තම්, ඇලුණහු; නතචක්කාර, නොකී ළිඳනාවා.

56 විරම්, බොහෝකලක්; වනදමණ්ඩලදත්තපදඃ—වනදමණ්ඩල, මෙඝමණ්ඩලයෙහි; දත්ත, දෙනලද; පදඃ, පදන්‍යාස ඇති; හරිද්වුජඃ, සූර්‍යාඛ්‍යව සම්බන්ධතෙම්; පවනෙන, පවන්හු විසින්; (රයෙණ, වෙගයෙන්;) සම්භිහත්‍ය, පැහැර; ජලධරෙ, මෙඝයෙ; අග්‍රතඃ, අභිමුඛයෙන්; හෘතෙ(සති,) ගෙන යන(ලද) කල්හි; උපාගතසම්භ්‍රමඃ, පැමිණියාවූ සම්භ්‍රම ඇත්තේත්; ක්වචිත්, එක්තරාතැනක්හි; අතිඝ්‍රිත්, සිරිමය්.

57 පිහිත විෂ්ණු පථස්‍ය පයොමුචීඃ
පටලරඤ්ඣ විභාවිත මණ්ඩලඃ
දිනකරඃ ක්‍වච් දනිගමදැචා
ජලනිධෙඃ වඩබානලසංහතිම්.

58 ජලධිවාරි නිපීතවතොභෘශං
වනාමුචෝ රුධිරස්‍රව ලොහිතාඃ
අතිහරසඤ්චිතොදර නිගීතා
බහුරිවානත්‍ර ලතාඉව විද්‍යුතඃ.

59 රවිකරනුප රුධ්‍යකෘතංමයා
භුවනදෂ්ඨි නිරොධි තමසාඩිත්
වීලසිතෙන (නි)හනති මුහුර්මුහු-
ඝින ඉතීව රරාස රුෂා (ඝනඃ.)

60 දිශිනිවේශිත තාම්‍ර විලොචනා
නවඝනානිල කම්පිත කූනතාලාඃ
නයනවාරි චිරං පථිකාඩගනා
විසසෘජුස්සහ වාරිදශිකරෛඃ.

---

57 පිහිතවිෂ්ණු පථස්‍ය—පිහිත, වසනලද්දුවූ; විෂ්ණු පථස්‍ය, ආකාශ ඇති; පයොමුචඃ, මෙඝයාගේ; පටලරඤ්ඣ විභාවිත මණ්ඩලඃ—පටලරඤ්ඣ, පටලරඤ්ඣයෙන්; විභාවිත, පහළකරණලද්දුවූ; මණ්ඩලඃ, මණ්ඩල ඇති; දිනකරඃ, සූයඃතෙම; ක්‍වචිත්, එක්තරාතැනෙක්හි; රුචා, ශොභාගෙන්; ජලනිධෙඃ, සාගරයෙහි; වඩබානල සංහතිම්, වඩබාග්නි සමූහය; අනුගමත්, අනුවී.

58 ජලධිවාරි, සාගර ජලය; භෘශම්, අතැපීයෙන්; නිපීතවතඃ, පුවාවූ; වනමුචඃ, මෙඝයාගේ; විද්‍යුතඃ, විද්‍යුත්හු; රුධිරස්‍රවලොහිතාඃ—රුධිරස්‍රව, ලේවැහීමෙන්; ලොහිතාඃ, රත්වූ; අතිහරසඤ්චිතොදර නිගීතාඃ—අතිහර, අධිකවූභාරයෙන්; සඤ්චිත, පැළණවූ; උදර, උදරින්; නිගීතාඃ, නික්මුනාවූ; අනත්‍රලතා ඉව, අතුඹුවැල්මෙන්; බහුඃ, හෙඞිඹබ්.

59 මයෘ මාවිසින්; රවිකරාන්, සූයඃරශ්මි; උපරුධ්‍ය, වලක්වා; භූවනදෘෂ්ඨි නිරොධි—භූවන, ලෝවැස්සාගේ; දෘෂ්ඨි නිරොධි, දෘෂ්ඨි වලකන්නාවූ; කෘතම්, කරණලද්දුවූ; තමඃ, අන්ධකාරය; තාඩිත්, විද්‍යුත් නොමෝ; මුහුර්විලසිතෙන, කෙණෙහි කෙණෙහි බැබලීමෙන්; (නි)හන්ති, නසයි; ඉති, මෙසේ; ඝනඃ, මෙඝයාතෙම; රුෂා, රොෂයෙන්; (ඝනඃ, සාන්ධවූයේ;) රරාසෙව, හැඬුවක්වැනි.

60 දිශි, දිග්හි; නිවෙශිතතාම්‍ර විලොචනාඃ—නිවෙශිත, පිහිටුවනලද; තාම්‍ර, රත්වූ; විලොචනාඃ, ඇස්ඇත්තාවූ; නවඝනානිල කම්පි

61 විතතපාවනකෙ වනකෙතකී
සුරභි ගන්ධවහෙ ඛව! හෙ! පවී
ඉතිරවෙ රුදිතා රුදිතාඃසත්‍රියඃ
ශිඛිගිරං සහසෙ සඝසෙරිතම්.

62 නභසිනූතන කන්ධර ජෘම්භිත
සඪගිත තිග්ම කරද්‍යුති සම්පදී
ව්‍යපගතෙන පදං ශුචිතෙජසා
හෘදිවියොගව තාම්ව සඳුඛෙ.

63 ශිශිර ශිකර වාහිනි මාරුතෙ
චරතිගීත භයාදිව සඪරඃ
මනසිජඃ (ප්‍ර)විවෙශ වියොගිනී
හෘදයමාහිත ශොකඝුතාශනම්.

න කුඤ්ජලාඃ—නව, අලුත්වූ; ඝනානිල, මෙඝ පවනින්; කම්පිත, කම්පාකරණලද්දුවූ; කුඤ්ජලාඃ, කියඹු ඇත්තාවූ; පඪිකාඛගනාඃ, පඪිකාඛගනාවෝ; නයනවාරි, නෙත ජලය; වාරිදශිකරෛඃසහ, වාරිදශිකරහා එක්කොට; ච්‍රම්, බොහෝ කලක්; විසඃප්‍රඃ, හළනු.

61 විතතපාවනකෙ—විතත, පතලාවූ; පාවන, පවිත්‍රවූ; කෙ, ජල ඇත්තාවූ; වනකෙතකී සුරභිගන්ධවහෙ—වනකෙතකී, වෙනෙහි කෙතකී පුෂ්පයෙන්; සුරභි, සුවඳවූ; ගන්ධවහෙ, පවන් ඇති; පඪි, මාගීයෙහි; ඉඛව, වල්ලහය; සහසා, වහා; ඊරිතම්, කියනලද්දුවූ; ශිඛිගිරම්, මයුරධ්වනිය; සහසෙ, ඝමාකෙරෙඝිදැසි; ඉති, ඉමසේ; රවෙඃ, ශබ්දයෙන්; උදිතාඃ, කියන්නාවූ; සත්‍රියඃ, ස්ත්‍රීහු; රුදිතාඃ, හැඬූ.

62 නභසි, ආකාශය; නූතනකන්ධර ජෘම්භිතසඪගිතතිග්ම කරද්‍යුති සම්පදි(සති)—නූතන, අලුත්වූ; කන්ධර ජෘම්භිත, මෙඝ පැලඹීමෙන්; සඪගිත, වසනලද්දුවූ; තිග්මකර, සූර්‍යයාගේ; ද්‍යුතිසම්පදි (සති), ශොභා සම්පත්ති ඇති කල්හි; ව්‍යපගතෙන, පහවූ; ශුචිතෙජසා, ඝම්මතෙජස්සු විසින්; වියොගවතාම්, වීර්හින්ගේ; හෘදි, ලෙහි; (පදම්), පදනාමය; සන්දධ ඉව, කරණලද්දහුවැනි.

63 ශිශිරශිකරවාහිනි—ශිශිර, සිහිල්වූ; ශීකරවාහිනි, ජලකණී කාවන් උසුලන්නාවූ; මාරුතෙ, පවන්හු; චරති(සති), හැසිරෙණ කල්හි; ඝීතභයාදිව, ඝීත භයින්මෙන්; සඪරඃ, වරා සතිතවූ; මනසිජඃ, අනඞගතෙම; ආහිතශොකඝුතාශනම්—ආහිත, කරණලද; ශොකහුතාශනම්, ශොක නැමැති ගින්නි ඇති; වියොගිනීහෘදයම්, විරහිණීන්ගේ හෘදයට; (ප්‍ර)විවෙශ, වැනි.

64 ප්‍රථමපිත ජලාහිත මෙචක
ප්‍රහමනාඩග කෘපාණ මිවාඹුදඉ
වීමලධාර මුදීක්‍ෂ්‍ය සමුදගතං
විරහිණී හෘදයං නානව්‍යථෙ.

65 චිතතමෙෂ තම්ස්‍රු වෘතාදීශඃ
සමවලොක්‍ය නිශාගම ශඞ්කයා
චීරහහිති මහත්‍යපි නිවීශන්
මෘදුරාව රථාඩග සමාහ්වයඃ.

66 පථිකමානස මාන සමුනනති
සත්‍රී බහිෂ්කෘත බර්හි කලාපිනි
ජගති වාශිතරාසිත වාරිද
ප්‍රසෘත කඞ්ඛති කංධෘති රාත්‍රිතා.

---

64 අනඩගකෘපාණම්ව, කාමශරයක්වැනිවූ; අඹුදම්, මෙඝය; උදීක්‍ෂ්‍ය, * බලා; විරහිණී හෘදයම්, විරහිණීන්ගේ හෘදය; නානව්‍යථෙ, ව්‍යථාවට නොපැමිණේ නොවේ; (කිම්භූතම් අඹුදම්? කිම්භූතම් අනඩගකෘපාණම්? හෙද හෙදඃ;) ප්‍රථම, පළමුකොට; පීත, බොන ලද; ජල, ජලයෙන්; ආහිත, කරණලද; මෙචකප්‍රභම්, කෘෂ්ණශොභා ඇත්තාවූ; විමලධාරම්—විමල, නිර්මලවූ; ධාරම්, මුවාත්ඇති; නොහොත් නිර්මලවූ ධාරාඇති; සමුද්ගතම්, නැඟුවාවූ නොහොත් පහළවූ; (අනඩගකෘපාණම්ව අඹුදං නිරීක්‍ෂ්‍ය විරහිණී හෘදයම් නානව්‍යථෙ.)

65 අහනෘපි, දවහල්හිදු; විරහාතිතිම්, විරහතියය; නිවීශන්, අනුභවකරන්නාවූ; රථාඩග සමාහ්වයඃ, චක්‍රවාකතෙම; චිතතමෙෂ තම්ස්‍රුවෘතාඃ—චිතත, පතලාවූ; මෙඝතම්සූ, මෙඝාන්ධකාරයෙන්; වෘතාඃ, වලකනලද්දාවූ; දිශඃ, දිගුන්; සමවලොක්‍ය, බලා; නිශාගම ශඞ්කයා, රාත්‍රාගමන ශඞ්කායෙන්; මෘදු, මොලොක්කොට; රරාව, හැඬී.

66 පථික මානස මුනනසමුනනතිසත්‍රී බහිෂ්කෘත බර්හිකලාපිනි—පථික, මඟින්ගේ; මානස, සිත්හි; මානසමුනනතිසත්‍රී, මානොනනතිසත්‍රීය; (බහිෂ්කෘත,) බැහැරකරන්නාවූ; බර්හිකලාපිනි, මයුරයන් ඇත්තාවූ; වාශිතරාසිත වාරිදප්‍රසෘත කඞ්ඛති—වාශිතර, අත්‍යර්ථයෙන් හඬන්නාවූ; අසිතවාරිද, කෘෂ්ණමෙඝයෙන්; ප්‍රසෘත, හුඟුවාවූ; කඞ්ඛති, ජලදරන්නාවූ; ජගති, ලෙව්හි; ධෘත්‍රී, ධෘති ඉතාමෝ; කම්, කවරක්හු; ආශ්‍රිතා, ඇසිරුකලාද.

---

* සමුදීක්‍ෂ්‍ය—සී සන්න.

67 නවපයොධර කුඤ්ජර මසතකෙ
තඩිදසෙ පතිතෙ පරිතශ්වුතඃ
සඵටික භඩග රුචො ජලබින්දවො
වි(ස)සෘප්‍යුඃ ප්‍රකරාඉව මෙඝකනිකාඃ.

8 ජලධරෙණ කෘතා රවි තාරකා
නහසිදෙවන ගොලක වෘත්තයඃ
බලනිසූදන ජාලවිදූ යථා
ග්‍රසන නිර්මණසඤණ යන්ත්‍රිතාඃ.

9 අධිරයෙණ සමීරණ වාහිතා
විබුධවතීමනි වාරිද දනතිනඃ
අවිර(ලං) මුමුචුර්ජල ශීකරාන්
ශ්‍රමකෘතානිව සම්ම්පයඃ කණාන්.

10 ජලදශාඛිනි ලොල තඩිල්ලතා
ක්‍රකච පත්‍ර නිපාත විදූරිතෙ
ප්‍රවිතතාඉව චූණ්ර්ණ චයා බහුඃ
පවනාවෙග ධෘතා ජලරෙණවඃ.

---

67 නවපයොධර කුඤ්ජර මසතකෙ—නව, අලුත්වූ; පයොධර, මෙඝ නැමැති; කුඤ්ජර, හස්තීන්ගේ; මසතකෙ, මුදුන්හි; තඩිදසෙ—තඩිත්, විද්‍යුත්නැමැති; අසෙ, බඩිගය; පතිතෙ(සති), හුඹු කල්හි; පරිතඃ, හාත්පසින්; ච්‍යුතඃ, ගිලිසුණුවූ; සඵටිකභඩග රුචඃ—සඵටික භඩග, දැවෑණිඛණ්ඩයට බඳුවූ; රුචඃ, ශොභාඇති; ජලබින්දවඃ, ජලබිඳුහු; මෙඝකනිකාඃ ප්‍රකරාඉව, මුතුපතර මෙන්; වි (ස) සෘප්‍යුඃ, පතලෝ.

68 බලනිසූදනජාලවිදූයථා, ඉඳුජාල දන්නාක්හුවැනිවූ; ජලධරෙණ, මෙඝයා විසින්; නහසි, ආකාශයෙහිලා; දෙවනගොලක වෘත්තයඃ, දෙවනගොලකයට බඳුවූ; හෙවත් පෙදවට බඳුවූ; වෘත්තයඃ, පැවතුම් ඇති; රවිතාරකාඃ, සූර්‍යයාහා තාරකාවෝ; ග්‍රසන නිර්මණසඤණ යන්ත්‍රිතාඃ;—ග්‍රසන, කෑමෙන්හා; නිර්මණ, වමනයෙන්; සඤණ, ඇසිල්ලක්; යන්ත්‍රිතාඃ, යන්ත්‍රිතවූවාහු; කෘතාඃ, කරණලදහු.

69 අධිරයෙණ, අධිකවූවෙගයෙන්; සමීරණ, පවනින්; වාහිතාඃ, මෙහෙයනලද්දාවූ; විබුධ වතීමනි, ආකාශයෙහි; වාරිදදනතිනඃ, මෙඝ නැමැති හස්තීහු; ශ්‍රමකෘතාන්, ශ්‍රමයෙන් කරණලද්දාවූ; සම්මපයඃ කණානිව, සෙදජලකණිකාවන් වැනිවූ; ජලශීකරාන්, වාරිශීකරයන්; අවිර(ල)ම්, අඛණ්ඩකොට; මුමුචුඃ, හළහු.

70 ජලදශාඛිනි, මෙඝනැමැති වෘක්ෂයෙ; ලොලතඩිල්ලතාක්‍රකචපත්‍රනිපාත විදූරිතෙ(සති)—ලොල, චපලවූ; තඩිල්ලතා, විදුලියනැමැ

71 මහිෂ ධූසරිතස්සරිතසතටඃ
පරිගතො විපදූ විපදූචිතඃ
ධූතමහා කකුභඃ කකුභඃ පත-
නනකෘත භීමරුතා මරුතානුලාඃ.

72 රවිකරහිත තෙජසි භූතලෙ
හවිෂිවෘඤ්ජිමයෙ බල ශත්‍රුණ
උපහිතෙ සමරෙවත ලාඩහලී
සමුදිතෙව කෘශානු ශිඛාවලී.

73. නාවවිබොධ මනොහර කෙත කී
කුසුම ගණී ගතඃ සහ කාන්තයා
අවිදිතානිල වෘඤ්ඡයාගමඃ
සුඛමශෙත චිරය ශිලීමුඛඃ.

කී; ක්‍රකවපත්‍ර, ක්‍රකව පත්‍රයාගේ; නිපාත, හීමෙන්; විදූරිතෙ(සති), පළනලද කල්හි; ප්‍රවිතතඃ, පතලාවූ; චූණිණිතචයාඉව, චූණිණිත සමූහයන්මෙන්; පවනවෙගධූතඃ—පවනවෙග, වාතවෙගයෙන්; ධූතඃ, කම්පාකරණලද්දාවූ; ජලරෙණවඃ, වාරිබින්දූහු; බහුඃ, බොබෝ.

71 මහිෂධූසරිතඃ—මහිෂ, මීවුන් විසින්; ධූසරිතඃ, කිලුවූකරණලද්දාවූ; විපදූ, විපත්තියෙන්; පරිගතඃ, වළඳනාලද්දාවූ; විපදූචිතඃ—වි, පක්‍ෂීන්ගේ; පද, පෙදෙන්; ආචිතඃ, ගැවසීගත්තාවූ; ධූතමහාකකුභඃ—ධූත, කම්පාකරණලද්දාවූ; මහාකකුභඃ, මහත්වූ අර්ජුන වෘක්‍ෂ ඇත්තාවූ; සරිතස්තටඃ, විල්තලයනෙම්; පතන්, හෙන්නේ; මරුතාකුලාඃ—මරුත, පවනින්; ආකුලාඃ, ආකුලවූ; කකුභඃ, දිගුන්; භීමරුතාඃ—භීම, භයඞ්කරවූ; රුතාඃ, නාදඇත්තවුන්; අකෘත, කෙළේ.

72 රවිකරහිත ත්තෙජසි—රවිකර, සූර්‍ය්‍ය රශ්මීන්; ආහිත, පිහිටුවනලද්දාවූ; තෙජසි, තෙජස් ඇත්තාවූ; භූතලෙ, පෘථිවිතලයෙහි; වෘඤ්ජිමයෙ, වෘඤ්ජිමයවූ; භවිෂි, යාගද්‍රව්‍යය; බලශත්‍රුණ, ශක්‍රයා විසින්; උපහිතෙ (සති), පිහිටුවනලද කල්හි; සමුදිතා, පහළවූ; ලාඩහලී, ලාඩඝලිතොමෝ; කෘශානුශිඛාවලීඉව, ගිනිසිලු පඬිකහිසක්මෙන්; සම්‍රෙවත, ඔබ්බී.

73 කාන්තයා සහ, කාන්තාවහා එක්ව; නවවිබොධ මනොහර කෙතකී කුසුම ගණී ගතඃ—නව, (අලුත්වූ;) විබොධ, විකාශයෙන්; මනොහර, සිත්කලුවූ; කෙතකී කුසුම ගණී ගතඃ, කෙතකී පුෂ්ප ගණීයට ගියාවූ; ශිලීමුඛඃ, භෘඞ්ගතෙම; අවිදිතානිලවෘඤ්ඡි භයාගම්‍ඃ—අවිදිත, නොදන්නාලද්දාවූ; අනිලවෘඤ්ඡි, පවන්හා වෘඤ්ඡින්වූ; භයාගමඃ, භයාගම ඇත්තේ; චිරය, බොහෝ කලක්; සුඛම්, සුවසේ; අශෙත, ඔහාත්තේ.

74 අභිවිසෘජ්‍ය වනානි කෘතාවනා
මනුජලොක සමීප නිෂෙවිණඃ
තඩිදලාත ශතෛරහී තාඩිතා
වනගජාඉව සඤ්ඣනු රඹුදඃ.

75 සමයවෘඤ්ඣි හතෙ'පි දවානලෙ
භ්‍රමරධ්‍වම භෘතා (නාව) ලාඩගලීඃ
සමභිවිඝ්‍රිඤ්‍ය කෘශානු සම්ප්‍රභා
මුමුචුරෙව භයංන මෘගාඞගනාඃ.

76 කමලධාම හතො මහතො ('නිශං)
විවිධ හංස හිතඃ සහිකඃ ඛගෙඃ
(ප්‍ර)වි දධෙ කමලං කමලං රුජන්
නිපතිතඃ සරසස් සරසඤ්ඣටඃ.

•74 අඹුදඃ, මෙඝයෝ; වනගජාඉව, වන්‍ය හඤනින්මෙන්; සඤ්ඣනු, හැඹූ; (කිම් භූතා අඹුදඃ? කිම් භූතා වනගජාඃ?) වනාති, ජලයන්දෙ ඟෝ නොහොත් කානනයන්; අභිවිසෘජ්‍ය, හැර; කෘතාවනාඃ—කෘතා, කරණලද; අවනාඃ, ගමන් ඇත්තාවූ; මනුජලොක සමීපනිෂෙවිණඃ—මනුජලොක සමීප, මනුෂ්‍යලොක සමීපය; නිෂෙවිණඃ, සෙවූනාවූ; තඩිදලාත ශතෛඃ—තඩිත්, විද්‍යුත් නැමැති; අලාතශතෛඃ, පෙනහෙලි ශතයෙන්; අභිතාඩිතාඃ, පහරණලද්දාවූ; (නොහොත්) තඩිත්, විද්‍යුත් වැනිවූ; අලාත ශතෛඃ, පෙනහෙලි ශතයෙන්; අභිතාඩිතාඃ, පහරණලද්දාවූ; (අම්බුදඃ වනගජාඃ ඉව සඤ්ඣනුඃ.)

75 දවානලෙ, දවාග්නිය; සමයවෘඤ්ඣි, කාලවෘඤ්ඣියෙන්; හතෙ (සත්‍ය) පි, නසනලද කල්හිදු; භ්‍රමරධ්‍වමභෘතාඃ, භ්‍රමර නැමැති දුම උසුලන්නාවූ; කෘශානු සම්ප්‍රභාඃ—කෘශානු, වහ්නිහා; සම්ප්‍රභාඃ, සමවූ ශොභා ඇත්තාවූ; (නව, අලුත්වූ;) ලාඩගලීඃ, ලාඩගලීන්; සමභිවිඝ්‍රිඤ්‍ය, බලා; මෘගාඞගනාඃ, මෘගාඞගනාවෝ; භයම්, භය; නමුමුචුරෙව, නොහළහුමැයි.

76 කමලධාමහතඃ—කමලධාම, පද්මධාම්‌යෙන්; හතඃ, පහරණලද්දාවූ; (අනිශම්, නිරන්තරයෙන්;) විවිධහංසහිතඃ—විවිධ, අනෙකප්‍රකාරවූ; හංස, හංසයන්ට; හිතඃ, හිතවූ; ඛගෙඃ, පක්‍ෂීන් විසින්; සහිතඃ, ගැවසීගත්තාවූ; සරසඃ, ජලසහිතවූ; මහතඃ, මහත්වූ; සරසඃ, සරස්හුගේ; තටඃ, තටයනෙම; කමලම්, පද්මය; රුජන්, බිඳිනේ; නිපතිතඃ, හුණුයේ; කමලම්, ජලකාලුෂ්‍යය; (ප්‍ර)විදධෙ, කෙළේ.•

77 ප්‍රවිතතානු පුරන්දර ගොපකා
විවිධවණ්ණ රසෙන විධාතරි
රචයත්‍යනු ධනුශ්චල තූලිකා
ගලිත ධානු ජලස්‍යනු බින්දවඃ.

78 රජත රජ්ජුශතානෘනි රයතා
පනතිවෘඤ්චිරියංනු නිරන්තරම්
ජලධරස්‍ය පතද්ඝුවි මණ්ඩලං
සඵටික දණ්ඩශතෛර්නු විධාරිතම්.

79 රචයතඃ සමයස්‍ය සුරායුධං
නරශතංනු සධාතු රසාරුණම්
විගලිතංනු තතඃ ශනලං තඩි-
ල්ලසිත ශස්‍ත්‍ර නිපාතන තක්ෂිතාත්.

80 සමුදයොනු විභාශ නෘනදද්‍යුතෙ-
ර්ඒතන වන්නි ශිඛානුසුමශ්‍රියඃ
ඉති නෘණ මහවජ්ජලදෙදයෙ
ග්‍රථින හුරි චිතතී පරංමනඃ.

---

77 පුරන්දර ගොපකඃ, ඉන්‍ද්‍රගොපකයෝ; ප්‍රවිතතානු, පතලෝ; යෙ හෝ; (නොහොත්;) විධාතරි, බ්‍රහමයා; විචිධ වණ්ණ රසෙන, අනෙ කප්‍රකාරවූ වණ්ණ (රස) යෙන්; ඉන්‍ද්‍රධනුඃ, ඉන්‍ද්‍රචාපය; රචයති(සති), කරණ කල්හි; චලතූලිකා ගලිතධාතු ජලස්‍ය—චල, චපලවූ; තූලිකා, තෙල්ලෙන්; ගලිත, ගිලියුණුවූ; ධානුජලස්‍ය, ගෛරික ජලයාගේ; බින්දවොනු, බින්දුහුදෙහෝ.

78 රජත රජ්ජුශුතානෘනි, රජත රජ්ජුශතානෘනිවූ; ආයතා, දික් වූ; ඉයංවෘච්චිඃ, මේ වෘච්චිනොමෝ; නිරන්තරම්, නිරන්තරව; පතතිනු, ගේදෙහෝ; (නොහොත්;) භූවි, පෘථිවියෙහි; පතත්, හෙන්නා වූ; ජලධරස්‍ය මණ්ඩලම්, මෙඝ මණ්ඩලයතෙම; සඵටික දණ්ඩශතෛඃ, සඵටිකදණ්ඩශතයෙන්; විධාරිතංනු, දරණලදදෙහෝ.

79—80 ජලදෙදයෙ, මේඝොදයෙහි; නෘණම්, මනුෂ්‍යයන්ගේ; මනඃ, සිත; ඉති, මෙසේ; ග්‍රථිතහුරි චිතක්‍රිපරම්—ග්‍රථිත, යොදන (ගොතන) ලද්දුවූ; හුරි, බොහෝවූ; චිතක්‍රිපරම්, චිතක්‍රිපරවූයේ; අභවත්, වී; සුරායුධම්, ඉන්‍ද්‍රචාපය; රචයතඃ, (කරන්නාවූ;) සමයස්‍ය, සමයාගේ; සධාතුරසාරුණම්—සධාතුරස, ගෛරිකරස සහිතව; අරුණම්, රත් වූ; කරශතංනු, හසත ශතයෙක්දෙහෝ; (නොහොත්;) තඩිල්ලසිත ශස්‍ත්‍රනිපාතන තක්ෂිතාත්—තඩිත්, විද්‍යුත් නැමැති; ලසිත, බබලන් නාවූ; ශස්‍ත්‍රනිපාතන, ඛඩ්ගනිපාතනයෙන්; තක්ෂිතාත්, සස්නාලද්දුවූ; තතඃ, ඒඉන්‍ද්‍රචාපයෙන්; විගලිතම්, ගිලියුණුවූ; ශකලංනු, ශකලු

81 අථ සුබාහුරිපුඃ සුබහුසෘශන්
සමරධනඤය ජය්‍යතනුඃ ශුචම්
හරිශරාසන ලක්ෂ්මණී වාරිදෙ
න්‍යහිත දෘණි රවොචත ලක්ෂ්මණම්.

82 විධුතනිපවතෙඃ පවතෙසතතං
මදනවිභ්‍රමදං භ්‍රමදම්බුදම්
ජලවිකාශමයං සමයං භවාන්
ධෘතිගුණෙ සහතෙ සහතෙ තථ්.

83 ගිරිතටෙලුඨතෙන පයොමුචි
ප්‍රණිහිතා ඉව ධාතුරජශ්චයාඃ
ත්‍රිදශනාථ ශරාසන කාන්තයඃ
ප්‍රවිතරන්ති පරං නයතොතසවම්.

යෙක් ද්‍යෝහෝ; (නොහොත්;) විකාශකෘතද්‍යුතෙඃ—විකාශ, ප්‍රබොධ ඉයන්; කෘත, කරණලද්දුවු; ද්‍යුතඃ, ශොභා ඇත්තාවු; විතතවහ්නි ශිඛා කුසුමශ්‍රියඃ—(විතත, පතලාවූ; වහ්නිශිඛාකුසුමශ්‍රියඃ,) ලාඛගලී කුසුමශ්‍රියගේ; සම්මදයොඃ, සම්මදයෙන්ද්‍යෝහොයි; (නෘණංමනඃ ග්‍රහීත ශූරි විතකී පරම් අහවන්.)

81 අථ, අනනතරයෙන්; සුබාහුරිපුඃ, රාමඃතම; සමරධනඤය ජය්‍යතනුඃ—සමර ධනඤය, කාමුන්ගේයෙන්; ජය්‍ය, දිනියයුතුවූ; තනුඃ, ශරීර ඇත්තේ; ශුචම්, ශොකය; සුබහු, බොහෝකොට; සෘශන්, සෘශීකරුන්ගේ; හරිශරාසන ලක්ෂ්මණ්, ඉඳුචාප ඒත්තාකොට ඇත්තාවූ; වාරිදෙ, * මෙඝයෙහි; නිහිතදෘෂ්ඨිඃ, පිහිටුවනලද ඇස් ඇත්තේ; ලක්ෂ්මණම්, ලක්ෂ්මණයහට; අවොචත, කී.

82 විධුතනිපවතෙඃ—විධුත, කම්පාකරණලද්දුවූ; නිපවතෙඃ, බක්ම්වන ඇත්තාවූ; පවතෙඃ, පවනයෙන්; තතම්, පතලාවූ; මදනවිභ්‍රමදම්, මදන විලාසදෙන්නාවූ; භ්‍රමදම්බුදම්—භ්‍රමත්, බමන්නාවූ; අම්බුදම්, මෙඝ ඇත්තාවූ; ජලවිකාශමයම්, ජලවිකාශමයවූ; සමයම්, සමය; ධෘතිගුණෙ, ධෛර්‍යයී (ගුණය); සහතෙ(සති), නඟ කල්හි; සභවාන්, ඒ භවත්තෙමේ; කථංසහතෙ, කෙසේ ක්ෂමාකෙරේද.

83 ගිරිතටෙ, පර්‍වත තටයෙහි; ලුඨතෙන, පෙරළීමෙන්; පයොමුචි, මෙඝයෙහි; ප්‍රණිහිතාඃ, පිහිටුවනලද්දුවූ; ධාතුරජශ්චයා ඉව, ගෙරිරක රෙහෙණු සමූහයන්මෙන්; ත්‍රිදශනාථ ශරාසන කාන්තයඃ, ඉන්‍රචාප කාන්තීහු; පරම්, වෙසෙස්වූ; නයතොත්සවම්, නොතෘප්ත සව; ප්‍රවිතරන්ති, දෙත්.

---

* අම්බුදෙ—යි සන්න.

84 වනකෘශානු ශිඛානිගතාවපුස්
තවසිතදිය මිදංප්‍රති පාදෘතෙ
ජලම්නීව (වී)මුඛති ලාඩගලී
කුසුමහසන්ත තලෙජ්ලදෙදයඃ.

85 දීශි ලසනති ඛරානිල රංහසි
ක්ෂිපතිමෙඝ මහිධර සංඝතිම්
තත පරස්පර ඝාත සමුද්භව
ජ්වලිත වහ්නිශිඛාඉව විද්‍යුතඃ.

86 තරුතලෙව්ෂ මාරුත මාරුත
ක්‍රෘත තනූන් ලතාවති තාවති
චිරති රක්ෂ රසම්ප්‍රති සම්ප්‍රති
සඩමලිසංඝති රක්ෂති රක්ෂති.

87 ධාවනනහාණ්ඩ විහිතධවනි රම්බරස්‍ය
න්‍යගංවිධාය නිකටෙ චිලසජ්ජනස්‍ය
නිඝනාන්ශිලාහි රුදතෙන ජගන්නිශ්චන්-
නුන්මත්තවද් භ්‍රමතිවාශු වශඃපයොදඃ.

---

84 වනකෘශානුශිඛා, දවාග්නිශිඛාතොමෝ; (මයා, මාවිසින්;) නිහතා, නසනලදැ; තදීයම්, ඇ පිළිබඳවූ; ඉදංවපුඃ, මේ ශරීරයතෙම; තිසී, තීක්ෂණවෙයි; ප්‍රතිපාදෘතෙ, පිහිටුවනුලැබෙයි; ඉතී, මෙසේ; ජලදෙදයඃ, මෙඝකාලයතෙම; ලාඩගලී කුසුමහසන තලෙ, ලාඩගලී යගේ කුසුම නැමැති හසන තලයෙහි; ජලම්, ජලය; (වී)මුඛතීව, මුදන්නක්හුවැනි.

85 ඛරානිල රංහසි—ඛර, කර්කශවූ; අනිලරංහසි, පවනවෙගය; මෙඝ මහීධර සංහතිම්, මෙඝ නැමැති පර්වත සමූහය; ක්ෂිපති(සති), දුරුකරණ කල්හි; විද්‍යුතඃ, විද්‍යුත්හු; තතපරස්පරඝාත සමුද්භව ජ්වලිත වහ්නිශිඛාඉව—තත, පතළාවූ; පරස්පරඝාත, අන්‍යොන්‍යඝාතයෙන්; සමුද්භව, උපන්නාවූ; ජ්වලිත, දිලියෙන්නාවූ; වහ්නිශිඛාඉව, වහ්නිශිඛාවන්මෙන; දිසී, දිග්හි; ලසනති, බබලත්.

86 ලතාවති, ලියඇත්තාවූ; තාවති, එපමණවූ; තරුතලෙ, වෘක්ෂයතෙහි; මාරුත මාරුතක්‍රෘත තනූඃ—විශම, ඛණ්ඩවූ; ආරුත, නාද ඇති; මාරුත, පවනින්; ක්‍රෘත, නසනලද; තනූඃ, ශරීර ඇති; අලිසංඝතිඃ, හැඩග විතතිඉතාමෝ; අක්ෂ රසම්ප්‍රති, පද්මරස පිණිස; විරතිඃ, විගතවූ රති ඇත්හී; සම්ප්‍රති, දැන්; සඩයම්, තමා; අක්ෂති, විනාශයක් නැතිවැ; නරක්ෂති, රක්ෂාකොකෙරේ.

87 වාශුවශඃ, වාශු වශගවූ; පයොදඃ, මෙඝයතෙම; උන්මත්තවත්, උන්මත්තයක්හුමෙන්; භ්‍රමති, බමා; (කිම්භූතඃ පයොදඃ? කිම්භූතඃ උන්මත්තඃ? මහද; මහදඃ) ධාවන්, දිවන්නාවූ; අකාණ්ඩවිහිතධව

88 වාරිප්‍රවාහ පරිලඞ්ඝිත භූමි පෘෂ්ඨං
ධාරාන්ධකාර භෘතදික්ප්‍රවිභාග භීතත්
මෙඝප්‍රතාන පිහිතාද්‍රි ඝනාගමෙන
ග්‍රස්තාං සමස්තමිවහානි ජගත්සමන්තාත්.

89 එතානිභානති හරිගොපක මණ්ඩලානි
ප්‍රාවෘඩ්ශ්‍රියො ජගති සම්ප්‍රති සඤරන්ත්‍යඃ
භූමෞපදානි රචිතානි යදොද බින්දු
ස්පර්ශෝද්‍යතොපහිතයාචක මණ්ඩනානි.

90 ස්වාදූනි සින්ධු සලිලානි නිපීය කාමං
ගර්ජිතනසෞ ගිරිතටෙ විහිතොපවෙශඃ
අත්‍යන්තකෘරි ජලහාර ගුරූදරත්වා-
දුද්ගාරනාදමිව මුඤති වාරිවාහඃ.

නිඃ—අකාණ්ඩ, කාරණයක් නැතිවැ; විහිත, කරණලද්දවූ; ධ්වනිඃ ධ්වනි ඇත්තාවූ; අම්බරස්‍ය, ආකාශයාගේ; තෘතගමි, හැරම; විධාය කොට; ජනස්‍ය, ජනයාගේ; නිකටෙ, සමීපයෙහි; විලසත්, බබලන නාවූ; (නොහොත්;) අඹරස්‍ය, වස්ත්‍රයාගේ; තෘතගමි, හැරම; විධාය කොට; ජනස්‍ය, ජනයාගේ; නිකටෙ, සමීපයෙහි; විලසත්, බබලන නාවූ; ජගත්, ලොව; ශිලාභිඃ, පහණවැස්සෙන්; නිඝනන්, පහරණ වූ; (නොහොත්;) ශිලාභිඃ, පාෂාණයෙන්; නිඝනාත්, පහරණවූ (භෙද භෙද;) උදකෙන, ජලයෙන්; නිෂිඤන්, (තෙමන්නාවූ; වායුදි ශඃපයොදඃ උන්මත්තාවද් භ්‍රමති)

88 සමස්තං ජගත්, සියලුලොව; ඝනාගමෙන, මෙඝාගමයා ද සින්; සමන්තාත්, හාන්පසින්; ග්‍රස්තම්ව, ග්‍රාසකරණලද්දක්හුමෙන් භාති, හොබී; (කිම්භූතං ජගත්?) වාරිප්‍රවාහ පරිලඞ්ඝිතභූම් ප ෂ්ඨම්—වාරිප්‍රවාහ, ජලප්‍රවාහයෙන්; පරිලඞ්ඝිත, මඩනාලද්දවූ; භූ මිපෘෂ්ඨම්, භූමිපෘෂ්ඨ ඇත්තාවූ; ධාරාන්ධකාරභෘතදික්ප්‍රවිභාග භී තනි—ධාරාන්ධකාර, ධාරාන්ධකාරයෙන්; භෘත, ගන්නාලද්දවූ; දික්ප්‍ර විභාගභීතනි, දිග්විභාග භීතනි ඇත්තාවූ; මෙඝප්‍රතානපිහිතාද්‍රි—මේ ඝප්‍රතාන, මෙඝ සමූහයෙන්; පිහිත, වසනලද; අද්‍රි, පර්වත ඇත්තාවූ: (සමස්තංජගත් ඝනාගමෙන සමන්තාත් ග්‍රස්තම්ව භාති.)

89 එතානි හරිගොපක මණ්ඩලානි, මේ ඉඳුගොපක සමූහයෝ; භානති, බොබිත්; (කාමෙන්?) සම්ප්‍රති, දන්; ජගති, ලෝවිහි; සඤ රන්ත්‍යඃ, හැසිරෙන්නාවූ; ප්‍රාවෘඩ්ශ්‍රියඃ, ප්‍රාවෘෂ්ශ්‍රියගේ; භූමෞ, භූමි යෙහි; රචිතානි, කරණලද්දවූ; උදබින්දුස්පර්ශෝද්‍යතොපහිත යාචක ම ණ්ඩනානි—උදබින්දුස්පර්ශ, ජලබින්දුස්පර්ශයෙන්; උද්‍ය, වැහුනාවූ; උප හිත, පිහිටුවනලද්දවූ; යාචක මණ්ඩනානි, ලැබුපහසින් ඇති; පදු නියඨා, පදයන්මෙන්; (එතානි හරිගොපක මණ්ඩලානි භානති.)

90 ස්වාදූනි, මධුරවූ; සින්ධුසලිලානි, සාගර ජලයන්; කාමම්, මිත්

91 නිරසතාගාහ සඩගතිභ්‍රමතළුව තාඩ්‍යසතාව
සතානවය මියවප්‍රා ඳ්‍රීක! ජාත මුද්‍යෝවනම්
ඉතීව වදතිසද්‍රීටත් කුසුමහසත මුද්‍රුම්‍යසා
භ්‍රමද්භ්‍රමර මණ්ඩලකඛණිත පෙශලා ලාඩගලී.

92 ප්‍රණශොමිත්‍රසය ප්‍රසහ (රචිත) ජෙය්‍යඪී විරහා
ප්‍රවෘතතා ශොකාදිත්‍යධික (තර) තාරං (නි)නදතා
නිරශසෙය්‍යාකාසය්‍යසද්‍රීටතිනාව මෙඝසය හෘදයෙ
රයාදුද්‍රබාරා අසෘජ්ඉව නිහීනාති තාඩිතා

ඇස්; නිපීය, බී; ගළිත්, නාදකරන්නාවූ; අසෙවාරිවාහා, මේ ඔම සයනෙමි; ගිරිතටෙ, පළිත තටයෙහි; විකීතොපවෙශා, කරණුලද උපවශ ඇත්තේ; අත්‍යඤ්ඤුරි ජලහාර ගුරූ දරඩාත්—අත්‍යන්ත තුරි, අත්‍යර්ථයෙන් බොහෝවූ; ජල, ජලයන්ගේ; භාර, භාරයෙන්; ගුරූදරඩාත්, බරවූ උදර ඇතිභෙයින්; උද්ගාරනාදම්, උද්ගාරනා දය; මුඛතීව, හරණක්හුවැනිද.

91 භ්‍රමද් භ්‍රමරමණ්ඩලකඛණිතඵෙශලා—භ්‍රමන්, බමන්නාවූ; භ්‍රම රමණ්ඩල, භ්‍රමර චක්‍රයන්ගේ; කඛණිත, නාදයෙන්; පෙශලා, ම නොඥවූ; සාලාඩගලී, ඒ ලාඩගලීතොමෝ; ඉතීවදතීව, මෙසේ කී යන්නියකවැන්නී; පඪික, මගිඃ; නිරසතාගාහ සඩගති—නිරසත, දුරුකරණුලද; ගාහසඩගති, ගාහසඩගති ඇතිව; භ්‍රමතළුව, බමන් නාමවූ; තව, නාගේ; තාඩ්‍යා, තුනුවහගේ; සතානවයම්, සතානවය නෙම්; උද්‍යෞවනම්, උද්ගතවූ යෞවන ඇත්තේ හෙවත් නෂ්ට යෞවන ඇත්තේ; ඉයත්වප්‍රා, මෙපමණ ශරීර ඇත්තේ; ජාතම්, වි යයි; සප්‍රීටත්, කුසුම හාහාමි—සප්‍රීටත්, පැලෙන්නාවූ; කුසුමහසතම්, පුෂ්ප නැමැති හස්තය; උද්‍රුම්‍ය, නිගා; (සාලාඩගලී, ඒ ලාඩගලීතො මෝ; ඉති වදතීව, මෙසේ කියන්නියකවැන්නී.)

92 මිත්‍රසය, සූයයීගේ දෞහෝ නොහොත් මිත්‍රයාගේ; ප්‍රණශා, විනාශය; ප්‍රසහ, වහා; (රචිත) * කරණුලද; ජෙය්‍යඪීවිරහා, ජෙය ඨාමාසයාගේ දෞහෝ නොහොත්; ජෙය්‍යඪී, වැඩිමහලුනුගේ; විර හා, විරහය; ප්‍රවෘතීතා, ප්‍රවෘත්තීචියයි (පැවැත්තේයයි;) ඉති, මේ සේ; ශොකාත්, ශොකයෙන්; අධික(තර)තාරම්, අත්‍යර්ථයෙන් උස් තරවූ ධවනිඇතිව; (නි)නදතා, නාදකරන්නාවූ; නිරශසය, දිග්රහිත වූ නොහොත් ආශා රහිතවූ; උනකසය, උද්ගතවූ ජලඇත්තාවූ නෙ හොත් උහටලීවූ; නවමෙඝසය, නවමෙඝයාගේ; හෘදයෙ, හෘදය සප්‍රවෘති(සති), පැලෙන කල්හි; රයාත්, වෙගයෙන්; උදුත්, න හෙන්නාවූ; ධාරා, ධාරාඇති; අසෘජ්ඉව, රුධිරයන්මෙන්; තාඩිතා විද්‍යුත්හු; නිහීනාති, හොබින්.

---

* අජලි—සන්න.

93 නහොවාරී රුඛං සුරපති ධනුඛීතු නිකරෙඃ
කාතාඡ්ඡුනාං යතනව ජලද වනාඃචිපකුලම්
නාදතයුවෙවරෙතත් කෘතවන පරිත්‍යාග චපලං
සත්තුරච්ඳුවඛතු ග්‍රහණ විධිපාශෙ නිපතති.

94 අම්භානිසඃ පද්මරාග ශරණීර්ග්‍රාසිකෘතා වාරිධෙ-
රුචානතා පූනරිත්‍යුගොපකකුලවඃජෙන මෙඤෙරිහ
තතෙනෙෂාමුදරෙඡු රත්න චිතතිඃතඃවශිෂ්ටානව
ප්‍රොදූද්ඝාසුර වෘත්‍ර සූදන ධනුඃඃජෙන සංලඃඃතෙ.

95 අනුතතාරං භූම්නා තිමිරචිත ඛඃඃයඃ සලිලං
නිශීථං නාලෙ'සම්නනනිමනර සචාර චිනවම්
තරෙයං සිඛ්ඛූනාං පතිම්ව යදිවඃඃයතතරං
ලඟෙයාහං දෙවඃඃ නූචිකාලස සඞ්ඛාට මුඩුපම්.

---

93 නහොවාරිරුඛම්—නහඃ, ආකාශනැමැති; වාරි, හැකි බඳින ස්ථානයෙහි; රුඛම්, වලකනලද්දාවූ; සුරපති ධනුඛීතු නිකරෙඃ—සුරපතිධනුඃ, ඉඳුවාප නැමැති; ධාතුනිකරෙඃ, ගෙරික සමූහ යෙන්; කෘතාභිඡුනම්, කරණලද ඡින්න ඇත්තාවූ; යතනවජලද වනාඃචිපකුලම්—යත්, යම්; නව, අලුත්වූ; ජලද, මේඝ නැමැති; වනාඃචිපකුලම්, වනාඃහඃයි කුලයෙක් ඇද්ද; කෘතවන පරිත්‍යාග චපලම්—කෘත, කරණලද; වනපරිත්‍යාග, වනපරිත්‍යාග ඇතිව; චපලම්, චපලවූ; එතත්, මේ (අලුත්වූ මේඝනැමැති වනාඃචිපකුලය) නොම්; සත්තුරච්ඳුවඛතු ග්‍රහණ්විධිපාශෙ—සත්තුරත්, හොබනාවූ; විද්‍යුඛඛ, තඩින් මණ්ඩල නැමැති; ග්‍රහණඃවිධිපාශෙ, ග්‍රහණඃවිධිපාශය; නිපතති, හෙන කල්හි; උවෙවඃ, අත්‍යාඃයෙහි; නාදතී, නාදයෙමේ.

94 වාරිධෙඃ, සාගරයාගේ; අම්භානිසඃ, ජලහා එක්කොට; ග්‍රාසිකෘතා, ග්‍රාසකරණලද්දාවූ; පද්මරාගශරණීඃ, පද්මරාගශ්‍රේණිතොමෝ; (පඬිකතිතොමෝ;) යෙන, යම්හෙයකින්; මෙඤෙඃ, මේඝයන් විසින්; ඉහ, මේහි; පුනඃ, නැවත; ඉඳුගොපක කුලවඃඃජෙන, ඉඳුගොපක කුලවඃඃජයෙන්; උවානතා, නහනලදද; තෙන, එහෙයින්; වාඃඃතාවශිෂ්ටා, නහනලදින් අවශෙෂවූ; රත්නවිතතීඃ, රත්නවිතති තොමෝ; ඒෂාම්, මොවුන්ගේ; උදරෙඡු, උදරයෙහි; නවප්‍රොදූද්ඝා සුරවෘත්‍ර සූදනධනුඃඃජෙන—නවප්‍රොදූත්, අලුතනැඟෙන්නාවූ; වෘත්‍ර සූදනධනුඃඃජෙන, ඉඳුවාපවඃඃජයෙන්; සංලඃඃතෙ, දක්නාලැබේ.

95 අහම්, මම; යදි, ඉදින්; දෙවඃඃ, දෙවිඳුගේ; කුචකාලස සඞ්ඛාටම්, සතන කලසවය නැමැති; උඩුපම්, පලවය හෙවත් නැව; ලහෙය, ලදිම්නම්; සිඛ්ඛූනාම්පතිම්ව, සාගරයවැනිවූ; අස්මින්කාලෙ, මෙකල්හි; නිශීථම්, රාත්‍රිය; තරෙයම්, එතරවන්නෙසිම්; (පිඟිනන්නෙසිම්;) (කිම්භූතම් සිඛ්ඛූනාම්පතිම්?) අනුතතාරම්, උද්ගතවූ තාර

96 එවංසඤ්ජර මන්‍ථාර කෘතගිරං තූඛගං ගිරිං ගෞරව
ව්‍යාලම්බාම්බුද ශක්‍රනීලකලසෛ වානන්‍තාඞ්ඝ්‍රිධෞතොපලම්
රම්‍යන්‍යාවසතඤ්ච තස්ස්‍රුත පයඃ පාතඤ්ඛණන්‍නිර්ඣරං
කාලඃකාලපයොදගර්ජිත ජ්‍යාමෝඝාධිවනිර්(නි)යෂ්‍යෙෆ.

(ඉති කුමාරදෘශස්‍ය කෘතෞ ජානකීහරණෙ
මහාකාව්‍යෙ වාලිවධො නාමෛමෙ)
කා දෂ සර්ගඃ.

කාවන් නැත්තාවූ; (නොහොත්;) අනුත්තාරම්, නොතිරියහැක්කා වූ; (නොපිනියහැක්කාවූ;) භූමිනා, බොහෝසේ; තිමිරචිතම්—තිමිර, අන්ධකාරයෙන්; චිතම්, ගැවසීගත්තාවූ; (නොහොත්;) තිම්, තිමිනම් මත්ස්‍යරාජයන් විසින්; රචිතම්, මවනලද්දාවූ; (හෙද හෙදැ;) අෂෙය්‍ය සලිලම්, ක්ෂයනොකවහැකි ජල ඇත්තාවූ; අර්කිමකර සඤ්චාරවිභවම්, චඤුරශ්මි සඤ්චාරවිභව නැත්තාවූ; (නොහොත්;) අගි, සර්‍පියන්හා; මකර, මොහොරුන්ගේ; සඤ්චාරවිභවම්, සඤ්චාරවිභව ඇත්තාවූ; (හෙද හෙදැ;) වෘතයත තරම්, අත්‍යර්‍ථයෙන් දිගවූ; (සිඤ්චුනාම්පතිම්ව අස්මින් කාලෙ නිෂීථම් තරෙයම්.)

96 එවම්, මෙසේ; සඤ්ජරම්, අනඩහයා සහිතව; අනතරා, අතුරෙහි; කෘතගිරඃ, කරණලදතෙපුල් ඇත්තාවූ; ගෞරව ව්‍යාලම්බාම්බුද ශක්‍රනීලකලසොවානන්‍තාඞ්ඝ්‍රිධෞතොපලම්—ගෞරව, ගුරුබවයෙන්; (බරබැවින්;) ව්‍යාලම්බ, එලෙන්නාවූ; අම්බුද, මෙඝනැමැති; ශක්‍රනීලකලස, ඉඳුනීල කලසයෙන්; උවානන්ත, නහනලද්දාවූ; අම්බුද, ජලයෙන්; ධෞත, සෝදනලද; උපලම්, පාෂාණ ඇත්තාවූ; සුෘතපයඃ පාතඤ්ඛණන්නිර්ඣරම්—සුෘත, අවරුඬව; පයඃපාත, දියහිමෙන්; ඛණත්, හඬන්නාවූ; නිර්ඣරම්, ගඟුල්හැලි ඇත්තාවූ; තුඞ්ගම්, ගිවියාවූ; ගිරිම්, පළඳනයැ; ආවසතඤ්ඝතඃ, වසන්නාවූ; රාමස්‍ය, රාමයහට; කාලපයොද ගර්ජිත ජ්‍යාමෝඝාධිවනිඃ—කාලපයොද, කෘෂ්ණමෙඝයන්ගේ; ගර්ජිත, නාදයෙන්; ජ්‍යා, දනනලද; අම්බොධිධවනිඃ, සාගරනාද ඇත්තාවූ; කාලඃ, කාලයතෙම; (නි)ෂ්‍යෙෆ, ගියේ.

(ඉති, මෙසේ; කුමාරදෘශස්‍ය, කුමාරදෘශයාගේ; කෘතෞ, කෘතිවූ; ජානකීහරණෙ, ජානකීහරණනම්වූ; මහාකාව්‍යෙ, මහාකාව්‍යයෙහි; වාලිවධොනාම, වාලිවධනම්වූ;) එකාදශසර්ගඃ, (එකොළොස්වන සගයි.)

වා ද ගෑ ස ගීෑ.

1 වනෙ'ථ ලබ්ධාව සරෙව සෙවිතුං
සමරාවහෙ රාජ සුතාවිනාකෘතම්
අථුල්ල පඩ්ඛෙරුහ කකීශසන්නිභ
ශරත්ප්‍රපෙදෙ නෘපවාස වාතමජ්ඣි.

2 සහස්‍ර රශ්මෙරුපරොධි නිග්ග්‍රහමා-
නනඝස්‍ය නා කුචිත රශ්මි සම්පදෑ.
යයුෑ බුරග්‍රාහක මෙඝ කාඤ්ඣම
ව්‍යපාය නිස්සඩග සුඛං තුරඩගමාෑ.

3 දිශොයදිඤ්චං ප්‍රථමොච්චතංවපුෑ
පයොද නිමෝන මුදස්‍ය හෙර්ෙ
ජහෑ කිමින්ද්‍රායුධ රත්න රඤ්ජිත
භ්‍රමත්තඩිනාමණ්ඩල මණ්ඩනං නභෑ.

---

1 අථ, අනන්තරයෙන්; සමරාවහෙ, කාමාවහවූ; (කාමය) ඵලවත් නාවූ; වනෙ, වෙනෙහිලා; අථුල්ලපඩ්ඛෙරුහ කකීශසන්නිභ—අථුල්ල, නොපිපියාවූ; පඩ්ඛෙරුහ, පද්මනැමැති; කකීශ, කැකුළුවූ; හෙවත් දැඩිවූ; සන්නිභ, සන්නඇත්තාවූ; ශරත්, ශරත්තොමෝ; ලබ්ධ වසරා—ලබ්ධ, ලද්දුවූ; අවසරා, අවසර ඇත්තී; රාජසුතාවිනාකෘතම්, රාජපුත්‍රියහා වියොගකරණලද්දුවූ; නෘපවාසවාත්මජම්, රාජඳු පුත්‍රයා; සෙවිතුම්ව, සෙවුනටමෙන්; ප්‍රපෙදෙ, පැමිණියා.

2 උපරොධිනිග්ග්‍රහමාත්, බාධා නිග්ග්‍රහමයෙන්; (මෙඝාවරණ පහව මෙන්;) නභසි, ආකාශයෙහිලා; අනාකුචිත රශ්මි සම්පදෑ—අනාකුචිත, නොඝකුළුවනලද; රශ්මි සම්පදෑ, රශ්මි සම්පත්ති ඇත්තාවූ; සහස්‍ර රශ්මෙෑ, සූර්‍යයාගේ; තුරඩගමාෑ, අශ්වයෝ; බුරග්‍රාහකමෙඝ කාඤ්ඣම්ව්‍යපාය නිස්සඩග සුඛම්—බුරග්‍රාහක, බුරග්‍රාහකවූ; (කුරග ගන්නාවූ;) (මෙඝ කාඤ්ඣම, මෙඝනැමැති කාඤ්ඣමයාගේ;) ව්‍යපාය, පහවීමෙන්; නිස්සඩග, සඩ්ගලනයක් නැතිව; සුඛම්, සුවසේ; යයුෑ, ගියෝ.

3 දිශෑ, දිග්භූ; යදි, ඉදින්; පයොද, මෙඝනැමැති; නිමෝනකම් සජ්ජි කඩුකය හෙවත් සැලපව; උදස්‍ය, කැර; ප්‍රථමොච්චතම්, පළමු කොට පුරුදුකරණලද; සඤ්චපුෑ, සඤ්කීර්‍යවූ ශරීරය; යදි, ඉදින්; හෙර්ෙ, ඔසවියෝවූනම්; නභෑ, ආකාශයතෙම; ඉන්ද්‍රායුධ රත්න රඤ්ජිත භ්‍රමත්තඩින් මඬලමණ්ඩනම්—ඉන්ද්‍රායුධරත්න, ඉඳුචාප නැමැති රත්නයෙන්; රඤ්ජිත, හොබවනලද්දුවූ; භ්‍රමත්, බැඳුන්නාවූ; තඩින් මණ්ඩල, විද්‍යුච්චක්‍ර නැමැති; මණ්ඩනම්, ආභරණය; කිංජල්කෘ කුමැසි හලද.

4 ඝනාවය්‍යපායෙන සුදූර මුත්සෘතාඃ
පරිඛණත්සාරස පඬ්කතිභූෂණාඃ
බහූවූ රුතන්‍නාර මනොහරාදිශඃ
සමුද්‍රකාන්‍තාඉව (නිර්මලප්‍රභාඃ.)

5 ප්‍රපෙදිරෙශොෂ මශෙෂ මම්භසඃ
ක්ෂයෙණ කෙදූර තලෙෂූ ශාලයඃ
තපන්‍ති පාදූ ශ්‍රයිණ මසංශයං
විපත්තයඉ (හි) සෘශතඃසඃශූනතාම්.

6 නිපෙක්ෂණඃපර්ඩි නිකෘන්‍ත්‍ය පඞ්කජං
දධ්‍රුශ්ශිරොභිඃ කමලස්‍ය පාලිතාඃ
විපක්ෂම්බුන්‍ත්‍ය නයන්‍ති යත්නතඃ
පදංවිශෙෂෙණ සදෙව සාධවඃ.

7 සිතවිඡදෙ ගායති තව්ව වත්තිනා
ලයෙන නාලස්‍ය කූශෙශයාකාරඃ
සරොජ පාණ වනුපූර්ව මුල්ලසද්
දලාඞ්ගුලීභිඃ කලනාම්වාදදෙ.

---

4 දීඝඃ, දිග්හු; සමුද්‍රකාන්‍තා ඉව, නදීන්මෙන්; බහූවූඃ, වූ; ඝනවය්‍ය පායෙන; මෙඝයන්ගේ පහවීමෙන්; සුදූරම්, දුරට; උත්සෘතාඃ, ගියා වූ; පරිඛණත් සාරසපඬ්කති භූෂණාඃ—පරිඛණත්, හඬන්නාවූ; සාරස පඬ්කති, සාරස පඬ්කතිම; භූෂණාඃ, ආභරණකොට ඇත්තාවූ; උත්තාර මනොහරාඃ—උත්තාර, උද්ගතවූ නාරකාවන් ඇතිව; මනොහරාඃ, සිත්කලුවූ; නොහොත් ඉක්මියහැකිව මනොහරවූ; (නිර්මලප්‍රභාඃ, නිර්මලශොභා ඇත්තාවූ;) (දීඝාඃසමුද්‍රකාන්‍තා ඉව බහූවූඃ.)

5 අශෙෂම්, නිශ්ශෙෂව; අම්භසඃ, ජලයාගේ; ක්ෂයෙණ, විනාශයෙන්; කෙදූරතලෙෂු, කෙදූරතලයෙහි; ශාලයඃ, ශාලීහු; ශොෂම්, වියලීමට; ප්‍රපෙදිරෙ, පැමිණියෝ; (එසේමැසි;) පාදූශ්‍රයිණාම්, පාදූ ශ්‍රයින්ගේ; (පාද ආශ්‍රයකළවුන්ගේ;) විපත්තයඃ, විපත්තීහු; සඝෘකතාම්, ඛින්නභාවය දෙහෝ නොහොත් කරුණ සහිතබව; සෘශතඃ, සඝීකරන්නවුන්; අසංශයම්, සැකනැතිවැ; තපන්‍ති(හි), තවත් මැසි.

6 කමලස්‍යපාලිකඃ, හැල්ගෙවියෝ; නිපෙක්ෂණඃපර්ඩි—නිජ, ඝඨිතවූ; ඊක්ෂණඃපර්ඩි, නොත්‍රස්තීකරන්නාවූ; පඞ්කජම්, පද්මය; නිකෘන්‍ත්‍ය, කඩා; ශිරොභිඃ, හිසින්; දධ්‍රුඃ, දැරූ; (ඉසිලූ; එසේමැසි;) සාධවඃ, සාධුහු; විපක්ෂම්, විපක්ෂයා; යත්නතඃ, උත්සාහයෙන්; උබන්‍ත්‍ය, උපුටා; විශෙෂෙණ, විශෙෂයෙන්; සදෙවපදම්, සාධුමවූ පදයට; නයන්‍ති, පමුණුවත්.

7 තව්ව වත්තිනා, තාව වර්ත්තීවූ; ලයෙන, ලයෙන්; සිතවිඡදෙ,

8 සරොනහඃ ඛණ්ඩ මිවව්‍යරජත
ප්‍රචණ්ඩවාතාප ගමෙන නිශ්චලං
ප්‍රසනන මනාජ්ජල දෘඩතාරකම්.

9 මණිප්‍රහෙෂූ ප්‍රතිබිම්බ ශොභයා
නිමග්නයා බාල මෘගාඞ්කලෙඛයා
විච්චජ්ජදෙ වාරිෂූ වච්තානමනා
න රාජහංසෙන පුනර්ඛා ඞ්කුරඃ.

10 නිපීඩ්‍ය චඤ්චවා නමලස්‍ය කුඩ්මලං
නිබොධයාමාස බලෙන සාරසඃ
සුගන්ධිගන්ධීං මුකුලීකෘතං ත්‍රියා
පතිඃප්‍රයත්නාදිව කන්‍යකාමුඛම්.

රාජ හංසයා; ගායති(සති), ගානකරණ කල්හි; කුශෙශයාකරඃ, පද්මාකරයතෙම්; සරොජපාණෙඃ, පද්මනැමැති හස්තයෙහි; අනුපූ ර්ම්, අනුක්‍රමයෙන්; උල්ලසත්, විකාශයට යන්නාවූ; (නැගෙන්නා වූ;) දල, පත්‍රනැමැති; අඞ්ගුලීහිඃ, අඞ්ගුලියෙන්; කාලස්‍ය, කාලයා ගේ; කලනාම්, සඞ්ඛ්‍යාව; ආදද ඉව, ගත්තක්හුවැනි.

8 සරඃ, විලතෙම්; වෘෂ්ට්‍යසතෙහෙව, වැසිඑක්කොටම්; මහීතලෙ, පෘථිවීතලයෙහි; පතිතම්, හුණුවාදැ; නහඃ ඛණ්ඩම්ව, ආකාශ ඛණ්ඩ යක්මෙන්; ව්‍යරාජත, හෙබ්බේ; ප්‍රචණ්ඩවාතාපගමෙන—ප්‍රචණ්ඩ, ප්‍රචණ්ඩවූ; වාත, වාතයාගේ; අපගමෙන, පහවීමෙන්; නිශ්චලම්, නි ශ්චලවූ; ප්‍රසනනම්, ප්‍රභා ප්‍රසන්නවූ; අනාජ්ජලදෘඩතාරකම්—අනා ජ්ජල, ජලඇතුළත; දෘඩ, දක්නාලද; තාරකම්, තාරකාවන් ඇත් තාවූ; (සරොමහීතලෙ වෘෂ්ට්‍ය සතෙහෙව පතිතංනහඃ ඛණ්ඩම්ව ව්‍යර ජත.)

9 මණිප්‍රහෙෂූ, මණියට බඳුවූ ශොභා ඇත්තාවූ; වාරිෂූ, ජලයෙ හි; නිමග්නයා, ගැලුනාවූ; ප්‍රතිබිම්බශොභයා, ප්‍රතිබිම්බශොභා ඇත් තාවූ; බාලමෘගාඞ්කලෙඛයා, අළු චන්ද්‍රරේඛයෙන්; වච්චිත්තාත්ම නා—වච්චිත, වඤ්චිතාකරණලද; ආත්මනා, සිත්ඇති; රාජහංසෙන, රාජ හංසයා විසින්; පුනඃ, නැවත; විෂාඞ්කුරඃ, නෙලුඹුදැලියතෙම; නවී ච්චිජ්ජදෙ, නොකඩනලදී; (නොගන්නාලදී.)

10 සාරසඃ, සාරසතෙම්; කමලස්‍යකුඩ්මලම්, පියුම්කැකුළු; චඤ්ච, තුඩින්; නිපීඩ්‍ය, පෙළා; බලෙන, බලයෙන්; නිබොධයාමාස, ප්‍රබුද්ධ කෙළේ; (කවරක්හුමෙන්?) සුගන්ධිගන්ධීම්, සුගන්ධිගන්ධීවූ; ත්‍රියා, ලජ්ජා යෙන්; මුකුලීකෘතම්, මුකුලුකරණලද; කන්‍යකාමුඛම්, කන්‍යකාමුඛ ය; ප්‍රයත්නාත්, යත්නයෙන්; පතිරිව, සැමියහුමෙන්.

11 තතඝතතං බාම නිරීක්ෂ්‍ය ශාරදං
කෘතඝමරෙද්දිජ්ති මහිභුජස්සුතා
සෘතොරිදං වෛභවශංසි හාරිණ-
ශ්වකාරලක්ෂ්මීකෘත ලක්ෂ්මණං වචඃ.

12 පයොදකාලස්‍ය ගතස්‍ය විසුසාං
ඝනාවලීලෙනප්‍රතිතෙජු සච්ඡිතඃ
ශිරොරුහෙෂු සඵවිනප්‍රභා මුඛඃ
ඵලන්ති පාලිත්‍ය කෘතා ඉවත්විඝඃ.

13 ප්‍රවාසමාලම්බ්‍ය ඝනාගමශ්‍රියඃ
පයොධරඃසඛී වියොගනිඃපෘහඃ
මහිධරඃසඛං ශිඛරාව ඝඟිනං)
ත්‍යජත්‍යසෞමතා ශිඛණ්ඩිශෙඛරම්.

14 විභාන්ත්‍යම් බාල මෘණාල පාණ්ඩුර
විසෘඤ්ඨධාරාඃ ශරදඃ සඛියාඃ
සුරෙණුචාපෙන විධ්‍රය සඤ්චිතා
දිගඞ්ගනානාමිව තූලරාශයඃ.

---

11 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; මහිභුජස්සුතඃ, රාජපුත්‍රතෙමේ; තතම්, පතලාවූ; කෘතඝමරෙද්දිජ්ති—කෘත, කරණලද; ඝමරෙද්දිජ්ති, අන ඔහදිජ්ති ඇත්තාවූ; ශාරදම්, ශරත් කල්හි; ධාම, තෙජස; නිරීක්ෂ්‍ය, බලා; හාරිණඃ, මනොඥවූ; සෘතොඃ, සෘතුහුගේ; වෛභවශංසි, විභව ය ඝහවන්නාවූ; ලක්ෂ්මීකෘතලක්ෂ්මණං, ලක්කරණලද ලක්ෂ්මණයා ඇති; ඉදංවචඃ, මේ වචනය; චකාර කෙළේ.

12 විසුසාම්, ජරාවට; ගතස්‍ය, පැමිණියාවූ; පයොදකාලස්‍ය, මෙඝ කාලයාගේ; ඝනවලීලෙන, ඝමඝව්‍යූහයෙන්; ප්‍රතිතෙජු, ප්‍රසිඛවූ; ශිරොරුහෙෂු, කෙශයෙහි; සඵවිනප්‍රභාමුඛඃ, සඵවිකශොභා පැහැර ගත්තාවූ; ඵවිඝඃ, ශොභාවෝ; පාලිත්‍යකෘතාඉව—පාලිත්‍ය, පලිත බැවින්; කෘතාඃඉව, කරණලද්දවුන්මෙන්; සඵවිතඃ, භාත්පසින්; ඵලන්ති, නිෂ්පන්නවෙත්.

13 අසෞ මහීධරඃ, මේ පර්වතයතෙමේ; ඝනාගමශ්‍රියඃ, මෙඝාගමශ්‍රි යගේ; ප්‍රවාසම්, ප්‍රවාසය (විරහය;) ආලම්බ්‍ය, ඵල්බ; පයොධරඃසඛී වියොග නිඃපෘහඃ—පයොධරඃසඛී, මෙඝඃපඛියාගේ; නොහොත් තන සඛියාගේ; වියොග, වියොවෙහි; නිඃපෘහඃ, නිරභිලාඝවූයේ; ශිඛරාවසඛිගි(න)ං, ශිඛරයෙහි සඝාවූ; සඛං, සඵකීවූ; මත්තාශිඛ ණ්ඩිශෙඛරම්—මත්තඃශිඛණ්ඩිඃ, මත්ත මියුර නැමැති; ශෙඛරම්, ශෙ ඛරය; හෙවත් නහාඃපලන් මිල්කඩ; ත්‍යජති, හරී.

14 බාලමෘණාල පාණ්ඩුරාඃ—බාලමෘණාල, ලානෙලුඹුදැලිසේ; පා ණ්ඩුරාඃ, සුදුවූ; විසෘඤ්ඨධාරාඃ, හරණලද ධාරා ඇත්තාවූ; අම් ශරදඃ

15 අසෞනභස්සාගර වීචි සන්තතිඃ
ප්‍රසන්නදික්කානනරාජී ලාඛලී
ප්‍රභාභිරාමෝඩිත ශක්‍ර කාර්මුකා
තනොතිනොෂං ජගතඃ ශුකාවලී.

16 අමී සමීරාශ්‍රයදූර පාති(නඃ)
සරොජ ගන්ධේන විකාෂ්ඨ චේතසඃ
භ්‍රමන්තිහංසා හිමරශ්මි රෝචිෂඃ
සිතාභ්‍ර ඛණ්ඩා ඉවමාරුතේරිතාඃ.

17 තනොතිහාසං විහතො විවස්වතො
යදෙෂපාදේන සරොරුහාකරඃ
ජගත්ප්‍රභාවේණ මහද්භිරායතං
කෘතංපරීභාව මපිප්‍රශංසති.

සඤ්චයඃ, මේ ශරත්කාලයෙහි මෙඝ සමූහයෝ; විහාසති, හොබිත්; (කාමෙන්?) සුරෙන්ද්‍රචාපෙන, ඉන්ද්‍රචාපයෙන්; විධුය, ඉෙලා; සඞ්ඝාඃ, රැස්කරණලද්දාවූ; දිගඞ්ගනානාම්, දිගඞ්ගනාවන්ගේ; තූල නිශයඃ ඉව, පුලුහුන් රාශින්මෙන්; විභාන්ති, හොබිත්.

15 අසෞශුකාවලී, මේ කීර පඞ්ක්තිතොමෝ; (ගිරා පඞ්ක්තිතොමෝ;) ජගතඃ, ලොවට; නොෂම්, සනෙකාෂය; තනොති, පතුරුවා; නභස්සාගරවීචි සන්තතිඃ—නභස්සාගර, ආකාශ නැමැති සාගරයට; වීචි සන්තතිඃ, රළපතරක්වූ; ප්‍රසන්නදික්කානන රාජීලාඛලී—ප්‍රසන්න, ප්‍රසන්නවූ; දික්කානනරාජී, දික්නැමැති වනරාජියට; ලාඛලී, ලාඛලීවූ; ප්‍රභාභිඃ, ශොභායෙන්; ආමෝඩිත, දියුණුකරණලද; ශක්‍ර කාර්මුකා, ඉන්ද්‍රචාප ඇත්තාවූ; (අසෞශුකාවලී ජගතසෙනාෂං න නොති.)

16 සමීරාශ්‍රයදූරපාති(නඃ)—සමීරාශ්‍රය, පවනාශ්‍රයෙන්; දූරපාති(නඃ,) දුරපාතීවූ; සරොජගන්ධේන, පද්මගන්ධයෙන්; විකාෂ්ඨචේතසඃ, අදහා ලදසිත්ඇත්තාවූ; හිමරශ්මිරෝචිෂඃ—හිමරශ්මි, චන්ද්‍රයාට බඳුවූ; රෝචිෂඃ, ශොභා ඇත්තාවූ; අම්භංසඃ, මේ හංසයෝ; භ්‍රමන්ති, බමත්; (කාමෙන්?) මාරුතෙරිතාඃ—මාරුත, පවනින්; ඊරිතාඃ, මෙහෙයන ලද්දාවූ; සිතාභ්‍ර ඛණ්ඩාඉව, ශෙවතාභ්‍ර ඛණ්ඩයන්මෙන්; (සුදු වලාක ඩමෙන්)

17 යත්, යම්හෙයකින්; එෂ සරොරුහාකරඃ, මේ පද්මාකරයතොම; විවස්වතඃ, සූර්‍යයාගේ; පාදේන, රශ්මියෙන් දෙහෝ නොහොත් පයින්; විහතඃ, * හිංසාකරණලද්දේ; භාසම්, විකාශය දෙහෝනොහොත් සම්පත; තනොති, පතුරුවාද; තත්, එහෙයින්; ජගත්, ලොවතොම; මහද්භිඃ, මහත්වූ; ප්‍රභාවේණ, මහිමයෙන්; කෘතම්, කරණලද්දාවූ; ආයතම්, මහත්වූ; පරීභාවමපි, පරිභවයකුදු; ප්‍රශංසති, ප්‍රශංසාකෙරේ.

---

* විහිතඃ, කරණලද්දේ—සන්න.

18 අම්භූ වප්‍රස්‍ය විපාණ්ඩු බිභ්‍රතඃ
ශුචෙව ශොච්ස්සලිලෙෂු ශාලය
අලබ්ධ්‍යමාගාම් ශුකානනාද් භයං
විචින්තයන්ත්‍යව චිනම්‍ර මස්තකාඃ.

19 සරොජමෙකං ප්‍රථමං සමුද්ගතං
විභාති පද්මාකරනාශනොඝනඃ
ගතොනාවෙත්‍යක්ෂිතු මඛ්‍රජෙඃ පරෙ.
රුදෙතුකාමෙඃ කෘතමග්‍රතො යථා.

20 සමුල්ලසන්නෙත්‍රා නිජපත්‍ර සචයං
ශරද්ඝනාසාර නිෂෙක ශීතලම්
සරොජමාලාසුකරුණාකී රශ්මිභිඃ
ප්‍රසාරයන්තීව විශොෂ වාඤ්ඡයා.

21 නකොවලංසඃ නිරුණද්ධි ලුම්පතඃ
සඛනොනා ශස්‍යං කමලස්‍ය පාලිකා
ඉහප්‍රභූතනානාන් පශූ පක්ෂිණොගුණෙ-
ර්විපානභාජෝ හෘදිශාලි සම්පදඃ.

---

18 අම්භූ සලිලෙෂු, මේ ජලයෙහි; විපාණ්ඩු, පඬුවන්වූ; ශොචිඃ, ශොභා; බිභ්‍රතඃ, උසුලන්නාවූ; වප්‍රස්‍ය, කෙදුරයා සම්බන්ධවූ; ශාලයඃ, ශාලිඵූ; ශුචෙව, ශොකයෙන්මෙන්; චිනම්‍ර මස්තකාඃ—චිනම්‍ර, නැමුණුවූ; මස්තකාඃ, මුදුන් ඇත්තාහු; අලබ්ධ්‍යම්, නොඉක්මියහැක්කාවූ; ආගාම්, මතුඑන්නාවූ; ශුකානනානාන්, කිරමුවයෙන් හෙවත් ගිරාතුඩින්; භයම්, භය; විචින්තයන්ත්‍යව, සිතන්නවුන්වැන්නෝ.

19 ප්‍රථම්, පළමුතොට; සමුද්ගතම්, නැංගාවූ; එකංසරොජම්, එක්පියුමෙක්; (එක් පද්මයෙක්;) විභාති, හොඳි; උදෙතුකාමෙඃ, නැඟෙනුකැමැතිවූ; පරෙඃ අම්බුජෙඃ, සෙසුපද්මයන්විසින්; පද්මාකරනාශනඃ, පියුම්වල් නසන්නාවූ; ඝනඃ, මෙඝයතෙම; ගතඃ, ගියේ දෝහෝ; (ඉතොඝොත්;) නගතොවෙති, නොගියේදෝහොයි; ඊක්ෂිතුම්, බලන්නට, අග්‍රතඃකෘතංයථා, පෙරටුකරණලද්දක්හුමෙන්; (විභාති, හොඳි.)

20 සමුල්ලසන්නෙත්‍රඃ, විකාශයට යන්නාවූ; සරොජමාලාඃ, පද්මමාලාවෝ; ශරද්ඝනාසාර නිෂෙක ශීතලම්—ශරත්, ශරත්කාලයෙහි; ඝන, මෙඝයන්ගේ; ආසාරනිෂෙක, ජලකණිකා නිෂෙකයෙන්; ශීතලම්, සිහිල්වූ; (ශීතලවූ;) නිජපත්‍ර සචයම්, නිජපත්‍ර සමූහය; තරුණකී රශ්මිභිඃ, බාලාකී රශ්මියෙන්; විශොෂවාඤ්ඡයා, වියලීමෙහි රිස්සෙන්; ප්‍රසාරයන්තීව, පහරන්නවුන්වැන්නෝ.

21 කමලස්‍යපාලිකා, හැල්ගෙවිතොමෝ; සඛනොනා, සඛකීයවූ

22 කෘශස්‍ය මධ්‍යස්‍යහිදු ලූපාහරන්
නියම්‍යහාරේණ වෘහත්කුචවයම්
ප්‍රමාණ මුල්ලඞ්ඝ්‍ය වපුර්විධිත්සති
විලොචනෙ චශ්‍රවණස්‍ය සම්පදු.

23 විපාණ්ඩුනො ධාමනි රොචිෂඃ ශුභෙ
වලිත්‍රයෙ සඞ්ඝතරොම සන්තතීම්
විවර්ධිමානෙන(ච)දූර මෙෂ්‍යතීං
කුචවයෙනාඞ්ග නිපීඩ්නානතරම්.

24 මෘණාල නාලාධික මාර්ද්‍රවෙඛෘශං
ප්‍රසහ්‍යජඞ්ඝෙ විපුලං පරාභවත්
තථානිතම්බස්‍යච මෙඛලාගුණෙර්
නිබන්ධ පීනොරුශුනං නිෂෙධති.

ශස්‍යය; ලුම්පතඃ, කන්නාවූ; විපාකහාජඃ, විපාකය සෙවුනාවූ; ශාලි සම්පදඃ, ශාලි සම්පත්තියගේ; ගුණෙඃ, ගුණයෙන්; හෘදි, ලෙහි; ප්‍රණුන්නානාන්, මෙහෙයනලද්දාවූ; ඉහ, මෙහි; උශුපක්ෂිණඃ, පශු පක්ෂීන්; කෙවලම්, හුදෙක්; ඝඨනෙන, ශබ්දයෙන්; නනිරුණද්ධි, වල කන්නී නොවා.

කම්‍ලස්‍යපාලිකා, හැල්ගෙවිතොමෝ; ඝඨනෙන, ශබ්දයෙන්; ඉහ, මෙහි; විපාකහාජඃ, විපාක සෙවුනාවූ; ශාලිසම්පදඃ, ශාලි සම්පත්තියගේ; ගුණෙඃ, ගුණයෙන්; හෘදි, ලෙහි; ප්‍රණුන්නානි, මෙහෙයනලද්දාවූ; ඝඨමිශස්‍යම්, ඝඨකීයවූ ශස්‍යය; ලුම්පතඃ, පහරණවූ; පශු පක්ෂිණඃ, මෘගපක්ෂීන්; කෙවලම්, හුදෙක්; නනිරුණද්ධි, වලකන්නීනොවා.

22 කෘශස්‍ය, කෘශවූ; මධ්‍යස්‍ය, මධ්‍යයට; හිදුම්, හෙදිය; උපාහරත්, පමුණුවන්නාවූ; බෘහත්කුචවයම්—බෘහත්, මහත්වූ; කුචවයම්, ඝනවය; හාරෙණ, මුක්තාහාරයෙන්; නියම්‍ය, හම්නා; ප්‍රමාණම්, ප්‍රමාණය; උල්ලඞ්ඝ්‍ය, ඉක්මී; වපුඃ, ශරීරය; විධිත්සති, * කැවිවූවා; විලොචනෙච, නෙත්‍රයද; ශ්‍රවණස්‍ය සම්පදඃ, ශ්‍රවණ සම්පත්තියෙන්; (නියම්‍ය, හම්නා.)

23 විපාණ්ඩුකඃ, පඬුවන්වූ; රොචිෂඃ, ශොභාවට; ධාමනි, ස්ථානවූ; ශුභෙ, ශුභවූ; වලිත්‍රයෙ, තුන්වලියෙහි; සඞ්ඝතරොම සන්තතීම්—(සඞ්ඝත, එක්වූ;) රොමසන්තති(ඞ,) රොමසන්තතීශ(දඃ;) දූරම්, දුරට; ඒෂ්‍යතීම්, යන්නිය; අභිනිපීඩිතානතරම්—අභිනිපීඩිත, පෙළනලද්දාවූ; අනන්තරම්, අතුරු ඇතිව; විවර්ධිමානෙන වඩනාවූ; කුචවයෙන, (පයොධරයුග්මයෙන්;) (නියම්‍ය.)

24 මෘණාලනාලාධිකමාර්ද්‍රවෙ—මෘණාලනාල, නෙලුඹුදැලියකට වඩා; අධික, අධිකවූ; මාර්ද්‍රව, මෘදුබව ඇති; ජඞ්ඝෙ, ජඞ්ඝාවය; ප්‍ර

---

* විධිත්සන්—සන්න.

25 අමීනිරසඃතා යුවතීභිරග්‍රතඃ
ශුකාවිපනනශ්‍රිය මප්‍යධික්‍රිතඃ
වසනතගමඃයං ගමයනති කිංශුක
සපලලවං කුඩ්මල මණඩිතංවපුඃ

26 වපුඩීනඃතඃය ශිතිකණ්ඨ සනඃනිභං
ත්‍රිකොපකණ්ඨෙ ශරපාණඩුරත්විෂි
ඉසංනා(ව)යඃී 'සිත පද්ම සංඝති
ව්‍යුදසඃත බඤ්චුතයා ශිඛණඩිනීම්.

27 ප්‍රසජ්පිතසඃතඃ තරෙරේනිරනතරං
*(නි)ගුඪජානිං කමුලසඃය කානනෙ
රථාඞගනාමානා මුදසඃතවාසසා
කුවෙනතත්ප්‍රාණ සමානුකාරිණ.

සභඃ, ලාහෙළඃ; හඃශම්, අතඃයීයෙන්; පරිහවත්, පරිභව කරන්නා වූ; විපුලම්, මහත්වූ; පීනොරුශුහම්—පීන, පිරුණුවූ; උරූ, කල වෙයින්; ශුභම්, ශුභවූ; ඝනම්බඃයතටඪ, නිතම්බතටයද; ඉඛලාඝ ණෙඃ, ගම්වුල්දම්න්; නිබධඃ, බැඳ; නිඃඡෙධනි, චලකා.

25 සුවතීභිඃ, යුවතීන් විසින්; අග්‍රතඃ, අභිමුඛයෙන්; නිරසඃතඃ, පු රුකරණලද්දවූ; (පඃකරණලද්දවූ;) අමීශුකඃ, මේ ගිරවු; විපනන ශ්‍රියම්පි—විපන්ඃ, නටුවාවූ; ශ්‍රියම්(අපි), ශ්‍රී ඇත්තා(ද්)වූ; කිංශුකම්, කෑලවෘඃෂයඃ; අධිශ්‍රිතඃ, ඇසිරුකළාහු; සපල්ලවම්, පල්ලව සහිතවූ; කුඩ්මල මණඩිතම්—කුඩ්මල, නෑකුලෙන්; මණඩිතම්, හොබවන ලද්දවූ; වසනතගමඃයම්, වසනතයෙහි පැමිණියයුතුවූ; වපුඃ, ශරීරය; ගමයනති, පමුණුවත්.

26 ශිතිකණ්ඨ සන්නිභම්, මයූරයන්හුඃ සදෘශවූ; වපුඃ, ශරීරය; වහඃතඃය, උසුලන්නාවූ; ශරපාණඩුරත්විෂි—ශර, ශරසේ; පාණඩුර, යුදුවූ; ත්විෂි, ශොභා ඇත්තාවූ; ත්‍රිකොප කණ්ඨෙ, පිටිකර සමීපයෙහි; අසිතපද්ම සංඝතිව්‍යුදසඃත බඤ්චුතයා—අසිත, නිල්වූ; පද්ම සංඝති, පද්ම සංඝතියෙන්; ව්‍යුදසඃත, ශිථිලවූ; බඤ්ච, බඤ්චන ඇති; චුතයා, ගිලියුනාවූ; ක(ව)යඃී, කෙශකලාපය කරණකොටගෙණ; ශිඛණඩිනීම්, ශිඛණඩිනියද.

27 නිරනතරම්, අතුරක්නැතිව; ප්‍රසජ්පිතඃ, පැතිරෙන්නාවූ; සන ඔඝරෙඃ, පඳුරුවලන්නාවූ; කමලසඃය, කමලයාගේ; කානනෙ, වෙ නෙහි; (නි)ගුඪජානිම්, සැඟවුනාවූ ජායාවඇති; රථාඞගනාමානම්, ච ක්‍රවාකයාද; උදසඃතවාසසඃ, පඃකරණලද වස්ත්‍රඇත්තාවූ; තත්ප්‍රාණ සමානුකාරිණ—තත්, ඔහුගේ; ප්‍රාණ සමානුකාරිණ, ප්‍රිය තාමාව අනු කරන්නාවූ; කුවෙන, * සතානවයෙන්.

---

* කුවයුගෙන—සන්න.

28 අනුවුජ්ජනත්‍ථා චකුලංවිපඤ්චං
සමසන්තබඛාරුණිමා ධරශ්‍රියා
ශුකංප්‍රසක්‍තාශ්‍රවණේන ශික්‍ෂිත
සඛ්‍යුථ නිර්‍වාසන වණ්ණිත සංහතිම්.

29 කුරඞ්ගශාබං නවපල්ලවශ්‍රියං
තරෝරශොකස්‍ය කරේණ බිභ්‍රතා
විලොභයන්ති නිජශස්‍ය සම්පදඃ
ශනෛරුදස්‍යන්‍ය පරාපරභවම්.

30 නඛේන කෘත්‍වා නවචන්ද්‍ර සන්නිභං
නිධාය බඛ්‍මක දලං කපොලයොඃ
ප්‍රියාශයාපි නඛමාගී ශඞ්කිනෝ
පරස්‍යකොපං සමුපාහරත්‍යසෞ.

---

28 විපඤ්චම්, විපඤ්චවූ; චකුලම්, චකුලඵලය් හෙවත් මුහුළුපක; අනුවුජ්ජනත්‍ථ, අනුවසන්නාවූ; සමස්තබඛාරුණිමාධරශ්‍රියා—සමස්ත, සියල්ලෙහි; බඛ, බඳනාලද; අරුණිම, රත්බව ඇත්තාවූ; අධරශ්‍රියා, අධරශ්‍රීන්; ප්‍රසක්‍තාශ්‍රවණේන, අඛණ්ඩ ශ්‍රවණයෙන්; ශික්‍ෂිත සඛ්‍යුථ නිර්‍වාසනවණ්ණිත සංහතිම්—ශික්‍ෂිත, ශික්‍ෂිතවූ; සඛ්‍යුථ, සැකියවූ යුථයාගේ; නිර්‍වාසන, දුරුකිරීමෙහි; වණ්ණිත සංහතිම්, අක්‍ෂර සමූහ (ඇති); * ශුකම්, ගිරවුද.

29 අශොකස්‍යතරෝඃ, අශොක වෘක්‍ෂයාගේ; නවපල්ලවශ්‍රියම්, අලුත් පලුපතෙක්හි ශ්‍රී; බිභ්‍රතා, උසුලන්නාවූ; කරේණ, හස්තයෙන්; කුරඞ්ගශාබම්, මෘගපොතකයාද; විලොභයන්ති, ලොලඛන්නාවූ; ඉයම් අපරා, මේ අනිකක්නොමෝ; නිජශස්‍ය සම්පදඃ, (සඛකීය) ශස්‍ය සම්පත්තියගේ; පරාභවම්, පරිභවය; ශනෛඃ, සෙමින්; උදස්‍යති, දුරුකෙරේ.

30 අසෞගොපී, මේ හැල්ගෙව්නොමෝ; බඛ්‍මකදලම්, බඛ්‍මක පත්‍රය; නවචන්ද්‍ර සන්නිභම්, අඕ චන්ද්‍රයක්හුගා සදෘශකොට; නඛෙන, නඛයෙන්; කෘත්‍වා, කපා; කපොලයොඃ, කපොලවයෙහි; නිධාය, පිහිටුවා; පරස්‍ය, අන්‍යයක්හුගේ; නඛමාගීශඞ්කිනෙ, නඛමාගීශඞ්කී වූ; ප්‍රියාය, සැමිහට; කොපම්, කොපය; සමුපාහරති, පමුණුවා.

---

* අක්‍ෂර සමූහය—සන්න.

31 ලිඛන්ඛුරෙණක්ෂිති ඔග්‍ර නාර්දිතඃ
පතිගීවාමෙෂ ජයස්‍ය ශඛකයා
කරොතිරෙඛා(නු) විධිත්සුරාභවං
විෂව්‍යෂානාභ්වයතෙනු (සංශයා.)

32 අසෞ චරන්ති බිස්මාස්‍යනිඃසෘතෙ-
ස්තාදඞ්කුරෛරෙඃ කල්පිත දන්ත නිර්ගීමා
වරාඛධෙනුස්තානයෙන දූරතඃ
සමීක්ෂ්‍යතෙ මත්ත වරාහ ශඛකයා.

33 උපෙක්ෂතෙ යඃ සමරොද්‍ය මක්ෂමාං
ශ්‍රියං ප්‍රවෘත්තා මිහිසාධු ශාරදීම්
සයාතු හන්තා සමයස්‍ය වානරඃ
ප්‍රබොධමිච්ඡං ප්‍රහෘතොවශ්ශරෛඃ.

34 විධාය සඬ්ග්‍රාහ නිපාත චූණිඤ්ඡිතං
රණෙශිරසවා තනුජෝ මරුත්වතඃ
නාගන්තරං දණ්ඩ ධරස්‍ය පාතිතො
මයා නිමේතත් ඵල මස්‍ය කුම්භණඃ.

---

31 උග්‍රනර්දිතඃ, උග්‍රවූ නාද ඇත්තාවූ; ඒෂගවාම්පතිඃ, මේ වෘෂභ රාජතෙමෙ; ක්ෂිතිම්, පෘථිවිය; ඔග්‍රෙණ, ඔග්‍රයෙන්; ලිඛන්, ලියන්නේ; ජයස්‍ය ශඛකයා, ජය ශඛකායෙන්; රෙඛාඃ, රෙඛාවන්; කරොති(නු), කෙරේද්දෝහෝ නොහොත්; ආභවම්, යුඛය; විධිත්සුඃ, කටැපිවූයේ; විෂද්වෘෂාන්, ශත්‍රු වෘෂභයන්; (සංශයා,) සංශයෙන්; ආභ්වයතෙනු, කැඳවාද්දෝහෝ.

32 බිසම්, බිසය; චරන්ති, කන්නාවූ; අසෞචරාභධෙනූඃ, මේවරා භධෙනූ; ආස්‍යනිඃසෘතෙඃ, මුඛයෙන් නික්මුණුවූ; තදඞ්කුරෛරෙඃ, ඒ අඞ්කුරයෙන්; කල්පිත දන්තනිර්ගීමා—කල්පිත, කරණලද; දන්තනිර්ගීමා, දන්ත නිර්ගීම ඇත්තී; මත්තවරාහ ශඛකයා, මත්ත වරාහ ශඛකායෙන්; තනයෙන, පුත්‍රයා විසින්; දූරතඃ, දුරින්; සමීක්ෂ්‍යතෙ, දක්නාලැබේ.

33 යඃ, යමෙක්තෙම; ඉහි, මෙසේ; සාධු, මනාකොට; ප්‍රවෘත්තාම්, පැවැත්තාවූ; සමරොද්‍ය මක්ෂමාම්, යුඛොද්‍යොගයට ක්ෂමවූ; ශාරදීම්, ශරත් සළඹිවූ; ශ්‍රියම්, ශ්‍රීය; උපෙක්ෂතෙ, උපෙක්ෂාකරන්නේද; සමයස්‍ය, කාලයා සම්බන්ධව; හන්තා, හන්නාවූ; සවානරඃ, ඒ වානරතෙම; ඉච්ඡම්, මෙයේ; වචශ්ශරෛඃ, වචන නැමැති ශරයෙන්; ප්‍රහෘතඃ, පහරණලද්දේ; ප්‍රබොධම්, ප්‍රබුද්ධයට; යාතු, යේවා.

34 රණෙ, යුඛයෙහිලා; ශිරඃ, හිස; සඬ්ග්‍රාහ නිපාත, මුඹිපාත ඇතිත්; චූණිඤ්ඡිතම්, සුණුකරණලද්දු; විධාය, කොට; තා, තෑ;

35 ශ්‍රියොප ගුඪඃ සමයෙ පයොමුචාං
විධායඛොඉග මහතිඝ්නිංචිරම්
න විප්‍රබොධං ශරදෙ'පි සඛඉමෙ
භවානපූර්‍වීඃ ඛලුසෙවතෙහරිඃ.

36 පදංනවෙශ්වයඃ බලෙන ලම්ඛිතං
විසෘජ්‍ය පූර්‍වීඃ සමයො විමෘශ්‍යතාම්
ජගජ්ජිඝත්සාතුර කණ්ඨ පඛතිඃ
ඡාවාලිනෙවා හිත තෘජතිරනාතකඃ.

37 කෘතංගුණෙඡුඝ්‍රුෂ්‍යඃභයා ගුණාවෘතෙ-
රවසතුඛාවං ගමයතනසජ්ජනඃ
අසංශයං ව්‍යඒ පරිශ්‍රමාහිත
ප්‍රකොප දුශ්චෙඃ පුනරෙවහන්‍යතෙ.

දණ්ඩ ධරස්‍ය, යමයාඉග්; කරම්, හස්තයට; නයන්, පමුණුවන්නාවූ; මරුවිතස්තනුජඃ, ඉන්‍ද්‍රපුත්‍රතෙම්; (වාලිතෙම්;) මයා, මාවිසින්; පාතිතඃ, හෙලනලදැ; අස්‍යඃකෂ්මණඃ, මේ කඹ්මයාගේ; එතත්, මේ; එලම් කිම්, එලදෝහෝ.

35 ශරදෙපි, ශරදයාගේද; සඛඉමෙ, සඛඉමයෙහි; විප්‍රබොධම්, විප්‍රබොධය; නසෙවතෙ, නොසෙවුනේය; භවාන්, භවත්තෙම; අපූර්‍වීඃ, අපූර්‍වවූ; හරිඃඛලු, වානරයෙක්දෝහෝ නොහොත් විෂ්ණුයෙහි; පයොමුචාම් සමයෙ, මෙඝ සමයෙහි; ශ්‍රියා, ශ්‍රීන්; උපගුඪඃ, වලඳනාලද්දුවූ; (නොහොත්;) ශ්‍රියා, පද්මාවවිසින්; උපගුඪඃ, වලඳනාලද්දුවූ; මහති, මහත්වූ; හොඉග, සම්පත්තියෙහි; චිරම්, බොහෝ කලක්; ඝ්නිතිම්, පිහිට; විධාය, කොට; (නොහොත්;) මහති හොඉග, මහත්වූ දරණෙහි; චිරම්, බොහෝ කලක්; ඝ්නිතිම්, ඝ්නිතිය; විධාය, කොට; (ශරදෙ'පිසඛඉමෙ විප්‍රබොධං නසෙවතෙ භවා නපූර්‍වීඃ හරිඃ ඛලු.)

36 නවෙශ්වයඃබලෙන—නව, අලුත්වූ; ඒශ්වයඃබලෙන, ඒ ශ්වයඃ බලයෙන්; ලම්ඛිතම්, පවුඪුවනලද්දුවූ; පදම්, පදය; විසෘජ්‍ය, හැර; පූර්‍වඃසමයඃ, පූර්‍වකාලයතෙම්; විමෘශ්‍යතාම්, සලකනුලැබේවා; ජගජ්ජිඝත්සාතුර කණ්ඨපඛතිඃ—ජගත්, ලෝවැස්සාගේ; ජිඝත්සා, අත්තුම්චිඡායෙන්; ආතුර, ආතුරවූ; කණ්ඨ පඛතිඃ, කණ්ඨ පඛති ඇත්තාවූ; (කණ්ඨමාඟී ඇත්තාවූ;) අනඝකඃ, යමතෙම; වාලිඉනෙව, වාලිහුවිසින්ම; ආඛිත තෘප්තිනී, කරණලද තෘප්තිඇත්තේඉනොවේ.

37 ගුණවෘතෙඃ, ගුණම වුනකොට ඇත්තවුන් විසින්; ගුණෙඡු ඝ්‍රුෂ්‍යඃභයා, ගුණඛිලාෂයෙන්; කෘතම්, කරණලදදෙය; අවසතුඛාවම්, අවසතුභාවයට; ගමයන්, පමුණුවන්නාවූ; අසජ්ජනඃ, අසත්පුරුෂයා

38 ගිරීන්ද්‍රසාරස්‍ය ගරීයසොගිරං
තනඃසමාකර්ණ්‍ය (නත)සමාහිතඃ
කෘතව්‍යලීකස්‍ය වලී මුඛප්‍රභෝ-
ර්‍යයෞ නයඥෝ භවනාය ලක්ෂ්මණඃ.

39 අථප්‍රමාජ්ජීනනිෂ්ඨුඩිං මහිභුජඃ
සුකස්‍ය සන්දෙශ මශෙෂ මුඛතඃ
දහනනමර්ෂී මලඛුමරෙඛයා
සතංභ්‍රුකුට්‍යා නිජගෘ නාපිශ්වරම්.

40 "විදන්‍ති නීතා චිතිවෘතත චික්‍රියං
නාගවීනාඃසඛං සමයං නාමස්‍යයා"
"භූපෝ භූජඩගාධිපභොග සන්නිභෝ
ජයත්‍ය යනෙඃ භුව් ඛිතඛිතිහෘත්".

ම්; ව්‍යථිපරිශ්‍රමාඛිතප්‍රකොප දුශ්චෙඃ—ව්‍යථි, ඛ්‍යථිවූ; පරිශ්‍රම, පරිශ්‍රම යෙන්; ආඛිත, පිඛිටුවනුලද ඉතවත් කරණලද; ප්‍රකොප, ප්‍රකොප යෙන්; දුශ්චෙඃ, දුශ්චයන් විසින්; පුනරෙව, නැවතම්; අසංශයම්, සැකනැත්ව; හනෘතෙ, නසනුලැබේ.

38 තතඃ, ඉක්බිත්තෙන්; ගිරීන්ද්‍රසාරස්‍ය, පව්තරාජයක්ඝටබඳුවූ සාරඇති; ගර්ගසඃ, ගර්ගස්ත්‍රගේ; (රාමයාගේ;) ගිරම්, තෙප්ල; සමාකර්ණ්‍ය, අසා; (තතඃ, නැඹුනාවූ;) සමාහිතඃ, සන්හුන්නාවූ; නයඥඃ, නීති දන්නාවූ; ලක්ෂ්මණඃ, ලක්ෂ්මණතෙම; කෘතව්‍යලීකස්‍ය, කරණලද අප්‍රිය ඇත්තාවූ; වලීමුඛප්‍රභොඃ, වානරාධිපයාගේ; භවනාය, වෙශ්මයට; යයෞ, ගියේ.

39 අථ, අනන්තරයෙන්; ඉෂුධිම්, ඊයවූර; ප්‍රමාජ්ජීන්, පිරිමදනාවූ; උඩතඃ, උඩතවූ; අමර්ෂීනල ධූමරෙඛයා—අමර්ෂී, අමර්ෂිනැමැති; අනල, වහ්නිහුගේ; ධූමරෙඛයා, ධූමරෙඛාවක්වූ; භ්‍රුකුට්‍ය, භ්‍රුකුටියෙන්; දහන්, දවන්නාවූ; සඃ, ඒ ලක්ෂ්මණතෙම; මහිභුජස්සුතස්‍ය, රාජපුත්‍රයාගේ; අශෙෂම් සන්දෙශම්, සියලු සන්දෙශය; තම් කපිශ්වරම්, ඒ වානරාධිපයාට; නිජගෘ, කී.

40 ඉත්, මෙසේ; නීතඃ, නීතියෙහි; වෘත්ත චික්‍රියම්, ප්‍රවෘත්තවූ වික්‍රියා ඇති; රාමස්‍යානුජම්, ලක්ෂ්මණයා; නමස්‍යයා, නමස්කාරයෙන්; ගර්ගඃ, ගර්ග ඇත්තා හු; සඛම්, තමා (පිළිබඳවූ;) * කෘතම්, කරණලද; සමයම්, කල්; නවිදන්ති, නොදනිද්ද; † ඛිතඛිතිහෘත්—ඛිත, ඛිතයන්ගේ; ඛිතිහෘත්, භය හරණ්වූ; භුජඩගාධිප, සර්පරාජයක්හුගේ; භොග, ඉභාගයක්හා; සන්නිභඃ, සදෘශවූ; නෙ, තාගේ; අයම්භුජඃ, මේ බාහුතෙම්; භුව්, පෘථිවියෙහිලා; ජයති, දෙනේ.

---

* සඛයම්, නම්‍රවිසින්—සන්න. † මෙහි සන්නය ශ්ලොකය ලෙකකින් ආකුලව ඌනව වැටිණැයි හැඟේ.

41 විලුපන්දුඃඛස්‍යතවාඞ්ඝ්‍රිසෙවයා
තවෛව බාහුප්‍රති බඛ සම්පදඃ
අයම්ප්‍රමාදෙ මම සම්පදෙ කෘතඃ
ශශිප්‍රභංතානයන්ව තෙයශඃ.

42 කෘතානභිඥෙ'පි මයිඩවයා කෘතං
විචින්ත්‍ය (භෘද්)භූය උපෙති මාඥිවම්
අවෙතිනො වඞීයිතා(ර) මඞ්ඝ්‍රිප-
සතථා පිතං වඞීයිතා'නුකම්පතෙ.

43 වදන්‍ති විද්‍යාපරිශුඛ බුබයො
යදුදිමන්තනාදිමතං විනාශවත්
ජනාස්‍ය (ශං) සඞ්ගම්‍ය විනාශි සඞගමං
භවාදෘශ(ස්‍ය)ඤිණ ජාත මප්‍යහො.

44 ඉහාධිපත්‍යං තවපාදසෙවයා
මයා'නුභූතඤ නාවෙහ විස්මයඃ
වනෙ වෘකෙණාපි මෘගොහු සෙවිතෙ
න දුර්ලභං(ස්‍යාද්) විපරජ් ශොණිතම්.

---

41 තව, තාගේ; අඞ්ඝ්‍රිසෙවයා, පාදසෙවායෙන්; විලුපත දුඃඛස්‍ය, න සනලද දුක් ඇත්තාවූ; තවේව, තාගේම; බාහුප්‍රතිබඛ සම්පදඃ—බාහුප්‍රතිබඛ, බාහු පිළිබඳවූ; සම්පදඃ, සම්පත්‍ති ඇති; මම, මාගේ; අයම් ප්‍රමාදඃ, මේ ප්‍රමාදයතෙම; සම්පදෙ, සම්පත්‍තියෙන්; කෘතඃ, කරණ ලද්දේ; ශශිප්‍රභම්, චන්‍ද්‍රයාටබඳුවූ ශොභා ඇත්තාවූ; තෙ, තාගේ; යශඃ, යසස; තානයතීව, පතුරුවන්නක්හුවැනි.

42 කෘතානභිඥෙපි, අකෘතඥදවූ; ඔයි, මාකෙරෙහි; ත්‍රියාකෘතම්, තාවිසින් කරණලදදෙය; විචින්‍ත්‍ය, සිතා; (භෘද්, ලයඃ) භූයඃ, නැවත; මාඥිවම්, මෘදු බවට; උපෙති, පැමිණේ; අඞ්ඝ්‍රිපඃ, වෘක්ෂයතෙම; වඞීයිතා(ර)ම්, වඩන්නහු; නො අවෙති, නොදන්නේය; තථාපි, එතකු දුවුවත්; වඞීයිතා, (වඞීයිතෘ)තෙම; තම්, ඔහට; අනුකම්පතෙ, අනුකම්පාකෙරේ; (අනුග්‍රහකෙරේ.)

43 විද්‍යාපරිශුඛ බුබයඃ, විද්‍යායෙන් පරිශුඛවූ බුබිඇත්තාහු; යත්, යම්කිසි; ආදිමත්, ආදි ඇත්තේද; තත්, ඒ; නියතම්, එකාන්තයෙන්; විනාශවත්, විනාශ ඇත්තේයයි; වදන්‍ති, කියති; භවාදෘශ(ස්‍ය,) තා බඳුවූ; ජනස්‍ය, ජනයාගේ; ඤිණජාතමපි, ඤිණයෙකදවූ; (හැසිල්ලෙ කදවූ;) සඞගම්‍ය, සමාගමය; අවිනාශි, විනාශයක්නැත්තේයයි; (ශං) සන්‍තී, සතුති කෙරෙති; අහො, ආශ්චර්‍යයයි; (අද්භුතයි.)

44 තව, තාගේ; පාදසෙවයා, පාදසෙවායෙන්; ඉහ, මෙහි; ආධිපත්‍යම්, ආධිපත්‍යය; මයා, මාවිසින්; අනුභූතඤ, අනුභවකරණලදඃ; ඉහ,

45 මසිඤ්ච මා'සි දවනෙරඛිශිතු-
සසුතෙනා තෘෂ්‍යප කෘතඤ්ච නිෂ්ක්‍රයඃ
ජනෝ විපත්තෝ භජතෙහි ශක්තිනි-
ර්නාශාතඃ ප්‍රත්‍යුපකාර මාශ්‍රතඃ.

46 තනොති සාධුඃ ඵල බන්ධි ලිප්සයා
විනෙව පාදඃශ්‍රයිණ මුපක්‍රියාම්
ඝෘණාකරඃ කිං කුමුදානි බොධයන්
ඵලංතතොවාඤ්ඡති කිඤ්චිදුත්තමඃ.

47 සථිතෝ ජනඃසෘජසි තාදෘගාත්මනඃ
වෘණෝති කෘත්‍යෙ න පරං සහාය(ත)ම්
තම්ඉතෙදෘශ දිශඃ පරිභ්‍රමන්
නාභිප්‍රදීපං භජතිප්‍රභාකරඃ.

ඉදිහි; විස්මඃශ්ච, විස්මයද; **න**, නැති; (කුමක්හෙයින්?) **මෘගෙන්‍ද්‍ර සෙව්තෙ**, සිංහයන්හු විසින් සෙවුනාලද්දෙදු; **වනෙ**, වෙනෙකිල්ලා; **විපරාජශොණිතම්**, විපරාජශොණිත; **වෘතෙණපි**, වෘකයන්හු විසිනුදු; **න දුල්ලභම්** (යන්න), දුර්ලභනොවේ.

45 අවනෙරධිශිතුස්සුතෙන, පෘථිවීශ්වර පුත්‍රයා විසින්; **ඉසි, මා කෙරෙහි; තසේ‍යපකෘතස්‍ය**, ඒ උපකාරයද; **නිෂ්ක්‍රයඃ**, ප්‍රත්‍යුපකාරයෙක්; **මෘගිත්‍යම**, නහඹක්වේවා; (එසේඇයි;) **ශක්තිහීනාඃ නම්, ශක්තියෙන් තොරවූවාහු; ජනඃ, ජාතෙම්; විපන්නොඃ** (සඤම්,) **විපත්තියක් ඇති කල්හි; අන්‍යතඃ, අන්‍යයන්හුගෙනෙරෙන්; ප්‍රත්‍යුපකාරම්, ප්‍රත්‍යුපකාරය; භජතෙහි, සෙවුනේමැයි.**

46 සාධුඃ, සඤපුරුෂතෙඃ; ඵලබන්ධි ලිප්සයා විනෙව—ඵලබන්ධි, ඵලබන්ධිහුගෙ; ලිප්සයාවිනෙව, ලබ්ධුම්ඉච්ඡාවක් නැතිවම; පාදඃශ්‍රයිණම්, පාදශ්‍රයිත්වා; උපක්‍රියාම්, උපකාර; තනොති, පතුරුවා; (එසේඇයි;) ඝෘණාකරඃ, එසැතෙඃ; කුමුදානි, කුමුදයන; බොධයන්, ප්‍රබොධකරන්නේ; තතඃ, එයින්; ආත්මනඃ, තමහට; කිඤ්චිත්ඵලම්, කිසි ඵලයක්; වාඤ්ඡති කිම්, පසස්නේද.

47 තෙජසි, තෙජස්හි; සථිතඃ, පිහිටියාවූ; තාදෘක්, එබඳුවූ; ජනඃ, ජනයෙක්; ආත්මනඃ කෘත්‍යෙ(සති), තමාගේ කෘත්‍යයක්ඇති කල්හි; පරම්, වෙසෙස්වූ; සහාය(ත)ම්, සහායයන්; නවෘණොති, නොපතන්නේහි; තම්ඉතෙදෘශ, අඳුරු බිඳිනා පිණිස; දිශඃ, දිගුන්; පරිභ්‍රමන්, බමන්නාවූ; ප්‍රභාකරඃ, සූර්‍යතෙම්; ප්‍රදීපම්, පහන; නභිභජති, නොම දුසුලා.

48 විචිත්‍රයමානෙ ගුණදොෂ මිශ්‍රතා
තාවෙන සර්ව්වත්‍ර ජනෙ විභාව්‍යතෙ
ගුණපරාධෙෂු ජනස්‍ය යොධිකඃ
සඑව සද්භිඃ පරිගෘහ්‍යතෙ තතඃ.

49 අනාත්‍ය භක්තිව මනින්ද්‍ය සඛතං
ගුණංවිදිසං විගණය්‍ය දුස්‍යජම්
වසන්හිනොවා ගමයස්ව යාවතා
පතන්ති කාලෙන වතො වනොකසඃ.

50 ඉතිප්‍රයුක්තෙන රනුනීය නීතිඃ
සුතං තාරෙක්ෂස්‍ය වචොඅරුඛතම්
විචාලයාඛි පතිව්‍රතොකසාං
ගතෙඉයත්තෙ දිනොදුකෙඉච්ත්.

51 පතිඃ කාපීතා මනිරම මාගතො
දුතොදතොපං හෘදිනස්‍ය දුවර්ජදම්
ජනස්‍යචිතො දධතඃ සමුත්‍ථනතං
රුෂඃ ප්‍රණිවාන විධිඃ ප්‍රතික්‍රියා.

---

48 විචිත්‍රයමානයෙ, සිතනු ලබන්නාවූ; සර්ව්වත්‍රජනෙ, සියලු ජනයා කෙරෙහි; ගුණදොෂමිශ්‍රතා, ගුණදොෂමිශ්‍රතානොමෝ; වෛ, එකා නතයෙන්; නතාවිනාව්‍යතෙ, නොපහළකරන්නී නොවෙ; (එසේමැයි;) යතඃ, යම්හෙයකින්; ජනස්‍ය, ජනයාගේ; ගුණපරාධෙෂු, ගුණ අපරාධයෙහි; යඃ, යමෙක්; අධිකඃ, අධිකයද; තතඃ, එහෙයින්; සඑව, හෙම්; සද්භිඃ, සත්පුරුන් විසින්; පරිගෘහ්‍යතෙ, ගන්නාලැබේ.

49 අනාත්‍ය භක්තියි වම්, අනන්‍ය භක්තියක් නැත්තාවූ; අනින්ද්‍ය සඛතම්, නියුණොකටහැකිවූ සමාගම ඇත්තාවූ; දුස්‍යාජම්, නොහැරපියහැක්කාවූ; මිදියවි, මා පිළිබඳවූ; ගුණම්, ගුණයන්; විගණය්‍ය, සලකා; ඉඉතොවා, මෙහිමි; වසන්, වසන්නෙහි; යාවතාකාලෙන, යම් පමණවූ කාලයෙකින්; වතො, වෙනෙහි; වනොකසඃ, වානරයෝ; පතන්ති, පැමිණෙත්ද; තාවත්කාලම්, එපමණ කාලයක්; ආගමියසු, බලව.

50 ඉතිප්‍රයුක්තඃ, ඉතිප්‍රයුක්තතෙමේ; ප්‍රයුක්තොඃ, යොදනලද්දාවූ; වචොඅරුඛතම්, වචනයෙන; උඛතම්, උඛතාවූ; තාරෙක්ෂස්‍යසුතම්, රාජපුත්‍රයා; ඉති, මෙසේ; නීතිඃ, නීන්යෙන්; අනුශිය, අනුශයකොට හෙවත් නලවා; ඉනමුච්ත් දිවසෙෂුගතෙෂු, කීප දවසක් ගිය කල්හි; වනොකසාංයූථෙන, වානර සමූහයානා එක්ව; වචාල, ගියේ.

51 අභිරාමම්, රාමයාට අභිමුඛව; ආගතඃ, නැමුනාවූ; කපීනාම්පතිඃ, වානරෙශ්වරතෙම; තස්‍ය, ඔහුගේ; හෘදි, ළඟහි; දුර්ජදම්, ඉතා

52 ගයගවය ගවාක්ෂනීලඛ්‍රුම්‍රාන
පනසදරීමුඛ භීමවක්ත්‍ර තාරන්
ශරභ වෘෂභ කෙශරීඤ්ජානූන්
නලකුමුදුඛගද ගන්ධමාද නාදකන්.

53 ඉතරදපි කපිඃ කපිශ්වරාණං
සම්ප්‍රනාමය්‍ය කුලංකුලඳුධානඃ
සවයමපි නිගදතනනාම ථාම
ක්ෂිතිපසුතාය සුතඃ සමීරණස්‍ය.

54 ශතබලි විනතෙ භිෂක් සමීර
• ප්‍රවර සුතෙ ස දිශඃ සසජ්ජි ගුප්තඃ
ඛිනාවිබුධ පයඃ පරෙත නාථෙ-
ඊනානසුතාවිච (ඝා)ය වාතාරෙත්‍යඃ.

සිදසියහැයි නාවූ; කොපම්, කොපය; නුහොඳ, පහකෙලේ; (ඒසේ මැසි;) සම්‍ප්‍රනනතම්, උනනතවූ; වෙතඃ, සිත; දධතඃ, උසුලන්නාවූ; ජනසඃ, ජනයාගේ; රුෂඃ, රොෂයට; ප්‍රතීක්‍රියා, ප්‍රතීකාරයනම්; ප්‍රණිවාකච්සිඃ, ප්‍රණිවත්‍රිය සි

52 ගය * ගවය ගවාක්ෂ නීලඛ්‍රුම්‍රාන්—ගය, ගයනම් වානරය; ගවය, ගවයනම් වානරය; ගවාක්ෂ, ගවාක්ෂනම් වානරය: නීල, නීලනම් වානරය; ඛ්‍රුම්‍රාන, ඛ්‍රුම්‍රනම් වානරය යනමොවුන්ද: පනසදරීමුඛභීම වක්ත්‍රතාරන්—පනස, පනසනම් වානරය; දරීමුඛ, දරීමුඛනම් වානරය; භීම, භීෂණනම් වානරය; වක්ත්‍ර, වක්ත්‍රනම් වානරය; තාරන්, තාරනම් වානරය යනමොවුන්ද: භරභ වෘෂභකෙශරීඤ්ජානූන්—ශරභ, ශරභනම් වානරය; වෘෂභ, වෘෂභනම් වානරය; කෙශරී, කෙශරිනම් වානරය; ඉඤ්ජානූන්, ඉඤ්ජානූනම් වානරය යනමොවුන්ද; නල කුමුදුඛගද ශඨවිමාදනාඤ්‍යන්—නල, නලනම් වානරය; කුමුද, කුමුදනම් වානරය; අඛගද, අඛගදනම් වානරය; ගඨවිමාදනාඤ්‍යන්, ගඨවිමාදනනම් වානරය යනමොවුන් මේ තෙතිස්දෙනා ආදිකොට ඇති වානරයන්ද.

53 කුලම්, කුලය; දධානම්, උසුලන්නාවූ; හෙවත් කුලජෙෂ්ඨවූ (කුලීනවූ) සමීරණස්‍යසුතඃ, පවනපුත්‍රවූ; කපිඃ, වානරතෙම; (භතු මත්තෙම්;) ඉතරදපි, අන්‍යදවූ; කපිශ්වරාණම් කුලම්, කපිශ්වර කුලය; සම්‍ප්‍රනමය්‍ය, නමා; ක්ෂිතිපසුතාය, රාජපුත්‍රසඳහා; නාම, නම්; නිගදන්, කියන්නේ; සවයමපි, තොමෝද; නනාම, වැන්දේ.

54 සවානරෙන්ද්‍රඃ, ඒ වානරෙන්ද්‍රතෙම; ශතබලිවිනතෙ, ශතබලිය විනතය යන දෙදෙනාද; භිෂක් සමීරප්‍රවර සුතෙ, භිෂක්ය සමීරය යන දෙදෙනාගේ පුත්‍ර(වර)යන් දෙදෙනාද; හෙවත් සුෂෙණ හනු

• * "නලෝ ගවාක්ෂෝ ගවයඃ ශරභෝ ගන්ධමාදනඃ"—වාල්මීකි

55 නි රු ඬ දශදිඬ්මුඛං දශමුඛස්‍ය චෙත්තුංගතිං
කපිප්‍රභු විසජීජිතං ජිතමෘගෙන්‍ද්‍ර විසඤ්ජීජිතම්.
චචාර ජානාතාමජා සමුපලබ්ධි චිත්තාකුලං
කූලං තරලවීක්ෂණං ක්ෂිතිධරෝකසාංතත්සක්ෂණම්.

(ඉති කුමාරදාශස්‍ය කෘතෝ ජානාකීහරණේ
මහාකාව්‍යේ) සුග්‍රීවාගමනං නාම
චා දශ සර්ගඃ.

මුත් දෙදෙනාද; ධනවිබුධපයඃ පරෙතනාථෛඃ—ධන, ධනනාථය; විබුධ, විබුධනාථයි; පයඃ, පයොනාථය; පරෙතනාථෛඃ, පරෙතනාථය යන මොවුන් විසින්; (වෛශ්‍රවණ ශක්‍ර වරුණ යම යන මෙම්තක් දෙනා විසින්;) ගුප්තාඃ, රක්‍ෂාකරණලද; දිශඃ, දිගට; (උතුරු පෑදුම් දෑ ළ දකුණුදිය යනාමේ සතරදිගට;) ජනක සුතාවිව(යා)ය—ජනකසුතා, සීතාවගේ; ඉව(යා)ය, අනෙවණය පිණිස; සසජ්ජි, හළි; හෙවත් යැවී.

55 දශමුඛස්‍ය, රාවණයාගේ; ගතිම්, ගතිය (යාම); චෙත්තුම්, දන්නා පිණිස; කපිප්‍රභු විසජීජිතම්—කපිප්‍රභු, වානරාධිපයා විසින්; විසජීජිතම්, හරණලද්දාවූ; ජිතමෘගෙන්‍ද්‍ර විසඤ්ජීජිතම්—ජිතා, දනනලද; මෘගෙන්‍ද්‍ර, සිංහයන්ගේ; විසඤ්ජීජිතම්, යැවීජිත ඇත්තාවූ; නිරුඬ දශදිඬ්මුඛම්—නිරුඬ, වලකනලද; දශදිඬ්මුඛ, දශදිඬ්මුඛ ඇත්තාවූ; ජනකාතනයා සමුපලබ්ධි චිත්තාකුලම්—ජනකාත්මජා, සීතාවගේ; සමුපලබ්ධි, ප්‍රාප්තියෙහි; චිත්තා, චිත්තායෙන්; ආකුලම්, ආකුලවූ; තරලවීක්‍ෂණම්, චඩලවූ ඇස් ඇති; ක්‍ෂිතිධරෝකසාම්කූලම්, වානරකූලයතෙම; තත්ක්‍ෂණම්, ඒ ඇසිල්ලෙහි; චචාර, ගියේ.

(ඉති, මෙසේ; කුමාරදාශස්‍ය, කුමාරදාශයාගේ; කෘතෝ, කෘතිවූ; ජානකීහරණේ, ජානකීහරණනම්වූ; මහාකාව්‍යේ, මහාකාව්‍යයෙහි;) සුග්‍රීවාගමනංනාම, (සුග්‍රීවා ගමන නම්වූ;) චාදශසර්ගඃ, (දෙලොස් වනසඟයි.)

LIBRARY

නවමොදශස්සගීතං.

1 අථ තන්‍ර භූධර ශිරස්‍යධිනාං
සමනුව්‍රජන් මනුකූලප්‍රභවඃ
විරහානලක්ෂත තනූසනානුතාං
ගටයාඹභූව නිවසන්දිවසාන්.

2 අනිමීලිතායත දෘශෝ'ස්‍ය චිරං
ඝනරාප්‍රහාර ඉතිචෝදයතඃ
සඤ්ට තාරකොඳු කුමුදාහරණඃ
ශතයාමිකා ඉවනිනාවිගතාඃ.

3 නාපනානුනෙන මදඃ නාවිජිතඃ
ප්‍රථමං මනොහර රුචාවපුෂා
දයිතා වියොග ජනිතෙ'විසරෙ
සතදුවධී දනුශයා දිවතම්.

---

1 අථ, අනන්තරයෙන්; මනුකුලප්‍රභවඃ. රඝුතෙම; විරහානලක්ෂත තනූඃ—විරහානල, විරහාග්නියෙන්; ක්ෂත, නසනලද; තනූඃ, ශරීර ඇත්තේ; අධිකාම් තනූතාම්, අධිකවූ තනුත්වයට; සමනුව්‍රජන්, යන්නේ; තන්‍රභූධර ශිරසි, ඒ උස්ත මස්තකයෙහි; නිවසන්, වසන්නේ: දිවසාන්, දිවසයන්; ගමයාම් බභූව, යැවී.

2 චිරම්, බොහෝ කලක්; අනිමීලිතායතදෘශඃ—අනිමීලිත, නොපියනලද; ආයත, දික්වූ; දෘශඃ, ඇස්ඇති; කතරප්‍රහාර ඉති, කවරයාම අක්ක්‍රන්දයි; චොදයතඃ, විචාරන්නාවූ; අස්‍ය, මෝහට; සඤ්ටතාරකොඳු කුමුදාහරණඃ—සඤ්ට, වැසුනාවූ; (පහළවූ;) තාරකා, තාරකාවන්හා; ඉති, වැනසොහා; කුමුදාහරණඃ, කුමුදු ආහරණකොට ඇති; නිශාඃ, රාත්‍රීහු; ශතයාමිකා ඉව, සියක්යම් ඇත්තාවුන්මෙන්; විගතාඃ, ගියෝ.

3 මදනඃ, අනඞ්ගභූමම; නාපනානුනෙන, රාජපුත්‍රයා විසින්; මනොහර රුචා—මනොහර, සිත්කලුවූ; රුචා, ශොභා ඇත්තාවූ; වපුෂා, ශරීරයෙන්; ප්‍රථමේම්, පළමුකොට; විජිතඃ, පරදවනලදඃ; සඃ, ඒ මතෙහි; තදා, එකල්හි; දයිතා වියොග ජනිතෙ—දයිතා, දයිතාවගේ; වියොග, වියොගයෙන්; ජනිතෙ, උපදවනලද්දාවූ; අවසරෙ, අවසර කෙරේ; තව්, ඔහු; අනුශයාදිව, රිහැණියෙන්මෙන්; අවධිත්, පහළී.

4 පරිශුෂ්‍යතඃ ප්‍රවෘතෙ සලිලං
නයනාද්දශානන රිපොරධිකම්
හෘදයං විලොචන පයඃසන්තතිභිඃ
සනාපිතං නාතාපමපි තව්ජගෘ.

5 නාදදෘශී මාරුති ගතාම්බුදෙ
නභසඃ ශ්‍යාමං වාරිණී දීඝංනාභරිඃ
නවිකාර රජ දුහිතුශ්ච ශුචා
ගුණකීර්තීනාන් විධාතෙ වචසො.

6 ජගතීපතෙරථ සුතඃ ප්‍රභුණ
විපිනොතසාමන් (ශුචො) මහාඃ
ප්‍රවිණෙදනාය දයිතාවිරහා
ව්‍යසනාතුරෙවච ඉදංජගදෙ.

7 හරිරාජවංශ වසතෙෘ වසුභිඃ
පරිපූර්ණෙ කන්දර දරී විවරෙ
ජගතීධරෙ නිපතතා මිගවඃ
සරසීරුහද්‍යුති මුෂී නාශීභ.

---

4 පරිශුෂ්‍යතඃ, විය්ලෙන්නාවූ; දශානන රිපොඃ, රාවණ ශත්‍රුන්ගේ; නයනාත්, නෙත්‍රයෙන්; අධිකම්, අධිකවූ; සලිලම්, ජලය; ප්‍රව්‍රෘතෙ, ප්‍රවෘත්තවිය; විලොචන පයඃසන්තතිභිඃ—විලොචන, නෙත්‍රයෙහි; පයඃසන්තතිභිඃ, ජල සමූහයෙන්; සනාපිතම්පි, නතවනලද්දුවද; තාප්හෘදයම්, ඒ හෘදයතෙම; තාපම්, තාපය; නව්ජගෘ, නොහළී.

5 නාභරිඃ, නාසිංහතෙම්; නයනාසෘවාරිණී, නෙත්‍රජලය; උදිතෙ(සති), පහළවූ කල්හි; මාරුතීගතාම්, හනුමන්තු විසින් යනලද්දුවූ; දීඝම්, දිගු; නාදදෘශී, නොදිටි; වචනෙ, වචනය; ශුචා, ශොකයෙන්; විධාතෙ(සති), වලකනලද කල්හි; රාජ්දුහිතුඃ, රාජපුත්‍රියගේ; ගුණකීර්තීනාන්ච, ගුණකීර්තීනයන්ද; නවිකාර, නොකෙළේ.

6 අථ, අනන්තරයෙන්; දයිතාවිරහව්‍යසනාතුරඃ—දයිතා, දයිතාවගේ; විහරව්‍යසන, විරහ දුඃඛයෙන්; ආතුරඃ, ආතුරවූ, ජගතීපතෙස්සුතඃ, රාජපුත්‍රතෙම්; විපිනෙඋකසාම් පභූණ, වානරරාජයා විසින්; (සුග්‍රීවයා විසින්;) අභි(ශුචඃ,) * අභිහතවූ ශොක ඇති; තෙවත් පැමිණෙනලද්දුවූ ශොකඇති; මනසඃ, සිතට; ප්‍රවිණෙදනාය. විනොදනයකිරීම් පිණිස; ඉදංවචඃ, මේ වචනය; ජගදෙ, කියනලදී.

7 හරිරාජවංශවසතෙෘ, වානර වංශයට ගෘහවූ; වසුභිඃ, ධනයෙන්; පරිපූර්ණෙ, පුරණලද්දුවූ; කන්දර, කන්දරහා; දරීවිවරෙ, ලෙණවිවර ඇති; ඉහජගත්ධරෙ, මේ පර්වතයෙහි; වඃ, තොපගේ; සරසීරුහද්‍යුතිම්ෂි—සරසීරුහ, පද්මයෙහි; ද්‍යුතිම්ෂී, ශොභා පැහැ රහන්නාවූ; නයනෙ, නෙත්‍රදෙදෙන; † නිපතතාම්, හෙත්වා.

---

* අභිහතඃ—සන්න. † නෙත්‍රවයෝ—සන්න.

8 උද්තොනුලඞ්ඝනා භියා පතතා
සතතං සමුන්නතන වතශ්ශිරසඃ
උද්තොනු වීක්ෂිතුමයං තරසා
හරිණෙ'යනි නොනුපරිකිංශශිනඃ.

9 අධිකුළමස්‍ය නිපතඞ්රිතා-
මනුරක්ත්‍රිතඃ ශුක මුඛද්‍යුතිඞඃ
ඛුරධූත ධාතු කණිකානිකරෛ-
ස්තාරුණ්‍යතෙ පරිණතොඁපි රවිඃ.

10 ඉම තාතපෙ රවි මණිප්‍රභව-
ජ්වලනාභිදීපිත තනුං සකලම්
ශශිකාන්තා රත්න විසෘතෛ රජනී
ශ්ශිරී කරොති පයසාං නිකරෛඃ.

11 ප්‍රතිනාග ඉත්‍යව ගතස්තාරසා
මද හසති හස්ත හත ජජ්ඊරිතඃ
ඉහ තතප්‍රකොප ශ්‍රුත හුග්ඝකයෛ
සලිලාත්‍මි මුචති යථා ජලදඃ.

---

8 අයඞ්, මේ පර්වතයතෙම්; සතතම්, සතතයෙන්; සමුන්නතවතඃ, උනතතවූ; ශිරසඃ, හිස්හුගේ; පතතා; යන්නාවූ (ස්‍රුයමාණා) වීසින්; ලඞ්ඝනභියා, ලඞ්ඝන භීතියෙන්; උද්තොනු, නැංගේ දෝහෝ (නොතොත්;) ශශිනඃ, චන්‍ද්‍රයාගේ; උපරි, මත්තෙහි; හරිණඃ, මෘගතෙම; අස්‍මි, අද්දෝහෝ; නෙතීක්ෂම්, නැත්තේදෝනොපි; තරසා, වහා; වීක්ෂිතුම්, බලන පිණිස; උද්තොනු, නැංගේදෝහෝ.

9 අසඃ, මේ පර්වතයාගේ; අධිකුළම්, අවටෙහි කුළයෙහි; නිපතඞ්රිතාම්—නිපතන්, ඉන්නාවූ; හරිතාම්, සූර්‍යාශ්වයන්ගේ; ශුකමුඛද්‍යුතිඞඃ—ශුකවූවූ, ගිරාතුඩට බඳුවූ; ද්‍යුතිඞඃ, ශොභා ඇත්තාවූ; ඛුරධූත ධාතු කණිකානිකරෛඃ—ඛුර, බුරයෙන්; ධූත, කම්පාකරණලද්දවූ; ධාතුකණිකානිකරෛඃ, ගෙරිමය කණිකා සමූහයෙන්; අනුරක්ත්‍රිතඃ, රඳුනලද්දවූ; පරිණතොපි, පරිණතදවූ; රවිඃ, සූර්‍යතෙම; තරුණ්‍යතෙ, බාලාර්කයාගෙන් හැසිරේ.

10 ආතීපෙ, අව්වෙහි; රවිමණිප්‍රභවජ්වලනාභිදීපිත තනූම්—රවිමණි, හිරුකන්තිණියෙන්; ප්‍රභව, උපන්නාවූ; ජ්වලන, බබලන වහ්නියෙන්; අභිදීපිත, දැල්වනලද්දාවූ; තනූම්, ශරීර ඇත්තාවූ; සකලම්, සම්පූර්ණවූ; ඉම්, මේ පර්වතය; රජනී, රාත්‍රියොමේ; ශශිකාන්ත රත්නවිසෘතෛඃ—ශශිකාන්ත රත්න, සඳකන්තිණියෙන්; විසෘතෛඃ, විහිදුනාවූ; පයසාංනිකරෛඃ, ජල සමූහයෙන්; ශ්ශිරීක රොති, සිසිල්කෙරේ.

11 ජලදඃ, මෙඝයතෙම්; ඉහ, මේ පර්වතයෙහි; ප්‍රතිනාගඉති,

12 අවජ්ජත්‍ය ඛචී වපුෂඃ ශිඛරෛ-
ඊසජ්ජීව සොඃය මිතරනවලාන්
සථූට ධාතුලොහිත දරීවදන-
සථීත හංස පඞ්කති දශනදුතිභිඃ

13 ස්‍රෑතධාතු ප්‍රඞ්කිත තනුඛීරණී
ධරණියඃමොඃ හරිවරාඟ රුචම්
අයම්ච්ඡතන්‍යහි මුඛාපතිතෙ
දශනාකාතොහිම රුචිඃ ශකලෙ.

14 ඉඟධාතු සානුජූ නිඃඡණ්ණ දෘඞඃ
ශිරසිඃඛිතාසිත ඝනාවලිඡූ
මෘගයොඃඡිතො ජඝනි මුග්ධබධියොඃ
දවනාඃඡණ පඛන්ති භයං නාචිරම්.

වනෘ හඤනියෙකැයි; අවගතඃ, දන්නාලද්දේ; තරසා, වහඃ; (බල යෙන්;) මද හඤනි හසත හත ජජීරිතඃ—මදහඤනි, මත්ත හස්තිඃ ගේ; හසත, හස්තයෙන්; හත, පැහැරමෙන්; ජජීරිතඃ, දුදුරුකර ණලද්දේ; තත්ප්‍රකොප හුතභුග්ඝතයෙ—තත්, ඔහුගේ; ප්‍රකොප, ප්‍රකොපනැමැති; හුතභුක්, වග්නිහුගේ; හතයෙ, විනාශ පිණිස; ස ලීලානි, ජලයන්; මුඛත්යථා, හරණක්හුවැනි.

12 සොයම්, ඒ මේ පවීතයතොම්; ඛචී වපුෂඃ—ඛචී, ඕවිවූ; වපුෂඃ ශරීර ඇති; ඉතරාන් අවලාන්, සෙසු පවීතයන්; ශිඛරෛඃ, ශිඛර යෙන්; අවජිතෘඃ, පරදවා; සථූටධාතුලොහිතදරී වදනසථීත හංස පඞ්කති දශනදුතිභිඃ—සථූට, ව්‍යක්තවූ; ධාතු, ගෙරිකයෙන්; ලොහිත, රත්වූ; දරීවදන, ලෙණමුඛයෙහි; සථීත, පිහිටියාවූ; හංස පඞ්කති, හංසපඞ්කතිනැමැති; දශනදුතිභිඃ, දක්‍ෂාශොභායෙන්; හසතීව, හාසකරන්නක්හුවැන්න; (සෙත්නක්හුවැනි.)

13 ස්‍රෑතධාතු පඞ්කිත තනුඃ—ස්‍රෑත, වැහෙන්නාවූ; ධාතු, ගෙරි කයෙන්; පඞ්කිත, සෝතවූ පඞ්ක ඇති; තනුඃ, ශරීර ඇත්තාවූ; ධර ණීධරණඃමඃ—ධරණී, පෘථිව්‍යගේ; ධරණ, දරිමට; ක්ෂමඃ, සමවූ; අයම්, මේ පවීතයඃතනුඃ; දශනාකාතොහිම, දශන ආකාතිවූ; හිමරුචිඃ, චන්ද්‍රයාගේ; ශකලෙ, ශකලය; අභිමුඛාපතිතෙ (සති), අභිමුඛයට පැ මිණි කල්හි; හරිවරාඟ රුචම්, විෂ්ණු වරාහ ශොභාව; උවහති, උසුලා.

14 ශිරසි, හිස්හි; සථිතාසිත ඝනාවලිඡූ—සථිත, පිහිටියාවූ; අසිත, කළුවූ; ඝනාවලිඡූ, මෙඝ පඞ්කති ඇත්තාවූ; ඉහ, මේ පවීතයෙහි; ධාතුසානුෂූ, ගෙරිවතුටුළුවෙහි; නිඃඡණ්ණදෘඃ—නිඃඡණ්ණ, පිහිටියා වූ; දෘඃ, ඇස්ඇත්තාවූ; මුග්ධබධියඃ—මුග්ධ, බොලඳ; බධිය, බුබිඇත් තාවූ; මෘගයොඃඡිතඃ, මෘගාඞ්ගනාවෝ; දවනාඃඡණ පඛන්ති භයම්—දව කාඃඡණ පඛන්ති, දැවාග්නියෙන්; භයම්, භය; චිරම්, බොහෝ කලක් නොජහති, නොහරින්.

15 අධිශෘඞගමස්‍ය රුචිභිඃ සඦුරිත
ග්‍රහබෘන්ද සකත ශිරසඃතාරවඃ
පරිඵුල්ල නීප තරු ෂණ්ඩ රුචිරං
ජනයතති චේතසි මදං ශිඛිනාම්.

16 ශිඛරෙෂු පඩ්ඛජ්මණිප්‍රකර
දයුති රඤ්ජිතවිඡද භෘතෝ දධතෙ
ඉහ භූරිභූරුහලතා තතයඃ
සමයෙ ගතෙ'ප්‍යරුණ පල්ලවතාම්.

17 අයමෙෂ සොදක දරීවදන
ස්‍රුත ධාතුධෞත කවුකාවයවඃ
ප්‍රවිභාත්‍යසෘක්ස්‍රව පිශඞ්ගි තනු-
ර්‍යුවබිදුනාවිප ඉවප්‍ර(හ)තඃ.

18 අයමකීතාපිත තනුඃ ශශිනඃ
පරිපීය සාමෘත කණනාවලඃ
පුන රුචිඝනපුරු දරී වදන
ස්‍රුත ක්ෂීර්ක්ඛරවිඡල භෘතඃ කිරණන්.

---

15 අස්‍ය, මේ පර්‍වතයාගේ; අධිශෘඞගම්, ශෘඞ්ගයෙහි; රුචිභිඃ, කාන්තියෙන්; සඦුරිතග්‍රහබෘන්ද සඤ්ඣකශිරසඃ—සඦුරිත, බබලන්නාවූ; ග්‍රහබෘන්ද, තාරකා සමූහයා විසින්; සකත, පිහිටුවනලද්දාවූ; ශිරසඃ, ඉස ඇති; තරවඃ, වෘක්ෂයෝ; පරිඵුල්ලනීපතරුෂණ්ඩ රුචාම්—පරිඵුල්ල, පිපියාවූ; නීපතරුෂණ්ඩ, වක්නීවෘක්ෂ සමූහ බඳුවූ; රුචාම්, කාන්තා ඇත්තාවූ; ශිඛිනාම්, මයූරයන්ගේ; චෙතසි, සිත්හි; මදම්, හැඟීම; ජනයතති, කරවත්; (කෙරේත්.)

16 ඉහ, මේ පර්‍වතයෙහි; භූරිභූරුහලතා තතයඃ—භූරි, බොහෝ භූරුහ, වෘක්ෂයන්ගේ; ලතා තතයඃ, ලතා සමූහයෝ; ශිඛරෙෂු, මුදුන්වලයෙහි; පඩ්ඛජ්මණිප්‍රකරදයුති රඤ්ජිතවිඡදභෘතඃ—පඩ්ඛජ්මණි ප්‍රකර, පියුම්රාම්ණ සමූහයන්ගේ; දයුති, ශොභායෙන්; රඤ්ජිත, රදනාලද්දාවූ; ඡදභෘතඃ, පත්‍රඋසුලන්නාවූ; සමයෙ, සමය; ගතෙ(ත්‍ය)පි, ගියකල්හිදු; අරුණපල්ලවතාම්, රක්තපල්ලව බව; දධ, ධරයි, උසුලත්.

17 එෂඃ'යම්, මේ පර්‍වතඃතෙම; සොදකදරී වදනස්‍රුත ධාතුධෞත කවුකාවයවඃ—සොදක, ජල සහිතවූ; දරීවදන, ලෙණමුඛයෙන්; ස්‍රුත, වැහුනාවූ; ධාතු, ගෙරිකයෙන්; ධෞත, සෝදනලද; කවුකාවයවඃ, කවුකාවියව ඇත්තේ; (කුළු අවයව ඇත්තේත්;) ප්‍රවිභාති, ශුඞ්ගි, ශුඞ්ගයෙහි; ප්‍ර(භ)තඃ, පහරණලද්දාවූ; අසෘක්ස්‍රව පිශඞ්ගි තනුඃ—අසෘක්ස්‍රව, සීරස්‍රවයෙන්; පිශඞ්ගි, පිඟුවන්වූ; තනුඃ, ශරීර ඇති; ඉවප්‍ර(භ)තඃ, අසුර හඤ්ඤියන්හුමෙන්; ප්‍රවිභාති, ශොභේ.

18 අයමවලඃ, මේ පර්‍වතයතෙම; අකීතාපිත තනුඃ—අකී, සූර්‍යයා

19 භෘශමස්‍ය ගොපති මණිප්‍රභව
ජ්වල දගනි දගධ විපිනෙ ශිරසි
චලනාදුපාහිත මසීමලිනං
වහතීව ශීත කිරණෘ කරණම්.

20 මද දූපතනීල ගල සංහතීභි.
භීත භීතජනනාගගුණං තදීනෘ
ශිඛරානමහිධර පතෙරරුණෙ
රවිවාහනං ගමයතිචරිතම්.

21 සුැතධාතු ලොහිත මම්ජලදෘ
අම්තං නිපීය සලිලං සරතෘ
අථ කාලපයනත්‍යරුණ කානතිභෘතෘ
ස්ථිර සඛ්‍යයා පරිගතං ගගනම්.

විසින්; තාපිත, තාවනලද්දුවූ; තනූෘ, ශරීර ඇත්තේ; ශශිනෘ, චන්‍ද්‍රයාගේ; සාමෘතඛණත්, අමෘත බින්දු සහිතවූ; කිරණෘත්, රශ්මීන්; පරිපීය, බී; උරුදරිවදනසුැත නිර්ක්‍රවිඡ්ලභෘතෘ—උරු, මහත්වූ; දරීවදන, ලෙණමුඛයෙන්; සුැත, වැහුනාවූ; නිර්ක්‍රවිඡ්ලභෘතෘ, නිර්ක්‍රවත්‍යජ උසුලන්නවුන්; පුනෘ, නැවත; උවහති, නහා.

19 ශිතකිරණෘ, චන්‍ද්‍රතෙම; අස්‍ය, මේ පර්‍වතයාගේ; භෘශම්, අත්‍යර්‍ථ යෙන්; ගොපති මණිප්‍රභවජ්වල දග්නිදග්ධ විපිනෙ—ගොපතිමණි, ගිරුකැත්මණියෙන්; ප්‍රභව, උපන්නාවූ; ජ්වලත්, දිලිසෙන්නාවූ; අග්නි, වහ්නියෙන්; දග්ධ, දවනලද්දුවූ; විපිනෙ, වල්ඇති; ශිරසි, හිස්හි; චලනාත්, පැකිලීමෙන්; උපාහිත මසීමලිනම්—උපාහිත, පිහිටුවනලද්දුවූ; මිසි, දූල්ලෙන්; මලිනම්, කිලුටුවූ; කරණම්, ශරීරය; වහතීව, උසුලන්නක්හුවැනි.

20 අරුණෘ, අරුණතෙම; මදදූපතනීලගල සංහතීභිෘ—මද, මෙදෙන්; දූපත, බලවත්වූ; නීලගලසංහතීභිෘ, මයුර සමූහයන් විසින්; භතභීත පතනාග ගුණම්—භත, පහරණලදින්; භීත, භයපත්වූ; පතනාගගුණම්, නාගපාශ ඇති; තත් රවිවාහනම්, ඒ සූර්‍යවාහනය; මහීධරපතෙෘ, පර්‍වතරජයාගේ; ඉතශ්ඛිඛරාත්, මේ ශිඛරයෙන්; චරිතම්, වහෘ; ගමයති, පදනේය.

21 අම්ජලදෘ, මේ මෙඝයෝ; සරතෘ, විලින්; සුැතධාතුලොහිතම්—සුැත, වැහුනාවූ; ධාතු, ධාතුයෙන්; ලොහිතම්, රත්වූ; අම්තම්, පමණ නැත්තාවූ; සලිලම්, ජලය; නිපීය, බී; අරුණකානතිභෘතෘ—අරුණ, රත්වූ; කානතිභෘතෘ, ශොභා උසුලන්නාහු; අථ, ඉක්බිති; ගගනම්, ආකාශය; ස්ථිර සඛ්‍යයා, ස්ථිරවූ සඛ්‍යයෙන්; පරිගතම්, යුක්තවූවා; කාලපයනත්, තෙරෙන්,

22 පරිධාවතශ්ශිඛරිණශ්ශිඛරෙ
වන දනතිනඃ ප්‍රති රිපුච්රදම්
පවනෙ රසාවුපඝිතො වදනෙ
ජලදඃ ක්‍ෂණංමුඛ පථො භවති.

23 ගජ ඝිනන ගෛරික රසාරුණිතාඃ
සිත පඩ්කජෛ රනුගතාඃඝරිනඃ
නාවබධ රක්ත වසනාකෘතයඃ
ප්‍රවිභානත්‍ය මූර්ගිරි නිතම්බගතාඃ.

24 ශිඛරෙක භාග නිරතඃ පවනෙ-
රුපනීයතෙ'ඹ මුදධිං ජලදඃ
අවගාහ පාන විධයෙ සමදඃ
ප්‍රවිමුච්‍ය වඃක්ෂිත ඉවච්රදඃ.

25 රදනාක්ෂත ක්ෂිතිධර ක්ෂතජ-
ස්‍රව සනාන්හෙ රරුණිතා රදිනඃ
නටකෙසුධාතුනි රිමෙ දධතෙ
තරුණ රුණ්වන පයොදරුචිඃ.

---

22 ශිඛරිණශ්ශිඛරෙ, පච්ත ශිඛරයෙහි; රිපුච්රදම්ප්‍රති, සතුරුතු කරු; පරිධාවතඃ, දිවන්හාවූ; වනදනතිනඃ, වනදන්තීහුගේ; වදනෙ, මුඛයෙහි; පවනෙඃ, පවනින්; උපඝිතඃ, පිඝිවූවනලද්දුවූ; අසෙ ජලදඃ, මේ මෙඝයතෙම; ක්ෂණම්, ඇසිල්ලක්; මුඛපථොභවති, මුඛප වේ.

23 ගජඝිනනගෛරික රසාරුණිතාඃ—ගජ, හස්තීන් විසින්; ඝි නන, ඛිදිනාලද; ගෛරිකරස, ගෛරික රසයෙන්; අරුණිතාඃ, රක්ත කරණලද්දුවූ; සිතපඩ්කජෛඃ, පුණ්ඩරීකයෙන්; අනුගතාඃ, අනුවන ලද්දුවූ; අමුඃසරීතඃ, මේ සරිත්හු; නවබධ රක්තවසනාකෘතයඃ—නව, අලුත්වූ, බඳ, බඳනාලද; රක්ත, රක්බව ඇත්තාවූ; වසනාකෘතයඃ, ව ස්ත්‍රයටබඳුවූ ආකෘතිඇත්තාහු; ගිරිනිතම්බගතාඃ,—ගිරි, පර්වතයාගේ; නිතම්බගතාඃ, නිතම්බයෙහිසියාහු; ප්‍රවිභානත්‍ය, හොඹින්.

24 ශිඛරෙරකභාගනිරතඃ—ශිඛර, ශිඛරයාගේ; එකභාග, එක්භා ගයෙක්හි; නිරතඃ, සක්තවූ; අඹංජලදඃ, මේ මෙඝයතෙම; පවනෙඃ, පවනින්; (පවනුන් විසින්;) උදධිම්, සාගරයට; උපනීයතෙ, පමුණුව නුලැබේ; (ගෙනයනුලැබේ;) අවගාහපානවිධයෙ, අවගාහපාන විධි පිණිස; (සැනඟීමෙන් පිවීම්පිණිස); වඃක්ෂතඃ, වඃක්ෂයෙන්; ප්‍රවිමුච්‍ය; මුදඃ, සමදඃ, මද සහිතවූ; චිරද ඉව, හස්තියක්හුමෙන්.

25 රදනක්ෂතක්ෂිතිධරක්ෂතජස්‍රවසන්නිභෙඃ—රදන, දන්තයෙන්; ක්ෂත, නසනලද්දුවූ; ක්ෂිතිධර, පර්වතයාගේ; ක්ෂතජස්‍රවසන්නිභෙඃ—

26 ඉති භාසිතඃ සුතවරෙ වදති
නාෘපතත් පයොධර පථා දහිතඃ
මධ්‍යකානනං ගෘත මධ්‍යප්‍රසහං
(ප්‍ර)විධාය ෘවෙදිත ධෘතිර්හනුමාන්.

27 අශිවස්‍ය (ජල්පන භියා) නිහෘතෙ
දුහිතුර්භූවො වරකපිනාෘපතෙ
ප්‍රථමංශිවං (ස)මනුවෙද්‍ය පුනඃ
ස(හ) විසරං වච ඉදංවිදධෙ.

28 භවදෘඥයා දිශි පරෙත පතෙ-
ජීනාකාතම්ජා විචයනෙ'ස්‍ය (ම)
තෘණපණ්ණිකා(නිව) විවතීයතො
විගතා ශරච්ඡශධර භරණ.

29 රවිදග්ධ පක්ෂති ස්‍රුගං විහගං
ප්‍රතිපද්‍ය රවණ ගමෙ වි(දී)තෙ
මනරාකරං සපදිලඞ්ඝයිතුං
මලයා ද(ගාම)ථ මහෙෂු මගම්.

ක්ෂතජස්‍රව, ක්ෂතජස්‍රවහා; සන්නිහෙඃ, සඳ්ගශවූ; කටකෙෂු, කුලෙගී ධාතුහිඃ, ධාතුයෙන්; අරුණිතාඃ, රත්කරණලද්දූවූ; ඉමෙරදිනඃ, මේ හසතීහු; තරුණරුණවත පයොදරුචඃ—තරුණරුණ, බාලාකීයා විසින්; ආවෘත, වසනලද්දූවූ; පයොදරුචඃ, මෙඝශොභාවන්; දධතෙ, උසුලත්.

26 භාසිතඃ, සූය්‍යියාගේ; සුතවරෙ, පුත්‍රවරයා; (සුග්‍රීවයා;) ඉතිවදති(සති), මෙසේ බණන කල්හි; හනුමාන්, හනුමත්තෙම; මධුකානනම්, මධුවනය; හෘතමධු; ගන්නාලද මධුඇත්තා; (ප්‍ර)විධාය, කොට; වෙදිතධෘතිඃ, දන්වනලද ප්‍රීති ඇත්තේ; ප්‍රසහම්, වහා; පයොධරපථාත්, ආකාශයෙන්; අභිතඃ, අභිමුඛයෙහි; නාෘපතත්, හිණ්.

27 නාෘපතෙඃ, රජ; අශිවස්‍ය, අශිවයාගේ; (ජල්පනභියා,) ජල්පනභීතියන්; නිහෘතෙ(සති), නිශ්චලවූ කල්හි; වරකපිඃ, හනුමත්තෙම; භූවොදුහිතුඃ, සීතාවගේ; ශිවම්, ශානතිය; ප්‍රථම්ම්, පළමුකොට; (ස)මනුවෙද්‍ය, දන්වා; පුනඃ, නැවත; ස(හ)විසතරම්, විසතර සහිතවූ; ඉදං වචඃ, මේ වචනය; විදධෙ, කෙළේ.

28 භවදෘඥයා, භවත්හුගේආඥයෙන්; පරෙතපතෙදීශි, යමදිග්හි; භෙවත් දකුණුදිග්හි; ජනකාතම්ජාවිචයනෙ—ජනකාත්මජ, සීතාවගේ; විචයනෙ, සෙවීමෙහි; තෘණපණ්ණිකානිව, තෘණපණ්ණිය නුදු; විවතීයතඃ, පෙරලන්නාවූ; අස්‍ය(මම), මේ මට; ශශධරහරණඃ, චන්ද්‍රයාආහරණකොටඇත්තාවූ; ශරත්, ශරත්තොමෝ; විගතාඃශියා.

29 අථ, අනන්තරයෙන්; අහම්, මම; රවිදග්ධ පක්ෂතියුගම්—රවි

30 මසිකුර්‍වීනිඃක්‍රම මථො චරණ-
චයපීඩිතාග්‍ර ශිඛරඃ(ස) ගිරිඃ
ස්‍රුත ගෛරිකොදක ගුහා ඛදනො
වහතිඝ ශොණීතූ මිවව්‍යථිතඃ.

31 සමරුඛ්‍යත ක්‍රමහරෙප ඝතෙ
වලිතෙ නාගෙ මම සම්‍භ්‍රපතනාත්
ඉතරෙතරහත දලච්ඡිඛර
ප්‍රභවෙණ වාරිද පථො රජසා.

32 චලතා චලෙන නරසො පච්තාඃ
සරිතො භුවික්‍රමගත්‍යා ව්‍යුත්තාඃ
ප්‍රවිහාඃ සාගර ජලෙ පතිතා
නභසො ගුරුඛවනි හතඝ්‍රුතයඃ.

දග්ධ, සූර්‍යයා විසින් දවන(ලද;) පක්ෂතියුගම්, පක්ෂමූලචය ඇති; විහගම්, විහඟයා කරු; ප්‍රතිපදා, පැමිණ; රාවණගමෙ, රාවණයාගේ යාම්; විදිතෙ(සති), දන්නාලද කල්හි; සපදි, එකෙණෙහි; මක්‍රාකර ම්, සාගරය; ලඞ්ඝයිෂ්‍යාම්, ඉක්මෙන පිණිස; මලයාත්, මලය පර්‍වතයෙන්; මහෙන්‍ද්‍රම්, මහෙන්‍ද්‍රනම්වූ; අගම්, පර්‍වතයට; (අගාම්,) ගියෙම්.

30 අථො, අනන්තරයෙන්; මසි, මෑ; ක්‍රම්ම්, පදනාසය; කුර්‍වීති(සති), කරණ කල්හි; චරණචය පීඩිතාග්‍ර ශිඛරඃ—චරණචය, පාදවයෙන්; පීඩිත, පෙළනලද්දාවූ; අග්‍රශිඛරඃ, අග්‍රශිඛර ඇති; (ස)ගිරිඃ, (ඒ)පර්‍වතයනෙම; ස්‍රුතගෛරිකොදක ගුහාවදනඃ—ස්‍රුත, වැහෙන්නාවූ; ගෛරිකොදක, ගෛරිකොදකඇත්තාවූ; ගුහාවදනඃ, ලෙණමුඛඇත්තේ; ව්‍යථිතඃ, පීඩිතවූයේ; ශොණීතම්, ලේ; වහතීඉමව, නැගුවක්හුවැනි.

31 ක්‍රමහරෙපඝතෙ—ක්‍රමහර, පදනාසහාරයෙන්; උපහතෙ, පහරණලද්දාවූ; නාගෙ, පර්‍වතය; මම, මාගේ; සම්‍භ්‍රපතනාත්, නැගීමෙන්; වලිතෙ(සති), චලිතවූ කල්හි; ඉතරෙතරහත දලච්ඡිඛරප්‍රභවෙණ—ඉතරෙතර, ඔවුනොවුන් විසින්; ආහත, පහරණලද්දාවූ; දලත්, පැලෙන්නාවූ; ඡිඛර, ශිඛරයෙන්; ප්‍රභවෙණ, උපන්නාවූ; රජසා, රඹසින්; වාරිදපථඃ, ආකාශනෙම; සම්‍රුඛ්‍යත, වලකනලදී.

32 චලතා, සැලෙන්නාවූ; අචලෙන, පර්‍වතයෙන්; නරසා, බලයෙන්; විධුතාඃ, කම්පාකරණලද්දාවූ; සරිතඃ, සරිත්හු; භුව්, පෘථිවියෙහි; උත්‍ථිතාඃ, පුරුදුකරණලද්දාවූ; (අභ්‍යසනවූ;) ක්‍රමගතීඃ, ක්‍රමගතීන්; ප්‍රවිහාඃ, හැර; ගුරුඛවන් හතඝ්‍රුතයඃ—ගුරු, මහත්වූ; ඛවනි, නාදයෙන්; හත, පහරණලද්දාවූ; ඝ්‍රුතයඃ, ඝ්‍රුති ඇත්තාහු; (කණ්හි ඇත්තාහු;) සාගර ජලෙ, සාගර ජලයෙහි; නභසඃ, ආකාශයෙන්; පතිතාඃ, හුණුහු.

33 තනුජායමාන වපුෂං ක්‍රමශ-
සතාමපශ්‍ය මුත්පතිනවා නාවලම්
ක්‍රමලබ්ධ පීඩිත බෘහච්ඡරං
ප්‍රවිශන්නා මාශ්වේව මණි මඛිලම්.

34 උපවිෂ්ට කුඤ්ජර නිභාඃ පතතා
ප්‍රවිලොකිතාදිවි මයා ගිරයඃ
තරවස්තෘණෛරුප මිතානාතයො
ගල චම්ම තුල්‍ය වපුෂඃ සරිතඃ.

35 විෂමා මහානද නදීගහනෛඃ
සමතා මලක්ෂ්‍යත ගතා වසුධා
පෘථුකන්දරසඤ්ට (ව)තාං චිතති-
ර්ධරණී භෘතා මවගතාමසෘණ.

36 අථ ලඞ්ඝනෙ සුරසයා ජලධෙඃ
කෘණ විඝනිතා විහිත තවිජයඃ
පතිතො 'හමද්‍රිශිඛරෙ නඞ්ගර
ක්‍රකචා වපාවිත ශිලානිකරඃ.

---

33 උත්පතිතවාන්, නැංගාවූ; අහම්, මම; තම්අචලම්, ඒ පර්වතය; ක්‍ර මශඃ, ක්‍රමයෙන්; තනුජායමානවපුෂම්—තනුජායමාන, කෘශවන්නා වූ; වපුෂම්, ශරීර ඇත්තහු; අපශ්‍යම්, දිටිමි; ක්‍රමලබ්ධපීඩිත බෘහච්ඡි ඛරම්—ක්‍රමලබ්ධ, පදනම්හස ලාභයෙන්; පීඩිත, පෙළනලද්දාවූ; බෘහත්, මහත්වූ; ඡිඛරම්, ශිඛර ඇත්තාවූ; අඛිලම්, නිශ්ශෙෂව; මහීම්, පෘථිවියට; ආශු, වහා; ප්‍රවිශන්නාම්ව, වදනකු වැනිවූවහු.

34 දිවි, ආකාශයෙහි; පතතා, යන්නාවූ; මයා, මාවිසින්; ගිරයඃ, පර්වතයෝ; උපවිෂ්ටකුඤ්ජරනිභාඃ—උපවිෂ්ට, හුන්නාවූ; කුඤ්ජරනිභාඃ, හස්තීන්හා සදෘශවූවාහු; ප්‍රවිලොකිතාඃ, දක්නාලදහ; තරවඃ, වෘක්ෂයෝ; තෘණෛඃ, තෘණයන්හා; උපමිතාඃකෘතයඃ—උපමිත, උපමාකරණලද්දාවූ; ආකෘතයඃ, ආකෘති ඇත්තාහු; (ප්‍රවිලොකිතාඃ, දක්නාලදහ;) සරිතඃ, සරිත්හු; හලචම්නුල්‍යවපුෂඃ—හලචම්, ගිවිටක්හා; තුල්‍ය, සදෘශවූ; වපුෂඃ, ශරීරඇත්තාහු; (ප්‍රවිලොකිතාඃ, දක්නාලදහු.)

35 මහානද නදීගහනෛඃ—මහා, මහත්වූ; නද, නදහා; නදී, නදීහඃ; ගහනෛඃ, ගහනයෙන්; විෂමා, විෂමවූ; වසුධා, පෘථිවිතෙමෝ; සමතාම්, සමබවට; ගතා, පැමිණී; අලක්ෂ්‍යත, දක්නාලදු; පෘථුකන්දරසඤ්ට(ව)තාම්—පෘථු, මහත්වූ; කන්දර, කන්දරයෙන්; සඤ්ට(ව)තාම්, පැළුම් (ඇත්තාවූ;) ධරණීභෘතාම් චිතතිඃ, පර්වත විතතිතෙමෝ; මසෘණ, ශල්‍යක්ෂ්ණවී; අවගතා, දන්නාලදු.

36 අථ, අනන්තරයෙන්; ජලධෙඃ, සාගරයාගේ; ලඞ්ඝනෙ, ලඞ්ඝ්

7 දශ කන්ධරස්‍ය භවතෝ පවනං
ප්‍රවිච්ඡතා ත්‍රිජටයා ‘නුගතා
සුචිර දලඤ්ජිතමයා විරහ
ජ්වල නාඝුතින්ෑප සුතා භවතඃ

38 තදියමරුණත්විෂි සතත චින්තයා බිභ්‍රතං
මුඛෙඳු මවලොකයන් විගලදඤ්ජුණී ලොචනෙ
කපොල ලුඨිතාලකං වුජතිමාදිවං චෙතසි
ඤ්ජපාචර ගණෙඃ ක්‍රතං ඍපදිශකල මුත්ප්‍රෙඤ්ජතෙ.

39 චිකල්ප රචිතංඪයං දිශිඝවනත මාලොක්‍යසා
චිරෙණකෘත ඉත්‍යයං සමෘතිපථෙජනො නිඃඍණඃ
ඛලුප්‍රජහති මුග්‍රුවීරචිතාඤලිවීඡරං
කරොතිතව විවිෂශ්වකිත දෘඤ්ටිකෘඪායුඛාන්.

නයෙහි; සුරසයා, සුරසාව විසින්; හෙවත් රාක්ෂසිය විසින්; ක්ෂණ විඤනිතඃ—ක්ෂණ, ඇසිල්ලක්; විඤනිතඃ, විඤනකරණලද්දවූ; චිකිත තච්ජයඃ—චිකිත, කරණ්ලද්ද; තච්ජයඃ, ඇගේ විජය ඇත්තෙම්; අහම්, මම්; අද්‍රිශිඛරෙ, පර්ත ශිඛරයෙහි; නඛරක්‍රකචාව පාටිත ශිලා නිකරඃ—නඛර, නඛනැමැති; ක්‍රකච, ක්‍රකචයෙන්; අවපාටිත, පළ නලද්දවූ; ශිලානිකරඃ, ශිලා සමූහ ඇත්තෙම්; පතිතඃ, හිණිම්.

37 දශකන්ධරස්‍ය, රාවණයාගේ; ගෘහොජවනම්, ගෘහොද්‍යානය; ප්‍රවිච්ඡතා, සොයන්නාවූ; මියා, මාවිසින්; භවතඃ, භවත්හුගේ; චිර ඝඊවලනාඝුතිඃ—චිරහ, විරහ නැමැති; ජ්වලන, වහ්නියට; ආහුතිඃ, යාග ද්‍රව්‍යවූ; නෘපසුතා, රාජපුත්‍රීතොමෝ; ත්‍රිජටයා, ත්‍රිජටාව විසින්; අනුගතා, අනුවනලද්දී; සුචිරාත්, බොහෝ කලෙකින්; අලක්ෂිත, දක්නාලදු.

38 ඤපාචරගණඃ, රාක්ෂස සමූහයතෙම්; සතත චින්තයා, අනව රත චින්තායෙන්; ඍරුණත්විෂි—අරුණ, රත්වූ; ත්විෂි, ශොභා ඇත්තා වූ; විගලදඤ්ජුණී—විගලන්, ගිලියෙන්නාවූ; අඤ්ජුණී, කඳුලු ඇත්තා වූ; ලොචනෙ, නෙත්‍රචන්චය; බිභ්‍රත්, උසුලන්නාවූ; කපොලලුඨිතාල කම්—කපොල, කපොල්හි; ලුඨිත, පෙරළෙන්නාවූ; අලකම්, කියඹු ඇත්තාවූ; තීයම්, ඈ පිළිබඳවූ; මුඛෙඳුම්, මුඛ චන්ද්‍රයා; අවලොක යන්; බලන්නෙන්; සපදි, එකෙණෙහි; චෙතසි, සිත; මාදිවම්, මෘදුබව ට; වුජති(යති), පැමිණෙණ කල්හි; ක්‍රතම්, අසනලද්දවූ; ශකලම්, කරුණාව; උත්ප්‍රෙඤ්ජතෙ, බලා.

39 සා, ඒ සීතාතොමෝ; ඪයම්, තමා විසින්; විකල්ප රචිතම්, විකල්පයෙන් කරණලද්දවූ හෙවත් විඤානයෙන් කරණලද්දවූ; භවත්තම්, භවත්හු; දිශි, දික්හි; ආලොක්‍ය, බලා; නිඃඍණඃ, නිෂ්කරු

40 භවිෂ්‍යති පුනස්තව ප්‍රිය සමාගමාත් සම්මදං
ශුචං පරම චින්තයා හෘතරතිඃ යමෛවංගමඃ
ඉතීව රසනාගුණඃ පතතිපාදයෝර්නිඝ්නන්
විහායතව යොෂිතඃ ප්‍රතිපදං නිතම්බස්ථලීම්.

41 ප්‍රයාතිවිරහා හිතස්මර ශ්‍රුතාශනෙනව්‍යථා-
මිහොපරච්තස්ථිතිඃ ප්‍රියතමඃ පුරාතප්‍යතෙ
ඉතීව හෘදයං චිරස්තිමිත ලොචනාස්තාච්‍යුතෙ-
ස්තනොති නයනාම්බුභිඃ ශ්‍රවසිතඝ්නන ධාරාතලෙණඃ.

42 ඉතිව්‍යථිතචෙතසං සමනුනීය පෘථිවීසුතාං
ධෘතොචජිඛ ශිඛාමණිම්ණිත පුරිතාශාමුඛාන්
නිඝත්‍ය තව විවිඝෝ ගගන මුත්පතන් හොගිභ්ර්
නියම්‍ය හරිවෛරිණ භුනභුජාහමාදිපිතඃ.

ණවූ; අයංජනඃ, මේ ජනතෙම; චිරෙණ, බොහෝ කාලෙකින්; සම්භ්‍රතිපථෙ, සම්භ්‍රතිපථයෙහි; කෘතඃ, කරණලදුයි; ඉති, මෙසේ; මුහුඃ, එකෙණෙහි; චිරචිතාඤ්ජලිඃ—චිරචිත, කරණලද්දුවූ; අඤ්ජලිඃ, අඤ්ජලි ඇත්තී; චිඤ්චරම්, පුටුව; ඛලු, එකාන්තයෙන්; ප්‍රජහති, හරිණි; තව, තාගේ; විවිඝඃ, සතුරන්; චකිතදෘඤ්චි, චකිතදෘඤ්චි ඇතිඩ; කෘෂ්ණා ශ්‍රුධාන්—කෘෂ්ණ, හරණලද්දුවූ; ආයුධාන්, ආයුධ ඇත්තවුන්; කරෝතී, කෙරේ.

40 පුනඃ, නැවත; තව, තිට; ප්‍රිය සමාගමාත්, ප්‍රිය සමාගමයෙන්; සම්මදම්, හෂීය; භවිෂ්‍යති, වන්නේය; පරමච්චනයා, පරමච්චනා යෙන්; හෘතරතිඃ, ගන්නාලද රතිඇත්තෙහි; එවම්, මෙසේ; ශුචම්, ශොකයට; ඕගමඃස්ම, නහමක්‍යාසි; ඉතීව, මෙසේමෙන්; නිඝ්නන්, හඬන්නාවූ; රසනාගුණඃ, මෙඛලාදාමයතෙම; තව, තාගේ; යොෂිතඃ, අඟනගේ; නිතම්බස්ථලීම්, නිතම්බස්ථලීය; විහාය, හැර; ප්‍රතිපදම්, කෙණෙහි කෙණෙහි; පාදයොඃ, පාදවයෙහි; පතති, ගේ.

41 විරහාහිතස්මර ශ්‍රුනාශනෙන—විරහ, විරහයෙන්; ආහිත, පිහිටුවනලද; ස්මර, අනඩහා නැමැති; ශ්‍රුනාශනෙන, වන්නියෙන්; ව්‍යථාම්, ව්‍යථාවට; ප්‍රයාති, යන්නාවූ; (පැමිණෙන්නාවූ;) ඉහ, මේ හෘදයෙහි; උපරච්තස්ථිතිඃ—උපරච්ත, කරණලද්දුවූ; ස්ථිතිඃ, ස්ථිතිඇති; ප්‍රියතමඃ, වල්ලභතෙම; පුරා, ඍණයෙකින්; තප්‍යතෙ, තැවෙයි; ඉතීව, මෙසේමෙන්; චිරස්තිමිත ලොචනාස්තාච්‍යුතෙඃ—චිර, බොහෝ කලක්; ස්තිමිත, නිශ්චලවූ; ලොචනාස්ත, නෙත්‍රාශ්‍රුයෙන්; ච්‍යුතෙඃ, ගිළිස්‍රුතාවූ; ශ්‍රවසිතඝ්නන ධාරාතලෙණඃ—ශ්‍රවසිත, ශ්‍රවස යෙන්; ඝ්නනා, බිඳිනාලද; ධාරාතලෙණඃ, ධාරාතල ඇත්තාවූ; නය නාම්බුභිඃ, නෙත්‍රජලයෙන්; හෘදයම්, ළය; තනොති, පතුරුවා.

42 ඉති, මෙසේ; ව්‍යථිතචෙතසම්—ව්‍යථිත, පීඩිතවූ; චෙතසම්,

43 සතෙල පවවෙඤිතා චටචටං සඤ්ටන්ත්‍රීඃශෘංගං
මමාව යවමඤරී ඤණමදූහි සඛ්‍යගුරෝඃ
සම්රණ රණවඤිඛා පටල පානපිතාඃඃජා
සඛකම් නිරතෙජනෙ නහිඃශාඃයතෙ සඛගතම්.

44 සඤුලිඛනහත නිඤඛනාදඤුවති වෘඛරඤෝදූත
ඤෂපාචර කුලාකුලං ඤඤුහිතඤිත ගුජද්ගජම්
ගෘහව්‍යපහෘතාහිත ප්‍රචුර රත්න රථ්‍යාකාරං
මයාඒයති වල්ගතා මුහුරකාරි ධාමචිඃශම්.

සිත්ඇති; පෘථිඃසුතාම්, සීතාව; සමඤුනීය, තලවා; ධෘතෝඃචඤිඛ ශිඛාමණිඃ—ධෘත, දරණලද්දවූ; උචඤිඛ, උද්ගතවූ ශිඛා ඇති; ශිඛාමණිඃ, ශිඛාමණි ඇත්තාවූ; මණිතපූරිතාශාමුඛාන්—මණිත, නා දයෙන්; පූරිත, පුරණලද; ආශාමුඛාන්, දිග්මුඛ ඇති; තව, තා ගේ; විඃශඃ, සතුරන්; නිහතඃ, පැහැර; ගගනම්, ආකාශයට; උත්ප තන්, නැඟෙන්නාවූ; අඝම්, මම; හරිරෙරිණ, රාවණයා විසින්; හොගිඃඃ, නයින් කරණකොටගෙන; නියම්ඃ, වෙළා; නුතඤුඃ, වහ නියෙන්; ආදීපිතඃ, දල්වනලඳම්.

43 සතෙල පටවෙඤිතා—සතෙලපට, තෙල්පියල්ලෙන්; වෙ ඤිතා, වෙළනලද්දවූ; ඃශම්, අත්‍යර්ථයෙන්; චටචටම්, චටචටයන අ නුකරණඇතිව; සඤුටන්ති, පැලෙන්නාවූ; මම, මාගේ; අවයවමඤරී, අවයවමඤරීතොම්ෝ; සම්රණ රණඛඤිඛාපටලපාත පීතාඃඃජා—සඤී රණ, පවනින්; රණත්, හඬන්නාවූ; ශිඛාපටල, ශ්ඛාපටලයාගේ; පා ත, හීමෙන්; පීත, බොනලද්ද; අඃඃජා, රුධිර ඇත්තාවූ; ගුරොඃඃඛඤ, ගුරුහුගේ සබඳහු විසින් හෙවත් ගිත්තෙන්; ඤණම්, ඇසිල්ලක්; අදූහි, දවනලද්ද; (එසේමැයි;) සඩකම් නිරතෙ, සඩකම්යෙහි නිරතවූ; ජනෙ, ජනයාතෙරෙහි; සඩගතම්, සඩගතයඃ; නහිඃශාඃයතෙ, අධි කව පවත්නේ නොවේමැයි.

44 ඒයති, ආකාශයෙහි; වල්ගතා, පනඟ්නාවූ; මයා, මාවිසින්; වි ඃශම්, සතුරන්ගේ; ධාම, සථානය; මුහුඃ, එකෙණෙහි; සඤුලිඛගහත නිඤඛනද්‍යුවති වෘඛරඤෝදූත ඤෂපාචර කුලාකුලම්—සඤුලිඛග, ගි නිපුපුරෙඤු; හත, පහරණලදින්; නිඤඛනත්, හඬන්නාවූ; යුවති, යුවතීන්හා; වෘඛ, වැඩිමහල්ලන්ගේ; රඤඃ, රඤඃයෙහි, උදූත්, යොමුවූ; ඤෂපාචරකුල, රාඤඃඃස(සමූහ)යා විසින්; ආකුලම්, ආකුලවූවාඃ; ඤඤුහිතඤිත ගුජද්ගජම්—ඤඤුහිත, ඇලළ; ඤිත, භයපත්වූ; ගුජත්, හ ඬන්නාවූ; ගජම්, හස්තීන්ඇත්තා; ගෘහව්‍යපහෘතාහිත ප්‍රචුර රත්න රථ්‍යාකාරම්—ගෘහ, ගෘහයෙන්; ව්‍යපහෘත, පහකරණලදින්; ආහි ත, පිහිටුවනලද්දවූ; ප්‍රචුර රත්න, බොහෝ රත්න ඇත්තාවූ; රථ්‍යා කාරම්, වීථ්‍යාකාර ඇත්තා; මුහුඃ, එකෙණෙහි; අකාරි, කරණලදී.

45 ඉතීරිත මථාපදෑ මමෘත බින්දු නිෂ්‍යන්දිතන්-
නිශම්‍ය ශමනං පරං වචනාමූනනතසෙකජසා
ජගාම (සහ) සෙනයා නෘපසූතඃ පයොධෙස්තටං
තටාචල ගුහා'භෘතප්‍රහිතචාරි වෘඛවනිම්.

46 ජලධිර්ඵුණ භිනනසකාඃඡම්න් මහ්‍යඃ මහියසි
ප්‍රථිත ඉහසි ප්‍රෙමාකෘෂ්ටෝ විහිශ්ව විහිෂණඃ
භුවනාමභිතෘ (මයිදෘයාං) ස්‍රීතෙ රනාතික්‍රමා-
ජ්ජනිත් යශසෙ ගාඞ්හියෙණ්‍ය්‍ර්ණ්‍ය්‍රීරිත මුපෙයතුඃ

(ඉති කුමාරදෘශස්‍ය කෘතෙ ජානකීහරණෙ
මහාකාවෙය) සුග්‍රීවාගමනං නාම
ත්‍රයොදශඃ සඃ ගර්‍හඃ.

---

45 අථ, අනනතරයෙන්; ඉති, මෙසේ; ඊරිතම්, කියනලද්දුවූ; අමෘත බින්දු නිෂ්‍යන්දි, අමෘතබින්දු වහන්නාවූ; ආපදම්, ආපත්තිය සම්බන්ධ වූ; ශමනම්, ශමනයකරන්නාවූ; පරම්, වෙසෙස්වූ; තද් වචනම්, ඒ වචනය; නිශම්‍ය, අසා; සෙජසා, තෙජසින්; උනනතඃ, උන්නතවූ; නෘපසූතඃ, රාජපුත්‍රතෙම; තටාචල ගුහා භෘතප්‍රහිතචාරි වෘඛවනිම්—තට, තටයෙහි; අචල, පර්වතයාගේ; ගුහා, ගුහායෙන්; ආභෘත, ගන්නාලද; ප්‍රහිත, මෙහෙයනලද්දුවූ; චාරි, සල්ලියෙන්; වෘඛ, වැඩියාවූ; ධවනිම්, ධවනි ඇත්තාවූ; පයොධෙස්තටම්, සාගර තටයට; සෙනයා (සහ), සෙනාවහා එක්වැ; ජගාම, ගියේ.

46 ඉෂුණ, ශරයෙන්; භිනනඃ, බිඳිනාලද්දුවූ; ජලධිඃ, සාගරයද; ප්‍රෙමාකෘෂ්ටඃ, ප්‍රෙමයෙන් අදනාලද්දුවූ; විහිඃ, විගත භය ඇත්තාවූ; විහිෂණඃ ච, විහිෂණද; (මයිදෘයාම්,) මයිදෘයෙහි; ස්‍රීතෙඃ, ස්‍රීතිය සම්බන්ධව; අනතික්‍රමාත්, නොඉක්මීමෙන්; භුවනමභිතෘ—භුවන, ලෝවැස්සා විසින්; මහිතෙඃ, පූජ්‍යවූවාහු; ගාඞ්හියෙණ්‍ය්‍ර්ණ, ගම්භීරවයෙන්; ජනිත යශසෙඃ—ජනිත, උපදවනලද; යශසෙඃ, යශස් ඇත්තාහු; මහියසි, අත්‍යර්‍ථයෙන් මහත්වූ; ප්‍රථිත මහසි, ප්‍රසිද්ධතෙජස් ඇත්තාවූ; තස්මින්, ඔහුකෙරෙහි; මහ්‍යඃ, පූජා පිණිස; ත්‍රිරාත්, ශීඝ්‍රව; උපෙයතුඃ, පැමිණියෝ.

(ඉති, මෙසේ; කුමාරදෘශස්‍ය, කුමාරදෘශයාගේ; කෘතෙ, කෘතිවූ; ජානකීහරණෙ, ජානකීහරණනම්වූ; මහාකාවේ‍ය, මහාකාව්‍යයෙහි;) සුග්‍රීවාගමනංනාම, (සුග්‍රීවා ගමන නම්වූ;) ත්‍රයොදශඃසඃගර්‍හඃ, (තෙලෙස්වනසඟයි.)

චතුර්දශ-සර්ගඃ.

1 අථානුපෝඬු මතෙන පයොනිධෙ-
නීයධනෙන රඝුමණාග්‍රය හරීශ්වරෝ
සපදීසෙතු විධෙඃ විධිකොවිදං
නාලම්බොජය දුර්ජිත වික්‍රමම්.

2 නාඟරිණ හරිණාධිපගාමිනා
සීතිභුජා 'තිභුජා ගිරිදූරණෙ
කෘතරසා තරසා කපිසංහති-
ඊනුමතා 'නුමතා (සහ) නියෝයෙඟ.

3 තලඝතං ශ්‍රමවාරි කරවය
ක්ෂත ශිලා නිකරස්‍ය රජඃ කණෙණ
සම්වධූය විධාය විධාතරි
ප්‍රකෘතසිබි සුඛාය නමස්ක්‍රියාම්.

4 රචිත ගර්ජිත මූරු මුරුං දෘඪං
සටහිහතය කරෙණ සගර්ජිතම්
පටුනියම්‍ය නවිං කඩිනායගතෙ-
විපුල දුවජ ගුණෙණ රතෘනානතරම්.

---

1 අථ, අනන්තරයෙන්; නෘපඃ, රජතෙම්; පයොනිධෙඃ, සාගර යාගේ; අනුමතෙන, අනුඤ්ඤයින්; නයධනෙනෙඃ, නීතිය ධනකොට ඇත්තාවූ; වානරෙඃ, වානරයන්හා; අභිමතාග්‍රය, මනාග්‍රණකොට; සපදී, එකෙණෙහි; උර්ජිතවික්‍රමම්—උර්ජිත, බලවත්වූ; වික්‍රම්ම්, වික්‍රම ඇති; විධිකෙ විදුම්, විධියෙහි දක්ෂවූ; නලම්, නලයා; සෙතුවිධෙඃ, සෙතුවිධියෙහි; අයොජයත්, යෙදී.

2 හරිණාධිපගාමිනා, සිංහයන්හුසේ යන සුලුවූ; සීතිභුජා, ආචාර රක්ෂාකරන්නාවූ; නාඟරිණ, නරසිංහයාවිසින්; අනුමතා, අනුදන්නා ලද; ගිරිදූරණෙ, පර්වතපැළීමෙහි; අතීභුජා, අධිකවූ බාහු ඇති; කෘත් රසා, කරණලද වීර්‍යඇති; කපිසංහතිඃ, වානර සංඝතියොමෝ; තර සා, ශීඝ්‍රවූ; හනුමතා(සහ), හනුමත්හුනා එක්ව; නියෝයෙඟ, නික්මුණු.

3 තලඝතම්, හස්තතලයට ගියාවූ; ශ්‍රමවාරි, ශ්‍රමජලය; කරවය ක්ෂත ශිලානිකරස්‍ය—(කරවය, හස්තවයෙන්; ක්ෂත, නසනලද; ශි ලානිකරස්‍ය) ශිලා සමූහයාගේ; රජඃකණෙණෙඃ, රජස්කණයෙන්; ස ම්වධූය, දුරුකොට; ප්‍රකෘතසිබිසුඛාය, ප්‍රකෘතියාගේ සිඹිසුඛ පිණිස; විධාතරි, බ්‍රහ්මයාකෙරෙහි; නමස්ක්‍රියාම්, නමස්ක්‍රියාව; විධාය, කොට.

4 රචිත ගර්ජිතම්, කරණලද නාද ඇතිවැ; සගර්ජිතම්, ගර්ජ සහි

5 බලවිශෙෂ පරීක්ෂණ කාරණං
නාදනාදීශත නාදි මහිභෘතඃ
සමහිභෘත්‍ය තටං රටනාසඤ්ච
සඤ්චිත ශිණිණ ශිලානිකරං කරෛඃ.

6 සමවිතානිත භුඛකෘති වානරෛ-
වීනාමිතස්‍ය රරාස මහිභෘතඃ
විපුලමූල විකම්පන කම්පිතා
විනමදුනනම දංශඛර ඛර.

7 අථ විපාට්‍ය නදීරුචිරං චිරං
දධත මග්‍ය ලතා භවනංවනම්
අභෘත නිත්‍ය ගතෙ රසුතඃසුතඃ
ප්‍රියතමොභූජ බන්ධනාගං නාගම්.

තව; කරෙණ, හස්තයෙන්; උරු, මහත්වූ; උරුම්, කලවිය; දෘඪම්, දැඩිකොට; සමභිහත්‍ය, පැහැර; කඪිනායතනෙඃ—කඪින, දැඩිවූ; ආයතනෙ, දික්වූ; විපුලපුවිඡගුණෙඃ, මහත්වූ පුවිඡදුම්යෙන්; කවිම්, කවිය; අකෘතාභරම්, නොකරණලද අතුරු ඇතිකොට; පටු, ව්‍යක්ත කොට; නියම්ය, බැඳ.

5 බලවිශෙෂ පරීක්ෂණ කාරණම්—බලවිශෙෂ, බල විශෂයාගේ; පරීක්ෂණ, පරීක්ෂාකිරීමට; කාරණම්, කාරණවූ; නදනදීශතනාදි—නද, නදභා; නදීශත, නදීශතයාගේ; නාදි, නාද ඇති; මහිභෘතඃ, පව්තයාගේ; තටම්, තටය; රටනසඤ්ච සඤ්චිතශිණි ශිලානිකරම්—රටන, හැඬීමෙන්; සඤ්චිත, ව්‍යක්තවූ; සඤ්චිත, පැළනාවූ; ශිණි, විසුලාවූ; ශිලානිකරම්, ශිලානිකර ඇත්තා; කරෛඃ, හස්තයෙන්; සමභිහත්‍ය, පැහැර.

6 වානරෛඃ, වානරයන් විසින්; සමවිතානිත, සමකොට පතුරුවනලද; භුඛාකෘති, භුං යන අනුකරණ ඇතිව; විනම්තස්‍ය, නමනලද්දුවූ; මහිභෘතඃ, පව්තයාගේ; විපුලමූල විකම්පන කම්පිතා—විපුල, මහත්වූ; මූල, මූලයාගේ; විකම්පන, කම්පායෙන්; කම්පිතා, කම්පා කරණලද්දුවූ; විනමදුනනම දංශඛර—විනමත්, නැමෙන්නාවූ; උනනමත්, නැඟෙන්නාවූ; අංශඛර, අංසයක් දරන්නාවූ; ඛර, පෘථිවි නොමෝ; රරාස, හැඬූ.

7 අථ, අනක්ෂරයෙන්; නිත්‍යභගතෙඃ, පවතුයාගේ; අසුතඃ, ප්‍රාණයට වඩා; ප්‍රියතමඃ, අත්‍යර්ථයෙන් ප්‍රියවූ; සුතඃ, පුත්‍රතෙම්; නදීරුචිරම්, නදියෙන් මනොඥවූ; අග්‍රලතා භවනම්—අග්‍ර, අග්‍රයෙහිවූ; ලතාභවනම්, ලියගෙය ඇත්තාවූ; වනම්, වනය; චිරම්, බොහෝ කලක්; දධතම්, උසුලන්නාවූ; භුජබන්ධනාගම්, බාහුබන්ධනයට ගියාවූ; නාගම්, පව්තය; විපාට්‍ය, පළා; අභෘතා, ඉසිලී.

8 ග්‍රහගණඃ ශිරසා දිශි පාතිත-
ශ්චලිතමූල ධුතං සරසා තලම්
අවනි මණ්ඩල මාශු ජගත්ත්‍රය
මජිතමුබරණෙ ධරණීධරෙඃ.

9 නිකට භූධර පාත රටත්තට
සඤ්චන සජනිතෙ ගිරි නිඝනඃ
ඛඩිරතා මනඃද්බලවද්බල
ධවනිත සංවලිතෙ‍ාවලයංදිශම්.

10 ඝනවතා නවතාඩිත භූරුහා
සගවයා ගවයාඃ ශිරසා මුහුඃ
ච්‍යුතතා පතතා ගිරි මේඛලා
ශකලිතා කලිතාප ජලාශයා.

11 කපි භුජසඤ්චට පිඤ්ච රවත්තතෙ
විනාමිතඃ පරිරභ්‍ය මහා ගිරිඃ
චලිතධාතු ජලං ච්චරතනනා-
දුදවමත්ත්‍රීව මුග්‍රම්චාසඃජඃ.

---

8 ග්‍රහගණඃ, තාරකා සමූහතෙම්; ශිරසා, හිසින්; දිශි, දිග්හි; පාතිත, හෙළනලද; සරසාතලම්, රසාතල සහිතවූ; අවනිමණ්ඩලම්, පෘථිවි මණ්ඩලය; චලිතමූලධුතම්—චලිත, සැලෙන්නාවූ; මූල, මූල යෙන්; ධුතම්, කම්පාකරණලද; උබරණෙ, උබරණයෙහි; ධරණීධරෙඃ, පර්වතයන් විසින්; ආශු, වහා; ජගත්ත්‍රයම්, තුන්ලොව; මජිතම්, අලලනලදී.

9 නිකටභූධර පාතරටත් තටසඤ්චන සජනිතඃ—නිකට, සමීපයෙහි; භූධර, පර්වතයාගේ; පාත, භීමෙන්; රටත්, හඬන්නාවූ; තට, තටයාගේ; සඤ්චන, පැළිමෙන්; සජනිතඃ, උපදවනලද්දාවූ; බලවද් බලධවනිත සංවලිතඃ—බලවත්, බලවත්වූ; බල, බලනම් වානරයාගේ; ධවනිත්, නාදයෙන්; සංවලිතඃ, වෙළනලද්දාවූ; ගිරිනිඝනඃ, පර්වතබවගියතෙම්; දිශාංචලයම්, දිග්වලය; බඩිරතාම්, බඩිරබවට; අනයත්, පැමිණවී.

10 ඝනීවතා, නාදඇත්තාවූ; නවනාඩිතභූරුහා—නව, අලුත; තාඩිත, තලනලද; භූරුහා, වෘක්ෂ ඇත්තාවූ; මුහුඃ, එකෙණෙහි; පතතා, හෙන්නාවූ; ගිරසා, ශිරස්හු විසින්; සගවයා, ගවරුන් සහිතවූ; අගවයාඃ—අග, වෘක්ෂයෙහි; වයාඃ, පක්ෂීන් ඇත්තාවූ; කලිතාප ජලාශයා—කලිත, සඞ්ඛ්‍ය කරණලද; (ආප, ජල සමූහ ඇති;) ජලාශයා, ජලාශය ඇත්තාවූ; ච්‍යුතතා, හස්තීන් විසින් පතළාවූ; ගිරිමේඛලා, ගිරිමේඛලාතොමෝ; (පර්වතතටය;) ශකලිතා, ශකලීකරණලද්දා හෙවත් සුණුකරණලද්ද.

11 කපිභුජසඤ්චට පිඤ්චරවත්තතඃ—කපි, වානරයාගේ; භුජ, බාහු

12 එණීනි මූලමඛඃ පරි කෂීති
ප්‍රසඝ මුත්ක්ෂිපති පලවගෙ ශිරඃ
ගුරුරවං දිශි ඝෙරව මුත්සෘජන්-
නුප තටං ත්‍රුටතිඝ්‍ර ඛරඛරඃ.

13 චිනාම්තඝ්‍ය කරෙණ මහා ඝරෝඃ
ක්ෂිතිඝෘතො ගුරු මූල තලොපලඃ
සමු(දි)යාය සපත්තන කානනං
පටුවිපාට්‍ය භුවඝ්‍රල මනඝ්‍රතඃ.

14 ක්ෂිතිධරෙ චිත රෙචිත නිර්ඣරෙ
රුත මතඤ්ති තඤ්ති කම්පිතෙ
සපදිගොරව ගොරව සංහිතා
ඝෘශ මකම්පත කම්පත දුකූලා.

යෙන්; සපුව, ව්‍යකතව; පිඟා, සුඤ්ඣකරණලද්දවූ; රටත්, ඝඩන්නා වූ; තටඃ, තටඇති; මහාගිරිඃ, ඔඝා පර්‍වතයඤ්ඣනම්; පරිරභ්‍ය, වැළඳ; විනම්තඃ, නමනලද්දේ; චිවරාහනාත්, චිවර මුඛයෙන්; චලිතධාතු ජලම්—චලිත, නික්මෙන්නාවූ; ධාතුජලම්, ගෛරික ජලය; උග්‍රම්, උග්‍රවූ; අසෘජඃස්‍රුවම්ව, රුධිරස්‍රුවමෙන්; උදවමන්, නැඟී.

12 එණීනි, සසී; මූලම්, මූලය; අධඃ, සටට; පරිකෂීනි(සති), අදනා කල්හි; ප්‍රලවගෙ, වානරයා; ශිරඃ, සිරස; ප්‍රසඝම්, ලාහෙළා; උත්ක්ෂිපති(සති), නඟන කල්හි; ඝෙරවම්, ඝඤ්ඣකාරවූ; ගුරුරවම්, මඝත්වූ නාදය; දිශි, දිග්හි; උත්සෘජන්, හරණාවූ; ධරධරඃ, පර්‍වතයතෙම; උපතටම්, තට(සමීප)යෙහි; ත්‍රුටතිඝ්‍ර, බිඳිණි (පැළිණි.)

13 මහාඝරෝඃ, මහා කපිහුගේ; කරෙණ, හස්තයෙන්; චිනම්තඝ්‍ය, නමනලද; ක්ෂිතිඝෘතඃ, පර්‍වතයාගේ; ගුරුමූලතලොපලඃ—ගුරු, මහත්වූ; මූල, මූලයාගේ; තල, තලයෙහි; උපලඃ, (පාෂාණය)තෙම;* සපත්තනකානනම්, පත්තන කානන සහිතවූ; භූවඝ්‍රල්, පෘථිවි තලය; අනඝ්‍රතඃ, අනික්තැනෙකින්; පටු, ව්‍යකතව; විපාට්‍ය, පළා; සමු(දි)යාය, නැංගේ.

14 චිතරෙචිත නිර්ඣරෙ—චිත, ඇවසීගත්තාවූ; රෙචිත, පත්නාවූ; නිර්ඣරෙ, නිර්ඣර ඇත්තාවූ; කම්පිතෙ, කම්පාකරණලද්දවූ; ක්ෂිතිධරෙ, පර්‍වතය; අතඤ්ති, නොමඳවූ; රුතම්, නාදය; අතිතඤ්ති(සති), අත්‍යර්‍ථයෙන් පතුරුවන කල්හි; සපදි, එකෙණෙහි; රවගෞරවසංහිතා—රව, නාදයාගේ; ගෞරව, ගුරුබවයෙන්; සංහිතා, යුක්තවූ; කම්පතදුකූලා—කම්, ජලයෙහි; පතත්, පක්ෂීන් විසින්; ආකූලා, ආකුලවූ; ගෞඃ, පෘථිවියොමෝ; ඝෘශම්, අත්‍යර්‍ථයෙන්; අකම්පත, කම්පාවූ.

---

* පර්‍වතයතෙම—සන්න.

15 සමුපගුඪ තටෝ හරිණ දෘඪං
ගිරිරුදර දරීමුඛතෝ රසන්
රසනාමුග්‍ර මිවාජගරං නිජං
කණ්ණ මලඹය දඪී විනිගීතම්.

16 අහිකුලං දදෘශෙ මණී භාසවති
ක්ෂිතිධරෙඛෑති රන්ධ්‍ර රසාතලෙ
සරුධිරවර්ණ ගඪී විභාවිතං
විපුල මනාත්‍රම්වසඤ්ජිනංභුවඃ.

17 ඝනරසාතල පඛ්ඛ වෘතොපල
ශ්‍රිතු බෘහත්තනවෝ විලලම්බිරෙ
චපලමූල ශිඛාඉව ඔහගිනඃ
කණ්ණමුදස්‍ය බෘතස්‍ය මහිභෘතඃ.

18 ඝනාම්තෙ නාම්තෙ ගිරි සඬයෙ
වරවයෝ රවයෝග ශුඝද්‍රුමෙ
සූතදකණාදකම්පත මණ්ඩලං
කෘතරුතං තරුතනාත්‍ර බරං භුවඃ.

---

15 හරිණ, වානරයා විසින්; දෘඪම්, දැඩිකොට; සමුපගුඪ තටඃ, වළඳනාලද තට ඇති; ගිරිඃ, පර්වතය; රසන්, කන්නේ; උදරදරීමුඛතඃ—උදර, මහත්වූ; දරීමුඛතඃ, ලෙණමුඛයෙන්; අඪීවිනිගීතම්, අඩක් නික්මුණුවූ; අජගරම්, සර්පයා; නිජම්, සඬකීයවූ; උග්‍රම්, දරුණුවූ; රසනම්ව, ජිහ්වාවක්මෙන්; කණ්ණම්, ඇසිල්ලක්; අලම්බයත්, එල්වී.

16 මණිභාසඪති, මිණියෙන් බබලන්නාවූ; ක්ෂිතිධරෙඛෑති රන්ධ්‍ර රසාතලෙ—ක්ෂිතිධරඃ, පර්වතයන්(ගේ;) උඛෑතිරන්ධ්‍ර, උඛෑතියෙන් රන්ධ්‍රවූ; රසාතලෙ, රසාතලයෙහි; අහිකුලම්, අහිකුලයතෙම; දදෘශෙ, දක්නාලදී; සරුධිරවර්ණ ගඪීවිභාවිතම්—සරුධිර, රුධිර සහිතවූ; වර්ණගඪී, වර්ණඝනියෙහි; විභාවිතම්, පහළකරණලද්දුවූ; සඤ්ජිතම්, සැලෙන්නාවූ; භුවඃ, පෘථිවියගේ; විපුලම්, මහත්වූ; අනාත්‍රම්ව, අතුණුමෙන්.

17 උදස්‍ය, උපුට; බෘතස්‍ය, දරණලද; මහිභෘතඃ, පර්වතයාගේ; ඝනරසාතල පඛ්ඛාවෘතොපලශ්‍රිත බෘහත්තනවඃ—ඝන, ගනවූ; රසාතල පඛ්ඛ, රසාතලයෙහි ඝඛ්ඛයෙන්; වෘත, වසනලද්දුවූ; උපල, උපලයෙන්; ශ්‍රිත, ඇසිරුකළාවූ; බෘහත්, මහත්වූ; තනවඃ, ශරීර ඇති; ඔහගිනඃ, සර්පයෝ; චපලමූලශිඛාඉව, චපලවූ මූලශිඛාවන්මෙන්; කණ්ණම්, ඇසිල්ලක්; විලලම්බිරෙ, එලුණහ.

18 ඝනම්, මෙඝයට; ඉත, පැමිණියාවූ; වරවයොරව යොගශුඝ

19 සපූරිත පඞ්කජ රාග මණිත්විෂි
ච්‍ය(ප)භෘතාචල ධාමනි භෛරවා
මශි රලක්ෂ්‍යන රත්න චිතාක්ෂිතෙ-
හීෘදයමාංස මිවාසෘජී සම්පලුතම්.

20 අගම (යන්නාව) දුර්ධර විග්‍රහාඃ
ශ්‍රිඛරිණඃ කපිසෛන්‍ය සමුඛෘතාඃ
සුවපරිණහ නිරාකෘත මම්බරං
නිජසමුඛෘති රඤ්ජ රසාතලම්.

21 දෘත තරං තත රඤ්ජනානෛෙ-
ඕවනිකරං නිකරං ධරණීභෘතාම්
ගුරුතරං රුත රඛග මෘගං ධෘත්‍රී
දෘමධුරං මධුරං ශිඛි වල්ගිතෛඃ.

22 රවිතුරඛග ඛුරහත මස්තකං
ධවනිකෘතඃපරි ගාභ්‍ය වෙලානසඃ
පදභරෙණ යයුසතට මම්බුධෙ-
ර්නාම්තොනනම්තක්ෂිති මණ්ඩලම්.

දෘමම—වර, උතුම්වූ; වයඃ, පක්ෂීන්ගේ; රවයොග, ධවනි යොග යෙන්; ශුභ, ශුභවූ; දෘමෙ, දෘමඇති; ගිරිසඛයෙ, පර්වත සමූහය; න මිනෙ(සති), නමනලද කල්හි; සුතදකම්—සුත, වැහෙන්නාවූ; ද කම්, ජලය ඇත්තාවූ; තරුතනුධරම්, වෘක්ෂ තනූහු ධරය දරන් නාවූ; තත්භුවඃ මණ්ඩලම්, ඒ පෘථිවී මණ්ඩලයතෙම; කෘතරුතම්, කරණලද නාදඇතිව; අකම්පත, කම්පාවී.

19 සපූරිත පඞ්කජ රාගමණිත්විෂි—සපූරිත, බබලන්නාවූ; පඞ්කජ රාගමණිත්විෂි, පියුම්රාගම්ණී ශොභා ඇත්තාවූ; ච්‍ය(ප)භෘතාචලධාම නි—ච්‍ය(ප)භෘත, හරණලද; (පහකරණලද;) අචල, පර්වත ඇත්තා වූ; ධාමනි, ස්ථානයෙහිලා; භෛරවා, භයඞ්කරවූ; රත්නචිතා, රත්න යෙන් ගැවසිගත්තාවූ; ෂිඃ, මූලනොවේ; අලක්ෂ්‍යත්, දක්නාලදූ; (කුමක්මෙන්?) ක්ෂිතෙඃ, පෘථිව්‍යගේ; අසෘජී, රුධිරයෙහි; සම්පලුතම්, ඉපිලුනාවූ; හෘදයමාංසම්ව, හෘදයමාංසයක්මෙන්.

20 දුර්ධරවිග්‍රහාඃ—දුර්ධර, ඉසිලිය නොහැක්කාවූ; විග්‍රහාඃ, ශරීර ඇත්තාවූ; කපිසෛන්‍ය සමුඛෘතාඃ—කපිසෛන්‍ය, කපිසෛන්‍යයා විසින්; සමුඛෘතාඃ, උපුරණලද්දාවූ; ශ්‍රිඛරිණඃ, පර්වතයෝ; සුවපරිණහ නිරාකෘතම්—සුවපරිණහ, සුඛකීයවූ පරිණාහයෙන්; නිරාකෘතම්, දුරුකරණලද්දාවූ; අම්බරම්, ආකාශය; නිජසමුඛෘති රඤ්ජ රසාතලම්—නිජ, සුඛකීයවූ; සමුඛෘති රඤ්ජ, සම්බෘතියෙන් රඤ්ජවූ; රසාතලම්, රසාතලයට; අගම(යන්නිව), පැමිණුවූවින්වැන්නෝ.

21—22 තතරඤ්ජනානෛෙ—තත, පතලාවූ; රඤ්ජත, රඤ්ජ

23 නියතමෙෂ පයොධි මගාධපෘ
පිබති සර්‍ව මසඞ්ඛ්‍ය ගුහාමුඛෛඃ
ඉතිච්රය සවිස්මය මිහස්ථිතො
නාපසුතෙන සමීරණාත්මජඃ.

24 අථ (සසර්‍ජ) සසර්‍ජ වනාකුලං
දයුතිමදභ්‍ර මදභ්‍ර මදච්පම්
භය සරොග සරොගත පනනගං
(පථි ඝනාස්‍ය) ඝනාස්‍යද නාදිතම්.

ඔත නැමැති; ආනනෛඃ, මුඛයෙන්; ධවනිකරම්, නාදකරන්නාවූ; ගුරුතරම්, අත්‍යර්‍ථයෙන් මහත්වූ; රුතාරඞ්ගි මෘගම්—රුත, නාදකෘ; රඞ්ගිණිපිනීම් ඇති; මෘගම්, මෘගයන් ඇත්තාවූ; ධෘතද්‍රුම්ධුරම්—ධෘත, දරණලද්දුවූ; ද්‍රුම්ධුරම්, වෘක්ෂධුර ඇත්තාවූ; ශිඛිවල්ගිතෛඃ—ශිඛි, මයුරයන්ගේ; වල්ගිතෛඃ, පඑම්මෙන්; ම්ධුරම්, ම්ධුරවූ; රච්තු රඞ්ග ඛුරාහත ම්සෘණකම්—රච්තුරඞ්ග, සූර්‍යාශ්වයන්ගේ; ඛුර, ඛුර යෙන්; ආහත, පහරණලද්දුවූ; ම්සෘණකම්, මුදුන් (ඇති); ධරණීභෘතාං නිකරම්, පළුත සමූහයා; දෘත තරම්, අත්‍යර්‍ථයෙන් ශීඝ්‍රව; පරිගෘහ්‍ය, ගෙන; ධවනිකෘතා, නාදකරණලද්දුවූ; වනෞකසඃ, වානරයෝ; පදඝරෙණ, පදඝාරයෙන්; විනම්තොනනම්ත ක්ෂිති මණ්ඩලම්—විනම්ත, නම්නලද්දුවූ; උනනම්ත, නඟනලද්දුවූ; ක්ෂිතිම්ණ්ඩලම්, පෘථිවී මණ්ඩල ඇත්තාවූ; අඹුධෙසතටම්, සාගර තටයට; යයුඃ, ගියෝ.

23 එෂ අගාධිපඃ, මේ පළුතරාජතෙම; නියතම්, එකාන්තයෙන්; අසඞ්ඛ්‍ය ගුහාමුඛෛඃ—අසඞ්ඛ්‍ය, ඇඞ්ඛ්‍ය නැත්තාවූ; ගුහාමුඛෛඃ, ලෙණමුඛයෙන්; ස්ඵීං පයොධිම්, සියලු සාගරය; පිබති, බොන්නේ යයි; ඉති, මෙසේ, සමීරණ නන්දනඃ, පවන පුත්‍රතෙම; නාපසුතෙන, රාජපුත්‍රයා විසින්; චිරාය, බොහෝ කලක්; සවිස්මයම්, විස්මය සහිතව; ඊක්ෂිතඃ, බලනලදී.

24 අථ, අනන්තරයෙන්; සඃ, ඒ පවනපුත්‍රතෙම; (පථි, මාර්‍ගයෙහි;) සර්‍ජවනාකුලම්, සදල වනයෙන් ආකුලවූ; (දයුත්මදභ්‍රම්)—දයුතිමත්, ශොභාමත්වූ; අභ්‍රම්, වලාඇත්තාවූ; අදභ්‍රමදච්පම්—අදභ්‍ර, නොමදවූ; මදච්පම්, මතන භෂනීන් ඇත්තාවූ; භය සරොග සරොගතාපනනගම්—භය, භයින්; සරොග, රොග සහිතවූ; සරොගත, විලට ගියාවූ; පනනගම්, සර්‍පයන් ඇත්තාවූ; (ඝනස්‍ය, මේඝය සම්බන්ධිවූ;) ඝනස්‍යදනාදිතම්—ඝන, ඝනවූ; ස්‍යද, වෙගයෙන්; නාදිතම්, නාදකරණලද්දුවූ; තම් (අගාධිපම්), ඒ (පළුතරාජයා); ගගනෙ, ආකාශයෙහි; සසර්‍ජ, හළී.)

25 තටයුගානත වාරිද පඤ්ඡතිර්
ගුරුදරී මුඛ ලම්බිත පතනගඃ
අනුවිකාර පතත්පති මුත්තතන්
ඵණ ධරොධරණෙ ධරණීධරඃ.

26 ක්ෂිතිභෘතා'භි හතාදථ වාරිධෙඃ
සමුදිතා'භි විහත්‍ය විරොචනම්
අනාතමිනා කුලා කුලිතානතරා
ගුරුපයස්සම්තිර්ජිමිතිධවනිම්.

27 අභිහතො ගිරිණ වඩවානල
ප්‍රබල රොෂ ධරෙ ජලධිච්පඃ
රචයතියම සුවෙල මහාතරෙ
නියමිතඤ්ඡ එව ගතාගතම්.

28 උපල සඞ්ඝටකෙඃ (නටකෙ)සතනාඃ
නපි බලෙන නගා නාන ශාන්ත්‍රගාඃ
පථි රවෙ රචිතා රචිතාණ්ඩජාඃ
නාත රවං සමුදැ සමුදැසිරේ.

---

25 තටයුගානත වාරිද පඤ්ඡතිඃ—තටයුග, තටවයෙනි; ආතත, පතලාවූ; වාරිද, මෙඝ නැමැති; පඤ්ඡතිඃ, පඤ්ඡ ඇත්තාවූ; ගුරුදරීමුඛ ලම්බිත පතනගඃ—ගුරු, මහත්වූ; දරීමුඛ, ලෙණමුඛයෙන්; ලම්බිත, එලෙන්නාවූ; පතනගඃ, සයිය ඇත්තාවූ; උකපතන්, නැගෙන්නාවූ; ධරණීධරඃ, පවීතයතෙම්; ඵණධරොධරණෙ—ඵණධර, සපීයාගේ; උධරණෙ, උධරණයෙහි; පතඤ්ඡම්, පක්ෂිරාජයා (ගරුඩයා); අනුවිකාර, අනුකෙලේ.

26 අථ, අනනතරයෙන්; ක්ෂිතිභෘතා, පවීතයා විසින්; අභිහතාත්, පහරණලද්දාවූ; වාරිධෙඃ, සාගරයෙන්; සමුදිතා; නැංගාවූ; ගුරුපය ඤ්ඤම්තිඃ—ගුරු, මහත්වූ; පයඤ්ඤම්තිඃ, පයඤ්ඤම්තිතොමෝ; විරොච නම්, සූයීයා; අභිවිහත්‍ය, පැහැර; මීනකුලාකුලිතානන්තරා—මීනකුල, මත්ස්‍ය කුලයා විසින්; ආකුලිත, ආකුලකරණලද්දාවූ; අනනතර, අනනතර ඇත්තී; ජම්තිඃ, ජම් ශබ්ද අනුකරණ ඇතිව; ධවනිම්, නාදය; අකෘත, කළා.

27 ගිරිණ, පවීතයා විසින්; අභිහතඃ, පහරණලද්දාවූ; වඩවානල ප්‍රබලරොෂධරා—වඩවානල, වටබාග්නි නමැති; ප්‍රබල, බලවත්වූ; රොෂධර, රොෂධරන්නාවූ; ජලධිච්පඃ, සාගර නමැති හස්තිතෙම්; සුවෙල මහාතරෙ—සුවෙල, සුවෙල පවීත නමැති; මහාතරෙ, මහාවෘක්ෂයෙහි; නියමිතඤ්ඡිත එව—නියමිත, බඳනාලදින්; ඡින්තඑව, සිවිලේම; ගතාගතම්, ගතාගතය (යාමිර්ම); රචයතියම, කෙලේ.

28 උපල සඞ්ඝටකෙඃ—උපල, පාෂාණයෙන්; සඞ්ඝටකෙඃ,

29 ප්‍රවිදධූර්ගිරි භඞග සමුත්පත-
චිවිධ ධාතු රජාංසි මරුත්පථම්
සපදි චිත්‍ර රුචං ක්‍ෂණ වික්ෂණත
ත්‍රිදශචාප තණ ඉව විච්‍යුතාඃ

30 හත සමුත්පතිකොදක සන්නති
සඵටික දණ්ඩ ශ්‍රුතං ක්‍ෂණ මාබහෞ
කිරණමෞකතික ජාල වෘතං සදෘ
සකල චන්ද්‍ර සිතානප වාරණම්.

31 ප්‍රථම මුදගත වාරිනතිඃ පතද්-
ගිරිතටාහත කොටි රුදන්වතඃ
ක්‍ෂණ මරෙචත වෘෂ්ටිෂු බිභ්‍රතො
භුජ ඉවාද්‍රිවරං මුර(වි)විෂඃ.

සම්බාධවූ; කටඹෙකෑ, කුළිරින්; තතාඃ, පතලාවූ; ගාත්‍රගාඃ, ශරීරයට ගියාවූ; අවිනා රවිතාඃඩඃජඃ—අවිත, ගියාවූ; ආරවිත, හඬන්නාවූ; අණ්ඩජාඃ, යක්‍ෂීන් ඇත්තාවූ; නගාඃ, පළුතයෝ; සමූදෘ, සන්නෘාෂ සහිතවූ; කපිබලෙන, කපිබලයා විසින්; කෘතරවම්, කරණලද හඬ ඇතිව; මුරුත්පථ, ආකාශයෙහි; නන සම්භූසිරෙ, නොනහනලද්දහු නොවෙත්.

29 ගිරිභඞග සමුත්පතවිවිධ ධාතු රජාංසි—ගිරිභඞග, පළුන භඞග යෙන්; සමුත්පතාන්, නැඟෙන්නාවූ; විවිධ, අනෙකප්‍රකාරවූ; ධාතු රජාංසි, ධාතු රජස්හු; සපදි, එකෙණෙහි; මරුත්පථම්, ආකාශය; චිත්‍ර රුචම්, විසිතුරුවූ ශොභා ඇත්තහු; ප්‍රවිදධූඃ, කළෝ; විච්‍යුත, ගිලිහුණාවූ; ක්‍ෂණවික්ෂණත්‍රිදශචාප කණඉව—ක්‍ෂණ, ගුල්ලන් විසින්; වික්ෂණ, විදිනාලද්දුවූ; ත්‍රිදශචාප කණඉව, ඉඳුවාප කණමෙන්.

30 හත සමුත්පත්තොදක සන්නතිසඵටික දණ්ඩශ්‍රුතම්—හත, පහ රණලද්දින්; සමුත්පත්ත, නැංගාවූ; උදක සන්නති, උදක සන්නති නමැති; සඵටික දණ්ඩ, ස්ඵටික දණ්ඩයෙන්; ශ්‍රුතම්, ශ්‍රුකකවූ; සදෘ, හැම කල්හි; කිරණ මෞතතිකජාලවෘතම්—කිරණ, රශ්මි නමැති; මෞතතිකජාල, මුක්තාජාලයෙන්; වෘතම්, පිරිවරණලද්දුවූ; සකල චන්ද්‍ර සිතානපවාරණම්—සකල, සම්පූර්ණවූ; චන්ද්‍ර, චන්ද්‍ර නමැති; සිතාන ප වාරණම්, ශ්වේතාත පත්‍රය; ක්‍ෂණම්, ඇසිල්ලක්; ආබහෞ, හෙබ්බේ.

31 උදන්වතඃ, සාගරයෙන්; ප්‍රථමම්, පළමුකොට; උද්ගත වාරිනතිඃ—උද්ගත, නැංගාවූ; වාරිනතිඃ, වාරිනතිතොමෝ; පතද්ගිරිතටාහතකොටිඃ—පතත්, හෙන්නාවූ; ගිරිතට, පළුතතටයෙන්; ආහත, පහරණලද්දුවූ; කොටිඃ, කොටි ඇති; වෘෂ්ටිෂු, වෘෂ්ටියෙහිලා; අද්‍රිවරම්, පළුතරාජයා; බිභ්‍රතඃ, උසුලන්නාවූ; මුර(වි)විෂඃ, මුරච්ස්හුගේ හෙවත් විෂ්ණුහුගේ; භුජඉව, බාහුමෙන්; ක්‍ෂණම්, ඇසිල්ලක්; අරොචත, හෙබ්බේ.

32 භෑත කපොතක පොත ගලච්ඡවිඃ
පරි තතාන තතානග සම්පලවෙ
දැත චිතාන චිතාන මඟිසඤ්ටත්
තට පරග පරග තතිඤ්ඡඃ.

33 පතිතශෛල ගුහාශත පූරණෙ
රජතශෛල නිනො ජලබුද්බුදඃ
ජල නිමග්න සුරවිප පුෂ්කර
ශ්වසිත සෘඡ ඉවාඹුනි පප්‍රථෙ.

34 ප්‍රචලතුඩග තරඩග දලානතර
සඤුරිත විදුම කෙශර සම්පදි
ක්ෂුභිත සිඤ්චු සරොරුහි කණිඤ්ජිකා
චපුරුවාහ පතන් කනකාචලඃ.

---

32 භෑත කපොතක පොත ගලච්ඡවිඃ—භෑත; ගන්නාලද; කපොතක පොත, කපොතක පොතයන්ගේ; ගලච්ඡවිඃ, කණ්ඨ ශොභා ඇත්තාවූ; නගසම්පලවෙ—නග, පර්‍වතයන්ගේ; සම්පලවෙ, උපද්‍රව යෙහි; නතා, පතලාවූ; අඟිසඤ්ටත්, තටපරග පරගතතිඃ—අඟිසඤ්ටත්, පැලෙන්නාවූ; තටපර, තටයෙහි පරවූ; අග, වෘක්ෂයන්ගේ; පරගතතිඃ, රෙණුතතිතොමෝ; දැතචිතාන චිතානම්—දැත, ශිඝ්‍රවූ; චිතාන, පක්ෂි සමූහ නමැති; චිතානම්, චියන් ඇති; නභඃ, ආකාශය; පරිතතාන, පැතුරුවූ.

33 පතිතශෛල ගුහාශත පූරණෙ—පතිත, හුණුවාවූ; ශෛල, පර්‍වතයාගේ; ගුහාශත, ගුහාශතයන්ගේ; පූරණෙ, පිරීමෙහි; රජත ශෛලනිභඃ, රජත පර්‍වතයක්හා සදෘශවූ; ජලබුද්බුදඃ, ජල බුද්බුද යතෙම්; අම්බුනි, ජලයෙහි; පප්‍රථෙ, පතළේ; ජලනිමග්න සුරවිප පුෂ්කරශ්වසිත සෘඡඉව—ජල, ජලයෙහි; නිමග්න, ගිලුනාවූ; සුර විප, සුරවිපයන්හුගේ; පුෂ්කර, කරාග්‍රයෙහි; ශ්වසිත, ශ්වාසයෙන්; සෘඡඉව, හරණලද්දක්හුමෙන්; (අඹුනි පප්‍රථෙ.)

34 ප්‍රචලතුඩග තරඩග දලානතර සඤුරිත විදුම කෙශර සම්පදි—ප්‍රචල, සැලෙන්නාවූ; තුඩග, උස්වූ; තරඩග, රළ නමැති; දල, පත්‍රයන්ගේ; අනතර, අතුරෙහි; සඤුරිත, බබලන්නාවූ; විදුම, පබළු නමැති; කෙශරසම්පදි, කෙසුරු සම්පතෙහි ඇත්තාවූ; ක්ෂුභිත සිඤ්චු සරොරුහි—ක්ෂුභිත, ඇලලෙනලද්දාවූ; සිඤ්චු, සාගර නම්‍වැති; සරොරුහි, පද්මයෙහි; පතන්, හෙන්නාවූ; කනකාචලඃ, කනක පර්‍වතය තොම; කණිඤ්ජිකාවපුඃ, කණිඤ්ජිකාරූපය; උවාහ, ඉසිලී.

35 කපිධුනාචලඝාත සමුත්පත-
ජජ්ජලධි ඛණ්ඩ නිරඝත නිපාතිතඃ
භූවි විවෙෂ්ටන පිෂ්ට ගිරිද්‍රුමඃ
පෘථුතනුඃ සථුරතිඝ තුම්බිගිලඃ.

36 අසමකං සමනම්පත වාරිධඃ
සඛරච්තා රච්තා තති රුම්භිඃ
අති තතා හිත තාලතාතඛවනි-
ච්ලසිනී ලයිනීව භූජාවලී.

37 විසසෘප්සිත ශඛ්ඛ විහඛතායඃ
සලිලවෙග ධුතාඃ පරිනඝතම්
ශිඛරිණ'ති හතස්‍ය පයොනිධෙ-
ච්දලිතාඝ්ච්ලවා ඉව භූරිශඃ.

---

35 කපිධුතාචලඝාත සමුත්පතජජ්ලධි ඛණ්ඩ නිරඝතනිපාතිතඃ—කපි, කපිහු විසින්; ධුත, කම්පාකරණලද්දුවූ; අචල, පර්වතයෙන්; ඝාත, පැහැරමෙන්; සමුත්පතත්, නැහෙන්නාවූ; ජලධිඛණ්ඩ, සාගර ඛණ්ඩයෙන්; නිරඝත, දුරුකරණලදින්; නිපාතිතඃ, හෙලනලද්දුවූ; භූවි, පෘථිවියෙහි; විවෙෂ්ටනපිෂ්ට ගිරිද්‍රුමඃ—විවෙෂ්ටන, පෙරළීමෙන්; පිෂ්ට, සුණුකරණලද; ගිරි, පර්වතඃ; ද්‍රුමඃ, වෘක්ෂ ඇත්තාවූ; පෘථුතනුඃ, මහත්වූ ශරීර ඇත්තාවූ; තිමිඞ්ගිලඃ, තිමිඞ්ගිලනෙම; සථුරතිඝ, සැලිණි.

36 වාරිධෙඃ, සාගරයාගේ; ඌර්මිභිඃ, රළින්; රච්තා, කරණලද්දුවූ; සඛරච්තා—ඛර, නාදයෙන්; චිතා, ගැවසීගත්තාවූ; අභිතතා—අභි, සර්වයන්විසින්; තතා, පතළාවූ; තතිඃ, තතිනොමෝ; අසමකම්, විෂමවූ ජලඇතිවැ; සම කම්පත, කම්පාවූ; ආහිතතාල කෘතධවනිඃ—ආහිත, කරණලද්දුවූ; තාල, තාලයෙන්; කෘත, කරණලද්දුවූ; ධවනිඃ, ධවනි ඇති; වලයිනී, වලය ඇත්තාවූ; ලයිනී, ලය ඇත්තාවූ; භූජාවලී ව, භූජාවලියක්මෙන්.

37 සිත්ශඛ්ඛ විහඛතායඃ—සිත, සුදුවූ; ශඛ්ඛ විහඛතායඃ, ශඛ්ඛ විභක්තීහු; සලිලවෙගධුතාඃ—සලිලවෙග, ජලවෙගයෙන්; ධුතාඃ, කම්පාකරණලද්දුහු; තම්මිපරිතඃ, තටය සිසාරවා; විසසෘප්සඃ, පතලෝ; ශිඛරිණ, පර්වතයා විසින්; අභිහතස්‍ය, පහරණලද්දුවූ; පයොනිධෙඃ, සාගරයාගේ; භූරිශඃ, බොහෝසේ; විදලිතාඝ්ච්ලවී ඉව—විදලිත, බිඳිනාලද්දුවූ; අඝ්ච්ලවා ඉව, අඝ්ච්ලවයන්මෙන් (ඇවලැලිමෙන්.)

38 ගිරි හතක්ඛුන්නො මනාරකර-
සාටහුවං පරිලඞ්ඝ්‍ය නට්ඨඛණත්
අපසසපී නගොඛරණහිත
ප්‍රකට රඞ්ඛ නිපීත තනූනාතඃ.

39 උ(ද) පතත් කපි සුණේලං මහිධර
ක්ෂුභිතභින්නන මහාණීව කනනතීඃ
නිහතයෙනු විරොචනා තෙජසඃ
ශශිනි ලක්ෂ්මනු මාෂ්ටු ඔසඞ්ගිනී.

40 ක්ෂිතිධරහත දූර සමුත්පලුත
ප්‍රබලවාරි රයෙණ (නි)පාතිතඃ
නට වනානි දදහ මහොරග-
සතනු හරෙණ රූජන් විෂ විහ්නිනා.

---

38 මකරාකරඃ, සාගරයතෙම; ගිරිහතක්ෂුභිතඃ—ගිරි, පර්වතයා විසින්; හත, පහරණලදින්; ක්ෂුභිතඃ, ඇළලනලද්දේ; තටභුවම්, තට භූමිය; පරිලඞ්ඝ්‍ය, ඉක්මවා; කට්ට, කැකිශවැ; ඛණන්; හඬන්නේ; නගොඛරණහිත ප්‍රකට රඞ්ඛ නිපීත තනූකෘතඃ—නග, පර්වතයන්ගේ; උඛරණ, ඉදිරීමෙන්; ආහිත, කරණලද; ප්‍රකට, ව්‍යක්තවූ; රඞ්ඛ, රඞ්ඛයෙන්; නිපීත, බොනලදින්; තනූකෘතඃ, කෘශකරණලද්දේ; අපසසපී, පතළේ.

39 කපිසුණේ මහීධරක්ෂුභිතභින්න මහාණීව කනනතීඃ—කපි, කපිහු විසින්; සුණේ, බමනලද; මහීධර, පර්වතයෙන්; ක්ෂුභිත, අලලනලදින්; භින්න, බිඳිනාලද; මහාණීව, මහාසාගරයාගේ; කනනතීඃ, ජලසනනතිතොමෝ; අසඞ්ගිනී, අස්ඛලිතවැ; විරොචනතෙජසඃ—විරොචන, සූර්යයාගේ; තෙජසඃ, තෙජස්හුගේ; නිහතයෙ, නැසීම්පිණිස; උදපතන්නු, නැහිදෝහෝ (නොහොත්); ශශිනි, චන්ද්‍රයාකෙරෙහි; ලක්ෂ්ම, කලඞ්කය; මාෂ්ටුම්, ශුඞ්කරණ පිණිස; (උදපතන්නු, නැහිදෝහෝ.)

40 ක්ෂිතිධරාහත දූර සමුත්පලුත ප්‍රබලවාරි රයෙණ—ක්ෂිතිධර, පර්වතයා විසින්; ආහත, පහරණලදින්; දූර, දුරු; සමුත්පලුතඃ, නැංගාවූ; ප්‍රබල, බලවත්වූ; වාරිරයෙණ, ජලවෙගයෙන්; (නි)පාතිතඃ, හෙලනලද්දීවූ; මහොරගඃ, සර්පතෙම; නවවනානි, නවවනයන්; තනූහරෙණ, ශරීරභාරයෙන්; රූජන්, බිඳිනේ; විෂවහ්නිනා, විෂ වහ්නියෙන්; දදහ, දූවී.

41 අබ්ධයොඛි නභශ්චර සංහති-
ර්නභසි මීනතතිර්භුවි තද්වයම්
ඉති ජගත්ත්‍රිතයං කපිභිඃසඥ
විවශ ජඛගම වානතී විමිශ්‍රිතම්.

42 උපනිශෙදු රදෘෂ්ම තටවයං
නභසිදිඤි පරිභ්‍රමණතුරඃ
සලිලවෙග වශෙන පරිභ්‍රමන්-
මහිෂ ශෘඞගවනෙෂු ශිඛණ්ඩිනඃ.

43 ටකර නෘතත කරස්‍ය කරශ්‍රියං
ප්‍රතරතො රදිනඃ ප්‍රුනරුද්ධෙ
ඝනජ ගන්ධ භෘතඃ සරසවුණ
ග්‍රස(න) ගෘධනු රහිසතනු සම්පදු.

44 නිනාදනා නදතාඩින මෙඛලං
විගලතා ගලතා වන සානුනා
අසූභූජා සුභූජා 'සුරසංහතිඃ
ප්‍රවිදිතී විදිතා දිශි භූභෘතා.

---

41 අබ්ධයොධි, සාගරයෙහි; නභශ්චර සංහතිඃ, නභශ්චර සංහතිය; හෙවත් නොයෙක් පක්ෂි සමූහයෑ; නභසි, ආකාශයෙහි; මීනතතිඃ, මීන පෙළයෑ; භූවි, පෘථිවියෙහි; තද්වයම්, ඒ දෙකයයි; ඉති, මෙසේ; කපිභිඃ, වානරයන්වසින්; සඥාණ්, ඇසිල්ලෙකින්; ජගත්ත්‍රිතයම්, තුන්ලොවතෙව්; විවශජඛගම වානති—විවශ, පරවශවූ; ජඛගම වෘක්ෂයි, ජඛගම වෘක්ෂය ඇත්තේ; විමිශ්‍රිතම්, මිශ්‍රකරණලදී.

42 ශිඛණ්ඩිනඃ, මයූරයෝ; අදෘෂ්ට, නොදක්නාලද්දාවූ; තටවයම්, තටවය ඇතිව; නභසි, ආකාශයෙහි; දිශි පරිභ්‍රමණතුරඃ—දිසී, බොහෝ කලක්; පරිභ්‍රමණ, පරිභ්‍රමණයෙන්; ආතුරඃ, ආතුරවූවාහු; සලිලවෙග වශෙන, ජලවෙග වශයෙන්; පරිභ්‍රමන් මහිෂශෘඞග වනෙෂු—පරිභ්‍රමන්, බමන්නාවූ; මහිෂශෘඞග වනෙෂු, මහිෂශෘඞග වනයෙහි; උපනිශෙදුඃ, හුන්නෝ.

43 ප්‍රතරතඃ, පිහිනන්නාවූ; මකරකෘත්ත කරස්‍ය—මකර, මකරයාවිසින්; කෘත්ත, කපනලද්දාවූ; කරස්‍ය, අත්ඇති; රදිනඃ, හස්තිහුගේ; ක්ෂතජගන්ධභෘතඃ—ක්ෂතජගන්ධ, රුධිරගන්ධයෙන්; භෘතඃ, ගන්නාලද්දාවූ; සරසවුණ ග්‍රස(න) ගෘධනුඃ—සරස, සදෘවූ; වුණ, වුණයාගේ; ග්‍රස(න), කෑමෙහි; ගෘධනුඃ, ගිජුවූ; අහිඃ, සර්පතෙම්; තනුසම්පද, ශරීර සම්පත්තියෙන්; පුනඃ, නැවත; කරශ්‍රියම්, හස්තාශ්‍රිය; ආදඩෙ, කෙළේ.

44 නදතාඩිතමෙඛලම්—නද, නාදයෙන්; තාඩිත, තළනලද්දාවූ;

45 අථනිරීක්ෂ්‍ය චිරං හරි වෙෂ්ටිතං
සපදි චණ්ඩ්‍ය මවණ්ඩ්‍ය පරාක්‍රමඃ
ඉද මුවාච ගාර්‍ර තාඃජිත
ක්ෂුභිත සිඤ්චරවං නාවලොවචඃ.

46 ඉහ ගිලනාති තිමිඬිගිල පඬිකතයඃ
ක්ෂුභිත සම්පතිතාඃසතිමි ගඬකයා
සලිලධෝ තිමිතං තිමිතං නගං
තාඃජතසෙතු විධාන මනොරථම්.

47 ගිරිකූලානි කූලානි සමීරණ
ක්ෂුභිතරඬිගි තරඬිහි ජලොච්චයම්
ශරභවනති භවනති නා කිචන
ච්පතිතානි භිතානි මහොදධිම්.

මෙඛලම්, මෙඛලා ඇතිවැ; නිනදතා, නාදඃකරන්නාවූ; විගලතා, ගි ලියෙන්නාවූ; අගලතාවෘත සානුනා—අග, වෘක්ෂඃ; ලතා, ලතා යෙන්; ආවෘත, වලකනලද්දුවූ; සානුනා, කුළු ඇති; අසුගුජා, ප්‍රාණ භූග්වූ; ප්‍රාණ කන්නාවූ; ගුහෘතා, පළිතයා විසින්; සුගුජා, ශොභන වූ බාහු ඇති; දිශි, දිග්හි; විදිතා, ප්‍රසිඛවූ; අසුරසංහතීඃ, අසුරසංහති තොමෝ; ප්‍රවිදිතා, කඩකරණලදු.

45 අථ, අනනන්තරයෙන්; අවඤ්ඤ්‍ය පරාක්‍රමඃ—අවඤ්ඤ්‍ය, තුච්ඡනොවූ; පරාක්‍රමඃ, පරාක්‍රමඇති; නෘවරඃ, රජතෙම; චණ්ඩ්‍යම්, තුච්ඡවූ; හරිවෙ ෂ්ටිතම්, වානරයන්ගේ චෙෂ්ටාව; (ක්‍රියාව;) චිරම්, බොහෝ කලක්; නිරීක්ෂ්‍ය, බලා; සපදි, එකොණෙහි; ගහිරතයා, ගම්භීරතාගෙන්; ජිත ක්ෂුභිත සිඤ්චරවම්—ජිත, දමනලදින්; ක්ෂුභිත, අලළනලද; සිඤ්චර වම්, සාගරධවනි ඇති; ඉදංවචඃ, මේ වචනය; උවාච, කී.

46 ක්ෂුභිත සම්පතිතා—ක්ෂුභිත, අලළනලදින්; සම්පතිතා, රැස්වූ; තිමිඬිගිල පඬිකතයඃ, තිමිඬිගිල පඬිකතිහු; ඉහ සලිලධෝ, මේ සා ගරයෙහි; තිමිතං තිමිතම්, ලූලූ; නගම්, පළිතයඃ තිමිඟඛකයා, තිමි ඟඛකායෙන්; ගිලනති, ගෙලෙති; සෙතුවිධාන මනොරථම්, සෙතු විධානයෙහි මනොරථය; තාඃජත, හරිව්.

47 කූලානි, පෘථිවිය ගන්නාවූ; ශරභවනති, ශරභ මෘගයන් ඇත් තාවූ; ච්පතිතානි—ච්ප, හඬනින් විසින්; භිතානි, පැමිණෙනලද්දුවූ; ගිරිකූලානි, පළිතකූලයෝ; සමීරණක්ෂුභිත රිඬිගි තරඬිගි ජලොච්ච යම්—සමීරණ, පවනින්; ක්ෂුභිත, අලළනලදින්; රඬිගි, පිනීම් ඇති; තරඬිගි, රැළඇති; ජලොච්චයම්, ජල සමූහයා ඇත්තාවූ; මහොදධිම්, සාගරයට; භිතානි, පැමිණියාහු; කිචන නභවනති, කිසිවක් නොවෙත්,

48 අයමුපාහිත සෙතුර කම්පිත-
ස්ථිත මහාතිමි දෙහ මහීධරෙඃ
බලම්දං සකලං ශරතාඩිතො
නාශතු වාරිධිරෙව පරංතටම්.

49 මකර දනති ගතො (නෘපලීලයා)
ජලධිමුත්තරතුපල වගෙශ්වරඃ
භුජග සෛන්‍ය වෘතඃ සඵුට විදෘම
ද්‍රැමවනං රදනොන විභජයන්.

50 මදිතරෙ'දිත රොෂ ධෘරෙ රණ
ක්ෂමනරෙම්නරෙගිජ සනාගසෛඃ
තතී තොරති කොප වෘතාසුරං
ව්‍රැවදකං වදකම්පති ආකුලම්.

51 ඉති ගිරා චලිතො දෘඪ නීලන-
ධවනිතුකම්පිත දිග්විදිශොනලඃ
මලය කූජ දරීෂු මහිභෘතා
පාථිරුණඃ ප්‍රථමං සමවෙශයත්.

---

48 අකම්පිතස්ථින මහාතිම්දෙහ මහීධරෙඃ—අකම්පිත, කම්පා නැතිව; ස්ථින, සිටියාවූ; මහාතිම්, මහා තිමින්ගේ; දෙහ, ශරීර න මැති; මහීධරෙඃ, පර්වතයෙන්; උපාහිතසෙතුඃ—උපාහිත, කරණ ලද්දාවූ; සෙතුඃ, සෙතු ඇත්තාවූ; ශරතාඩිතඃ, ශරයෙන් තාඩිතවූ; අයම් චාරිධිරෙව, මේ සාගරයම්; ඉදං සකලම් බලම්, මේ සියලු සෙන; පරංතටම්, පරතටයට; නාශතු, පමුඛ්වාවා.

49 පලවගෙශ්වරඃ, වානරෙශ්වරතෙන්; මකර දනතිහතඃ, මකර දනතිහු කරා පැමිණියේ; භුජගසෛන්‍යවෘතඃ, භුජගසෛන්‍යයා විසින් පිරිවරණලද්දේ; සඵුටවිදෘම ද්‍රැමවනම්—සඵුට, ව්‍යක්තවූ; විදෘම, විදුම් නම්වූ; ද්‍රැමවනම්, වෘක්ෂවනය; රදනොන, දන්තයෙන්; විභජයන්, බිඳුවන්නේ; (නෘපලීලයා,) නෘපලීලායෙන්; ජලධිම්, සාගරය; උත්තාරයතු, උත්තීර්ණවේවා; (පරතෙර්වේවා.)

50 අදිතරොෂධරෙඃ—අදිතා, අඛණ්ඩවූ; රොෂධරෙඃ, රොෂදරන් නාවූ; රණක්ෂමනරෙඃ—රණක්ෂම, යුධයටක්ෂමවූ; නරෙඃ, අත්ඇත් තාවූ; ගජයන් නිගෙහ, හස්තීන්හා සදෘශවූ; මකරෙඃ, මකරයන් විසින්; ආකුලම්, ආකුලවූ; අරත්‍යොපවෘතාසුරම්—අරති, අරතිහා; කොප, කොපයෙන්; වෘත, වසඟලද්දාවූ; අසුරම්, අසුරයන් ඇත්තා වූ; ව්‍රැවදකම්—ව්‍රැව, එකාන්තයෙන්; උදකම්, ජලඇත්තාවූ; කම්පතිම්, සාගරය; මදිතරඃ, මාකෙරෙන් අන්‍යවූ; කඃ, කවරෙක්; තරති, පිනාදෑ; වද, කියව.

51 ඉති, මෙසේ; ගිරා, තෙජලෙන්; චලිතඃ, කම්පිතවූ; නලඃ, න

52 හරිවරඃ ක්‍රමශෝ ගිරි සඞ්ක්‍රමං
දෘඪ සමර්පිත මූල නිබන්ධනාම්
සපදි බද්ධු මතෙදනා මඹුධෞ
ශි(ඛ)රිණං ජිතාරෙ රුප චක්‍රමේ.

53 තට සමර්පිත මූල නිබන්ධනඃ
පෘථුධරාධර සෙතුරකම්පනඃ
ජලනිධෞ මලයස්‍ය මහීභෘතඃ
ප්‍රසරදඞ්කුරවච්චුධෙශතෙඃ.

54 අභිහතෝ ගිරිණ රව හෙරවඃ
පතිරපා මනිමෙෂ විලෝචනඃ
සමුදිතොදකා සංහති බාහුනා
හෘදි ජඝාන රුෂෙව මහා කපිම්.

ලතෙම්; පෘථුරුතඃ, මහත්වූ නාදඇත්තේ; දෘඪසිලනධිවනිත කම්පි තදිග්විදිශඃ—දෘඪ, දැඩිකොට; සිලන, ගිදිවීමෙහි; ධවනිත, නාද යෙන්; කම්පිත, කම්පාකරණලද්දුවූ; දිග්විදිශඃ, දිශා අනුදිශා ඇත් තාවූ; මහීභෘතඃ, පර්වතයන්; මූලයකුඡ්දරිෂු, මූලසකුඡ්දරියෙහි; ප්‍රථි ම්, පළමුකොට; සම්වෙශයන්, පිහිටවී.

52 හරිවරඃ, වානරෙශ්වරඃතෙ; සපදි, එතෙණෙහි; දෘඪ සමර්පි තමූලනිබන්ධනම්—දෘඪ, දැඩිකොට; සමර්පිත, පිහිටුවනලද්දුවූ; මූල නිබන්ධනම්, මූලනිබන්ධන ඇත්තාවූ; අභෙදනම්, භෙදගත් නැත්තා වූ; ගිරිසඞ්ක්‍රමම්, ගල්සෙතය; අඹුධෞ, සාගරයෙහි; ශි(ඛ)රිණංනික රෙඃ, පර්වත සමූහයෙන්; ක්‍රමශඃ, ක්‍රමයෙන්; බද්ධුම්, බඳනට; උප චක්‍රමෙ, පටන්ගති.

53 තටසමර්පිත මූලනිබන්ධනඃ—තට, තටයෙහි; සමර්පිත, පිහිටු වනලද්දුවූ; මූලනිබන්ධනඃ, මූලනිබන්ධන ඇත්තාවූ; අකම්පනඃ, අච ලවූ; පෘථුධරාධරසෙතුඃ—පෘථු, මහත්වූ; ධරාධරසෙතුඃ, ගිරිසඞ්ක්‍රම යතෙම; ජලනිධෞ, සාගරයෙහි; මලයස්‍යමහීභෘතඃ, මලය පර්ව තයාගේ; ප්‍රසරදඞ්කුරවත්—ප්‍රසරන්, පැතිරෙන්නාවූ; අඞ්කුරවත්, අඞ්කුරයක්මෙන්; ශෛශෙඃ, සෙමෙන්; වච්චුධෙ, වැඩියේ.

54 ගිරිණ, පර්වතයා විසින්; අභිහතඃ, පහරණලද්දුවූ; රවහෙර වඃ—රව, නාදයෙන්; හෙරවඃ, භයඛාරවූ; අනිමෙෂ විලොචනඃ, අනිමෙෂ, මත්ස්‍ය නවැනි; විලෝචනඃ, ඇස්ඇත්තාවූ; (නොහොත්) අනිමෙෂ, නිමෙෂ රහිතවූ; විලොචනඃ, ඇස්ඇත්තාවූ; අපාම්පතිඃ, සා ගරයතෙම, සමුදිතොදක සංහති බාහුනා—සමුදිත, නැංගාවූ; උදක සංහති, උදක සංහති නමැති; බාහුනා, හස්තයෙන්; මහාකපිම්, මහා කපීන්ද; රුෂෙව, රොෂයෙන්මෙන්; හෘදි, ලෙහි; ජඝාන, පහළී.

55 ශමිත රෙණු කරෙණුකටද්‍රව
සුැති ලවාසිත වාසිත කන්දරෙෘ
ප්‍රවිදඛොතත ඛොත තටංනඟොෘ
කපිරශඛක මශඛක මඛික්ෂිපන්.

56 අධිපයොධි නාලෙන (නි)පාතිතෘ
සලිලනාද නිනාදිත දිඞ්මුඛෘ
ඛුත තිම්ඞිගිල ප්‍රවිඡඝනෘ ප්‍රුන-
ගීගන මුඤපතිනො ඡගතීධරෘ.

57 දධති කුම්ඹපති ඒදුරගයතං
කඨිනා පෘෂති තටෙපතිතං නාගම්
කෘක රවෛර්ගුරු විඝමය මීක්ෂිතො
භුම(ය)නිඝ චිරං හරි සෛනිකෛෘ.

58 මලය ශෛල මුඛාහිත බන්ධනෘ
කපිනිරඛී කානො ගිරි සඞ්ක්‍රමෘ
ජලනිඛො නිහිතො ජලවාඤ්ඡයා
භූප ඉවාඝ මහාසුර දනතිනෘ.

---

55 ශමිතරෙණු කරෙණු කටද්‍රව සුැති ලවාසිත වාසිත කන්ද රෙෘ—ශමිත, සංඡිද්‍රවනාලද; රෙණු, රෙණුඇති; (ඛුලිඇත්තාවූ;) කරෙණු, හසනිවන්ගේ; කටද්‍රව, මිදු ජලයන්ගේ; සුැතිලව, නිඝ්‍යන්ද බිඳුවෙන්; අසිත, තෙම්වූ; වාසිත, සුවඳ කවිනාලද; කන්දරෙෘ, කන්දර ඇත්තාවූ; නාලෙන, පද්මනයෙන්; කපි, වානරතෙම; තත ඛොත තටම්—තත, පැතිරී; ඛොත, සෝදන; තටම්, තටඇත්තාවූ; කම්, ජලය; අශඛකම්, සැකනැතිව; අභික්ෂිපන්, පහරණේ; අශම්, අශානතිය; ප්‍රවිදඛො, හෙළේ.

56 අධිපයොධි, සාගරයෙහි; නලෙන, නලයාවිසින්; (නි)පාතිතෘ, හෙළනලද්දාවූ; සලිලනාදනිනාදිත දිඞ්මුඛෘ—සලිලනාද, ජලධ්වනියෙන්; නිනාදිත, නාදඋපන්නලද; දිඞ්මුඛෘ, දිඞ්මුඛ ඇත්තාවූ; ඛුත තිම්ඞිගිල ප්‍රවිඡඝනෘ—ඛුත, කම්පාකරණලද; තිම්ඞිගිල, තිම්ඞිගිල සාමන්; ප්‍රවිඡ, වාලග්‍රයෙන්; හතෘ පහරණලද්දාවූ; ඡගතීධරෘ, පර්වතයනෙදු; ප්‍රුන, නැවත; ගගනම්, ආකාශයට; උත්පතිතෘ, නැංගේ.

57 කුම්පතිෘ, කුම්පතිතෙම; ආයතම්, දික්වූ; වප්‍රෘ, ශරීරය; දධති, උසුලන්නාවූ; කඨිනපෘෂ්ඨතට—කඨින, දැඩිවූ; පෘෂ්ඨතමෙ, පෘෂ්ඨතටයෙහි; පතිතම්, හුණුවාවූ; නාගම්, පර්වතය; කෘතරවෛෘ, කරණලද නාදඇත්තාවූ; හරිසෛනිකෛෘ, හරිසෙනිකයන් විසින්; ගුරු විඝමය—ගුරු, මහත්වූ; විඝමය, විඝමය නිවැ; ඊක්ෂිතෘ, බලන ලද්දේ; චිරම්, බොහෝ කලක්; භ්‍රම(ය)නිඝම, බැමවී.

58 මලයශෛලබුඛාහිත බන්ධනෘ—මලයශෛල, මලය පර්වතයා

59 අපහසන්නිව ඒණ රුචිරං
ගිරි හතොදින කනන්ති බාහුනා
අනිජඝන පයොනිධි රුබතඃ
කුසුමහාජී සුවෙල ශිරසතෙ.

60 පරිසරසඃ සරඃසඃපුටාචල
ක්ෂතවිමාන විමාන මහොරගම්
චිතතරඟ තරඟ මණිප්‍රභා
ජනිතරඛඟ තරඛඟ කෘතඛවනිම්.

61 චිතතධාතු රසං ධරණීධර
ක්ෂත කෘත වුණ චක්‍රම්වාඛුඛෙඃ
අනිවකතී නාලො 'නාලභාසුරඃ
සලිල පෘෂතී තටං ගිරි සෙතුනා.

ගේ; මුඛ, මුඛයෙහි; ආහිත, කරණලද; බන්ධනඃ, බන්ධන ඇති; කපි භිඃ, වානරයන් විසින්; අඛ්‍යෘතඃ, අඩක්කරණලද්දුවූ; ගිරිසඞ්ක්‍රමඃ, ගිරිසඞ්ක්‍රමයතෙම; ජලනිධෙඃ, සාගරයෙහි; ජලවාඤ්ඡයා, ජල වාඤ්ඡායෙන්; නිහිතඃ, පිහිටුවනලද්දුවූ; භීභාසුර දනතිනඃ, මහා අසුර හස්තියක්හුගේ; භුජඉව, බාහුවමෙන්; ආස, වී.

59 විරම්, බොහෝ කලක්; ඒණරුචා, ඒණශොභායෙන්; අප සසන්නිව, අපහාසකරන්නක්හු වැනිවූ; උඛතඃ, උඩතවූ; පයොනි ධිඃ, සාගරයතෙම; ගිරිහතොදින කනන්තිබාහුනා—ගිරි, පර්වතයා ගේ; හත, පැහැරමින්; උදින, නැංගාවූ; කනන්ති, ජල සමූහ නම්‌ වූ; බාහුනා, හස්තයෙන්; කුසුමහාජී, පුෂ්පසෙවුනාවූ; සුවෙල ශිර සතෙ, සුවෙලනම් පර්වත ශිරස්තටයෙහි; අභිජඝාන, පහළී.

60 පරිසරසඃ සරඃ සඃපුටාචල ක්ෂතවිමාන විමාන මහොරගම්—පරිසරසඃ, පරතීරයෙහි පිහිටියාවූ; සරඃ, විලින්; සඃපුට, විනම්වූ; අ චල, පර්වතයෙන්; ක්ෂත, පහරණලද; විමාන, විමාන ඇති; විමාන, විහතවූ මානඇති; මහොරගම්, මහා සර්පයන් ඇත්තාවූ; චිතතරඟ තරඟමණිප්‍රභා ජනිතරඛඟ තරඛඟ කෘතඛවනිම්—චිතත, පතලාවූ; රඟතර, අන්‍යර්‍යයෙන් රත්පැහැ ඇති; අඟ, පර්වතයෙහි; මණිප්‍රභා, මණිප්‍රභායෙන්; ජනිත, කරණලද; රඛඟ, රැදීම් ඇති; තරඛඟ, ර ළින්; කෘත, කරණලද; ධවනිම්, නාදඇත්තාවූ.

61 චිතතධාතු රසම්—චිතත, පතලාවූ; ධාතුරසම්, ගෛරික රස ඇත්තාවූ; ධරණීධරක්ෂත කෘතවුණ චක්‍රම්ව—ධරණීධර, පර්වතයා ගේ; ක්ෂත, පැහැරමින්; කෘත, කරණලද; වුණචක්‍රම්ව, වුණචක්‍ර යක්වැනිවූ; අඹුධෙඃ, සාගරයාගේ; සලිලපෘෂතීතටම්, සලිලපෘෂතී තටය; ගිරිසෙතුනා, පර්වත සඞ්ක්‍රමයෙන්; අනිලභාසුරඃ—අනිල, විශ්නිසේ; භාසුරඃ, බබලන්නාවූ; නලඃ, නලතෙම; අභිඔකතී, කැපී.

62 අවසිතො නාගසෙතු රලඤ්ඤත
ක්ෂිපති විෂ්ණු චිරාහ රදෙ භූවි
විෂමකාෂ්ඨ තයා ජල පෘෂ්ඨ තෘ
සමුද්තෘ ක්ෂිති පාර්ශ්ව ඉවෛකතෘ

63 උදධිසෙතු රගවය සඞ්ඝතෘ
සරලපුවඡ විදුරිත දනතිනෘ
වසුරුවාහ පරං ශුසිනුංගජං
ප්‍රසරතොඃජගරස්‍ය ගරීයසෘ.

64 චිරදයුබ චිධෙ හිරී සඞ්ක්‍රමඹ
ජලධිඛාත කාතාතාර සඞ්ගිනි
මලයතුඛග සුවෙල සුරචිප-
චය බෘහද්භූජ බන්ධ ඉවා බභෙ.

65 මලයකුජ සුවෙල තටාශ්‍රයෘ
ස්ථිරතරොනු බරාධර සඞ්ක්‍රමෘ
උභයකොටි හතෙ බරණාධරෙ
තුලයිතුංනු තුලා පරිනිම්මිතා.

---

62 අවසිතෘ, නිම්වනලද්දුවු; නාගසෙතු, පර්වතසෙතුවතෙමි; අලඤ්ඤත, දක්නාලදී; විෂ්ණුවරාහරදෙ—විෂ්ණුවරාහ, විෂ්ණුවරාහයාගේ; රදෙ, දනතය; භූවි, පෘථිවියෙහි; ක්ෂිපති(සති), දමන කල්හි; විෂමකාෂ්ඨතයා, විෂමවූකොට අදනාලදබැවින්; ඒකතෘ, එක් පාර්ශ්වයෙකින්; ජලපෘෂ්ඨතෘ, ජලපෘෂ්ඨයෙන්; සමුද්තෘ, නැඟාවූ; ක්ෂිති පාර්ශ්වඉවව, ක්ෂිතිපාර්ශ්වයක්මෙන්.

63 අගවයසඞ්ඝතෘ—අගවය, පර්වතචයතෘ; සඞ්ඝතෘ, සක්තවූ; උදධිසෙතු, සාගරයෙහි සෙතුවතෙමි; සරලපුවඡ විදුරිත දනතිනෘ—සරල, සෘජුවූ; පුවඡ, වාලඩියෙන්; විදුරිත, පලනලද; † දනතිනෘ, ඔසකිනු ඇති; අපරමිගජම්, අන්‍ය හස්ත්‍යක්ෂතු; ග්‍රසිතුම්, ග්‍රාසකරන්නට; ප්‍රසරතෘ, යන්නාවූ; ශරීයසෘ, අත්‍යර්ථයෙන් ගුරුවූ; අජගරස්‍ය, අජගරයාගේ; චපුෘ, ශරීරය; උවාහ, ඉසිලී.

64 ගිරිසඞ්ක්‍රමෘ, පර්වතසෙතුවතෙමි; චිරදයුබවිධෙ, හස්තියුබවිධිය; ජලධිඛාතහෘනානාතාර සඞ්ගිනි(සති)—ජලඛාත, සාගර නැති පිරියෙන්; කෘත, කරණලද්දු; අනතාර, බාධා ඇති; සඞ්ගිනි(සති), සඞ්ග ඇත කල්හි; මූලයතුඛගසුවෙල සුරචිපචය බෘහද්භූජ බන්ධවූව—මූලය, මූලය පර්වතයෙහා; තුඛග, හිව්යාවූ; සුවෙල, සුවෙල පර්වත නැති; සුරචිපචය, සුර හඬින් දෙදෙනාගේ; බෘහත්, මහත්වූ; භූජබන්ධවූව, බාහු බන්ධයක්මෙන්; ආබහෙ, හෙබීබේ.

65 මලයකුජ සුවෙල තටාශ්‍රයෘ—මූලයකුජ, මලය පර්වතීකුජයහෘ;

අරක්ෂිත—සන්න. † කරනලද—සන්න.

66 අපරසෙතු පථස්‍ය විධිත්සයා
කඛීනඅකොටී යුගෙ චිනිවෙශිතෙ
අජනි කාචවරොනු වනොඋකසා
ගිරිවරා වපනෙතු මිතොඋන්‍යතඃ.

67 ජලමුදස්‍ය (තම්බිගිල සම්පදඃ)
ප්‍රසභ මුඛරණය පයොනිධෙඃ
පෘථුදුරුඛර මනඋක(කා) ඛීවර
(ප්‍රවිහිතංනු) දෘඪෑ (වෘති) බඩ්ඩනම්.

68 උතහුවඃ කුලිශායුධ වි(වි)ඡො
විෂය චක්‍ර නිතඹ සමාශ්‍රයම්
ඝට(න) සඤ්චලිතති මධ්‍යමං
වලිත මඛා මගඝතන සම්පදඃ.

සුවෙලතට, සුවෙල පළිත තටය; ආශ්‍රයඃ, ඇසිරුකලාවූ; ඝීරතරඃ, අ තෘඪියෙන් ඝීරවූ; ධරාධර සඬ්ක්‍රමොනු, පළිත සඬ්ක්‍රමයෙක්දෝ හෝ; (නොහොත්;) උනයඅකොටිගතොඃ, දෙඅතලවරටගියාවූ; ඩරණී ධරෙඃ, පළිතයන් දෙදෙනඃ; තුලයිතුම්, සමකරන්නට; පරිඝීනඃ, කරණුලද්දූවූ; තුලාඋ, තුලායෙක්දෝහෝ.

66 අපරසෙතු පථස්‍ය, අන්‍යසෙතුපථයක් සම්බන්ධව; විධිත්සයා, කටැපිරිස්සෙන්; කඛීනඅකොටියුගෙ—කඛීන, කකිඝවූ; කොටියුගෙ, කොටිවයෙහි; චිනිවෙශිතෙඃ, පිහිඹුවනලද්දූවූ; ගිරිවරොඃ, පළිතයන් දෙදෙනඃ; ඉතඃ, මෙයින්; අන්‍යතඃ, අනික්තැනකට; අපනෙතුම්, ප ඟකරන්නට; වනෙඋකසා, වානරයෝ විසින්, කාචවරඃ, කාචවරය නෙම්; (උතුම් කදතෙම්;) අජනිඋ, කරණුලදදෝහෝ.

67 ජලම්, ජලය; උදසඃ, ඉස; (තිම්බිගිල සම්පදඃ) තිම්බිගිල සම්පත්තියගේ; පයොනිධෙඃ, සාගරයෙන්; ප්‍රසභම්, වහඃ; උඛර ණය, නැතිම්පිණිස; පෘථු, මහත්වූ; දුරුඛරම්, නොදිරියහැක්වූ; අනඋක(කා)ඛීවර, මාර නමැති කෙවුලා විසින්; (ප්‍රවිහිතම්, කරණුල දඃ) දෘඪම්, දැඩිවූ; (වෘති) බඩ්ඩනං(උ), ආලි බඳිනයෙක්දෝහෝ; හෙවත් වැටියෙක්දෝහෝ.

68 උත, නොහොත්; අඝඝතන සම්පදඃ—අඝ, පළිත නමැති; ඝන න සම්පදඃ, ඝනත සම්පත්තිඇත්තාවූ; හුවඃ, පෘථිවියගේ; කුලිශායුධ වි(වි)ඡඃ, රාවණයාගේ; විෂයචක්‍රනිතඹ සමාශ්‍රයම්—විෂය චක්‍ර, විෂය චක්‍ර නමැති හෙවත් ලඬකා නමැති; නිතම්බ සමාශ්‍රය ඇත්තාවූ; ඝට(න) සඤ්චලිතති—ඝටනසඤ්ඤ, ඝටන සඤ්ඤ නා මැති; වලිතති, වලිතති ඇත්තාවූ; වලිතම්, පෙරළෙනලද්දූවූ; මධ්‍ය මම් අඞ්ගං(උ), මධ්‍යමාඞ්ගයදෝහෝ.

69 අථ නිවාරයිතුං දුස්මනසාගරා
(ප්‍රථම පශ්චිම සාගර) විග්‍රහම්
විපුලමද්‍රි යුගෙන මහීයසා
ඛරචිතංනු භුජවය බන්ධනම්.

70 අතිනිමග්න මදීය මහාගර
ද්‍රුණරුජාකෘත කාශීය විභාවිතම්
ලවණසාගර දූනව දනතිනඃ
ප්‍රකට මසීනු වංශ සමුද්භවම්.

71 ප්‍රථිමණිප්‍රථිතෙකෘත කොතුකෙ-
රුදධිමාපන දණ්ඩ උපාහිතඃ
ඉති චකාර මනො මනුවංශජ-
ශ්චිර විචාර පරම්පරමාදෘතඃ.

72 සමධිරුඪ සමීරණ සමභව
ප්‍රණය දතන කරො රඝුනන්දනඃ
අධිරුරොහ බරාධර සඬක්‍රමං
භුවිනිමණ්ණ මිවාසුර දනතිනම්.

---

69 අථ, අනනතරයෙන්; මහියසා, අත්‍යර්ථයෙන් මහත්වූ; අද්‍රියුගෙන, පර්වතයුගයාවියින්; විපුලම්, මහත්වූ; (ප්‍රථම පශ්චිම සාගර විග්‍රහම්—ප්‍රථම පශ්චිමසාගර.) ප්‍රථම පශ්චිමසාගරයන් දෙදෙනාගේ; විග්‍රහම්, කැලඹෙය; නිවාරයිතුම්, වලකනපිණිස; දූස්මි, දුඃඛිකොට; අනතරි, අතුරෙහි; චිරචිතම්, කරණලද්දාවූ; භුජවය බන්ධනංනු—භුජවඝ, භුජවයාඝ්; බන්ධනංනු, බන්ධනයෙක්දෝහෝ.

70 අතිනිමග්න මදීය මහාගර වුණරුජාකෘත කාශීයවිභාවිතම්—අතිනිමග්න, අත්‍යර්ථයෙන් ගැලුනාවූ; මදීය, මා පිළිබඳවූ; මහාගර, මහාශරයෙන්; (කරණලදැ;) වුණ, වුණයාගේ; රුජා, රුජායෙන්; කෘත, කරණලද; කාශීය, කෘශත්වයෙන්; විභාවිතම්, පහළකරණලද්දාවූ; ලවණසාගර දූනව දනතිනඃ—ලවණසාගර, ලවණසාගර නමැති; දූනව දනතිනඃ, අසුර හසතිනුගේ; වංශ සමුද්භවම්, වංශයෙන් සමුද්භව ඇත්තාවූ; ප්‍රකටම්, ප්‍රකටවූ; අසීනු, අසීයෙක් දෝහෝ.

71 උත, නොහොත්; ප්‍රථිතෙ, ප්‍රසිඛවූ; ප්‍රථිමණි, පෘථ්වියෙහි; කෘතකොතුකෙඃ—කෘත, කරණලද්දාවූ; කොතුකෙඃ, කුතුලින්; ආහිතඃ, කරණලද්දාවූ; උදධිමාපන දණ්ඩාතු, උදධිමාපන දණ්ඩයේ හොයි; ආදෘතඃ, ආදෘතාවූ; මනුවංශජඃ, රාමනෙම්; මනඃ, සිත; ඉති, මෙසේ; චිරවිචාර පරම්පරම—චිර, බොහෝ කලක්; විචාරපරම් පරම්, විචාර පරම්පරා ඇත්තා; චකාර, කෙළේ.

72 සමධිරුඪ සමීරණ සමභව ප්‍රණය දතනකරඃ—සමධිරුඪ, නැං

73 ශුභවයොධන යොධනායෝ'ණිවං
නෘතිමිනාදින නාදිත වීචිකම්
පිහිතවෙල සුවෙල සුදම්භසං
සපදිවානර වානර මභ්‍යගාත්.

74 තටවිශාල කපොලතලෙචල-
තාපහ මණ්ඩල කුණ්ඩල මණ්ඩනම්
විවිධ භූරුහ ෂණ්ඩ විනිර්ජිත-
ත්‍රිදශ නන්දන නන්දන චන්දනම්.

75 මද ගජෙ රගජෙ රගනිර්ඣර
ධවනිත වෘංහිත වෘංහිත සූචිභෙ
සරසිතෙ රසිතෙ රපිවාරිදෙ
ප්‍රවිතතං සතතං සපයඃ කලෙණස.

ගාවූ; සමීරණ සම්භව, පවනපුත්‍රයාගේ; (හනුමත්හුගේ); ප්‍රණය, සෙනහයෙන්; දත්තා, දෙනලද; කරඃ, අන්දැති; රඝුනන්දනඃ, රාම තෙම; ධරාධර සන්නිභාම්, පර්වතසෙකුවට; අධිරුරොහ, නැංගේ; භුවි, පෘථිවියෙහි; නිෂණ්ණම්, හුන්නාවූ; අසුරදනතිනම්ව, අසුර හස්ති යක්හුමෙන්.

73 ශුභවයොධන යොධනඃ—ශුභ, ශුභවූ; වයොධන, වයස් ධන ඇකොට ඇති; යොධනඃ, යොධයන් නයඇකොට ඇත්තාවූ; වානර වාන්, වානරයන් ඇත්තාවූ; (සඃ, ඒ රාමතෙම;) නෘතිමිනා, නෘතිමිහු විසින්; දිතනාදිත වීචිකම්—දිත, සඩුකරණලද්දාවූ; නාදිත, නාදක රණලද්දාවූ; වීචිකම්, රළඇත්තාවූ; පිහිතවෙල සුවෙල සුදම් භ යම්—පිහිත, වසනලද; වෙල, වෙරළ ඇති; සුවෙලසුත්, සුවෙලය තෙමන්නාවූ; අම්භසම්, ජලඇති; අණ්ණවම්, සාගරය; සපදි, එකෙ ණහි; අරම්, අත්‍යර්ථයෙන්; අභ්‍යගාත්, ඉක්මිණි.

74 තටවිශාල කපොලතලෙ—තට, තටනම්‌ැති; විශාල, මහත්වූ; කපොලතලෙ, කොපොල්තලෙහි; චලත්තාපන මණ්ඩල කුණ්ඩල මණ්ඩනම්—චලත්, සැලෙන්නාවූ; තාපන මණ්ඩල, සූයර්‍ය මණ්ඩල නමැති; කුණ්ඩල මණ්ඩනම්, කුණ්ඩලාභරණ ඇති; විවිධභූරුහ ෂණ්ඩවිනිර්ජිත ත්‍රිදශ නන්දන නන්දන චන්දනම්—විවිධ, අනේප්‍රකාරවූ; භූරුහ ෂණ්ඩ, වෘක්ෂ සමූහයෙන්; විනිර්ජිත, පරදවනලද්දාවූ; ත්‍රිදශනන්දන, දෙවතාවන් සතුටුකරවන්නාවූ; නන්දන චන්දනම්, නන්දනො ද්‍යානයෙහි චන්දන ඇත්තාවූ.

75 අගජෙඃ, පර්වතයෙහිඋපන්නාවූ; අගනිර්ඣරධවනිතවෘංහිත වෘංහිත සූචිභෙඃ—අග, පර්වතයෙහි; නිර්ඣර, නිර්ඣරයන්ගේ;

---

* පවර්යිය ප්‍රථමපාඨඃ ප්‍රාමාදික ඉති ශ්‍රීතාරානාථඃ.

76 හිරණ්මයෙන ශුගස්‍ය හිරණ්මය
ඡලිතරූප ධරස්‍ය විභෘඤයා
(කටක භිතාභිඡු) කාචනාරෙඛයා
රචිගතං ප්‍රථයන්ත මුදූරයා.

77 හරි සමාන සමාන මෘගානුචිතං
සභවනොප වනොප වෘතානතරම්
තට ගුහාසු ගුහාසු සමෙවීහිඃ
කෘතරවං ශරවංශ වනාවෘතම්.

78 රචයතික්‍රම බන්ධ මිහච්ඡි
සිංහණමවෙත්‍ය මෘගං මෘග ලක්ෂ්මණඃ
පරිහෘතං ප්‍රසභං හිමකානතිනා
නඛරඤාත භයෙන විදූරතඃ.

79 කෘතදවාරණ වාරණ ශොණිත
ස්‍රුව සදූරුණ දූරුණ ලුබ්ධකම්
ඵකර සාරස සාරස නිම්නගා
තනමවාරිත වාරිත දිඟගජම්.

ධ්වනිත, නාදයෙන්; වෘංහිත, විඩහලද්දුවු; වෘංහිත, කරිශාජිත යෙන්; සුවිතතෝඃ, දන්නාලද්දුවු; මදගන්ධෝඃ, මත්ත හස්තින්විසින්; සපඃකණ්ණෝඃ, පයඃකණ සහිතවූ; සරසිතෝඃ, ධ්වනි සහිතවූ; අසිතෝඃ, කළුවූ; වාර්දෙරපි, වේණුයන්විසින් (ද); සතතම්, හැමකල්හි; ප්‍රවිතතම්, පතලාවූ.

76 හිරණ්මයඵලිත රූපධරස්‍ය—හිරණ්මය, සුවර්ණමයවූ; ඡලිත, දිලිහෙයන්නාවූ; රූපධරස්‍ය, රූපදරන්නාවූ; ශුගස්‍ය, සුගයාගේ; හෙවත් බිරයෙ; නිහඤණ්ණ, නැහැස්මෙන්; විභෘඤයා, අදිනාලද්දුවූ; උදූරයා, උදුරවූ; (නීටකභිතාභිඡු.) කටක භිත්‍යර්යෙහි; කාචනරෙඛයා, කාචනරේඛයෙන්; රචිතාගම්, සූර්‍යයාගේ ගතියෙ; ප්‍රථයන්තම්, හැඟවන්නාවූ.

77 හරි සමාන සමාන මෘගානුචිතම්—හරි සමාන, සිංහ සමානවූ; සමාන, මෘග සහිතවූ; මෘග, මෘගයන් විසින්; අනුචිතම්, අනුචනලද්දුවූ; සභවනොප වනොප වෘතානතරම්—සභවන, භවන සහිතවූ; උපවන, උද්‍යානයෙන්; උපවෘතාන, වසනලද්දුවූ; අනන්තරම්, අන්තර ඇත්තාවූ; තට, තවයෙහි; ගුහාසු, ගුහා සමීපයෙහි; ගුහා, සකඳුයාගේ; අඞ්ගසම්භවූ, ප්‍රාණසම්භවූ; විභිඃ, පක්ෂීන්විසින්; කෘතරවම්, කරණලද නාද ඇත්තාවූ; ශරවංශවනාවෘතම්—ශර, ශරභා; වංශවන, වංශවනයෙන්; ආවෘතම්, වසනලද්දුවූ.

78 ඉහච්ඡි, සිංහයා; මෘගලක්ෂ්මණඃ, මෘගලක්ෂණය සම්බන්ධව; මෘගම්, මෘගයා; අවෙත්‍ය, දැන; ක්‍රමබන්ධම්, පදනඟසය; ක්ෂණම්, ඇසිල්ලක්; රචයති(සති), කරණකල්හි, හිමකානතිනා, චන්ද්‍රයා විසින්; නඛරඤාත, නඛප්‍රහාර හිතියෙන්; විදූරතඃ, දුරින්; ප්‍රසභ(ඃ)ම්, වහා, පරිහෘතම්, පහවීමයි.

79 කෘතදවාරණ වාරණ ශොණිත ස්‍රුව සදූරුණ දූරුණ ලුබ්ධ

80 ජ්වලිත රතන චයෙන නභස්පෘශා
ගගන ලග්න දවානල සංශයාන්
අධිරුරොහ සුවෙලමගංචිතුඃ
ප්‍රතිජනං ජනයන්ත මනාරතම්.

81 තත්‍රස්ථිවා කිරණ නීකරන්‍යසන්ත (රඛෙඝ) සාරඛෙඝ-
භීසඛෙතායං වරුණනිලයං වෛද්‍රුමාණං ද්‍රුමාණම්
පශ්‍යන් රෙ(මෙ) සතත සලිලභ්‍රංසමුක්තානං සමුක්තාං
ශක්‍රත්‍රස්තාක්ෂිතිධර ශතස්ථානදන්තං නදන්තාම්.

(ඉති කුමාරදෘශස්‍ය කෘතෙ ජානකීහරණෙ මහාකාවේ‍ය
සෙතු බන්ධොනාම) චතුර්දිශස්සර්ගඃ.

කම්—කෘත, කරණලද; දව, විල්හි; නොහොත් සන්තාප ඇත්තාවූ; අරණ, පරිභ්‍රමණඇත්තාවූ; වාරණ, හස්තීන්ගේ; ශොණිතස්‍රව, රුධිරප්‍රසූවයෙන්; සඳ, කැමකල්හි; අරුණ, රත්වූ; දූරුණ, දරුණුවූ; ලුබ්ධ කම්, ලුබ්ධයන් ඇත්තාවූ; මකරසාරස සාරස නිර්මිනගාතතම්—මක ර, මකරයන්හ ; සාරස, ආරස * සහිතවූ; මොවුන් නාද සහිතවූ; සා රස, විල්ලිහිණියන් ඇත්තාවූ; නිර්මිනගා, නදියෙන්; තතම්, පතලා වූ; අවාරිත වාරිත දිගගජම්—අවාරිත, නොවැලකියහැක්කාවූ; වාරි ත, ජලයට පැමිණියාවූ; දිගගජම්, දිගතුන් ඇත්තාවූ.

80 නභස්පෘශා, ආකාශය ස්පර්‍ශකරන්නාවූ; ජ්වලිත රතනචයෙ න—ජ්වලිත, දිලියෙන්නාවූ; රතනචයෙන, රතන සමූහයෙන්; ගග නලග්න දවානල සංශයාන්—ගගන, ආකාශයෙහි; ලග්න, සක්‍තවූ; දවානලසංශයාන්, දවාග්නියෙහි සංශයන්; ප්‍රතිජනම්, ජනයාගෙ ඔරහි; අනාරතම්, අනවරතයෙන්; ජනයන්තම්, කරන්නාවූ; සුවෙ ලම් අගම්, සුවෙල පර්‍වතයට; විහුඃ, විහුනෙ; අධිරුරොහ, නැංගේ.

81 තත්‍ර, ඒ පර්‍වතයෙහි; ස්ථිවා, සිට; වෛද්‍රුමාණම්, විද්‍රුම ප්‍රති ඛඩවූ; ද්‍රුමාණම්, වෘක්‍ෂයන්ගේ; කිරණනිකරන්‍යසන්තර ඛෙඝඃ—කි රණනිකර, රශ්මි සමූහයෙන්; න්‍යසන්ත, පිඹිටුවනලද; (ර ඛෙඝඃ, ර ඛඇතිවූ;) තර ඛෙඝඃ, රළින්; භාස්වත්තොයම්, බබලන්නාවූ ජල ඇති; සතත සලිලභ්‍රංසමුක්තම්—සතත, නිරන්තරවූ; සලිල, ජලයාගේ; භ්‍රංස, ශොෂයෙන්; මුක්තම්, මුක්තවූ; සමුක්තාම්, මුක්තා සහිතවූ; ශක්‍ර ත්‍රස්තාක්ෂිතිධර ශතස්ථානදම්—ශක්‍ර, ශක්‍රයාගෙරෙන්; ත්‍රස්ත, භය පත්වූ; ක්ෂිතිධරශත, පර්‍වත සමූහයට; ස්ථානදම්, ස්ථානදෙන්නාවූ; නදනන්තම්, හඬන්නාවූ; තම් වරුණනිලයම්, ඒ සාගරය; පශ්‍යන්, බ ලන්නාවූ; සඃ, ඒ රජතෙම්; රෙ(මෙ), ඇලිණි.

(ඉති, මෙසේ; කුමාරදෘශස්‍ය, කුමාරදෘශයාගේ; කෘතෙ, කෘතිවූ; ජානකීහරණෙ, ජානකීහරණනම්වූ; මහාකාවේ‍ය, මහාකාව්‍යයෙහි; සෙතු බන්ධොනාම, සෙතු බන්ධනම්වූ;) චතුර්දිශස්සර්ගඃ, (තුදුස්වන සගයි.)

---

* අසර—සන්න.

ප ඤ් ච ද ශ ස් ස ගී:

1 අඛදුඛ්‍ය මථ වානරවීරං
රක්ෂසාං පුර මජීගම දීශඃ
වෙදිතුං චතුරු පාය විධීනාං
තස්‍ය ගම්‍ය ඉති කොශික ශත්‍රූම්.

2 ප්‍රාවිශත්ස රහිතාදරවෘත්තිඃ
සංසදච විදිතඃ සුර ශත්‍රොඃ
රක්ෂසානධිපතොප නිවිෂ්ටාන්
(සං)ස්පෘශන්සපදි පුච්ඡගුණෙන.

3 සනානිෂද්‍ය නිහෘතංස මුග්‍රහීතාං
සඛාගතාදි විධි ලම්ඛිත මානඃ
ආදදෙචච ඉදං වචනීයසථඃ
සාධුරූඪ නාය පඛති පශ්චාත්.

4 නිර්ගුණෙ'පි යදි ශොභයීවිශිෂ්ට-
සතා හතති මධි ගච්ඡතිලොකඃ
තද්වයෙන පරිදීපින වෘත්තෙනා-
දීශ වද්ගවති සච්ජනොඝඃ.

---

1 අථ, අනන්තරයෙන්; ඊශඃ, ඊශ්වරතෙමි; අඛදුඛ්‍යම්, අඛදයන නම් ඇත්තාවූ; වානරවීරම, වානරවීරයා; චතුරුපාය විධීනාම්, චතුරුපායවිධින් අතුරෙන්; තස්‍ය, කවරත්තු සම්බන්ධව; ගම්‍ය ඉති, පැමිණියයුත්තේදැයි; කොශික ශත්‍රූම්, රාවණයා; වෙදිතුම්, දන්නා පිණිස; රක්ෂසාංපුරම්, රාක්ෂසපුරයට; අජීගමත්, යැවී.

2 රහිතාදර් වෘත්තයිඃ—රහිත, දුරුකරණලද; ආදරවෘත්තයිඃ, ආදරවෘත්ති ඇත්තාවූ; (ඒ අඛදතෙමි;) විදිතඃ, දන්නාලද්දේ; අධිපඨොපනිවිෂ්ටාන්—අධිපඨ, මාගීයෙහි; උපනිවිෂ්ටාන්, හුන්නාවූ; රාක්ෂසාන්, රාක්ෂසයන්; පුච්ඡගුණෙන, පුච්ඡදෘමයෙන්; (සං)ස්පෘශන්, ස්පර්ශකරන්නේ; සපදි, එකෙණෙහි; සුර ශත්‍රොඃ, රාවණයාගේ; සංසදම, සභාවට; ප්‍රාවිශත්, වදි.

3 වීනයසථඃ, වීනයෙහි පිහිටියාවූ; (හික්මුනාවූ;) සඃ, එතෙම්; සඛාගතාදිවිධි ලම්ඛිත මානඃ—සඛාගතාදිවිධි, සඛාගතාදි විධියෙන්; ලම්ඛිත, පමුඛුවනලද්දාවූ; මානඃ, පූජාඇත්තේ; මුග්‍රහීතම්, ඇසිල්ලක්; නිහෘතම්, නිශ්චලවූ; සන්නිෂද්‍ය, හිඳ; පශ්චාත්, පසුව; සාධු, මනාකොට; රූඪනයපඛති—රූඪ, නැඟෙනලද්දාවූ; නයපඛති, නීතිමාර්ග ඇත්තාවූ; ඉදං වචඃ ආදදෙ, මේ වචනයද ගති.

4 නිර්ගුණෙපි, ගුණ රහිතයෙකුදු; යදි, ඉදින්; ශොභයීවිශිෂ්ටඃ,

5 අඤ්ඤා නාරී ජනා ඛණ්ඩිත සඤ්ඤා
සබ්බගුණේහි ජනා ගීත ගුණේහි
සෙනාහ බන්ධ නියතෙන ගුණේහි.
සෝවනසාහිතුන එව කපිඤ්ඤා.

6 තච්චාංස්‍යවිතථානි විපාකෙ
නාහිතුමිච්ඡට ඵලවන්ති යතෙථාඃ
වල්ලභස්‍ය නය විද්විෂතොවා
සූකාමෙව හෘදයේහි නිධතෙන.

7 නිෂ්ඵලෘහෝ'ථපර එව හිතානි
ව්‍යාහරත්‍ය ගණිතප්‍රභුකොපඃ
නිෂ්ඵලප්‍රිය සුඛෝ නාත භෘත්‍ය
පථ්‍යමාහ පති මානත වෘත්තිඃ.

ශෝභාවයි යෙන් වෙසෙසනාලද්දේවීනම්; තත්‍ර, ඔහුගෙරෙහි; ලොකඃ, ලෝවැසිතෙම්; භකතිම්, භක්තියට; අධිගච්ඡති, පැමිණෙන්නේය; තද්වශෙන, ඒ දෙකින්; පරිදීපිතවෘත්තොඃ—පරිදීපිත, දක්වන්ලද්දූවූ; වෘත්තෙනඃ, වෘත්ති ඇත්තාහට; සබ්බජනෞඝඃ, සියලු ජන සමූහතෙම්; දූශවත් භවති, දූශයක්හුමෙන් වන්නේයි.

5 අනන්‍ය ජන ඛණ්ඩිත ශඤ්ඤා, අන්‍ය ජනයක්හු විසින් කඩ කරණුලැබූ ශක්තී ඇති; සබ්බගුණ්‍ය ජනගීත ගුණේහි—සබ්බ, සියලු; ගුණ්‍යජන, ගුණගීවූ ජනයා විසින්; ගීත, කියනලද; ගුණේහි, ගුණ සමූහ ඇත්තාවූ; කිසි, තාකෙරෙහි; සෙනහබන්ධ නියතෙන—සෙනහ බන්ධ, සෙනහ බන්ධනයෙන්; නියතෙන, බඳනාලද්දූවූ; චෙතසා, සිතින්; ගුණඤඃ, ගුණ දන්නාවූ; කපීඤඃ, සුග්‍රීවතෙම්; ක්‍රිය තථ්‍ය, ගන්නාලැබිමැයි.

6 අවිතථානි, අතුවිජ්වූ; විපාකෙ, විපාකයෙහි; ඉෂ්ඨඵලවන්ති, අභිමතඵල ඇත්තාවූ; තච්චාංසි, ඔහුගේ තෙජ්ලන්; කතීතුම්, කරන්නට; යතෙථාඃ, උත්සාහකරව; (එසේමැයි;) විනයවින්, නීතිඥතෙම්; වල්ලභස්‍ය, වල්ලභයාගේහෝ; විෂතොවා, සතුරාගේහෝ; සූකාමෙව, සූකකයම්; හෙවත් මනාකොට කියනලද වචනයම්; හෘදයෙ, හෘදයෙහි; අභිනිධතෙන, පිහිටුවන්නේයි.

7 අථ, නොඑහොත්; අගණිතප්‍රභුකොපඃ—අගණිත, නොසලකනලද; ප්‍රභුකොපඃ, ප්‍රභුහුගේ කොප ඇත්තාවූ; නිඃසෘහඃ, නිරභිලාසවූ; පරඵව, සතුරුමැ; හිතානි, හිතයන්; ව්‍යාහරති, කියන්නේය; නිෂ්ඵලප්‍රිය සුඛඃ—නිෂ්ඵල, නිෂ්ඵලවූ; ප්‍රියසුඛඃ, ප්‍රිය සුඛ ඇත්තාවූ; භෘත්‍යසතු, සෙවක වනාහී; ආනතවෘත්තිඃ—ආනත, නැමුනාවූ හෙවත් යටත්වූ; වෘත්තිඃ, පැවතුම් ඇත්තේ; පතිම්, ස්වාමිහට; පථ්‍යම්, හිතයක්; නාහ, නොකියා.

8 සඞ්ගාමමාණ්ඩපරි බොධන හෙතෝ-
භීව ශූන්‍යමඤ්ඤාය වචාංසි
සඞ්ගාමිනාං යුධි නියුජ්‍ය විමඤ්චිං
දුඤ්චුමපප්‍යුප සරන්‍යතිනාකෙචින්.

9 දූරදූඤව රිපූ කෙතු ශිඛාග්‍රා
චාරිනෝ'පි කලඤාය යතනෙඤා
නාප්‍රයාන්‍යා ශර වෘෂ්ටිනිපාතෙ
තාඩ්‍යමානා ශිරසෝ'පි පුරසඤාත්.

10 ඝ්‍රුවඤාත මභිතෝ සාවවීරා-
නාහූනාඤයොධ මඤ්ඤාය පිඤාංසුම්
ලීලයායුධි පුරෝ'භි සරණෙඤා
නාපිසන්‍යා (භූව්) පව පුමාංසඃ.

11 යත්සඛයං ප්‍රුවති මිත්‍රුවනිඤූ
ව්‍යඤාඤං මධු ථදෙඤා සභාසු
තත්සරණත රණ මධ්‍ය මුපෙතාඃ
කෙච්දේව ශර ජාල නරාලම්.

---

8 **කෙවිත්**, සම්හරතෙතණෙත්; ඤාඟිමාන පරිඛොධනහෙතොඃ— **සඞ්ගාමිමාන**, සඞ්ගීයවූ අභිමානයාගේ; පරිඛොධනහෙතුතොඃ, පරිඛොධ **නය පිණිස**; හාවශූන්‍යම්, භාවශූන්‍යකොට ඇති; අභිප්‍රාය ශූන්‍යකොට; (**හෙවත්** තමා ගිනනැත්ත;) වචාංසි, වචනයන්; අභිධාය, කියා; **සඞ්ගාමිනම්**, සඞ්ගාමිහු; යුධි, යුඛයෙහි; නියුජ්‍ය, යොදු; විමඤ්චිම්, යුඛය; **දුඤ්චුමපි, දක්නවද්**; නොපසරන්‍යහි, නොයෙත්.

9 **දූරදූඤචරිපූ** කෙතුශිඛාග්‍රඃ—දූර, දුරෙහි; දූඤ, දක්නාලද; රිපු, **සතුරන්ගේ**; කෙතුශිඛාග්‍රාඃ, කෙතුශිඛාග්‍ර ඇත්තාහු; චාරිතෙපි, ච **ලකනලද කල්හිදු**; කලඤාය, කලඤය පිණිස; යතතෙඤා, උත්සාහ **කෙරෙත්**; **ශරවෘඤිනිපාතෙ**(සති), ශරවෘඤිනිපාත ඇති කල්හි; තා ඩ්‍යමාන ශිරසොපි, තළනු ලබන්නාවූ හිස් ඇත්තාහුදු; පුරසඤාත්, අභිමුඛයට; නප්‍රයාන්‍යහි, නොයෙත්.

10 **ඝ්‍රාතම්**, ප්‍රහාරය; ඝ්‍රිව, හරු; වීර, වීරය; අභිතොභව, අභිමුඛ වාසි; (ඉදිරිවාසි;) ඉති, මෙබඳු; ජිඝාංසුම්, පැහැරියවිවූ; අන්‍යයොධම්, **අන්‍යයොධයකුට**; (සතුරුට;) අභිධාය, කියා; ලීලයා, ලීලායෙන්; යුධි, යුඛයෙහිලා; පුරඃ, අභිමුඛයෙහි; අභිසරන්‍යා, හැසිරෙන්නාවූ; **පුමාංසඃ**, පුරුෂයෝ; පව අපි, පසඤ්දෙනද; නසන්‍යහි, නැත්තී.

11 **ඝ්‍රුවතිමිත්‍රුවනිඤූ**, සත්‍රින්හා මිත්‍රයන් ඇත්තාවූ; සභාසු, සභාඉ හි; මධු මිදෙන, සුරාමදයෙන්; ව්‍යඤාඤං, තමාවිසින්; යත්චඤාඤතම්, **යම්වඤාඤතායෙක් ඇද්ද**; තත්චඤාඤතම්, ඒ යම්; ශරජාල කරාලම්—

12 කෙ නසන්ති පුරුෂස්‍ය සහායා
හොක්තුම්බ විභවස්‍ය සමෘඩ්ම්
යුධ මධ්‍යවධ මිච්ඡති තස්මින්
දුල්ලභාඃ සහ කෘතව්‍යවසායාඃ.

13 නිර්‍ය්‍යපෙක්ෂ මවධූය වචස්තත්
සෙවකෙ රහිතං ශ්‍රුතිහාරි
යතනයෙන නසමෙති විරොධං
තවිචාර නිපුණෙන විධෙයම්.

14 ගීයතෙවිවිධ මාගම විද්භිඃ
කර්‍මියත්සු(කෘත) දුෂ්කෘත හෙදූත්
සිධ්දෙය ගුණ දොෂවශාතත්ද
හෙදමෙති පුනරෙව චතුර්‍ථා.

ශරජාල, ශර සමූහයෙන්; කරාලම්, දන්තුරවූ; (විෂමවූ;) රණමධ්‍යම්, සඞ්ග්‍රාම මධ්‍යයට; උපෙතාඃ, පැමිණියාවූ; ඒකච්දෙව, සමිහරකෙ නෙක්මැ; සමරනති, සිහිකෙරෙත්.

12 ඉඛ්භවස්‍ය—ඉඛ, සමෘඩවූ; විභවස්‍ය, විභව ඇත්තාවූ; පුරුෂ ස්‍ය, පුරුෂයාගේ; සමෘඩ්ම්, සමෘඩිය; හොක්තුම්, අනුභවකරන්නට; කෙසහායානසනති, කවරකෙනෙක් සහාය නොවෙද්ද; තස්මින්, ඔහු; යුධ මධ්‍යවධම්—යුධ මධ්‍ය, යුධ මධ්‍යයෙහි; වධම්, වධඃ; ඉච්ඡ නි(සති), කැමැතිවන කල්හි; සහකෘතව්‍යවසායාඃ—සහ, එක්ව; කෘ ත, කරණලදුඃ; ව්‍යවසායාඃ, නිගමයෑ * ඇත්තාහු; දුල්ලභාඃ, දුල්ලභ යෝයි.

13 තත්, එහෙයින්; සෙවකෙඃ, සෙවකයන් විසින්; අභිහිතම්, කියනලද්දාවූ; ශ්‍රුතිහාරි, කණහාරිවූ; වචඃ, වචනය; නිර්‍ය්‍යපෙක්ෂම්, ව්‍යපෙක්ෂා රහිතව; අවධූය, දුරුකොට; යත්, යම් වචනයෙක්තෙම්; නයෙන, නීතිහා; විරොධම්, විරොධයට; නසමෙති, නොපැමිණේද; තවචඃ, ඒ වචනය; විචාරනිපුණෙන, විචාර නිපුණයා විසින්; වි ධෙයම්, කටයුත්තේයි.

14 ආගම විද්භිඃ, ආගමඥයන් විසින්; යත්කර්‍ම්ම, යම් ක්‍රියායෙක්; සු(කෘත) දුෂ්කෘතහෙදූත්, සු(කෘත) දුෂ්කෘතභෙදයෙන්; විවිධම්, වි විධවූයේ; ගීයතෙ, කියනුලැබේද; තත්කර්‍ම්ම, ඒ ක්‍රියාව; පුනරෙව, නැවතම්; සිධ්දෙය ගුණ දොෂවශාත්—සිධ්දෙය, සිධියෙන්දෙයවූ; ගුණදොෂවශාත්, ගුණදෝෂවශයෙන්; චතුර්‍ථා, සතර පරිද්දෙකින්; හෙදම්, භෙදයට; එති, පැමිණේ.

---

* නිශ්චය—සමිහර.

15 පක්ෂයුගම ගත සිඛිවිඛෙයං
තවිචින්තය ගුණ දෙෂ විශෙෂම්
යා කරොති කරණීය මනින්දුං
විඛිනිති ඵලමස්‍ය කරණම්.

16 දෙෂ දුෂ්ට ඵල නින්දුවිරාමං
යොඊමපි විපරීත (මු)දස්‍ය
සෙවතෙ සදනු බන්ධ විශුඛං
ධාම තත්‍ර(න) තනොති විපත්තිං.

17 දුජ්ජියෙන සහ වෙර මනර්‍ථං
සත්‍රු පරස්‍ය (න)හිතාය පරත්‍ර
(ත)න්‍යඵලත්‍ර මපහාය සුඛාර්‍ථං
රාඝවස්‍ය මෘගයස්‍ය සුඝෘත්වම්.

18 ඉන්‍ද්‍රියාණීමති මන්‍ත්‍ර මජය්‍යං
යොජයන්ති විෂයෙෂු විජිත්‍ය
තවශිඛි මවධූය යශොභි-
යාසතනොති භුවනානි සවීර:.

---

15 තත්, එහෙයින්; පක්‍ෂයුග්මගත සිඛිවිඛෙයම්—පක්‍ෂයුග්ම, පක්‍ෂවසට; ගත, ගියාවූ; සිඛි, සිඛියෙන්; විඛෙයම්, කටයුතුවූ; ගුණදෙෂවිශෙෂම්, ගුණදෙෂවිශෙෂය; විචින්තය, සලකා; යා, යමෙක්තෙම්; අනින්දුම්, නිසැනොකටයුතුවූ; කරණීයම්, කටයුත්ත; කරොති, කෙරේද; ඒතිඵලම්, නිතිඵලිය; අස්‍ය, මොහුගේ; කරඝම්, භාග්‍යඝටවූවා; විඛි, දනු.

16 යා, යමෙක්තෙම්; දෙෂදුෂ්ටඵලනින්දුවිරාමම්—දෙෂ, දෙෂයෙන්; දුෂ්ට, දුෂ්ටවූ; ඵල, ඵලයෙන්; නින්දා, නිසැකටයුතුවූ; විරාමම්, කෙලවර ඇත්තාවූ; අපීවිපරීතම්, අනපී; උදස්‍ය, හැර; සදනුබන්ධ විශුඛම්—සත්, සාධුනුගේ; අනුබන්ධ, අනුබන්ධයෙන්; විශුඛම්, විශුඛවූ; අවිම්, අපිය; සෙවතෙ, සෙවුනෙද; තත්‍ර, ඔහුකෙරෙහි; විපත්තිං, විපත්තිනොම; ධාම, පදනම්‍යසය; (න)තනොති, (නො)කෙරේ.

17 දුජ්ජියෙන සහ, නොදිනියහැක්කාහුගා එක්ව; වෙරම්, වෙරය; අනර්‍ථම්, අපියක් නැත්තේයසි; පරස්‍යසත්‍රු, පරසත්‍රුනොමෝ; පරත්‍ර, පරලෝකි; හිතාය, හිත පිණිස; (න,) නොවන්නීය; (තත්) කලත්‍රම්, ඔහුගේ කලත්‍රය; අපහාය, හැර; සුඛාර්‍ථම්, සුඛපිණිස; රාඝවස්‍ය, රාඝයාහා; සුඝෘත්වම්, මිත්‍රත්වය; මෘගයස්‍ය, සොය.

18 ඉන්‍ද්‍රියාණි, ඉන්‍ද්‍රියයෝ; අජය්‍යම්, නොදිනියහැක්කාවූ; මන්ත්‍රම්, නීතිය; විජිත්‍ය, දිනා; විෂයෙෂු, විෂයෙහිලා; යොජයන්ති,

19 යෞවනං චල මපායි ශරීරං
ගත්වරංවසු විමෘශ්‍ය විශිෂ්ටඃ
අන්‍යජන්මගත තීක්ෂ්ණ විපාකං
දෘෂ්ටසෞම්‍යමපි කර්ම්(න) ඵතෙත.

20 හෙතුරන්‍ය භවහොග විවෘඩෙ-
යම්පිනශ්‍ව භවතිග විහුතම්
සඨාසනු යඤ්චිත්තනොති යශසත්
සාධනීය මිතරත්තු නාඩිරෙඃ.

21 රූපවන්ත මපි හන්ති ජරාතීතිඃ
සඞ්ගතෙ මහති චාසති වියොගඃ
යාති දීඝී (මපි) විච්‍යුති මායුඃ
පුණ්‍යමෙව නිරපායි භජඩවම්.

යෞදති; යඃ, යමෙක්තෙම්; තවශ්‍රිවම්, ඒ ශ්‍රේෂ්ඨියන් වශඟබව; අවබ්‍රූය, දුරුකොට; යශොභිඃ, යසසින්; භුවනානි, භුවනයන්; තනොති, පතුරුවාද; ඒරඃ, ඒරනම්; සඃ, හෙමැයි.

19 විශිෂ්ටඃ, විශිෂ්ටතෙම්; යෞවනම්, යෞවනය; චලම්, චලවූවා; විමෘශ්‍ය, සලකා; ශරීරම්, ශරීරය; අපායි, විනාශවරවූවා (නස්නා සුලු වූවා;) විමෘශ්‍ය, සලකා; වසු, ධනය; ගත්වරම්, ඝනසුලුවූවා; විමෘශ්‍ය, සලකා; අන්‍යජන්මගත තීක්ෂ්ණවිපාකම්—අන්‍යජන්ම, අන්‍යජන්මයට; ගත, ගියාවූ; තීක්ෂ්ණ, අමිහිරවූ; විපාකම්, විපාක ඇත්තාවූ; දෘෂ්ටසෞම්‍යමපි—දෘෂ්ට, දක්නාලද; සෞම්‍යමපි, සෞම්‍ය ඇත්තාදවූ; කර්ම්, ක්‍රියාව; (න)ඵතෙත, නොකෙරේ.

20 යත්, යමෙක්; අන්‍යභවහොග විවෘඩෙඃ—අන්‍ය භව, අන්‍ය භවයෙහි; හොගවිවෘඩෙඃ, හොගවිවෘඩියට; හෙතුඃ, හෙතුද; යතඤ්ච, යමෙකිනිදු; ඉහ, මෙලොව්හි; විහුතම්, විහුවය; භවතීඃ වන්නේද; යඤ්ච, යමෙකුදු; ශ්‍රොස්නු, ඇසිවූ; යශඃ, යසස; චිතනොති, පතුරුවාද; ධීරෙඃ, ධීරයන් විසින්; තත්, ඒ; සාධනීයම්, සෑදියයුත්තේය; ඉතරත්තු, සෙස්ස වනාහි; (නසාධනීයම්), නොකටයුත්තේමැ.

21 ජරාතීතිඃ, ජරාපීඩාතොමෝ; රූපවන්තමපි, රූප ඇත්තාහුදු; හන්ති, නසයි; මිහතිව, මහත්දවූ; සඞ්ගතෙ, සමාගමයෙහි; වියොගඃ, වියොගය; අස්ති, ඇත; දීඝීම්(අපි), දිගිදවූ; ආයුඃ, ආයු; විච්‍යුතිම්, විච්‍යුතියට; යාති, යන්නේය; නිරපායි, විනාශයක් නැත්තාවූ; පුණ්‍යමෙව, පුණ්‍යයම්; භජඩවම්, සෙවනයකරව්. *

---

* සෙවු—සන්න.

22 දුජ්ජ්‍යසස්‍ය මුනි තුල්‍ය මහිම්නඃ
සප්‍රශ්ටස්‍ය ටතාසා පි ශ්‍රුවතස්‍යඃ
ලොකයුග්ට ගත ශම්ම විනාශං
තව්භාය සුඛමෙහි යශොවා.

* * * * * * * * *

කෘතශ්‍ර (ඉතිමාතුලචිතය යථා) සානාථ්‍යතො
මහාඊ ටසුරචිශෝ වය්‍රවයන්මහාඊං (කව්ඃ)
(කුමාරපරිවාරතඃ) සඵලහාඳී (සිඛිඃ සුධිඃ
(ශ්‍රුතතා ජගති ජානකිහරණ) කාවය (මෙතන්මහත්.)

ඉති සිංහලකාව්‍ය රසිකානුපස්‍ය * කුමාරදාසස්‍ය කෘතෙ ජානකිහරණෙ මහාකාව්‍යෙ රාවණිෂෙකොනාම පචදශ† ස්සගඃ්ඃ.

---

22 තත්, එහෙයින්; දුජ්ජ්‍යසස්‍ය, නොදිනියහැක්කාවූ; මුනිතුල්‍ය, මුනීන්හා සදෘශවූ; මහිම්නඃ, මහිම ඇත්තාවූ; අස්‍ය, මොහුගේ; සුවතස්‍යඃ, ශ්‍රුතියගේ; ලොකයුග්ම ගත ශම්විනාශම්—ලොකයුග්මගත, උභයලොකයට ගියාවූ; ශම්විනාශම්, ශම්වනාශය ඇති; මනසාවි, සිතිනුදු; ඵපශිම්, ඵපශිය; විභාය, හැර; සුඛංවා, සුඛයටහෝ; එහි, පැමිණෙහි; යශොවා, යසසටහෝ; (එහි, පැමිණෙහි.)

* * * * * * * * * *

කෘතඥ, කෙලෙහිගුණ දන්නාවූ; සඵලහාඳී (සිඛිඃ—සඵල, ඵල සහිතවූ; හාඳීසිඛිඃ, හොඳයයට සිහි ඇති; හෙවත් අභිප්‍රාය සිහි ඇති; සුධිඃ, ප්‍රාඥවූ; ජගති, ලෙව්හි; ශ්‍රුතඃ, ප්‍රසිඛවූ; කව්ඃ කුමාර පරිවාරකඃ, මහා කව්) කුමාරදාසතෙමේ; (ඉති, මේසේ; මාතුලචිතය යථා සානාථ්‍යතඃ—මාතුලචිතය;) මයිල් දෙදෙනකුගේ (යථන, උත්සාහයපිළිබඳවූ; සානාථ්‍ය(තඃ,) සනාථබැවින්; (වහලින්;) අසුරේශඃ, විජ්ඡාහුහට, මහාවීම්, පුදු පිණිස; මහාවීම්. මහතවූ අවීඇතිඃ (එතත්, මේ; මහත් ජානකිහරණ) කාව්‍යම්, ජානකිහරණ මහාකාව්‍යය; වෘරචයත්, කෙළේසි.

(ඉති, මෙසේ; සිංහලභාවෙඃ, සිංහල භාවිවූ; අභිශභූපස්‍යඃ, ප්‍රසාදිතවූ; කුමාරදාසස්‍ය, කුමාරදාස මහාකවිහුගේ, කෘතෙඃ, කෘතිවූ; ජානකිහරණෙ, ජානකිහරණනම්වූ; මහාකාවෙ, මහාකාව්‍යයෙහි; රාමාභිෂෙකොනාම්, රාමාභිෂෙකනම්වූ; පචදශසග්ගඃ්ඃ, පසළොස්වන සගයි.)

සිඛිරසාතු.

---

* රසිශස භූතස්‍ය—සන්න. † පඤ්චිංශති තම—සන්න.

ශුද්ධිපත්‍රය.

පිට.	පෙළ.	අශුද්ධ.			ශුද්ධ
5	3	ක්‍ෂන්ත්‍රා	...	...	ක්‍ෂාන්‍ත්‍රා
"	24	ක්‍ෂන්ත්‍රාන්‍වය්,	...		ක්‍ෂාන්‍ත්‍රාපටායෝ
7	28	වෙත්‍ර	...	...	වෙරළ
8	13, 23	බාණශන	...	...	බාණසන
11	21	මෙස්	...	...	වෙසේ
"	28	ගුණෙන	...	...	ගුණෙන
15	9, 26	සම්නත්‍ර	...	...	සුමන්‍ත්‍ර
"	10	ලම්ඛිතයා	...		ලම්ඛිතයා
16	7	භුවං	...	...	භුවඃ
"	15	උනනත	...		උනනනාසු
"	23	භුවම්	...	...	භුවඃ
18	25	ෂඝ	...	...	ඝඝ
24	1, 17	* පතෙෘ	...	...	පත්‍යෘ
26	20	බිදිනා	...	...	ඔවිදුනා
31	11	ඝොෂම්,	...	...	භූරි, බොහෝවූ; ඝොෂම්,
34	15	උඛෘතඃ	...	...	උඛෘතම්
36	18	(කිං	...	...	(කිං චිරාදෙවා වරුණඃ කිං
37	7	සන	...	...	සඝ
"	21	කල්පානල	...		කල්පාග්නිල
38	3, 14	මාථිකස්‍ය	...		මණ්ඩනස්‍ය
40	10	සං	...	...	යෙ
"	33, 34	උත්තරීයම්	...		උත්තරීයෙ
41	27	ක්‍රුධ	...	...	ක්‍රොධ
"	35	ස්‍රජුත්	...	...	සඵුරත්
42	2	ගිරං	...	...	ගිදුං
"	11	සිං	...	...	සිංහ
"	16	ගිරම්	...	...	ගිරිම්
45	9, 29	හඝා (කිපතැනම්)			හඝනි

* මේ ආදි ඇතම් අශුද්ධියක් පොත් සැල්පයක පමණකි.

පිට.	පෙළ.	අශුද්ධ.	ශුද්ධ.
48	25	රාජයන්ගේ ...	රාජයන්හුගේ
"	27	වහැ	වහැ
50	16	විරුඬ	විරූඪ
"	19	කාම්‍ය	කාම්‍ය
52	19	පිපීඛියාවූ ...	පිපියාවූ
53	28	චාරුතම් ...	චාරුතව
56	4	චෙතෘ (සම්) යාත ම ශොක තාං තෙ	චෙතසතවායාත ම ශොක්‍ය භාවම්
"	20	තෙ	තව
"	21	(සම්) යාතම් ...	යාතම්
59	20	මෙඬ්	මෙසේ
61	33	චින්න	චින්න
65	27	ආදු	ආර්ද්‍ර
66	19	කාචිත්	කාචිත්
67	21	සකිඩෙන් ...	චිසකමෙන්
70	4	ගිරාසහා	ගිරාසනං
"	20 21	ගිරාඃ	ගිරඃ
71	23	පඛාජ ගඬියට...	පඛාජ ගඬි, පඛාජ ගඬියට
72	15	(සනාදි) බබඛුර්නු ...	බබඛ්‍රනු
"	23	වාඛෘයෙන් ...	වාඛෘයසන්
76	20	කුත	කෘත
80	25	තබන්නාදවූ ...	බලන්නාදවූ
87	24	කෞමදා	කෞමුදා
92	7	ධාම්මි	ධම්මි
"	10	දෙත්‍රුණෙ	දෙත්‍රුණ
"	23	දෙශ්‍රරස්‍ය	දෙශ්වරස්‍ය
"	26	අධාම්මි, ...	අධම්මි,
100	16	නිමිජ්ජ	නිමජ්ජ්‍ය
102	13 33	ශඬිකිනෙෘ ...	ශඬිකිනෙෘ
"	16	එණත	එණත
114	9	වූ	වූ
118	24	පිවිය	පිරිය
131	31	ශුනය	ශූන්‍ය
139	36	මඟලන්	මඟල්ලන්
150	7	චිඝිතං	චිඝ්‍රතං
"	27	චිඝිත	චිඝ්‍රත
161	1 19	(වජ්ජි)නාය ...	තෘජනාය

පිටු.	පෙළ.	අශුද්ධ.	ශුද්ධ.
151	28	කවූ	කිවූ
161	23	නික්මුණුද	නික්මුණුදවූ
179	24	වෙසඟ	වෙත්‍ර
182	26	(දෙකයෙන්) ...	(දෙකයෙන්) නොහොත්
196	33	ගේ;	ගේ; (සමයාගේ;)
199	22	නැමුණෙහි ...	නැමුණේ
200	38	මාත්‍රය,, ...	මාත්‍රයා,
205	20	විසිනම	විසින්ම
208	17	කෑතෙ	කෑතෙන
214	3, 23	ප්‍රකම්ප	ප්‍රකම්පද්
"	24	ප්‍රකම්ප	ප්‍රකම්පත්
215	22	සමාගඃ	සමාගමඃ
226	26	කෙරිශතට ...	කෙශර්හට
227	20	සමය	සමයඃ
243	20	වෘලම්බ	වෘලම්බ
257	22	ප්‍රත්‍ය	ප්‍රත්‍යප
258	20	ජනසාගේ ...	ජනයාගේ
263	35	කානති	කාන්ත
269	16	මිලයාත	මිලයාන්
274	10	සුග්‍රීවාගමනං	මාරුතිසංයමොා
"	32	සුග්‍රීවාගමනංනම්, සුග්‍රීවාගමනනම්වූ;	මාරුතිසංයමොනාම, මාරුති සංයමනම්වූ;
275	22	කෙව්දම්, ...	කොවිදම්,
276	20	ඇති; මිහි	ඇත්තාවූ; මිහි
286	29	පලුතඃ	පලුත
288	25	සම්පතිතා ...	සම්පතිතාඃ
289	34	උදකම්	දකම්
296	23	යම්	සම්
"	26	රචිතගම් ...	රචිගතම්
298	5	(රඛෙග) ...	රඛෙග
300	23	ගුණඥඃ	ගුණඥඃ
302	16	විහවස්‍ය	විභවස්‍ය

සංක්‍ෂිපනාදූ වශ්‍යඨ

ශුද්ධිපත්‍රය.

පිට.	පෙළ.	අශුද්ධ.	ශුද්ධ.
iv	33	ඤණ්	යෝ,ණ
xx	4	වචනද්	වචනවද්
8	6	ප්‍රදහන්තු	ප්‍රදහංයතු
26	11	වක්‍ෂුසා	වක්‍ෂුෂා
28	8	කරොසි	කරොමි
45	7	සාතස්මින් ...	තතස්මින්
93	5	රණ්අහ්‍ය	ඉදම්හ්‍ය
"	7	ඉදං	රණේ
123	20	ශාඩනුම්	ශාඩනු
"	"	පරම්	පර
143	10	ප්‍රවිනාවෘමානෙ ...	ප්‍රවිහාවෘමාණෙ
118	5	ක්‍යා	ක්‍රියා
167	21	ලක්‍ෂාත	(අති) ලක්‍ෂාත
"	"	වැනි.	වැනි; (පශ්‍ය, බල)
169	9, 13	(ශාරදී) නූ	(ශාරදෙ) නූ
202	8	මණ්ඩම්	මණ්ඩපම්
209	7	තදූ	තදූ
251	5	චිනත්‍ය	චිහනත්‍ය
272	12	හුතභුජ	හුතභුජ්
301	2	ශුන්‍ය	ශූන්‍ය

00047412

Digitized with financial assistance from the
Mr. Sangi
on 12 April, 2019